SURETE și IZVOADE

(DOCUMENTE KOGĂLNICENEȘTI INTRE 1528—1878)

VOLUMUL XXV

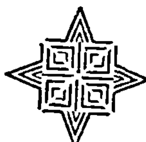
DE

GH. GHIBĂNESCU

PROFESOR ONORAR

MEMBRU CORESPONDENT AL ACADEMIEI ROMÂNE

Publicațiune făcută supt auspiciile „Casei Școalelor"

IAȘI

Inst. de Arte Grafice „PRESA BUNĂ" Str. Ștefan cel Mare 56

1933

www.dacoromanica.ro

DE ACELAŞ:

extrase din Buletinul „Ion Neculce"

No. 1) Gh. Ghibănescu, Catastihul Iaşilor din 1755.
No. 2) „ „ Catastihul vămilor Moldovei din 1763.
No. 3) „ „ Breasla mişeilor şi locul calicilor din Iaşi.
No. 4) „ „ Sămile visteriei Moldovei din 1763.
No. 5) „ „ Hrisoavele târgului Fălciu.
No. 6) „ „ Hrisoavele târgului Huşi.
No. 7) „ „ Spiţa familiei Bădărău.
No. 8) „ „ Documentele caselor An. Başotă Iaşi. (Gimnaziul Ştefan cel Mare).
No. 9) „ „ şi Tr. Ichim, O pagină din învăţământul particular (1838—1846).
No. 10) „ „ Familia Râşcanu.
No. 11) „ „ Divanurile Domneşti din Moldova şi Muntenia în secl. XVI-a.
No. 12) „ „ Budgetul Moldovei pe 1853—1855 în paralelă cu sama visteriei Moldovei din 1821.
No. 13) „ „ Familia Pavel Michiu (cu suitorii şi colateralii săi).
No. 14) „ „ Actele Caselor C. Dumitrescu-Iaşi.
No. 15) „ „ Le commerce exterieur de la Moldavie en 1826.
No. 16) „ „ Stânca Roznovanului (jud. Iaşi).
No. 17) „ „ Pomârla (Dorohoi).
No. 18) „ „ Başoteştii şi Iaşii.
No. 19) „ „ Sămile visteriei Moldovei pe 1764 (seria II-a).
No. 20) „ „ Familia Grecianu din Moldova.

www.dacoromanica.ro

SURETE și IZVOADE

(DOCUMENTE KOGĂLNICENEȘTI INTRE 1528—1878)

VOLUMUL XXV

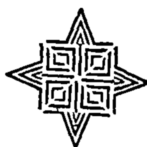
DE

GH. GHIBĂNESCU

PROFESOR ONORAR

MEMBRU CORESPONDENT AL ACADEMIEI ROMÂNE

Publicațiune făcută supt auspiciile „Casei Școalelor“

IAȘI

Inst. de Arte Grafice „PRESA BUNĂ“ Str. Ștefan cel Mare 56

1933

C. 560

www.dacoromanica.ro

„Surete şi Izvoade“ vol. XXV cuprinde: *Valea Lilivei* (schiţă istorico-geografică); *Neamul Kogălnicenilor* (schiţă genealogică). *Documente Kogălniceneşti* între 1528—1878.

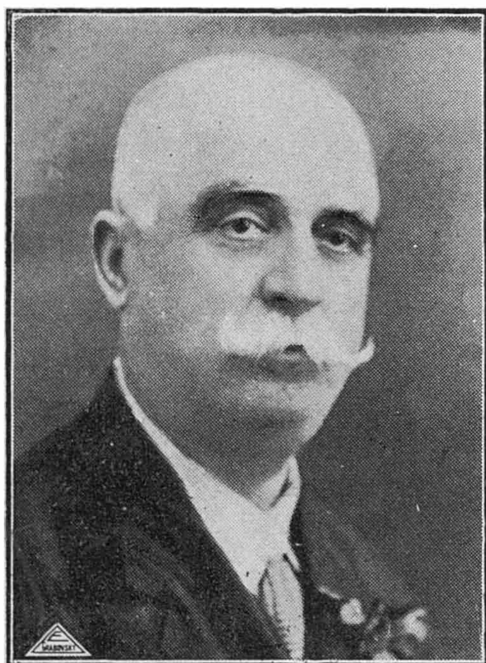
www.dacoromanica.ro

D-lui Nicolae Iorga,

închină această lucrare ca un omagiu
marelui român şi istoric.

AUTORUL.

www.dacoromanica.ro

Gh. Ghibănescu

www.dacoromanica.ro

Dlui N. Iorga, marelui Român și istoric al Românismului, cu toată admirație ofer acest exemplar

Gh. Ghibănescu

București 17 Februar 9[illegible]

PREFAȚĂ LA VOL. XXV

Când acum 40 de ani în urmă, în anul 1892, scoteam de supt teascurile tipografiei „Buciumul Român" vol. XVIII din Uricarul lui T. Codrescu, bătrânul autor şi editor al Uricarului, început din 1852, deci exact cu alţi 40 de ani mai înainte, îmi făcea această urare în *epilogul*, ce încheia lucrarea mea, prima operă cu care intram pe de-antregul în publicistica diplomaticei interne *slavo-române*: *„Cum dar să nu fi îndatorit și să nu fi încurajat cu sfatul meu pe tânărul Gh. Ghibănescu, când vedeam că se ațâția în el focul, care mă ardea pe mine de 50 de ani? De tânăr s'a îndulcit la scotocirea documentelor și sânt sigur că va lucra pentru țara lui!* Iar mai jos îşi încheia vorbele sale de încurajare astfel: *„doresc ca domnul Gh. Ghibănescu să mă urmeze, făcând mai bine și mai folositor, căci e mai tânăr și mai cu învățătură de cât mine; dar nu i doresc să soarbă din cupa ingratitudinei, cum am fost eu adăpat de toți acei ce i-am ajutat mai mult, începând cu dl. B. P. Hâjdeu și sfârșind cu d. Ioan Nădejde!*

După 40 de ani de muncă rodnică pe ogorul publicisticei diplomatice interne slavo-române, astăzi în 1933, când am ajuns din mila Domnului să încheiu şi eu al XXV volum din *Surete și Izvoade*, începute în 1906, să leg în mintea cetitorilor mei, spusele bătrâ-

www.dacoromanica.ro

nului istoriograf al Moldovei, T. Codrescu, că nu s'a înşelat în prezisele sale: i-am îmbogăţit Uricarul cu trei volume, din cele 25; adică vol. XVIII, XXIII şi XXIV; am publicat de atunci 25 volume din *Surete şi Izvoade*, în care am dat nu mai puţin de 4901 documente, din care 762 *slavone* cu traducerile lor, şi anume 268 doc. din secol. XV-a, 586 doc. din secol. XVI, 2046 documente din secol. XVII, 856 documente din secol al XVIII şi 1145 din secolul al XIX.

Am publicat 12 volume din *Ispisoace şi Zapise*, pe sama Epitropiei Ospitalelor Sf. Spiridon, cu peste 1500 documente, din care 267 slavone. Am închinat numelui lui T. Codrescu, revista mea „Th. Codrescu", din care au apărut *14 broşuri*, împiedicată fiind din pricina războiului. O sumedenie de studii şi articole de istorie în diferite ziare şi reviste, aşa că pot spune cu drept cuvânt şi fără laudă de sine, că am dat ţării mele cele mai mari publicaţiuni de documente interne *slavo-române*, singurele cari rămân, căci teoriile istorice sânt trecătoare şi vremelnice, pe când *actul* e permanent ca dată, ca limbă, ca stil, fiind oglindire întreagă a trecutului nostru românesc.

Am închinat acest al XXV-lea volum, pomenirii familiei *Kogălnicenilor*, răzăşi băştinaşi din *Scrivulenii vechi de pe apa Lilivei*, la Fălciu, judeţul meu de obărşie, căruia i-am închinat vol. VII din *Surete* (Elanul şi Cuzeştii), vol. XVII, (Drăcenii şi neamul Michiuleştilor, cu movila Râbâia); Apoi vol. V *a* şi *b* din *Ispisoace şi Zapise* (Roşieştii şi neamul Costăcheştilor) cum şi multe alte acte ce privesc Huşii, Fălciul, Drăncenii lui M. Kogălniceanul, Grumăzoaia etc.

Pentru înlesnirea tiparului acestui volum am fost căpătat de la D-l N. Iorga, ca ministru al Instrucţiunii şi Prim Ministru al României, un ajutor iniţial de 20.000 lei, pentru care mă simt dator a-i aduce în public mulţumirile mele, *şi a-l ruga să primească a-i închinare dumisale* **ca mare Român şi istoric al României şi al lumii,** *apropiind în sine 2 nume ilustre în viaţa culturală* a *neamului nostru, cum şi în cea politică:*
M. Kogălniceanu şi N. Iorga!

www.dacoromanica.ro

Volumul acesta al XXV are drept prefaţă 2 studii premergătoare: **unul**, *Valea Lilivei*, schiţă istorică-geografică asupra aşezărilor de sate din secol. XV-a pe valea, unde astăzi stau *Răpile* Kogălnicenilor din vechi Scrivulenii; **altul**, *Neamul Kogălnicenilor*, schiţă istorică-genealogică asupra începuturilor acestei familii, cu Oană sulgerul, străbunul tuturor Kogălnicenilor de mai apoi şi din Ghidişănii Fălciului şi din Dăneştii Vasluiului.

GH. GHIBĂNESCU

Iaşi 5 Februar 1933, zi Duminică.

---

www.dacoromanica.ro

A. Valea Lilivei

1. Când încheiam studiul, care a slujit drept prefaţă la vol. XVII din *Surete şi Izvoade,* scos prin buna voinţă a regretatului mieu prieten *Pavăl Michiu* (Huşi 1927 Tipografia Gh. Jorică), şi în care povestiam desvoltarea vieţii româneşti pe una sută chilometri patraţi, între Râşeşti cu movila Răbâia şi Ghermăneşti la nord, iar la răsărit de la satul Leuşenii până pe podişul ce desparte valea Lilivei de Prut ziceam: „Cum însă despre această vale — a Lilivei — voi avea parte să public în alt volum documentele Kogălniceneşti, pe care le am aproape gata de dat la tipar, rezerv să fac la vreme istoricul aşezărilor pe această de a doua vale“ (Surete XXVII, pg. III).

După 5 ani — astăzi — îmi leg povestea începută în 1927, cu cele ce urmează despre *valea Lilivei* şi începuturile vieţii pe această vale, cum şi legătura din vechiu între neamul Kogălnicenilor şi aşezările de pe această vale a Lilivei.

2) *Valea Lilivei.* De cum scobori *dealul Chersecosului* şi dai în şesul Prutului vederea se lărgeşte spre nord, distanţă de aproape 20 klm. până în dealul Ghermăneştilor, care brăzdează orizonul spre miază noapte. In dreapta ai valea Prutului cu bălţile, ozerele şi Pruteţele sale, cu rari aşezări de sate, fiind locul mlăştinos şi bălţi nenumărate, care fac improprii aşezările de sate. Tocmai la capătul zării, este satul *Răşeştii,* aşezat pe o rădicătură de deal, ca şi *Albiţa,* peste care stăpâneşte din vremi străbune movila *Răbăia.* o enigmă a trecutului, strajă de veghe în capătul de sus al ţării de jos în spre ţara de sus — vechea Moldovă — care începea taman de la gura Jijiei în sus până spre Sepenic şi Polonia.

www.dacoromanica.ro

Această vale formează un triunghiu, care îşi are creştetul în gura văii Şopărlenilor, ce-şi revarsă apele sale nu de-a dreptul în Prut, ci în bălţile *Hrubeni* şi *Sula mare* (azi *Duda*). Latura despre răsărit este un şir de dealuri, care merg suindu-se de la bază,— 48 metri deasupra mării,— până deasupra *Ghermăneştilor* la punctul geodesic *3*, unde se cifrează cu 216 m. înălţime. Două movile străvechi arată semnele vechilor hotară ale vechilor stăpâni: movila lui *Andrei* (cu 158 m. înălţime), movila lui *Scripcă* (rău cetită *Scriptele*). Îmbele aceste 2 movile sue dealul *Orţeştilor*, unde în punctul cel mai înalt avem a treia movilă a lui *Soare*. De aici se începe dealul *Ghermăneştilor*, care sue în clină dulce până la 216 m. altitudine.

Pe dreapta ai la nord Ghermăneştii, sat mare şi râpos, apoi ai şesul Prutului, care face un mare şi frumos amfiteatru, mijlocul ocupându-l satul *Drăceni*, cea mai veche aşezare pe această clină; în jos ai valea Cânepei, zisă şi Cotul Ghermăneştilor, iar în zare peste Prut se resfiră în bataia soarelui satul *Leuşeni*, zis din vechiu *Aleuşenii*, sau satul lui *Aliuş*, *Ilieş*. *Ilie*.

Pe latura de miază noapte se întinde un lanţ de dealuri, care merg în şir spre apus, că de la punctul *3* al Ghermăneştilor (216 m. înălţime) se ridica la 295 m. înălţime, pe colina ce stăpâneşte *valea Tatarului*, şi ajunge la 353 m. înălţime la punctul 1, ce domina satul *Arsura* de astăzi. Apele din acest punct, cel mai înalt, apucă pe valea Păhneştilor, ce sue din râpa vaii Lilivei. Cel mai înalt punct în acest ungher al văii, e dealul Buneştilor cu 405 m. altitudine. Deci toată valea Lilivei urcă de la 46 m. înălţime la 405 m.

Pe acest înalt podiş în suiş se desprind mai multe văi, ce n'au ape cu curgere permanentă, şi anume de pe *Furnicosu* se desprinde valea *Barahoiului*, din unirea a 3—4 părăuaşe, care toate se varsă în apa Lilivei în dreptul *Vărăriei*, şi aşa apele mărite se varsă în bălţile din şesul Prutului. De la puntul geodesic *2* se desprinde valea *Tatarului*, care îşi varsă apele sale în apa *Lilivei* în dreptul satului *Râpile* la ruptura

www.dacoromanica.ro

dealului *Krihanului*, unde avem luncile *Ghidişani* şi *Barahoiul*. In fine avem valea *Lilivei*, care începe de la *fântâna bună*, atinge *Arsura* (210 m. înălţime), apoi *Râpile*, unde primeşte pe stânga apa Tatarului, şi mai în jos la *Vărărie* primeşte tot pe stânga apa *Barahoiului* şi aşa unite merg de se varsă în bălţile Prutului vechiu.

Latura despre soare apune o formează colina de dealuri ce se scoboară de la 405 m. înălţime (Buneştii) la 353 m. (Arsura), la 323 m. (Tintea), la 226 m. (în puntul *Scrivuleni Păhneşti*), la 112 m. (Odobeştii) cu valea *Cucoarei*, care dă singurul afluent al Lilivei pe partea dreaptă în dreptul Şopărlenilor; iar în şesul Prutului se scoboară la 33 m. înălţime.

Toată valea Lilivei are circa 12 km. lungime, şi latura de nord largă de 5 km., în dreptul Râpilor de 3 km., iar la gură cam de 1½ km. Nu greşim dacă îi dăm cel mult *40 km. patraţi*.

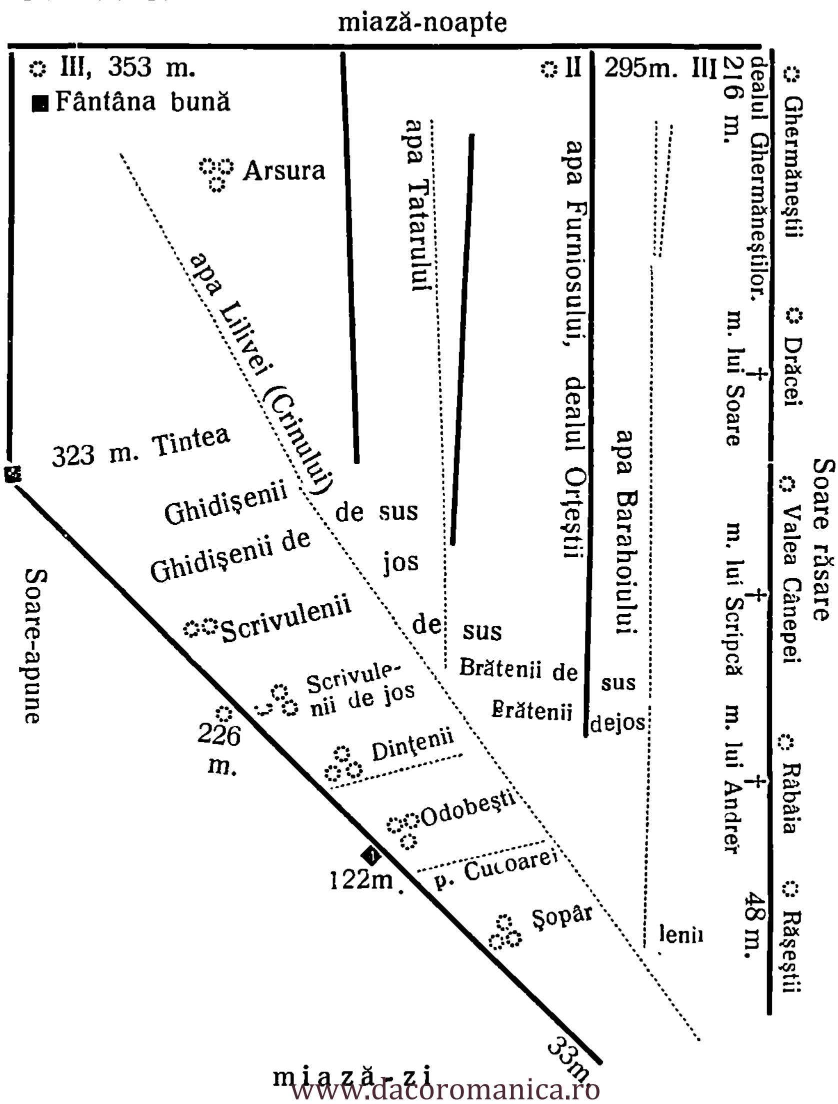
3) *Etimologia cuv. Lilivei*. In documentele aduse de noi, se întâlnesc aceste forme ale denumirii apei: *Leleaivei* (лелѣивеи) şi *Leleavei* (лелѣвеи) în uricul din 1529, scris de uricariul Dumitru Popovici, pe care apă era satul *Hegedişani* (pg. 1); *Liliva* (лилива) în uricul din 1559 scris de uricarul Ion Popovici (pg. 3), valea *Lilivei* (лиливеи) în 1666, pe care era satul *Scrivuleni;* valea *Lileaei* (лилѣеи) în 1671 scris de D. Leca uricarul (pg. 18); apa *Lilei* (лилеи) în 1718 (pg 19), valea *Lileii* (лилеїи) şi *Lilei* (лилеи) în 1746 scris de Andrei Kogălniceanul (pg. 28); apa *Lilei* (лилеи) şi *Lilivei* (лиливеи) în uricul din 1756 (pg. 36, 37), pârăul *Lilivii* (лиливїи) în 1779 (pg. 77), pârăul *Lelivei* (леливеи) în 1784 (pg. 97), pârăul *Lelevii* (лелевїи) în 1815 (pg. 132); pârăul *Leva* (лева) în 1825 (pg. 178). In timp de 300 de ani (1529—1825) scriitorii de zapise şi urice au scris numele apei la nominativ: *Leva, Liliva;* la gen. *Lilei Lileaei, Lileii, Lilivii, Lelivii, Lelevii, Leleavei, Leleaivei.*

De unde venia această variaţiune mare în scrisul numelui apei? Probabil că nu se ştiia ce să însemne apa *Lilei* sau a *Lilivei*. In limba latină *lilium*, e grecul

www.dacoromanica.ro

λείριον, *lilie, crin;* (Tiktin Wort.) deci ar urma să aibă înţăles de *valea Crinului.* Dar tulpina *Lil* se găseşte şi în l. germană: die *Lilie;* în maghiară *liliom,* die Lilie); în l. franceză le *lis* (lat. *lilius*) Aug. Brachet; în l. italiană *Giglio;* (A. Ronna), în l. spaniolă *lis* „flôre

Iata *harta închipuitoare* a aşezării satelor pe valea Lilivei:

www.dacoromanica.ro

de liss". (Vic. Salvor); în l. portugheză *lice*, (Sonza Pinto). Din ce parte de loc să fi fost cei ce au dat numele văii şi apei după floarea *Crinului*. (slav. кринъ, grec κρίνον = lilium)? Cum primii stăpâni s'au chemat *Heghediş*, şi care au dat naştere la satul *Heghedişeni*, care e cuvîntul unguresc *heghedus* = scripcă, nu ar fi ceva de mirat că aceiaşi români cu nume de familie maghiarizat din *Scripcă* în Hegedus, să fi dat şi apei numele de apa *Liliei*, = crinului; întru cât şi în ungureşte crinul se zicea *liliom*, nume luat prin germani de la latini: (*lilium*, die *Lilie* — *liliom*). Se vede însă un amestec de slavizare în forma genetivului, cu sufixul въ: Leleai*vei*, Leleа*vei*, Lili*vei*, Lili*va* de unde *Leva* la nominativ, pe lângă formele primitive: *Lilei*, *Lileii*, *Lileaei*, fără sufixul genetival slavon въ. In ruteană avem pe лілія, лилия (Liliacaee, Eug. Zalechowscki); în rusă лилія, лилея, le lis; în polonă *Lilia*, le lis, (W. Ianuszo. In limba paleoslovenică avem лили, лилиıа rus лилія. (A. S. Suvorina). In limbile slavilor de sud lipseşte cuvântul.

Deci primii boeri descălecători de ocini — acel *Hegedus*, a dat numele văii „a Lilei" deci a crinului, după numele unguresc *liliom*, care însă în condeiul diecilor, ce au scris zapise şi urice domneşti l'au scris cu forme de flexiune slavă, dând genetivului sufixul slav въ.

3) *Aşezările de sate* pe Liliva. In fundul văii *Lilei* cel care a brăzdat primele aşezări de sate a fost unul *Scripcă*, zis pe ungureşte *Hegedus* (ung. *Hegedü* die Seige, violină, de unde *Hegedszo*, *das violon spiel; scripcar;* iar *Scripcă* e malo rusul скріпка; rus скрипкъ [1]).

Românul a păstrat numele de *scripcă* şi *scripcariu*, primit pe cale de contact social, şi împrumut direct al cuvântului odată cu lucrul; şi a uitat pe *Hegedus*,

---

1) Numele variat ce se dă instrumentului *scripcă*, arată că românii au împrumutat instrumentul de la alte popoare vecine: **ceteră,** e cel mai vechiu şi s'a luat pe cale literară de la *cithara*; **diblă,** ngr, δέπλα, serb *dipla*) luat de la sud prin lăutarii ţigani, veniţi de peste Dunăre — cuvântul *scripcă* lipseşte la slavii din sud.

www.dacoromanica.ro

care s'a pastrat pe cale oficială în cancelarie, ca o impunere a statului ungar asupra elementelor româneşti; dar poporul nu l'a ţinut minte, nu l'a înţăles, ci l'a stropşit din cauza ignoranţei, tăindu-i silaba de la început *He*, crezând că are a face cu un fel de interjecţie de strigare *he!* şi a crezut că în Heghedişani, e un strigăt *he!* şi satul *Ghidişani*, şi aşa l'a apocopat, ca în: (o)strachină, (o)Dochia şi (un) tărtan. Dacă în 1529 se scria corect *Hegedişani*, după trei generaţii, în 1643, se scria *Ghidişani*. Intr'o sută de ani s'a făcut stropşirea cuvântului.

Că primul descălecător de ocine pe valea *Lilei*, n'a fost un mare boer, ci numai un *proprietar rural*, stă dovadă faptul că numele de *Hegediş*, sau *Scripcă* nu se găseşte încă în diplomatica Maramureşului (Ioan Mihaly), nici în diplomatica internă de la 1372—1475 (M. Costăchescu) nici în cea de la 1457—1504 (I. Bogdan) şi că dar în tot cursul secl. al XV, nici un *Scripcă* n'a suit treptele boeriilor de divan.

Pentru întăia oară se pomeneşte între boerii mari de divan de un *Scripcă*, ca parcalab de Neamţ, împreună cu *Cârjă*, în 7023 April 10 (1524); în 7033 Sept. 9 (1524), în 7035 (1527); aceasta supt Stefăniţă Vodă, când şi-a primenit radical divanul său. De aceste lucruri vorbeşte cronica ţării. Incă din 1523 Martie 20, a pribegit *Şarpe* postelnicul de frica lui Stefăniţă; el întrase în complotul lui *Luca Arbore*, bătrânul sfetnic al ţării supt Stefan Vodă, Bogdan Vodă şi Stefăniţă Vodă (1486—1523); pe care în ciuda de o răzbunare mare pune de i se tae capul împreună cu fii săi *Toader* şi *Nechita*; aceasta în April 1523, în cetatea Hotinului. Şi zice cronica că „mulţi dintre boerii ţării spăimându-să au început a socotire cum vor lua şi ei plata ca Arbure hatmanul“... cu toţii s'au rìdicat asupră-i... dar mai apoi s'au răsipit printr'alte ţări, lăsându-şi ocinile şi casele“ (Let I² 187);. In acest timp tae în târg în Roman pe *Coste* parcalabul, pe *Ivaşco* logofătul, pe *Sima* visternicul şi pe mulţi alţii“ Let I² 188); aceasta în 7032 Septembre (1523).

www.dacoromanica.ro

In adevăr documentele timpului adeveresc aceste zise ale cronicei.

Iată faţă în faţă divanurile din *7031 Marte 15* (Surete I 370) şi cel din *7032 April 10* (Acad. Rom. pecete 142).

1523	1524
Isac	—
Petre dvornic	Hran dvornic
Negrilă	Negrilă
Talabă	Grincovici
Arbure (tăiaţ)	Talabă
Grincovici { parcalabi	Barnoschi { parc. de Hotin
Toader { de Hotin	Vlad
Coste (tăiat)	Cărjă { parc. de Neamţ
Condre (pacalab de Neamţ	*Scripcă*
Toader parc. de Novograd	Grozav parc. de Novograd
Petrică portar Sucevei	— (apoi Barbovski
Hran spatar	Hurul spatar
— postelnic(fugise *Şarpe*)	Liciul postelnic
Eremia visternic	— (apoi Toader)
Săcuian ceaşnic	Felea ceaşnic
Stârce stolnic	Zbiare stolnic
Căţelan comis	Hărsu comis
Trotuşan logofăt	Toader logofăt

(apud Surete ms. X, supt an).

Iată dar cum *Scripcă,* proprietarul din Ghidişănii de pe apa Lilei, rădică treptele puterei, şi reuşeşte a se mănţine *16 ani*, în aceste vremi tulburi.

Supt *Ştefăniţă Vodă* stă parcalab de Neamţ, împreună cu *Cârjă* în anii 1523—1527. Petru Vodă Rareş îl înlocueşte în 1527 cu *Hurul,* la părcălăbia de Neamţ, însă îl rădică în rang, punându-l între puţinii săi boeri fără boerie; şi anume în 1529 e boer fără boerie după *Negrilă şi Talabă,* iar de la 1530—1537 e boer fără boerie împreună cu *Trotuşan,* de a căruia politică ţinea boerul acesta, umplând cu faptele lui toată

www.dacoromanica.ro

viaţa politică a timpului supt Ştefan Vodă Lăcustă, spre a fi tăiat de Petru Vodă Rareş în 1541.

Părăsind pe domnul său, Scripcă rămâne boer fără boerie şi supt Ştefan Vodă Lăcustă, fratele vitrig a lui Petru Vodă Rareş, el fiind un alt fiu natural a lui Ştefan cel Mare şi duşmanul de moarte al fratelui său Petru Vodă, cu venirea celei de a doua domnie. Intre 1539 —1540 el stă boer fără boerie, *cu Vlad şi Crăciun*, In 1541 dispare de pe arena politică, o dată cu venirea pentru a 2-a oară în scaun a lui Petru Vodă Rareş.

Acest Scripcă, boer mare de divan, îşi avea aşezările sale pe apa Lilivei, unde îi găsim o serie de rude, fraţi sau nepoţi de ai săi. In adevăr în 1529 Mart 25 un Pavăl Scripcă Brănişterul capătă de la domn uric de întăritură a cumpărăturei, ce a făcut cu 130 zloţi tătărăşti în jumătatea de sat din *Heghedişeni*, pe îmbe malurile Leleaivei, de la *Anuşca*, sora lui *Ştefan Micotici*, care şi ea o avea cu uric de cumpărătură de la Ştefan Vodă.

Tot atunci el capătă danie satul *Cobălia* (Iapa) de la Soroca, ce fusese acel sat al Gonţei vornicul, cumpărat pe drepţi banii săi de la fraţii Toma paharnicul şi Gherasim călugărul, nepoţi de frate lui Cozma parcalabul de Neamţ, *şi l'a fost pierdut pentru viclenie, când şi-a fost pus şie titluşul de domn şi şi-a pus şie capul*" (pg. 1).

Despre neamul vânzătorilor *Micotici* avem bogate ştiri în uricile lui Ştefan cel Mare, supt care *Grozea Micotă* ocupă slujba de părcălab de cetate: Roman, Neamţ, (v. Ion Bogdan Doc. lui Ştefan cel Mare) iar pe *Grozea Micotici* îl găsim comis, mai apoi parcalab de Orhei etc.. Documentul nostru ne arată că în Heghedişeni stăpâniau Micoteştii, adică *Anuşca Micotici* o jumătate şi fratele său *Steţco Micotici* o altă jumătate, încă de pe vremea lui Ştefan cel Mare. Că erau rude cu Grozea Micotici nu mai încape îndoială.

Despre neamul cumpărătorului: *Pavăl Scripcă Brănişteariul* noi avem ştiri în uricile din 1529 şi 1532.

www.dacoromanica.ro

Porecla de *Brănişteanul* i s'a dat după ocupaţia ce o avea acel *Pavel Scripcă*, că era mai mare peste *Braniştea domnească*, care începea chiar din gura Jijiei, de la Zberoaia, deci în vecinâtatea Heghedişănilor şi că dar pentru slujba credincioasă adusă Domnului ca *brănişteriu* gospod, i s'a dat milă moşia Cobâlia de la Soroca, cum şi i s'a întărit cumpărătura din Heghedişeni pentru a-şi stabili aşezarea în această parte de loc.

Ei erau 4 fraţi: *Pavel Scripco*, *Spiridon Scripco*, şi surorile *Anuşca* şi *Ilca*; că toţi erau feciorii *Stanei*, nepoţi lui *Dragoş Scrivulea*, strănepoţi lui *Danciul Negrul* (p. 2).

Iată dar o întreagă serie de stăpâni în *Scrivuleni* [1]).

1. Danciul Negrul cătră 1400.
2. Dragoş Scrivulea c. 1432.
3. Stana = Scripco c. 1472.
4. Pavăl, Scripco brănişterul; Spiridon, Scripco; Ana, Ilca c. 1532.

1) *Scrivuleni*, sat ne duce la *Scrivulea*, primul stăpân, care a izbutit să dea el numele său aşezării sale de pe Liliva, şi anume mai sus de *Vărărie*, şi mai jos ceva de *Râpile* pe coasta de deal, despre *Păhneşti*, unde şi azi harta ne dă. — *Păhneşti*-**Scrivuleni**, pe o înălţime de deal de 226 m. — Porecla dată feciorului lui Danciul Negrul de *Scrivulea* arată că defectele fizice fiind vizibile au slujit în gura oamenilor de a boteza cu ele şi oamenii şi locurile.

Scrivulea ne duce la malorus скривити, кривити, Krümmen, a se îndoi rus кривитъ, tordre, se courber; pol. *krzywici, skrzywici*, courber, ceh *krivac, skrivac*, crochet. A fost dar acest Dragoş un corogit de şăle, de i-a zis în limba de atunci *Scrivulea*, Ghebosul; De aici satul *Scrivuleni*, adică aşezarea lui *Scrivulea*! Fata sa măritată cu un *Scripco*, frate sau rudă cu *Scripcă* marele boer de divan, a dat naştere la o serie de generaţiuni, ce-şi stabilesc aşezările în părţile de răsărit, numită mai apoi Brătenii (pg. 3).

www.dacoromanica.ro

Ca satul să se zică *Heghedişeni* şi stăpâni să fie boeri din neamul lui *Micotici*, însamnă că ei au intrat stăpâni ori prin zestre de la primul *Heghediş* = Scripco, sau prin cumpărătură, şi că în 1529 unul din fraţi, Anuşca şi-a vândut partea ei—jumătate din sat, scoborâtorilor din bătrânul Scripco, lui Pavăl Scripco Brănişterul. Dar în forma *Micotici*, găsim tulpina *Micotă* şi sufixul diminutiv *ici*; dar şi în tulpina *Micotă*, avem sufixul patronimic *otă*, şi radicalul *Mic*, care poate fi *mic*, ori numele Unguresc de *Neculai* — *Mic*, de unde *Micloş*, *Miclăuşăni* ca atâtea alte nume onomastice în sec. XV-a. Mic Gălescul, Mic Craiu, Mic Pojar etc. Eu cred ca mai de grabă avem a face cu un radical *maghiar*, aşa fiind moda de numiri a românilor din Maramureş cu porecle Ungureşti, tendinţa de maghiarizare dintru începutul începutului.

Cumpărătoriul *Scripco* intră în domeniul strămoşilor săi, cari au urzit unii satul *Heghedişăni*, alţii satul *Scrivuleni*, până în pragul sec. XV-a.

Alte ştiri din secl. XVI-lea despre vechile aşezări de sate pe apa Lilivei, o avem acea din 1559 April 8, în uricul de la Alexandru Vodă Lăpuşneanul, feciorul lui Bogdan Vodă despre satul *Brătenii*, unde a stat feciorul lui Dragoş — *Drăguşescul* — Ceva mai în jos de Scrivuleni, venia moşia *Brătenii*, pe care planul moşiilor îl arată a fi fost cam pe locul *Vărăriei* de astăzi.

Pavăl Scripco Brănişteariul a avut o fată, pe *Greaca*, care şi dânsa a avut 2 feciori pe *Toader şi Iuraşco*. Ei stăpâniau de peste 20 de ani partea lui *Dragoşin*, un străunchiu al lor de pe mamă.

1. Danciul Negrul
|
2. Dragoş Scrivulea
|
3. Dragoşin — Stana = Scripco
|
4. Pavel Scripco, Spiridon Scripco, Ana, Ilca
|
5. Greaca
|
6. Toader, Iuraşco

www.dacoromanica.ro

Din ce împrejurări nu ştim, dar vedem că în 1559 ei se hotărăsc să-şi mute aşezările de pe valea Lilivei şi schimbă moşiile cu strănepoţii lui *Negrilă părcălabul*, de supt Ştefan cel Mare, dând din partea lor moşia zisă *Brătenii* pe părăul Lilivei, unde a stat feciorul lui Drăgoşin, un frate al străbunicii lor *Stana*, şi primesc de la cei 8 copii ai lui Petre medelnicerul: *Ion, Simon, Măriia, Sofronia, Drăghina, Vărvara, Neacşa şi Nastea* moşia *Cruşovăţul* [1]) pe Nistru, jumătatea din jos: Ei îşi dau unii altora şi dresele vechi ale moşiilor.

Din cauza acestui schimb de scrisori, s'au răsărit cele mai multe din ele şi avem aşa o întrerupere de ştiri despre mersul proprietăţii şi în *Heghedişeni* şi în *Scrivuleni*, pe un interval de peste 80 ani, adică tocmai *trei* rânduri de stăpâni. De aceia socotim de greşită arătarea lui Alex. Papadopol-Calimah din lucrarea *Botoşani* (pg. 53) că în 7071 (1563) Alexandru Vodă Lăpuşneanu ar fi întărit lui *Vasile Kogălniceaeul diac de visterie* satul Răpile (pg. 5). *Râpile* apar ca nume înlocuind *Scrivulenii* abia cătră sfârşitul secol. XVIII, când s'au fost mutat aşezările din Scrivuleni ceva mai sus pe unde vin azi Râpile, tot pe apa *Lilivei.*

Un singur zapis nedatat ca an şi lună, ci numai ziua 6, scrie că un Nicoriţă din *Tinteşti* cumpără cu 70 lei bătuţi părţile lui Ionaşco Costicianul, din *Şopărleni* din partea Vlaicului. *Tinteşti* e şi azi numele unor păduri din sus de Râpile, spre partea Arsùrei, şi a Pribeascăi. Toţi marturii din zapis trăesc în satele din vecinătate: Iorga şi preutul din *Horjeşti,* Boţul şi Gligorcea din *Tinteşti*, T. Lupaşco şi Dolhan din *Suleni* (Duda), Ursul Brahăş din *Păhneşti,* iar din *Şopărleni*: Cazacul Frâia, Dumitru şi Simion Roşca; cum şi alţii din neamul jupâneasei *ii* Cehănească: *ginerele* ei Lupul şi nepotul ei Lepădatul. (pg. 5):

---

1) *Cruşevăţul* = Gruşevăţul e sat aşezat pe Nistru, ceva mai sus de târguşorul Atachi. Are 625 gospodari, o biserică cu hramul Sf. Niculai, populaţia e Ucrainiană (Puiu Episc. Hotinului 127).

www.dacoromanica.ro

4) *Ghidişeni*, zis din vechi *Heghedişeni*. Deşi astăzi pe vechea vale a Lilivei, este aşezat la obârşie satul *Arsura*, întrucât însă aşezările acestui sat sunt cu mult mai nouă, vom începe povestea aşezărilor de sate pe valea Lilivei cu *Ghidişenii*, sat dispărut astăzi, dar a fost cea mai veche aşezare pe această vale, anterioară cred lui 1400, când un român maramureşan, zis *Scripcă*, dar pe maghiară *Hegedüs* s'a scoborât cu descălecătorii şi a pus temeiul unor aşezări de case, care s'a păstrat în tot decursul vremilor până cătră 1815, când aşezările de case se surpă, vatra satului se hiroseşte şi se pierde ori ce amintire în gura celor de azi. Dar scrisorile de moşie ne spun toată povestea acestui sat, care a mers dintru început pe 2 bătrâni. Satul *Heghedişeni* a fiinţat de la 1400 până la 1529, când îl găsim stăpânindu-se de 2 fraţi: *Steţco Micotici* şi *Anuşca*, scoborâtori prin zestre sau prin cumpărătură din primul Heghediş. Anuşca îşi vinde cu 150 zloţi tătărăşti partea sa — jumătate din jos — lui *Pavăl Scripcă Brănişteriul* — iar jumătate din sus rămâne în stăpânirea urmaşilor lui Steţco Micotici, căci fie care din cele 2 jumătăţi au avut altă soartă şi deci altă poveste.

Neamul lui Scripcă se disloacă din vechea vatră a Heghedişenilor şi intrând cu înrudirea în neamul Danciului Negrul, îşi mută aşezările cu câţiva chilometri mai la vale pe apa Lilivei, dar pe coasta despre vest a dealurilor, ce vin spre Păhneşti; şi acolo li se întăreşte *trei* ani după ce cumpărase jumătatea din jos a Heghedişenilor, stăpânire pe întreg satul *Scrivuleni*.

Prin această cumpărătură soarta Ghidişenilor din jos se contopeşte cu partea Scrivulenilor de sus, stăpână fiind una şi aceiaşi familie — a lui Pavăl Scripcă Brănişteriul.

Tot în acest timp unii din neamul lui Scrivulea, *Drăgoşin* sau *Drăgoşescul*, puse începutul unor mari aşezări de case tot pe Liliva, dar pe creasta dealurilor dinspre răsărit, ca la un chilometru distanţă, peste apa Lilivei, unde a stat unul sau doi din feciorii lui Drăgoşin Scrivulea, zis probabil *Brat* şi s'a aşezat satul

www.dacoromanica.ro

Brătenii, pe care în 1559 nepoţii lui Pavăl Scripcă Brănişterul, Toader şi Juraşco, feciori Grecii, îl schimbă cu urmaşii lui Negrilă pârcălabul, luând Cruşovăţul de pe Nistru din ţinutul Hotinului şi le dă în schimb *Brătenii*.

Tot aşa aşezări răzleţe de case s'au fost urzit pe înfundăturile acestor văi, în partea de nord-vest, unde s'a aşezat satul *Tinteşti*, unde trăiau pe la 1600 şi ceva Nicoriţă, Boţul şi Gligorcea, — azi se păstrează numele la o pădure a Tinteştilor, ceia ce arată că curăturile făcute pentru aşezare de sat s'au fost făcut cu greu, de aceia a rămas numele numai la păduri şi podiş, cum tot aşa prin *ardere de păduri* s'a putut urzi o aşezare de sat către 1718, de când a început a se zice *Valea Arsurei*, unde Vasile Kogălniceanu, stăpânea o livadă de pomi, dată danie de unchiul său Apostol Kogălniceanu, carele — se vede — a pus de *s'a ars pădurea meree* şi şi-a sădit pomi roditori.

O altă aşezare de sat, care nu s'a putut întemeia a fost *Fălfoeştii* care se dă când a fi una cu moşia *Scrivuleni*, când cu *Odobeştii*, şi unde harta de mai apoi, lucrată cu meşterşug inginerese, ne dă Dinţenii. Cine n'are dinţi acela *fălfoeşte*, când vorbeşte; aşa că se explică aceste 2 denumiri date la una şi aceiaşi moşie, *Fălfoeştii* şi *Dinţenii*.

De la 1579 până la 1643 n'avem nici o ştire despre Ghidişeni, căci abia în 7151 April 28 (1643) avem un regest de pe o carte domnească a lui Vasile Vodă Lupul, care spune că în partea de jos a *Ghidişănilor*, adică în partea lui Pavel Scripcă Brănişteriul era stăpân Vasile din Ghidişeni, care avea această jumătate de sat, partea din jos până în locul lui Voico, de la tatăl său *Ioan Kogălniceanu*, care o cumpărase ca rudă ori răzeş de la alt urmaş al lui Pavăl Scripcă, care rămăsese în Ghidişăni, pe când *Toader* şi *Juraşco* feciorii Grecei, nepoţi lui Pavăl Scripcă, urzise satul *Brăteni*, în jos de Scrivuleni şi-l schimbase cu altă moşie de la Nistru.

Pentru tot acest interval de 114 ani n'avem nici o

www.dacoromanica.ro

scrisoare, aşa că nu ştim de la cari anume urmaşi de ai lui Scripcă a fost cumpărat Ioan Kogălniceanul, nici în ce calitate cumpără el moşia Ghidişenilor, nici de nimic altă nu avem ştire.

Tot aşa săraci în ştiri săntem şi despre cealaltă jumătate, partea din sus a Ghidişănilor, care rămăsese în 1529 a lui Steţco Micotici, iar acum în 1647 Mart 3 (7155) era a *Lupului Bogza*, care capătă carte de la Vasile Vodă Lupul să scoată de pe moşie câţiva oameni, ce-i lăsase să şază acolo ca să se hrănească; iar ei în tărie au trecut peste învoiala avută cu stăpânul,

Despre neamul lui Bogza avem mai multe ştiri, ei fiind mari latifundiari ai timpului, cu aşezări de sate şi la Roman şi la Vaslui şi la Fălciu, aici în Ghidişani. Nu este exclusă ipoteza că şi Bogzeştii au fost intrat cu stăpânirea în jumătatea din sus a Ghidişenilor ori prin zestre, ori prin cumpărături ca rude şi răzeşi. Fapt este că în pragul sec. XVII găsim aceşti proprietari în Ghidişani: *Lupul Bogza camaraş* pe jumătatea din sus, iar *Ioan Kogălniceanu diacul cel bătrân* pe jumătatea din jos, *de la izvoare şi până la locul lui Voico* (pg. 7).

Despre partea Bogzeştilor mai ştim că murind Lupul Bogza cămăraşul, cătră 1667, urmaşii săi *Vasile Bogza* cu frate său şi cu cumnatul lor *Toader* scot carte domnească de la Iliiaş Alexandru Voevod în 7175 Iulie 20 (1667) să-şi ia de a zece *din pâne, din fân, din câmp* de pe partea lor din Ghidişeni *şi să se strângă la un loc* (pg. 15). Aceasta arată că viaţa economică a satului mersese sporind prin locuitorii ce veniseră şi se aşezară pe moşia Ghidişeni, şi că aveau ţarine cu pâne, aveau *fânaţe* de cosit, aveau sămănături *la câmp* şi altele, n'aveau încă nici livezi cu pomi, nici priseci cu stupi, nici vii, locul find îngust, şi n'aveau cum să le cultive.

Trec 36 de ani. Stăpânirea în Ghidişani, în jumătate de sus se schimbase iarăşi. Intrase stăpâni acum *Luculeştii*; nu ştim dacă prin zestre, ori prin cumpărături; cred că prin cumpărături, căci acelaşi Ştefan Luca, ce a fost parcalab de Chişinău, cuprinse în Fălfoeşti şi în

www.dacoromanica.ro

Odobeşti cu zapise iscălite de răzeşi şi întărite de Istrate Dabija Vodă prin cartea sa din 7170 Iunie 29 (1662) (pg. 9). In 7210 Oct. 5 (1701) Negruşa fata Lucăi parcalabului de Chişinău, cel care a râdicat în Iaşi biserica Sf. Neculai zis cel sărac (adică cu un oltar) în mahalaua Muntenimii de sus şi dincolo de *uliţa târgului din afară*, schimbă cu nepoata ei de soră, Maria fata Irinei Costişor şi-i dă partea sa din *Ialoveni*[1]) şi *Pulbereni* de la Lăpuşna, pentru jumătatea din Ghidişeni (pg. 18).

In jumătatea din jos urmau a fi stăpâni tot Kogălnicenii: *Ioan Kogălniceanu diacul, Vasile Kogălniceanu diac, Sandul Kogălniceanul*, Vasile Kogălniceanul şi urmaşii săi.

După 45 ani iar se schimbă stăpînul în jumătatea de sus a Ghidişănilor. In 7254 Iunie 22 (1746) Ion Neculai Vodă Mavrocordat dă carte de stăpânire (pg. 29) lui Vasile Kogălniceanul pe jumătatea de jos a Ghidişănilor, lăsînd partea de sus în stăpânirea lui *Stefan Iamandi* 2 paharnic, care venia nepot Luculeştilor, întru cât tatăl său *Iordachi Iamandi post.* a fost ţinut în căsătorie pe *Anuşca* fata lui Gavril Luca, şi soră cu Adam Luca, cu Stefan Luca 3 visternic şi cu Tofana (pg. 19, cf. Ispisoace şi Zapise V, 2. pg. XXVII). Această stăpânire a Iamandieştilor pe partea din sus a Ghidişenilor o atestă trei răzeşi în 7255 April 7 (1747); şi zic marturii: „când *aram pe partea* din jos ne zăciuiau Kogălniceneştii, iar când aram pe partea de sus ne zăciuiau Luculeştii“ (pg. 31).

In 1757 Stefan Iamandi biv 2 paharnic face jalbă la domnie pentru Ghidişeni (Ac. R. Creşteri pe 1907, pg. 41); tot acolo cetim că Stef. Iamandi era jicnicer în 1759.

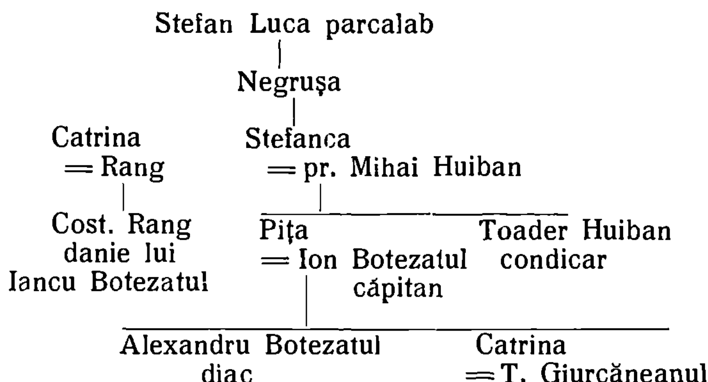
Trec alţi 25 de ani, când găsim stăpân în jumătatea din sus a Ghidişanilor pe preutul Mihai Huiban, căsătorit cu Stefanca, fata Negruşei Luca; aşa

---

1) *Ialoveni*, sat pe apa Işnovăţului, ceva mai jos de Costiugeni, în drumul ce vine de la Chişinău.

www.dacoromanica.ro

că proprietatea a trecut prin zestre la neamul Huibanilor. lată spiţa Huibanilor (Surete XVII, 77).

In 1776 August într'un regest al cărţii gospod de la Gr. Alex. Ghica Vodă se arată că divanul judecă şi dă rămas pe medelniceriul Ioan Kogălniceanu, dând dreptate lui Toader Huiban condicarul şi lui Alex. Bo tezatul diac, să-şi stăpâniască jumătate de sat de Ghidişani, partea din sus, după vechea stăpânire, ce o au de pe preutul Mihai Huiban, nepot Negruşei Luca (pg. 69).

Opisul de acte Kogălniceneşti ce-l întocmise în 1786 Febr. 5 stolnicul Enache Kogălniceanul, privind pentru jumătatea de jos a Ghidişanilor, nu priveşte şi stăpânirea Huibanilor pe jumătatea de sus (pg. 98).

Intre stăpânii celor două jumătăţi din Ghidişani s'a iscat un mare proces în 1785 April 29, când Alex. Ion Mavrocordat Vodă văzând cearta şi actele de stăpânire, ce au adus părţile fără a se lămuri pe deplin despre caracterul proprietăţii, rândueşte prin carte domnească o nouă cercetare făcută la faţa locului de către însuşi Episcopul de Huşi Iacov Stamate şi de cei 2 ispravnici ai ţinutului, Iancul Greceanul biv vel pah. şi Balasachi biv 2 spatar. Vodă atrage luarea aminte că marturii aduşi a) să nu fie *neam* cu vre-o parte prigonitoare, b) să nu fie *răzeş* c) să nu fi jurat strâmb d) să-i pue sub carte de blăstăm ca să se afle cine au stăpânit de 40 ani încoace — deci de la 1746 —

www.dacoromanica.ro

neamul Kogălnicenilor, ori neamul lui T. Huiban condicarul (pg. 101).

După un an de zile pricinile de judecată tot mai continuară. Ianachi Kogălniceanul stolnic dădu o nouă jalbă la noul domn Alex. Ion Ipsilant Vodă, care prin cartea sa domnească din 1787 Iunie 17 rândueşte pe Vlădica de Huşi — Iacov — şi pe cei 2 ispravnici, Iancul Greceanul şi Balasachi, că întru cât din arătările martorilor luate la faţa locului nu iese deplină lumină, să-i cheme la Episcopie să se vadă cari din ei vor fi mai de ispravă şi n'au mai jurat strâmb, şi să li se ia în samă mărturia lor (pg. 102).

Trec 18 ani la mijloc, când intervine o nouă serie de procese pentru Ghidişanii dejos între Cost. Kogălniceanu medelnicer şi noul proprietar stolnic Ioniţă Codreanu, care cu ce titluri a intrat stăpân în moşia Ghidişeni, nu le putea şti jăluitorul, care înaintează jaloba înaintea domnitorului în 1805 Febr. 8 (pg. 112). In Arhiva Kogălniceanu nu ni se păstrează actele acestei treceri de proprietate a Ghidişanilor; în schimb în actele Michiuleşti publicate în vol. XVII al Suretelor avem lămurită nedumerirea med. C. Kogălniceanu. Ioniţă Codreanu cumpărase pe bani proprii moşia *Ghidişanii* şi *Fălfoeştii* de la Toader Huiban condicar şi Alexandru Botezatul, nepotul său de frate. Aceasta o arată cei doi fraţi; Gh. Huiban şi căpitan Ştefan Huiban, cari se jăluesc lui Vodă în 1820 Ianuar 18 contra verii lor primare Catrina Giurcăniţa, şi contra unchiului său Toader Huiban condicarul şi Alexandru Botezatul pentru că au vândut Ghidişenii şi Fălfoeştii lui Ioniţă Codreanul stolnic (Surete XVII 146). După această jalbă iată care era înrudirea lor:

preutul Mihalache Huiban
= Stefanca fata Negruşei

Huiban = Angheluţă
- Ştefan căpitan,
- Gheorghe,
- Catrina

Toader condicarul

Nastasia,

Aniţa. = Ioan Botezatul căpitan
- Alexandru, Botezatul
- Catrina = T. Giurcăneanul

Iosaf Huiban călugăr

www.dacoromanica.ro

Cu un an mai înainte, în 1819 Ghenar 3 avem mărturii despre înstrăinarea Ghidişenilor, şi zice Vasile Botezatul că Aniţa şi cu Alexandru Botezatul au vândut Ghidişanii *tot* (Surete XVII 144). Huibăneştii îşi trăgiau moşia în Ghidişani în partea din sus de pe Stefan Luca, dar văzând că Kogălnicenii nu stăteau cu aşezările lor casnice în Ghidişenii de jos şi-au permis să vânză şi partea din jos, deci *tot Ghidişanii* lui Ioniţă Codreanul stolnic.

Ioniţă Bodreanul stolnic îşi mărită una din fete cu Anastasă Papafil caminar din Iaşi, care era stăpân în 1813 Oct. 9, când Iancul Kogălniceanul face jalobă la Vodă Scarlat Alex. Calimah, că nu ştie cu ce drituri a intrat stăpân Papafil în moşia sa strămoşască Ghidişanii (pg. 131). Papafil ceruse protecţia rusască ca unul ce rămăsese din a stânga Prutului şi voia să-şi schimbe moşia. In întâmpinarea ce face acum căminarul Anastasă Papafil cătră consulatul rosienesc, arată „că această moşie eu am luat-o zestre de la răposatul stolnic Ioniţă Codreanul şi că de 22 de ani o stăpâneşte în bună pace“ ceia ce arată că el se însurase în 1793. El mai cere ca ori cum va rămânea judecata, că au avut sau n'au avut Kogălnicenii parte în Ghidişănii de jos, atunci schimbul se va strica şi eu îmi voiu căuta cu clironomii lui Ioniţă Codrianul (pg. 132).

Pricina continuă şi în 1817, când Ilie Kogălniceanul sărdar se jălueşte în 31 Oct. lui Vodă că pe nedrept Anastasă Papafil ţine moşia sa Ghidişanii, partea din jos, pe care zice că a luat-o cu zestre de la socrul său Ioniţă Codrianul stolnic. Cere dreptate (pg. 142). Abia în Martie 1818 s'a judecat pricina la departamentul pricinilor străine, Anastasă Papafil fiind *sudet rus*. In dovedirea drepturilor sale Ilie Kogălniceanu aduce mărturia adeverită de episcopul de Huşi; dar aceiaşi mărturie adeverită de Episcop se dă şi la mâna lui Papafil, „după care nici o dosloşire nu se vede de cât din partea neamului nostru pornite jalobe, de Cost. Kogălniceanu, de Iancul Kogălniceanu şi de Ilie Kogălniceanul, dar fără nici o lucrare, iar stăpânirea a

www.dacoromanica.ro

urmat de partea lor în curgere de 40 de ani" (pg. 144).

Dar Ilie Kogălniceanul tot nu capătă dreptate, şi porneşte cu o nouă jalobă la noul domn M. Suţu Vodă în 16 Iulie 1820 în care lămureşte de ce Kogălnicenii şi-au perdut de fapt stăpânirea pe jumătatea din jos a Ghidişenilor: „mă depărtează de a mi se da în stăpânire că de la o vreme mai încoace nu s'ar fi arătat stăpânitori niamul mieu, care din multe pricini s'au fost tras a trăi în părţile de sus, şi moşiile din gios aflându-să şi fără preţ şi aproape de unde locuiau Tătarii, au putut să o lese în nestăpânire." (pg. 161). Pe aceste temeiuri el cere a se opri vânzarea prin mezat.

Până la vânzare Ilie Kogălniceanu ia în arendă pe 4 ani de zile moşia Ghidişeni de la Alecu Papafil; ba îi plăteşte arenda *peşin* pe 2 ani înainte. De aceia ca arendaş ce era el şi-a statornicit iconomia lui casnică pe această moşie şi şi-a aşezat şi vitele pe dânsa. Cere dar ca cel ce va cumpăra moşia prin mezat să-i respecte contractul de arendă până la înplinirea vadelei. Cererea aceastǎ nouă e din 1823 Mai 29 (pg. 168).

Mezatul s'a făcut cu iconomie. Cumpărătorul a fost hatmanul Matei Roset, care a dat numai 18500 lei, nu ceia ce eşise la mezat. Aga Ilie Kogălniceanu pleacă cu pâră la judecătorie contra Smarandei Roset hătmăneasa. Cere protimisire ca răzăş şi vecin cu Scrivulenii săi. Cum însă mezatul nu se putea strica, chiar cu acest preţ iconomicos, judecătoria se declară necomplectă şi trimite della proţesului la alte *enstanţii* mai înalte (pg. 208).

Aceasta este povestea Ghidişănilor după actele, ce le-am utilizat, cu începere de la 1529—1837:

5) *Scrivulenii.* Povestea acestui sat începe cu 1532, când în luna Martie Petru Vodă Rareş întăreşte satul Scrivulenii strănepoţilor lui Danciul Negru, şi anume lui Spiridon Scripco, lui Pavăl Scripco Brănişteariul, Anei şi Ilcăi, feciorii Stanei, fetei lui Drăgoşin Scrivulea, strănepoţi Danciului Negrul.

Scrivulenii au rămas în stăpânirea neamului lui Scripcă în marginile, care ni le arată şi azi *movila lui*

www.dacoromanica.ro

Scripcă, pe zarea dealului din spre răsărit. După o sută şi mai bine de ani, în 1666 Ghenar 20, un Luchian feciorul lui Miron Scripcă vinde lui Vasile Cogălniceanul diac, *a cincea parte dintr'un bătrân, pe preţ de 2 taleri şi 2 boi de negoţ* (pg. 11).

In 20 Sept. 7179 (1670) Gh. Duca Vodă întăreşte zapisul de mai sus (pg. 17).—Deci Vasile Kogălniceanul stăpânia acestea:

Scrivuleni

<table>
<tr><td colspan="9">Danciul Negrul</td></tr>
<tr><td colspan="9">Dragoş Scrivulea (Ghebosul)</td></tr>
<tr><td colspan="9">Stana lui Scripco</td></tr>
<tr><td colspan="5">Spiridon Scripco</td><td colspan="2">Pavăl Scripco 1/4 Brănişteriul</td><td rowspan="3">Anna</td><td rowspan="3">Ilca</td></tr>
<tr><td colspan="5">Miron Scripco</td><td colspan="2">Greaca</td></tr>
<tr><td>1/5 V. Kog. - Luchian</td><td>1/5 V. Kog. - Gherghina</td><td>1/5</td><td>1/5</td><td>1/5</td><td>Toader 1/2</td><td>Juraşcu 1/2</td></tr>
</table>

Din care scoţând partea lui Vasile Kogălniceanu venia aceasta:

<table>
<tr><td colspan="3">1/5 Luchian</td><td rowspan="3">1/5 Gherghina şi Tanasă Bosie</td><td rowspan="4">3/5</td></tr>
<tr><td colspan="3">V. Kogălniceanu</td></tr>
<tr><td>Apostul</td><td>sandul</td><td>Irina</td></tr>
<tr><td colspan="4">Vasile şi Andrei Kogălnic.</td></tr>
</table>

De la Vasile Kogălniceanul moşia sa din Scrivuleni, a cincia parte parte dintr'un bătrân, a trecut la

www.dacoromanica.ro

fiul său Sandul Kogălniceanul, care mai sporeşte moşia cu partea ce a cumpărat de la Tanasă Bosie şi de la jupâneasa lui Gherghina, tot în Ghidişeni ; aceasta în 7216 Ghenarie (pg. 19).

In 7227 Oct. 30 (1718) Mihai Vodă Racoviţă dă carte de volnicie lui Vasile Kog. fecior Sandului Kog. să ţină între altele şi părţile din Scrivuleni ale unchiului său Apostol Kog. şi Irina Kog. stărpi (pg. 20).

Murind Sandul Kogălniceanu, moşia lui din Scrivuleni — $^2/_5$ dintr'un bătrân — a rămas fiilor săi, lui Vasile şi lui Andrei Kogălniceanul; aceasta în 1718; dar în cartea domnească din 7231 Iulie 16 (1723) dată de Mihai Vodă Racoviţă se spune că de cinci ani nu s'a luat de a zecea din Scrivuleni, din fânaţ, din pâne, din grădini şi din tot locul (1722), şi-l împuterniceşte pe Andrei Kog. să ia de a zecea.

In 7232 April 22 (1724) Mihai Vodă Racoviţă judecă la divan pâra dintre feciorii lui Tanasă Bosie şi ai Gherghinei pentru vânzarea ce tatăl lor a făcut în Scrivuleni către Andrei şi Vasile Kogălniceanu. De oare ce documentul e dat numai în regeste, nu ştim de mersul judecăţii (pg. 22).

Tocmai în *7247 Aug. 10* (1729), boerii caimacani ai ţării [1]) (Sandul Sturzea vel logofăt, Iordachi Kantacuzino biv vel logofăt, Iordache Kantacuzino biv vel spatar şi Aristarho biv vel stolnic) dau carte de volnicie lui *Vasile Kogălniceanu biv vel căpitan*, că pe cine va trimete să ia de a zecea de pe *Scrivuleni* din ţarini, din fânaţ, din grădini cu legume, din prisăci cu stupi şi din tot locul cu tot venitul, după *cum au stăpânit şi părinţii lui* (pg. 24).

In 7255 Noembre 9 (1746). Vasile Kogălniceanul

---

1) Grigore Ghica, fiul lui Matei Ghica cu a doua domnie, domnise de la 27 Martie 1735 până la 14 Septembre 1739, zice N. Iorga (Geschicte II 537); după documentul nostru, caimacanii lăsaţi de Gr. Ghica Vodă funcţionau încă din August, în preajma răsboiului Ruso-Turc, care a adus ocupaţia ţării în Sept. Oct. 1739).

www.dacoromanica.ro

schimbă şi ia în Scrivuleni partea fratelui său Andrei Kogălniceanul, pentru partea care o avea şi dânsul în Dinţeni (pg. 29).

Dar Vasile Kogălniceanul îşi avea case în Iaşi lângă Barnovschie, în care a găzduit toată iarna pe Sara-Mehmet-Paşa, „în casele lui Vasile Kogălniceanul pitar de lângă Barnovschie, zice cronica“ (Let. III 201). Ii venia greu dar să caute de moşiile de la Fălciu, cum scrie Matei Ghica Vodă în hrisovul său din 7262 Oct. 24 (1753): „iară de la o vreme încoace — aproape 20 de ani mai înainte — fiind şederea tătănisău lui Vasile Kogălniceanul aici la Iaşi, şi fiindu-i peste mână n'a mai putut ţinea locul acela — adică părţile sale din *Scrivuleni*, unde moşii şi strămoşii săi au trăit, şi şi-au făcut case, a cărora temelie se vede şi astăzi, cum şi locul bisericei — şi s'a tras cu ce-a avut la alte moşii ale sale, mai aproape de oraş şi de casa lui, şi *rămâind moşia aceia pustie şi trăind pe dânsa împrejuraşii...*“ (pg. 35).

De aici se iscă o serie de procese la divan, între *Vasile Kogălniceanul şi Nechita Gaţul* din Ghermăneşti. Vasile Kogălniceanul văzând stăpânirea acestuia capătă de la domnie în 7262 Oct. 24 (1753) carte la Episcopul de Huşi Inochentie şi la Ilie Kostachi biv vel stolnic, ispravnic de Fălciu se cerceteze pricina: a) să-l chemaţi faţă pe Nechita Gaţul, b) să strângeţi numai bătrâni din împrejurimi, c) să cercetaţi cu amănuntul şi cu bună dreptate, d) să daţi strânsoare lui Nechita Gaţă să arăte cu ce pricină stăpâneşte moşia Kogălnicenilor — Scrivulenii — e) să daţi carte de blăstăm pentru aflarea adevărului (pg. 34).

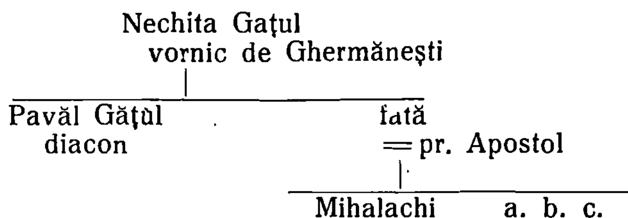
Cercetarea şi judecata a ţinut aproape *trei* ani, din Oct. 1753 până în 1756, când acelaş domn Matei Ghica dă o nouă cărte de judecată, prin care înlătură pe Nechita Gaţul din stăpânirea Scrivulenilor, întru cât zapisul, pe care îşi intemeia dreptatea era *plastografiat*. Şi scrie cartea domnească: „şi ei au făcut cu meşterşug acel zapis de vânzare, şi luând atunci — supt Mihai Vodă Racoviţă la 7232 April 22 (1724) — sama za-

www.dacoromanica.ro

pisului fiind scris cu slova unui Statie diac, şi fiind lăsate locuri în zapis de numele unui fecior şi a unei fete a vânzătoriului, şi apoi şi numele vânzătorilor s'au aflat scrise cu slova diacului şi pus degetele“ (pg. 37). Nechita susţinea că Tanasă Bosie ar fi zălogit moşia sa din Scrivuleni pentru 5 lei lui Sandul Kogălniceanul; dar zapisul plastografiat rupându-se în divan Mihai Vodă a hotărât să-i întoarcă acei 5 lei zălogul; şi de 30 de ani nu s'au mai plătit banii. Deci divanul dă câştig de cauză fraţilor Costandin Cogălniceanul log. de visterie şi lui Neculai Kog. biv vornic de Câmpulung, după care cei 2 fraţi vor stăpâni a cincia parte din bătrânul lui Spiridon Scripcă, partea cumpărată de la Luchian Scripco, şi o alta a treia parte din acelaş bătrân, partea lui Tanasă Bosie (pg. 38).

Pricina pentru Scrivuleni se judecă şi în 1772 Iunie 25, când divanul Cnejiei Moldovei hotărăşte că partea vândută de Tănasă Bosie nu e bună, arătând şi ispisocul lui Mihai Vodă Racoviţă din 1724 April 22, prin care se anerisia această vânzare (p. 64).

Găţuleştii continuă de a stăpâni în Scrivuleni, încă 7 ani. In acest timp ei poartă un nou proces la divan, înaintea veliţilor boeri în 1777 Iune 27 (pg. 90); dar nu s'au lasat bătuţi, ci în 1779 April 8 ei aduc ca boer hotarnic pe Ioan Gordul, vornic de poartă, şi alege moşia Scrivulenii, pe care acum o stăpâniau urmaşii lui Nechita Gaţul din Ghermăneşti, şi anume fiul său diaconul Pavăl Gaţul şi Mihalachi, nepotul său de soră, ficiorul preotului Apostol (pg. 75).

Ianachi Kogălniceanu biv vel med. nu se lasă şi capătă o nouă cercetare la faţa locului, care se face

www.dacoromanica.ro

de Gavril Caracaş med. ispravnic de Fălciu, de Neculai Agarici mazil şi de alţi trei mazili; aceasta în 1779 Noembre 18 (pg. 75). Cu această hotarnică Găţuleştii iau moşia Brătenii, cu nume de Scrivulenii.

Se află la această cercetare că Nechita Gaţul era urmaş din Pavăl Scripco Brănişteriul, pe baza ispisocului din 7040 „dat de noi în regeste" prin nepoţii săi Toader şi Iuraşco, feciorii Grecei, nepoţi lui Pavăl Scripco. Dar arătările lor găsindu-le greşite, cei 5 cercetători află că *Brătenii şi Scrivulenii nu sânt 2 selişte, ci numai una*, şi că dar *moşia Brătenii s'a fost numit mai din vechiu Scrivuleni, iar acmu se chiamă Râpile*" (pg. 96).

Pe vechea selişte a Scrivulenilor şi-a avut casă *bătrânul Dragoş Scrivulea* (pg. 77). Şapte ani — zapisul zice *şapte veri* — Pavăl Gaţă diaconul a oprit oamenii lui Ianachi Kogălniceanul să-şi ia dejma de pe Scrivuleni, acum însă venind în 1783 Iuli 14 cu carte domnească de la Iaşi, la Vlădica de Huşi Iacov, şi la ispravnicii de Fălciu, Vasile Costache biv vel caminar, şi Enachi biv vel stolnic, ca să-şi strângă venitul şi pe cei 7 ani din urmă, adică de la 1778 încoace Pavăl condicar dă zapis înaintea boerilor rânduiţi cu cercetarea pricinei că va veni negreşit la zi; iar nevenind la zi *„atunci să aibă dmlui medelnicerul să trimeată şi om gospod cu grele cibote şi cu căzută cercetare*" (pg. 85).

In aceiaşi zi (14) Iulie 1783) Isprăvnicia de Fălciu rănduise doi oameni de ispravă, să stea la strânsul venitului moşiei Scrivulenilor, şi să stea popririte la dânşii, până când îşi vor căuta judecată cu divanul (pg. 89),

După mărturia dată de cei 2 ispravnici în 14 Iulie. divanul cercetează din nou pricina şi Vodă A. C. Mavrocordat dă carte gospod în 1783 Noembre 4 la ispravnicii de Fălciu să rânduească alţi 2 mazili să cerceteze pricina şi după arătările diaconului Pavăl Gaţa să împartă Scrivulenii în trei bătrâni, şi dintr'un bătrân să schimbe o cincime, partea lui Ianachi Kogălniceanul; şi de pe această cincime să dejmuiască venitul

www.dacoromanica.ro

răzeşilor de o parte şi al medelnicerului Ianachi de altă şi orice s'ar fi luat mai mult de o parte sau de altă să se îndrepteze (pg. 90).

Ispravnicii de Fălciu n'au făcut nici o cercetare la faţa locului, cu toată cartea domnească. Ei erau în demisie. De aceia la o nouă jalobă a med. Ianachi Kogălniceanu, acelaşi domn Alex. C. Mavrocordat Vodă dă o nouă carte gospod în 1784 Aug. 13 la noii ispravnici de Fălciu (Costin Catargiul biv vel spatar şi Grigoraş Costache biv vel paharnic) în aceiaşi cercetare, adecă pentru o cincime din bătrânul lui Pavăl Scripco Brănişteriul (pg. 92).

In *26 August 1784* o nouă carte domnească tot de la Alex. C. Mavrocordat Vodă către ispravnicii de Fălciu şi către Vlădica de Huşi Iacov; dar cartea s'a dat acum după jalba isprăvnicii de Eălciu, şi către Vlădica de Huşi Iacov; dar cartea s'a dat acum după jalba *Saftei Kogălniceanu* stolnicească, cumnată cu med. Ioniţă Kogălniceanul. Ea venia cu drepturile răposatului său soţ stolnic C. Kogălniceanul, care avea moşie în seliştea Brătenilor şi că i se încalcă pe nedreptul şi samavolnic de diaconul Pavăl Gaţul, din *Râpile* cu nume de Scrivuleni, moşie alăture, pentru care şi-a adus în taină vornic de poartă şi i-ar fi încălcat moşia Brătenii (pg. 93).

In 14 Sept. 1784 cinci răzeşi dau mărturie hotarnică pentru Scrivuleni şi Brăteni, şi arată *că ar fi fost tot o moşie cele 2 trupuri* (pg. 94). In aceiaşi zi cei cinci răşezi. (Irimia căpitan, Neculai Agarici, Glig. Hortolomei, T. Bătcă şi V. Onofrei ,căpitan) măsoară moşia şi află că latura despre răsărit a moşiei Scrivulenii are 17 funii şi jumătate, adecă 525 stânjeni, din care se vine de bătrân câte 175 stânjeni, iar o cincime din bătrânul lui Spiridon Scripco se vin 35 stânjeni, partea lui Enache Kogălniceanul biv vel medelnicer şi că pe această lărgime de loc (= 78 metri) şi-ar fi avut case strămoşul lor Vasile Kogălniceanul. La a doua măsură — tot pe curmeziş — s'au aflat 20 fune, adică 600 stânjeni; iar de bătrân s'au dat câte 200 stânjeni,

www.dacoromanica.ro

iar cincimea Kogălniceanului s'a venit 40 stânjeni; la al treilea măsură, peste Liliva, pe dealul despre apus — spre Pâhneşti — sau aflat lărgimea 19 fune, adică 570 stânjeni, iar de bătrân s'au dat câte 190 stânjeni, iar cincimea Kogălniceanului a fost de 38 stânjeni.

Măsurând şi în lungiş moşia Scrivulenii, din capul hotarului dinspre răsărit până la apus peste apa Lilivei şi în fundătura moşiei între pârăul Lilivei şi apa Sătnoae, unde se lovesc Scrivulenii cu Brătenii s'au aflat 29 fune 26 pol stânjeni, adică 896 stânjăni (pg. 96).

Ar urma după aceste măsuri că întreg trupul *Scrivulenilor* cuprindea o suprafaţă de 1260 metri × 1998 = 251,480 Ha. De bătrân sau venit 83.916 Ha; *iar cincimea Kogălniceanului s'a venit 16.7832 Ha.* Această moşie s'a alăturat în partea din sus despre Ghidişeni, de pe diaconul Pavăl Gaţul ceria să i se dea în partea din jos despre Brăteni (pg. 97).

Pricina isprăvită cu Pavăl Diaconul Gaţă, se deschîd după 20 de ani, în 1804 altă serie de pricini pentru Scrivuleni între medelnicerul Constandin Kogălniceauu şi grupa de răzăşi din Drănceni şi Râpile, Mihalnchi Popa, Mihalachi Meleghi şi Ioniţă Buştiuc, care să scoală şi în tărie îl opresc pe med. Const. Kog. să-şi stăpânească părţile din Scrivuleni. De aici urmează jaloba lui C. Kog. med. în 1804. Iuni 27 (pg. 109); La 1 Iulie pe dosul acestei jalbe avem cartea lui A. C. Muruz Vodă către ispravnicii de Fălciu să cerceteze din nou pricina (pg. 110). Ispravnicii de Fălciu îi chiamă pe cei trei la isprăvnicie şi Mihalache Popa, care purta procesul vine la Huşi şi dă o scrisoare către ispravnic că va fi următor să vină la Iaşi la zi de soroc la 26 Oct. în ziua de Sf. Dumitru; dar arată în această scrisoare că el n'are nimic contra dreptului, ce are med. C. Kog. de a stăpâni o cincime dintr'un bătrân, al lui Pavăl Scripco, pentru care are dirrese adevărate; cât pentru a treia parte din tot trupul Scrivulenilor, ce zice că ar fi cumpărat de la Tanasă Bosie, cu un zălog de 5 lei, deşi a căpătat hrisov de la Matei Ghica Vodă în 1756 Mai 10, dar a fost stricat

www.dacoromanica.ro

acest hrisov cu cartea de judecată a divanului marilor boeri în 1777 Iune 15 supt Gr. Alex. Ghica Vodă, care zice că *cu greşală s'au dat stăpânire Kogălnicenilor pe acea a treia parte.* Ispravnicii de Fălciu (Grigore spatar şi Crupenschi spatar) raportează divanului de cercetările făcute, în ziua de 31 Iulie 1804. (pg. 111) şi face tot istoricul procesului supt Matei Ghica Vodă, şi cum nu era de competinţa lor a nesocoti hrisoave domneşti, le-a pus vadea la 26 Oct. pentru care au luat şi scrisoare de la Mih. Popa, răzăş de Brăteni şi Scrivuleni, că va fi faţă la divan (pg. 112).

Pentru altă pără ce s'a porait pentru Scrivuleni în 1811 Mart 12, cartea Cnejiei Moldovei arată că s'au judecat pricina împresurării de hotar între Scrivuleni şi Brăteni de cătră V. Gaţă şi C. Chitic şi C. Botezatul (pg. 124).

Alte ştiri de Scrivuleni, le avem în zapisele prin care Aniţa fiica diaconului Pavăl Gaţă şi cu fetele sale Ioana şi Catrina vând cu 375 lei părţile ei din Scrivuleni fraţilor, şi surorilor sale; aceasta în 1815 Febr. 12 (pg. 132). Ea îşi vinde 13 stânjeni partea ei; care ar veni circa *5. 7942 Ha.* câte 21 lei şi 6 parale stânjenul. Cum ei n'au avut parale ghiaţă s'au împrumutat la Andrei Mocanul scutar, pe termen de 2 luni (de la 21 Febr. — 23 April) cu *dobânda din zece doispezece* [1]) pe an. pg. 132); Nedând banii la vadea, moşia lor din Scrivuleni — 13 stânjeni = 5.7942 Ha. rămâne pe sama lui Andrei Mocanu scutar, căruia îi dau zapis de stăpânire în 15 Mai 1816. (pg. 134). Şi aşa prin aceasta se scot de pe moşia Scrivulenii toţi curgătorii din Pavăl Gaţă diaconul din Râpi : *Aniţa* vânzătoarea, Safta,

1) Dobânda din vechi se socotea la zece, nu la sută cum de altfel şi dijmele se luau din *zece* una ; Dar la *zece*, dădea *doisprezecc* lei, la o sută dădea 120 lei ; la 200 lei dădea 240 lei ; iar la restul de 87 lei — căci datoria era de 287 lei — s'a dat 104 lei deci peste tot trebuia să se plătească capete şi dobândă pe 12 luni 344 lei, sau pe două luni — cât a fost pusă vadeaua (21 Febr. — 22 April) *69 lei.*

www.dacoromanica.ro

Vasile Gaţă şi 4 gineri: Ion Blagotă, Ştefan dascalul, Manolachi Darie şi Toader Şlicarul.

Indată ce Andrei Mocanu scutar a intrat stăpân în Scrivuleni s'a sculat serdarul Ilie Kogălniceanul şi trage în judecată pe Mocanu, cerând protimisire ca răzeş şi pe din sus şi pe din jos. Văzând mersul judecăţii şi dreptul serdarului Ilie Kog. de a răscumpăra, cad la învoială şi prin zapisul din 12 Febr. 1818 (pg. 143) trece către serdarul Ilie Kog. cei 13 stânjeni din Scrivuleni, întorcându-i cei 287 lei datoria vânzătorilor Gaţuleşti, şi mai ia în plus 144 lei dobânda *pe trei ani câte 60 parale la sută pe lună* [1]) (pag. 143).

In 1818 Mai 14 vine o înţelegere între răzeşii din Scrivuleni, scoborâtori din Nechita Gaţul şi între rudele şi răzeşii lor din Ghermăneşti, scoborâtori din surorile Gaţului, ca să se stăpânească în pace 130 stânjeni în Scrivuleni, dar să nu aibă voe a-i vinde la străini fără să-i întrebe. (pg. 147—148). Găţuleştii sânt vechi răzăşi prin aceste locuri, în Odobeşti, în Drăceni şi în Ghermăneşti, încă de prin 1620 (Surete XVII. 4. 26. 97).

După această învoială vedem că răzeşii de Scrivuleni încep a-şi vinde răzăşiile lor căminarului Ilie Kogălniceanu, şi anume: în 19 Mai 1818 (pg. 147). zapisul Pavăl Florea îşi vinde 4 pol stânjeni, *Grigore Vâscul* 4 pol stânjeni şi *Iftime Gonţa* 4 stânjeni, peste tot 13 st. cu câte 25 lei stânjenul. Tot asupra acestor stânjeni cei trei răzăşi convenise cu alţi 3 răzăşi (Tomiţă Uglea, Simion Marcu şi Ion Dabija) să le vânză câte 37 lei stânjenul, dar neavând bani, zapisul din 4 Iulie 1818 a rămas răsuflat, (pg. 148).

In 7 Sept. 1819 căminarul Ilie Kogălniceanul mai

---

1) După zapise ar reeşi că n'au fost de cât 2 ani de la facerea împrumutului, nu *trei ani*. (21 Febr. 1816—1818 Februarie 12); se vede dar că Andrei Scutarul împrumutase de fapt mai înainte cu un an, de facerea zapisului între dânşii. Pentru 287 lei s'a plătit dobândă pe lună 4 lei 12 parale; sau pe an *51 lei 14 parale*. Pe 3 ani ar fi venit 157 lei 2 parale; nu i s'a luat de cât 144 lei, adică cu 7 lei mai puţin, partea a o lună şi jumătate.

www.dacoromanica.ro

cumpără în Scrivuleni *23 pol* stânjeni moşie şi anume: de la Gavril Flore 3 stânjeni, de la Ştefan Gonţa 6 stânjeni de la Grigore Văscu 5 pol stânjeni, de la Ştefan Văscu 6 stânjeni, şi de la Ioniţă Văscu 3 stânjeni = 23 pol stânjeni câte cu 25 lei stânjenul [1]).

In 16 Sept. 1819 căminarul Ilie Kogălniceanu mai cumpără 11 stânjeni în Scrivuleni de la fetele lui Vasile Văscu, şi anume Stefana soţia diaconului Stefan din Armăşeni şi Ioan Buzdugan cu fiul ei Zamfirachi din Epureni, câte 5 pol stânjeni, (pg. 155).

Iată ce părţi avea căminarul Ilie Kogălniceanu în Scrivuleni, după cartea lui Mih. Gr. Suţul Voevod poruncitoare către isprăvnicia de Fălciu să le strige la mezat spre ştiinţa răzeşilor de Scrivuleni:

a)	13	stânjeni (1818 Febr. 12) de la Andrei Scutarul Mocanul, cu	431 lei.
b)	13	stânjeni (1818 Mai 19) de la 3 răzăşi	225 lei.
c)	25	stânjeni (1819 Sept. 7) de la 5 răzăşi	625 lei.
d)	11	stânjeni (1819 Sept. 16) de la 2 răzeşi	275 lei.
	62		1556 lei.

Până să se facă strigările la mezat, căminarul Kogălnicianul mai cumpără şi de la alţi răzăşi, şi anume: în 14 Oct. 1820 cumpără 18 stânjeni în Scrivuleni de la Iftode Potârcă, şi fetele sale, ce trăiau în Urlaţi, câte cu 25 lei stânjenul (pg. 162).

In 18 Oct. 1820 mai cumpără 9 stânjeni în Scrivuleni de la Pavăl Flore şi Iftime Gonţa din Ghermăneşti tot câte 25 lei stânjenul. Iar Lupul Burghelea, ştiind că are şi el parte de moşie de pe soţia sa Safta, fata Ilenii, fiica diaconului Pavăl Gaţă vine în Scrivuleni şi i se aleg 26 stânjeni, aceasta în 26 April 1813 (pg. 163) Lupul Burghelea trăia în Bouşori pe Crasna, şi era postelnicel. Văzind că Ilie Kogălniceanul tot cum-

1) Cum un stânjen de lărgime (, 2.23 m). avea 896 st. de lungime (= 1998 m.) urmează că un stânjen avea în suprafaţă pe lungul moşiei *4455 mp.* adică aproape jumătate de Ha. — Deci Enache Kogălniceanu a cumpărat cu cele 2 zapise *16,4835 Ha.*

www.dacoromanica.ro

pără răzăşie în Scrivuleni se înţelege cu fiica sa Ruxanda şi cu ginerele său Neculai Romaşco şi vinde căminarului Ilie Kogălniceanul toţi cei 26 stânjeni câte cu 25 lei stânjenul cu zapis din 28 Noembre 1823 (p. 174).

In 12 Februar 1824, căminarul Ilie Kog. mai cumpără 40 stânjeni moşie în Scrivuleni de la Vasile Gaţul şi Ion Blagota câte cu 20 lei stânjenul (pg. 175).

In 21 Iunie 1824 cumpără 10 stânjeni din bătrânul Scripcă de la T. Stoica (pg. 175).

In 30 Iunie 1824 cumpără 10 stânjeni de la grecul Ioan din Râşeşti (pg. 176).

In 20 Iulie 1824 cumpără 40 stânjeni în Scrivuleni de la Oprina şi răzăşii Stoian, trăitorii în *Novaci*. tot cu câte 20 lei stânjenul (pg. 177).

In 30 Iulie 1824 cumpără 10 stânjeni îu Scrivuleni de la răzeşii Oţăl şi Trifan, trăitori în Râşeşti (pg. 177) câte cu 20 leĭ stânjenul.

In 20 Februar 1826 postelnicul Iamandi Brânză dă mărturie că aga Ilie Kogălniceanul ce a fost cumpărat 4 stânjeni moşie în Scrivuleni de la răzeşii Florea, Văscu şi Teclu, dar că şi-a pierdut zapisul (pg. 139). Unii din răzeşi cer dreptul de răscumpărare a unor stânjeni cumpăraţi de aga Ilie Kog. cu protimisire de răzeşi (pg. 179).

In 3 Martie 1827 aga Ilie Kog. cumpără alţi 7 stânjeni moşie în Scrivuleni cu câte 20 lei stânjenul de la Vasile Ichim şi ai lui (pg. 180).

In 10 Iunie 1827 Ilie Kog. cumpără alţi 7 stânjeni din Scrivuleni de la Pavăl Florea câte cu 25 lei stânjenul (pg. 184).

In 23 Iulie 1827 aga Ilie Kog. mai cumpără 16 st. din Scrivuleni câte cu 20 lei stânjenul de la 2 răzeşi, şezători unul — Gh. Nica — în Căscoeşti (Vaslui) şi altul — C. V. Popa în Şişcani (pg. 185).

Unind aceste arătări ale zapiselor ar reeşi că până la 1827 vara, aga Ilie Kogălniceanu cumpărase în Scrivuleni 187 stânjăni, afară de cei 62 st. pentru care

www.dacoromanica.ro

ceruse să se vânză la mezat; pentru toţi aceşti 249 stânjeni plătise 5796 lei.

Aga Ilie Kogălniceanul în ţidularul, care şi-l face în 1830 Febr. [1]) arată că în Scrivuleni avea 257 de stânjeni, cu 8 mai mult, despre care ne lipseşte zapisul (pg. 197).

Pe când aga Ilie Kogălniceanu avea în Scrivuleni 257 stânjăni, obştia răzeşilor (26 inşi), a căror nume ni se dă individual, posedau 304 stânjăni (pg. 198).

Om ordonat, cum era aga Ilie Kogălniceanu, în vederea pregătirei dovezilor de stat cu răzeşii în judecata la divan el îşi face alte însemnări, foarte interesante de câtă moşie are în Scrivuleni şi în Brăteni. In ceia ce priveşte Scrivulenii, ţidularul arată că în 4 Noembre 1834, avea 186 stânjâni în partea din jos despre Brăteni şi 101 st. în partea din sus despre Ghidişani, în total 287 stânjeni; plusul de 30 stânjeni, erau cei luaţi în orândă de la Ioan şi Nec. Popa până la 23 April 1837 (pg. 216).

Din toţi aceşti 257 stânjeni, baştină strămoşească a lui Ilie Kogălniceanu erau numai 40 stânjeni, deci o foarte *mică răzăşie de 17.8221 Ha.*

Cercetările cu divanul au ţinut câţiva ani. Abia în 1837 Iunie 24 Judecătoria de Fălciu face adresă agăi Ilie Kog. să aducă în dovadă la domnescul divan ce acte de stăpânire are în Scrivuleni, pe stânjenii pentru care răzeşii au pornit pâră cu protimisire (pg. 210).

La 1 Iulie 1837, aga Ilie Kog. trimite judecătoriei un răspuns cu izvod de toate zapisele, ce are de la răzeşii de Ghermăneşti şi de *Râchi*, ce şi-au vândut răzeşiile. Reiese din acest izvod că aga Ilie Kog. avea în Scrivuleni 236 stânjeni, din care 40 st. sânt baştină strămoşască (pg. 211).

In 20 Ghenar 1838 prezidentul judecătoriei de Făl-

---

1) Acest ţidular şi l'a făcut în vedere că unii din răzeşi cereau protemisire de răscumpărare şi că fiind chemat la divan, el dă răspuns în 30 Iulie 1830 că va merge la divan să se judece (pg. 201).

www.dacoromanica.ro

ciu (Căminarul Lascarachi Mihalachi) scrie adresă agăi Ilie Kog. că della răzăşilor de Scrivuleni pentru 186 st. moşie, ce i-au cerut la răscumpărare, se va judeca la 14 Februarie 1838 (pg. 213) la secţia II a divanului apelativ din Iaşi a ţării de jos.

Tocmai în 1839 Iunie 28 divanul judecă în plenul ei procesul. Părţile faţă prin vechilii lor — Vasile Popa era din partea răzăşilor —; se aduc drept dovadă actele vechi de stăpânire; rezeşii prezintă 5 acte; iar vichilul agăi Ilie Kog. — pah. C. Ioan — prezintă 15 zapise de cumpărătură între 1818 Mai 19 şi 1826 Iunie 30; Răzeşii cereau că de oare ce nu i-a întrebat pe dânşii, au dreptul de a răscumpara cei 156 st. din Scrivuleni, pe când vechilul agăi Ilie Kog. a dovedit că neamul Kogălnicenilor fiind vechi răzeşi băştinaşi în Scrivuleni pe 40 st. moşie, pentru care aduc 4 acte vechi cu acel din 1531 Mart 4 de la Petru Vodă Rareş; divanul judecă şi dă dreptate agăi Kog. că are dreptul de a-şi stăpâni cu deplin titlu cei 186 st. moşie din Scrivuleni cumpăraţi pân la 1827 Iulie 23 (pg. 217—218).

In 5 Iulie 1840 post. Ilie Kog. capătă hrisov mare domnesc de la Mih. Vodă Sturza, în care se face istoricul întreg al proţăsului şi întăreşte statornic dreptul lui Ilie Kog. de a-şi stăpâni stânjenii cumpăraţi pe drepţi bani săi în Scrivuleni (pg. 218—224).

O împărţală între fraţi se face în 19 Sept. 1841, între Iancul Kog. spatar şi post. Ilie Kog., prin care moşia Scrivuleni rămâne în partea lui Ilie Kog. iar averea totală socotită băneşte s'au venit de frate câte 48400 lei (pg. 225).

In 1849 Dek. 20 vornicul Ilie Kog. îşi scrie diata sa prin care lasă fiului său, maiorului Mihalachi Kog. toate părţile de moşie, ce le are la *Scrivuleni, la Brăteni şi Drănceni,* baştină şi cumpărătură, cum şi viile de la Huşi şi de la Copou. (pg. 230—234).

Intre maiorul M. Kogălniceanul şi căpitanul Ioan Mighiul intervine o înţălegere la 1 Noembrie 1850. Ion Mighiul avea în Scrivuleni 17 $^1/_2$ fălci moşie, iar în Ră-

www.dacoromanica.ro

pile avea acarete. Toate acestea i le vinde maiorului cu 140 galbeni, pe care urmează a-i vărsa în mâna stolnicului Vasile Glodeanu din Ghermăneşti, care i-a fost vândut în 1 Noembre partea sa din Cotul Ghermăneşti, zisă Valea Cânepii, unde Ioan Mighiul şi-a făcut aşezarea sa. (pg. 236; cf. Surete XVII. 236).

In 1856 Iunie 3 colonelul Mih. Kogălniceanul cere la judecătoria ţin. Fălciu să însărcineze pe candidatul ei a-i hotărnici şi stălpi cu pietre hotară părţile de moşie ce le are în *Râpi sau Scrivuleni, în Brăteni, în Drănceni, în Dinţăni şi în Orţăşti,* şi se regulează termen la 7 Iunie (pg. 245).

Planul se rădică în 1857 de către sardarul Gh. Buţa geometrul şi pe el cetim această notiţă scrisă de V. M. Kogălniceanu în 4 Ianuarie 1911; „dăm acest plan a moşiei Râpile, care *se află în posesia familiei noastre de aproape 500 de ani,* nepotului meu *Mihail I. Kogălniceanu,* fiul fratelui meu Ioan Kogălniceanu. [1])

---

1) Pe plan se găsesc şi aceste însemnări:

a) măsurat şi însemnat întocmai cu starea locului şi stăpânirea de astăzi se adiverează anul 1857 Aug. 2 zile. Geometrul ţinutului Fălciu şi Cahul Gheorghie Buţa sărdar.

b) Planul de faţă observându-se de iscălitul candidat al Tribunalului de districtul Fălciului în temeiul însărcinării ce am avutu întru cât mergu trupurile d. vornicului Mihail Kogălniceanul din acestu districtu pănă în şesul Prutului, aşa precum pentru capetele *Drăncenilor şi a Orţăştilor,* ce trecu peste apa Prutului în districtul Cahulului s'au înaintatu observaţia cuvenită din partea candidatului aceluiaş districtu, găsindu-se întocmai cu starea locului, situaţiei în toate semnele hotară de pe faţa pământului, precum şi cu stăpânirea ce să urmează de către dmlui vornicul se adiverează de iscălitul după cuviinţă. Anul 1857 April în 5 zile. K. Buzdugan sardar.

c) Planul de faţă observându-se de subscrisul candidat a districtului Cahul şi întru cât să atinge de capetele trupurilor de moşii, anume *Drăncenilor* şi *Orţăştii* a dmisale vornicului Mihail Kogălniceanu, ce trecu de districtul Fălciului în a stânga Prutului în acestu districtu găsindu-se în tocmai cu starea locului, situaţiei şi toate semnele hotare în stăpânire de astăzi se adiverează; anul 1857 August 8 zile. Nicolae Bălăceanu sulger.

Cf. Surete ms. XLV, 497 seqq.

www.dacoromanica.ro

Iată în linii tipografice aşezările moşiilor pe valea Lilivei şi cele megieşite:

N.

Cotu morii

părţi din Ciureşti

Moşia Ghidişănii

moşia Ghermăneştii

Scrivulenii de sus

Drăncenii răzeşeşti

mo M. K.

şia Ciureşti

Păhneştii

Scrivulenii răzeşeşti

Drăncenii M. K.

Scrivulenii şi Brătenii { M. K

Orţăştii răzăşeşti

Orţăştii M. K.

moşia Ghermăneşti

apa Prutului

Brăteni şi Dănţenii { răzeşeşti

Cotu Ghermăneşti

A.

R.

Merestii

moşia Călmăţui

Dănţenii M. K.

moşia Duda (Sulenii)

părţi din Odobeşti

Leuşeni

Răşeştii

Odobeştii

Şopârleni

Sud

6. *Răpile*. Satul de astăzi *Răpile*, locul de copilărie a lui M. Kogălniceanu, cuprinde în el alte denumiri de sate şi aşezări, care toate însă au fost uitate de administraţia actuală.

Pentru întâia oară apare numele de Răpile în cercetarea ce o face Gavril Caracaş ispravnicul de Fălciu şi cu N. Agarici în Scrivuleni în 1779 Noembre 18,

www.dacoromanica.ro

când afirma că *„moşia Brăteni s'a numit din vechiu Scrivulenii, iar acum se cheamă Răpile“* (pg. 76). Iar în copia scoasă la 1784 Sept. 13, se scrie că s'a scos *la Râpi* (pg. 77).

Deci supt nume nou şi schimbat, avem de a face cu vechile aşezări ale satului *Scrivuleni* şi apoi *Brătenii*. Ingustimea văii Lilivei, schimbările dese de aşezări de case de pe o coastă pe alta, au făcut o mare primenire în numele unora din vechile aşezări de sate, şi a fost dat ca în locul numelor istorice, legate de oameni, vechi stăpâni ai locurilor, ca *Dragoş Scrivulea*, ca *Heghediş*, şi *Brat*, şi alţii să se dea numele după pornitурile dealurilor, după mărimea ponoarelor şi a răpilor formate de torentele de apă, ce se porniau de pe dealurile repezi şi în pripor. Şi aşa *Răpile* a bătut Scrivulenii şi Brătenii.

In 1783 Iunie 14 se arată că diaconul Pavăl, feciorul lui Nechita Gaţul, trăia în *Râpi* (pg. 89); tot în satul *Răpile* de la acest ţinut al Fălciului, trăia diaconul Pavăl şi în 1784 Aug. 26 (pg. 93). In 1796 Iunie 18, se arată pe un Mihalachi Popa din *satul Râpile* (Surete XVII 102).

In 1816 Mai 2, se arată că cei 3 st. şi 3 palme ce-i vinde C. Burghele din trupul moşiei Ghermăneşti, vin în lungul lor „din dealul *despre Râchi* şi trece peste Prut spre răsărit“ (Surete XVII. 135). In 1817 Ghenar 23 era preut *în Râchi* un Ioniţă, care cumpără 20 stânjeni din Brăteni de la Hariton Cojocar (pg. 136). Tot în 1817 Dec. 30, ni se dă pe un Trohin Bârcă trăitor în *Râchi* (Surete XVII. 141).

Contra preutului Ioniţă din *satul Râpile* avem jalba lui Ilie Kog. căminar în 1818 Mai 10 pentru alte cumpărături făcute în Brăteni de la Ştefan Buzincu. (pg. 145); idem în 1818 Iulie 25 tot contra preutului Ioniţă *din satul Răpile* (pg. 149); idem în 1819 Mart 21 tot contra preutului Ioniţă din *satul Râpile* (pg. 150, 151); idem în 1821 Ghenar 27 tot contra preutului Ioniţă din *satul Răpile* (pg. 165, 166).—In 1818 Mai 14 se vor-

www.dacoromanica.ro

beşte de răzeşii şezători în *satul Râpile pe Scrivuleni* (pg. 211).

In 1827 Sept. 15 în vânzarea, ce Catrina lui Gr. Mihaiu o face în Orţeşti a 5 stânjeni pământ contra polc. Ioniţă Buzne, arată că moşia îi merge în lungul ei din zarea dealului, ce se loveşte în capăt cu *moşia Răchii* despre apus şi merge spre răsărit până în apa Prutului (Surete XVII. 151). In 1825 Febr. 21, se dau ca răzeşi în *satul Râpile pe moşia Brătenii* următorii: Ioniţă Zaharia, Ion Tufescul şi Iordachi Meleghi (pg. 178). Tot în acest an se dă trăind în *satul Râpile* Vasile feciorul lui Gheorghe, nepot Preutului Postul Surete XVII. 153).

In 1827 Iunie 10, se vorbeşte de răzeşii şăzători în *satul Râpile* în zapisul prin care Pavăl Florea vinde lui Ilie Kog. 7 stânjeni din Scrivuleni (pg. 184); tot de aceşti răzăşi săzători în *Răchi pe Scrivuleni* se vorbeşte şi în 1834 (pg. 206). In 1834 Ghenar 22 polcovnicul Ioniţă Buzne *ot Râpile* (Surete XVII. 192). In 1835 Iuni 25 Căpitanul Ioan Mighiul e dat *din Râchi* (Surete XVII. 193) In 1836 Ghenar 28 Căpitanul Ion Mighiul din *satul Râpile* capătă vechilimea de la răzeşii din Ghermăneşti şi Leuşeni; vechilimeaua poartă pecetea satului Râpile: цин8т8л фѫлчию. No. 1840 сат8л рѫпиле 1834 (Surete XVII. 195). Iată dar că oficialitatea a fixat după 1834 numele de *Râpile* ca sat, uitând şi pe Brăteni şi pe Scrivuleni să-i mai treacă în actele publice. Tot în *satul Răpile* e dat că trăeşte Căpitan Ion Mighiul şi în 1836 Februar 14 (Surete XVII. 196). Iamandi Brânză polcovnic şi Vasile Popa trăiau şi ei în *satul Râpile* în 1836 Mart 19 (Surete XVII. 197).

Satul *Râpile* îşi are *vornicii* şi *pasnicii* săi după 1832, pe baza Regl. Organic. Ei primesc adresa isprăvniciei de Fălciu cu No. 1963 să aducă pe căpitanul Ion Mighiu din satul Râpile pentru termenul de 19 Mai 1837 (Surete XVII 201). In 1837 Iunie 26 Alex. Buznea din Odobeşti e chemat să vie cu hărtiile, ce are în pricină cu aga Vasile Kog. la *satul Râpile* (Surete XVII 213). Ion Mighiul căpitan stă în *Râpile* şi în 1837

www.dacoromanica.ro

Dec. (Surete XVII 205). Vornici şi pasnici în *satul Râpile* erau în 1839 din 8 Iuni. Stanciul şi Vasile Vicol. Mihalachi Popa răzăş *din Râpile* scrie zapisele de învoială (Surete XVII 208). Tot în satul *Râpile* trăeşte căp. Ion Mighiul şi în 1839 (Surete XVII 209) şi în 1840 April 30 (idem 212) şi în 1841 Mai 23 (idem 214 — 215) şi în 1843 Sept. 5 (Idem 222). In 1845 trăiau *în Râpile* Vasile Popa mazil şi Dim. Michiul vechil de mazili *ot Râpile* (idem 224), Căpitan Ion Mighiul trăia în *satul Râpile* şi în 1846 Iunie 9 (idem 227). Dim. Michiul vechilul de mazili, din *satul Râpile* face raport privighitorului de Podoleni în pricina Cotului Ghermăneşti că nu se prind răzeşii la suportat cheltuelile judecăţii (idem 231). Cum Ion Mighiul căpitan în procesele sale de la Iaşi cheltuise pentru dezbătutul moşiilor *10551 lei* (Surete XVII 226) se cere ca şi ceilalţi răzăşi să ia parte la cheltueli. Căpitan Ion Mighiu trăia în *satul Râpile* şi în 1848 Ghenar (idem 233).

In 1848 Feb. 16 Căpitan Mighiul cumpără cu 75 lei părţile din Leuşeni şi Cotul Ghermăneşti (1 st. 7 palme) de la cumnata sa Irina, soţia fratelui său Năstăsachi Michiu şi de la fiica ei Maria. Actul e întărit de pasnicii satului *Râpile* (Vasile şi Dim. Michiu); Pecetea satului e schimbată: цинѕтѕѧ Фѫлчїю. No. 32, сатѕл Рѫпиле, Дрѫченїи ши котѕниле лор. (Surete XVII 234). Vătav de mazili era tot D. Michiul (idem 235).

In vederea unei schimbări de aşezare în locuinţe, căp. Ion Mighiu cumpără de la rudele sale alte pământuri în Leuşeni de la T. Michiul, fiul lui T. Michiu, văr primar cu Ion Mighiul; aceasta în 1848 Mart 31 (Surete XVII 234). In 1850 Noembre 1, cumpără 22 fălci 40 prăjini, din Cotul Ghermăneşti de la stolnicul V. Glodeanul (idem 236). Cumpărătura aceasta arată că el voia să părăsească Râpile şi să se mute cu aşezarea în Cotul Ghermăneşti, zis şi *Valea Cânepei*, unde şi azi stau casele şi aşezările Michiuleşti; căci în aceiaşi zi de 1 Noembre prin zapis îşi vinde maiorului M. Kogălniceanu 17 $^{1}/_{2}$ stânjeni pământ din Scrivuleni *acareturile din satul Râpile*, urmând ca preţul de 140

www.dacoromanica.ro

galbeni să-l verse stol. Vasile Glodeanu, care în aceiaşi zi îi vânduse în Valea Cânepei $17^1/_2$ fălci cu câte 5 galbeni falcea (=180 galbeni). Surete XXV—206).

In 1851 Mai 3 trăia în *Râpile* Nastasă Chitic, care poartă pâră cu Căp. Michiul (Surete XVII 239). In 1853 Căp. Ion Michiul era deja aşezat cu casele şi acareturile sale în Cotul Ghermăneşti, cum citim în actul din 8 Ghenar 1853, Căp. Ion Mighiul din *satul Cotul Ghermăneşti* (idem 244).

Dacă oficialitatea uitase toate celelalte numiri vechi, ce purtau *Râpile*, cei din loc nu puteau uita şi numele vechiu; aşa col. Mih. Kog. proprietarul moşiei de la Prut în cererea ce o face în 1856 Iuni 3, scrie că între moşiile ce are este şi *Râpile* sau *Scrivulenii* (Surete XXV. 244).

7) *Brătenii*. Povestea *Brătenilor* începe cu anul 1559 April 8, când fraţii *Toader şi Juraşco*, feciorii Grecei, nepoţi lui Pavăl Scripcă Brănişteriul, şi cari îşi stabilise aşezările lor ceva mai jos de Heghedişeni şi chiar de Scrivuleni, unde a stat *Dragoş Scrivulea*, un strămoş de a celor doi fraţi (*brat* sl. братъ), schimbă cu rudele lor, 8 feciori ai lui Petru medelnicerul, nepot lui Negrilă paharnic, dându-le satul lor, *unde a stat feciorul lui Dragoş Scrivulea şi care acmu se chiamă Brătenii* (pg. 3, 4).

Prin 1666 Ghenar 20, trăia în Brăteni unul Vlasă răzăş, care iscăleşte ca martor în zapisul, prin care Vasile Kogălniceanul, cumpără de la Luchian Scripco părţile sale din Scrivuleni (pg. 12, 18, 27).

In 7227 Noembre (1728) Mihai Vodă Racoviţă scrie carte la parcalabii de *Branişte*, pentru jaloba, ce a dat-o Ursul căpitan, ce a fost la *Branişte*, pentru nişte răzeşi din *satul Brăteni*, că a fost dat 9 matce pe ispisocul Brătenilor, de l'a scos de la Mârza cupeţ, fiind şi Ursul răzeş în Brăteni. Ceilalţi răzeşi nu vreau să dea nimic din parte-le. Parcalabii de Branişte vor cerceta şi afla în câţi bătrâni îmblă Brătenii; care din răzăşi din cine se trage; câtă moşie are fiecare răzeş,

www.dacoromanica.ro

să împlineşti - să dea cineş pe bătrânul său. (Uricar VI. 350).

Tocmai în 1725 Mart 12 avem alte ştiri despre Brăteni, când Mihai Vodă Racoviţă dă carte de volnicie lui D. Coca şi nepotului său Stamatie Coca, fecior lui Ion Coca, de a lua *de a zăcea* de pe moşia lor Brătenii, din *stupi*, din *fânaţ*, din *ţarină*, ori de la cine ar lucra pe moşia lor, *mocar boeri ori călugări, sau ţăraui sau oricine* (pg. 23).

Cel dintăi Kogălniceanu, care cumpără moşie în Brăteni, este logofătul de visterie C. Kogălnicenul, care în 7261 Mart 15 (1753) cumpără cu 50 lei un bătrân întreg din cei patru bătrâni, în câţi umbla satul Brăteni de la neamul lui Coca, şi anume de la D. Coca fecior lui Ion Coca şi de la vara lui Merla, fata lui D. Coca şi de la feciorii ei Zamfir şi Safta. (pg. 32).

In Brăteni intrase ca stăpâni cei 8 feciori ai medelnicerului Petre. Numai *patru* din ei şi-au putut fixa bătrânii, ceilalţi fiind ori *sterpi* ori *vânduţi*; actele lipsesc de la 1559 până la 1725.

<table>
<tr><td colspan="8">Toader şi Juraşco fraţi (brat), Brăteni</td></tr>
<tr><td colspan="8">Negrea Părcălabul</td></tr>
<tr><td>Varvara</td><td>Simion</td><td>Marica</td><td>Sofroni</td><td>Drăghici</td><td>Ion</td><td>Neacşa</td><td>Nastea</td></tr>
<tr><td colspan="2">1/4 Vărvara</td><td colspan="2" rowspan="5">1/4 Vlasă, răzeş
1666
D. Buştiuc
(1772)</td><td colspan="2">1/4 Popa</td><td colspan="2">1/4 Coca</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ştef. Musteaţă</td><td colspan="2" rowspan="4">Dum. Popa
1753</td><td>Ion</td><td>Dumitraşco</td></tr>
<tr><td colspan="2">Apost. Puţintelu</td><td rowspan="2">D. Stavarachi</td><td>Merla</td></tr>
<tr><td>Simion</td><td>Gafiţa Pulberoaea</td><td>Zamfir, Safta</td></tr>
<tr><td>1/2 Ion</td><td>1/2 Crăstea</td><td colspan="2">C. Kogălniceanu
1753</td></tr>
</table>

www.dacoromanica.ro

Cum însă Merla, mai avea pe moşia Brăteni o prisacă, o vie şi o livadă, le vinde în 17 Mai 1753 (7261), tot lui C. Kogălnicenul, logofăt de visterie, cu 15 lei.

In diata sa din 1763 Mart, stol. C. Kogălniceanu lasă danie fiului său lui Ioan Kogălniceanul părţile sale din Brăteni: un bătrân de moşie cu livadă, cu vie şi cu prisacă (pg. 49).

In cartea de judecată din 7271 April 2 (1763) se vorbeşte de un alt bătrân din Brăteni, al Varvarii, în care erau stăpâni Ioan şi Gafiţa. Marele logofăt Manolachi Costachi îi judecă şi hotărăşte să stăpânească pe din două (pg. 51).

In 1772 Iunie 26 iscăleşte Ioniţă Buştiuc răzăş din Brăteni în zapisul lui C. Kogălniceanu med. pentru a cincia parte din *Scrivuleni* (pg. 64).

Ioniţă din Ghermăneşti, feciorul lui Simion, nepot Lupului, are pâră în 1777 Iunie 26 cu Crâstea, ginerele Gafiţei Pulberoaia, fata lui Postolachi Puţintelu, pentru o jumătate de bătrân din Brăteni. Divanul dă dreptate să stăpânească pe din două ca şi cu soacra lui Crăstea (pg. 71).

In 1779 Noembre 28 se face o nouă cercetare de către 4 răzeşi mazili în satul *Brătenii* (Gavril Caracaş med. ispravnic, N. Agarici, Lupul Negre şi Gr. Hortolomei) şi se află că din vechi moşia *Brăteni s'a fost numit Scrivuleni, iar acum se zic* Râpile, fiind o singură selişte, nu două, unde şi-a avut case Dragoş Scrivulea (pg. 76—77).

In 1784 Aug. 26 Safta stolniciasa a răposat stolnic Const. Kog. se jălueşte domniei că diaconul Pavăl Gaţul, luând hotarnic în taină i-ar fi încălcat moşia sa Brătenii cu moşia Scrivuleni acolo *alăturea*. Cere să se măsoare acele 2 moşii, Scrivulenii şi *Brătenii* (pg. 93). Cererea se trimite în cercetare şi răzeşii râdică hotarnică în semne şi măsuri, arătând că din vechi *Brăteni şi Scrivulenii ar fi fast tot o moşie* (pg 95—96).

Pentru a patra parte, ce med. C. Kog. zice că are în moşia *Brătenii*, se judecă cu M. Popa, Mih. Mele-

www.dacoromanica.ro

ghi şi Ioniţă Buştiuc răzeşi în 1804 Iunie 27 (pg. 109, 112); în 31 Iulie 1804 ispravnicul de Fălciu Iordachi Crupenschi spatar judecă pricina pentru a patra parte din moşia *Brătenii*, cumpărată de la neamul Coca în 1713 (pg. 113).

In 1811 Mart 12 se judecă la divan pricina între răzeşii de Scrivuleni şi acei din Brăteni (C. Botezatul), dându-se rămaşi răzeşii de Brăteni (pg. 124).

In 1813 avem o serie de 4 zapise, date în regeste şi cari privesc diferite vânzări în Brăteni între răzeşi: ban D. Iamandi, pr. Ioniţă Blagocin şi Ştefan Buzincu (pg. 130). Vânzarea ce o fac către pr. Ioniţă din *Râchi* râdică protestul sărdarului Ilie Kog. la Vodă, după care se dă carte gospod de la Sc. Alex. Calimah Vodă din 1817 Ghenar 28 către ispravnicii de Fălciu să cerceteze vânzarea, ce Hariton cojocarul a făcut cu 200 lei a 20 stânjeni moşie din Brăteni, la care avea întâietate Ilie Kog. sărdarul, ca răzeş şi băştinaş în această moşie, (pg, 136). Preutul Ioniţă se arată greoiu să vină la divan; de aceia Ilie Kog. căminar face o nouă jalobă domniei, după care se rândueşte în 1818 Mai 10 un aprod să meargă la Fălciu şi cu ştirea ispravnicului să râdice pe preot cu toate zapisele ce are şi să-l aducă la divan; *iar pentru osteneală va primi câte 20 parale de ceas* (pg. 145).

In 25 Iulie 1818 o nouă jalobă dată de căm. Ilie Kog. contra preutului Ioniţă din Râpi, că cu tot aprodul trimis el s'a făcut bolnav şi a arătat că şi un Gh. Boul logofăt se ridică cu pretenţii, ca unul ce zice că ar fi şi rudă şi răzăş cu vânzătorul. Cere trimiterea unui nou aprod să-l aducă pe preut cum şi pe log. Gh. Boul să se vadă cu ce drituri cer ei protimisire (pg. 149).

Ispravnicii de Fălciu, nu prea erau prieteni cu Ilie Kog., de oare ce îi pune înainte boala preutului şi driturile log. Gh. Boul; de aceia o nouă jalobă o înaintează căm. Ilie Kog. în 14 Mart 1819 în acelaş obiect (pg. 150).

Logofeţia cea mare scrie în ton drastic ispravni-

www.dacoromanica.ro

cului că de astă dată i se iartă că n'a adus la îndeplinire porunca; dar să râdice numai de cât pe preut cu om gospod urmând a plăti grele cibote (pg. 151). Logofăt mare era Lupu Balş; iar logofătul Gh. Bou, era diac la isprăvnicie şi el zădărnicia execuţia poruncei divanului; pentru ultima oară i se pune vadea la Duminica Tomei, să vină la divan, căci la din contra i se va trimite zapciu de-l va aduce cu grele cibote; aceasta în 21 Martie 1819 (pg. 152).

Cu tot năcazul făcut de preutul Ioniţă, căminarul Ilie Kog. continuă a cumpăra pământ în Brăteni; aşa că în 10 Sept. 1820 el cumpără de la Gavril Bantăş din Huşi 7 pol stânjeni în Brăteni cu câte 20 lei stânjenul (pg. 162).

In scrisoarea de aşezare a căm. Ilie Kogălniceanu cu fraţii Isache, Vasile şi Lazăr Tatarul se arată că a mai cumpărat 10 st. moşie în Brăteni cu 200 lei de la tatăl lor Mih. Tatarul şi că voind a-şi păstra moşia şi-au pus o vadea să întoarcă banii; dar trecând vadeaua şi nedând banii la vreme să ne împlinească de la casele noastre; aceasta în 15 Oct. 1820 (pg. 163).

In pâra cu pr. Ioniţă din Râpi se dă o nouă jalobă la divan, în 27 Ghenar 1821 (pg. 165), după care se scoate carte domnească de la M. Gr. Suţu Vodă către ispravnicii de Fălciu să cerceteze pricina pentru Brăteni, între cam. Ilie Kogălniceanu, care are ca băştinaş a patra parte din Brăteni, iar răzeşii au trei pătrimi, din aceştia pr. Ioniţă rău şi fără cale a cumpărat părţile lui St. Buzincu, Simion Spânu, fără să fie răzeş cu dânşii. Preutul fiind faţă de data aceasta la divan arată zapisele cu care a cumpărat, cum şi supărările ce trage despre răzeşi. In cartea sa de cercetare arată că protimisul se urcă *numai păn la văr al doilea* (pg. 167).

In 1823 August 20 Iordachi Buzne, vătav pentru stăpânirea căminarului Ilie Kogălniceanu dă scrisoare de adeverire că s'a pierdut zapisul prin care Lupul Burghele postelnicul, vânduse căminarului Ilie Kogălniceanu 10 stânjini moşie în Brăteni (pg. 173).

In dezbaterile de împresurare ce pătimia moşia

www.dacoromanica.ro

Brătenii despre Scrivuleni, răzăşii Ioniţă Zaharia, Ion Tufăscul, Iord. Meleghi din Râpi se jăluesc domnului să silească pe căm. Ilie Kogălniceanu să ia şi el parte la cheltuelile de proces fiind şi el răzeş în a patra parte din Brăteni; aceasta în 1823 Feb. 21 (pg. 178).

In însemnările ţidulare din 1829 Febr. de căţi stânjeni de moşie avea în Brăteni, Ilie Kogălniceanu agă, ne arată că în Brăteni avea 175 stânjeni, în megieşia stânjenilor în număr de 156 ce-i avea în Scrivuleni, în marginea de jos despre Brăteni (pg. 197).

In 1834 Noembre 4 avem un nou ţidular al stânjenilor de moşie din Brăteni şi se vede că aga Ilie Kogălniceanu avea:

117 pol stânjăni baştină, cari fac un bătrân întreg din cei 4 bătrâni în care îmblă toată moşia.
10 st. cumpăraţi de la Mihalachi Tataru.
10 st. tij de la Lupul Burghelea.
7 pol. tij de la Gavril Bantăş.
30 pol tij de la Gavril Bautăş.
175 pol fac (pg. 205, 207).

In împărţala frăţască ce şi-o fac în 1841 Sept. 19 fraţii Iancul Kogălniceanu spatar şi Ilie Kogălniceenu postelnic şi cavaler a moşiilor părinţăşti, case, acarete, livezi, vii şi ţigani le preţeluiră drept 96800 lei, se însamnă că în *Brăteni* era un bătrân întreg, baştină strămoşască, bez cumpărăturile făcute de Ilie Kogălniceanu, de la răzeşi (pg. 225).

Moşia Brătenii împreună cu celelalte trupuri de la Fălciu rămân în partea maiorului Mih. Kogălniceanu, prin diata tatălui său vornic Ilie Kogălniceanu din 1849 Dec. 20 (pg. 230).

In anul 1856 Iunie 3 sărdarul K. Buzdugan fiind rânduit de judecătoria ţinutului Fălciu să stălpească cu pietre hotară părţile de moşie ce colonelul M. Kogălniceanu le are în *Râpile* sau *Scrivuleni* în *Brăteni*, în *Drănceni*, în *Dinţăni* şi în *Orţăşti*, pe Prut, trimite carte la toţi răzăşii megieşi cu aceste moşii să vină cu actele ce au asupra moşiilor lor şi să ia parte la hotărât (pg. 245).

www.dacoromanica.ro

Până aici avem știrile din documentele publicate în anexe. Din actele Râpilor, mai cetim acestea: In 1862 Dec. 5 geometrul Gh. Buță face însemnare pe însăși harta rădicată în 1857 Aug. 2 că întinderea trupurilor de moșii, ce le are Mih. Kogălniceanu ar fi aceasta:

Dănțănii cu parte din Odobești	190	fălci	25	prăj.
Brătenii cu Scrivulenii	168	„	77	„
Scrivulenii de sus	54	„	19	„
Orțăștii cu coturile dintre Pruteț și Prut	70	„	56	„
Drăncenii	116	„		
Peste tot	600	făci	17	pr.

care s'au calculat acum la ocazia evaluației. (Surete ms. XLV 497).

La aceste trupuri M. Kogălniceanu mai cumpără în urmă aceste:

a) în 1867 moșia Ghidișănii de la Alex. Roset, moștenire de la tatăl său Scarlat Roset.

b) în 1867 părțile din Păhnești „din zare dealului Păhneștii până în apa Lilivei numită și Sitna, cât este în față cu trupul Ghidișănilor, adică din hotarul Râpile până în hotarul, unde Ghidișanii se întâlnesc cu Ghermăneștii.

De și M. Kogălniceanu dăduse în 1874 Iunie 19 fiului său Vasile Kogălniceanu moșia *Scrivulenii* de sus cu case părintești, și moșia *Ghidișanii* cu partea de pădure din Păhnești, cumpărată de la Alex. Sc. Roset,[1]) el urmează a-și întregi moșia prin alte cum-

---

1) Un caet legat în pluș roș, cu harta inginerului Augustin de Zeppelin, și autograful lui M. Kogălniceanu. Râpile | partea dmsale | Vasile Kogălniceanul | Scrivulenii de sus | și Ghidișenii | aceasta este partea de moșie ce o lasu fiului mieu Vasile | cu condițiune de a plăti a treia parte din datoriile succesiunii. Râpi 19 Iuni 1874. (Surete ms. XLV 496).

Ca complectare *Augustin de Zeppelin ingineur* rădică planul acestor părți de moșii ale lui Vasile M. Kogălniceanu și scoate următoarele parcele cu suprafețele:

www.dacoromanica.ro

Ghermăneşti

92.	86	84.
91.		
Ghidişenii	80	82
	85	
Scrivulenii	67	83
		66

apa Lilivei — Ghermăneşti — Drănceni

Scrivulenii răzăşeşti

N.	are			
66	are	17 f.	9 pr.	16 st.
67	„	7.54.		9.
80	„	30.41.		7.
82	„	63.11.		26.
83	„	1.74		17.
84	„	64.22		4.
85	„	5.44		5.
86	„	44.28.		3.
91	„	62.10.		17.
92	„	33.26.		25.
		3307.42.3.		

părături, şi anume: 1) în 1882 cumpără în Brăteni 5 stânjeni de la Enacachi şi Irina Bărcă. 2) în 1882 cumpără în Râpi 2 case şi 11 stânjeni moşie hliza Scrivulenii de la Matei Chitic. 3) în 1882 schimbă cu Gh. Purice dându-i 1 st. 38 prăjini din Brăteni pentru 1 stânjen din Scrivuleni la hotar lângă pământul lui Ştefan Casian.

Prin alte acte Mih. Kogălniceanu dispune astfel:

a) în 1887 dărueşte fiului său Ion Kogălniceanu, „partea de moşie mea Râpile Drânceni, numită Brăteni, ce-l are dăruit de părintele său vornrcul Ilie Kogălniceanu, cum şi câteva cumpărături făcute de la răzeşii din Râpile.

b) în 1890 prin alt act dărueşte tot lui Ion Kogălniceanu aceste trupuri: *Ghidişenii* şi *Păhneştii* cumpăraţi de la Alex. Sc. Roset; *Scrivulenii* de sus, ce-i are moştenire, *Scrivulenii* de jos cu *Brătenii;* şi 11 stânjeni răzeşeşti, din care 2 st. cumpăraţi de la C. Chitic şi 9 schimbaţi cu Lupaşcu Ţărţărău; în total 700 fălci. (Surete ms. XLV, 501). c) In 1890 Ioan Kogălniceanu cumpără 26 prăjini de la V. Mircoş în înfundătură.

In 1892, un an după moartea lui M. Kogălniceanu cei *trei* feciori ai lui Mih. Kogălniceanu: Constantin, Ioan şi Vasile recunosc prin act între ei ca bună împărţeala ce a făcut-o tatăl lor în moşia Râpile şi Ghidişenii.

www.dacoromanica.ro

Ioan Kogălniceanu a lăsat 2 copii: Mihai şi Jeanne-Lucia măritată Weissbeck; aceasta vinde în 1912 lui Leon Juster partea sa indiviză din jumătatea din Răpile împreună cu fratele său Mih. Kogălniceanu, moştenire de la tatăl nostru Ion Kog.; în acelaş an Leon Iuster o revinde lui Mih. I. Kogălniceanu, ca la rândul lui să o vânză toată moşia obştiei satului prin delegaţii săi pr. Gh. Lupu, pr. Gh. Manoliu şi Gavril Chelaru: Răpile=Păhneşti, Brătenii, Scrivulenii de sus şi de jos, Ghidişenii=Păhneşti. (Surete ms. XLV. 501).

8. *Fălfoeşti.* Iată o moşie, care vine rar pomenită în actele moşiilor de pe valea Lilivei, şi despre care nu s'a putut păstra urme de sat, de oare ce inginerul Buţă, care a râdicat planul moşiilor de pe valea Lilivei în 1857 nu ne face nici o amintire, unde şi cum a fost trupul de moşie al *Fălfoeştilor*.

Cea mai veche ştire de moşia Fălfoeştii o avem în ispisocul lui Evstratie Dabija Vodă din 7172 Iunie 20 (1664), prin care întăreşte lui Luca parcalabul de Chişinău părţile de moşie din Fălfoeşti cumpărate de la răzeşi, urmaşi lui Gh. Ţimpău (pg. 9), a treia parte din tot trupul, un bătrân a lui Gh. Ţimpău. Răzeşii vânduţi erau aceştia: Ostahie, Panhilie, Tofana, Tanasă, feciori Elenei, nepoţi lui popa Grigori; pe de o parte; pe de alta era Hărteanul şi femeia lui Ioana fata Hărtoaei, nepoata lui Gh. Ţimpău. Toţi aceştia stăpâniau un bătrân, din a treia parte din trupul moşiei *Ţămpău*, apare în documente cu mult înainte de 1664; după spiţa dată, ar urma că primul Ţimpău, răstrămoşul vănzătorilor din 1664, şi unul din bătrânii satului Fălfoeşti va fi trăit tocmai pe la 1530; când avem altă amintire de un alt Ţimpău, străbun Marinei, care vinde în 7041 (1533), moşia *Troeneşti* la Prut cu 80 zloţi tătărăşti lui Dragotă Averescul şi lui Neagul Şopărleanul. Această Mărină se dă că a fost fata Crăstinei, nepoata lui *Ţimpău* (Surete XVII. 1).

In *Ţimpău* avem a face cu o poreclă maghiară, dată unui boer Moldovan, venit din Maramureş; *cipo*, talpă; de unde Ţimpău ar fi *Talpă*, *Talpeş*, nume des întâl-

www.dacoromanica.ro

nite în patronimica românească de mai apoi. Deci un *Talpă* a venit o dată cu un *Scripco* şi s'au aşezat cam în apropiere unul de altul pe valea Lilivei;

1/3 Ţimpău		1/3	1/3
pr. Grigore	Gh. Ţimpău		
Ileana	Hariton		
Ostahie Panhilie Tofana Tanasă	Ioana = Hârtean 1/2		
Luca parcalabul			

Fălfoeştii au fost moşia urmaşilor lui *Ţimpău.* De ce? Probabil că unul din Ţimpăi, având defect la graiu, cam *fălfăia*, când vorbia, curat vorba cântecului:

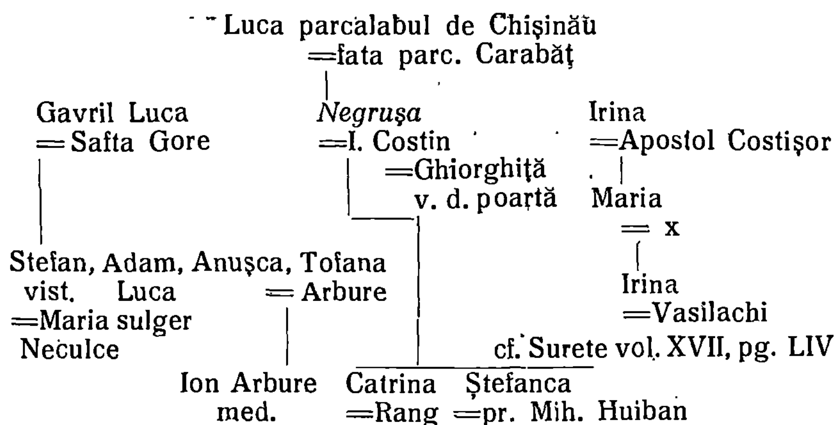
Că-s urâtă şi zbârcită;
Nu pot mânca nici plăcintă;
Că mi-i gura *fâlfăială*
Nu pot mânca nici scofală.
(apud. Tiktin, Wort. 641).

Fălfoilă e rudă cu *fălfăilă;* fălfăetul are defect la articulat dentalele şi palatalele, rostindu-le cam lat cu limba, căci îi iese limba între dinţi. Aşa că s'a prea putut ca unul din *Ţimpăi* fiind *dinţan*, adică numai cu colţi de dinţi, să fi fost poreclit *Fălfoi,* şi de la aceşti doi inşi cu lipsuri la rostire s'a păstrat denumirea de *Fălfoeşti* şi *Dinţeni.*

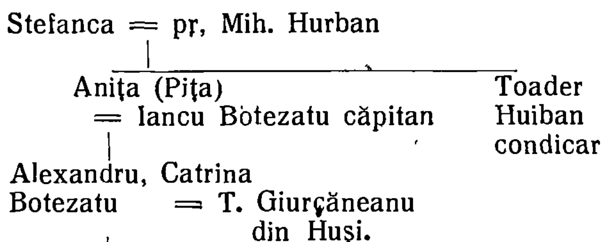
In Folfăeşti trăiau urmaşii Lucăi Parcalabului, de pe Irina, soţia lui Apostol Costişor. In 7210 Oct. 5 (1701) se face un schimb de moşii: Maria Costişor trăind peste Prut la Ialoveni pe Lăpuşna dă mătuşei sale

www.dacoromanica.ro

Negruşa părţile sale din Fălfoeşti şi ia Ialovenii şi Pulberenii (pg. 18). Şi aşa rămân stăpâni în Fălfoeşti neamul Huiban prin Negruşa :

Negruşa era strămoaşa lui Toader Huiban condicarul şi a lui Alexandru Botezatul, cum zice în zapisul ei Maria fata lui Apostol Costişor (pg. 19); în adevăr spiţa Huibanilor arată această descendenţă :

Iată cum povesteşte Alex. Botezatul în 1777 Aug. 4 urmarea stăpânirei în Fălfoeşti = „înştiinţez cu aceastâ scrisoare a mea la mâna unchiului meu Toader condicar ... că am luat scrisorile moşiilor *Odobeştii, Ghidişani* şi *Fălfoeştii* la mâna mea .. care aceste moşii le aveam de la moşii noştri Luculeşti, de pe fata lor Negruşa, şi de la fata ei Stefana, mama maicei mele *Piţa*, jupăneasa căpitanului Ion Botezatul, părintele meu“ (Surete XVII. 72).

www.dacoromanica.ro

Toader Huiban condicarul şi cu nepotul său Alex. Botezatul vând Fălfoeştii stolnicului Ioan Codreanul, care apoi îi dă zestre ginerelui său Anastasă Papafil căminar. In 1820 Ghenar 18 avem jaloba fraţilor Gheorghe şi Stefan Huiban contra acestei înstrăinări. Povestea Fălfoeştilor se confundă cu a Ghidişenilor.

Alex. Papafil, fiul căminarului Anastasă Papafil, vinde pe patru ani venitul moşiei Fălfoeştilor căminarului Ilie Kogălniceanul; acesta plătind arenda pe doi ani înainte cu bani *peşin*, restul se obligă ca în 2 ani să-l plătească regulat în căştiurile arătate prin contract.

Cum însă Alex. Papafil scosese să vânză Fălfoeştii prin mezat, Ilie Kog. se jălueşte lui Vodă în 1823 Mai 29 să nu fie scos din arendă, să se oprească mezatul, căci şi-a fost aşezat toată economia casnică şi vitele pe *Fălfoeşti* şi Ghidişăni (pg. 168).

Târziu de tot, în 1856 Iunie 3. colonelul Mih. Kogălniceanul, stăpân pe trupurile a 5 moşii pe valea Livei, era moştenitor şi asupra Fălfoeştilor de pe răposatul *C. Arbure*; cum însă Alex. Buzne, scoborâtor din Huibăneşti, stăpânia *Odobeştii şi Fălfoeştii*, sânt citate părţile ca la 7 Iunie 1856 să vină faţă la tr - bunalul de Fălciu să se judece.

Şi aşa se închee ştirile despre acest trup al moşiei *Fălfoeştilor*.

9. *Dinţenii*. In jos de *Brăteni*, veniau *Dinţenii*. Despre Dinţeni am scris în studiul — prefaţă la vol. XVII din Surete şi Izvoade (pg. LVII). Putem întregi acele ştiri cu datele culese din arhiva Kogălniceanu.

Asupra etimologiei cuvântului Dinţeni mă oprisem la părerea că nu trebue pus în legătură cu *dinte* (lat. *dentem)*, ci cu un diminutiv din *Costan***din**, de unde *Din*, *Dinu*, *Dinuţă*, *Diniţă*; deci ar fi siliştea unde au trăit urmaşii unui *Dinuţă*. Astăzi după apropierea făcută între moşia *Fălfoeşti* şi *Dinţeni* mă restrâng la părerea că tot *tulpina* lui *dinte* este în *Dinţeni*, scris pe alocure Diniţeni, ba chiar Dăniţeni. Un urmaş de a lui Ţimpău = Talpeş, a primit porecla de *Fălfoi*— de unde *Fălfoeştii*, cum un alt bătrân având numai

www.dacoromanica.ro

un dinte în faţă, dar mare — un *dinţar*, i s'a zis *Dinţău*, de unde *Dinţăni*. Stăpâni aici au fost Luculeştii în secl. XVII.

Cea mai veche ştire documentară despre *Dinţeni*, pe valea Lilivei o avem în cartea din 7213 Mart 2, pe care boerii Antiohie Jora log. Lupul Bogdan vornic şi Lupul Costachi hatman o scriu vornicului Zozia să cerceteze o pricină cu furtişagul de pâne. Iată care a fost faptul. Negruşa, fata Lucăi parcalabului, se măritase cu vornicul Gheorghieş, fiind văduvă de bărbatul dintăi Ioan Costin. Negruşa avea pe moşia sa Dinţăni *trei gropi de grâu*, sistemul economic al vremei fiind de a pune pânea—grâul—nu în *coşare*, *pătule*, *armane*, ca mai apoi, ci a-l îngropa în gropi anume făcute la loc singuratic, să nu dea oamenii şi vitele în ele [1]). Tălharii au fost trei inşi, răzeşi şi ei din Dinţeni: *Sterian*, *Gheorghiţă* şi *Taistră*. Cei doi dintăi şi-au plătit părţile lor din acel furtuşag, iar Taistră a fugit în lume, şi de pe urma lui nu s'a găsit nimic. El avea însă un bătrân întreg în Dinţeni, dar îl prăpădise din altă împrejurare. In groapa lui Taistră, a fost căzut un bou al unui om. Cel cu paguba a luat la strânsoare pe răzeşi şi atunci unul Lupul hotnogul a plătit păgubaşului boul şi şi-a luat asupră-şi răzeşia lui Taistră, cel fugit în lume. Atunci vine Gheorghieş vornicul de poartă, bărbatul Negruşei, care ca răzăş vecin cu pământul lui Taistră, avea protimisire şi deci îşi ia locul lui Taistră, plătindu-i boul; iar Lupul hotnogul să-şi ia boul de unde l'a dat. (Surete XVII 16).

In 7233 Dec. 27 (1724) avem un regest de pe zapisul de împărţeală, ce-şi fac feciorii lui Gavril Luca; şi în partea *Tofanei, măritată cu Arbure,* i se vine Odobeştii şi o parte din Dinţeni (Surete XVII 20, 107) [2]).

Pe partea unui Toader Miclan, era stăpân în 1739 Vasile Kogălniceanul biv vel căpitan, care pe temeiul

---

1) De aice a eşit vorba de omul prost, că-i *prost de dă în gropi*.

2) Acest Arbure a fost feciorul preutului Arbure din Hârlău.

www.dacoromanica.ro

cărţii domneşti din 10 August 7242, urma să-şi ia de a zecea (pg. 25). Dar arătările lui V. Kogălniceanu căpitan nu erau în totul adevărate. Deci nu Vasile Kogălniceanu a fost cumpărător în Dinţeni, partea lui T. Miclan, ci tatăl său Sandu Kogălniceanu, cum arată AndreiKogălniceanu, alt fecior al Sandului Kogălniceanu şi frate cu Const. Kogălniceanu, că iaste cumpărătura părintelui mieu Sandul Kogălniceanu de la Toader Miclan, „dintr'un bătrân a treia parte, care este din tot satul a a noua parte". Aceasta în 7255 Noembre 4 (1746) (pg. 28). Toader Miclan mai dăruise Sandului Kogălniceanu şi un vad de moară pe valea Lilei. Pe toate aceste părţi din Dinţeni, Andrei Kogălniceanu le vinde pentru 20 lei nepotului său de frate, lui Const. Kogălniceanu ot visterie, feciorul lui Vasile Kogălniceanul biv vel spătar şi jupănesei sale Saftei (pg. 29). Dreptul în Dinţeni îl avea Vasile Kogălniceanu; el însă în dosul actului din 9 Noembre 7255 scrie că a schimbat cu fratele său Andrei, luând de la dânsul partea sa din Scrivuleni (pg. 21).

Noul stăpân Cost. Kogălniceanu de visterie şi jupâneasa lui Safta au de susţinut procese cu neamul Raţă, pentru *Dinţeni*. Iată cum se prezentau lucrurile. Cu drept la moştenire de pe partea lui Miclan, cel care-şi vânduse părţile sale Sandului Kogălniceanu, se scoală urmaşii săi Ion Raţă şi Mitrofan Raţă şi Timoftei Raţă. Toţi aceşti trei Raţă aveau părţi de moşie şi în Boroseşti de la ţin. Iaşilor, şi le vinde lui C. Kogălniceanu supt cuvânt că ar fi având o jumătate de bătrân (317 stânjeni). De fapt insă ei n'au avut decât a şasea parte din jumătatea de bătrân, adică 52 stânjeni. Tot în Boroseşti avea răzăşie şi Maria fata Sinicăi împreună cu alţi răzăşi a lui Apostol Corciul, căruia Maria îi vânduse 26 stânjeni moşie, iar restul i-l lăsase rudei sale lui Timofte Raţă să se hrănească de pe el. In taină şi pe supt cumpăt Timofte Raţă vinde lui Const. Kogălniceanu toată moşia, adică şi partea lui şi partea dată lui spre folosinţă şi chiar cei 26 stânjeni vânduţi de Maria lui Apostol Corciul. Cercetarea a fost făcut-o

www.dacoromanica.ro

Andrei Roset vel logofăt, şi a văzut că rău şi fără cale Timoftei Raţă a vândut lucru străin. Judecata dă moşia îndărăt la cei drepţi şi legali stăpâni, iar pe cei trei fraţi Raţă îi obligă să întoarcă lui Cost. Kogălniceanu cei 25 lei, preţul cu care cumpărase. Ei neavând cu ce plăti, C. Kogălniceanu scoate de la Ion Neculai Vodă Mavrocordat carte de volnicie să stăpânească părţile Răţuleştilor din Dinţeni, face plata celor 25 lei, şi li s'a pus zi de soroc în 6 luni — adică la 12 Mart 1757 — şi neplătind la zi moşia lor din Dinţeni va rămânea de istov lui C. Kog. (pg. 30).

In 7263, Iulie 8 (1753) stăpân în Dinţeni era şi Ion Arbore biv 2 medelnicer, de pe maică-sa Tofana, fata lui Gavril Luca şi măritată cu Arbore (pg. 109).

In 7266 Mai 14 (1758) era răzeş „om şi vrednic de credinţă“ în Dinţeni pe o treime — adică un bătrân—căpitanul Iordachi Zaharia, străbunul lui C. Zaharia de astăzi, care păstrează moşia în trupul Dinţenilor [1]). după cele 16 zapise aduse în regeste (Surete XVII 59).

In 7270 Sept. 1 (1761). un fapt fericit în familia stolnicului Const. Kogălniceanu aduce un spor de avere. Episcopul de Huşi Inochentie primeşte a fi naş pruncului Ioan Kogălniceanu fiul stolnicului Const. Kogălniceanu. La botez naşul — Vlădica de Huşi — face dar

---

1) Iată încângătura acestui căpitan Iordache Zaharia, cum şi fraţii săi Manolachi şi Ilie.

1 Căpitan Iordachi Zaharia 1760, Manolachi Zaharia, Ilie Zaharia
|
2 Ioniţă Zaharia
=Ilinca 1818
|
3 Vasile Zaharia = Ioana; Dumitrachi Zaharia 1817—1903 =Anica Ion Michiu
|
4 Costachi Zaharia, Vasile, Stefan, Ileana =Vas. Iamandi (Brânză)
|
Enacachi Iamandi
=Zoe Popov

(Cf. Surete XVII. 58, 61 76.

www.dacoromanica.ro

o a treia parte din Dinţeni, — un bătrân — proprietatea schitului Brădiceştilor. In actul de danie Vlădica arată că Dinţeni îmblau pe trei bătrâni, a Brădiceştilor, a căpitanului Zaharia şi a stol. C. Kogălniceanu. In actul de danie Vlădica Inochentie justifică dania prin aceia că moşia Dinţeni nu-i aduce schitului nici un folos; pentru aceia a cumpărat altă moşie în *Idrineşti* pe Crasna, mai aproape de schit; partea lui Bosie, şi din *Echimeşti* a şasa parte şi le dărueşte schitului (pg. 45).

Bătrânii din Dinţeni, după arătarea Episcopului Inochentie, s'au fost dat după stăpânii din 1761.

<table>
<tr><td>1/3 Schitul Brădiceştilor</td><td>1/3 C. Kog. stolnic</td><td rowspan="2">1/3 Căpit. Zaharia</td></tr>
<tr><td colspan="2">Const. Kogălniceanu, stol.</td></tr>
</table>

Căpitanul Zaharia poartă un proces cu răzeşii săi pentru o parte din Dinţeni în 1761 vara. Răzeşii din neamul Raţă i-au luat în tărie venitul pe partea lui— bătrânul *Spicului* — timp de 4 ani. La toate judecăţile urmate căpitan Zaharia dă rămaşi pe răzeşi; iar Gr. Ion Calimach judecă cel din urmă pricina şi dispune aşa contra lui Mitrofan Raţă: a) n'are nici o treabă cu bătrânul Spicului, b) să dea venitul pe 4 ani, c) cheltuelile de judecată, d) să dea pânea ce au luat-o dintr'o groapă. Le reduce toate aceste la jumătate, adică la *54 lei şi 6 bani*. Şi boerii rânduiţi cu judecata (I. Bogdan log. Lupul Balş vornic, Andronic spătar, şi A. Neculce paharnic) dispun să se ia lui o iapă cu mânz drept 15 lei; Savin Raţă o vacă cu viţel 10 lei, iar Mitrofan Raţă va da doi mânzaţi drept 6 lei şi o juncană gonitoare drept 6 lei. Peste tot *37 lei;* iar până la 54 lei 4 bani, mai aveau să dea căpitanului Zaharia 17 lei 6 bani. Pentru plata lor se pune zi de soroc în 4 săptămâni, altfel va fi împlinit cu om gospod (Surete XVII 57).

www.dacoromanica.ro

In 1673 stolnicul Const. Kogălniceanu îşi face o diată şi iată ce scrie în această diată vorbind de Dinţeni. „doi bătrâni din satul Dinţeni, ot Fălciu, *din trei bătrâni ce umblă satul;* numai un bătrân întreg partea lui Ioanichie călugărul, ce este dată danie de Inochentie Episcopul de Huşi *tătâni-meu;* şi a treia parte dintr'un bătrân cu vad de moară, cumpărat de bunul meu de la unchiu său Andrei Kogălniceanu, toată partea ce a fost a Sandului Kogălniceanu, cumpărată de la T. Miclan, şi alte două părţi dintr'un bătrân, luat de la răzeşi cu judecată pentru un bătrân, ci i-a fost vândut din Boroseşti ot Iaşi, şi a eşit vânzarea rea" (pg. 49).

Dinţenii îşi dădeau coaste pe lungul lor cu Odobeştii, pe latura din jos; iar spre răsărit Dinţenii, împreună cu Brătenii şi Scrivulenii îşi dădeau în capete cu trupul mare al moşiei Ghermăneşti (Surete XVII 94).

Noul proprietar al Dinţenilor, Toader Giurcăneanul, capătă cartea lui A. I. Mavrocordat Vodă pentru a se face o nouă cercetare moşiei sale—dată zestre—Dinţenii după Odobeşti şi să-i scoată partea sa—bătrânul *Traistă*—stâlpind-o cu pietre hotare, ca să nu fie supărat cu încălcări, ca acelea ce i le face un Ilie Iuda. (Surete XVII 97).

In 1777 stăpân în Dinţeni era Alexandru Botezatul, strănepot Luculeştilor; şi el face cerere la Vodă de la care capătă cartea domnească din 1777 Aug. 16, către Episcopul de Huşi Inochentie şi cei 2 ispravnici (Iancul Greceanul post. şi Ioan sulger) să cerceteze pricina pentru Dinţeni, că de la divan nu i s'a dat crezare că ar fi stăpânind toată moşia Dinţeni (Surete XVII 74).

Tot T. Giurcăneanu, mazil de Huşi, se jălueşte în 1804 April 10 contra lui Ilie Zaharia din Dinţeni că i-a mutat pietrele şi i-a încălcat moşia (Surete XVII, 121). Pe Dinţeni, capătul dispre răsărit venia *movila lui Andrei*, ce slujia ca hotar despre Odobeşti şi Râbâia, iar pe latura de apus era *lacul Cucoarei*. (Surete XVII, 122), şi se megieşia cu moşia Duda (vechiu *Su-*

www.dacoromanica.ro

lenii; pe din sus cu Scrivulenii, iar pe din jos cu Odobeşti (Surete XVII, 141).

In 1824 Iuni 24 stăpânia în Dinţeni spatarul Ianachi Danu 2 bătrâni şi are pricină cu Catrina T. Giurcăneanu pentru încălcare, ce-i face în Odobeşti despre Dinţăni (Surete XVII, 152):

Cine era spatarul Ianachi Danu? Ne lămureşte vornicul Ilie Kogălniceanu în diata sa din 1850 Mai 14. Fratele său Const. Kogălniceanu med. a ţinut în căsătorie pe Safta Scorţăscu; din însurătoarea lui n'a rămas nici un copil, aşa că toată partea lui de moşie, ce i se venise în *Dinţăni:* trei bătrâni, o dugheană în Iaşi, ţigani şi juvaeruri rămân fratelui său Ilie Kogălniceanu. Safta Kogălniceanu se remărită cu spatar Enachi Danu şi face cu dânsul 2 fete şi un băiat: pe Catrina, Zoiţa şi pe Mihăiţă Danu, care stăpâniau pe nedrept părţile de moşie ale primului bărbat al mamei lor, ale lui C. Kogălniceanu med. A urmat proces pentru această moştenire între vornic Ilie Kogălniceanu cu fratele său Iancu Kogălniceanu spatar şi Mihalachi Danu; în 1850 procesul nu era încă isprăvit (pg. 232).

Tot în Dinţeni găsim stăpânind 7 stânjeni pământ Scarlat Michiu, prin schimbul ce a făcut cu preotul sachelar V Bârcă, care cumpărase aceşti 7 stânjăni, de la Sandulachi Cehan şi de la Maria fata lui Sim. Cehan cu câte 58 lei stânjenul (=406 lei). Ca schimb dă alţi 7 stănjeni moşie din Mereşti. (Surete XVII 238).

La 7 Iunie 1853 judecătoria ţin. Fălciu dispune prin membrul ei Cost. Buzdugan sărdar să se rădice planul moşiilor proprietate a colonelului M. Kogălniceanul; despre care am vorbit la povestea moşiei *Brătenilor* (pg. 245) iar la hotarnica cotului Ghermăneştilor, partea căpit. Ioan Michiul se arată că spre apus îşi dă cap cu moşiile Brătenii şi *Dinţenii.* (Surete XVII, 251).

10. *Odobeştii.* Intre Dinţeni şi Şopârleni venia mai din vechiu moşia Odobeştii, din cari părţile din sus s'au unit cu trupul Dinţănilor, iar părţile din jos cu trupul Şopârlenilor. In studiul prefaţă la vol. XVII din Surete

www.dacoromanica.ro

am stăruit pe larg asupra istoricului moşiei Odobeştilor; vom întregi arătările de acolo, cu cele ce se găsesc publicate în actele Kogălniceneşti.

Numele de *Odobeşti* se găseşte în multe alte regiuni din ţară; din toate cel mai cu răsunet este *Odobeştii* din Putna, renumit prin viile sale. In toate aceste denumiri noi găsim tulpina *Odob*, crescută cu prefixul slavon *O, ob, obo: ob-vinati* = a acuza; *ob-*gonu: a alerga; *obo*-dvoru = curte; *o*-cromea = afară de, *o*-dobreanie = aprobare. Deci *odob* = *odub* din *o-dub* = dubială, -stejar, de unde, *dubă*, *dubasă*, *Dubăsari*. In explicarea lui *odob* nu putem eşi din cercul radicalilor slavi.

Trupul Odobeştilor s'a desprins din vechia moşie a Şopărlenilor, prin cumpărături de la urmaşii Frăei din Şopărleni, şi acestea au format în secol. XVI moşia înreagă a Troeneştilor la Prut şi numai din a patra parte a trupului acestei moşii, care ţinea pănă în Prut şi care şi-a luat numele de la un vechiu val de pământ, adică un *Troian*, ce lega movila preistorică a Răbăei cu alt lanţ de movile, hotară de ţară, între ţara de sus şi cea de jos, aici în basinul Prutului, mai jos de vărsătura Jijiei în Prut la Scoposeni.

In 7164 Mai 24 (1656), Neculai Racoviţă hatman şi jupâneasa lui Maria cumpără cu 50 de ughi de la Vasile, feciorul lui Hilip, nepot Frăei de Şopărleni părţile sale din sat din *Odobeşti* jumătate din partea moşului său Frăia. Zapisul se scrie în Huşi şi se iscăleşte de Vlădica de Huşi Serafim, de vornicul de Huşi Enache, de şoltuzul de Huşi Petir Padolan şi de cei 12 pàrgari (pg. 8; cf. Surete XVII, 5).

După 4 ani Estratie Dabija Vodă prin ispisocul său din 7173 Iunie 20 (1665) întăreşte o altă vânzare, ce se face în Odobeşti de către Nazaria, fata Cazacului, nepoata Frăei, care şi-a vândut partea sa Lucăi ce a fost părcălab cu 30 lei. Un alt zapis al Nazariei din 7173 April 22 (1665), prin care vinde lui Nec. Racoviţă hatman cu 40 lei un bătrân întreg din Şopârleni (pg. 10).

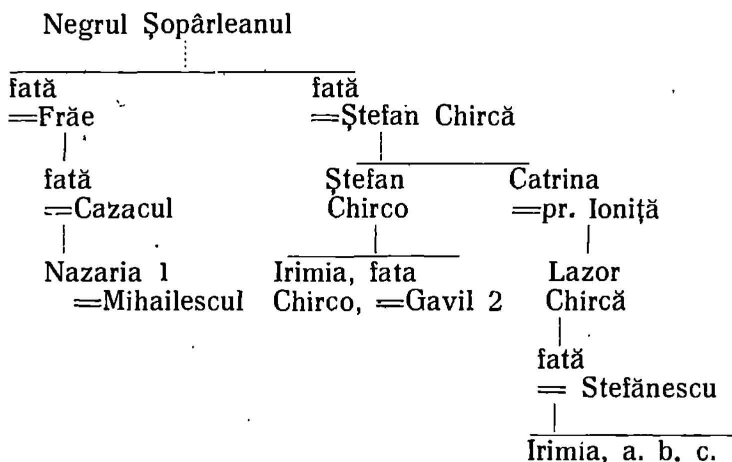
Prin aceste vânzări făcute la persoane deosebite

www.dacoromanica.ro

s'au despărţit cele două trupuri de moşie în Odobeşti şi Şopârleni, îmbile moşii de proprietate mare boerească.

Luca parcalabul mai cumpărase în Odobeşti părţile lui Gavril, de pe moşul său Chircă (Surete XVII 7); aceasta în 7172 Sept. 9 (1663). Tot atunci mai cumpărase şi părţile lui Irimia Ştefănescu, din pârău la deal spre răsărit până în movila lui Andrei (Surete XVII 7).

Urmând acestor arătări documentare ar eşi aceste transformări de proprietate:

In 7177 Iuli 1 (1669) Gheţea şi sora sa Maria şi cu nepotul lor Niculea vând cu 20 lei jumătate de bătrân din Odobeşti vătavului Ioan (Surete XVII 9); iar în 7186 Sept. 5 (1677) acelaş Ion vătavul mai cumpără cu 50 de taleri de argint de la Stoiana, femeia lui Gavril, nepoată lui Gh. Boghiul, părţile sale din *Odobeşti pe valea Lilei* (Surete XVII 10).

Iată dar că la pragul vel. XVIII stăpâni în Odobeşti erau *Luculeştii* şi *Ion vatavul*, cari—îşi împărţiau bătrânii satului Odobeşti. Am avea dar:

www.dacoromanica.ro

<table>
<tr><td colspan="6">Sec. al XIV şi Sec. XV Troeneştii pe Prut şi pe apa Lilivei</td></tr>
<tr><td colspan="3">1/4 Şopârlenii (sec.XVI) pe Liliva</td><td rowspan="4">1/4</td><td rowspan="4">1/4</td><td rowspan="4">1/4</td></tr>
<tr><td colspan="2">Odobeşti</td><td>Şopârleni (secl. XVII)</td></tr>
<tr><td>Luca</td><td>Ion vist.</td><td>secl. XVIII</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

In 7210 Oct. 5 (1701) Negruşa fata Lucăi parc. îşi măreşte partea ei din Odobeşti cu partea nepoatei sale Maria, fata lui Apostol Costişor, şi a ginerelui său Vasilachi, pentru *o vacă cu viţel* (Surete XVII 15) Iar în 7233 Dec. 27 (1724) Tofana fata lui Gavril Luca, are parte de moşie şi în Odobeşti (Surete XVII 20).

Deci:

Luca parcalab
- Negruşa
  = Gheorghe vornic de poartă
- Irina
  =Apostol Costişor — Marica — fată
  =Vasilachi
- Gavril Luca — Tofana
  =Safta Gore =Arbure.

Din acest an punem jaloba *nedatată* a lui Ioniţă Botezatul mazil contra lui Ştefan Iamandi jicnicer pentru Odobeşti, şi zice în jalobă că neamul său de pe soţie stăpâneşte Odobeştii de 60 de ani; după 6—7 ani va spune că de o sută de ani, crescându-i-se necazurile cu judecăţile — şi că de un an o stăpâneşte el, fiindu-i dată zestre (Surete ms. 106).

In 7265 Noembrie 6 (1756) Ioan Botezatul are moşie în trupul Odobeştii zestre de pe socrul său pr. Mih. Huiban, şi că s'a sculat Stefan Iamandi paharnic şi zice că moşia este a lui (Surete XVII 40).

www.dacoromanica.ro

In 7264 Oct. 14 (1655). Ion Botezatul capătă danie moşia Odobeşti de la soră-sa Catrina Rănguleasă şi la feciorul ei Constantin Rangu (Surete XVII 30). Arătările acestui zapis de danie nu ne împacă cu cele ce spune C. M. Cehan Racoviţă Vodă în cartea sa din 7265 Noembre 6 (1756) către Vlădica de Huşi, Inochentie, şi ispravnicul de Fălciu, N. Kogălniceanu biv căpitan, pe care îi orândueşte să cerceteze pricina dintre Ştefan Iamandi paharnicul şi Ioan Botezatul pentru *Odobeşti*, pe care îi are de la moşul său pr. Mihalachi Huiban (Surete XVII 40).

Catrina Rang era cumnată cu pr. Huiban Mihai, căci ţinea în căsătorie pe sora ei *Ştefanca*. Cum puteau dar ca 2 surori să zică că e ginerele lor la una şi aceiaşi persoană, lui Ion Botezatul. Singura lămurire ar fi că Catrina Rânguleasă a înfiat pe nepoată-sa Aniţa, fata surorii sale Stefanca, şi că dar soţul Aniţei era ginere Huibănesei, mama adevarată a femeei sale; iar Catrina Rănguleasa era soacră, ca nepoată înfiiată de dânsa. Noi nu putem tăgădui cuprinsul zapiselor, de şi în formă se bat cap în cap.

In 7266 Mai 14 (1758) pr. Mihai Huiban mai cumpără de la fraţii Lupul şi Angheluşa, strănepoţi lui Ion Boghiul, un bătrân întreg din Odobeşti pe valea Lelivei cu 40 lei. Vănzătorii trăiau în Dinţeni. (Surete XVII, 41).

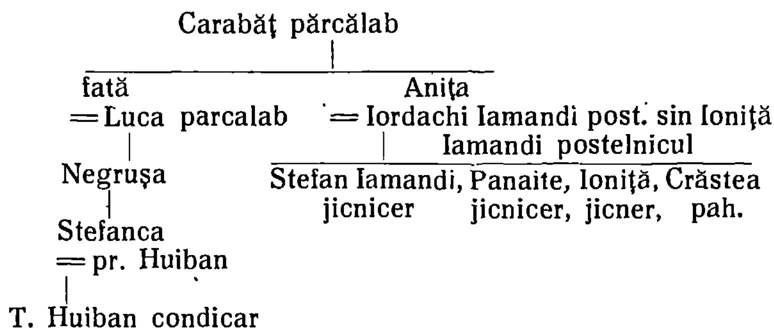
In 7269 Iulie 6 (1761) Gr. I. Calimah Vodă scrie carte la Vlădica de Huşi Inochentie şi la ispravnicul de Fălciu, M. Cerchez med. că la marele logofăt Ioan Bogdan s'au judecat T. Huiban, fiul preutului Mih. Huiban, cu Stefan Iamandi jicnicerul pentru Odobeşti, căci acesta sprijinit pe o carte de judecată de la Gr. Gh. Vodă din 7235 (1727), cerea părţile sale din Odobeşti, de şi T. Huiban întâmpină că această carte domnească, de şi este de 33 de ani (7235—7269), dar până acum n'au arătat-o nici odată, nici stăpânire de fapt cu dânsa n'a avut în Odobeşti, cum va putea dovedi cu marturi de bună credinţă. (Surete XVII, 60). Cei doi orânduiţi fac cercetare şi prin mărturia lor din 8 August 7269 (1761), adică peste o lună, ei scriu lui Vodă că au

www.dacoromanica.ro

chemat 8 marturi oameni de credinţă, din Dinţeni, din Ghermăneşti, din Brăteni şi din Drăceni, între care *om şi vrednic de credinţă* a fost Zaharia căpitanul din Dinţeni. Toţi au mărturisit pe sufletele lor că n'au apucat pe Stefan Iamandi jicnicer să fi stăpânit vre-o dată în Odobeşti. ci că în tărie oamenii lui venind în Odobeşti au spart 2 gropi cu pâne a lui T. Huiban şi au luat din gropi grâu şi malaiu fără măsură, pentru care fiind strâns cu închisoare a spus că el i-a trimis pentru că zicea dânsul că şi el ar fi având parte de moşie în Odobeşti, şi că dar pentru pâne şi malaiu să-şi întrebe la divan cu dânsul. (Surete XVII, 61).

Cine era acest jicnicer *Ştefan Iamandi*, de venia să pună stăpânire pe Odobeşti după 33 de ani de încetineală cu toată cartea domnească a lui Gr. Ghica Vodă, ce o avea la dânsul? Despre Iamandieşti s'au publicat mai multe spiţe, de d. N. Iorga şi de mine în Ispisoace şi Zapise V pg. XXVII; *Roşieştii*. Toţi se rădică cu înnemurirea la parcalabul Carabăţ, care a avut 2 fete, *una* măritată cu Luca parcalab şi *alta* — Aniţa —, măritată cu Iordachi Iamandi:

Iată încrăngătura:

Ştefan Iamandi jicnicer era dar văr primar cu buna lui T. Huiban Condicarul, cu Negruşa. El stăpânia Epurenii pe din două cu fratele său Panaite Iamandi.

In această pâră avem o carte dată de ispravnicul de Fălciu, Grigore medelnicerul, *la 16 Iulie*, prin care soroceşte pe ziua de 16 Aug. să se ducă la Iaşi la di-

www.dacoromanica.ro

van să se judece cu jicnicerul St. Iamandi, iar pânea strânsă de pe Odobeşti să steie la un loc, până la încheierea judecăţii (Surete XVII 65).

Această carte a ispravnicului e ulterioară cărţii domneşti a lui Gr. Calimah Vodă din 7271 Iulie 10, prin care arată că prin jaloba dată la divan, Ioan Botezatul are zestre de la moşul său pr. Mihai Huiban, moşia Odobeştii, şi că în neamul lor s'a stăpânit mai bine *de a sută de ani*. Ştefan Iamandi în tărie îi mănâncă pânea de vre-o 3—4 ani încoace. Domnul rânduește să se strângă toată pânea la un loc şi să stea până la hotărârea judecăţii (Surete XVII 16).

In 1764, 28 se face o cercetare de către Ştefan Ruset marele logofăt şi se aduc de părţi toate actele moşiei *Odobeştilor* [1]) şi după arătările de spiţe date de Toader Huiban, judecata hotărăşte a împărţi Odobeştii în trei bătrâni, după cei 3 copii ai Lucăi parcalabului (Surete XVII 66, 109).

In 1777 Aug. 4 avem o nouă scrisoare de aşezare între Alex. Botezatul, nepot de soră şi T. Huiban condicarul, prin care arată că moşia Odobeştii i se vine de la tatăl său Ioniţă Botezatul căpitan; acesta îi avea zestre de la socrul său pr. Mihai Huiban, care a ţinut în căsătorie pe Stefana, fata Negruşei Lucăi; şi că aceste părţi le împarte pe din două cu T. Huiban; iar ceia ce i se vine danie de la mătuşă-sa Catrina Rângulueasa, T. Huiban să n'aibă treabă (Surete XVII 72).

Pentru a-şi limpezi proprietatea sa în Odobeşti,

Odobeştii

Luca Parcalabul		
Gavril Luca	Negruşa	Irina vândută surori-sa
Gavril	N e g r u ş a	

1) Actele din 7170, 7177, 7186 şi 7210.

www.dacoromanica.ro

Alex. Botezatul cere la Vodă şi acesta prin cartea gospod din 19 Mart 1778 către ispravnicii de Fălciu (C. Greceanul biv. v. ban şi Gr. Costachi biv. pah.) ordonă să se trimeată 2—3 mazâli cu ştiinţă la hotărât şi să aleagă partea lui Alex. Botezatul din Odobeşti, stâlpindu-le cu petre hotare (Surete XVII 75). Ispravnicii rânduesc pe Ion Gordul vornic de poartă şi pe Ieromonahul Iorest, dichiul Episcopiei, cari merg la faţa locului şi prin mărturie hotarnică, scot aceste măsuri *Odobeştilor,* cu funie de 25 stânjenul şi stânjenul de 8 palme gospod (Surete XVII 76—78).

A. *Latul.* a) 12 fune *latura* despre *apus,* moşia Duda, din lacul Cucorei, Dinţenii, până în hotarul Şopârlenilor *stânjeni 300* ;

b) prin *mijloc,* pe valea Lilivei de la Şopârleni, până în Dinţeni, din vale de ţintirimul bisericii s'au găsit 13 fune 14 st. = *341 stânjeni.*

c) capătul despre *răsărit,* din Şopârleni până la movila lui Andrei, hotar despre Dinţeni, s'au găsit 15 fune 14 stânjeni = *389 stânjeni.* Iar în medie lepădând 2 măsuri iese că lărgimea Odobeştilor era de *343 stânjeni.*

In lungul moşiei Odobeştilor, măsurând linia de jos despre Duda, lângă Şopârleni nu şi cea din sus despre Dinţeni au eşit 54 fune = 1351 pol stânjani.

Ar eşi că Odobeştii aveau în 1779 April 12, cam 230 H. (Surete XVII 75—78).

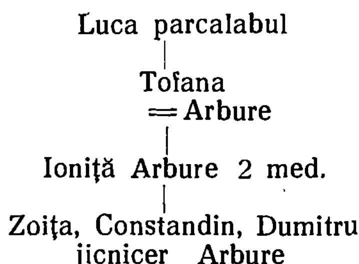
Prin zestre moşia Odobeştii — acele 230 Ha — trec către T. Giurcăneanul, care luase în căsătorie pe *Catrina Botezatul,* sora lui Alex. Botezatul, şi fata Aniţei Huiban, soţia lui Ion Botezatul. Căsătoria se face în Februare 1785, şi între altele zice vorbind de zestre: „moşia *Odobeştii* cu toate scrisorile sale, dar şi soacrăsa să o ţie în casă... şi să dea Dumnezeu să trăiască şi săşi facă îndoite, *căci în zestre nici o dată nime nu se mai ţine, ce cu puterea sfântului Dumnezău*“.

www.dacoromanica.ro

(Surete XVII, 92). Se face un opis de actele Odobeştilor, în 1786 Febr. 23 (Surete XVII, 97) [1]).

Toader Giurcăneanul însurăţel tânăr, cu dorul de a-şi limpezi hotarele zestrei femeii sale din Odobeşti, se foloseşte de faptul că cu prilejul hotărniciei Dinţenilor i s'au încălcat linia de hotar din Odobeşti şi cere să i se facă îndreptare, ceia ce Vodă A. I. Mavrocordat îi acordă în 22 Noembre 1786. (Surete XVII, 97).

In Odobeşti erau stăpâni şi Arbureştii, ca unii ce erau şi ei scoborîtori din Luca parcalabul, prin fiică-sa Tofana Arburoae. Tofana a avut de fecior pe Ion Arbure 2 medelnicer; iar acesta are 3 feciori: Zoiţa, Cost. Arbure jicnicer şi Dumitru Arbure. Deci:

Cei trei fraţi Arbureşti trag în judecată pe T. Giurcăneanul, ginerele lui Ion Botezatul, pe motiv că ei stând în ţara de sus, ca şi Kogălnicenii, Ion Botezatul i-ar fi dat zestre şi partea lor de moşie din Odobeşti. Nu ştim câte vadèle au fost; judecata s'a ţinut şi în 1799 şi în 1800, când pe ziua de 1 Martie 1800, T. Giurcăneanul îşi face izvodul său de cheltueli în procesul cu Zoiţa Arbure. Iată ce a cheltuit: 3 lei, 14 parale cibotele date aprodului trimes de Zoiţa, 5 lei cheltuiala lui Ion, 5 lei tij la altă vadea cu Zoiţa, 6 lei în 1799; 3 lei 14 parale cibotele altui aprod în 1800 Febr. 16, *ce l'am ţinut în casa me de Joi din săptămâna albă până la sf. Teodor,* adică zece zile, ceia ce vine câte *13 parale şi 4 bani pe zi*; 32

1) Se înşiră actele din 7186 Sept. 5; 7177 Iulie 5, 7210 Oct. 5; 1764 Iulie 28, 1779 April 2, o carte de volnicie şi 2 cărţi gospod de cercetare.

www.dacoromanica.ro

lei cheltuiţi la Iaşi în judecata cu Zoiţa, 13 lei cartea de judecată la sulgerul Ioniţă Tăutul. Total 70 lei 28 parale. (Surete XVII, 117).

In cartea sa din 1800 Mart 24, divanul judecă pricina *Odobeştilor* între jicnicerul C. Arbure şi T. Giurcăneanu, rude îndepărtate între ei — *veri al treilea*—deci simpli răzeşi în moşia Odobeşti, şi divanul după ce li citeşte actele îmbelor părţi prigonitoare, hotărăşte ca Odobeştii să se împartă pe trei bătrâni, după cei 3 copii ai Lucăi parcalabul. *Gavril Luca, Negruşa* şi Irina. (Surete XVII 118).

In 1801 Iulie 15 avem o nouă jalobă a Catrinei, fiica *mortului* Ioniţă Botezatul din Huşi, către boerii Căimăcani ai Moldovei, contra lui T. Jora ban, că cu moşiile sale de pe Prut, ce se lovesc în capete cu moşia sa Odobeştii, zestre de la tatăl ei Ioniţă Botezatul, carele s'ar fi suit cu moşia sa de la Prut în zarea dealului şi-i ştirbeşte capătul moşiei, despre răsărit. (Surete XVII 120).

Jalba se repetă şi în 1804 April 10, când trage la judecată şi pe C. Roset căminar, care cu moşia sa Şopârlenii îi încalcă hotarul Odobeştilor pe din gios, iar Ilie Zaharia din Dinţeni îi încalcă hotarul Odobeştilor pe din sus. (Surete XVII, 121).

Boerii hotarnici ceruţi şi rânduiţi de Vodă, anume N. Ursachi căpitan şi Ion Michiul, vin şi măsoară mo-

Dinţenii
Movila lui Andrei
O d o b e ş t i
Duda
(pro 304 st.)
(288.3 st.)
330 st.
(pro 341 st.)
apa Lilivei
(pro 388 st.)
369 st.
Răbăia
lungime 54 funie.
Ş o p â r l e n i i

şia Odobeştii. Şi ei găsesc o nepotrivire pe teren, faţă cu cele ce cerea T. Giurcăneanul.

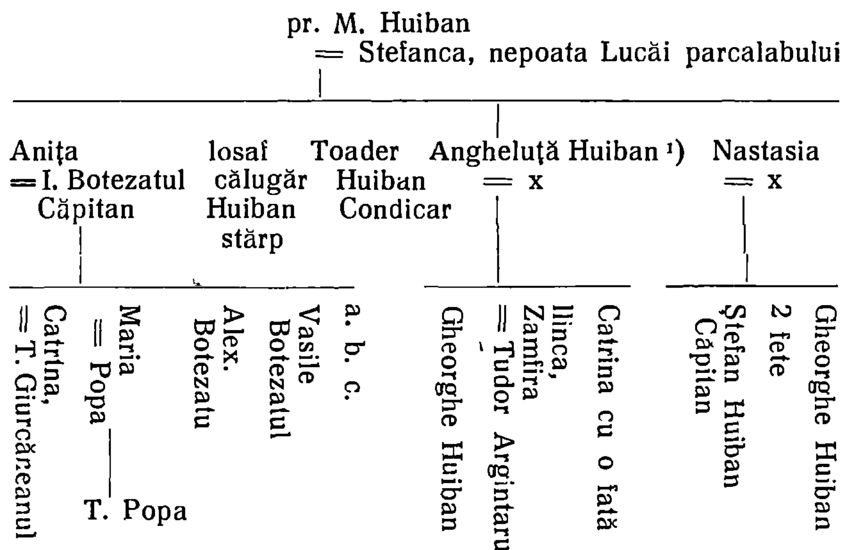
www.dacoromanica.ro

Făcând mijlocia, reiese că la această măsurătoare din 1804 se îngustase Odobeştii despre Dinţeni şi Şopârleni cu 11 stânjeni (=34.53 metri); iar pe lungime de 1351 metri (=54 funii), i se răşluise din trupul Odobeştilor 1.4861 Ha.:

In 1804 Mart 24 se poartă o nouă judecată la divan între C. Arbure jicnicer şi T. Giurcăneanul pentru *Odobeşti* şi judecata hotărăşte ca C. Arbure să stăpâniască a treia parte, şi T. Giurcăneanul două părţi. (Surete ms. XLIII. 378).

In 1820 Ianuarie 18 şi Mart 22 avem ştiri de procesul, ce l'au intentat fraţii Gh. şi Stefan Huiban contra Catrinei Giurcăniţei, şi li s'a pus vadea la 15 Mai (Surete XVII. 146. 147).

După cartea de judecată din 1820 Iunie 11 (Surete ms. XLIII 575. 581) se arată că descendenţa preutului Mihai Huiban a fost mai numeroasă şi anume:

O nouă mărturie a 5 răzeşi megiaşi arată că în Odobeşti n'au cunoscut alţi stăpâni de cât pe Catrina

1) Angheluţă Huiban a murit de moarte năprasnică la Muscalii dintăi (adică cei din 1770 (Surete XVII, 146).

www.dacoromanica.ro

Giurcăniţa, cu zestre ; că socrul său Ioniţă Botezatul a avut iarăşi zestre ; aceasta în 1817 Dec. 30 (Surete (XVII.141).

Din acest an avem o socoteală de cât produceau Odobeştii, daţi în arendă, că umblau câte 600 lei pe an, iar pe doi ani s'au luat 1200 lei. Arenda Odobeştilor e dată împreună cu alte 2 moşii Drăcenii şi Cărăuţa. Venitul acestor 3 moşii era mai mult din vite, de cât din ţarină şi imaş. S'au cosit pe aceste 3 moşii, 34 fălci (= 411 lei venit) ; în schimb se hrăniau pe moşie 560 oi la ernatic (= 672 lei), 400 mânzari (= 220 lei, câte 10 parale de mânz pe vară), 300 oi sterpe (=75 lei, câte 5 parale pe stearpă), crăşma *de la Brânză* 60 lei, iar cotul de peste Prut 60 lei ; se mai hrăniau apoi 188 vaci şi cai, şi alte 193 vite; costul ernatecului era de vită câte 7 lei 7 parale (în 1819) şi câte 9 lei 10 parale (1820).

In 1822 Oct. Catrina Giurcăneanu dă foae de zestre fiicei sale Catrina, la măritişul ei cu Alex. Buzne. Şi zice vorbind de moşie: „şi parte mea de moşie Odobeştii, *tr'i sute stânjeni* cu toate scrisorile ei, ce am avut-o eu dată zestre de la părinţii mei, iarăşi cu toate scrisorile ei, cum şi părinţii mei iarăşi au avut-o zestre de la bunii mei, asemenea o am trecut-o şi eu zestre ginerelui nostru *Ioniţă Buzne* cu voe tuturor feciorilor mei" (Surete XVII. 149).

Fiind multe pricini pentru Odobeşti între Catinca lui Ioniţă Buzne şi între neamul Arburesc şi spatar C. Dimitriu, unii trăind în Basarabia, alţii la Botoşani, aşa că în 1825—1826 procesul a ţinut în mai multe termine şi avem un izvod de cheltuelile proceselor, foarte interesant pentru felul cum se dădea dreptatea la noi mai din vechi.

Reclamanţii aveau între ei această înrudire :

www.dacoromanica.ro

Ioan Arbure 2 medelnicer

Zoiţa,	Constantin, Arbure jicnicer	Dumitru Arbure

Gheorghe Arbure med.	Emanuil Arbure spatar	fată = C. Dumitriu spatar

Cf. Surete XVII pg. LIV.

Iată izvodul de cheltuelile proceselor:

26 lei facerea perilipsului.
6 lei scrierea perilipsului de Gh. Chirica.
1.35 jaloba.
1.20 altă jalobă.
8 vadeaoa de la Duminica Tomei.
8 „ de la Mai.
10 „ de la Octombre.
4.4 „ de la Februarie 20.
7 logofătului Stefan pentru scrisul adreselor de vadele.
3.30 pah. M. Moţoc tij.
4 sameşului Ştefan de la departament.
4 harabagiului.
20 hanul pentrn 3 săptămâni.
6 hanul tij.
20 hanul cu o slugă şi 2 cai.
127 lei 9 parale.

Iar la pusul pietrelor de hotar a cheltuit:
200 lei vornicului de poartă
7.20 o carte domnească.
1 jalobă.
3.20 muhurdarului de pus pecete.
25 hanul, cu slugi şi 2 cai în 1826.
237 lei peste tot.

Iar la scosul hrisovului a cheltuit:

www.dacoromanica.ro

36 lei *o căpăţână de zahar prezidentului judecătoriei.*
18 lei prelungirea vadelei la divanul domnesc.
2.20 aprodului.
26 pravilistului.
18 alcătuirea raportului.
7.20 o ocă de cafea directorului domnescului divan.
1.30 60 mere protocalistului.
2.30 pol conţ hărtie şi aprozilor.
173 cheltuelile de han şi chirie de la 15 Noembre—8 Ianuarie 1826.
14 bacşişuri.
325 pe *hrisovul căştigat.*
1055 cilenului judecătoriei spre aducere la împlinire a hrisovului.
48 scriitorului ce a scris referatul cilenului.
25 la înfăţoşarea hrisovului.
320 prezidentului judecătoriei la facerea raportului.
48 copia raportului.
48 protestul la divanul apelativ.
334 cadoul lui Ioniţă Buznea.

2672 lei 20 parale.

De aceia a eşit vorba veche: mai bine o împăcăciune *strâmbă* de cât o judecată *dreaptă!*

Pentru a se curma procesul de încălcările, ce moşia Odobeştii suferia despre Şopărleni hatm. Matei Roset, se cere o nouă măsorişte hotarnică şi în 1826 Sept. 30 vornicul de poartă Vasile Tenie merge la Odobeşti, cheamă părţile, citeşte hărtiile de proprietate şi râdică o nouă hotarnică, dar de astă dată cu *lanţul inginerese de fer de 10 stânjeni domneşti,* după palma însemnată la hotarnica veche din 1779 April 12: Iată schematic măsurile făcute:

www.dacoromanica.ro

Dinţenii

Movila lui Andrei

apus

Duda

288 st. (pro 300 st.)

O d o b e ş t i i

(pro 341 st.)

Liliva 330,5

370 st. (pro 389 st.)

Tudorcenii

răsărit

Şopârlenii hatmanului Matei Roset

Paguba dar peste tot o găseşte 41 stânjeni 3 palme, cam aceiaşi ce s'a găsit şi la măsoriştea din 1804, când căminarul C. Roset începuse încălcările. (Surete XVII 159, 160). Abia după 2 ani, în 1828 Noembre 26 divanul judecătoresc al Cnejiei Moldaviei face adresă isprăvniciei de Fălciu în privinţa acestor 41 st. incălcaţi (Surete XVII 161). Ce-i dreptul aga Roset scrisese încă din 30 Sept. 1826 la orândatorii Păhneştilor să nu mai încalce moşia Odobeştii, dar ei nu s'au astâmpărat (Surete XVII 162), aşa că cercetarea orânduită de isprăvnicie, după cartea divanului, constată în 29 Noembre 1828 că s'au încălcat Odobeştii despre Şopârleni cu acei 41 stânjeni, şi că i s'au cosit 2 stoguri de fân (Surete XVII 167). Se cercetează pricina stogurilor şi se măsoară de V. Glodeanul, ispravnicul de aprozi, un stog 6 st. grosul şi 3 st. peste cap (a orândatorului Iane), iar al doilea stog 6 st. grosul, 4 st. peste cap (a lui Gheorghe) (Surete XVII 167). La 15 Dec. pricina stogurilor s'a sfârşit (Surete XVII 168).

Odobeştii au stat în stăpânirea neamului Buznesc până în zilele noastre, când au trecut prin zestre la ginerele lor Andrei Brighiu, acum decedat.

In Odobeşti intrase şi Mih. Kog. cu ceva proprietate, căci în harta inginerului Gh. Buţă se arată că Colonelul M. Kog. avea în Dinţeni *cu partea sa din Odobeşti* 190 fălci 25 prăjini.

11. *Şopârlenii.* Supt numele pe Şopârlenii avem

www.dacoromanica.ro

puţine localităţi în ţară. *Şopărlenii* la Fălciu, cotună în comuna Răşeşti; *Şopărleni* în Mehedinţi, zisă azi şi Burila mică; *Şopărlita* în Râmnicul Sărat şi în sfârşit *Şopie*, zis azi *Pleaşov*, sat în Teleorman.

Şopărlenii erau moşie stearpă, fără aşezare de case şi acarete încă la 1830 Mai 2, cum arată ispravnicul de Fălciu N. Razu (Surete XVII, 171).

Şopărleni vine de la un Şopârlă, boer cunoscut în diplomatica sec. XV-lea. In 6991 Sept. (1482) Ştefan cel Mare întăreşte cu uric fraţilor Ignat Tintiul şi Ion Tintiul cumpărătura ce-au făcut cu 80 zloţi tătărăşti de la Neaga, fata lui Mihăilă Şopârlă, jumătate din seliştea Şopărleni pe apa (rupt). (I. Bogdan DStef I 274) (половина селищи ѿт Шопрълане).

Nu e o întâmplare că în valea Lilivei s'a păstrat mai târziu, în secl. XVII, ştiri despre satul *Tinteşti*, unde trăise unul *Boţul*. (Surete XVII, 10; XXV, 6) şi unde Necoriţă din Tinteşti cumpără cu 70 lei partea Vlaicului din Şopărleni (pg. 5). Moşia *Tinteştii* forma un trup cu *Păhneştii* şi cu *Horjeştii*, ce erau toate în stăpânirea marelui logofăt Ştefănuţă Roset în 7268 Dec. 1. (pg. 43). Azi se păstrează numele Tinteşti, dar scris pe harta statului major ca *Tinteşti*, ceva n[illegible] os de Arsură, pe coasta dealului despre apus-nord, ce duce spre Păhneşti. Dealul *Tintea* are 323 m. înălţime.

Mai erau din neamul Tinteştilor răzeşi încă în 7268 Aug. 23 (1760) cari trăgeau parte de moşie în Drăceni, din bătrânul Lazor Puiul, unul din cei 7 bătrâni, în câţi umbla toată moşia Drăceni. (Surete XVII 50).

Astăzi s'a stins şi neamul Tintea şi moşia Tinteşti s'a unit în trupul Păhneştilor, veche moşie Rosetească.

Ar urma dar că Neagşa fata lui Mihăilă Şopârlă vânzând în 1482 jumătate din moşia sa, seliştea Şopârlenilor, pe apa *Lilivei*, a rămas în sama fraţilor săi cealaltă jumătate din Şopârleni; cum însă noii proprietari erau 2 fraţi Tintea, ei şi-au legat numele de părţile din sus ale moşiei, care s'au unit apoi cu trupul Păhneş-

www.dacoromanica.ro

tilor ; iar în partea de jos, unde era moşia *Troeneştii*, au intrat stăpâni 2 rude, nepoţi de sigur ai acelei Neagşa Şopârlă, Neagul Şopârleanul şi Dragotă Averescul, care cumpără moşia, ca vecini şi megieşi cu 80 zloţi tătărăşti de la Mărina, fata Crăstinei, nepoata lui Ţimpău, stăpân pe Troeneşti, din care ei vând o a patra parte.

Şopârlă, Şopârleni, Şopârleanul sunt nume cunoscute, căci toate arată o poreclă dată primului stăpân numit *Şopârlă* (lat. *lacertus,* ital. *lucertola*, port. *legarto*, fr. *lézard*, prin formele intermediare *le*certus, apoi *le*zertus, *lezartus*, *lezardus*, *lezard* (M. Bréal, Dict. etimologic). In româneşte cuvântul *şopârlă* n'are tulpină latinească, ceia ce arată că s'a suprapus alt nume, care era mai obişnuit în părţile, unde au trăit Daco-Românii, şi care l'au înlocuit în cursul vremii. Etimologia ce o dă d. Rezmeriţă în Dicţionarul său e de neprimit (*Şopârla* lat. *Serpullum*, şerpe mic, de şi în latineşte serpyllum, serpullem înseamnă cimbru (gr. Ερπυλον)

Popoarele, cu care am trăit noi : Slavii, Ungurii, Cumanii şi Turcii, n'au acest cuvânt, căci ei zic la şopârlă *Guşter* (grec γόυστερα, σαὺρα ; bulgăreşte Гущерь, Гущерица, serb Гущер ; în ruseşte ящерица ; rutean ящерка, pol. *Iasczurcze*. Noi am luat de la slavi *guşter*, dar nu *şopârlă*. Ungurii îi zic *Gyïk*.

Faţă cu această formă singuratică, G. Meyr Lübcke în Dicţionarul albanez se arată partizan că Românii l'ar fi luat de la Albanezi, cari zic *şopie* la şopârlă, adică tulpina *şop* fără sufiscul *îrlă* [1]). In adevăr noi Ro-

---

1) G. Pascu „Sufixele româneşti". pg. 267 vorbeşte de sufixul *îrlă, irlă*, în câteva cuvinte : *codârlă* (codirla) = coadă mare, *cocârlă* = cârlig de lemn (şi nume peiorativ dat celor înalţi şi corogiţi — cocârlă). *pohârla* (câne mare), *şopârlă* (lézard), *povirlă* şi *povidlă* ; sufiscul *îrlă* a trecut prin *îlă, ilă* : cobilă, cobâlă, = trâglă = jument.

Iar A. Philippide în *Originea Românilor* II, 735 dă o lungă explicare cuvântului *şopârlă* albanez *şapi*, articulat Şapi*u*. Meyer Lübke Wort. ; *şape* ar fi grecul σήφ, latin *seps*, spaniol *sapo* (sappus). Cuvântul românesc *şopârlă* nu se poate lega cu radi-

www.dacoromanica.ro

mânii avem şi în alte cuvinte sufixul peiorativ *ârlă*: *ţop*-ârlă = ţopârlan; *cot-ârlă*, cotârlan, *mog*-ârlă-ñogârlan; asemenea dar şi *şop-ârlă*, o formaţiune pe terenul limbii române din tulpină albaneză. (Tiktin Wört. 1958.

Din cercul mocanilor ardeleni, cari peregrinau din munţii Braşovului până spre Andrianopol şi mai jos, s'a putut aduce numele de şopărlă, care s'a luptat cu *guşterul* slavon, şi a dat poreclă unuia dintr'înşii, cari s'a arătat mai molâu, mai puţin dârz de el, şi i s'a zis *Şopărlă*, ca unul care se târăşte pe 4 labe, ca şopârla; e blând şi supus, de se poate pune în sân ca şopârla, că nu te muşcă, nici nu te înveninează şi aşa s'a întins numele de şopie — prin şopârle, de la reptilă la om [1]). Şi

---

calele *şep* şi *şap*. Intre albanezul *şapi* şi românescul *şopârlă* ş'ar putea stabili o înrudire: în ghegă *tşapî*, art. *tşapâni*, *şapi*—*şapiri*. Din forma toscă *Şapir* s'ar fi putut naşte forma românească *şopiră*. *şapiră*, de unde *şopârlă*, „In tot cazul cuvântul *şopârlă* este un *cuvânt străin de origine obscură*. Barici îl consideră albanezul — *şap* — *şop* — *şap* ca autohton, de la care avem împrumutul românesc de la forma *şop*; iar *şopârlă* ar veni din tosca *şopir*.

Observăm însă că lipseşte aici temeiul istoric al împrumutului direct.

1) Aceasta ar fi un mijloc de a explica provenienţa. Dar ce-am zice dacă cuvântul *Şopârlă* ar fi autohton Carpaţilor Daciei, unde colonistii români izolaţi de restul lumei romane au uitat încetul cu încetul cuvântul latinesc *lacertus*, păstrat în toată latinitatea apusană: *lucertolo*, *legarta*, *lézard*, ca multe altele şi a întrebuinţat cuvântul autohton *Şopie*, cum îl găsim în numele satului Şopie (= Pleaşov) din Teleorman, ca şi în Albanezul *şopie*; pe când slavicul *guşter* s'a întins la Greci şi la Românii Macedoneni şi la cei din şesul Dunării şi în Dobrogea.

Şopie ar fi un daco-iliric, păstrat direct de urmaşii lor *Românii şi Albanezii* adoptându-l fie care la flexiunea lui gramaticală.

B. P. Hajdeu în Ist. Critică t. 309 îl face de origină dacică (O. Densuşianu „Histoire de la langue Roumaine I. 36" dr. *Şopîrlă).* Cât priveşte filiaţiunea cu albanezul *Şapi* el zice: mais il nous est bien difficile d'en fixer la filiation (G. Mayer Indo-Germ. 46. 390. 399); Iar mai jos: „le mot *Şopârlă* montre une certaine ressemblance avec l'alb. *Şapi*, mais nous ne voyons pas comment on pourrait y rattacher directement" (pg. 354).

www.dacoromanica.ro

acest Şopârlă a trâit şi s'a aşezat din vechiu în cel mai de nord capăt al ţării de jos, pe valea Lilivei, lăsând urme de sine şi urmaşii săi în satul *Şopârlenii*, înlocuind cu vremea prin numele noului stăpân *Neagul Şopârleanul* numele vechiu al moşiei *Troeneştilor* pe Prut.

Trei generaţii de stăpâni şi-au urmat stăpânirea pe trupul moşiei *Troeneştilor,* schimbându-l după 1530 în *Şopârleni* şi au împărţit trupul moşiei în 4 bătrâni: *Frăia*, *Scridon*, *Voicu* şi *Vlaicul.* Actele de mai apoi vorbesc de urmaşii acestor bătrâni.

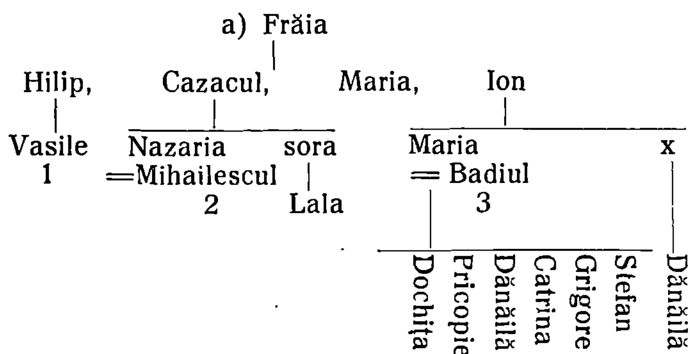
1) In 7164 Mai 4 (1656) trăia Vasile, feciorul lui Filip, *nepot Frăiei,* din Şopărleni. (Surete XVII, 5; XXV, 8).

2) In 7170 (1662) trăia Nazaria, fata Cazacului, nepoata Frăei din Şopărleni. (Surete XVII, 5 ; XXV, 9).

3) La 7173 April 22 (1665) tot Nazaria Mihaileasca, fata Cazacului, nepoata Frăei. (Surete XVII, 7).

4) La 7174 Mart 20 (1666) Badiul şi cu Maria şi cu copii lor, feciorii lui Ion, nepot Frăei (Surete XXV 12).

Deci din bătrânul *Frâia* trăiau în secl. XVII, jumătatea a doua, aceşti urmaşi:

Pe toţi aceştia îi cumpără Neculai Racoviţă hatmanul, cu zapise între 7164—7177 şi formează un trup mare de moşie, şi anume:

1). In 7164 Mai 4 (1656) cu 50 ughi cumpără părţile lui Vasile, nepot Frăei din Odobeşti, fiind pe atunci tot un trup cu Şopârlenii. (Surete XVII, 5).

www.dacoromanica.ro

2). In 7172 April 2 (1664) cu 40 lei părţile Negruşei din Şopărleni (Surete XVII, 7; XXV, 9.)

3) In 7173 April 22 (1665) tij părţile Nazariei din Şopârleni (XXV, 10).

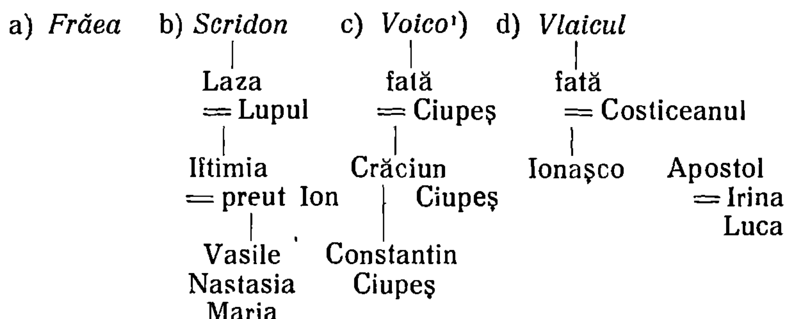
4) In 7174 Mart 9 (1666) de la Lazor Mârzea, pentru părţi dintr'un bătrân din Şopârleni. (Surete XVII 8).

5) In 7177 Dec. 17 (1668) danie de la pr. Ioan şi Iftimia. (Surete XVII, 8; XXV, 15).

6) In 7177 Mai 22 (1669) de la Const. Crăciun Ciupeş un bătrân din Şopârleni. (Surete XVII, 8, XXV, 16).

7) Fără an. Cehăneasa cumpără un bătrân din Şopârleni de la Ionaşco Costicianul.

Ceilalţi bătrâni vânduţi pe lângă al Frăei au fost: (Surete XVII, 101).

Cine era Neculai Racoviţă hatmanul, care uneşte în persoana sa tot trupul Şopărlenilor? El e fiul lui Racoviţă Cehan marele logofăt şi al Tofanei, născută Şoldan tot vel logofăt. El era frate cu Ion Racoviţă vornicul, tatăl lui Mihai Vodă Racoviţă, căruia îi venia unchiu. Vărul său Apostol Cehan, de şi ţinea în căsă-

1) Voico îşi avea bătrânul în partea din sus, spre Ghidişeni, căci înainte de 1643 Ion Kogălniceanul diac, cumpărase în Ghidişenii de jos, *până în locul lui Voico* (pg. 7).

www.dacoromanica.ro

torie pe fata vornicului Bolea, rămâne răzeş pe valea Lilivei, unchiul său de pe tată avea de fecior, pe Neculai Cehan, care îşi mărită pe fata Ioana cu Nastasă Gărdea din Ghermăneşti, dând naştere la ramura răzăşască a Cehăneştilor din Fălciu şi Vaslui.

De Cehăneştii de pe valea Lilivei, avem ştiri în zapisul nedatat a lui Ionaşco Costicianul, în care iscăleşte *Lupul zet Cehănesei*, *Lepădat nepot Cehănesei* şi se adivereşte zapisul *înaintea ii Cehănesei* (pg. 6).

Deci:

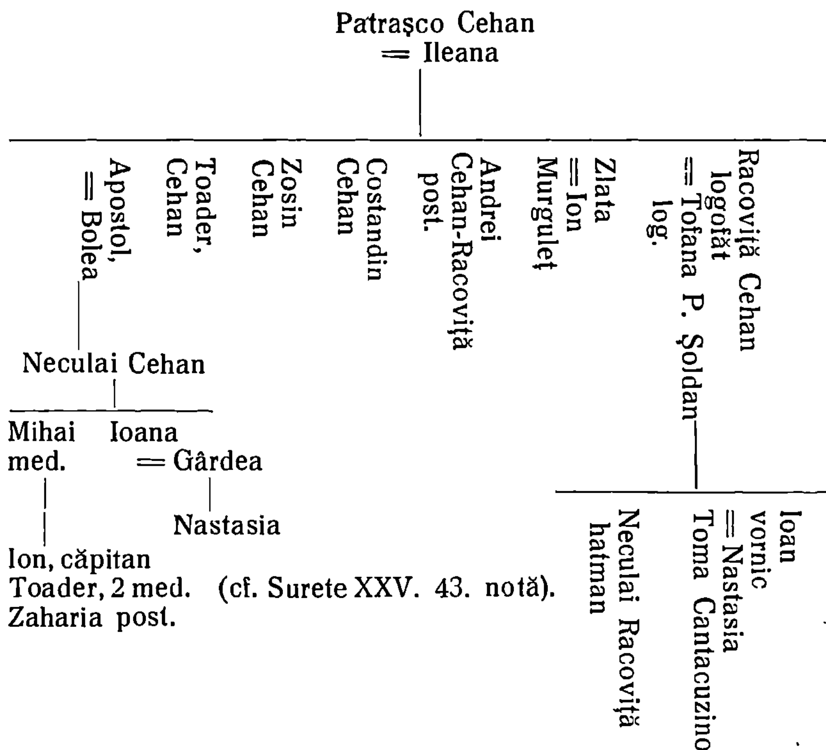
ii Cehăneasă
— x —— Lepădat
— fată
= Lupul

Neculai Cehan ţinea în căsătorie pe Maria fata Lupului Balş. Cariera politică a lui Nec. Racoviţă a fost destul de frumoasă. E *comis* în 1659 supt Ghica Vodă, 1660/61 *spatar* supt Ştefan Lupul, 1662—1665 *hatman şi parcalab Sucevei* supt Evstratie Dabija Vodă; *hatman* în 1666 supt Gh. Duca Vodă în întâia lui domnie; *hatman* supt Ilieş Alex. Vodă în 1667/68; *hatman* supt Gh. Duca în a doua lui domnie între 1669—1672 spre a fi apoi *mare logofăt* în 1672; Supt Ştefan Petriceicu Vodă îl găsim fost mare logofăt în 1673; revine *vel logofăt* supt Dumitraşco Cantacuzino Vodă în 1674/75; cedează logofeţia lui Miron Costin supt Antonie Vodă Roset în 1676/77, spre a reveni apoi tot el în 1678 supt Antonie Vodă; *vel logofăt* supt Gh. Duca Vodă în a treia domnie în 1679; El moare în 1685 Mart 8.

Cehăneştii vechi de pe Liliva îşi aveau aşezări în satul *Horjeştii, zis apoi Cucueţii*, pe din jos de *Păhneşti*; acolo era *temelia caselor Cehăneşti şi biserica Cehăneasă*. Iată dar de ce Nec. Racoviţă cumpăra în Şopărleni ca răzeş şi megieş cu vânzătorii. Pe atunci Şopărlenii erau sat, cu vatra lui, cu iaz, cu ţarină, cu fânaţ; şi se dă unul Ioan din Şopârleni (pg. 37).

www.dacoromanica.ro

Cu aceste arătăzi întregim spiţa Racoviţă-Cehan, dată în arborele familiei (Surete VIII).

Nec. Racoviţă îşi mărită pe fiica sa Safta cu marele vornic Iordachi Roset; ca zestre a luat peste 80 de moşii, între care şi sat întreg Şopărlenii (Radu Roseti, Pământul 250; Acad. Rom. plic XVIII. 891). Iordachi Roset vornicul moare bătrân în 1719. El a lăsat 5 copii: Ştefan Roset vornic, *C. Roset vel logofăt*, N. Roset conte, Iordachi Roset, Ion Roset şi Catrina măritată cu Ilie Catargiul vel logofăt (Rangabé).

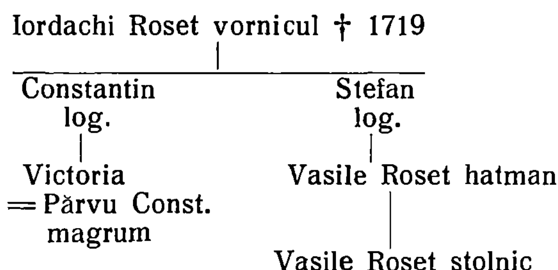
Şopărlenii rămân în partea lui *C. Roset logofăt*, născut cătră 1675, deci bărbat în putere la 1719, cam de 44 ani. Costantin Roset are şi el o frumoasă carieră politică: *paharnic* în 1711 supt D. Cantemir, *paharnic* şi supt Nec. Mavrocordat în 1712—1715; *paharnic* şi supt Mihai Racoviţă, findu-i nepot de vară primară în-

www.dacoromanica.ro

tre 1716—1726); *vornic* mare de ţara de sus şi de jos supt Gr. Ghica Vodă în 1727/1732, *hatman* supt C. Mavrocordat în 1733, fiindu-i socru lui Vodă, căci luase în căsătorie pe fiica sa Ecaterina, *vel vornic* supt Gr. Ghica în a doua domnie 1734/1741, în 1743 e *biv vel vornic*. (Uricar II, 179).

C. Roset logofăt a avut 3 fete, *Ecaterina* măritată cu C. Vodă Mavrocordat, *Roxanda*, măritată cu Barbu Văcărescu, ban de Craiova, şi *Victoria măritată cu stolnicul Pârvul Cantacuzino Măgureauul, fiul Pârvului Cantacuzino Măgureanu.* Aceasta este moştenitoarea moşiei Şopârlenilor. Cum însă ea trăia în ţara Rumănească, n'avea cum să-şi caute moşiile din Moldova; de aceia în 1716 Aug. 3 ea vinde Şopârlenii *nepotului ei, lui Vasile Roset stolnic*. (Surete XVII, 70).

Victoria Măgureanu zicea că Vasile Roset stolnicul din 1766 îi era nepot. Iată cum:

Deci îi era nepot de văr primar.

In 1798 Mai 1 Episcopiei de Huşi i măsură moşia sa *Pogăneşt i* pe Prut prin paharnicul Matei Costachi. In hotarnica Pogăneştilor găsim date exacte şi de mărimea moşiei Troeneşti, zisă Şopârleni; „deci dar măsurânduse capătul Şopârlenilor despre răsărit spre Lăpuşna s'au aflat 522 stânjeni, iar pe coasta despre Lăpuşna 550 st., iar podişul între movile 486 st.; iar pe din a stânga Prutului 630, şi capătul despre apus la Prut au eşit 968; care împărţindu-se în 4 părţi s'au venit pe *trei* părţi dmsale vist. Iordachi Balş la capătul despre răsărit $391^{1}/_{2}$ st.; iar pe coastă $412^{1}/_{2}$ st., iar pe podiş

www.dacoromanica.ro

$364^1/_2$ st., iar din a stânga Prutului 472 st., şi în capul despre apus 726 st.; a patra parte s'a lăsat pe sama Episcopiei despre Căcăceni". (Surete ms. I, 633). Iar lungimea acestei moşii din cap în cap era de 4770 stânjeni; *sau 10 kilometri.* (Surete XVII, 3).

In 1804 moşia Şopârlenilor era în mâna căminarului Cost. Roset, care prin vechilul său Nistor Brânză ia şi mută pietrele hotară dinspre Odobeşti. Jalba lui T. Giurcăneanu mazil din Huşi, dată către vel. log. de ţara de jos, e din 10 April 1804. (Surete XVII, 121). La cercetarea, ce se face în 20 Iulie 1804 de boerii rânduiţi, se găseşte în adevăr că se încălcase 43 stânjeni. (Surete XVII 122). De când Racoviţeştii au intrat stăpâni în Şopârleni, satul s'a spărcuit şi răsipit, aşa că a rămas numai denumirea de *valea Şopârlenilor*, încă prin 1772 Aug. (pg. 64).

De şi Roseteştii erau stăpâni de 3 generaţii în Şopârleni,—Iordachi Roset vornicul — Constantin Roset logofătul — Vasile Roset stolnicul, se mai găseşte un răzeş îndepărtat din neamul Cehănesc — *Zaharia Cehan* post. care cere un bătrân din Şopârleni; aceasta în 1778 Dec. 8 (pg. 81).

Constantin Roset stolnic din căsătoria sa cu Anastasia Beldiman, are aceşti copii: pe *Matei Roset comis*, pe Veniamin Roset arhimandrit şi egumen Doljeştilor şi apoi Episcop de Roman şi pe Scarlat Roset, căsătorit cu Ecaterina Lefter şi o fată măritată cu T. Ioan pitar. Şopârlenii au rămas pe sama lui Matei Roset comis, care cum a intrat stăpân în Şopârleni, după ce tatăl său încălcase Odobeştii cu 43 stânjeni; el se apucă spre răsărit şi se scoboară cu hotarul Şopârlenilor din zarea dealului, până unde mergeau toate moşiile de pe Liliva, în şleahul cel mare al Răbâei. De aici a pornit jalba căminarului Iordachi Fote din 1817 Mai 8 (Surete XVII 136). Se judecă procesul, se fac cercetări la faţa locului şi prin anafora divanul arată lui Vodă în 1823 Iulie 13 că *fără cuvânt* se scoboară cu hotarul până în şleahul cel mare al Răbâei, de oare ce toate moşiile de la Prut merg până în zarea dealului, unde e movila lui Andrei şi a lui Scripcă (pg. 171). Nu ştiu din ce pricini, dar

www.dacoromanica.ro

Vodă Ioniţă Sturza tocmai în 1826 Dec. 8, îşi pune buiurdiul său şi aprobă anaforaua (pg. 173).

In 1827 Iuli 8 arată cartea poroncitoare a lui Ioniţă Vodă Sturza către D. Iamandi agă să meargă la Şopârleni şi să pue pietre hotară prin mijlocul podişului între moşiile agăi Iordachi Fote (Orţăştii şi Bălăneştii) şi între Şopârlenii hatmanului Matei Roset (Surete XVII 165).

Din acest timp este şi jalba hatmanului Matei Roset contra lui Iordache Fote ban, că nu vrea să vină să stea în judecată pentru Şopărleni (pg. 180); Iar în 1829 Ghenar 20 Matei Roset hatman face o nouă jalbă în pricina Şopărlenilor contra polc. Ioniţă Brânză, care a trecut peste pietrele hotară şi i-a cosit 2 stoguri de fân. Polc Ioniţă Brânză fusese cu 20 de ani înainte orândătoriul moşiei Păhneştii (pg. 189), iar vatavul Ioniţă Buzne a fost luat în posesie moşiile Păhneştii şi Şopărlenii în 1814 Ghenar 10 pentru trei ani de zile, câte 3000 lei pe an (Surete XVII 131).

Murind hatmanul Matei Roset — după April 1830 — rămâne stăpân în Şopărleni soţia sa Smaranda Roset (Surete XVII. 182; XXV. 196). Boerii rânduiţi să cerceteze încălcarea, ce a făcut-o polcovnicul Ioniţă Buzne, arată că s'au cosit 3 fălci şi 13 prăjini şi că fânul cosit se cuvine Rosătoaei (pg. 198).

In 1830 April 14 inginerul Anastasache Baiarde cercetează mutarea petrelor de hotar de pe linia trasă la hotar de vornicul de poartă Vasile Tenie şi arată că pietrele au fost scoase şi svârlite (pg. 198).

Ne oprim aici cu povestea Şopârlenilor.

12) *Arsura.* Cea mai veche amintire de *Arsura* este cea din 1718 supt Mihai Vodă Racoviţă. Pe *Valea Arsurii* era o livadă cu pometi, sădită mai de mult de Apostol Kogălniceanul, care a fost frate cu Sandul Kogălniceanul. Livada cu pometi a fost lăsată danie de Apostol Kogălniceanul, nepotului său de frate Vasile Kogălniceanu, fecior Sandului Kogălniceanul. Mihai Vodă Racoviţă în 7227 Oct. 30 (1718) dă carte de stăpânit lui Vasile Kogălniceanul livada din Valea Arsurii (pg.

www.dacoromanica.ro

20). Şi la 1841 Sept. 19. Ioan Kogălniceanul spatar împărţindu-şi moştenirea părintească cu fratele său Ilie Kogălniceanul postelnic şi cavaler pomeneşte între altele şi de „o livadă de pomi pe moşia mănăstirească Ghermăneşti, tot în ţinutul Fălciului la *locul numit Arsura*" (pg. 225).

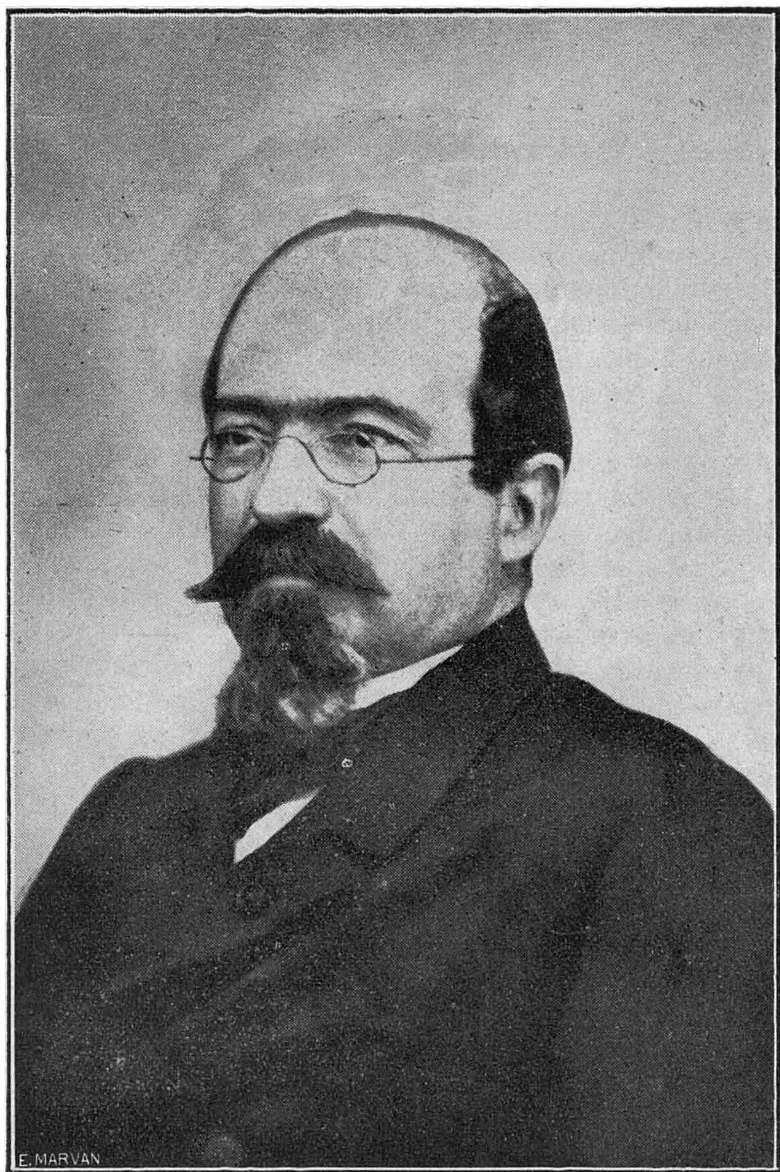
Se vede din aceasta că satul Arsura şi-a luat naştere târziu de tot în secol. XIX. Numele de Arsura s'a dat pentru faptul că în loc de a face curătură în codrii merei prin tăere de copaci, s'a recurs la mijlocul de a da foc codrului şi aşa pe locul *ars*, s'a plantat livadă de pomi încă din 1718. Tot livadă de pomi a rămas şi până la 1841, când satul abia începuse a se urzi cu oameni veniţi şi aduşi de mănăstirea Fâstâci,—căreia aparţinea moşia Ghermăneştii,—de prin părţile de sus ale ţării, de prin Dorohoi şi Neamţ. Primele aşezări şi le-au făcut pe coasta de apus a dealului, spre Păhneşti, unde şi azi se zice *Pribeasca*, adică *pribegi* veniţi din alte părţi. Apoi satul s'a întins pe coasta răsăriteană a dealului, unde azi e temeiul satului, biserica şi şcoala din Arsura.

Nu puţin interes poartă podişul ce stăpâneşte astăzi *Arsura* spre răsărit. Aici avem Valea Tatarului şi locul numit *la Cetate*, spre *Mogoşeşti*, pomenit în acte, aşa în 1701 vorbindu-se de Ghidişeni şi de Fălfoeşti se zice că se megieşia cu *Podolenii* şi cu *Mogoşeştii* (pg. 19). S'a prea putut ca în gura văii Lilivei, unde erau Troeneştii să fi fost făcută şi o cetate de pământ în fundul văii, pe podişul înalt de 300 m ca strajă şi veghe la margina ţării de jos spre ţara de sus, la punctul numit *Furnicosul*.

Incheem că la biserica din Arsura a păstorit şi păstoreşte bătrânul preot Lupu, care a avut fericirea să aibă o frumoasă familie, dintre cari amintim pe eminentul profesor N. Lupu, cum şi pe dr. N. Lupu, fost ministru şi şef de partid politic.

---

www.dacoromanica.ro

M. Kogălniceanu

www.dacoromanica.ro

B. Neamul Kogălnicenilor

Nu e uşor a prinde începuturile unei familii, căci pănă când nu găseşti un zapis, un act public sau privat, care să pomenească de numele persoanei căutate, nu poţi şti. Două sânt prilejurile, care înlesnesc intrarea unei persoane, şi prin ea a neamului său, în domeniul istoric: *pământul* şi *statul*. Legătura cu pământul e mai veche de cât acea cu statul.

Cel întăi Kogălniceanu a avut parte să aibă dintru început îmbele aceste două raporturi şi cu *statul* ca *diac de divan, de cămară* sau *de visterie*, nu ştim anume care, şi cu *pământul*, prin zapisul său de cumpărătură, care azi nu se mai păstrează, de şi se pomeneşte de el în 1791 Iulie 15, că era în mâna stolnicului Enache Kogălniceanul: *„o parte cumpărătură de un strămoş al nostru Ioan Kogălniceanul, diacul cel bătrân cu zapis sârbesc, care iaste la mine.* (Surete XXV, 105).

2). *Etimologie.* Tot aşa nu e uşor a şti ce să însemneze tulpina din cuvântul *Kogălniceanu.* Că numele vine de la apa *Kogălnic* din Basarabia, nu mai încape îndoială. Dar ce să însemneze cuvântul *Kogălnic?* In forma *Kogălnic* avem 2 sufixe slave *ăl* şi *nic*, des întălnite în limba română: şagă — şăg + *al* + *nic*; pârdal-nic, cum tot slave avem grupele *elnic* (pomelnic, prielnic);

In formă tema *Kog* se întălneşte şi în limbile tătărască, cumană şi turcă, unde avem *Kogha, Kova* = găleată, ciutură; *seau; Kogalek* = trestie; *Koghan* = vânător, *Koghan* = ştiubei; *ruche d'abeilles*; *Koghe* = lebădă; *cygne;* dar nici una n'ar putea explica raţiunea, care a făcut pe trăitorii pe văile apei *Kogălnicului* să

www.dacoromanica.ro

numească apa după unul din înţelesurile cuvântului *Kog*[1]). Şi apoi nu e uşor a da sufixe slavone la tulpini turanice. Cuvintele intră în graiu aşa întregi, cum le auzi rostindu-se de cei ce aduc lucrul sau ideia o-dată cu cuvântul.

Aşa ne explicăm de ce Alex. Pap. Calimah în „Notiţe despre Botoşani" afirmă ritos că „Familia *Kogălniceanu* este eşită de pe ţărmurile *Kogălnicului*, apă cunoscută supt acest nume de *Kogalnic* încă de geograful arab *Edrisi* pe la anii 1099 (I. Lelewel Géographie III, 121), de *origină tătară ca şi familia Kantemir* (=han temir), *Ghehan* (=Cehan Racoviţă) Maxut şi altele" (pag. 53).

Sufixele *àlnic*, *èlnic*, *òlnic*, şi-au păstrat întonare pe primul sufix: àl.., èl.., òl.., în *Cogàlnic*, accentul căzând pe ultimul sufix *nic*, *a* din *al* s'a întunecat în *ăl*; *îl* după legile fonetice ale limbei române; aşa dar în forma *Cogălnic*, avem întreagă forma slavonă: *Kogalnìc*, cu căderea accentului pe ultima *Kogalnìc*, şi întunecarea lui a (а) în ă (ъ) = когълник.

In numele slave date multor ape de a doua şi a treia categorie, avem de obiceiu sistemul că s'a dat numele apelor după culoarea apei: *alb* sau *negru* sau *roş*: *Bela*reca (alb), *Cer*na (negru), *Crasna* (roş); după cursul apei, *Bis*triţa (repede); după malurile năsipoase: *Prah*ova (colb, prah.). după soiul de copaci sau arbuşti, cari abundau în acele văi: *Lip*ova (teiu), *Tut*ova (dud, agud), *Ilf*ov (=arin). *Lili*va (crin şi *liliac*) deci şi *Kogălnic* după Kog.

Ce să însemneze *Kog*, radical slav?

In graiul ruşilor apuseni găsim mai des tulpina ког, în cuvinte ca кога, *teleagă*, (ceh *barcă*); cuvântul кога ne duce la cuvântul latin medieval *cogga*; lituan *kugci*, *kuge*=corabie, *barcă*; mlat *coque*, *cocca*. Derivatul когътъ = cogotъ, когта = ghiară, *cârlig* de fer

---

1). Turcii în loc de *Kogălnic* zic apei *Kurunduč* (Ghenadie Petrescu „Acte şi doc. renaşterii III, 413)", care ar însemna *Kuru*, *sec* = *Suha*, *Suharău*, *Saca*, Secul.

www.dacoromanica.ro

(кокотóкъ = undiţă, cârlig pescăresc) (după Berneker). Prin aceasta se arată că în lumea medievală, limba latină fiind limba culturii şi a comerţului levantin, a dat popoarelor slave o dată cu *lucrul* şi *numele* lui. Aşa că n'ar fi greu de admis că s'a dat numele apei *Cogălnicului*, în înţeles de *Teleagă*, de unde la noi *Teleajen* şi în Moldova şi în Muntenia; sau *Cogalnic* în loc de *Cârlig*, valea Cârligului, încârligată, ca la noi *Cărligătura*, după forma terenului încârligat la sud-vest de *obcina dealurilor*, cari despart două basine mari de apă, al Prutului de al Siretului; cum ar fi şi apa Cogălnicului, curgând pe un teren *încârligat*, cum se observă în cursul ei inferior, unde valea se încărligă de *la vest la est*, de unde până acolo curge de la nord la sud.

Dacă ког, кога e latinul *Cocca*, rostit de gâtlejul malorusului ca *Coga*, arată că acest cuvânt n'a putut veni la Ruşii apuseni — şi numai la ei—de cât prin calea negustorilor Genovezi din Cafa, Cetatea Albă şi Chilia, care aveau interes de a explora bălţile din Bugeac, încă din vechi timpuri, servind păscarilor localnici atât vase de plutit, bărci uşoare, şi lesne de plutit pe ape mai mici, ca *Cogâlnicul*, şi a le furniza instrumente de prins peşte, *coga* = cărlige pescăreşti, întru cât în apele mici şi limpezi peştele se poate vedea lesne şi a se vâna cu anumite *undiţe*, cârlige. Cuvântul latin *Cocca* n'a putut străbate în Bugeac de pe calea comerţului genovez.

Mulţămidu-mă de o cam dată cu această apropiere de radical, las discuţia deschisă asupra înţelesului radicalului Ког !!

Iar povestea neamului Kogălnicenesc începe aşa, De şi cel întâiu pomenit în actele timpului este *Kogălniceanul diac*, începem spiţa cu:

1) Oană (Kogălnicenul) sulger

Singurul izvor, care ne-ar îndritui să începem neamul Kogălnicenilor cu acest sulger Oană este pomelnicul făcut cu mult mai târziu de cătră Enache Kogălnicea-

www.dacoromanica.ro

nul stolnic cu ceva înainte de 1790, în care aşa începe şiraoa Kogălnicenilor, celor morţi întru Domnul:

Oană sulgeriul
Ioan diacul
Sandul
Vasile
Apostol (sterp)
Costandin şi Gafta *(în sărăcie)*
Ichim, Măcăriţeştii, şi **Balmuş** şi Borce (Ac. Rom. ms. 1173 fila 73).

Tot de acest *Oană sulgerul* avem ştiri în notele de moşie ce privesc lipsurile unor moşii: *Costeşti* ot Lăpuşna (1/2 bătrân), *Tălăeştii* pe Călmăţui (1/2 bătrân) şi *Mălăeştii* la gura Călmăţuiului (1/2 din trei părţi), „Şi zic notele că *„aceste părţi de moşie li se trage de pe moaşa lor Oprina, fata Oanei sulgerul“*.

2) Ioan Kogălniceanul diac
(— 1630)

In cele 166 documente, ce privesc neamul Kogălnicenesc, avem aceste ştiri despre acest începător de *neam* în arhondologia Moldovei: In 7151 April 28 (1643) s'a fost jăluit *Vasile din Ghidişeni* zicând că au cumpărat *tată-său Ioan Kogălniceanul* ocină în Ghidişeni, partea din gios de la izvoare în gios pără la locul lui Voico (pg. 6). Despre această carte domnească dată de Vasile Vodă Lupul lui *Vasile din Ghidişeni*, se pomeneşte şi în perilipsul, ce Enache Kogălniceanul stolnic în 1786 Febr. 5 şi l'a întocmit de toate zapisele, ce le are pentru Ghidişeni (pg. 98). Se mai pomeneşte de această carte de la Vasile Vodă şi în cartea lui Alex. I. Mavrocordat Vodă din 1786 April 29, scrisă Vlădicăi de Huşi şi celor 2 ispravnici să cerceteze pâra dintre *Ianache Kog.* biv vel stolnic şi T. Huiban condicar cu nepotul său Alex. Botezatul pentru jumătate sat de *Ghidişeni* spre a i se da în a lui stăpânire „supt cuvânt că ar fi cumpărătură de

www.dacoromanica.ro

strămoşul său Ion Kogălniceanul, după o carte de la Vasile Vodă din 7151 April 28" (pg. 101).

Aici în Ghidişenii de jos şi-a făcut case mari, cari au trăit mult şi le-au apucat şi bătrânii, cari mărturisescu încă în 1786 că au apucat pe *nepotul lui Ion Kog.*, pre Sandul Kogălniceanul, *cu case mari trăind în Ghidişeni, a cărora temelie s'ar fi cunoscând şi până astăzi* (pg. 101).

Ştirile despre Ion Kog. devin mai precise în arătările lui Enache Kogălnicianul biv vel stolnic în 1791 Iulie 15, când scrie că în *Priseceni avem noi (Kogălnicenii) o parte cumpărătură de un strămoş al nostru Ioan Kogălniceanul, diacul cel bătrân, cu zapis sârbesc, care iaste la mine* (pg. 105).

Iar în notele genealogice lăsate de răposatul Ioan Tanoviceanu, şi care se află astăzi la Arhivele statului din Bucureşti, se aduce notiţa aceasta, extrasă din documentele Academiei: 7162 Aug. 1 (1654) Maria preuteasa lui popa Toader din târgul Huşii, *fata lui Ioan Kogălniceanul dă Pietrosul rudei sale Hăbăşescul vel orujnic* [1])" (Acad. Rom. V. 102). Pe baza acestor notiţe, Ion Tanoviceanu fixează anul 1630 până, când ar fi trăit *Ion Kogălniceanul*.

In ce calitate cumpără Ioan Kogălniceanul diacul părţi în Ghidişani nu ştim; dânsul însă nu putea să cumpere de cât fiind rudă ori răzeş cu vânzătorii,

---

1) Nu e vorba aici de *Pietrosul* din părţile Cuboltei, afluent al Răutului, despre care am publicat povestea în *Ispisoace şi Zapise* VI, 1, ci de un alt Pietrosu, care pare să fi fost pe locul Răducănenilor de azi la Fălciu. Cât despre *Gr. Hăbăşescul vel orujnic* avem ştiri prea bogate în actele timpului, fiind persoana care a ocupat diferite demnităţi, şi a avut o fericită moştenire de pe mama sa *Maria, fata lui Ştefan Prăjescul stolnic*. Neamul *Hăbăşăscul* e vechiu în Moldova; un *Gavrilă Habăş* (de la *Hab.* magh. *Spumă*) se găseşte supt Ştefan cel Mare, ginere al Maruşcăi, fata lui Mănăilă Şărbescul. El ţinea în căsătorie pe Nastea, fata Maruşcăi (I. Bogdan DStef. I 269). Prin o fericită căsătorie ce face Lupul Hăbăşescul vornic cu Maria, fata lui Ştefan Prăjescul stolnic, soră cu Gheorghiţă Prăjescul şi Ioan Prăjescul, înainte de 7150 (Surete IV, 65; Isp. II, 2. 21; III, 1. 99),

www.dacoromanica.ro

după vechiul obicei al pământului şi după legile de protimisire. Iată ce nu putem stabili acum, ci bănuim că fiind cumpărător mai vechi în *Priseceni* pe Prut, el a luat în căsătorie una din fetele vechilor stăpâni ai Ghidişenilor şi aşa a putut să cumpere jumătate de sat, partea din jos „de la isvor până la locul lui Voico", zis din vechiu Troeneşti.

Ioan Kogălniceanul *diac*, nu ştim unde şi cum a învăţat carte, că a ajuns diac ori de *divan* ori de *cămară*, ori de *visterie*,—acestea fiind cele trei servicii mari în stat şi ale domnului, unde era nevoie de diaci, câte 6 sau chiar doisprezece într'o cancelarie. E greu din atâţia *diaci* cu numele de *Ion* să fixăm care a fost Kogălniceanul. Cunoscut e Ion Foca uricar, care

---

el ridică treptele boeriilor, cum şi Prăjeştii prin căsătoria fericită cu o *Ciolpăneasă*, rădicară şi ei treptele puterii în stat.

Legătura Hăbăşeştilor din sc. XV se pierde în sec al XVI şi cel care rădică numele familiei e *Lupul Hăbăşescul* marele vornic al ţării de jos, ginerele lui Ştefan Prăjescul, cămăraş de Ocnă, El a avut mulţi copii a) *Gheorghe Hăbăşescul*, căsătorit cu Ioana, fata popei Gligoraşco din Damieneşti are de copii pe Gavrilaş, Ioana şi Irina ; b) *Ion Hăbăşescul* parcalab de Hotin, are de copii pe *Pavăl, Vasile şi Ştefan ; Gavril Hăbăşescul* fiul lui Gheorghe Hăbăşescul are de fii pe Toader şi Catrina ; c) *Agafia*, d) *Lupul* căsătorit cu Antemia, e) *Leca Hăbăşescul*, f) *Gligoraş Hăbăşescul* vornicul, are de feciori pe Toader, Ştefan şi pe Maria, căsătorită cu D. Prăjescul cupar.

Grigore Hăbăşescul se găseşte în multe demnităţi de la 7159—încoace ; şi anume spătar 7159 (Isp. II. 2.240), *vel orufnic* în 7162 (Ac. Rom. v. 102) ; *sărdar* în 7167 (Iorga Doc. IV 343) *hatman* în 7167 (Isp. III. 1. 122), (Surete IV 301), în 7169. (Isp III, 1.159 în 7170 (Surete IV 316; Isp. III, 1.159), *vel comis* în 7174 (Surete IV, 225, 261, XXV 14), *vel stolnic* cu 7175 (Surete IV, 266; VIII 134; XV, 92) *vel vornic ţării de sus* în 7177 (Isp. III. 2, 84, 88, 90, 91, Surete IV. 58, XXV, 17) în 7178 (Surete IV, 283, XXII, 25) ; în 7179, în 7181 ; *hatman* în 7187 (Isp. IV. 1. 27, 32). Ca hatman capătă cetăţenia Polonă, fiind dus în Polonia cu Ştefan Petriceico Vodă „Hreorego Chabaszesky". Surete IX 183 ; (cf. Let. II[2] 11).

El ca paharnic e ctitorul schitului *Măstăcan* de la Bacău încă din 7170, pentru care capătă danii şi privilegii în 7181 (Surete V. 317) ca biv vornic.

www.dacoromanica.ro

e cu totul altcineva. Se pomeneşte în 1634 de un *Ion diac*, dar din Bogdăneşti, nu din alte părţi (Surete III 178, 216) [1])

In spiţa de neamurile Kogălniceneşti, întocmită în 1810 Mart 30 „această spiţă am făcut-o eu spre ştiinţa noastră, pe cât am putut înţelege din scrisori, însă poate să fie şi greşală pe la vre-un loc"

Ioan Kogălniceanu diac
= fata lui Matei spatar
|
(?) Andrei Kog. Sandul Kog. (?)
= fata lui Ştefan Rango
|
Vasile Kog. (?)

(Acad. Rom. ms. 1173. fil. 50).

Acest Ion Kogălniceanul diac a avut doi copii: pe *Maria* căsătorită cu pr. Toader din Huşi, pomenită în zapisul din 1654; şi pe *Vasile Kogălniceanul tot diac*, care-şi zice simplu Vasile din Ghidişeni, feciorul lui Ion Kogălniceanul diac.

Deci:

Oană sulger
|
Ion Kogălniceanul, diac, Oprina
= fata lui Matei spatar
|
Maria = pr Toader din Huşi, Vasile Kogălniceanul diac

---

1) *Ion* diac, cel mai vechiu e în 7015 (Uricar XVIII, 100) scrie în Huşi; *Ion* diac (pisar) are moşie pe Ciuhur, unde cade, apa în Prut, în 7035 (Uricar (XVIII 181); Ion pisar e şi în 7054, tot în Huşi (Uricar XVIII. 205) *Ion* diac, nepot lui Hearţig, trăeşte în 7024 (Surete XIV.55) la Dumbrăveni; *Ion* diac e şi în 7076 pentru Scumpeşti (Surete XIX. 70). *Ion* diac e şi la 7078 (Ispisoace I. 1. 13; VI. 1. 1). *Ion* diac e şi în 7128 pentru Războeni (Ispisoace I. 2. 137). Altui *Ion diac* i se arată urmaşii: fecior Pavăl, nepot Loghin (Surete VIII. 130).

N'ar fi imposibil ca *Ion diacul*, care scrie în Războeni în 1620 să fie acest Ion Kogălniceanul, dat fiind că el era înrudit prin Hăbăşeşti cu Prăjeştii, proprietarii Războenilor, şi că să fi învăţat carte la şcoala de pe lângă mănăstirea Războenilor.

www.dacoromanica.ro

3) **Vasile Kogălniceanul diac**

Iată ce ştiri găsim de acest Vasile Kogălniceanul în documentele publicate în acest al XXV vol. Intăiu e falşă părerea lui Alex. Papadpol Calimah în lucrarea sa despre Botoşani (53), că *V. Kogălniceanul* ar fi trăit pe la 1563, când Despot Vodă îi dă moşia *Râpile* pentru slujba credincioasă dată ţării şi domnului (pg. 5).

In 1642 April 28 Vasile Vodă Lupul în cartea sa către Gheorghe din Bărboşi pentru cercetarea jalobei lui *Vasile Kogălniceanul din Ghidişeni,* zice că „au cumpărat *tatăl său Ion Kogălniceanul,* o parte de ocină din sat din Ghidişeni partea din jos, de la izvoară în jos până la locul lui Voico“ (pg. 6).

Că *Vasile Kog.* erà *diac* ne vorbeşte cartea lui Evstratie Dabija Vodă din 7171 Iunie 20 (1662), în care se aduce mărturia pentru *Fălfoeşti* a mai multor vecini, între care e şi *Vasile Kogălniceanul diac*; iar zapisul pentru Şopărleni e scris *de Vasile Kogălniceanul cu mâna lui* (pg. 9).

In 7174 Ghenar 20 (1666) *Vasile Kogălniceanul*, răzeş pe jumătate de Ghidişeni, partea din jos, îşi întinde răzeşia şi în Scrivuleni, tot de pe apa Lilivei, moşie mai în jos de Ghidişenii de jos, unde cumpără de la Vasile Luchian *Scripcă*, feciorul lui *Miron Scripcă*, strănepot deci lui *Pavăl Scripcă Brănişterul* din 1530, pentru 2 boi de negoţ şi 2 taleri (pg. 11). In 7179 Sept. 20 (1670) Gh. Duca Vodă întăreşte zapisul de vânzare a lui V. Luchiian şi-l face deplin deplin stăpân pe a cincia parte dintr'un bătrân din Scrivuleni (pg. 17). Acest zapis este pomenit şi în cartea de judecată a lui Matei Ghica Vodă din 1756 Mai 10, dar uricarul, care a scris cartea, greşeşte când pune acest ispisoc că ar fi de la Vasile Vodă Lupul (pg. 37, 38).

Dacă *Ion Kogălniceanul* tatăl, diacul cel bătrân a început să-şi facă aşezări de case în partea de jos a Ghidişenilor, gospodăria s'a sporit supt mâna *fiului*, a lui Vasile Kog. diac, căci la aceste două serii de stăpâni fac amintiri cei trei marturi bătrâni, pr. Istratie

www.dacoromanica.ro

din Păhneşti, pr. Irimia din Grozeşti şi Ion Idriceanul mazil de pe Crasna: *„şi aveau Kogălnicenii şi casă şi pivniţă şi livezi pe partea de gios din Ghidişeni, căci din bătrânii, moşii şi părinţii lor au stăpânit moşie în Ghidişeni“* aceasta în 1747 (pg. 31); iar în cartea lui Matei Ghica Vodă din 1753 se afirmă: *„Căci moşia Scrivulenii este de baştină strămoşască a Kogălnicenilor, unde au trăit moşii şi strămoşii lor, până ce au murit acolo, şi stau şi până acum temeliile caselor moşilor lui şi locul bisericii şi alte semne ale baştinei lor, carele se vădu şi până în zua de azi“* (pg. 25).

In opisul de acte al Ghidişenilor, întocmit în 1786 Febr. 5 de stolnicul *Enache Kogălniceanul*, se ceteşte că Vasile Kogălniceanul „avea 3 scrisori şi o jalobă către domnie, a lui *Vasile Kogălniceanul*, ce a scris pentru 3 urice ce li s'ar fi luat de hatmanul Dumitraşco Racoviţă, care ispisoace le-ar fi luat Mihai Vodă Racoviţă şi s'au prăpădit şi mai spune notiţa că unul din urice era a unei *rudenii a sale, care voia să se îndrepte de vecinătate* (pg. 98).

Cum cele dintăi ştiri de acest Vasile Kogălniceanul diac le aveam din 1643, iar cele din urmă din 1670; în aceşti 30 de ani, arată că Vasile era născut către începutul secl. XVII, şi că avea cel puţin 60 de ani prin 1670.

Asupra urmaşilor lui *Vasile Kogălniceanul diac* avem o serie de ştiri, ce se bat cap în cap, şi pun temeiul ruperii familiei Kogălniceanu în 2 ramuri osebite, ce şi-au uitat una de alta şi a dat naştere ramurii *majore* a celor ce au trăit prin Botoşani, Iaşi şi în Ghidişăni şi Scrivuleni — azi Răpile, şi ramura *cadetă*, care s'a răsleţit în satul Dăneşti, la Vaslui şi prin ţara de jos la Nicoreşti şi la Domneşti, unde-i găsim trăind până după 1780.

Vasile Kogălniceanul se zice, că a avut 4 feciori: *Apostol Kogălniceanul, Sandul Kogălniceanul, Echim Kogălniceanul* şi *Irina.*

www.dacoromanica.ro

4. **Apostol Kogălniceanul** (1660—c. 1718)

Iată ce ştiri găsim în actele publicate de noi despre *acest fecior al Sandului Kogălniceanul.* In 1718 Oct. 30 Mihai Vodă Racoviţă dă carte la mâna lui *Vasile Kogălniceanul, nepotul lui Apostol Kogălniceanul*, să-şi ţie o livadă cu pomete de pe valea Arsurei, danie şie de la *unchiul său Apostol Kogălniceanul, nepotului său Vasile Kogălniceanul, feciorul Sandului Kog. ceau fost frate Apostului Kogălniceanul*; livada cu pomeţi fusese a moşului lui Apostol Kogălniceanul, Ion Kogălniceanul, precum arată diata Apostului Kogălniceanul, ce a dat-o la mâna nepotului său *Vasile Kog.* Tot în această carte domnească se mai volniceşte Vasile Kogălniceanul să-şi ţie şi părţile sale din *Ghidişeni*, din Scrivuleni şi din alte moşii, ce au fost a *unchiului său Apostol Kogălniceanul şi a surorei sale Irina*, sora Apostului, căci că amândoi fraţii fiindu oameni sterpi şi neavând feciori până au trăit, ei s'au închinat nepotului lor lui Vasile Kogălniceanul (pg. 20).

Din acest galimatias de redactare, reiese că Apostol Kogălniceanul a fost un simplu răzeş fără nici un titlu de stat şi că a trăit fără copii şi că în 1718 era deja destul de în vrâstă ca să-şi facă diată, *el*, şi sora lui *Irina.*

Răzeş trăitor în Ghidişeni şi în Scrivuleni, el şi-a căutat de moşie în mod efectiv, aşa că a putut lăsa nepotului său de frate, lui Vasile Kogălniceanul, ţarini bogate în pâne, câmp deschis cu fâneţe, grădini bogate cu legumi, *grădini cu tiutiun, sămănături de in, şi cănepă*, avea priseci cu stupi; această bogată înşirare de produsele de pe moşiile sale arată că a fost un bun gospodar, urmând întru aceasta tatălui şi bunului său, cari au făcut acarete şi beciuri în Scrivuleni, iar nepotul a îmbogăţit cultura cîmpului cu pâne (grâu şi malaiu) cu *in*, cu cânepă, cu tiutun, cu legumi; livezi cu pomi şi priseci cu stupi. Nici apa Lilivei nici valea nu erau proprii pentru iazuri şi mori cu vaduri de apă, căci de ar fi fost, cartea ar fi pomenit de acestea.

www.dacoromanica.ro

5. Irina Kogălniceanul (circa 1670—1718)

Irina Kogălniceanul a fost fata lui Vasile Kogălniceanul, soră cu Apostol Kogălniceanul şi cu Sandul Kogălniceanul. A murit fără copii, fără să ştim de a fost sau nu măritată. Cartea lui Mih. Vodă Racoviţă din 1718 Oct. 30 ne spune că şi ea prin diată ca şi Apostol Kogălniceanul, lasă nepotului ei de frate, toată partea ei de moşie din Ghidişeni şi din Scrivuleni.

6) Ichim Kogălniceanul

N'avem despre dânsul nici o ştire documentară, se vede că s'a răzleţit de fraţii săi, însurându-se prin alte părţi, şi aşa a eşit din răzeşia lui de la Ghidişeni şi Scrivuleni, ori prin vânzare către fratele său Apostol, şi s'au pierdut zapisele, ori că a eşit din sat şi nu s'a mai ştiut de urma lui. Şi el a trebuit să trăiască după 1700.

Ştiri despre el avem în notele genealogice ale lui Enache Kogălniceanul stolnic, de prin 1791, scrise pentru lămuririle ce i le cerea Constantin Kogălniceanul despre acest Ichim (recte *Iachim)* şi urmaşii săi *„Echim Kogălniceanul a fost frate cu Sandul Kogălniceanul, moşul meu, şi a avut pe Vasile Kogălniceanul, pe Maria şi pe Safta“* (pg. 103).

In pomelnicul amintit mai sus scris de Enache Kog. stolnic se pune în şirul generaţiilor şi pe **Ichim,** cu adausurile: *Măcăriteştii* şi *Balmuş* şi *Borcea;* **Tofana,** Zuza.

Iar în notele despre Mălăeşti la gura Călmăţuiului pe Prut (Ac. Rom. ms. 1174 fila 77) se citeşte că *Despa* femeia lui Constantin vornic de Huşi era fata Sandului Căuşăneanul, ce-ş zice Balmuş şi a *Mariei, fetei lui Ichim Kogălniceanul, care era soră cu Safta, ce au ţinut-o Bosie.*

In notele lui Ioan Tanoviceanu găsim lămuriri: In

www.dacoromanica.ro

7229 Noembre 25 (1720) se aduce credinţa lui *Vasile Kogălniceanul, feciorul lui Iachim Kogălniceanul,* din Scrivuleni[1]) (Acad. Rom. LXXXII, 25) După spusele nepotului său, pe soţia lui ar fi chemat-o *Tofana.*

7) Sandul Kogălniceanul

Este al patrulea copil a lui Vasile Kogălniceanul Iată ce ştiri avem despre el în actele publicate de noi. In 1708 Ghenar 20 (7216). Sandul Kogălniceanul cumpără cu 15 taleri partea lui Tanasă Bosie şi a Gherghinei din *Scrivuleni*, ce le aveau de pe strămoşul lor Spiridon Scripco Brănişteriul (pg. 19).

De Sandul Kog. avem ştiri că în 7216 Mart 11 (1708) era căpitan; se vorbeşte de dania făcută lui în Dinţeni din 7221 April 1 (1713). Regeste Ac. Rom. LXXV. 161; LXXXII. 25. (se vorbeşte de Vasile Kog. fecior *Sandului Kogălniceanul*). De acest Sandul Kogălniceanul cred să fie scris zapisul din 1711 Sept. 3 (7220), prin care Episcopul Varlaam al Huşilor cumpără în Armăşeni partea lui Dumbravă şi a soţiei sale Ştefana (Melhisedec, Cronica Huşilor 170). Iar în cartea lui Mihai Vodă Racoviţă din 1718 Oct. 30 se vorbeşte de Vasile Kogălniceanul, *fecior Sandului Kogălniceanului, ce a fost frate cu Apostol Kogălniceanul şi cu Irina Kogălniceanul* (pg. 20).

Sandul Kogălniceanul avea moşie în *Şuteşti* zis azi *Bălăneasa*, în *Valea Rangului* cu *seliştea Veiseşti*, şi se scria în cartea lui Mihai Vodă Racoviţă din 1723 Iulie 1 de *Vasile Kogălniceanul, fecior lui Sandul Kogălniceanul* (pg. 21).

In 1723 Iuli 10 (7231) Mihai Vodă Racoviţă dă carte la mâna lui *Andrei Kogălniceanul, feciorul Sandului Kogălniceanului* să-şi stăpânească în *Scrivuleni* părţile de pe tatăl său, luându-şi de a zecea din fânaţ, din pâne şi din grădini (pg. 22).

---

1) Aici *„din Scrivuleni"* se referă la Vasile Kogălniceanul fiul, nu la tatăl său *Ichim.*

www.dacoromanica.ro

In 1731 Mart 30 iar se vorbeşte de Vasile Kogălniceanu poruşnic şi de alţi fraţi ai lui *feciorii Sandului Kogălniceanului* pentru *dubasa* de la movila Răbâei, că venia la locul numit Răbâia, al Jorăştilor, nu la *Pagul, moş a Kogălnicenilor,* unde aveau numai un mal la Prut, din ceia parte. Judecata rânduită de Gr. Ghica Vodă în 7239 Mart 30 (1731) hotăreşte ca să se strice podul de la Pagul al Kogălnicenilor, şi să se lese numai la movila Răbăei, *căci multele poduri păgubesc vama gospod* (pg. 23). In aceste laturi Sandul Kogălniceanul — cu moşia sa Popeştii la Prut, unde era punctul numit *Pagul*—stăpânia 7 funii şi jumătate, a 20 de paşi funia şi pasul de 6 palme, ceia ce fac 75 stânjeni. Dacă Jorăştii vor dovedi că aceşti 75 stânjeni sânt de Mălăeştii lor, să-i ia toţi, iar de vor dovedi Kogălnicenii,— feciorii Sandului Kogălniceanul — că sânt de Popeştii lor,— să-i ia toţi (pg. 24).

Sandul Kogălniceanul îşi avea casă întemeiată în Iaşi, lângă biserica Barnovschie. In actele caselor foste ale bancherului M. Daniel, din strada de jos (C. A. Roseti), azi Liceul de băeţi M. Kogălniceanul, se arată că au fost casele Sandului Kog. Cetindu-le în curând vom verifica datele, Aceste case le-a stăpânit în urmă feciorii lui, Vasile Kogălniceanul. Casele erau *făptură de Ţarigrad;* şi a stat în ele şi Enache aga Kogălniceanul; a stat în gazdă Sara-Mahomet, iar Muscalii lui Minih le-au ars (pg. 24).

Sandul Kogălniceanul îşi măreşte moşia prin cumpărăturile, ce a făcut şi *în Dinţeni,* de la Toader Miclan (pg. 25). Se credea că Sandul Kogălniceanul ar fi cumpărat în Dinţeni o jumătate de bătrân, pe când în urmă s'a aflat că a fost cumpărat numai *a şasa parte dintr'un bătrân, adecă 52 de stânjeni* (pg. 29, 49).

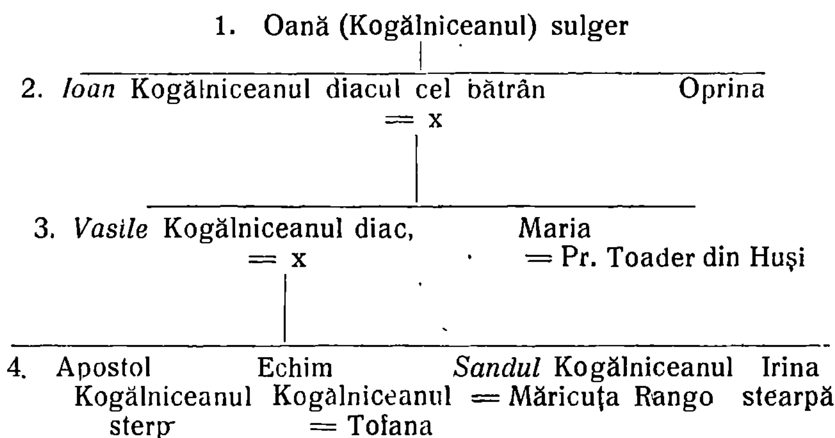
Sandul Kog. a ajuns căpitan, adică avea titlu de slujbă poliţienească, desprinsă din cea militară—de aceia i s'a păstrat numele de căpitan, dar i s'a schimbat însărcinarea, El îşi avu gospodăria o bucată de vreme în Scrivuleni, cum scrie cartea lui Matei Ghica Vodă: „Câţiva ani după *moartea tătânesău a Sandului*

www.dacoromanica.ro

Kogălniceanu', având parte părinţască acolo la Ghidişeni, au stăpânit, făcând ţarină şi fânaţ şi dejmuind după obiceiul moşiilor“ (pg. 35).

In jurul vânzării de către Tanasă Bosie şi Gherghina a moşiilor din Scrivuleni către *Sandul Kog.* cu zapis din 7216 Ghenar 20 (1703), în preţ de 16 taleri *carjovi* s'a iscat judecată, pe care o judecă Matei Ghica Vodă în 1756, că s'ar fi împrumutat Tanasă Bosie cu 5 lei de la Sandul Kog. şi i-ar fi zălogit moşia lor din Scrivuleni; dar s'a aflat în urmă că Sandul Kogălniceanul având la măna lui uricul cel zălogit pentru Scrivuleni ar fi făcut meşterşug cu un diac Stati şi ar fi făurit un zapis plastograf, iscălind el cu mâna lui pe vânzători; ceia ce aflând Matei Ghica Vodă a socotit zapisul de minciunos, l'a luat dela mâna Kogălnicenilor ş l'a rumpt (pg. 37). Dar în 1770 divanul Cnejiei Moldovei judecă din nou pricina şi arătându-se în divan ispisocul de la Mihai Vodă aneriseşte ispisocul lui Matei Ghica Vodă (pg. 64). De Sandul Kog. se mai pomeneşte şi în 1786 April 29, că a făcut case mari în Ghidişeni, a căror temelie s'ar fi cunoscând şi până astăzi“ (pg. 101).

Cu aceste spuse încheem primele patru generaţiuni de Kogălniceni, între 1600-1720 şi anume:

Cu aceste ştiri intrăm în secl. XVIII, când Kogălnicenii intră pe deplin în istorie.

www.dacoromanica.ro

8) Lupaşco Kogălniceanul

Enache Kogălniceanul stolnic în notele sale nu ştie să spuie nimica de Lupaşco Kog. şi nu-l pune între feciorii *lui Enache Kog.* căruia îi dă numai trei copii: pe *Vasile Kogălniceanul,* pe *Maria* şi pe *Safta (*pg. 103) De acest *Lupaşco Kog.* avem ştiri că a trăit pe la Nicoreşti, unde îl găsim vornic prin 7230, când în 31 Mai face o hotarnică [1]; iar în 7235 Dec. 2 (1726) cumpară un ţigan de la protopopul Tudor, *vărul său* (Ac. Rom. XLIX. 38).

Ei merg şi dau o mărturie hotarnică în 17 Iunie

---

1) N. 167: Іѡ Mihai Răcoviţă Voevoda boj. mlst. gospdrѫ zemli Moldavscoi. scriem domniia mea la boiarinul nostru Costantin Zbierea logofăt şi la Stamatin cluceriul şi la Ghiorghiţ comis şi la Когжлничанул vornicul de Nicoreşti sănătate; facem ştire dacă veţi vedea aciastă carte a domniei meale, iar voi să mergeţi la sat la Buciumi şi la Cozmeşti şi la Sărbi şi la Maşnici de la ţinutul Tecuciului, care sate sintu de moşie şi de cumpărătură a boerinului nostru cinstit şi credincios dumnealui Deadiul vel spatariu, de pe giupâniasa dumisale Rucsanda fata lui Dumitraşco stolnicul... şi să strângeţi oameni bătrâni, megiieşi de prin prejur şi răzeşi şi să aleageţi toate părţile dumisale de moşii şi de cumpărături pre zapisă şi ispisoace ce ar avea dumnealui, şi să le hotărâţi de către alte hotarâ înpregiur; şi să le stălpiţi şi precum veţi hotără şi veţi aleage şi iată că domniia me am trimis pe Vasile Uricariul să scrie hotarul în siamne şi să ne aducă mărturie de hotărât, ca săş facă dumnealui şi direase domneşti. Aşijderea şi la alte selişte ce ar avea dumnealui niscai zapisă de cumpărătură la acest ţinut să căutaţi să aleageţi toate părţile dumisale precum scrie în zapise. Aciasta vă facem ştire. u Ias lt 7230 Mai 31.

locul peceţii domneşti, vel log. ucil.

„(Sf. Spiridon, moşia Cozmeşti IV. 21),

www.dacoromanica.ro

7230 (1722), în care arată măsurile Cozmeştilor, în *funii* şi paşi (funia de 24 paşi ; şi *pasul de 6 palme de a lui Vasilie uricariului* (Cozmeşti 22).

Divanul întăreşte măsoriştea făcută de Lupaşco Kogălniceanul în Iunie 28 acelaşi an. Soţia lui era Nastasia, fata lui Ion Miera, strănepoată lui Miera Marmure uricar (N. Iorga Doc. V. 107). Trăia bătrână de tot în 1780.

De Lupaşco Kog. vorbeşte fiul său Pr. Neculai Kog. care zice că *Lupaşco Kog. era frate cu Vasile Kogălniceanul.* Că Vasile Kog., moşul lui Nec. Kog. preut dăduse danie nepotului său preut Nec Kog. moşia Tăcmăneştii la Vaslui la *podul Bârzescului*, care moşie şi el o avea danie de la *Măricuţă fata lui Vasile Rangul* (pg. 66).

Nu fără interes sânt ştirile genealogice, ce privesc pe Sandul Kogălniceanul, de pe femeia sa *Măricuţa, din neamul Rănguleştilor*, de care avem dese pomeniri în documentele aduse de noi ca *valea Rangului, pârăul Rangului, moşia Rangului, prisaca Rangului* şi atâţea Rănguleşti, rude prin alianţă cu Kogălnicenii.

Iată câteva ştiri de Rănguleşti şi legăturile lor cu Kogălnicenii. Incă din 1669 April 19 în cartea lui Duca Vodă se arată că Rango stăpânia 4 moşii: *Veisăştii, Bălăneasa, Coluneştii* şi *Valea lui Rango* (pg. 16). In 7231 Iulie 1 (1723). Mihai Vodă Racoviţă vorbeşte de Vasile Kogălniceanul, feciorul Sandului Kogălniceanul şi de unchiul său Vasile, fecior lui Gavril Rango că aveau moşiile *Şuteştii ce se cheamă acmu Bălăniasa. Valea Rangului*, selıştea Veisăştii, care se împarte în trei: partea de jos a lui Rangu, cea din mijloc a căpitanului Istrati şi cea de sus a feciorilor Mariei (pg. 21). Ca Vasile Rango să fie *unchiu* lui Vasile feciorul Sandului Kogălniceanu, însamnă că tatăl său Sandul a ţinut o soră de a lui V. Rango.

In 7253 Oct. 19 (1744). Vasile Buhăescul pitar rădică hotarnica Bălăniasii, zisă din vechiu Şuteştii, şi

www.dacoromanica.ro

o împarte în 7 bătrâni: şi că Marcu Rango a avut 5 feciori: *Tiron, Sava, Sofiica, Avrămia* şi *Gafiia* (pg. 25).

Ion Veisa	Pantea Tămbui	Săranda	Grozava Gulie	Fărămâia	Marcu Rango	T. Rango

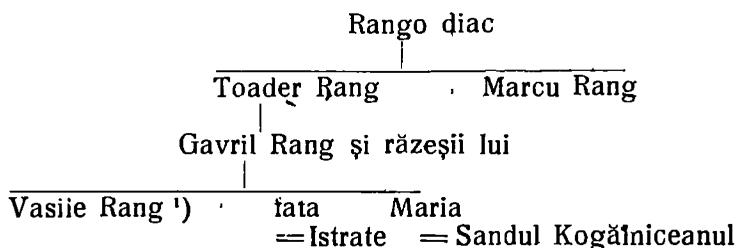
Valea lui Rang venia peste Prut, dincolo de moşia *Coluneşti,* care avea spre răsărit hotar *valea lui Rang* şi mergea până în Prut, lungimea de 2500 stânjeni (=5575 m.). Se mai arată că valea lui Rango s'a numit din vechiu *valea Cupcei,* (pg. 79) de pe numele boerilor aşa de renumiţi în secl. al XV-a (M. Costăchescu „Doc. mold. înainte de Stefan; I. Bogdan DStef). Cum de s'a schimbat numele de Valea Cupcii în valea lui Rango, cred că demnităţile boereşti mari, cari le-au avut *Cupcici* în secl. XV, după influenţa polonă, li s'a zis *ranga,* adică *demnitari,* cu rang (!?).

In 1773 pr. Nec. Kogălniceanul din Dăneşti dă danie partea sa din moşia Tăcmăneşti, la podul Bărzescului la Vaslui, care o avea de pe moşul său Vasile Kogălniceanu, fratele tatălui său Lupaşco, şi lui fiindu-i danie de *la Măricuţa, fata lui Vasile Rangul* (pg. 66). In 1793 Iune 4 stol. Ianache Kogălniceanul dărueşte nepoatei sale Catrinei *prisaca numită Rangul, ce se numeşte şi Malcoci,* din ocolul Braniştea, de de Jijie, ce o avea de pe strămoşul său *Rangul* (pg. 106) şi în 1793 Aug. 11 stăpân în valea lui Rango era *stolnicul Ianache Kogălniceanul* (pg. 103). Tot atunci se fixează că Poiceştii veniau peste Prut *până în pârâul Rangului* (pg. 107). Incă din 1808 în învoiala făcută între Ion Keşcul stolnic şi răzeşii urmaşi din Marcu Rango, arată că pe lângă răzeşii, stăpâni în valea Rangului, *au parte şi Kogălnicenii, neamul meu* (pg. 118). Arată în această învoială că moşia Valea Rangului îmblă în trei bătrâni (pg. 119).

www.dacoromanica.ro

In 1817 valea lui Rango era în stăpânirea vist. Alex. Balş (p.. 139). Tot atunci se arată că Rangul, diacul cel bătrân a avut 2 feciori, pe Toader Rangul, de pe care se trage neamul Kogălnicenesc, şi Marcu Rangul, din care se trag răzeşii (pg. 140).

Am putea dar complecta înrudirile Kogălnicenilor cu neamul lui Rango.

In schimb actele Mereştilor şi ale Răşeştilor la Prut ne spun mai multe de acest *Lupaşco Kogălniceanul*, care de şi a fost vornic de Nicoreşti, era de loc din părţile Răbăei, unde se şi însurase cu *Nastasia*, din neamul lui Marmure Uricar, prea bine cunoscut în secl. XVII, printre diecii ţării [1]). In aceste acte găsim o spiţă de neam a coborîtorilor din Mera Marmure — *Gligoraşco Mera-Ghedeon Mera-Nastasia măritată cu Lupaşco Kogălniceanul.* (Surete ms. XLV, 1013. Surete XVII, studiu pg. XXIX); i se dă şi urmaşii, de cari vom vorbi la vreme, In arătările genealogice făcute de *preut Neculai Kogălniceanul* şi de ruda sa Ştefan Mera paharnic spun aceasta despre Lupaşco Kogălniceanul: „Marmure a avut 4 feciori, pe *Gligoraş Mera* şi trei fete; Gligoraş a avut şi el 4 feciori din care unul *Stefan Mera,* carele şi el a avut numai o fată pe *Nastasia, care Nastasie au luat-o Lupaşco Kogălniceanul,* carele au avut împreună un fecior *Neculai, ce au fost preut, şi 5 fete,* din care una *Aniţa, a fost maica lui Neculai, ce se numeşte Kogălniceanul*". (Surete XVII, 116). Mai spun cei 2 răzeşi că şi din Gheţău Mera, feciorul lui Grigoraş *Mera se trag Kogălnicenii.*

1) Vasile Rang venia deci unchiu lui Vasile Kogălniceanul.

www.dacoromanica.ro

Că aceşti *Kogălniceni* scoborîtori şi din Gheţău Mera şi din Nastasia Mera, aveau cunoştinţă de înrudirea lor cu Kogălnicenii de la Răpi, stă notiţa scrisă în dosul zapisului de mărturie: „sânt acmu 8 ani de cănd a intrat cu stăpânire *Ioan Keşcu stolnic, un nepot de a dumsali stol. Ianache Kogălniceanul*" şi având eu o ţidulă dată de dmlui stol. Ianache Kogălniceanul pentru partea mea din Codreşti de la ţinutul Lăpuşna [1]) *de pe buna noastră Tofana Kogălnicenița*". (Surete XVII 117). Ar urma ca această *Tofană* să fi fost soţia lui Ichim Kogălniceanu, întru cât pr. Neculai Kog. îi venia ei nepot.

Acel care ne-a dat ştiri mai multe şi precise de ramura lui Ichim Kog. a fost Enache stolnic. Cât a ştiut atâta a spus; ce n'a ştiut n'a spus fără însă să se infirme spusele sale prin arătările documentelor.

8) Vasile Iachim Kogălniceanul

De acest *Vasile sin Echim Kogălniceanul* nu avem nici o ştire documentară, de cât arătările stolnicului Enache Kogălniceanul că a fost fecior lui Echim Kogălniceanul (pg. 103), pe lângă cele 2 fete: *Maria* şi *Safta* (pg. 103). C. Giurescu tăgăduind că nu Vasile sin Sandul Kogălniceanul era proprietarul caselor de lângă Barnovschi, ci alt Vasile Kogălniceanul, lasă a înţelege că ar fi acest Vasile sin Echim Kogălniceanul, despre care însă nu ştie să ne spună nimica precis.

9) Maria Kogălnicenița

Pe lângă arătarea stol. Enache Kog. că Maria a fost fata lui Ichim Kogălniceanul, avem şi ştiri documentare despre soarta sa şi a urmaşilor săi, luate din

---

1) Codreştii era moşie stearpă fără aşezare de sat; de aceia nu-l dau hărţile Basarabiei. El venia pe valea Călmăţuiului, unde era *movila Geamănă*, şi din gios de dânsa despre apus s'a făcut hotarul, care desparte *Codreştii de Tălăeşti* (pg. 26). Codreştii a fost mai tărziu, în 1781, moşie a log. Razul, (pg. 83).

www.dacoromanica.ro

notele lui Ion Tanoviceanu. Enache Kogălniceanul ştie să ne spună că pe Maria au ţinut-o Sandul Căuşaneanul, căruia i-au zis şi *Balmuş Cufurează*". (pg. 104). In scrisoarea ce Ioniţă a Dănăilesei o scrie med. Ianache Kogălniceanul cetim: „eu încă sânt pentru tot de a Dumnevoastră; am rămas mic de părinţi; *tatăl meu a fost fecior Mariei, fata lui Ichim Kogălniceanul* şi mă rog să aibu milă să mă faci postelnicel. („Acad. Rom. LXXV 131). Enache Kogălniceanul răspunde nepotului său: „acesta ce scrie este cu adevărat *fiul Mariei, fata lui Ichim Kogălniceanul*, care Marie s'a îngurluit cu un cioban şi a fugit cu el, şi au luat-o muere luiş şi au făcut un fecior anume Dănăilă, poreclindu-l Balmuş; şi acesta ce scrie catră mine, ca şi alt frate mai mic Tănasă şi acest Ianache, sânt drepţi feciori ai Mariei lui Dănăilă; *iar nu Kogălniceanul*, la care fiind că sânteţi tineri s'o ştiţi, şi să nu îngăduiţi a răspunde vreo dată". Acestea în 1778 Ianuarie 18. (Acad. Rom. LXXVII, 131).

10) Safta Kogălniceniţa

E fiica lui Ichim Kogălniceanul, după spusele stol. Ianache Kogălniceanul. Această Saftă, e mama lui *Stefan*, a lui *Costantin* şi a lui *Toader* (pg. 108).

11) Andrei Kogălniceanul

Iată ce ştiri avem de acest Andrei Kogălniceanul în actele publicate de noi. In 7231 Iulie 10 (1723) Mih. Vodă Racoviţă dă carte la mâna lui *Andrei Kogălniceanul, feciorul Sandului Kogălniceanul*, să-şi ia de a zecea de pe moşia sa de baştină, Scrivulenii, mai ales că el de cinci ani n'a putut lua de a zecea de pe Scrivuleni, căci le-au fost luat alt frate al său (pg. 22). Tot de Andrei Kogălniceanul se vorbeşte şi în cartea de judecată a lui Gr. Ghica Vodă din 7234 Mart 20 (1726) în chestia podului pe dubasă la Pagul pe Prut „Vasile Kogălniceanul poruşnic şi cu alţi fraţi ai lui feciorii

www.dacoromanica.ro

Sandului Kogălniceanul“ (pg. 23). In 7240 Noembre 12 (1731) Andrei Kogălniceanul, Const. Kogălniceanul şi alţi 4 megieşi cercetează hotarul între Râbăia şi Mereşti (pg. 24; Surete XVII, 108).

Alte ştiri de *Andrei Kogălniceanul* avem în mărturia hotarnică a lui Ion Gordul vornic de poartă din 1781 Iulie 4, în care se aduce o scrisoare din 7253 Oct. 28 (1744) de la Costandin vornic de Huşi, *scrisă de Andrei Kogălniceanul*; dar numai aceşti 2 iscălesc zapisul, pe când alţi martori boeri sau oameni bătrâni nu se văd iscăliţi, şi n'are întăritură domnească (pg. 26). Mai lămurit ne vorbeşte de sine, singur *Andrei Kogălniceanul* în scrisoarea sa din 7255 Noembre 9 (1746) prin care vinde *nepotului său de frate, lui Costandin Kogălniceanul ot visterie, feciorul dumisale lui Vasile Kogălniceanul biv vel căpitan*, a treia parte dintr'un bătrân din Dinţeni pe apa Lilivei. Tot în această scrisoare vorbeşte că vânzarea a făcut-o cu ştirea fraţilor săi, badea căpitan şi a *surorei noastre Anuşca* (pg. 28). In cartea lui Ion Nicolae Vodă Mavrocordat din Noembre 7255 (1746) se arată că partea nu cuprindea decât o a şesa parte dintr'un bătrân, adică 52 stânjeni (pg. 28). Ni se mai vorbeşte de Andrei Kogălniceanul şi în diata din 1763 a lui C. Kogălniceanul, stolnic, unde vorbind de Dinţeni arată că partea lui Toader Miclan, a treia parte dintr'un bătrân a fost cumpărată de *bunul meu de la unchiul său Andrei Kogălniceanul* (pg. 49).

12) Anuşca Kogălnicenița

A fost soră cu Andrei Kogălniceanul, amândoi fraţi cu Vasile Kogălniceanul şi toţi trei feciori Sandului Kogălniceanul. De *Anuşca* pomeneşte fratele său Andrei Kogălniceanu în scrisoarea sa din 1746 Noembre 9 că au fost întrebaţi de fratele lor Andrei, când au vândut nepotului său de frate, lui C. Kogălniceanu a treia parte dintr'un bătrân din Dinţeni (pg. 28).

www.dacoromanica.ro

13) Costantin Gonţa (zis Kogălnceanul) vornic de Huşi

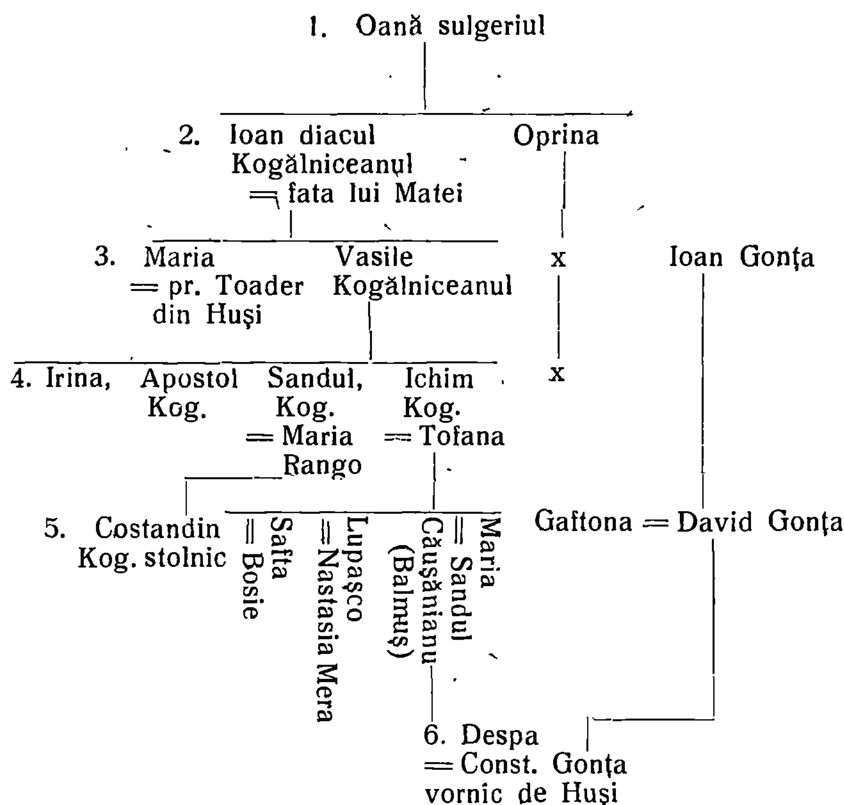
El trăia pe la 1744, când îl găsim vornic de Huşi, la 28 Oct. 7253, dând danie lui *C. Kogălniceanul fratele med. Ianache Kogălniceanu*, jumătate de bătrân din Tălăeşti, pe valea Călmăţuiului, cu scrisoarea sa de danie în care iscăleşte şi *Andrei Kog.* El arată în această scrisoare că era *„nepot de vară primară lui Sandul Kogălniceanul“* (pg. 26). In scrisoarea de danie a lui Cost. Kogălniceanul, stolnic din 1763 se arată că între alte moşii mai lasă şi jumătate de bătrân din a patra parte de sat din *Costeşti* ot Lăpuşna, pe apă Bujorului, din 2 bătrâni câţi umblă satul, care îi este şi lui danie de la *Costandin vornic de Huşi, nepot lui Ioan Gonţa* (pg. 49). Iar în diata lui Gh. Kogălniceanul din 1811 Sept. 22 e şi mai lămurită filiaţiunea lui Costandin vornic de Huşi: „care toate aceste părţi au fost *a lui Constandin vornic de Huşi. nepot lui Ion Gonţa, şi a femeei sale Despa, fata Căuşăneanului, ce li se trag de pe moaşa lor Oprina, fata Oanei sulgerului* (pg. 129)

Costandin vornicul de Huşi nu era deci Kogălnicean de pe tată, ci numai rudă cu Kogălnicenii de pe femei; îl punem însă în şiraoa Kogălnicenilor, fiind nepot de *vară primară* lui Sandul Kogălniceanul.

In ms. 1174 de la Ac. Rom. pg. 77 găsim o însemnare complectă de acest Constandin vornic de Huşi „Acestu Costandin vornic de Huşi este fecior lui David Gonţa şi a *Gaftonei, ce se trage din Kogălniceanul*, şi daniile acestea le face împreună cu femeia sa *Despa*, fata Sandului Căuşăneanul, *ce-i zice Balmuş şi a Mariei fata lui Ichim Kogălniceanul*, care era soră cu *Safta, ce au ţinut-o Bosăe*. Şi aceste părţi de moşie li se tragu de pe moaşa lor *Oprina fata Oanei sulgeriului*, însă această parte din Mălăeşti este cu vad de moară în Prut“.

Deci am putea închgheba acestă încrângătură :

www.dacoromanica.ro

14) Vasile Kogălniceanul

Persoana lui Vasile Kogălniceanul împle jumătatea întâia a secl. XVIII-a. Fiu lui Sandul Kogălniceanul şi al Măricuţei Rango, moşteneşte de la tată şi de la rudele de pe mamă întinse moşii. Iată ce ştiri avem de acest Vasile Kogălniceanul, în actele publicate de noi, unindu-le cu cele din fişele lui I. Tanoviceanu.

In *7217 Oct. 3 (1709)*. Vasile Kogălniceanul cumpără 2 pol prăjini vie de la Vasile Gligorce şi femeia sa Mărina (Ac. Rom. Creşteri XXVIII. 250).

In 7227 Oct. 30 (1718). Mihai Vodă Racoviţă dă carte de stăpânit lui *Vasile Kogălniceanul, fecior Sandul Kogălniceanul*, a unei livezi cu pomeţi la valea *Arsurii* danie de la unchiul său *Apostol Kog. fratele*

www.dacoromanica.ro

Sandului Kog. care şi el o avea de la *moşul său Ion Kogălniceanul*, diacul cel bătrân (pg. 20).

In 7229 Mai 25 Vasile Kogălniceanul iscăleşte de martur (Ac. Rom. LXXXII. 25).

In 7231 Iulie 1 (1723), tot Mihai Vodă Racoviţă arată că *Vasile Kogălniceanul a fost fecior Sandului Kogălniceanul* şi că moşia Şuteştii (Bălăneasa) o are de pe *unchiul său Vasile Rango, fecior lui Gavril Rango* (pg. 21). Deci:

Sandu Kog. — Gavril Rango
= Maria
Rango, soră cu Vasile Rango
(Unchiu)
Vasile Kogălniceanul
= Catrina (nepot de soră)

De Vasile Kogălniceanu se mai se spune că dând lui Mih. Vodă Racoviţă, trei urice, din care unul pentru o rudenie a sa *să se îndrepteze de vecinătate* despre hatmanul Dumitraşco Racoviţă, fratele domnului, le-ar fi prăpădit (pg. 22).

N'ar fi fără interes să ştim ceva despre *vecinătatea* acestei rudenii a lui Vasile Kogălniceanul, care a pricinuit pierderea celor 3 urice, şi care, cred, a făcut răzleţirea neamului Kogălnicenesc.

In *7236 Oct. 16 (1727)*. Vasile Kogălniceanu împrumută pe Murguleţ cu bani pe 55 vedre vin, urmând să-i dea vinit în bani (idem XXVIII 253).

In 7239 Mart 30 (1731) Vasile Kogălniceanul e dat ca *poruşnic* (rus, порутчикъ, = locotenent) în cartea lui Gr. Ghica Vodă, din acel an, în care arată că *el şi cu fraţii lui, erau feciorii Sandului Kogălniceanul* (p. 23).

In *7239 Iuni 8 (1731). Vasile Kogălniceanul căpitan şi soţia sa Catrina* cumpără un vad de moară de la Vasilachi şi Pavăl, fraţi, feciorii Lucăi din Trifeşti, ce şi ei îl cumpărase de la Alexandra Ţiroae (Creşteri XXVIII 253).

In *7241 April 5 (1733).* Vasile Kogălniceanul căpitan capătă danie 2 pământuri şi un răzor dintr'un

www.dacoromanica.ro

vad de moară în Băleşti, la vale, în gârla Putnei, din sus de moara lui Murguleţ (Creşteri XXVIII, 254).

In *7246 Oct. 15 (1737)*. Vasile Kogălniceanul poruşnic, capătă de la Tudora, fata Maţului, femeea lui Miron Partenie, un pogon de loc, pentru o datorie ce-i rămăsese de la soţul ei Miron (Creşteri XXVIII, 254).

Cronicarul Enache Kogălniceanul, fecior lui Vasile Kogălniceanul, vorbind de moscalii lui Minih, care ocupase Iaşii şi arsese curţile domneşti de la Frumoasa şi casele lui aga Enache Ipsilanti, de lângă Barnovschi, făptură de Ţarigrad; venind dinspre Galaţi, Gr. Vodă Ghica cu paşa Sara-Mehmet şi ajungând la Iaşi, Vodă a găzduit în casele Sandului Sturzei vel logofăt, *iară pe Sara Mehmet paşa l'au pus în casele lui Vasile Kogălniceanul pitar*[1]*) de lângă Barnovschie* „(Let. III. 196, III², 201).

---

1) C. Giurescu în studiul despre *Enache Kogălniceanu* (Buletinul Comisiunei istorice III. 162), arată că aici în manuscriptul 62 de la Academia Română (folio 104). Enache a schimbat **pit** (= pitar) în *ca*pit (= căpitan). Şi zice Giurescu: „prin aceasta En. Kog. îndrepta o greşală. Proprietarul caselor de lângă mân. Barnovschi din Iaşi, în care a fost găzduit Sara Mehmet Paşa erau ale căpitanului Vasile Kog., care era altă persoană, nu tatăl lui Enache Kog., *căci tatăl lui Enache Kog.* **a rămas căpitan toată viaţa.** In testamentul său din 7258 Aug. 17 (1750) se vorbeşte şi de casele din Iaşi cu pivniţă de piatră, cu fântână şi cu tot locul lor, *ce sânt denaintea porţii măn. lui Barnovschie*".

Tot acest Vasile Kog. arată în testamentul său că ar fi fost însurat de două ori şi a avut *cinci* copii, din care *trei* băeţi (Costandin, Lupul şi Sandul) şi *două* fete (Catrina şi Maria) (Ac. Rom. CXXIX, 76). Acest *Vasile Kog pitar* a trebuit să fie mult mai bătrân ca Vasile Kog. tatăl lui Enache, căci încă din 1741 April 25 (7249) în cartea de scutire (Condica lui C. Mavrocordat supt No. 1686, folio 502 *verso*) se arată că „socotind domnia mea (Gr. Ghica Vodă) slujba lui ce-au slugit *din tinereţele lui şi până* **acum la bătrâneţe**" să nu fie deci supărat el şi copii (N. Iorga Doc. VI. 446). C. Giurescu aruncă îndoiala, dar nu voeşte să lămurească, cine să fi fost acest alt Vasile Kogălniceanul pitar, cu 5 copii alţii de cât cei ai lui Vasile Kog. tatăl lui Enache.

www.dacoromanica.ro

Nevoit de a-şi pune casele la dispoziţia unora şi altora, Vasile Kogălniceanul, vel căpitan de Iaşi, ceru la Vodă şi căpătă scutire de a nu mai fi supărat în găzduirea de musafiri. Iată nota ce găsim în însemnările de familie Kogălniceneşti în Condica 237 pg. 502, de la Acad. Română: *„Casele lui Vasile Kogălniceanul ce a fost poruşnic* nu erau înainte conac de oaspeţi; numai de la o vreme încoace au început a fi supărat de unii şi alţii, luându-i-se casele de găzduit, ceia ce nu se cade, de vreme ce el şi mai înainte vreme la alte domnii a fost în slujba ţării şi a domniei. Stricându-se casele agieşti cu poruncă s'au conăcit la Kogălniceanul. Acum îl apără pentru totdeauna; aceasta în 7249 (1741) April 25 (Iorga Doc. VI. 446).

Din poruşnic—pitar; din *pitar—vel căpitan*, toate aceste *trei* trepte de boerie le ridică Vasile Kogălniceanul între 1731—1738, pentru a-l găsi biv vel căpitan în 7247 Aug. 10 (1739) în cartea, prin care boerii căimăcani (Sandul Sturza vel log., Iordachi Cantacuzino biv ve log., Iordachi Cantacuzino b. v. spatar şi Aristarko biv vel stolnic) dau *lui Vasile Kogălniceanul biv vel căpitan* volnicie de a-şi lua de a zecea din *Scrivuleni* şi din *Dinţeni*. Căimacanii fusese lăsaţi în Iaşi de Vodă Gr. Ghica, când cu retragerea sa la Galaţi, de frica Muscalilor (pg. 25).

In *7251 Oct. 24 (1742)* Vasile Kogălniceanul are pâră cu popa Dimoftie pentru vin, iar boerii vădrari de la Trifeşti cercetează pâra (Creşteri XXVIII 255).

In *7253 Sept. 21 (1744).* Ion Neculae Mavrocordat Vodă porunceşte lui Gheorghe staroste de Putna şi Vasile biv 2 log. să cerceteze pricina dintre Vasile Kogălniceanul biv vel căpitan şi Andrei Murguleţ pentru o casă de pe un loc sterp în capul viilor lui Vasile Kogălniceanul de la Băleşti, Putna (Creşteri XXVIII 225).

Alt Vasile Kog. contemporan cu acest Vasile Kog. vel căpitan, nu e decât fratele lui Lupaşco Kog. şi fecior lui Echim Kog. unchiu de pe tată acestui Vasile Kog. Deci erau *doi* Vasile Kog. în aceiaşi generaţie — a cincia — veri primari între ei...

www.dacoromanica.ro

In acelaş an Oct. boerii rânduiţi cercetează şi măsoară locul cu pricina, care loc îl *avea şi el zestre de la socrul său Ştefan băcalu* (Creşteri 255).

In 7254 April (1746) e pomenit ca *pomeşnic*, vorbindu-se de vătavul *Nicolae Kog. fiul lui Vasile Kogălniceanu pomenişcul* (rus помощникъ = adjutant).

In cartea lui Ion Nec. Mavrocordat Vodă din 7254 Iunie 22 (1746) se dă din nou volnicie *lui Vasile Kogălniceanul şi altor fraţi al lui*, să-şi ia de a zecea de pe Ghidişăni, moşie de la părinţii şi moşii lui (pg. 27). De ce nu i se dă nici un titlu de boerie? O simplă uitare de cancelarie, căci în 7255 Noembrie 9 (1746) — deci după 5 luni, — *Vasile Kogălniceanul e tot biv vel căpitan*, în scrisoarea de danie pentru fratele său Andrei Kogălniceanul, dă şi nepotului său de frate Cost. Kogălniceanul moşia Dinţeni, de pe apa Lilivei (pg. 28).

Tot biv vel căpitan îl găsim în 7250 Mart 15 (Ac. Rom. II. 294; tot biv vel căpitan e şi în 7255 Mai 28 (1747), Vasile Kogălniceanul e amintit tot biv vel căpitan în notele lui Enache (pg. 31).

In Catastihul Iaşilor din 1755 găsim pomenită „casa lui Vasile Kogălniceanul în Trepezăniasa lângă Barnovschi; când avea ca musafir pe doctorul Enache ot dom (casa) Kogălniceanul (I. Neculcea I. 34).

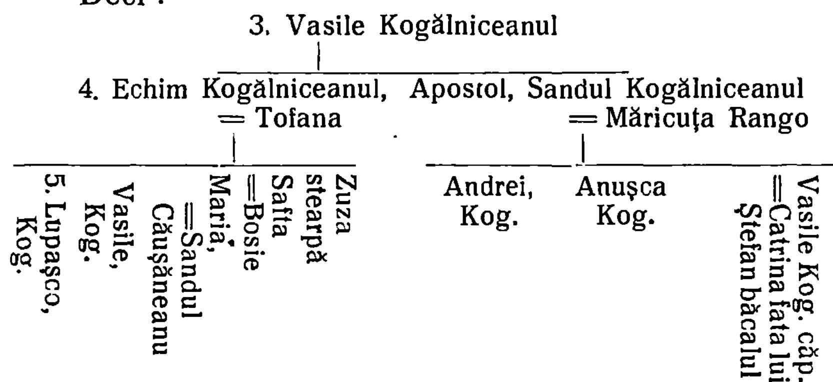
Vasile Kogălniceanul făcându-şi case mari în Iaşi, şi fiind legat de interesele sale mai mult la Iaşi n'a putut căuta de moşiile sale de la Scrivuleni, de pe valea Lilivei. De aceia în cartea lui Matei Vodă Ghica din 7262 Oct. 24 (1753), dată lui Const. Kogălniceanul de visterie, arată că tatăl său Vasile Kogălniceanul, având-şi şederea sa aici *la Iaşi*, şi fiindu-i peste mână n'a mai putut ţinea locul acela (= Ghidişenii) şi s'a tras cu ce a avut *acolo* (la Ghidişeni) la alte moşii ale sale, mai încoace, mai aproape de oraş şi *de casa lui* (pg. 35). Iar în cartea lui Matei Ghica Vodă din 7264 Mai 10 (1756), judecând pricina Kogălnicenilor pentru Scrivuleni... zice între altele că socotind zapisul făcut cu economie l'au rumpt şi au dat rămas *pe feciorii Sandului Kogălniceanul*, înţelege pe *Vasile Kogăl-*

www.dacoromanica.ro

niceanul şi pe fraţii lui (pg. 97). Enache Kogălniceanul îl pomeneşte în 1784 Sept. 14 ca *strămoş al său pe Vasile Kogălniceanul* biv vel medelnicer (pg. 96). Iar în opisul de actele *Ghidişenilor* întocmit de Enache Kog. stolnic în 1786 Febr. 5, tot se vorbeşte şi de *Vasile Kogălniceanul, părintele d-sale stolnicul Enache Kogălniceanul* (pg. 98—99).

Cu aceştia am încheiat seria Kogălnicenilor din generaţia a 5-a, din jumătatea întâia a secol. al XVIII.

Deci :

15. Neculai Kogălniceanul preot
(ot Dăneşti, Vaslui)

Neculai Kogălniceanul preut, este tulpina răzeşilor din Dăneşti (Vaslui). Fire neastâmpărată, pr. Neculai Kogălniceanul se găseşte vârât în toate afacerile; bun gospodar şi bun tată de familie, pururi în procese cu vecinii, cere să i se facă hotărnicie la părţile sale de moşie din Dăneşti, unde venise cu slujba preuţiei, după ce şi-a luat preuteasă, o diaconiţă, răzeşiţă în Dăneşti.

Iată ce ştiri avem de acest pr. Nec. Kogălniceanul, din Dăneşti. In 1773 Sept. 13, pr. Neculai Kogălniceanul în zapisul său de danie spune *că el este feciorul lui Lupaşco Kogălniceanul, nepot de frate lui Vasile Kogălniceanul şi cu fii săi Costandin şi Ion*, şi că dă danie Tăcmăneştii, ot Vaslui, ce a fost danie şi lui Vasile Kogălniceanul de la Măricuţa fata lui Vasile Rango. (pg. 66; Ac. Rom. Creşteri pe 1908, 168)

www.dacoromanica.ro

El era preut încă de prin 1765 Februar 21, când poartă proces cu alţi răzăşi ai lui din Dăneşti pentru 25 pământuri (pg. 255). In 1779 era tot în proces cu Toader Corobană pentru 8 pământuri din Dăneşti şi *spune că era ginerele lui Grigore Ardare diacon* din Dăneşti (pg. 256). In 7288 (1780) e pomenit că a fost bănuit de răzeşi —neamul Corobană—, că uricul pentru ce 8 pământuri ar fi la pr. Nec. Kogălniceanul, şi el nu vrea să-dea; de fapt pr. Neculai Kog. nu poseda dânsul uricul Dăneştilor (pg. 257). In 1783 Iunie o nouă carte de judecată a marilor boeri în pâra pornită de pr. Nec. Kogălniceanul cu răzăşii săi în contra neamului Corobană *din Dăneşti* pentru aceleaşi 8 pământuri din Dăneşti. Pr. Nec. Kogălniceanul aduce dovadă zapisul strămoşului lor Mihalce pentru 50 de pământuri şi câştigă procesul (pg. 258).

In fişele lui Ion Tanoviceanul găsim numai 2 ştiri de acest preut Nec. Kogălniceanul; în 1783 Febr. 1 avem jalba pr. N. Kog. pentru Misihăneşti [1]) (Ac. Rom. LX. 85) şi o altă jalobă nedatată prin care cerea hotarnic pe C. Negre (Ac. Rom. LXII. 85).

Soţia preotului N. Kog. era Zamfira, fata diaconului Gr. Ardare şi pentru a înţelege încrăngătura răzeşilor din Dăneşti, vom face un mic excurs istoric asupra Dăneştilor.

16. Dăneştii ot Vaslui

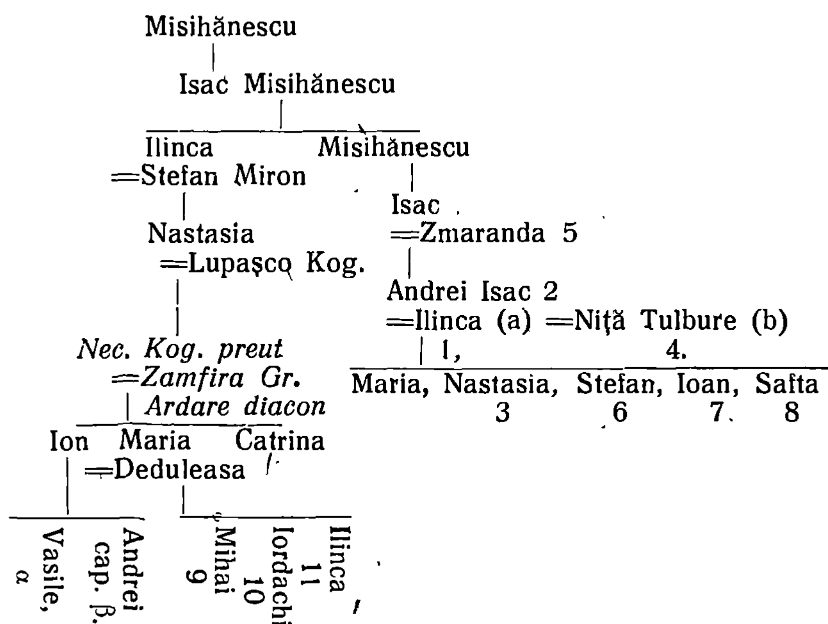
Dăneştii sat în jud. Vaslui, aşezat pe valea cu acelaş nume, la 30 km. în sus de Vaslui, şi de la 8 km. departe de târguşorul Codăeşti. Aşezat pe o vale, el are la răsărit dealul *Şurăneştilor*, şi mai în jos al *Gherghelеului*, iar la apus are alt şir de dealuri: a *Răşcanilor*, al *Beresei* şi al *Goliei*. Suprafaţa comunei

1) Interesul ce-l poartă pr. Nec Kogălniceanul Misihăneştilor, ne arată că şi el avea în trupul său ceva sânge Misihănesc. Iată o spiţă Misihănească, în raporturile lor cu Kogălnicenii (Surete XXV. 267).

www.dacoromanica.ro

cuprinde *Dăneştii răz* şi, *Dăneştii Goliei* şi *Ciorîţa* cu o suprafaţă de 3289 Ha, din cari Dăneştii răzeşi ocupă 1430 Ha, (113 Ha pădure, 1073 Ha ţarini) Populaţia e de 442 capi de familie, cu 1446 suflete. Şcoala e din 1866; biserici două de prin 1826. (Marele dicţionar geografic). Cea mai veche ştire de Dăneşti o avem din 1400 Febr. 11 (6908), când Alexandru cel Bun dărueşte pe sluga sa *Dan* vameşul (митникъ) cu 6 sate: *Şurineştii, Mănjeştii, Todireştii, Şerboteşti, Luţcanii* şi *Iacobeştii* (Surete VIII, 83). De la acest Dan şi-a tras numele *Dăneştii*, adică satul *Dăneştilor*, feciorii şi urmaşii lui *Dan*. Satul a intrat în stăpânirea familiei *Golăia*, care avea urice de stăpânire asupra Dăneştilor de la Petru Vodă Rareş, de la Alexandru Vodă Lăpuşneanul şi de la Ion Vodă cel Cumplit (Surete ms. I, 34). Neamul lui Golăe era vechiu, încă din secl. al XV; prin părţile Vasluiului, şi trăia la Rebricea (ѿт Ребрича), unde în 1480 Ianuarie 8,

---

La aceştia se referă actul de cumpărătură în Dăneşti de la α, β, şi 1, 2, 3, 4, 5. Cumpărăturile se răscumpără cu protimisire de 6, 7, 8, 9, 10 11. cf. (Surete XVII pg. XXXI).

www.dacoromanica.ro

acest Golăe (голѣи) de la Rebricea cumpără cu 150 zloţi satul Golăeştii pe Răbricea (Голѣещии на Ребрича) de la fraţii: Ivanco, Toader şi Mihul Turcul (I. Bogdan DStef I, 317).

Acest Golăe a avut urmaşi; pe un *Hanco Golăe* pe la 1546; şi pe *Stefan Golăe* parcalab de Neamţ în 1583. (N. Iorga Doc. VI, 140, 141). Logofătul Ioan Golăe, atât de cunoscut din domnia lui Ioan Vodă cel cumplit, îşi lasă moşiile danie jupănesei sale *Ana* logofeteasa, care după moartea acestuia dărueşte jumătatea din jos a satului Dăneşti mănăstirei lor din marginea Iaşilor, *Golăia*, închinată de ei Vatopedului din Atos. De atunci a început a se zice acestei jumătăţi de moşie, *Dăneştii Goliei*, având o viaţă deosebită de jumătatea din sus, care a rămas urmaşilor Golăeştilor, răzeşi de Dăneşti.

In 7110 Mai 16 (1602) Irimia Băisan uricar mărturiseşte că a luat 82 taleri de la Ana Golăeasa pentru 2 selişte: *Dăneşti şi Faurii* ot Vaslui, puse zălog mai denainte la Stroici logofăt. Plătindu-se zălogul, Stroici logofătul a iscălit şi el în zapisul de zălog, care s'a şi rumpt în divan (XXV, 249).

In 7128 Mart 15 (1620) Gaşpar Vodă judecă pâra între călugării de la Golăie şi urmaşii Golăeştilor: Ionaşco Golăe paharnicul, feciorul său Andreico Golăe; şi Costin Golăe spatarul cu sora lui Maria, feciorii lui Necoară Golăe; şi de şi arată la divan că ei ar fi răscumpărat toată moşia de la Ana Golăiasa, pentru care arată ispisoc de răscumpărătură de la Simion Vodă Moghilă şi uric de întăritură de la C. Vodă Moghilă, divanul socoate că mai tare este zapisul de danie al Anei Golăiasa de cât toate dresele Golăeştilor, şi pierd procesul.

Răzeşii de Dăneşti posedă toate actele de stăpânire cum şi o spiţă de neamuri, cari toate încep cu *Costin Golăe spătărelul*, fratele *Maricăi*, amândoi feciori lui *Nicoară Golăe*, uitând de vărul acestuia Ionaşco Golăe, feciorul Andreicăi Golăe; ceia ce arată că şi-a înstrăinat moşia, ori că neavând urmaşi, a ră-

www.dacoromanica.ro

mas toată moşia Dăneştii — jumătatea din sus—pe sama lui Nicoară Golăe şi de la acesta la fiul său Costin Golăe spătărelul.

In 7199 Iunie 8 (1691) avem o nouă ştire de împărţeala Dăneştilor, făcută de Ion Racoviţă 2 paharnic. In acea vreme Dăneştii îmblau pe 4 bătrâni: *Goloe, Albotoae, Costin* şi *Bosuioc;* mai departe afirmă Ion Racoviţă că Costin a avut 4 feciori: *Ionaşco Perşe* (zis *Perjul), Mihalce, Vasile* şi *Grozava Flondoroae,* care moştenesc câte 25 de pământuri, din cele 100 pământuri, cât a fost toată moşia lui Costin, jumătatea din sus a Dăneştilor. (Surete XXV, 246).

In 7223 Iunie 4 (1715) *Toader Perjul,* fecior lui Dumitraşco Perjul, nepot lui Ionaşco Perjul, răscumpără de la Stefan Milescul sărdar, fiul spătărului Postolache Milescul şi al Mariei Milescul (pg. 247), pe care Mih. Racoviţă Vodă o întăreşte în 7230 Iune 22 (1722).

In 7231 (1723) *Toader Perjul,* mai răscumpără întregul bătrân a lui *Mihalcea Golăe,* de la nepoţii săi Mitrofan şi de la femeia lui Vasilca, fata lui Corobană, şi aşa urmaşii lui Mihalcea nu mai figurează în spiţă fiind *răzeşi vânduţi.*

Rari sate de răzeşi au o mai limpede şi vădită spiţă de neamuri în succesiunea lor la pământ ca răzeşii de Dăneşti, cum reiesă din anaforaoa marilor boeri din 1817 Iunie 12 în pricina Dăneştilor, după actele şi spiţa date de răzeşi, tot atuncia (Surete ms. I 156).

Costin Golăia spatarul a avut 4 copii: Vasile Golăia, sterp, pe *Grozava,* măritată cu Toader Flondor; Mihalcea Golăe a cărui seminţenie se pierde după 2 generaţii şi pe altă fată măritată cu Ionaşco Perjul (scris şi Perşea).

Flondureştii din Dăneşti sânt tulpina Flondureştilor din Bucovina, şi avem pentru răzeşii Flondor din Dăneşti aceste 7 generaţii de Flondureşti:

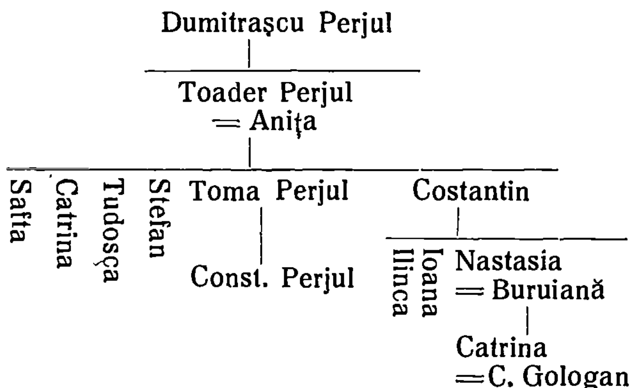
	Gheorghe — Const. — Maria — Hariton Chişchina, pr. Grigoraş
Toader—Neculai—Lupul— Flodor Flondor Flondor	Nastasia — Vasile — Ioniţă Flondor Flondor

www.dacoromanica.ro

Din contra din bătrânul răzeş *Ioniţă Perjul* se trag toţi răzeşii din Dăneşti, El a avut 1 fecior şi 5 fete: *Dumitraşco Perjul*, Catrina, Mierla, Alexandra, *sterpe* trustrele, *Grozava măritată cu Moşuleţ* şi pe *Vasilca*, a căreia spiţă se stânge după 2 generaţii.

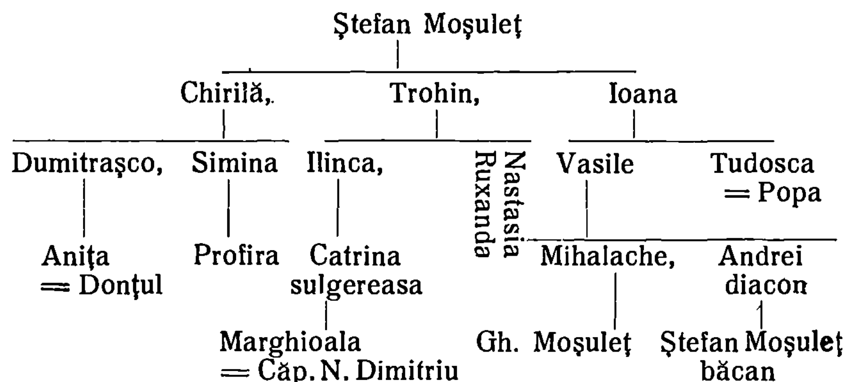
Răzeşia Dăneştilor curge între urmaşii lui *Dumitraşco Perjul* şi al *Grozavei Moşuleţoae*.

Pentru lămurire dăm urmaşii lui Dumitraşco Perjul, 4 generaţii:

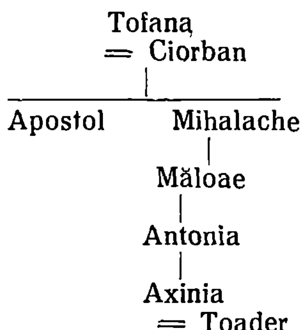
Iar *Grozava Moşuleţoaea* a avut 4 feciori: *Ştefan Moşuleţ*; *Maria, căsătorită cu Ardari*; *Gheorghe zis Bradul*, şi pe *Tofana măritată cu Ciorban*. Toţi aceştia au urmaşi, cari merg până la 1817, când se desbate procesul Dăneştilor.

Iată urmaşii lui *Ştefan Moşuleţ*.

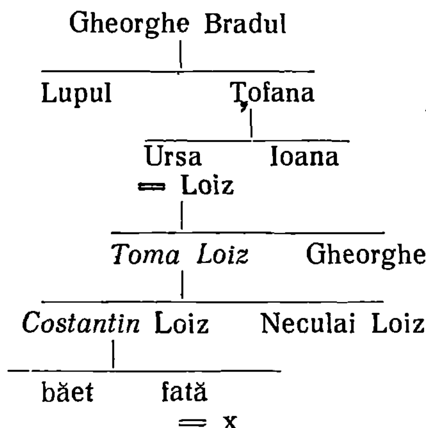

www.dacoromanica.ro

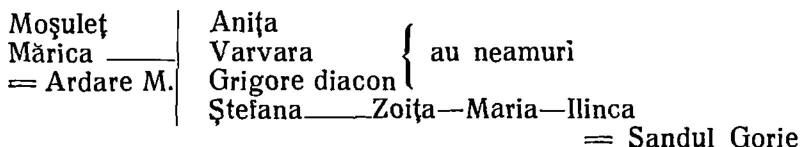
Din *Tofana Ciorbăneasa* avem aceşti curgători:

Din *Gheorghe Moşuleţ, zis Bradul,* avem aceşti curgători:

Pentru filiaţiunea lui Nec. Kogălniceanul preut, ne rămâne neamul Ardăresc, despre care iată ce spune spiţa din 1817 (Surete ms. I. 41):

Deci spiţa din 1817 ne privind direct pe pr. Nec. Kogălniceanu, nu i se dă numele, de cât că *au neamuri,* căci n'au mai stat în judecată în 1817.

www.dacoromanica.ro

In 7247 Iunie 27 (1739) se face primul ţidular al moşiei Dăneştilor de cătră Nec. Tiron vornic de poartă şi de Grigore Mihai Ardare, şi scot ei că toată moşia Dăneştilor ar fi având 199 funii — mai apoi se socot pe 200 funii — din cari 99 *pol* funii vin jumătatea din jos a mănăstirii Golia şi 99 *pol* funii jumătatea din sus a răzeşilor din Dăneşti, cari stăpâniau astfel: *22 funii* (= 330 stânjeni) răzeşii Moşuleţeşti, Ardăreşti, Ciorbăneşti, Brădoae şi Stratina; 39 funii şi 10 paşi (= 585 stânjeni) Gheorghe fiul Lupului Flondor; şi 37 funii şi 10 paşi (= 555 stânjeni), Toma Perju, (XXV, 252; Surete ms. I. 10). Lărgimea deci a Dăneştilor ar fi fost în 1741 de 2985 stânjeni sau 6656 metri.

Nec. Kogălniceanul încă nu intrase răzeş în Dăneşti pe această vreme; iar în 1765 Febr. 21, la judecata dintre răzeşul de Dăneşti, Toader Corovană şi ceilalţi 3 răzeşi, Vasile Moşuleţ, Vasile Ardare *şi preutul Nec. Kogălniceanul* (XXV. 255; Surete ms. I. 67). Iar în 1779 Iunie 3 preutul Nec. Kogălniceanul având pâră tot cu Toader Corovană, fecior lui Gheorghe Corovană şi următoriu Mihalcei, zice de sine *că e ginerele diaconului Grigore Ardare*, cel despre care spiţa din 1817 zice că *are neamuri*, dar nu le arată (XXV, 256). Şi în 1783 Iunie se vorbeşte în actele Dăneştilor de pr. Nec. Kogălnicianul în cartea de judecată (XXV. 258).

Câtă moşie a luat în Dăneşti, preotul N. Kogălnicianul la însoţirea sa cu *Zamfira, fata diaconului Grigore Ardare*, ne o arată ţidularul Dăneştilor din 1794 Oct. 20, care spune că Ardăreştii aveau în Dăneşti *12 pământuri*.

La acea dată din cele 100 pământuri, tot trupul Dăneştilor răzeşi, Flondureştii stăpâniau 37 pol pământuri (= 37.5%),, iar toţi ceilalţi răzeşi stăpâniau *62 pol pământuri* (= 62.5%). Cum pe partea Ardăreştilor erau 4 fraţi, se vine de frate câte *3 păm., 2 paşi, 3 palme* lui *Grigore Ardare diaconul*. Ştefanei Ardare, Aniţei Ardare şi Varvarei Ardare (XXV. 259), sau în stânjăni

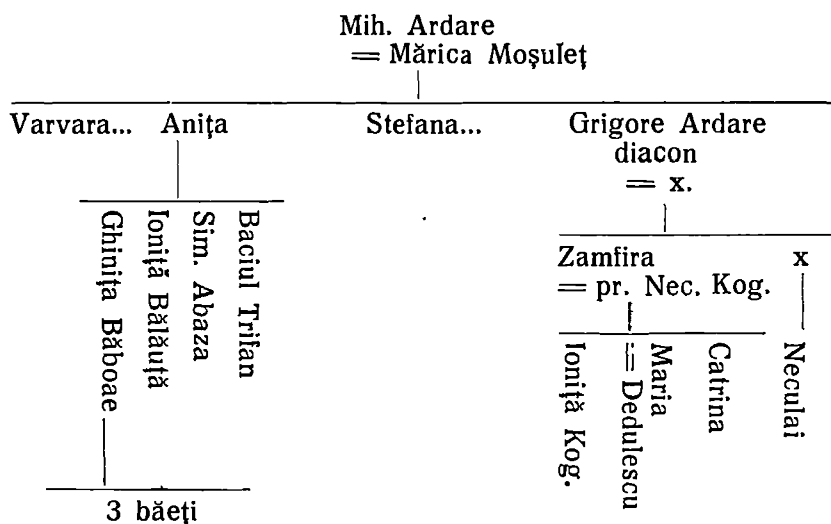
www.dacoromanica.ro

de lungime *46 stânjeni, 7 palme* (= 113 metri). Şi pentru atâta pământ atâtea pricini şi procese!

In 1807 Iuli 26, în alt ţidular se arată că Ardăceştii stăpâniau numai *8 funii, 5 paşi* în Dăneşti, câte 2 funii, 1 pas şi 1 palmă fie care (Ştefania, Varvara, Aniţa şi *diaconul Grigore Ardarie)* din trupul Moşuleţeştilor, (= 40 st., 7 palme = 89 metri). (XXV. 263).

Dar socrul lui N. Kog. preut, a fost om harnic şi a căutat să-şi sporească răzeşia, desfundând din codru mereu *„la înfundătură“*, unde era un bătrân întreg (= 25 pământuri = 375 stânjeni = 836 metri [1]), căci zice ţidularul din 1784: „iar un bătrân ce este *în fundădură* şi e cumpărat de la Mihalcea Corovană, umblă drept doao pământuri (= 30 stânjeni drept 15 stânjeni de la câmp), fiind scurte, *unde iaste descălecătura diaconului Grigore Ardare*:

Am putea după aceste ţidulare întregi spiţa *Ardărească*, scoborâtori din *Mih. Ardari*:

1) Aici fiind locul mai îngust, nu larg ca la şes, *un* pământ s'a socotit drept *două* de la şes; deci lărgimea Codrului în înfundătură venia 50 pământuri = 750 stânjeni = 1672 metri).

www.dacoromanica.ro

17) Vasile sin Echim Kogălniceanul (ot Dăneşti)

Enachi Kogălniceanul stolnic în însemnările sale genealogice despre Kogălnicenii, scoborâtori din Echim Kog., arată că a avut şi pe *Vasile Kogălniceanul*, despre care nu prea ştim spune ceva de o cam dată, de cât că în 7229 Noembrie 25 (1720) iscăleşte ca martur pentru Scrivuleni, şi-şi zice Vasile Kog., feciorul lui Iachim Kog. (Ac. Rom. LXXXII. 26).

Iar dacă luăm citatele lui C Giurescu, că au fost *doi* Vasile Kogălniceanul — cum au şi fost, — apoi ar urma că acest Vasile Echim Kogălniceanul a fost însurat de *două ori*, şi că una din neveste a fost Catrina, fata lui Ştefan băcal, şi că a avut 5 copii: *Costantin Kogălniceanul*, *Lupul Kogălniceanul*, *Sandul Kogălniceanul*, şi două fete *Catrina* şi *Maria* (cf. nota pg. CV).

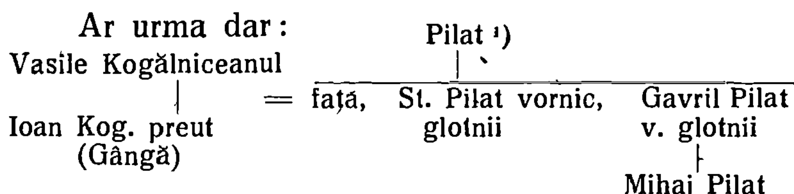
18) **Ioan sin Echim Kogălnicenul (preut)**

Şi zice Enache Kog. stolnic: „din Vasile Kogălniceanul, feciorul lui Ichim Kog. se trage *Ioan Kog. zis Gângă* (pag. 103). El s'a preuţit, şi a ţinut în căsătorie pe fata lui Ştefan Pilat vornic de poartă, frate cu Gavril Pilat v. d. p. [1]), cum citim în cartea de volnicie din 7244 August 4 (1736), prin care capătă volnicie să-şi ia de a zecea de pe moşiile, ce le trage de pe Mierăuţă Coşescul *(un străbun Sionesc)* şi anume: *Costeştii*, *Broştenii*, *Poeneştii*, *Vlădeştii*, *Ivăneştii*, *Toporăştii şi Stoeneştii la Tutova* (Ac. Rom. XXXVII. 49).

1) Despre Pilăteşti ştim că erau originari din satul *Drăcenii* de pe Prut, unde se găseşte cel mai vechiu Pilat, Grigore, fiul lui Pilat, nepot lui Ilie bătrânul (Aliuş); aceasta în 7132 Sept. 8 (1623) (Surete XVII. 3. 32). Ca Fălcian îl găsim pe Gavril Pilat vornic de poartă alegând 4 moşii de peste Prut: Tudoricenii, Negoeştii, Mălăeştii şi Popeştii în 7140 Noemb. 3 (1731) (Surete XVII. 23. 25; XXV, 23). Gavril Pilat vornic de gloată iscăleşte ca martor în 7255 Dec. 28 (1746) şi în 7261 Mart 15 (1753) (XXV, 33/34). (N. Iorga Doc. Cal. II. 161). Un Mihai Pilat iscăleşte în 7266 Aug. 6 (1761). Doc. Cal. II. 183).

www.dacoromanica.ro

Ar urma dar:

19. Constantin Kogălniceanul

Constandin Kogălniceanul e fiul lui *Vasile Kogălniceanul*, şi are de frate pe *Neculai Kogălniceanul*, şi pe *Enache Kogălniceanul*, tustrei prea bine cunoscuţi în arhondologia Moldovei. Iată ce ştiri avem despre C. Kog. în documentele aduse de noi. In 7253 Oct. 28 (1744). C. Kogălniceanul, capătă danie de la Constantin vornic de Huşi, nepot de văr primare lui Sandul Kogălniceanul, o jumătate de bătrân din *Tălăeşti* pe valea Călmăţuiului (pg. 26). El va intra ca *diac de visterie*, cum îl găsim în *notele lui Ion Tanoviceanu în 7253 (1745)*. El era *logofăt de visterie* încă din 1 Sept. 7253 (1744), cum iscăleşte în cartea de cercetare a lui Simion Keşcu uricar în pricina hotarelor dintre Mierăuţ şi Petroşan (opisul Neamţului No. 4244, cf. Surete, ms. VI, 833); iar dacă în zapisul de danie nu i se dă nici un rang, este că asupra acestui zapis s'au născut bănueli, că nu e întărit de nimeni, ci e scris cu slova lui Andrei Kogălniceanul, care a scris zapisul cu zisa vărului său Costantin, vornic de Huşi (pg. 26).

In 7255 Noembrie 9 (1746) *Cost. Kogălniceanul ot visterie, feciorul lui Vasile Kogălniceanul biv vel căpitan* cumpără cu 20 lei a treia parte dintr'un bătrân, adică a zecea parte din tot satul Dinţănii de la Andrei Kogălniceanul, feciorul Sandului Kogălniceanul, deci unchiul său de pe tată, şi pe care o cumpărase părintele său *Sandul Kog.* de la T. Miclan (pg. 28).

---

1) *Pilat*, nume din Evanghelie, s'a dat lui Pilat din Pont (пилатъ понтинскии).

In greacă πῖλος, este pâslă; iar πιλάτη este *tiran*.

www.dacoromanica.ro

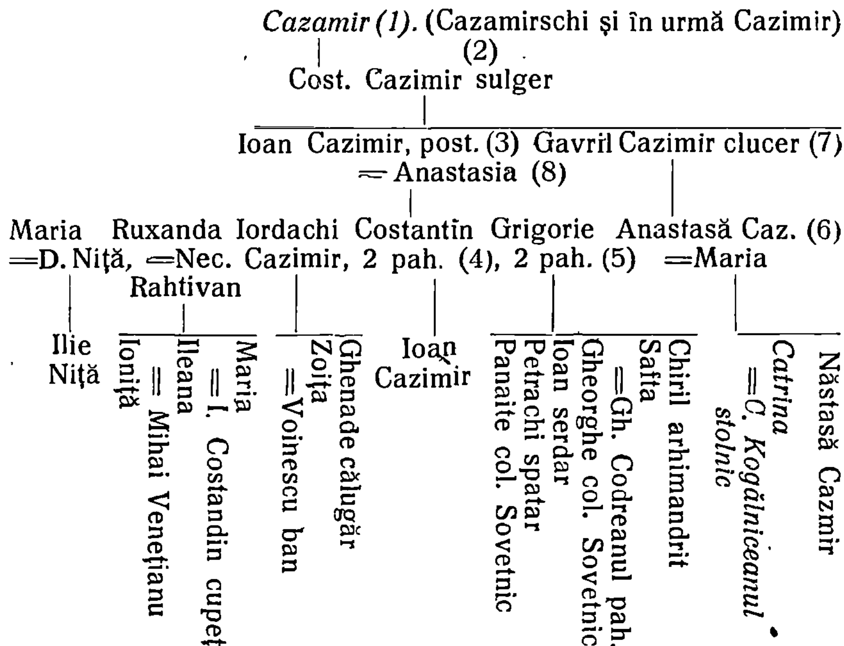
Zapisul e întărit de Ion Nec. Vodă Mavrocordat în acelaş an 7255 Noembre (1746), mai dând şi alte lămuriri (pg. 29).

In 7257 Mai 29 (1749). Ilie pitar, acum răposat, rămâne dator cu 63 lei lui Costantin Kogălniceanul *ot visterie* (arh. Sf. Spiridon).

In 7259 Februar 12 (1751) stă scris în condica familiei (Ac. Rom. ms. 536) că a murit *soacra lui C. Kogălniceanul ot visterie, Maria Cazimiroae*. El ţinea în căsătorie pe Catrina, fata lui Anastase Cazimir [1]) cum arată spiţa Cazimirească, ce o dăm mai jos, spre rectificare şi complectare a spiţei Cazimir publicată la pg. 42.

---

1) Iată spiţa Cazimirească, după un arbure genealogic copiat de mine în 1 Sept. 1927 (Surete ms. LX...). Se trage din Episcopul de Hatna şi apoi de Samirski († 1647). Ioan Camamirschi, palatinatul Cracovei. In 1662 trece în Moldova cel dintâi Cazamirschi:

www.dacoromanica.ro

Tot în această condică No. 536, cetim şi alte notiţe „7259 Feb. 18, Vineri la 10 ceasuri din zi au răpousat şi Postolachi Scorţescu". In 7260 Aug. 20 (1752) Cost. Kogălniceanul *ot visterie* cumpără cu 250 lei Hărmăneştii (Ac. Rom. LXIX. 25). In 7261 Oct. 15 (1752). Cost. Kogălniceanul iscăleşte *ca şatrar* (Sf. Spiridon Ţigăneşti II. 7).

In 7261 Mart 17 (1753) C. Kogălniceanul *logofăt ot visterie* cumpără cu 15 lei un loc de prisacă cu vie şi cu pomeţi în Brăteni de la Manole Coca (pg. 33).

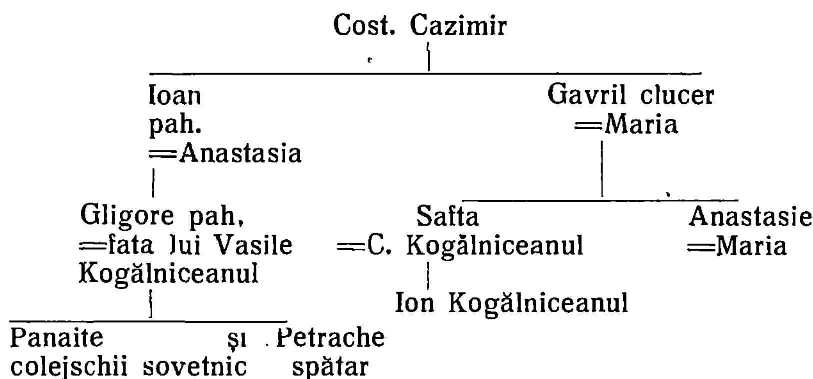
In fişele I. Tanoviceanu avem alte ştiri întregitoare despre Cazimireşti. In 7223 Oct. 3 (1714) Nec. Vodă Mavrocordat scrie carte domneasca către Gavril Cazimir parcalab; (Sf. Spiridon, Chilişoae II 16). Mihai Vodă Racoviţă îl însărcinează cu o cercetare în 7227 (1719) (Acad. Rom. XIII. 21). Nastase Cazimir lasă clironomie moşiile sale Albeşti şi Frăteni fratelui său Gavril Cazimir; aceste le dă zestre fiicei sale *Safta, măritata cu stol. C. Kogălniceanul*, şi de la acesta rămân fratelui său Ion Kogălniceanul, cum arată el în scrisoarea sa din 1772 Aug. 3 (Ac. Rom. LXXVI 130); aceasta adeverită de testamentul lui C. Kogălniceanul din 1772 Aug. 8, în care zice că jumătate din Albeşti îi lasă fiului său Ioan, pe care el îi are de la socrul său Gavril Cazimir, (Ac. Rom. LXXVI. 130).

Iar ca temeiu de acte citează spiţa în note aceste izvoare: 1) vine în Moldova în 1662; sunt 2 acte vechi, 2) 7204 (C. Duca Vodă). 7205 zapis, 7212 (Antioh Vodă). 3) 7249' (Grigore Ghica Vodă). 4) 1806 cartea de scutelnici. 5) 1805 (A. C. Moruz Vodă). 6) 7268 Cartea Episc. Dosoftei; 1772 (cartea divanului), 7) 7214 (Antiohi Vodă). 8) 7267 (carte de împărţea ă a Anastasiei, soţul lui I. Cazimir).

In actele aduse de noi mas jos se spune că în 7261 April 30 (1759). C. Kogălniceanul stolnic dă *cumnatului său Nastasă Cazimir* un sălaş de ţigani, preţeluit cu 120 lei (5 suflete peste tot) şi ia satul *Jucşeştii ot Roman*, părţi de danie şi cumpărături ale bunului său (moşului) *C. Cazimir sulger* preţeluite 150 lei (pg. 41).

www.dacoromanica.ro

Astfel redând spiţa, am avea aceste generaţii :

In 7257 Iunie 1 (1749) se dă marele hrisov a lui C. Vodă Nec. Mavrocordat de oborîirea vecinătăţii. Acest hrisov este iscălit de obştia boerimei de toate treptele. Intre cei 170 de iscăliţi, figurează şi *Constantin Kogălniceanul vel clucer.* Mih. Kogălniceanul, care publică textul hrisovului, după copia trimeasă de Antohi Sion spatar de pe orighinalul de la Odesa, pune următoarea notiţă: „străbunu-meu (Cost. Kogălniceanul) a fost pe urmă mare stolnic.

In 7261 Oct. 15 (1752) C. Kog. ot visterie, cumpără un ţigan (arhiva sf. Spiridon).

In 7262 Oct. 24 (1753) Martie 1 Ghica Vodă scrie carte la Vlădica de Huşi Inochentie să vie cu 2 ispravnici de Fălciu să cerceteze jaloba lui *Cost. Kogălniceanul ot visterie* pentru Scrivuleni, pe apa Lilei, unde au trăit moşii şi strămoşii lui şi pe care din cauză că tatăl său Vasile Kogălniceanul s'a mutat cu aşezările sale la Iaşi şi-a fost ridicat de pe Scrivuleni tot ce a avut acolo, şi aşa i s'a încălcat moşia Scrivuleni despre un Nechita Gaţul din Ghermăneşti (pg. 34). In 7262 Mai 10 (1754). Cost. Kog. logofăt de visterie se judecă cu Nechita birnic de Ghermăneşti (pg. 104).

In 7263 Sept. 24 (1754) Cost. Kogălniceanu ot visterie „se află la faţa locului în slujba vădrăritului din partea dmsale stolnicului, când a luat sama jalobei

www.dacoromanica.ro

egumenului de Neamţ. (Opis măn. Neamţului No. 2541; cf. Surete ms. VI, 766 „în actele moşiilor Epureni, Băiceni şi movila Turcului". In 7263 Iunie 15 (1755), între alţii iscăleşte şi C. Kogălniceanul *ot visterie* (Sofrăceşti III, 21). In 1755 C. Kog. diac de visterie îşi avea case în Iaşi pe *Uliţa mare*. (I. Neculce I, 40).

In 7264 Mai 10 (1756). *C. Kogălniceanul logofăt ot visterie* poartă judecată iarăşi pentru *Scrivuleni;* procesul îl poartă şi cu *fratele său Neculai Kogălniceanul biv vornic de Câmpulung* şi câştigă procesul faţă de Nechita Gaţul din Ghermăneşti şi cu Tanasă Bosie (pg. 36/38).

In acest an şi-a încheiat cariera de *logofât în visterie;* începută cătră 1744, el a ţinut-o 12 ani, până în în 1756 Mai 10. Pus în diferite slujbe, ce atârnau de visterie îl vedem îndeplinind cu multă sirguinţă slujba vădrăritului la Iaşi, la moşiile măn. Neamţului. Slujit-a *C. Kog. ca logofăt de visterie* supt Ion Vodă Nec. Mavrocordat până la 1747; supt Grigore Ghica cu a 4-a domnie până la 1748; supt C. Vodă Mavrocordat cu a treia domnie până la 1749; supt C. Vodă Racoviţă cu întăia domnie până la 1753 şi supt Matei Gr. Ghica Vodă până la 1756; şi supt C. Vodă Racoviţă cu a doua domnie vre-o 4 luni; deci slujit-a în visterie ca logofăt supt 6 domnii.

A doua slujbă ce i s'a încredinţat pentru scurtă durată este acea de *ceaşnic,* unde îl vedem iscălind ca ceaşnic în 11 Iune 7264 (1756) (arhiva Talpalari moşia Mădârjaci 28).

In *păhărnicie* îl trece cu slujba C. Vodă Racoviţă în vara lui 1756, unde a stat câteva luni, pentru a-l trece *medelnicer* de la 1756 Iulie 5. In acest timp i se dă şi însărcinarea de a tocmi curtea domnească, despre Doamna, cum cetim în zapisul din acest an (Ac. Rom. IV, 46). Stă *trei* ani, supt C. Vodă Racoviţă până la 1757, sub Scarlat Ghica Vodă până la 1758; şi supt Ion Teodor Vodă Calimah până la 1759, când e înaintat în slujbă ca *vel stolnic.*

Despre această slujbă aminteşte şi cronicarul

www.dacoromanica.ro

Enache Kogălniceanul, când vorbind de a doua domnie a lui Const. Mihai Gehan Racoviţă Vodă, zice: „iară după aceasta văzând domnul casele despre Doamna stând nefăcute, după cum le lăsase măria sa încă din cealaltă domnie, învălite cu răgoz, ca să nu să strice bolţile a chemat pe visternicul cel mare şi s'au poruncit să scrie pe la ţinuturi să tae cherestea, şi să cheme şi calfe să facă izvod cum este să se facă; orânduind Măria Sa Vodă pe *Costantin Kogălniceanul vel medelnicer cheltuitor şi pe frate-său vatavul de aprozi mumbaşir asupra acestei trebi*. Şi aşa s'au apucat de lucru, care cu mare peire până în iarnă abia s'au gătit, *după cum se văd*, făcând şi feredeu, casă minunată, formă şi grecească şi moldovenească; care în zioa de sfeti Nicolai s'a mutat domnul în ele". (Let III[2] 229).

A patra slujbă ce o are C. Kog. e acea de *vel stolnic* din 7266 (1758), când intră epitrop la cei 2 nepoţi, feciorii lui Gavril uricarul (pr. 70),

Iată în ce împrejurări capătă el rangul de vel stolnic. Venise domn în ţară cu domnie cu totul nouă, bătrânul Ion Toader Vodă Calimah, în 1758, şi găsi ţara stricată de prădăciuni şi datorii multe. Domnul face apel la *grecul dr. Stavarachi*, să îndrepte el visteria ţării, căci „bani din ţară nu eşiau şi se mirau ce vor face" Stavarachi văzind acestea se grăbi să vină în Moldova şi „peste două luni a purces şi el la Iaşi" şi .. „atunci a orânduit de pe afară cu mazili şi cu ţară să meargă la Căuşani, şi a scos mulţi robi şi bucate.

Văzând că visteria n'o primeşte nimeni, şi nici nu o dăduse nimănui, căci zice mai sus: "iară visteria cea mare a rămas, că nu primia nimeni fiind ţara stricată" Domnul a *adus pre Costantin Kogălniceanul medelnicer şi l'a făcut vel stolnic şi vechil visterniciei cei mari, zicându-i domnul „ca să-l vază"*. Atunci a stătut cu toată silinţa, tocmind isprăvniciile pe afară, făcând oameni de treabă, învăţându-i în ce chip vor urma la toate, care in puţină vreame au îndreptat toate ţinuturile ţării şi visterie, de era cu mirare tuturor, în-

www.dacoromanica.ro

cepând a veni bani la visterie“ (En. Kog. Let. III[2] 236).

Ca dovadă al acestei întocmiri a visteriei, avem Sămile visteriei Moldovei de la 1763, în care se oglindeşte temeinic ţara cu venituri şi cheltueli (Surete ms. III 550 seqq. cf. N. Iorga Doc. Calimachi II 80 seqq.).

Iar mai jos continuă: „Atunci a găsit muşteriu şi pentru visternicia cea mare cerând-o Ioniţă Cantacuzino Deleanul, pe care l'a şi făcut vel visternic Iară pe Costantin Kogălniceanul stolnic l'a făcut vel sărdar la Chişinău dându-i toată marginea aceia în samă şi ţinuturile tustrele (Lăpuşna, Orhei şi Soroca), puind tot chipul de silinţă de-a adus acea margină la stare bună, căci foarte se răsipise mai mult din pricina Tatarilor, căci făcuse mari prăzi într'aceia parte de loc, şi se strămutase toţi locuitorii“ (idem III[2]. 238).

In 7266 Ghenar 18 (1758). Maria băneasa, soţia răposatului Dumitraşco Calmăş banul se împrumută de la Ene Veneţianul cu 355 lei fără dobândă, ca să deie 200 lei la *păreasemi,* şi 115 lei la toamnă. In josul zapisului se vede notat că la 8 April 7266 *C. Kogălniceanul medelnicer* a dat cu mâna lui 100 lei jupânului Ene (N. Iorga Doc. Calimachi II, 23); asupra; persoanei lui *Kog. med.* care nu e de cât *Costantin Kog.* în mod greşit spune că *„med. C. Kog. este fratele vistierului cronicar Enache Kog.“* (o c. I. prefaţa **C**).

Ion Vodă Calimah întăreşte lui C. Kogălniceanul vel stolnic schimbul ce a făcut cu Ştefan Bosie jicniceriul, luând de la el *Cerchezenii* ot Botoşani şi dând Iucşăştii de la Roman (pg. 40). In 7267 April 30 (175), *C. Kogălniceanul vel stolnic* schimbă cu cumnatul său Nastasă Cazimir, *dându-i* un salaş de ţigani pentru părţile sale din Iucşeşti, la Roman (pg. 41).

In 7267 April 20 (1759) C. Kog. *vel stolnic* cumpără cu 500 lei 12 pogoane vie la Odobeşti (opis Neamţului No. 3874); tot *vel stolnic* în Mai 9 7267 (1759) (Ac. Rom. XXII, 93); In 7267 Aug. 2 (1759) Ion Teodor Vodă rândueşte pe *C. Kog. biv vel stolnic* să meargă să cerceteze la faţa locului pricina de hotare cu satul Cozmeşti pe Prut între Sf. Spiridon şi Sf. Vi-

www.dacoromanica.ro

neri din Iaşi (Ac. Rom. Creşteri pe 1907 pg. 216).

Din ce împrejurări nu ştim Cost. Kogălniceanu nu mai era *vel stolnic*, cred însă că numirea lui ca ispravnic la Suceava, a atras după sine să iasă din *vel stolnic*, mai toţi ispravnicii iscălind pe lângă titlul de ispravnic şi cel al boeriei, care a avut-o cu titlul de *biv.*, aşa în anul 7268 Febr. 1 (1760) C. Kogălniceanul biv vel stolnic e rănduit ispravnic, la Suceava împreună cu Dinul Canta biv vel ban (Ac. Rom. XXII 93); tot în 7268 Mart 12 (1760) *C. Kog. biv vel stolnic*, cumpără Buzenii de la Grigore Arhip şi soţia lui Maria (Arhiva. Sf. Spiridon Buzeni II, 25); şi la 1 Iunie 7268 (1761) el e ispravnic de Suceava (Ac. Rom. XXXIII 97).

Iar în zapisul său din 7269 Noembre 1 (1760) C. Kog. e biv vel stolnic (Sf. Spiridon lada IV, 25).

In sămile dăjdiilor din 1760 găsim pe stolnicul C. Kog. la ţinutul Lăpuşna şi Orhei cu aceste sumi:

14 lei pentru 7 scutelnici, iar veniturile judeţelor au fost acestea:

3278 lei sama 1192 ughi (câte 2 lei 89 bani ugul).
1639 banii zaherelei, câte 55 parale de ug.
109.32 bani judecătoriei, câte un potronic de ug.
10.111 havaetul la vtori şi treti visternic.
5036 lei 27 bani fac.

In 7268 Iunie 1 (1760) C. Kog. biv vel stolnic şi ispravnic de Suceava cercetează jalba egumenului Silvestru de la Dragomirna, împreuna cu Dosoftei Episc. de Rădăuţi (Acad. Rom. LXXXIII 9).

In 7268 Aug. 31 (1760) Cost. Kogălniceanul biv vel stolnic înpreună cu alţi 5 boeri, hotărnicesc din porunca lui I. Toader Calimah Vodă moşia Rugăşăştii ot Suceava, pe Siret, a lui Dim. Paladi vel vornic (N. Iorga Doc. Cal. II 26, 180).

In 7269 Iunie 12 (1761) C. Kog. biv vel stolnic şi ispravnic de Suceava cercetează pricina vinderii ierbei fără ştirea egumenilor. (Ac. Rom. LXXXIII 9).

In 7269 Iulie 2 C. Kog. biv vel stolnic hotărni-

www.dacoromanica.ro

ceşte târgul Sucevei (Ac. Rom. III 234 apud Iorga, Calimachi I, 444).

In 7270 Iune 20 (1762) *C Kog. stolnic* judecă cu I. Bogdan log. şi V. Razul hatman (Ac. Rom. L IX, 82).

In 1763 în Sămile visteriei Moldovei se găseşte pomenit şi *stolnicul Cost. Kogălniceanul*, căruia i se rădică 60 lei lei leafa beşleagăi de Chişinău ce sau dat leafă mai mult prin mâna dumisale *stolnic Cost. Kogălniceanul*“ iar mai jos: 64 lei dumisale *stolnic Cost. Kogălniceanul* rămăşiţă, din care 50 lei 45 bani chiria caselor de la Suceava, iar 9 lei ajutorinţă, moară“ (Surete ms. III. 576; şi N. Iorga Doc. Kalimachi. II. 84). Asemenea şi la plata *răsurilor*, ce sau dat boerilor zlotaşi ce au umblat pe la ţinuturi cu slujba *mucarerului* se dă pentru Dorohoi şi Hârlău 690 lei, din care lui *Cost. Kog. stolnic* i se dă 80 lei (Surete ms. III. 592; Nec. Iorga Doc. Cal. II. 95).

In 7271 Iunie 2 (1761) *C. Kog. biv vel stolnic* cercetează la Petricani.

In 7272 Iunie 10 (1764) *C. Kog. biv vel stolnic* scrie lui Arhip să-i lese omul său să ia dejma de pe Buzeni (Buzeni II, 27), In 7272 Iulie (1764) C. Kog. biv vel stolnic cercetează la Petricani. In 1764 Aug. 5 iscăleşte *C. Kog. biv vel stolnic* alăture cu Stef. Roset vel logofăt şi cu Lupul Balş vel vornic. (Tălpălari, Mădârjaci 30, 53).

In 1764 Oct. C. Kog. biv vel stolnic e încă ispravnic de Suceava (Buzeni 11, 13).

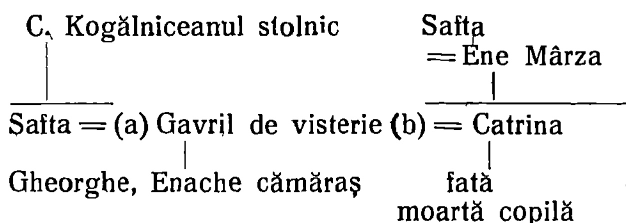
In 1765 Iulie 19 C. Kogălniceanul vel stolnic şi ispravnic de Suceava hotărniceşte locul lui Ştefan Şeptelici din Suceava pe *Frontagasse*. Şeptelici Ştefan avea locul de pe bunicul său Iane, care le cumpărase în 1671 April 22 (7179) de la Ştefan Roset vel vornic, şi acesta le cumpărase în 7163 Mart 23 (1655) de la Grigore cărciumar (N. Iorga Doc. Calimachi I. 579).

In 1766. Cost. Kog. biv. vel stolnic iscăleşte ca martur (Ac. Rom. LXV. 165); tot aşa în 1766 April 7, iscăleşte ca martur (Ac. Rom. XCVI 173; LXXXII 51). In 1766 Oct., carte de volnicie pentru Hărmăneştii *lui*

www.dacoromanica.ro

C. Kogălniceanul (Ac. Rom. LXIX, 26). In 7275 (1767) C. Kog. stolnic hotărniceşte Costineştii cu Iordachi 2 logofăt:

In 1767 *C. Kog. biv vel stolnic* iscăleşte ca ispravnic de Suceava (Ac. Rom. XXXV.38). Tot în 1767 *K. Kog. stolnic* la împărţala moştenirii lui Gh. Kog. după diată (pg. 63). In 1767 August 1 în procesul cu Nicodim Hurmuz călugăr, fratele lui Const. Hurmuz, *C. Kog. stolnic reprezintă pe nepotul său, fiul lui Gavril de visterie, cumnatul său.* (Sf. Spiridon lada V. 2, plic 11). Deci:

(cf. XXV. 70)

In 1768 Mart 2, Cost. Kogălniceanul stolnic de mărturie pentru locul lui C. Pantazi, din Suceava, zis al *Grecului,* cumpărat de acesta la venirea lui din Grecia; aici se aşeză, făcându-şi casă pe locurile pustii, fără pricină în Dumeşti. (N. Iorga Doc. Cal. I 584).

In 1768 Iulie 2 Const. Kogălniceanul biv vel stolnic este rânduit ispravnic de Hârlău (Sf. Spiridon, Hriţeni I. 15).

In 1769 Mai 7 C. Kog. biv vel stolnic e rânduit ispravnic de *Hârlău, Botoşani şi Dorohoi* (Ac. Rom. LVIII. 194).

In 1772 Mai 4. *C. Kog. stolnic era răposat,* căci se vorbeşte de o hotarnică a *răposatului C. Kog.* (Cârstieneşti II. 16).

Cu toate acestea în opisul Neamţului No. 2060 se dau 2 scrisori, una de la Ştefan Catargiul şi alta de la Costandin Kogălniceanul pentru moşia *Avereşti* a Secului (Surete ms. VI. 749)

După anii 1771 *stolnic Const. Kogălniceanu* pri-

www.dacoromanica.ro

meşte milă 20 lei prin mâna dumisale vtori log., şi 60 lei pe patru luni, iar pe 1774/75 avem mila lui C. Kog. 135 lei (Sf. Spiridon. Condica de venituri No. 1). Tot *ca răposat* se vorbeşte de *Const. Kog. stolnic* în 1776 Iulie 16, că răposatul stolnic Costandin Kogălniceanul ar fi cumpărat un loc de dugheni în Botoşani de la un Solomon jidov (pg. 28). Tot *ca răposat* se vorbeşte de *Cost. Kogălniceanul stolnic* în 1777 Mart 23 (pg. 70). Şi în 1778 Iulie 8 se vorbeşte de răposatul *Cost. Kogălniceanul stolnic* (pg. 75). Tot ca răposat se vorbeşte de stolnic Costandin Kog. în 1784 Aug. 26 *„stolniceasa Safta a răposatului stolnic Cost. Kog."* (pg. 93).

M. Kogălniceanu închee despre străbunul său, C. Kog. cu următoarele zise: La 1769 în vremea ocupaţiei Moldaviei de armiile ruseşti, a fost singur ispravnic pe trei ţinuturi împreună: Botoşanii, Hărlăul şi Dorohoiul. La întrebările ce le cere generalul Elen, răspund toţi ispravnicii de ţinuturi. Iată ce răspunde Cost. Kogălniceanul:

a) *Dorohoiul*, are 2 târguri: Dorohoiul şi Ştefăneştii; se megieşeşte cu Hotinul *C. Kog. ispravnic.*

b) *Hârlăul* are un târg, Hârlăul, *iarăşi Kost. Kog. ispravnic.*

c) *Botoşanii* tot din ţânutul Hârlăului, are un târg Botoşanii: *iarăşi C. Kog. ispravnic, ce se numeşte şi* vornic de Botoşani (Arh. Rom. I, 142).

Cost. Kog. era un om foarte învăţat: ştia turceşte, greceşte şi *franţuzeşte,* limbă întrebuinţată foarte rar pe atunci. El a tradus în limba românească *Princesa de Elida* a lui Molière, cea întâiu carte tradusă româneşte din franţnzeşte; a mai scris şi *Istoria luării Ţarigradului.* Manuscriptele lui se păstrează până astăzi în familia noastră". (Arh. Rom. I, 98, nota).

20. **Safta Kogălniceniţa stolniceasa**
(1745—1805)

Prea ocupă mult loc această jupâneasă Safta a stolnicului Cost. Kog. pentru a nu-i scoate în evidenţă

www.dacoromanica.ro

figura ei. Datele genealogice nu sânt clare în ceia ce priveşte pe jupânesele lui Const. Kogălniceanul. Se vedem întăi ce ştiri avem de acestă jupâneasă stolniceasa Safta în actele publicate de noi:

Incă din 7255 Octombrie 9 (1746) Andrei Kogălniceanul, feciorul Sandului Kog. lasă a treia parte dintr'un bătrân — a noua parte din tot satul Dinţeni — nepotului său de frate lui Cost. Kogălniceanul ot visterie, feciorul lui Vasile Kog. biv vel căpitan *şi jupânesei sale Safta* (pg. 29). Ceia ce arată că această jupâneasă Saftă era căsătorită la această dată cu bărbatul ei Costantin Kogălniceanul şi despre dânsa se găseşte scrisă pe o Psaltire greacă, tipărită la Veneţia în 1740 următoarea notiţă, aşa cum o dă Alex. Papadopol Calimah în „Notiţe despre Botoşani" (pg. 54). „în 1811 Sept. 15. Vineri spre Sâmbătă la 8 ceasuri de noapte a răposat *unchiul nostru Gheorghe Kogălniceanul* şi s'a îngropat la biserica Talpalari din Eşi, din a stânga mormântului, unde sânt îngropaţi şi *maica sa Safta, soţia cea dintăi a stolnicului Const. Kogălniceanul* şi alte neamuri Kogălniceneşti" (pg. 51.) La aceasta I. Tanovicianu pune în paranteză ca lămurire *„Safta fata lui Cazimir"* (Acad. Rom. ms. 136).

In 1773 Mart 6. Safta Kogălniceniţa, soţia *răposatului stolnic Cost. Kog.* e chemată în judecată pentru 10 April (moşia Buzeni II. 26; XXV. 52, 56).

In regestul de actele prezentate la judecătoria de Orhei în 1819 Mai 18, se vorbeşte de *bunul* meu Cost. Kog stolnic şi de buna mea Safta, soţia stolnicului Cost. Kog.; aceasta pe anul 1767. (pg. 63).

In 1776 Iulie 16 iarăşi se vorbeşte de un loc de dughiană în Botoşani a stolnicesei *Safta Kogălniceanul*, cumpărat *de răposatul său soţ Cost. Kog.* (pg. 68). In 1778 Iulie 8 se vorbeşte de *Safta stolniceasa a răposatului stolnic Costandin Kog.* să-şi stăpânească moşia sa în Buzeni (pg. 74). Tot de *Safta Kogălniceniţa a stolnicului Cost. Kogălniceanul* se vorbeşte şi în 1781 August 19 în anaforaoa boerilor pentru Buzeni (pg. 86—88).

www.dacoromanica.ro

Safta Cogălnicenița stolniceasa botează în 1782 Ianuarie 31 pe Safta fiica feciorului ei Ion Kogălniceanul (Acad. Rom. ms. condica 537); iar în condica 715 se scrie; „Safta lui Ion Kog. născută la 1782 Ianuarie 31. botezată de mama lui Ion Kog., Safta stolniceasa, moartă la 1814 Octombrie (apud N. Iorga Doc. III. 66).

In 1783 Dec. 18 Safta Kog. stolniceasa se judecă pentru jumătate de moșie din Cerchezeni (Ac. Rom. I. 235).

In 1788 Aug. 25, Safta Kog. stolniceasa soția răposatului Cost. Kog. stolnic dă zapis lui Toma Cozma biv vel med., *ginerele său*, pentru 5 pogoane vie. (Opis Neamț, No. 3877); cf. Surete ms. VI. 817).

Despre Safta Kog. stolniceasa, cea de a doua soție a lui Cost. Kog. stolnic ne vorbește că era soră cu Zoița Dumitroae în următoarele notițe: „Eufrosina, fata lui Ion Kog., deci nepoata Saftei Kog. stolniceasa s'a născut la 1786 April 2, a botezat-o Zoița Dumitroae, *sora soacră-sa*. (Ac. Rom. ms. 715; apud Iorga Doc. III. 66).

In 1805 August Safta stolniceasa Kogălnicenița, ce stătea în Botoșani își face diată.

După această diată iată care sunt rudele cărora le lasă câte ceva prin diată: a) fiicei sale Catrina [1] 50 lei; b) nepotului său *Cost. Kogălniceanul* [2] *feciorul lui Ion Kogălniceanul* o dughiană în Iași; c) nepotului său *Ilie Kogălniceanul* [3] *feciorul lui Ion Kogălnicenul* un țigan și 5 stânjeni d) nepoatei sale *Catincei* [4] *fata lui Ion Kogălniceanul*, o casă din Botoșani și lucruri și odoare; nepoatei sale *Soltanei* [5] *fata lui Ion Kogălniceanul* îi lasă 5 stânjeni, f) *ginerelui său Neculai Aslan* [6] medelnicer îi lasă 500 lei, g) *fiului ei Ion Kogălniceanul* [7] i-a fost dat la însurătoare o crucișoară din sfântul lemn, h) *ginerelui său Toma Cozma* [8] îi dă 400 lei. (pg. 114).

Iată deci schița tălmăcirei testamentului:

www.dacoromanica.ro

Safta = Cost. Kogălniceanu = Safta Arbure
Cazimir (a) stolnic (b)

- Gheorghe Kogălnic. 3 postelnic
- Catinca 1 pănărniceasa (a)
- Ioan 7 (b) Koglniceanul (Ioanichie) =Smaranda Bantăş
- fata (b) =N. Aslan 6 medelnicer ✝ 1811
- Elisabeta (b) =Toma Cozma 8 ban
- Constant. 2 Kog.
- Ilie 3 Kog.
- Catrina 4
- Soltana 5
- Safta
- Mărioara =Andrieş

Rezultă din aceste că C. Kogălniceanul a avut 2 femei, şi pe amândouă le-au chemat *Safta*; cea întâi soţie a fost *Safta*, fata lui Nastasă Cazimir, nu cum scrie spiţa *Catrina*; cu aceasta Safta Cazimir a avut de fecior pe *Gh. Kogălniceanul* treti post. şi pe Catrina, cum singură spune că Ion Kogălniceanul şi Catrina Kog. *îi erau fraţi numai de pe tată, deci nu şi uterini.*

A doua Safta era născută Arbure, căci Gavril de visterie era cumnatul lui C. Kogălniceanul stolnicul, care ţinuse în căsătorie o soră a lui, cu care făcuse 2 copii pe Gheorghe şi pe Enache.

21. Kogălniceniţa lui Gavril de visterie
(C. 1720 — C. 1750)

De această soră a stolnicului Cost. Kogălniceanul, ne vorbeşte cartea lui Gr. Alex. Ghica din 1771 Mart 23, prin care după cercetarea ce a făcut vel log. Vasile Razul hotărăşte în pricina dintre Safta lui Ion Mârza cupeţ, sora lui Gavril Uricariul şi Enache feciorul lui Gavril Uricariul făcut cu femeia cea dintâi. Gavril Uricariul *a fost ţinut întâi în căsătorie pe sora lui Cost. Kogălniceanul* stolnicul, cu care a făcut 2 copii, pe Gheorghe şi pe Enache, şi murind femeia cea dintâi,

www.dacoromanica.ro

adică *sora* lui Constantin Kogălniceanul, a luat al doilea femee pe Catrina, fata Saftei Enoaea, cu care iarăşi a făcut o copilă, şi după câţi-va ani murind Gavril de visterie, s'a râdicat Const. Kogălniceanul stolnic în 7266 de a intrat epitrop la cei doi nepoţi ai săi. (pg. 70). Epitropi în această clironomie a fost şi Nec. Kogălniceanul pitar, frate cu stol. Cost. Kogălniceanul (pg. 53).

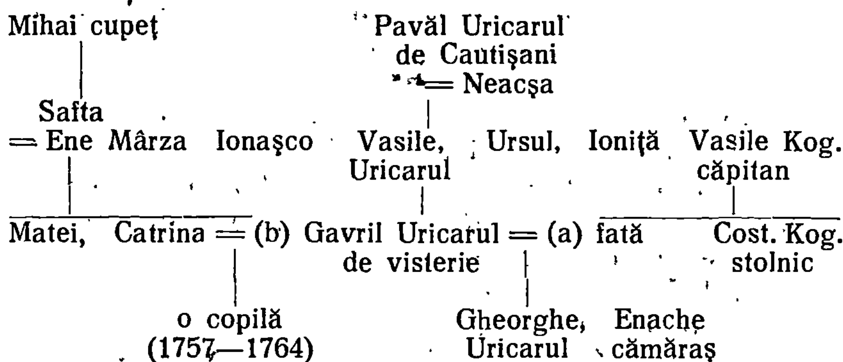
In afacerile clironomiei lui Gavril de visterie era un zapis de împrumut ce Gavril de visterie îl făcuse dela Maria Chiciormăneasa de la *podul lui Gherman*, pentru care a pus zălog scrisorile moşiei Şendreni, parte de jos, pe îmbe malurile Prutului. Zapisul era de 13 ani, adică din 1751, (7259 Feb. 2). Intrucât boerii judecă pricina zapisului în 1764 Iulie 29 (pg. 53) Epitropul Nec. Kogălniceanul pitar, va lua numai capetele 21 lei, fără nici o dobândă *căci cel ce a dat banii încă a murit*, şi să-i dee zapisul femeei. In 1764 trăia copila făcută de Gavril ot visterie cu femeia de a doua, Catrina fata Saftei Enoaei.

Ca în 1758 să moară Gavril Uricariul, şi cele 2 femei ale sale, însamnă că s'a fost însurat cu sora Kogălniceanului cel puţin după 1740. Cei doi fraţi Kogălniceni, Const. Kog. stolnic şi Nec. Kog. pitar, intrând ca epitropi în 1758 scot întâi zestrele amânduror femeilor, deci şi a surorii lor, iar ceia ce a rămas partea lui Gavril personal, au împărţit-o epitropii pe toţi trei copii lui Gavril, făcuţi cu cele 2 femei, adică a împărţit averea lui Gavril: moşii, odoare şi alte rămăşiţuri în două părţi: o parte pentru cei doi copii, Gheorghe şi Enachi, făcuţi cu sora Kogălnicenilor, şi altă parte copilei, care încă trăia la 1764, căci zice mărturia, că după moartea lui Gavril, copila a mai *trăit 5 ani* (pg. 71) şi după aceia a murit şi mama copilului. Vodă Gr. Ghica Vodă judecă şi hotărăşte ca toată averea ce a avut Gavrilă de pe femeia a 2-a, ale căreia zestre au fost alese de boerii epitropi şi fusese date în sama copilei, ea murind înaintea mamei sale toate bunurile fiicei le moşteneşte mama; şi de la

www.dacoromanica.ro

mamă, la bunică. Zestrele Catrinei erau: 2 dughene în târgul de sus pe ulița Hagioaei, o casă în Muntenime, vii la Odobești, țigani și alte lucruri (pg. 71).

Pentru înțelesul acestei chestiuni de drépt civil — moștenirile — iată spița:

(cf. Surete ms. XLII. 339; XLIII. 133; Surete XXV. 72).

De acest Gavril Uricarul și fiul său Enache Cămărașul, vorbește și Gh. Kog. 3 postelnic în diata lui din 1811 Sept. 22. „Poiana *Mlădinul*, la Șacovăț ot Cărligătura, partea lui Gavril Uricarul, care mi-au rămas de la *fiul său Enache cămărașul, ce mi-au fost văr primare*" (pg. 127). Deci:

Cost. Kog. stolnic, soră = Gavril Uricarul (frați)

Gh. Kog. 3 post. Enache Cămărașul (veri primari).

22) **Neculai Kogălniceanul pitar**

n. circa 1720—m. circa 1778

De N. Kog. pitar avem de asemenea multe acte ce vorbesc de dânsul. El e fiul lui Vasile Kogălniceanul vel căpitan, frate bun cu Cost. Kogălniceanul stolnic și cu Enache Kogălniceanul medelnicerul. Iată ce știri avem de el în actele publicate de noi și în alte izvoare.

www.dacoromanica.ro

In 7250 Ianuarie 2 (1742) duhovnicul lui Gh. Ursache mărturiseşte că el a chemat pe *diacul Neculai Kogălniceanul, să-i facă diață*, dar abia a început să scrie câteva cuvinte şi Ursachi n'a mai putut vorbi. (Ac. Rom. XXXIV, 203).

In 7254 April (1746) *Neculai Kog. vatav* vinde 2 pogoane de vie cu 80 lei de la sf. Spiridon; şi zice că *era fiul poruşnicului Vasile Kogălniceanul.*

Intre anii 7255/58 (1747—50) avem mai multe notiţe despre Nec. Kog. fiul căpitanului Vas. Kogălniceanul iscălind în danii de moşii.

In 7258 Oct. 12 (1749) *Nec. Kogălniceanul biv vatav de păhărnicei* cumpără 2 pogoane de vie şi le dă danie măn. Sf. Spiridon.

In 1755 N. Kog. vornic de Câmpulung îşi avea case în Iaşi pe uliţa mare, la mică distanţă de ale fratelui său Costantin diacul de visterie (I. Neculcea I 40).

In 1756 Iunie 9 *Nec. Kogălniceanu biv vel căpitan* hotărăşte satele Spărieţii şi Cărligaţii, moşiile Episcopiei Huşilor. (Melhisedec Cronica Huşilor p 240/244).

In 7264 Mai 16 (1756) în cartea lui Matei Ghica Vodă se arată că *Constantin Kog. logofăt de visterie şi fratele său Neculai Kogălniceanul biv vornic de Cămpulung*, au avut pâră la divan cu Nechita vornicul de Ghermăneşti, pentru Scrivuleni, care râmâne rămas din lege şi din judecată. De trei ori repetă Vodă în cartea sa de judecată: „*Costandin Kog. logofăt şi frate-său Neculai Kog.* au arătat ispisocul de la Duca Vodă din 7179 Sept. 20“, deci întărimcă *Costandin Kog. logofăt ot visterie şi frate-său Neculai Kogălniceanul vornic* să-şi ţină părţ.le sale din Scrivuleni (pg. 36/38 şi 117).

In 7264 Iunie 11 (1756) *Nec. Kogălniceanul biv vel căpitan* este tot ispravnic la Fălciu.

Iar în 7265 Noembre 6 (1756) C. M. Gehan Racoviţă Vodă scrie carte la Inochentie Episcopul de Huşi şi la *Neculai Kogălniceanul biv vel căpitan, ispravnic de ţinutul Fălciului* să cerceteze pricina ce o are Ion Botezatul, ginerele popei Mihai Huiban, cu moşia *Odo-*

www.dacoromanica.ro

beştii pe apa Lilivei, zestre, şi voind să o vânză, îl opreşte un Ştefan Iamandi. (Surete XVII, 40). La întimpinarea ce o face Stefan Iamandi 2 paharnic, că *Neculai Kogălniceanul, fiind stăpân acelui Ioniţă Botezatul* ce are zestre în Odobeşti. Vodă C. M. Racoviţă rândueşte să cerceteze pricina prin cartea gospod în 10 Marte 7265 (1756) numai pe Iordachi Costachi, ispravnicul de Fălciu, colegul în isprăvnicie a lui Nec. Kog. (Surete XVIII, 109).

In 7265 August 25 (1757) *Nec. Kog. pitar* e chemat din poronca lui Scarlat Ghica Vodă să aleagă hotarele moşiei Episcopiei despre moşiile măn. Dancului din Iaşi, şi că Ştefan Iamandi s'a jăluit că i-ar fi cuprins o moşie a lui într'acele hotare. Atunci spre aflarea adevărului marele logofăt a chemat pe *Neculai Kog. ce-a fost hotarnic* faţă şi el a mărturisit înaintea lui vel logofăt că moşia lui Ştefan Iamandi nici este alăture cu moşia Episcopiei, nici să loveşte în capete, ci este peste moşia Episcopiei de trei hotară, şi de aceia Stefan Iamandi are a se hotărî cu Nec. Kogălniceanul, nu cu Episcopia." (Cr Huşilor 260/261). E vorba aici de moşia Ghidişăni, în care şi Nec. Kog. avea răzeşie (XXV, 27).

Aceiaşi însărcinare de ales hotarăle o cere Nec. Kog. biv vel pitar şi în 1759 April 28 pentru moşiile Episcopiei de pe Crasna şi Lohan (idem 267).

Intre 7266/69 (1758—61) Nec. Kogălniceanul iscăleşte *vel pitar.*

In 7267 April 26 (1759) Nec. Kogălniceanul biv vel pitar se judecă cu cumnaţii săi, ficiorii lui Gavril Caracaş, pentru Purceleştl (Arhíva Prăjescu Stolniceni I, 24).

In condica de dăjdii moldoveneşti de pe anii 1760 se vede *la ţinutul Romanului pe Neculai Kogălniceanul pitar* cu aceste sumi:

www.dacoromanica.ro

725 lei	75 bani	suma pe *275 pol ughi* (câte 2 lei şi 76 bani ugul).
778 „	96 pol	banii zaherelei, câte 55 parale de ug (55×275=15125 parale : 40=378 lei 5).
25 „	30	banii giudecătoriei.
2 „	63	havaetul lui vtori visternic.
1164	25 pol	

(Cf. N. Iorga Doc. XXII, 100).

Iar vorbind de plata scutelnicilor din Roman se notează 4 lei pentru 2 liude pitarului Nec. Kogălniceanul (idem XXII, 101).

In 1761 Iulie 16 (7269) *Nec. Kog. pitar vornic de Câmpu-lung* scrie în pricina unui Gavril între Măricuţa Râia şi Tudora Floroae (Stefanelli, Doc. Câmpulungene 64). Tot ca vornic de Câmpulung Nec. Kog. pitar cercetează hotarele mutate de C. Pizdele (idem 59). Tot ca vornic cercetează în 7269 Iulie 20 (1761) pricina ciobanului cu Maria Floroae şi pe fratele său (idem 65).

In 1762 Martie 4 *Nec. Kogălniceanul pitar vornicul de Câmpulung* scrie o jalbă a unor săteni, ginerii lui Ilieş Hoge pentru moşie (N. Iorga Doc. Cal. II 166—169).

In 7274 (1766) Nec. biv vel pitar hotărniceşte moşia Băra ot Roman (Ac. Rom. LXXX, 251).

In 7270 Iulie 3 (1762), Nec. Kogălniceanul biv vel pitar este rânduit ispravnic la Roman (Ac. Rom. LXVIII, 95);

In 1763 *pitarul Nec. Kogălniceanul* e pomenit în Sămile visteriei Moldovei, că i s'a rădicat 5 lei 108 bani din dăjdiile i ruptele pe Octombre şi Noembre, ce au arătat că au dat hac celor ce au strâns banii, 1763 April 7". (Surete ms. III, 575); iar la slujba mucarelului i se dă *pitarului Nec. Kog.* din 240 lei de la ţinutul Romanului, *numai 70 lei* (Surete ms. III 592; N. Iorga doc. Calimachi II, 95).

In 7272 Dec. 10 (1663) Neculai Kogălniceanul pitar cumpără părţile lui Ioniţă paharnic în Grozeşti (Creşteri 1911 pg. 40).

www.dacoromanica.ro

In 7273 Febr. (1765) Nec. Kogălniceanul se găseşte stăpân în Şendreni, şi din partea lui din Şendreni, ce este la malul Prutului în ţinutul Eşilor, şi între partea măn. Cetăţuia din Iaşi, este partea de moşie a rezeşilor Ion Stroe ruptaş, cu ai lui, strănepoţi lui Costantin diacul, ce o vânduse lui Ioniţă Cantacuzino visternicul cu 30 lei (pg. 54).

Intre 1765/66 Nec. Kog. iscăleşte pitar şi biv vel pitar.

Iar în 1765 Iune 1 Nec. Kog. biv vel pitar şi vornic de Cămpulung cercetează pricina pentru muntele Ouşorul între Cândreni şi Flocosu (idem 77).

In 1766 *Nec. Kogălniceanul vel pitar* schimbă moşiile sale *Petreştii* şi *Socii* de pe Răcătău în ţinutul Putnei, cumpărate de la postelnicul Neculai Bucium, şi mai lasă 250 lei, şi ia moşia *Păulenii* şi a patra parte din *Rădeni*, ot Iaşi de la Ioniţă Vărnav, ficiorul lui Pavăl Vărnav (pg. 62, 63).

In lista de documente a moşiei Liteni supt No. 18 se dă „o hotarnică a lui Neculai Kogălniceanul pitar pe Liteni din 1766 Sept. 20"; iar supt No. 25 avem „o mărturie hotarnică din 1766 Iulie 5 de Nec. Kogălniceanul biv vel pitar, cuprinzătoare de Liteni şi Corni". (N. Iorga Doc. XXI, 294); iar supt No. 29 „ o carte gospod a lui Alex. Ghica Vodă din 1766 Iulie 10, prin care orândueşte hotarnic pentru Corni pe Nec. Kog. pitar (idem 295).

In 1766 Decembre Nec. Kog. pitar ia zălog moşia Siminicenii şi Cucutenii ot Roman, pentru împrumutul ce l'a făcut lui Toma Luca stolnic. Mihai Luca fiul Tomei Lucăi ia zălogul înapoi, plătindu-i banii (Acad. Rom. XI, 234).

In 1767 Mart 25 Nec. Kog. vel pitar cumpără moşia Căueştii, din Turia ot Iaşi de la Ştefan sin Neculai cupeţ (Ac. Rom. XXXVII, 118 cf. N. Iorga Doc. III, 68).

In 1772 Aug. 3 *Nec. Kogălniceanul pitar* împreună cu Dosoftei Herescul Episcopul de Rădăuţi şi cu Petre Cheşcul şatrar, încredinţează diata fratelui său Costandin Kogălniceanul stolnic (pg. 48). In 1764 Iuli 29 Neculai Kogălniceanul pitar e epitrop cu fratele său

www.dacoromanica.ro

Cost. Kog. stolnic în averile nepotului lor de soră Enache cămăraşul (pg. 53).

In 1773 Nec. Kog. iscăleşte ca biv vel pitar în hotarnica moşiei Brăteşti a măn. Neamţului, rădicată de banul Stefan şi de *Cost. Kogălniceanul stolnic* (opis Neamţului No. 2014; cf. Surete ms. VI, 747).

In 1775 Nec. Kog. pitar cumpără nişte vii de la Sf. Spiridon.

In o scrisoare nedatată Nec. Kogălniceanul cumpără o ţigancă de la badea Vasile Adam, biv vel şatrar (Ac. Rom. XLVI, 28).

In 1779 pitarul Nec. Kog. era deja mort, căci în acel an ginerele său Iordache Iuraşco pitar zice că e ginere răposatului pitar Nec. Kog. (Ac. Rom. LX, 150).

In 1780 Iunie 19 se face hotarnica moşiei *Coluneşti* peste Prut la Lăpuşna, şi se aleg şi părţile ce le-a avut de cumpărătură *pitarul Neculai Kogălniceanul, şi le-a fost dat de zestre ginerelui său Toader Iamandi 2 paharnic*" (pg. 78 138/139).

Nec. Kog. pitar a ţinut întru însoţire pe *Balaşa, fata lui Gavril Caracaş*; iar o fată a lui a fost măritată cu *pitar Iordachi Iuraşco*, care-i era ginere.

Nec. Kog. şi-a început cariera politică încă din 1742, când e întîlnit *diac*, apoi îl găsim *vatav* de păhărnicei prin 1746—1749; ajunge apoi *vel căpitan* între 1750—1756; încheie cariera ca *vel pitar* de la 1757—1778; a mai fost *ispravnic* la Fălciu, la Roman, şi *vornic* de Câmpulung.

22. Coluneştii pe Prut

Coluneştii, moşie în Basarabia, peste Prut, în direcţia Nemţenilor. In actele aduse de noi cetim mai multe ştiri de această moşie, în care Kogălnicenii aveau şi ei baştină străveche.

Coluneştii ne duc la descălecătorul acestui sat, la *Colun*, boer cu boerie supt Petru Vodă Rareş. Când a venit Petru Vodă domn a găsit în slujba stolniciei pe *Zbeare*, boer de supt Ştefăniţă Vodă. El e mănţinut în stolnicie în primii ani de domnie; aşa în *7035* (Surete I. 119, 202, 223, 358 XVIII. 123; 125; 180; Gh. Co-

www.dacoromanica.ro

riolan 37, 166); în *7036* (Surete I. 203, 363; II. 336; XVIII. 127, 134, 136; Uricar XVIII. 104, 108, 114; I. Antonovici IV. 18). In 7037 e stolnic *Toader* (Surete I. 228, 230 IX, 16, 18; XVIII 138, 140; Ispisoace şi Zapise I. 1.55; Coriolan 45; Cronica Romanului 1. 162; Iorga Doc. VI. 1. 39; Dan, Rădăuţi 158). In 7038 revine iarăşi *Zbiare* prin Martie, ca să fie înlocuit cu *Colun* în stolnicie (Coriolan 17; Ac. Rom. pecete 166), In April 7038 stolnicia era vacantă, ceia ce arată că *Colun* a întrat în stolnicie în vara lui 1530 (Wick Horodnic 207).

Colun e *stolnic* din 7039—7044; în divanul din 7045 lipseşte (Surete 1. 129, XVII. 2, XVIII. 144, 147, 187, 190; IX. 21; Cr. Bohotinului 47; Nicolaescu Doc. 181; Uricar XVIII 120; Ispisoace I. 1.58; Arhiva Iaşi II. 177; Iorga Doc. V 212, 338, 73; Arh. ist. I. 1.83: Wick. Homor 95). In a doua domnie Petru Vodă pune stolnic pe Neagul.

Colun şi-a legat numele de satul *Coluneştii* pe Prut, unde îşi avea aşezarea.

Ce să însemneze numele *Colun?* In paleo-slovenică колоунъ e nume de animal какои-то звѣрь = un anume animal. (Сувоpина, Словарь. Petersburg 1899).

Cea mai veche amintire de *Coluneşti* o găsim în ispisocul lui Gh. Duca Vodă din 7177 April 18 (1669), prin care domnul întăreşte lui Rango stăpânire pe aceste moşii *Veiseşti, Bălăniasa, Coluneştii şi Valea lui Rango* (pg. 16; Ac. Rom. Creşteri 1908. 269).

După 54 de ani Mih. Racoviţă dă un nou ispisoc în 7231 Iulie 1 (1723) în care arată că în aceste 4 moşii era stăpân şi *Vasile Kogălniceanul, feciorul Sandului Kog.* cum şi *unchiul său Vasile Rangul, fecior lui Gavril Rangul.* Bălăniasa s'a mai chemat şi Şuťeştiii; iar *Veisăştii* se împărţeau în trei bătrâni: *Maria* (sus), *Istrati căpitan* (mijloc), şi *Rangul* (jos) (pg. 21).

Dar în Coluneşti apare stăpân şi hatmanul *Vasile Razul* în alţi bătrâni de moşie. Aşa în 7233 Iunie 12 (1725) preutul Andrei din Măcăreşti capătă danie de

www.dacoromanica.ro

la Gh. Horopceanul biv căpitan, în bătrânul *Faurului* (Ac. Rom. Creşteri 1911, pg. 37).

După 16 ani, în 7249 Martie 2 (1741) Gr. Ghica Vodă luând în vedere jalba acestui preut Andrei contra răzeşilor din Coluneşti, rândueşte cu carte gospod pe părcălabii de Branişte să cerceteze ce pâne au treierat răzeşii la arii şi ce dejmă au luat din bătrânul *Faurului* (idem pg. 38).

In 7253 Oct. 10 (1747) se arată că moşia *Bălăneasa* (Şuteştii) umblă pe 7 bătrâni: *T. Rang, Marcu Rang, Fărâmă, Grozav, Săranda, Pântea şi Ion Veisa.* (pg. 25).

Lupul Hadâmbul vornic de poartă măsoară şi alege părţile lui Vasile Razul hatman din Coluneşti şi Balta mare (Grozeştii), ce sânt alăture şi cu Tertenii. V. Razul cumpărase mai multe şurine din Grozeşti (Balta mare), şi ca vecin a putut cumpăra şi în Coluneşti. Aşa în 7272 Mart 15 (1764) cumpără 22 st. moşie în Coluneşti de la Ioniţă stegarul, feciorul popei lui Andrei; 24 st. moşie de la Ioniţă Basoc; 37 pól stânjeni de la fraţii Ştefan şi Vasile Herie; 90 stânjeni de la Iftode Tăutul; 60 stânjeni de la Toderaşco şi Lupu (Creşteri 1911, pg. 40, 41). Tot în 7272 Mart 19 (1764) se judecă pricina stânjenilor vânduţi de Ioniţă Stegarul cu Ioniţă Horopceanul, urmaşul donatorului Gh. Horopceanul.

In 7266 August 6 (1758) se face măsurătoare hotarnică a *Coluneştilor* (pg. 78). Pe cât se vede hotarnica s'a făcut în urmarea măritişului fetei pitarului N. Kog. cu Toader Iamandi pah., căci stăpân în Coluneşti se dă Th. Iamandi pah., ale căruia părţi se aleg de ale celorlalţi răzeşi (pg. 79, 80).

Cu toate că Nec. Kog. îşi măritase fata înainte de 1758 după T. Iamandi, proprietarul Epurenilor, el — socrul — îşi măreşte ocina din Coluneşti cu noi cumpărături.

Intre 7269 Sept. 12 (1760) şi 1770 Nec. Kog. cumpără în Coluneşti de la următorii răzeşi: a) de la Sandu Parfeni în 12 Sept. 7269 (Ac. Rom. Creşteri pe 1908

www.dacoromanica.ro

pg. 271); b) de la Vasile Tânjală în Mai 7271 (tij); c) de la Ion Proca din Trăisteni în 7272 Dec. 1, cu 2 zapise; d) de la Zaharia Donici şi Ioniţă Bâsoc în 7272 Dec. 1; e) de la Gh. Burghelea şi Zaharia Donici în 7272 Dec. 10 şi f) de la Ioniţă Hortolomei şi Zaharia Donici în 7273 Mai 27.

In 7273 Nec. Kog. pitar îşi alege toate cumpărăturile sale din Coluneşti prin Simion Keşcu uricar. Tot atunci îşi face inventarul zapiselor de Coluneşti.

In 1777 Ianuar 21 Gr. Alex. Ghico Vodă rânduește să se facă o cercetare la Coluneşti între Th. Iamandi şi moşneni; pentru acest proces, T. Veveriţă face lista documentelor luate de la pah. T. Iamandi. In 1778 Aug. 18 pe toate aceste cumpărături ale lui N. Kog. pitar rămâne stăpân fratele său Enache Kogălniceanul (Creşteri 1908, 273).

In 1780 Iulie 19 se ridică hotarnica Coluneştilor de către Ion Gordul vornic de poartă, şi de Andrei Iancul biv 2 pah. şi iscălită de peste 20 răzeşi din Coluneşti, şi verificată de Ion Keşcu stolnic, după cea ridicată în 1758.

Iată schiţa proprietăţii în 1780 Iulie 19.

Grozeştii, Veisăştii

partea logofăt. Vasile Razul din Coluneşti

Prutul | 971 stânjeni | dealul 966 st. | Colun, Fa ur Crâstea | Co lu ne ştii | 2520 | (888 stânjeni) | 1107 stânjeni | 979 stânjeni | 752 st. răzeşi | Valea Cupcei (Rangul)

752 st. răzeşi

219 pol stânjeni | partea lui T. Iamandi pah. | Valea Beresei

P o i c e ş t i i — Poiceştii lui Negel Sfredelul

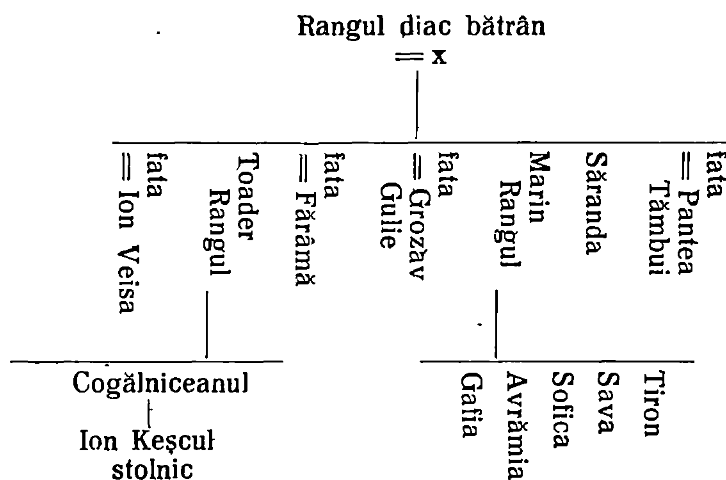
Tocmai în 1791 Iulie 12 Enachi Kog. stolnic scrie

www.dacoromanica.ro

la vornicul şi sătenii din *Poiceşti* pe Prut că el a cumpărat venitul moşiei de la Toma Iamandi stolnic; cât despre Coluneşti le scrie că e numai moşia lui; iară partea de moşie din Coluneşti, ce i-a dat-o zestre frate-meu (Nec. Kog. pitar) să-şi caute cu soacră-sa (= Balaşa) *cât este vie* (pg. 136).

Tocmai în 1817 Iunie, când Basarabia rămăsese supt Ruşi se cercetează din nou hotarăle moşiei Rangu şi Coluneştii; când D. Jăverdean vornic de poartă dă mărturia lui hotarnică (pg. 137—141).

Iată spiţa Rănguleştilor după această mărturie.

23) Bălaşa Cogălniceniţa

De această Balaşă Cogălniceniţă vorbeşte nepotul ei, Gh. Kogălniceanul 3 post. în diata sa din 1811 Sept. 22, când zice că lasă bisericii Banului casele ce le are cumpărate aici în Iaşi în mahalaua Talpalari, din vale de *casăle mătuşei sale Balaşa Kogălniceniţa* (Surete XXV. 128).

In 1786 Noembrie 12 paharnicul Mih. Sturza se jălueşte contra *Balaşăi, jupâneasa răposatului pitar Nec. Kogălniceanul,* pentru împresurarea ce face unui

www.dacoromanica.ro

loc din apropierea casei sale (Arhiva Sf. Spiridon, casele Agenţiei). Această Balaşă a răposatului pitar Nec. Kog. venia mătuşă Ecaterinei T. Sângiorg, fata lui Caracaş, cum scrie în zapisul de danie a lui T. Sângiorz med. pentru moşia Filiuţii (Rev. Miron Costin IV. 202).

Despre *Gavril Caracaş medelnicer* [1]) avem ştiri că în 1779 Noembrie 18, fiind ispravnic de Fălciu cercetează pricina pentru Brăteni dintre Enache Kogălniceanul biv vel med. şi între Pavăl Gaţul (pg. 76). Cercetarea aceasta a ispravnicului de Fălciu, Gavril Caracaş med. e pomenită şi în alte cercetări de mai apoi din 1784 Sept. 14 (pg, 95), şi de Vodă A. I. Mavrocordat în cartea sa din 1786 April 29 (pg. 101).

In 7189 Iulie 9. Caracaş biv pitar cumpără la Olteneşti (Surete VII. 170).

Un *Nec. Caracaş* e hotarnic în 7261—7263 (Surete XXIV 81. 83). In 1781 cetim că Ştefan Frăţiţă ia întru însoţire pe Safta fata lui Caracas (Surete XI.110).

Un *Ştefan Caracaş* şatrar e pe la 1762—1774 (Surete VII. 258, 284).

Gavril Caracaş med. a ţinut în căsătorie pe fata lui Pavăl Năvrăpescul sulger între 1748—1784; el are aceşti copii: *Manolachi Caracaş* ban (1795) care are

---

1) Despre Neamul *Caracaş* avem ştiri vechi în doc. timpului. (In 7143 Iulie 6 găsim un Caracaş vel uşier (Surete XXI. 40). In 7146 găsim pe un Caracaş jitnicer (Surete VII. 124) cumpărând răzeşii în Petrileşti şi Dragoteşti pe Lohan la Fălciu (Surete III. 173, 182, 192). In 7150 acelaş Caracaş jitnicer cumpără în Grumăzeni (Surete III.47). In 7158 Iulie 7 Caracaş are pâră la Vasile Vodă pentru Orţeşti (Surete XV. 82). In 7166 Caracaş este biv postelnic (Doc. Bârlădene III. 61). In 7170 Mai 25 Caracaş e postelnic (Ispisoace III. 1, 195). In 7172 Ghenar 14 C. Caracaş sulger al doilea e martur (Surete XVI. 89). In 7173 iscăleşte ca martur Iorga sin Caracaş (Surete IV. 32) In 7176 Iunie 17 C. Caracaş scrie un zapis ca uricar (Surete XVII. 98); iar în Mai 28 hotărniceşte locul dat de Iliaş Alex. Vodă lui Postolachi post. din hotarul Vasluiului (Surete XV. 89). In 7177 Iulie 1. C. Caracaş sulger, e martur (Surete XVII. 9, Ispisoace III. 2. 94). In 7179 C. Caracaş biv post. cumpără în Olteneşti (Surete IV. 74).

www.dacoromanica.ro

case la Târgul-Frumos (Ac. Rom. LXXIV. 80); *Ştefan Caracaş* zis şi *Găluşcă* şatrar 1777, are moşia Buhăeştii şi lasă Bălinţenii schitului Hârsova în 1804; *Neculai Caracaş*, a cărui fată, Ecaterina, o mărită cu T. Sângiorg, *Safta*, măritată cu Ştefan Frătiţă; *Eufrosina*, măritată cu *Balica* şi are trei copii: Iordachi, Dumitrachi şi Alexandru (1819); *Balaşa, măritată cu Nec. Kogălniceanul pitar, Ioniţă Caracaş, Lupul Caracaş* şi Gavril Caracaş vatav (Stolniceni I. 97), v. fişele I. Tanoviceanul la arhivele Statului, Bucureşti).

Trecând în secl. XVIII găsim alţi Caracaşi. In 7230 Dec. 8 (1721), cumpără în Târzii armaşul Burghelea cu fraţii săi Caracaş şi Manta (Surete XXII. 83). In 7234 Dec. 15. Cost. Caracaş e jicnicer alege Tătăraşii despre Vaslui (Surete XV. 131). C. Caracaş e jicnicer şi în 7235 (Doc. Bârlădene III. 217). Un Andrei Caracaş îl găsim trăitor la Lipovăţ în 7234 Dec. 15 (Surete XVII. 133). Gavril Caracaş socrul lui Nec. Kog. pitar e pomenit şi în Sămile visteriei Moldovei din 1760„ Gavril Caracaş medelnicer are 4 liude cu drept de a lua din visterie 8 lei. (N. Iorga Doc. XXII. 119). In 1765 Gavril Caracaş medelnicerul e trecut în sămile visteriei cu prilejul botezului unui copil al său, şi s'au cheltuit: 4 lei 60 bani o făclie de ceară de 3 ocă; 12 lei pentru 12 coţi pânză *trapezănească;* 8 lei pentru 80 dramuri matasă, 15 lei pentru un brâu de matasă, 1.90 (un galbăn) la cântărit; 2.90 (un galbăn) la moaşă, 2.90 (un galbăn) la mancă, 6 lei copiilor. 35 (= 20 ughi a 1.90 ugul) la copil; aceasta în 7272 Febr. 6; *total 84 lei, 90 bani* (Surete ms. III. 650).

Cu aceste arătări am putea întregi ştirile despre Nec. Kog. pitar. Deci:

www.dacoromanica.ro

Gavril Caracaş med.
ispravnic

Nec. Kogălniceanul = Balaşa, pitar, ispravnic

- fată = Toader Iamandi paharnic
- fată = Iordachi Iuraşco [1])

Safta, = Ştefan Frăţiţă

Neculai, Caracaş

- Ecaterina = T. Sângiorz

Ştefan Caracaş

18 bis). **Preut Ioan Kogălniceanul (Gângă)**

In două documente ni se vorbeşte de un popa Kogălniceanul, care ave casă în Iaşi, în mahalaua Muntenimei de mijloc *lângă sf. Neculai de sus.*

In 7257 April 15 (1749). Irodia, femeia lui Ion Teacădearamă cu hiasturiiei Antohi şi Gheorghe, fe-

---

1) Famili *Iuraşco* supt forma veche *Iuraşcovici* e veche în Arhondologia Moldovei. Un Onciul Iuraşcovici a slujit lui Gaşpar Vodă Graţian în misiuni ce i s'a dat împreună cu Ionaşco Gheanghe vel logofăt la Ţarigrad în 1620. Acest Onciul Iuraşco s'a însurat cu Anghelina fiica lui Vascan Orăş hatman şi ia ca zestre Şendricenii, de la Dorohoi. Fata lui, Maria, căsătorită cu Irimia Cârcu portar, n'a avut copii, şi înfiiază pe Arşenie Dobrenschi — care stăpâneşte Şendricanii (Surete XIV, despre Sendriceni). Ştiri de Iuraşco, avem în fişele lui Ion Tanoviceanu.

Un *Iuraşco vătav* prin 1664 are trei feciori ; Ştefan Iuraşco, Patraşco Iuraşco şi *Stratul Iuraşco 2 med*, însurat cu fata lui Savin cămăraş. Din această căsătorie au eşit 2 copii : Miron Iuraşco vătav de păhărnicei (1728—1750), şi pe *Ursul Iuraşco* (zis şi *Curt*)' care din căsătoria sa cu fata clucerului Ştefan Catargiul a avut 4 copii : Constantin Iuraşco treti comis, *Ileana* Icăsătorită cu Gheorghe Anastasie, Smăranda căsătorită cu on Movilă comis, şi pe *Iordachi Iuraşco* pitar căsătorit cu fata pitarului Neculai Kogălniceanul † 1794 (Ac. Rom. LX. 150).

Un Iuraşco e dat de Artur Gorovei în Istoria Botoşanilor (pg. 129) că a avut 4 copii, toate fete ; Maria căsătorită cu Mihai Mavrodin, *Raluca căsătorită cu Eminovici, mama lui Mih. Eminescu*, Olimpiada şi Fevronia maici la Agafton.

Cu acest Iordache Iuraşco se leagă N. Kog. întru cuscrie, căci se prea poate ca acest Iuraşco Iordache să fie tatăl lui Iuraşco, dat mai sus.

www.dacoromanica.ro

ciorii lui Ion Teacă-de-aramă vînd nepotului lor *Simion*, o casă în mahalaua Muntenimei de mijloc lângă casa lui Grigore Rugină căpitanul şi lângă Gheorge Sârbul, de la vale peste drum de *casa popei Kogălniceanului*, lângă coliba Mărginenilor, ce este lângă sf. Neculai de sus. (Ac. Rom. CXL, 174). Această casă Simion şi soţul său Maria o vând în 30 Sept. 7258 (1750) Iorgăi „în capul râpei ce este lângă casa lui Gr. Rugină (Ac. Rom. CXL, 195); iar în 7260 Mart 6 (1752) Iorga med. şi soţia sa Ilinca vând lui *Nedelea* vatavul „în *Muntenime de mijloc, de vale de strajă, în malul răpei, de vale de sf. Neculai de sus*“ (Ac. Rom. CXL, 166). In 7260 April 14 Gavril Pilat vornic de gloată măsoară locul de casă a lui Ioan Teacă de aramă „*de vale de sf. Neculae, de vale de drum, între ropi*“. Ac. Rom. CXL, 165).

In 7263 Sept. 4 (1754) vatavul Nedelea cumpără un loc de casă în Iaşi de la Ion Bejan şi soţia sa Irina şi fii lor Dinul şi Iordache „în Muntenimea de sus de vale *de casa Kogălniceanului peste uliţă*, care loc îl au de la moaşa lor Maria Ropotoaea, ce au ţinut-o T. Ropotă (Ac. Rom. CXL, 163); iar peste 5 ani, în 7268 Mart 20 (1760) acest vatav Nedelco mai cumpără un bordei cu locul lui de la Aniţa şi feciorii ei Ion, Ruxanda, Gavril şi Dumitru „*în Muntenimea de sus, de vale de sf. Neculai, în partea stângă*“. (Ac. Rom. CXL, 175).

Nu ne miră prezenţa unui preut Kogălniceanu la biserica sf. Neculai de sus, zis şi cel sărac (=cu un altar numai), întru cât ctitorul acestei biserici a fost Luca parcalabul de Chişinău, rudă prin alianţă cu Arbureştii şi cu Kogălnicenii (cf. mai sus pg. XLVIII), iar Gavril Pilat vornicul de gloată, care a hotărnicit locul, era cumnat cu acest preut *Ion Kogălniceanul*.

Cf. § 18 despre preutul Ion Kogălniceanu pg. CXVII.

24. Enache Kogălniceanul

Inainte de a reproduce viaţa lui Enache Kogălni-

www.dacoromanica.ro

ceanul, *scrisă de el însuşi,* ca notă la cronica lui Alex. Amiras Let. III. 168), cum şi cele ce scrie Mih. Kogălniceanul în studiul prefaţă la Letopiseţe, ediţia I, vol. I...); cum şi notele lui Alex. Pap. Calimah, să vedem ce ne spun de Enache Kogălniceanul documentele aduse de noi, şi notele lui Ion Tanoviceanu:

In 1756 Iunie 29. *Enache Kogălniceanul, vatav de aprozi,* se judecă cu Dionisie egumenul măn. Bărboiului pentru un ţigan (Arhiva Sf. Spiridon, Poenile 47).

In 1760 August 16 *Enache Kogălniceanul e biv vătav za aprozi,* şi era în Ţarigrad, cum spune notiţa pe manuscriptul *174* de la Academia Română: „Acest letopiseţ s'a cumpărat de *Enache Kogălniceanul biv vătav za aprozi* aici, la Ţarigrad fiind de la dascalul Daniel ieromonah, ce a fost şi el la Antiohie Geaneti, la 1760 August 16".

Iar în 1765 August 20 pe alt manuscript de la Ac. Română No. *156* găsim altă notiţă: „Această filadă ce scrie *istoria Veneţilor şi alte neamuri* [1]) s'au cumpărat aici în Ţarigrad de la dascalul lui Ramadan, *împreună cu altele* [2]) în mazilia lui Cost. Racoviţă Vodă la 1761 April 20". Ιωαννης Κογ. biv vel vătag za aprozi.

In 1776 Februar *Enache Kog. medelnicer* este rănduit epitrop clironomiilor camaraşului Borcea (arhiva Săcueni; Vărnav V, 24). In 1778 Iunie avem o scrisoare a lui *Enache Kogălniceanul vel medelnicer* către nepoţii săi, feciorii lui Costantin Kog. stolnic în ceia ce priveşte pe Maria fata lui Ichim Kogălniceanul, îngurluită cu un cioban, scrisoare adusă mai sus la Echim Kogălniceanul.

---

1) Complect: *„Letopiseţul Slovenilor, Iliricului, Misiei cei de sus şi Misiei cei de Jos".*

2) *Viaţa şi pildele lui Esop* la un loc cu un *cronograf* şi cu *domnia lui Nec. Vodă Mavrocordat* de la Ilie loghiotatul lui Antiohie postelnicul, la 8 Sept. 1760 (Biblioteca Iaşi) şi *„Istoria ţării româneşti de când au descălicat pravoslavnicii Creştini"* (Ac. Rom. ms. 156) de la Ilie dascălul al Făcăoaei la 12 Aug. 1761 (cf. C. Giurescu. „Bul. com. mon. ist." II 155).

www.dacoromanica.ro

In 1776 Aug. *Enache Kogălniceanul* poartă judecată la divanul lui Gr. A. Ghica Vodă cu Huibăneştii pentru Ghidişeni (pg. 69).

In 1779 Noembre 18 *Enache Kogălniceanul e biv vel medelnicer,* când poartă pâră la Măria sa Vodă C. Dim. Moruz. în contra lui Pavăl Gaţul pentru Brăteni pe Liliva, cu nume de Scrivuleni (pg. 76, 77).

1781 Iulie 4 *Enache Kogălniceanul medelnicer* îşi stăpânia peste Prut Călmăţuiul şi o parte din Tălăeşti (pg. 26, 27, 83).

In 1783 Iulie 14 *Enache Kogălniceanul e biv vel medelnicer* şi ia zapis dela mâna ierodiaconului Pavăl Gaţul din Ghermăneşti că va veni la soroc să se judece pentru Scrivuleni (pg. 84, 89, 90).

In 1784 Aug. 13 *Enache Kogălniceanul medelnicer* tot în pâra pentru Scrivuleni (pg. 52, 96).

In 1784 Sept. 23 avem o însemnare autografă a lui *Enache Kog. biv vel medelnicer.* (Ac. Rom. ms. 156). „s'au tămplat ploae şi pe urmă au şi ninsu ca di doao degete, ş'au ţinut zăle, care nime n'au apucat încă a culege viile pe multe locuri şi popuşoi, un lucru care nu ţine minte să mai fi fostu altă dată la acea vreme". Enache Kog. biv vel medelnicer.

In 1784 Noembre 16, în acelaş ms. (No. 156) avem următoarea însemnare scrisă de însuşi Enache Kogălniceanul: „în ziua sfântului Evanghelist Matei mau cinstit domnul nostru Alex. Cost. Mavrocordat Vodă *cu boeria stolnic mare* şi m'a pus ispravnic la Cârligătura în al treile an al domniei sale". Boeria aceasta nu era însă de divan, căci în divanul marilor boeri avem trei stolnici: *Răducanu Roset* 1783 Mai. *Antiohie Jora* în 1783 Noembre, şi *Arghire Cuza* 1784 Dec. 2.

In 1786 Febr. 5. *Enache Kogălniceanul era biv vel stolnic,* când îşi întocmeşte opisul documentelor jumătăţii de moşie din Ghidişeni (22, 31, 98). Idem în 1786 April (pg. 99, 101). Tot *stolnic era Enache Kogălniceanul* şi în 1793 Iulie 12, când scrie vornicului de Poiceşti, pentru venitul moşiei, ce l'a cumpărat de la stol. Toma Iamandi (pg. 135).

www.dacoromanica.ro

Intre 1789 | 90 *Enache Kog. stolnic* primeşte 50 lei milă de la sf. Spiridon; Intre 1790—91 *Enache Kog. stolnic* judecă în diferite pricini. (Ac. Rom. IX, 139, XXXIV, 28).

In 1790—1793 Aug. 11 *Enache Kogălniceanul e stolnic* când scrie pentru Poiceşti (pg. 103, 104, 105, 107). Se citează „răposatul medelnicer Enache Kogălniceanul“ în hrisovul lui Mih. Sturza Vodă din 1840 Iulie 5 (pg. 219).

In 1793 Mart 10 *Enache Kog. stolnic* e al patrulea mădular între judecătorii departamentului pricinilor străine. (Ac. Rom. XLV, 43); şi în această calitate el judecase încă din 1792 Sept. 7 pricina dintre V. Onofrei 2 vist. cu logofeteasa Răzoaea pentru un pod îmblător pe Prut la movile Gângureşti şi Mănzăteşti. Judecătorii departamentului judecătoresc dau dreptate lui V. Onofrei, care a arătat acte vechi de prin 7164 Oct. 15 (1655), până ce au ajuns în stăpânirea jicnicerului Stefan Bosie, de la care le are el de zestre. (Uricar XII, 314).

In 1 Iulie 1793 Enache Kog. biv vel stolnic se învoeşte cu Episcopia Huşilor pentru stăpânirea pe semnele hotară despărţitoare între Călmăţui şi Tălăeşti de la ţin. Lăpuşnei (Acad. Rom. creşteri 1905 p. 170).

Din aceste notiţe reiese că Enache Kogălniceanul a fost *vatav de aprozi* între 1756—1765, apoi *medelnicer* între 1776—1784; *vel stolnic* între 1784 Noembre 16—1795.

a) *Autobiografia* lui Enache Kogălniceanul. Pe fila 92 a ms. de cronici [1]) se află următoarea notiţă scrisă cu roşu şi negru (cele scrise cu roşu le redăm în cursive (cf. Acad. Rom. catalogul ms. pg. 150): *Pi aciastă vremi şi la acestu domnu şi la acestu veletu 7238*

1) Iată ce scrie M. Kog. de acest manuscript (4°/₀, 194 file, secl. XVIII (1774) dăruit de D. A. Sturza în 1895 Oct. 20): „Orighinalul la Enache Kogălniceanul scris tot de mâna sa, cuprinde dintăi *Cronica Anonimă*, tradusă greceşte de Amiras, şi apoi de la 1729 şi înainte chiar compunerea sa. Titlul Cronicii poartă data 7282 (1774). Manuscriptul se află la mine“. Let III, 330).

www.dacoromanica.ro

Oct. 10 zăle neam născut şi noi fiiul domniei sale lui Vasile Kogălniceanu, fiindu vel căpitan di Iaşi şi hatman dmlui Costandin Ipsilanti, frate cu Manoli Chiurciubaşi, pi care l'au omorât Poarta. Avându ficioru pi cel mai mari pi aga Enache, fiind agă lângă domnu şi fiindu iubit Mării sale lui Gligore Ghica Vodă, *atunci m'au botezat şi pi mine părintile dumisale* Costandin Ipsilantu marele hatman, şi mi-au scos numi din botezu *Enache pe numile fiiului dmsale agăi lui Enache, pentru că avem* frate mai mare dil chema Costandin Kogălničan,, pentru ačasta *au socotit săm zăcă mie Enake Kog. pi numili fiiului dmisale,* pi care domnul Dumnăzău săl pomenească întru împărăţie sa; *iar la mărie sa Ion Ion Neculaiu Mavrocordat Vodă am intrat* în curte mării sale la slujba copilării din casă *la leat 7254 di am slujitu cu dreptate până au ven t mărie sa* Ion Gligorie Ghica Vodă, şi iar am intrat la slujba copilăriei din casă *pân au mârsu Mărie sa cu domnie la Bucureşti, făcând* schimbări cu măria sa Ion Costandin Mavrocordat Vodă *domnie al triile* a Mării sale Ion Costandin Niculaiu Mavrocordat Vvda, şi iar miau cerut domnie pi câţva copii de oameni a boerilor, pe *Andrei Donici şaltu Donici şi pe Costin Catargiu* şi pe Mihălachi Jora şi Andrei Beldiman şi pe Costin Negre şalţâi; apoi sau mazilitu mărie sa, şi *la 1749 Aug. 20 au luat domnie Moldovii* măria sa Constandin Mihaiu Racoviţă Cehan Vvda *şi viindu mărie sa la scaunul mării sale pi la Decv.* mau făcut şi pe mini ca pre un copil comisu al triile şamu slujitu toată domnie mării sale în Moldova, până la schimbare mării sale di au mărsu la Bucureşti: *La 1753 făcândumă atunce comisu al doile, slujindul şi toată* domnie ţării romăneşti, apoi mau făcut vătaf de copii în locul lui Costache ficior lui Giuvaergi Manolache, care împlinindusă 2 pol ani ai domnii, sau făcut iar schimbari domniilor, mergându *Costandin Vodă Racoviţ iar la Moldova, sau mazilitu Mateiu Vodă Ghica di la Moldova* şi la Bucureşti au luat domnie Costandin Vodă Mavrocordat, iar Mateiu Vodă nu sau mai

www.dacoromanica.ro

învrednicit la domnie, *iar noi mergându la Moldova la 1756 Martie la Focşani mau făcut vataf di aprozi şi pe alţăi.*" (Catalog ms. Acad. pg. 150).

Această notiţă, se continuă în letopiseţi, precum urmează: „Şi viind la Roman am făcut sfintele Blagoveştenii, şi de acolo peste doă zile am purces la Iaşi, sosind spre săptămâna Patimilor la Iaşi. Şi după ţeremonie a doa zi au făcut şi boeriile, făcând mare logofăt pe dumlui *Ioan Bogdan* şi pe dumlui *Manolachi Costachi* vel vornic de ţara de gios, şi pre dumnealui *Iordachi Balş* vel vornic de ţara de sus, şi pre dumlui *Vasile Razul* mare hatman, şi postelnic mare pre *Lascarachi Giani*, şi pe *Dumitraşco Paladi* vel visternic, şi pe dumlui *Vasile Roset* vel spatar, şi pe dumlui *Ioniţă sin Toderaşco de la Români Cantacuzino vel ban*, şi pe dumlui *Ioniţă Cantacuzino fiiul dumisali logofăt Iordachi Cantacuzino* vel agă, carele a fost stătut şi cămăraş mare în domnia cea dintăiu până a nu merge la Bucureşti, şi pe *Iordachi Costachi Vensi* vel paharnic, şi pe *Enachi Costandachi* vel stolnic, şi părcalab la Galaţi, şi pe *Iordachi Hrisoscoleul Aristarhul* vel comis, şi pe *Manolachi Gianit* vel sardar, *carele pre urmă s'au învrednicit şi la domnie, atâţ la a ţării Româneşti cât şi la Moldova* [1]).

---

1) Această notiţă despre *Manolachi Giani* că a fost domn *şi la Moldova* dă lui C. Giurescu argumentul principal că autorul anonim al Cronicei atribuite pe nedrept de M. Kog. străunchiului său Enache Kog. stolnic n'a putut scrie cronica în 7282 (1774). Căci *Manolachi Giani* e rânduit domn la Moldova în 1788. Şi cum Enache Kog. moare în 1795, Cronica a fost copiată de el între 1788-1795. (C. Giurescul Bul. Comisiei istorice II. 157). In adevăr găsim pe acest *Manuel Roset Vodă Giani* având şi divan în 27 Septembre 1788: *Ioniţă Sturza* vel logofăt, *Ştefan Sturza* vel logofăt, *Iordachi Cantacuzino* vel vornic, *Iordachi Ghica* vel vornic, *Lascarachi Roset* vel visternic, *Scarlat Sturza*, *Matei Canta* vel vist.. *Depasta* vel vornic, *Costin Catargiul* vel vornic, *Cost. Ghica* hatman, *Iordachi Balş* visternic, *Iordachi Sturza* vornic, *Nec. Roset* visternic (N. Iorga Doc. VII. 240; Uricar I². 370). C. Giurescu nu observă că în textul publicat de Kog. (Let. III². 229), ce diferă de cel din notiţa (Let. III².174), se

www.dacoromanica.ro

Pe această vreme ne aflam şi noi în boerie, *vătăjiia de aprozi*, pre care vreme fiind că arsăse Curţile domneşti până a nu merge la ţara românească, şi atunce apucândusă au isprăvit numai partea divanului şi a spătăriei, bisăricile, divanul, cămara; iar haremul fiind că rămăsese nefăcut, viind de la Bucureşti au orânduit *pe fratele meu dumlui Costantin Kogălniceanul vel medelnicer*, cheltuitor asupra facerii caselor haremului, fiind că nu le făcuse Măria sa Matei Ghica Vodă, în doi *pol* ani ce au şăzut în Moldova. *Şi pe noi fiind vatav de aprozi* m'au orânduit bumbaşir asupra Curţilor, având şi toţi ţiganii domneşti în sama noastră, isprăvinduse până în toamnă cu feredeu, după cum au poftit la 1756 Octombrie, iar la 1757 Mart a venit maziliia". (Adaos de Enachi Kogălniceanu). Let. III. 168; III[2]. 174).

Iar la finele Cronicei anonime a lui Amiras, *Enache Kogălniceanul* mai dougă următoarele: „Acest domn Grigore Ghica Vodă după ce a făcut alte multe şi bune în pământul acesta a Moldovii, a mai făcut şi un turn mare şi mai înalt de cât toate turnurile mănăstirilor deasupra porţii Curţii domneşti, precum şi un clopot mare, fiind şi ceasornic, de bătea toate ceasurile zilei, de se auzia peste toată *hora*; şi mai gios de ceasornic făcu un loc împrejurul turnului, acoperit în fer alb, de şedea meterhaneaoa domnului de bătea în toate zilele chindia cea obişnuită, petrecând domnul cu veselie şi cu bucurie, care nu cred că a fi petrecut alt domnu, chivernisind tot pre toţi pământenii cu bună cărmuire, de care era toţi mulţămiţi şi petrecând toată domnia cu libov şi cu zeefeturi şi cu plimbări, cu toată curtea mării sale, la care împlinind întru această domnie ani şese s'a apucat de şi-a isprăvit domnia ţării româneşti". (Let. III. 174).

---

adaugă la Manolachi Giani *serdar* la **Chişinău** Ori ştiut e că la Chişinău era părcălab, şi numai la Orhei era *sărdaria*; şi de multe ori sărdarul de Orhei administra laturile şi peste Lăpuşna, mai ales în cercetări cu caracter militar şi politic.

www.dacoromanica.ro

Mih. Kogălniceanul în „Notiţele biografice ale Cronicarilor Moldaviei“, puse ca întroducere la vol. I din Letopisete, ediţia I din 1852 consacră o notiţă foarte bogată în date despre *Enache Kogălniceanul.*

„Cronica lui Alex. Amiras s'a urmat până la 1774 de *stolnicul Enache Kogălniceanul*, vatav de aprozi, când a compus-o. Acesta a fost fiul al doilea a lui *Vasile Kogălniceanul, căpitan mare a ţinutului Iaşi*, post căruia era încredinţată administraţia ţinuturilor înaintea înfiinţărei *ispravnicilor* de către Costantin Mavrocordat Vodă în 1741. Enache Kogălniceanul s'a născut în 10 Oct. 1730 (recte 1729), având frate mai mare pe *stolnicul Costantin Kogălniceanul*, carele este unul din iscălitorii actului de emancipaţie a vecinilor (6 April 1749) (cf. Arhiva Românească I. 44) (reproduce din Enache cele cu referinţă la hrisov. Dar cu toate reformele lui C. Mavrocordat Vodă Moldova mergea spre desăvârşita decadenţă... Supt domnul Ioan Teodor Calimah (1758) visternicia cea mare a ţării era de vândut şi nime nu vroia să o cumpere (reproduce textul cu însărcinarea lui C. Kog.).

Enache Kog. în anul 1746 în vrâstă *de 16 (recte 17)* ani a intrat în slujba domnului Ioan Mavrocordat, ca *copil în casă* sau *paj*, corp ce atunce era compus numai de feciorii de boeri, şi în care el rămâne şi supt domnia a treia a lui Gr. Ghica până la trecerea acestuia la domnia Valahiei în 1748 (se reproduce textul adus mai sus).

Enache Kog. a întovărăşit pe mazilitul domn Cost Racoviţă Vodă în Constantinopole, unde a petrecut cea mai mare parte din vreme de la 1757 până la 1761 şi apoi de la 1769 la 1774 *unde şi-a scris Cronica sa.* După închierea păcii de la Çuciuk Kainargi el veni în Moldova cu noul domn Grigore Ghica Vodă *carele îl numi medelnicer.* Cruda sinucidere a acestui bun şi nenorocit domn, şi pedeapsa pârâşilor săi, care în curând urmă, adecă tăerea lui Bogdan Manolachi şi Ioniţă Cuza îl îndemnară să facă despre îmbele întâmplări doă descrieri politice în formă de balade, din care am

www.dacoromanica.ro

publicat fragmente în *Trei zile din istoria Moldovei* (Propăşirea, foae ştiinţifică şi literară) [1]).

Enachi Kogălniceanul fu numit la 1782 (recte 1784 Noembrie 16) *stolnic* şi apoi se trase la satul *Râpile* din ţinutul Fălciului, unde avea părţi de moşie şi unde îşi petrecu zilele până la sfârşitul vieţii sale, întâmplată la 17ɜ5.

Enache Kogălniceanul ne-a lăsat cea de pe urmă cronică a ţării noastre, pentru că Moldova din zi în zi mai degradată... îşi pierduse şi obiceiul condeiului... De aceia până la 1821 ea nu a mai avut istoric, căci atunci tunul de la Drăgăşani şi *de la Sculeni* a trezit muza istorică, adormită jumătate de secol. Postelnicul Alecu Beldiman în *Traghedie* ne-a descris *Eteria*... şi este cel din urmă din şirul Cronicarilor, format de Ureche, Costineşti, Neculce, *Kogălniceanul*, şir de bărbaţi, cari formează tezaurul cel mai preţios a literaturii româneşti". (Let. I. pg. XXIII—XXIV).

Nu mai puţin interesantă este notiţa ce o consacră Alex. Papadopol Kalimah în *Notiţa istorică despre Botoşani* cronicarului Enache Kogălniceanul :

Enache Cogălniceanul a fost născut la 10 Oct. 1730 şi botezat de marele hatman Ipsilant. Acest hatman este C. Ipsilant sau Psiolul, pe care îl găsim mare hatman la 1726, în a doua domnie a lui Gr. Ghica Vodă (Let II, 425) şi care în domnia întâia a acestui domn a fost la 1729, vel postelnic (Let II 402), cum fusese şi în domnia a doua a lui Mihai Vodă Racoviţă la 1716. Hatmanul C. Ipsilante avea case mari în Iaşi şi la Ţarigrad; el avea un frate, Manuil Ipsilant, mare intrigant. La 1727 în luna lui Mai, Vodă M. Racoviţă supărându-se pe Manoil Ipsilante l'a izgonit din Iaşi, cum şi pe frate-său post. C. Ipsilant şi pe fiul acestuia, Ion aga şi pe amândoi ginerii săi Razu şi Gh. Muruzi. Retrăgându-se la Costantinopol ei intrigară contra lui M. Racoviţă Vodă, care se lepădă de domnie şi se

1) In ediţia a doua a Letopiseţilor din 1872 se reproduc în extenso aceste 2 poezii (Vol. III...).

www.dacoromanica.ro

numi domn în Oct., după stăruinţile Ipsilanţilor Gr Ghica Vodă. (At. Comnen Ipsilant τὰ μετὰ την ἅλωσιν. Constantinopol 1870 pg. 340).

La 1746 Enache Kogălniceanul a intrat în slujbă ca *copil de casă* — avea 16 ani — supt C. Nec. Mavrocordat, o dată cu alţi feciori de boeri: Andrei Donici, C. Catargiu, M. Jora, Andrei Beldiman, C. Negri, după cum însuşi ne spune. La 1749 Dec. C. Mihai Racoviţă Vodă l'a făcut comis al treilea şi a slujit supt acest domn toată domnia sa, şi când a fost numitul domn strămutat în Valahia, a mers cu el la Bucureşti la 1753 şi aci l'a făcut comis al 2-a, apoi l'a făcut vatav de copii în locul lui Costachi feciorul lui Giuvaergi Manolachi; şi după 2 ani şi jumătate schimbându-se iar Racoviţă Vodă la domnia Moldovei, Enache Kogălniceanul s'a întors cu el în Moldova la Martie 1756 şi atunci Cost. M. Racoviţă Vodă l'a făcut pe drum la Focşani vatav de aprozi...

In casa lui Ipsilanti, Enache Kogălniceanul era considerat ca fiu al casei. Pe acele vremi legătura de botez era privită mai pre sus încă de cât înrudirea naturală. Enache Kogălniceanul botezat de hatman Ipsilant era iubit de toată această familie. De aceia îl vedem îmblând des la Ţarigrad, şi chiar letopiseţul său l'a scris la Ţarigrad, cum însuşi ne spune în fruntea cronicului său (Let III, 189). Aici el se iscăleşte pe un exemplar grec al tipografului Chiriakidi Bizantinul „Legi despre căsătorie: „această carte mi-a dăruit-o D. Câvacul care arată pricina trigamiei întrânsa precum se vede; la let 1768 April 25 la Stavrodomi. Ιωαννης Κογαλνιτζάνος. spatar.

D. Câvacul este D. Ralli Câvacul; el era rudă cu Kogălnicenii şi avea case în Iaşi lângă biserica sf. Neculai cel sărac.

Pe o altă carte „Viaţa şi pildele lui Esop „scrisă de Petre logofătul din porunca vel armaşului Anton Ramadan găsim această notiţă: „Această carte a cumpărato *Enachè Kogălniceanul biv vatav de aprozi* în Ţarigrad de la Ilie loghiotat a dsale post. Antiohi la leat 1760 Sept. 8 (Serbarea şcolară de la Iaşi, 269).

www.dacoromanica.ro

In seria celor ce a scris despre Enache Kogălniceanu stă şi răposatul C. Giurescu cu al său studiu; *„Pseudo-Cronicari“* (Buletinul Comisiei istorice II 133-175). Concluziile la care ajunge C. Giurescu sunt prea tari faţă cu lipsurile de informaţiuni asupra autorului cronicii; cari ar fi putut scrie aşa de multe detalii asupra faptelor contimporane, şi deosebită atenţie să dea celor 2 fraţi Kogălniceni: *Costantin stolnicul* şi *Enache Kogălniceanul*. Ca şi în alte studii C. Giurescu a pus prea mult *subiectivism* în încheerea studiului său, negând paternitatea Cronicei. Aşa cu drept cuvânt N. Iorga a scris: „Continuatorul cronicarului luĭ Grigore Ghica — Enachi Kogălniceanul — e încă una din figurile cele mai însemnate din această epocă de sărăcie literară. Lucrarea lui Enache Kogălniceanul formează pentru un timp principala cronică Moldovenească.

Iar în a doua ediţie scrie lămurit ca răspuns la critica lui C. Giurescu: „Şi astăzi sunt de aceiaşi părere; mă sprijin înainte de toate pe atenţia ce dă în cronică *familiei Kogălniceanu,* şi nu e nici un motiv de a admite aici vre-o interpolare. Micele deosebiri se pot explica prin datele deosebite ale redactării“.

Am văzut proba afirmărilor lui C. Giurescu despre persoana lui Vasile Kogălniceanu, negându-i stăpânirea caselor din Barnovschi; iar faptul că dă ştiri *de visu* la vrăsta de 8 ani nu e nici imposibil, nici decisiv. Tot aşa şi părerea că fiind el prieten intim a lui C. Mihai Cehan Racoviţă nu putea fi criticat de Enachi Kog. în actele domniei sale, nu se ţine în picioare, ştiind că cronicile pe acea vreme nu erau lucrări *de publicitate*.

25. Frăsina Kogălniceniţa

Ea este soţia lui Enache Kogălniceanul stolnic, şi pare a fi supravieţuit soţului său mort în 1795. Se pare că n'a avut copii din căsătoria sa cu Enache Kog. stolnicul, cum ar reeşi din scrisoarea de danie, ce o face Enache Kog. stolnic în 1793 Iunie 4 *nepoatei sale Ca-*

www.dacoromanica.ro

trina, soţia lui Mihalachi Andrieş biv 2 armaş. Şi scrie în danie că-i dă prisaca de la *Rangul,* unde şi Catrina avea parte de pe strămoşul lui Rangul, şi venia pe Jijia la ocolul Braniştei, *ce se zice şi Malcoci.* Dania o face după moartea lor să fie volnic a stăpâni dania. (Surete XXV. 106).

Nu ştim din ce neam să i fost această *Frăsină,* O Leca o face a fi din neamul *Lefteridis,* probabil o străină greacă de prin Ţarigrad, unde a trăit atâta timp Enache Kogălniceanul.

Că ar mai fi fost şi alte *surori* de ale lui C. Kog. stolnic, ar reeşi din diata lui Gh. Kogălniceanul din 1811, pe care o vom analiza la vreme.

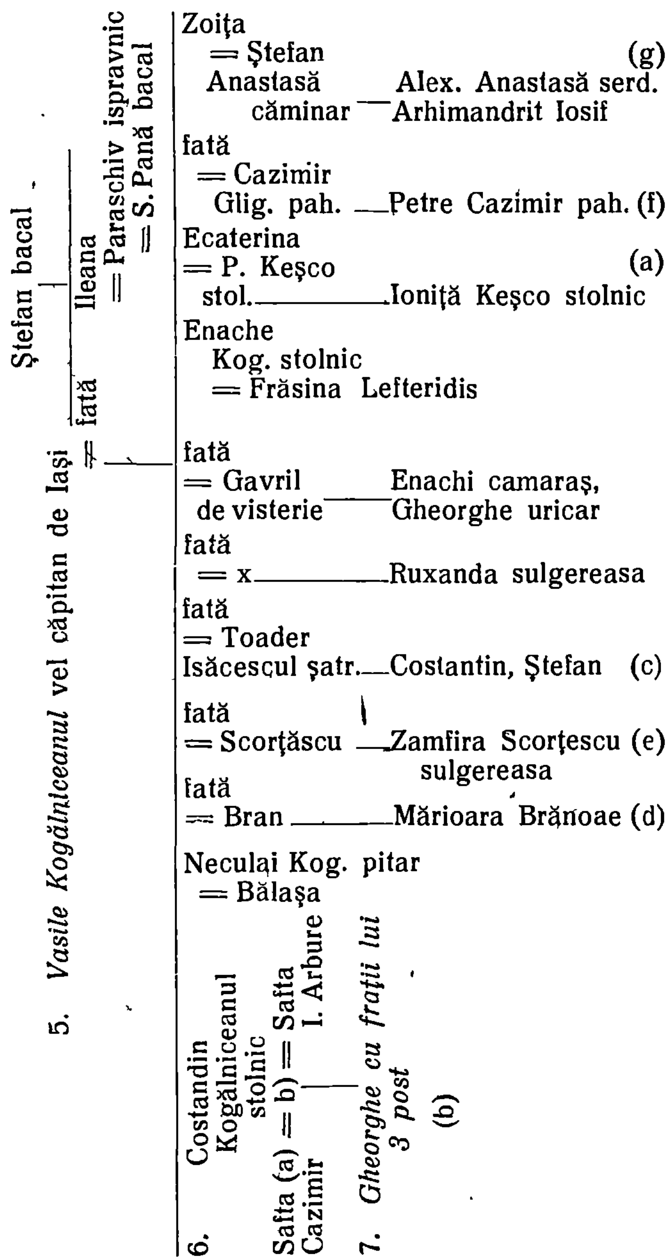
Cu aceasta se închee generaţia a 6-a de Kogălniceni.

26. **Cele 8 surori Kogălnicenițe**

Vasile Kogălniceanul marele căpitan de Iaşi a fost un fericit părinte: Pe lângă cei 2 băeţi: Neculai pitarul şi Costantin stolnicul; a avut nu mai puţin de *8 fete,* cum reisee din diata nepotului său, a lui *Gh. Kogălniceanul* 3 post. din 1811, în care înşiră toţi verii şi verişoarele, cărora le lasă câte ceva din averile sale. Ca să-i fie veri *Petrachi Cazımir* pah. *Alexandru Anastasă* sardarul, *Ruxanda* 'sulgereasa, *Zamfira Scorţăscu* sulgereasa, *Mărioara Brănoae, Enache cămăraşul, Ioniţă Keşcul* stolnic. urmează ca mamele acestora au fost fetele bunului său *Vasile Kogălniceanul.*

Toate acestea îi veniau lui mătuşe de pe tată, iar copii lor veri primari. Deci.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

a) *Keşco.*

Sim. Keşco uricarul a ţinut întăiu în căsătorie pe *Sanda* fata lui Ioan Stărcea. Din această căsătorie avem pe *Petre Keşco* şetrar, stăpânul întregei moşii Zvorâştea. El a a făcut biserica din Zvorăştea la 1782, cu hramul Uspeniei, cum sună inscripţia de de-asupra uşii la intrare (= 1782 Ianuarie 24). I-au murit mulţi copii mici de molimă în 1772: *Teodor Keşco, Vasile Keşco*, şi alte 2 fete, *„fii dumisale Petrii Keşco şi a giupănesei dumisale Ecaterina“* (I. Neculce VII. 284).

Fiul său Ioniţă Keşcul stolnic rămâne stăpân Zvoriştei după 1790, când moare tatăl său Petru stolnic.

Simion Keşco uricar apare între 1729—1769; un alt *Vasilache Keşco* se întâlneşte la 1701 (Ac. Rom. XCVI, 78) un *Velişco Keşco* îl găsim prin 1730, cumnat cu Ion Cracalie şi Stârcea.

Petre Keşco vel şatrar a ţinut în întăia căsătorie pe *Balaşa, fata lui Miron Vârnav,* cu care face pe *Ion Cheşco* stolnic şi o fată căsătorită cu Gheorghe căpitan de darabani (Ac. Rom. XCVII 53). In 1741 Petru Cheşco e *vatav de stolnicei* (Ac. Rom. Condica 237 fila 251); căpitan de Ropce în 1756; vel şatrar în 1758, e biv şătrar între 1761—1787 (XCVII, 51).

A doua femee e *Caterina,* căsătorită cătră 1770, şi ctitoră bisericii din Zvoriştea (Dorohoi).

Ion Keşco stolnic a fost însurat de două ori, a) cu fata lui Manolachi spatar şi b) cu fata lui Ilie Crăstea şatrar (A. R. II 62).

b) *Arbure.*

In procesele susţinute de Ioniţă Keşco stolnic, avem ceva întregiri asupra legăturilor cu *Arbureştii,* rude cu Kogălnicenii. Ioniţă Arbure şatrar, feciorul lui Arbure din Hărlău şi al Tofanei Luca, nepoata Lucăi parcalab de Chişinău, ţinea în căsătorie pe Paraschiva, fata lui Grigore Isăcescul. Acest Ioniţă Arbure 2 medelnicer a avut de copii pe Smaranda căsătorită cu Gavril Cazimir pe D. Arbure, pe C. Arbure jicnicer, pe *Zoiţa Dumitroae* şi pe *Safta soţia de a doua a*

www.dacoromanica.ro

stolnicului Cost. Kogălniceanul (I. Neculce VII, 283; cf. Surete XVII pg. LIV).

Despre Arbureşti avem ştiri bogate în fişele lui Ion Tanoviceanu. Arbureştii din secl. XV şi XVI, s'au stins în linie bărbătească prin omorîrea bătrânului Luca Arbure parcalab şi a fiilor săi Nechita şi Toader. Cele 6 fete ale lui Luca Arbure s'au măritat şi au luat alte nume. Abia în 1613 apare un *Gligore Arbure pah.*, căruia Stefan Vodă Tomşa i-a luat în hitlenie moşia Ionăşeni şi o închină mănăstirii Solcăi „fiind ştraşnic război cu boerii (A. R. XIX, 32).

c) *Isăceştii.*

Isăceştii aveau o înrudire cu Kogălnicenii, căci în 1779 Iunie 21 Gh. Carp biv logofăt de visterie, cumpărând moşia lui Ianache Kogălniceanul şi aflând că cumnaţii săi Petre Keşco şatrar şi T. Isăcescul şatrar, ar vrea să răscumpere moşia, ca rude mai de aproape şi cari n'au fost înştiinţate la vânzare, scrie lui P. Cheşco. care se grăbeşte a-i răspunde că n'are acest gând (N. Iorga acte şi doc. VI 107; 557). Iar Ion Keşcul stolnic în scrisoarea sa din 1808 Iulie 12 scrie vorbind de Valea Rangului şi de Bălăniasa de pe apa Nărnavei, unde neamul meu Kogălniceanul avem moşii, şi aceste părţi Kogălniceşti intrând cu *învoială de la vărul meu Gheorghe Kogălniceanul post, la* **verii săi şi ai mei,** *Costandin şi Ştefan, fii şătrarului Teodor Isăcescul,* (pag. 119).

Cel mai vechiu dintre Isăceşti este *Toader Isăcescul* căpitan cătră 1650, căsătorit cu Vărvara, fata lui Dumitraşco din Ilişeşti. Un alt *Neculai Isăcescu* căsătorit cu *Merliţa lui Gr. Stârcea* prin 1662, are trei feciori: *Ionaşco Isăcescul, Grigore Isăcescul* şi *Vasile Isăcescul* (Ac. Rom. III, 104). Trăeşte în Popeni (Dorohoi). *Grigore Isăcescul* s'a căsătorit cu Maria şi are o fiică Paraschiva prin 1739 (Ac. Rom. LXXXII, 111), *Ionaşco Isăcescul* med. s'a căsătorit cu Alexandra, fata lui Pătraşco şi are 3 fii: *Gheorghe Isăcescul, Maria*

www.dacoromanica.ro

postelniceasa şi *Gligore Isăcescul* paharnic. Acest *Gligore Isăcescul pah.* are 2 fii: *Paraschiva* căsătorită cu Ilie Neculai şi pe *Toader Isăcescul* armaş (1740), şatrar în 1781 (Rev. Miron Costin III, 58).

Acest Toader Isăcescul şatrar a ţinut în căsătorie pe fata lui Vasile Kogălniceanul vel căpitan, cu care a avut aceşti feciori: *Zoiţa, Alexandru Isăcescul, Stefan Isăcescul şi Costantin Isăcescul.*

Tot cu referinţă la familia Isăceştilor avem 4 documente din 7259/7260, prin care se arată pricinile provocate pentru Hârmăneşti ot Neamţ între *Vasile Isăcescul sin Andronic Isăcescul* şi verii săi *Vasile, Gheorghe* şi *Safta medelniceriţa*, cari au luat în tărie 6 iepe şi s'au dus la Muscali; le cere moşia înapoi. Se cercetează pricina în 11 Oct. 7259 şi în 23 Mai 7259 Mih. C. Cehan Vodă Racoviţă întăreşte stăpânire lui Vasile Isăcescul (Ac. Rom. Creşteri, XX, 121).

d) *Bran.*

Bran e sulger supt Alex. C. Muruz Vodă. A avut 4 feciori. Grigori Bran caminar, *Dumitrachi Bran* comis, deputat în adunarea obştească, director în visterie, apoi vornic mare; *Alex. Bran* spatar şi cilen în domnescul divan, *Iancu Bran* major (Arhondologia 30).

La cele arătate de pah. C. Sion, ştirile aduse de I. Tanoviceanu în fişele sale ne rădică la secl. XV-a, când Bran parcalabul avea de soţie pe Safta şi era urmaş lui Sima logofătul şi al Annei măritată cu Bârsan. — Trei generaţii de Brăneşti trăesc în secl. XVI-a: *Pătraşco Bran,* cu fii săi: Ana, Anghelușa, Ionaşco şi Buhuş; apoi şi *Gligoraşco Bran diac*, căsătorit cu Maria; Cu aceştia întrăm în secl. XVII-a. Gligoraşco Bran are 3 feciori, între care e *Vasile Bran*; acesta are pe *Toader Bran* căpitan, care deşi se dă că are 2 fete (Paraschiva şi Maria) şi un băet pe *Sandu Bran*, care se vede că a murit sterp. toţi nepoţii din cele 2 surori iau numele de Bran după *mame*. Din Paraschiva avem 3 copii: *Ioniţă Bran* cu 4 copii, *Antemiţa* stearpă şi *Dumi-*

www.dacoromanica.ro

traşcu Bran diac. log. de visterie şi apoi postelnic; iar *Maria* ace 3 copii: Costantin Bran (căsătorit cu Safta). Safta (căsătorită cu Ilie Borcilă) şi Miron Bran.

Dumitraşco Bran a ţinut în căsătorie pe fata lui Vasile Kog., şi are de fecior pe *Ion Bran*, a cărui soţie Mărioara, venia deci vară primară cu Gh. Kogălniceanul.

e) *Scorţăscul.*

Boerit de vre-o 90 ani (adică pe la 1780) T. Scorţescu căpitan; a avut 2 feciori, unul şatrar, altul paharnic; al treilea Nastasă Scorţăscu caminar; *Alecu Scorţăscu* fiul său ajunge hatman supt Ioniţă Sturza, care venia unchiu Profirei Scorţăscu, fata vornicului C. Aslan; din Ion Scorţăscu fratele căminar Nastasă, au rămas 2 fii: Iftime Scorţăscu, şi Filip Scorţăscu, căminari, sterpi. Scorţeştii de azi (1859) sunt fii hatmanului Alecu Scorţăscu (pg. 338).

f) *Cazimir.*

Zice că i-a râdicat la boerie vornic Iordachi Balş, învăţându-i carte. In 1812 spatar Pan. Cazimir trece în Basarabia cu fratele său *Gheorghe Cazimir.* Petrachi Cazimir fratele lui Panaite Cazimir rămâne în Moldova, împreună cu nepotul său Iordachi Cazimir, feciorul lui Pan. Cazimir; Petru Cazimir a avut trei feciori: *Răducanul Cazimir* căminar, spatar şi postelnic supt Mihai Vodă Sturza; *Costachi Cazimir* căminar se duce în Basarabia unde se însoară cu fata lui Manolachi Calmuţchi; *Toader Cazimir* major şi adjutant domnesc. C. Sion ştie să spună şi de alţi 2 fraţi ai lui Pan. Cazimir: *Gheorghe Cazimir* şi *Ion Cazimir*; acesta a ajuns sameş la Roman, şi apoi sărdar; Ioan Cazimir are feciori şi pe o fată Safta, măritată cu Gr. Codrianul post.. Cei 2 fraţi au avut case mari în Iaşi Pan. Cazimir, casele de azi — Maternitatea, cumpărate, de log. Alex. Ghica, tatăl lui Gr. Ghica Vodă, care

www.dacoromanica.ro

în 1852 le lasă pentru Maternitate şi le închină Sf. Spiridon; iar Petrachi Cazimir a avut casele, unde este azi Scoala de Artele Frumoase, care se păstrează şi azi în forma lor veche, fără *Arcul* Academiei, care le unia cu casele lui Alex. Voinescu (pg. 148).

g) *Anastasă Voinescu.*

Au venit cu Mavrocordaţii; s'a însurat cu fata Mucului de la Vaslui, (iazul Mucului) lângă Ţibăneşti. Fiul lui este *Ion Anastasă vel visternic.* Ioan a avut 3 feciori: *Veniamin Anastasă călugăr* şi *Gheorghe Anastasă* jicnicer; jicnicerul Gheorghe Anastasă a avut aceşti feciori: *Arhimandritul Iosaf Anastasă, Toderaşco Anastasă* ban, *Ioanichie Anastasă* călugăr, *Dum. Anastasie* turcit şi *Catrina.*

De pe moşia lor Voineştii li s'a zis Voinescu, cum au început a iscăli *Costachi Voinescu şi Iorgu Voinescu,* feciorii serdarului *Alexandru Anastasă* fecior post. *Ştefan Anastasă* (care ţinea pe fata lui Vasile Kogălnicianul). Feciorii banului Toderaşco Anastasă. *Grigore Anastasă* şi *Petrachi Anastasă* şi *Iordachi Anastasă* merg la Hios să înveţe carte. Iordachi se însoară cu Smaranda, fata agăi Gh. Negruţi (pg. 49). Cele spuse de Sion nu corespund în totul adevărului. Se vorbeşte de un *Nastasă* vornic în 7226. Acesta a avut de fiu pe *Nastasă vtori visternic* 1758. Acesta a avut 2 feciori pe *Vasile* (*Veniamin*) *Nastasă* şi pe *Ştefan Nastasă* căminar, însurat cu o *Zoiţă* (7262). *Ştefan Nastasă* a avut de fecior pe *Alex. Anastasă sulger* (Surete ms. LVI. 565) şi pe *Zamfira Scorţăscu* (Ac. Rom. LXXIV.152). Acest Alexandru era văr *al doilea* cu Gh. Kogălniceanul de pe mamă (Ac. Rom. LXXVI, 143).

14 bis) Casele lui Vasile Kogălniceanul vel căpitan

Ca complectare şi îndreptare celor afirmate la pg. XCIII că Sandul Kogălniceanul ar fi fost *el* proprietarul caselor din poarta măn. lui Bărnovschi, cum ar reeşi,

www.dacoromanica.ro

ziceam eu, din actele de proprietate ale caselor în stăpânirea d-lui Titus Patriciu, directorul Liceului de băeţi „M. Kogălniceanul, (pg. XCIII); astăzi când publicăm *în adăogire* textul documentelor acestor case, reiese că nu Sandul Kog. *tatăl* era stăpân, ci *Vasile Kog.* fiul, care le *avea zestre* de pe soţia sa, Ecaterina, fata lui Stefan băcalul.

Cât despre afirmarea lui C. Giurescu că nu Vasile Kog. tatăl lui Enache Kog. era stăpânul acestor case de dinaintea porţii mănăstirei lui Bărnovschie, ci un alt Vasile Kogălniceanul, luând în vedere şi *boeria* (de vel căpitan de Iaşi), şi vrâsta („până acum la *bătrâneţe*), cum şi copii săi, alţii de cât ai lui Vasile Kog. căpitan (pg. CV), o desmint documentele aduse mai jos.

Din cele 4 documente, ce dăm mai jos, reiese că în 1731 April 8 Vasile Kogălniceanul îşi avea casele sale — *pe uliţa Herbinte* — zestre de la socrul său Stefan băcalul date fiicei sale Ecaterina; şi că socrul său Stefan le avea cumpărate de la Coste; acesta de la Dumitru, tatăl lui Vasilache seiman agesc. Din acest act rezultă că Sandul Kog., tatăl, n'a avut nici un amestec cu aceste case.

După 9 ani, Vasile Kog. era mort, iar fiul său Costandin Kog. ot visterie, *în calitate de mahalagiu, megieş cu casele sale pe uliţa Frecăului, deasupra budăinlui*, cumpără cu 4 lei pol un loc de casă, de vale de gardul caselor lui Cost. Kog. de la Maria, femeia lui Gligori Soronariul.

După 14 ani C. Kogălniceanul ot visterie într'o scrisoare a sa din 1754 Iulie 10 arată că fiind înfiat de mătuşa sa, *Ileana*, soră cu mama lui Ecaterina, îmbele fetele lui Stefan băcalul, şi care n'a avut copii din cele 2 cununii ale sale cu Paraschiv ispravnicul şi cu Stefan Pană, a căpătat de la dânsa ca fiu de suflet casele din târgul de gios, denaintea mănăstirii lui Bârnovschie, deasupra budăiului sărat între uliţa Herbinte şi între uliţa Frecăului; care case le-a avut de zestre de la tatăl ei — bunul său de pe mamă. Iar în ispisocul lui Matei Ghica Vodă din 30 Iulie 1754 spune şi mai lămurit că Cost. Kog. de visterie, stăpânul ca-

www.dacoromanica.ro

selor aratate mai sus, văzînd că se strică casele, le-a vândut lui Vasile blănariul, neguţitor din Târgul de gios cu 320 lei, din cari 240 lei lui C. Kog. proprietarul, 60 lei lui Nec. Kog. pitar, fratele lui Costandin Kog. şi 20 lei spor ca să îndepărteze pe *C. Ranga*, văr al doilea cu C. Kog., care dăduse 320 lei; şi divanul judecă că de oarece casele erau venite în stăpânirea lor prin zestre, date celor două fete ale sale, n'are ce căuta în aceste case.

No. 268. *7239 April 8 (1731).*

Din poronca dmsali vel logofăt mărsam pintru un locu ce este pe *uliţa Hirbinte* cari au jiluit dmlui *Vasilie Kogălnicianul* cum acel locu cu o casă îi este dat zăstre *de la socrusău Ştifan băcalul,* şi 'lui Ştifan băcalul iau fost cumpărătură de la Coste şi lui Coste iau fost cumpărătură de la Dumitru, tatăl lui Vasilachi săm. agescu, dzăcându *Vasilie Kogălnicianul* cum că i sau împresurat locul di cătră Vasilachi sămanul fečorul lui Dumitru. deč noi întralt chip nu lam putut socoti locul neavând marturi nici unii. iar Vasilachi sămanul au scos un zapis a tătănisău Dumitru scriind cum Dumitru sau învoit cu Coste şau văndut din parte lui a trie parte de locu lui Coste. Deci noi am măsurat cu fune acel locu de cas şi cât sau venit lui Coste den a treia parte am pus şi petri şi pentru credinţa am pus şi pecete porţii gospod.

lt 7239 April 8.

vorniţi glotnii

l. p. porţii cu exerga
п. ч. а. п. ρ. ц.
1 7 1 8

şi eu Toader diiacul am scris mărturie.

No. 269. *7248 Maiu 4 (1740).*

Adecă eu Marie fimee lui Gligori Soronariul făcutam zapisul meu la mâna dumisale giupânului *Costantin Cogălnicianul* ot visterie, precum să să ştie că de nime silit nici asuprit, am vândut dumisale un loc de cas cari loc esti *pe uliţa Frecăului*

www.dacoromanica.ro

din vali de gardul dumisali *di asupra budăiului*, care loc miau fostu şi mie cumpărătură cu casă cu tot de la Ioana fata Bădiulesii fimeia lui Ion Herbintoiul şi răsipindusă casa am vândut dumisale acel loc *fiind dumlui mai aproape mahalagiu* dreptu patru lei şi giumătate bani vechĭ şi dândumi dumlui toţi banii deplin am dat şi eu acestu zapis al meu la mâna dumisali ca săi fie dumisale moşie în veci, şi iam daţ şi zapisul cel de cumpărătură ceam cumpărat eu şi pentru credinţa miam pus şi degetul.

It. 7248 Maiu 4.

X Eu Marie fimeie lui Grigore Soronar

No. 270. *7262 Iulie 10 (1754) Iaşi.*

Costachi Kogălnicĕanul de visterie, adiverescu cu acĕastă adivărată scrisoare a mea, precum să să ştie, că avându eu o casă *în târgui de ğos, de nainte mănăstirii lui Barnovschi, deasupra budăiului sărat între uliţa ce să chiamă uliţa Herbinte şi între uliţa Frecăului*, care casă au fostu a moşilor miei, a lui Ştefan Băcalul şi a giupănesei sale Mariei şi o au *dat dzăstre fiicei lor, mătuşei mele Ilenii, pre care au ţinuto Paraschiv ci au fost ispravnic* la răposatul Dumitraşco Racoviţă hatmanul şi tămplândusă de au murit soţul ei Paraschiv, şi fiĕori cu dânsul nau făcut, sau măritat şi după al doilea bărbat anume Ştifan Pană ciau fost băcal, cu carile iarăşi neavându fiĕori, la ĕa de de pe urmă au luat cinul călugăriei şi sau numit Elisavetha, care vădzindusă singură că din doî cununii ci au avut ficiori nau avut, şi socotindu şi sprijinială şi chivirnisala sa, mau tras pe mine fiindui nepot de soru şi mau priimit ai fi feĕoru, deci şi eu priiminduo ca pre o maică, cât au trăit am ţinuto şam sprijinito grijinduo cu toate cele de trebuinţa ei, cum şi după moarte iar făcândui toati grijile ei după datoria ĕa creştiniască ca un dreptu fecior făcândui toate grijile ei după datoria ĕa creştiniască, rămâindu numai cu casa acĕasta ce sau arătat mai sus, miau dato însă ca unui fecioru pentru sprijinul şi chivirnisala iei, şi mai vârtos pentru grijile iei, deci şi eu ţiindo câţiva ani şi vădzându că să strâcă şi să râsâpeşte mam socotit ca să o vândzu cui sar găsi ca să o cumpere şi scoţin-

www.dacoromanica.ro

duo vânzătoare, aflatusău cumpărători dmlui giupânul Vasâle blănarul din tărgu de giosu, cu carele făcându tocmală şi aşedzarea, iam vânduto dumisale dreptu 320 lei noi, însă casa cu pivniţă de piatră şi tot locul ce este îngrăditu, în carele este şi un loc de casă, ce lau avut moşu meu cumpărătură de la un Coste, cărue iau fost casa unde este acmu grajdul cel făcut de mine, şi alt loc de casă ce lam cumpărat eu de la Maria fămeia lui Grigore Soronariul, carile au fostu a Ioanii fetii Băduliasă, drept de asupra budăiului celui sărat, şi după tocmala şi aşedzarea ciam făcut cu dumialui miau dat şi banii toţi deplin în mânule mele, aceşti 320 lei şi iam făcut şi eu acastă adevărată scrisoare a mia, ca de acmu înnainte să stăpâniască dmlui în pace şi săi fie moşie în veci. dumsale şi giupănesei dmsale şi fiilor dmsale şi pentru mai adevarată credinţa mam iscălit şi eu şi fraţii mei şi alţi boeri şi neguţitori ce sau întâmplat la aşedzare noastră.

It 7262 Iulii 10.

Costandin Kogălniceanul ot visterie.
Neculai Kog. vornic. Gavril ot visterie martur
Mihalachi Keşco biv 2 med. mam tămplat.
Ştefan Popăscul vornicul de poartă.
Simion Keşco uricar martur.
Tănăsă Meleghi vornic de poartă.
şi eu Antohi martur.
Ion Braşovan martur.
σανδυλ μανζανα μαρτὺς.
Ioanu preutu ot gospdi K. B.
γιανναϰης λιωνδαρη μαρτης.

No. 271. *7262 Iuli 10 (1754). Iaşi.*

Iω Matei Ghica Voevoda, bojiiu, milostiiu, gospodarъ zemle Moldovscoi: Facem ştire cu | aciastă carte a domnii meale, că iată au vinitu înnainte domnie melea şi dennainte a tuturor boerilor noştri Moldovineşti | a mari şi a mici. Vasile blănariul, neguţătoriu din Iaşi şi niau arătatu un zapis, încredinţatu din văletu 7262 Iuli 10 | de la *Costandin Kogălniceanul logofăt de visterie* şi de la *fratesău Neculai Kogălnicianul vornic*, cu iscăliturile lor în care zapis | săntu iscăliţi marturi Mihalachi Keşco biv vtori medelnicer şi alţi boieri şi oameni de curte şi negu-

www.dacoromanica.ro

ţători | scriindu şi mărturisindu. *Costandin Kogălniceanul în zapisul* său, că avându el o casă aici în Eşi *în târgul de gios, denaintea mănăstirei | lui Barnovschie, deasupra budăiului săratu între uliţa ce să chiamă Herbinte şi între uliţa Frecăului* care casă au fostu | a moşilor săi a lui Ştefan băcalu şi a soţului său Mariei, şi o au datu dzestre fiicii lor, mătuşii lui Ilenii, pre care au ţinuto | Paraschiv ciau fostu ispravnic la răposatu, Dumitraşco Racoviţă hatman şi întâmplândusă de au murit soţul ei Paraschiv | şi ficiori cu dânsul nau făcutu, sau măritatu şi după al doilea bărbatu, Ştefan Pană ciau fostu băcalu, cu carele iarăş | neavându feciori, la ce de pe urmă au luatu cinul călugării şi sau numitu Elisavetha, care vădzândusă singură că | din 2 cununii ciau avutu, ficiori nau avutu, şi socotindu, şi sprijiniala şi chivirnisala sa, lau tras pe *Costandin Kogălnicianul ot visterie,* fiindui nepotu de soru şi lau primitu ai fi ficioru, deci şi el primindo, ca pe o maică, câtu | au trăit ia au ţinuto şi au sprijinit, grijind-o cu toate cele de trebuinţă ei, cum şi după moarte, iar făcândui toate | grijile ei, după datorie cia creştinească, ca un dreptu fiiu şi din toate dzestrile ei, ćau avutu de la părinţi, rămânândn numai | cu casa aćasta, ce sau arătatu mai susu, iau dato lui ca unui fićor, pentru sprijinul şi chivirnisala ei şi mai vârtos. | pentru grijele ei. Deci şi *Costandin Kogălniceanul,* ţiindu şi el ace casă câţva ani. şi vădzândo, că să strică. şi s răsipeşte. au socotitu | ca să o vândză, cui sar găsi ca să o cumpere. şi scoţândo vândzătoare. aflatusau cumpărătoriu, Vasile blănarul neguţitoru | din târgul de ğos. cu carile făcându tocmală. şi aşedzare. iau vândutu casa. cu pivniţă di piatră. şi cu totu locul. ce iaste îngrăditu | în care iaste şi un locu. de case. ce lau avutu moşul său. cumpărătură. de la un Coste. căruia iau fostu casa unde iaste acmu grajdul cel făcut de *Costandin Kogălnicianul* ot visterie. şi altu locu de case. ce lau cumpărat Costandin ot visterie de la Maria femeia lui Grigorie Soronariul. care | loc au fostu a Ioanii fetii Bădulese *dreptu deasupra budăiului. celui săratu.* Aceste case cu totu locul lor câtu sânt îngrădite. | liau vândutu. la Vasilie blănariul. neguţitorul dreptu 240 de lei. şi după tocmală, şi aşedzare lui ćau făcut, iau datu toţi banii deplin | în mânule lui Costandin Kogălniceanul ot vist. şi iau datu şi zapis de vândzare, ca s stăpâniască, cu pace, şi săi fie moşie stătătoare. | în veci. dară pe urmă,

www.dacoromanica.ro

viindu şi *Neculai Kogălniceanul*, şi nevrându să iscăliască în zapisul vândzării frăţinisău, lui *Costandin Kogălniceanul* | nu lau îngăduitu pe Vasile blănarul, să vândă. săi întoarcă banii pe casă. şi după dreptate i sau cădzutu. dară Vasilie blanariul stându la | aşedzare şi cu *Neculai Kogălniceanul*. şi dzicându căi dă un *Costandin Ranga*. trei sute de lei pe case, iau datu, şi Vasilie blănariul | adecă piste cele 240 de lei, čau datu mai înnainte, frăţinisău lui Costandin ot vist. iau mai datu şi lui Neculai Kogălnicianul 60 lei, şi | liau plinit trii sute de lei, precum lau adaos acel Ranga, dară mai pe urmă, după toată tocmala şi aşedzare. čau făcut, ei, | încă sau mai sculatu, *Costandin Ranga* şau mai adaos pe Vasile blanariul cu 20 lei, peste 300 lei. ca să ia el casele. *dzicându că iaste niam Kogălnčianului*, şi stându ei faţă, cu toţii la giudecată, din poronca domniei meli înnainti, a cinstitu şi credinčos boeriul domnii mele dmlui | Radul Racoviţă, vel logft. şi luîndule sama. întăi pentru vânzare. casâi. den vreme că Costandin Ranga, au dat numai 150 lei pe casi. | dară Vasilie blănariul au datu. 240 lei, şi liau cumpărat cu zapis de la Costandin Kogălničanul, stăpânul caselor, apoi şi cu fratesău | Neculai Kogălniceanul, iar sau aşezatu, Vasilie blanariul, şi iau mai datu 60 lei şi au rămas casele a lui Vasilie, după 2 târguri aşedzate, iar pentru | că au *dzis Ranga, că iasti al doilea văr cu Kogălničanul*, iar sau luat sama, şi sau aflat casele, că sântu di pe *Stefan băcalul, socrul lui Vasilie Kogălničanul* | şi date de zestre, altii fete mai mici čau ţinuto Paraschivu, vatavu, cari sau scris mai susu, iarăş cu toate aceste au rămas Ranga, din toată legea ţărăi | că n'are nici o triabă. Iar Vasile Blanariul, ca un drept cumpărătoru, dându toţi banii pe tocmală, şi luîndu şi zapis de vânzare şi după ğudecata | dmsale vel logofăt, iam întăritu şi de la domnia mea pe aceste case, cu tot locul lor, ca săi fie lui şi ficiorilor şi nepoţilor şi strănepoţilor şi de la domnie mea drepte ocini | şi moşii, şi uric şi întăritură neclătită şi stătătoare. în veci şi altul nime să nu s amestece piste aciastă carte a domniei meale.

u Ias velet 7262, Iulie 30.

Radul Racoviţă vel logofăt

Pecete lipită cu ceară roşie supt hârtie romboidală.

† Іѡ Матею Гика воевода бжію млстію господарь земли молдавскои. Cap de bou-pasere.

www.dacoromanica.ro

27) **Gheorghe Kogălniceanul** n. 1750—1811 Sept. 15)
3 postelnic

Iată ce ştiri avem de acest Gh. Kogălniceanul, feciorul lui Cost. Kogălnicanul stolnic (Ac. Rom. ms. 13, pg. 19). In 1772 Aug. 3 stolnicul Cost. Kogălniciannl îşi face diată, prin care dispune aceste, după cum arată Ilie Kogălniceanul, nepotul său de frate: „*Cost. Kog. stolnic* dă *unchiului meu Gheorghe Kogălniceanul* (pe care îl clironomisescu ca adivăratu nepotu de frate, *căci n'a fost însurat* şi nu i-au rămas alţi clironomi) moşiile aceste, *Bolţuneştii* sat întreg pe Lăpuşna, *Făureşti* (părţi), *Dragomireşti* (părţi), îmbele alăture de Bolţuneşti; *Costeştii*, a patra parte din sat — jumătate de bătrân,— căci satul îmbla pe doi bătrâni, *Tălăeştii* pe valea Călmăţuiului o jumătate de bătrân, adică a patra parte, satul îmblând pe 2 bătrâni; *Mălăeşti* în gura Călmăţuiului, din trei bătrâni ce umbla satul, o parte şi giumătate (pg. 48, 49, 63).

Din înşirarea acestor 6 moşii, se vede că Cost. Kog. a dat lui Gheorghe Kog. numai moşiile de peste Prut, toate începând de la Bolţun pe Călmăţui şi pe Lăpuşna şi mai toate rămase danie de la Costantin vornic de Huşi. In cartea veliţilor boeri din 1797 Febr. 12 se vorbeşte de pâra, ce-a avut Ecaterina soţia răposatului V. Rangul b. v. log. pentru Coluneştii cu Ion Keşcul stolnic şi cu post Gh. Kogălniceanul, nepoţi lui Enache Kog. stolnic (Ac. R. Creşteri 1911 Nò. 45, 47).

In 1803 avem regestul că s'a găsit o însemnare în hărtiile *moşului Gh. Kog.* la Eş pentru *patru* scrisori (un ispisoc dela Stefan Vodă pentru a treia parte de *Coluneşti* pe de îmbe părţile, şi 2 părţi din *Costeşti* (p. 108).

Ioan Keşcul stolnic arată în 1808 Iulie 12 răscumpără cu protimisire părţile din Bălăniasa şi Veisăşti pe Nărnova, şi valea Rangului ot Lăpuşna „care părţi Kogălniceneşti dintru aceste moşii întrând cu învoială de la *vărul meu Gh. Kog. postelnic la verii săi şi ai*

www.dacoromanica.ro

mei, Costandin și Ștefan fii șătrarului Toader Isăcescul" (pg. 119).

Dar Gh. Kogălniceanul post. e și mai lămurit în diata sa, întărită în 1811 Sept. 22, când împlinise 50 de ani de viață și arată ce neamuri are *„eu nefiind însurat"*. El spune că *tatăl său Cost. Kog. stolnic* a fost îngropat la biserica sf. Neculai din Popăuți, Botoșani, iar mama lui — *Safta Cazimir* — la biserica Talpalari. Are un frate îngropat la Talpalari [1]) lângă mama lor; alt frate este *Ioan Kogălniceanul*; soră are pe *Catinca păhărniceasa*; veri are pe: *Enache* cămărașul, feciorul lui Gavril Uricarul și al unei surori a lui Cost. Kogălniceanul; pe *Ioan Keșcul* stolnic, feciorul lui Petru Keșcu stolnic și al Ecaterinei, altă soră a lui C. Kogălniceanul; pe *Costantin și Ștefan Isăcescul*, feciorii lui T. Isăcescul și al altei surori a lui Cost. Kog.; pe *Mărioara Brănoaea*, fata lui Dum. Bran și al altei surori a lui Cost. Kog., pe *Zamfira Scorțăscul* sulgereasa, fata lui Scorțescu și al altei surori a lui Cost. Kog.; pe *Ruxanda sulgereasa* fiica unei alte surori a lui Cost. Kog., cu fiica ei *Bălașa*; pe *Petrachi Cazimir* pah. fiul lui Cazimir și al altei surori a lui Cost. Kog.; pe *Alex. Anastasă* sardar, fiul lui Ștefan Anastasă și al altei surori a lui Cost. Kog. — El mai arată că *Mărioara Andrieșoae* îi era nepoată, că *Tudurachi Zosin* șatrar răposat îl interesa clironomii săi.

Iată ce avere avea post. Gh. Kog.: a) bani 32250 lei din cari se vor cheltui: 3750 pomenirile; 5000 mile publice (poduri, cișmele, cutia milelor, Sf. Spiridon și

---

1) De aceia în condica cea mare a Talpalarilor scrisă în 1806 Noemb. din ordinul lui Veniamin Costachi, cari era ctitor, ca urmaș al Cantacuzinilor, epitropi fiind Petrachi Cazimir biv vel paharnic, îl găsim pe Gh. Kogălniceanul donator acestei biserici: „un loc de dughiană în Iași în ulița Târgului de jos, pe care este făcută o dughiană de piatră și se ia bezmăn câte 30 lei *dat danie de răposatul Gheorghe Kogălniceanul*". (Surete ms. XVIII 196); iar în alt loc scrie pe anul 1816 April: „30 lei bezmăn locului cu dughiană dat de către postelnic Gheorghe Kogălniceanul". (Idem 197).

www.dacoromanica.ro

la Socola, ajutor şcoalei de acolo; 12500 la Episcopii şi la 9 mănăstiri; 4000 răsplata epitropilor (Vlădica Grigore, arhimandritul Ioasaf, Petrachi Cazimir şi sardarul Alex. Anastasă); b) acarete şi moşii: O dughiană în Iaşi (Mitropoliei) poiana Mladinul (Mitropoliei); loc de casă (Talpalarilor); loc de casă (bis. Banului) Dragomireştii pe Mârzoae Bolsuneştii, Tălăeştii, Mălăeştii, Costeştii (Ioan Keşcul stolnic).

Gh. Kogălniccanul era şi el un cetitor de cronici: Aşa letopiseţul scris în 7234 April 25 (1726) de către T. Costache 3 log. supt Mihail Vodă Racoviţă, cetit cu osârdie de Gligore feciorul lui Vasile Uricar; a fost matca a trei alte letopiseţe scrise de Ştefan Stârcea la 1786 Aug. 4; a fost citit cu osârdie în 1752 Dec. de un biv clucer, care a venit din Bucureşti şi a stat în Iaşi în casele lui Vasile Costachi biv vel comis, şi i l'a dat spre cetire Gh. Costachi biv 2 logofăt; în 1803 Sept. 20 Antohi Sion a scos un alt letopiseţ; Manuscriptul acesta a fost a lui Enache Kog., *de la care a rămas la Gheorghe Kogălniceanul*; acesta l'a dăruit arhimandritului Iosif Voinescu de la Frumoasa; acesta l'a fost dăruit comisului Ionică Beldiman, care şi el la rândul lui l'a dăruit lui Mihai Kogălniceanul (Ac. Rom. Catalogul ms 265).

In notele lui I. Tanoviceanu mai găsim aceste date. In 1781 Aug. Gh. Kog. este postelnic (Ac. Rom. LXXIII. 170); tot postelnic e dat şi în diata vornic C. Paladi în 1794 April 8, (Ac. Rom. LXXII. 167; LXXIII. 169, 174). In 1800 şi-a scris diata, când avea 50 de ani, fiind se vede boleac; se mai îudreaptă, şterge multe pasaji din diată, şi se verifică diata în 1811, când deja Gh. Kog. era mort (Ac. Rom. LXXVI. 149). Iar în ms. 506 de la Academie se citeşte. *„1811 Sept. 15. Vineri spre Sâmbătă la 8 ceasuri de noapte (=2 noaptea) au răposat unchiul nostru Gheorghe Kogălniceanul şi s'au îngropat la biserica Talpalarii în Eş din stânga mormântului, unde este îngropată şi maica sa Safta, soţia cei dintâiu a stolnicului Cost. Kogălniceanul şi Enache Kogălniceanul şi alte neamuri Kogălniceneşti"*.

www.dacoromanica.ro

In ms. 1170 de la Ac. Rom. avem bogate ştiri de aplicarea testamentului lui *Gh. Kog.*

La 9 Sept. Gh. Kog. fiind bolnav se „împrumută cu 40 galbeni de la *dumneei cucoana*, şi „însănătoşindu-mă am să-i platesc“ (p. 20).

La 10 Noembrie 1810 Gh. Kog. îşi face izvod de cum să se cheltuiască 42000 lei din averile sale (p. 64); avea date cu împrumut 31650 lei.

La 16 Sept. 1811 a fost îngropat şi s'au cheltuit 2395 lei; a doua zi 149 lei, a treia zi 389 lei, pe nouă zile 396 lei = 3329 lei 36 parale (pg. 8).

La 20 zile s'au cheltuit 786 lei (pg. 14) la 40 zile s'au cheltuit 723 lei (pg. 17).

La 16 Sept. 1812 parastas de un an s'au cheltuit 3831 lei 105 bani, mai mult cu 1831 lei de cât prevederile din diată. Executor a fost C. Leonardi sulger (pg. 6).

La 14 Sept. 1813, de doi ani, s'a cheltuit 227 lei (pg. 2).

Epitropii rănduiţi cer la 18 Oct. 1811 să între în funcţiune; la Dec. 1811 se face catagrafia averii (= 67175 lei), se găsesc şi 88 cărţi greceşti, şi dispun să se vânză cu chipul, ce se va găsi mai cuviincios“ p. 24).

In condica 1170 se găsesc nenumărate chitanţe de la toţi acei ce au primit banii lăsaţi prin diată.

28) **Ioan Kogălniceanul** postelnic (n. 1761—1800 Sept. 7)

Ioan Koglniceanul e fiul cel mai mare al stolnicului Cost. Kogălniceanul, şi al soţiei sale Safta, fata lui Gavrilă Cazimir şi al Zmarandei, fiica şatrarului Ion Arbure. Iată ce ştiri avem de acest Ion Kogălniceanul. S'a născut în 7270 Sept. 1 (1761), şi a fost botezat de Episcopul de Huşi Inochentie „luând fiiu din sfântul botez pe Ioan fiul dumisale stolnicului Cost. Kogălniceanul“. Ca dar de botez îi dă un bătrân întreg din moşia Dinţeni, ce era a schitului Brădiceştilor (pg. 45).

Cost. Kog. stolnic în diata sa din 7271 Mart (1763) lasă fiului său Ioan Kogălniceanul următoarele moşii:

www.dacoromanica.ro

a) Doi bătrâni din *Dtnţeni* ($^2/_3$ din sat), b) un bătrân ($^1/_4$ din sat) din *Brăteni,* c) un loc de prisacă la *Brăteni,* d) un loc de prisacă cu pometi la *Arsură* (pg. 49).

Ion Kogălniceanul s'a căsătorit în 1780 Febr. 23 cu Zmaranda, fiica jicnicerului Pavăl Bantăş; cununia i s'a cetit în biserica Sf. Neculai din Păpăuţi, la Botoşani, nun fiind Iordachi Luchi biv vel stolnic, iar cununia a cetit-o arhimandritul Gherasim de acolo. (Ac. Rom. ms. 715, (Doroftei de Monembasia); apud Iorga Doc. III. 66).

Ca dar de nuntă maică-sa Safta i-a dat „o crucişoară mică ce este din sfântul lemn, am dăruit-o fiului meu Ioan, când s'a însurat" (pg. 116). In 1792 Ioan Kog. fiul Saftei Kog. stolniceasa, se judecă cu vechilimè pentru jumătate sat de Cerchezeni cu banul Matei Hrisoverghe (arh. st. Iaşi condica pe 1792 pg. 230). In ciorna dietii lui Gheorghe Kogălniceanul 3 post. lăsase fratelui său Ioan Kogălniceanul 4000 lei; aceasta în 1800 Sept. 1; dar la 10 Septembrie 1800, Ioan Kogălniceanul era mort, cum spune notiţa: „*La 1800 Ianuar 10 moare Ioan Kogălniceanul îngropat la Botoşani la sfânta Paraschiva*" (N. Iorga Doc. III, 67). De aceia mărturia ce se dă în 1827 Sept. 27 de la 6 cetăţeni din Botoşani (V. Varlaam, Iordachi Giosan stolnic, Zaharia Giosan sardar, Darie iconom protopop, Ianachie Darie şi Ion Mavromati comis) şi încredinţată de vornicii de Botoşani, nu corespunde adevărului, căci zic marturii: „avem bună ştiinţă că răposatul *Ioan Kogălniceanul, fiul stolnicului Costandin Kogălniceanul şi părintele dmsale aga Ilie Kog. şi pah. Ioan Kogălniceanul,* a răpousat aice în Botoşani *la anul 1796,* şi că Ilie Kog. aga şi pah. Ion Kog. erau atunci nevrâsnici" (pg. 186). După notele familiei, scrise pe un exemplar a lui Dorotei de Monembasia, se arată că la 1795 Iunie 13 s'a născut băiatul Nicolae Kogălniceanul; s'a botezat de stolniceasa Maria, a murit în 1795 Dec. 2, deci prunc de 6 luni. (N. Iorga Doc. III 67); iar la 1797 Mart 29 s'a născut Soltana.

www.dacoromanica.ro

In notele lui I. Tanoviceanu avem aceste lămuriri. „In 1768 April 25 *Ion Kog. e vatav* (Ac. Rom. ms. 835). In 1772 Aug. 3, Cost. Kogălniceanul stolnic îşi face diată şi lasă lui *Ioan Kog. fiului celui mai mare:* pol sat *Albeşti* (Cărligătura); *Frătenii*, toată partea *socru-meu lui Gavril Cazimir*, cari îmi este de la cumnată-me Nastasia, clironomie; *Hărmăneştii* ot Niamţ, *Crăciuneştii, Olăşei* şi *Armeneşti*, de pe maică-sa Safta stolniceasa (Ac. Rom. LXXVI. 130). In 1792 *Ioan Kog., fiul răposatului Cost. Kog. stolnic,* se judecă pentru Cerchezeni cu banul Manolachi Hrisoverghi, ca vichil din partea *mamei sale Safta* (Ac. Rom. LXXVI. 139). In 1792 Iunie 1 monahul Procopie Bantăş spune de părţile mătuşelor sale Zoiţa Dumitriu. şi sora ei *Smaranda, ce o ţine postelnicul Ioan Kogălniceanul* (Ac. Rom. LXXVI. 140).

Ioan Kogălniceanul venia lui Gh. Kogălniceanul, *frate numai de pe tată* (Ac. Rom. LXXVI. 141).

In notele de pe tartajii cărţii lui Dorotei de Monembasia se dau aceste date despre copii acestui Ion Kogălniceanul post. (Ac. Rom. ms. 715; apud Nec. Iorga Doc. III. 66).

„Fiul *Costantin*, născut la 1781 Ianuarie 7, botezat de Eftimie Lazul Grecul, egumen la Coşula. Mort la 1808 Ianuarie 8; îngropat la Sf. Paraschiva din Botoşani (= 27 ani).

„*Safta* născută la 1782 Ianuar 31; botezată de mama lui, Safta stolniciasa, moartă 1814 Octombre (= 22 ani).

„*Maria* născută la 1783 August 24. Botezată de sora lui *Ioan, Catrina, mai mică de cât dânsul.* Ac. Rom. ms. 537).

„*Eufrosina.* Născută la 1786 April 2. Botezată de Zoiţa Dumitroae, sora soacră-me. Moartă la 15 April (=13 zile!) îngropată la Botoşani la Sf. Paraschiva, afară lângă soacră-me.

„*Ilie* născut la 1787 Mai 26. Botezat de medelnicereasa Catrina Hrisechioae, fata lui Macri; a murit la 6 Martie 1856, adauge Mih. Kogălniceanul (= 69 ani).

www.dacoromanica.ro

„*Ioan* născut la 1790 Aug. 21, supt Ruşi, botezat de Catrina.

„*Alexandru* născut la 1792 Ianuarie 14. Botezat de Denistreţa Ioan Arghirie Lipţcanu, Vameş la Botoşani *cu mine*. Mort în 1815 Ianuarie 6. Ingropat la Iaşi (= 23 ani).

„*Catrina* născută la 1793 Oct. 8. Boţezat de aceiaşi.

„*Nicolae* la 1795 Mart 8. Botezat de stolniceasa Maria. Mort la 1795 Decembrie 2.

„*Soltana*, născută la 1797 Mart 29.

„La 1800 Ianuarie 10 moare Ioan Kogălniceanul; îngropat la Botoşani, în sfânta Paraschiva. (Ac. Rom. ms. 715; apud N. Iorga, Doc. III. 66/67).

Soţia sa Smaranda trăia încă în 1817 la Botoşani (Iorga Doc. Calimahi II. 157); Ea trăia şi la 1820 (Iorga Doc. III. 67).

Ea avea în 1803 moşia *Odaia* la Botoşani (Condica Liuzilor Uricar VIII. 318).

29) **Ioanichie Kogălniceanul, egumen** la Doljeşti.

Nu avem nici o ştire de acest *Ioanichie Kog. egumen* în actele publicate de noi, din întâia căsătorie a lui Cost. Kog. cu *Safta* fata lui *Gavrilă Cazimir, frate uterin cu Gheorghe Kogălniceanul*. (Ac. Rom. XXVII. 36).

In notele lui I. Tanoviceanu găsim aceste ştiri: In 1775 Mart 10 ieromonahul Ioanichie Kog. cere un hotarnic pentru moşia sa parintească (Ac. Rom. LXIX.25). Tot el face 2 jalbe în aceiaşi chestie, în 1775 Iulie 11 şi 1776 Ghenar 24 (Ac. Rom. LXIX).

In 1776 August 3 Ioanichie Kogălniceanul ieromonah îşi hotărniceşte moşiile. Tot atunci Ieromonahul *Ionachie Kog., fiul răposatului stolnic Const. Kogălnicianul* vinde la fraţii Cost. Cuza şi Vasile Cuza părţile sale de moşie din Olăşei, baştină strămoşască din moşii şi strămoşii lui cu 250 lei (N. Iorga Doc. V. 106).

Cum Olăşeii îi răscumpără Gh. Carp de visterie,

www.dacoromanica.ro

fraţii Cuzeşti îi vor da şi actele Olăşeilor ce le vor lua de la Ioanichie Kog..

Voind să-şi înstrăineze moşia părintească, intră în vorbă cu Neculai Roset vornic în chestia vânzării moşiei. Scrisoarea răspuns din partea vornicului N. Roset îl arată că era egumen la schitul Doljeşti din Roman (Ac. Rom. LXXXII, 50). In adevăr în 26 Sept. 1779 Ioanichie Kog. proegumen, vinde vornicului Nec. Roset moşia sa părinţască, (Ac. Rom. LXIX, 25); iar în 21 Sept. 1779 se vorbeşte că Ioanichie Kogălniceanul proegumen, avea o moşie cumpărată de tatăl seu Cost. Kog. stolnic de la Vasile Isăcescul. (Ac. Rom. XVII, 58); el era şi dichiu al Episcopiei Romanului în 1779 Sept. 8, când ca vichil din partea Episcopiei de Roman ia parte la alegerea părţilor lui C. Canta biv 2 post. despre Iordachi Alcazi din moşia Goşmani ş Români (Sf. Spir. moşia Români I, 25/26).

30) Stefan Kogălniceanul din Iaşi

Acesta a trebuit să trăiască în jumătatea întâia a sec. XVIII, întru cât fiica sa *Nastasia Kogălniceniţa* cere în 1783 Dec. să i se dea părţi din moşia Bătrâneşti, ce o ţinea logofăt Ioan Cantacuzino, (Ac. Rom. X, 331). In 1793 era moartă această *Nastasiica*, căci în 16 Martie 1793 se arată că *răposata Nastasiica Kogălniceniţa*, fiica lui *Stefan Kogălniceanul* din Iaşi, cumpărase cu 100 lei casa armaşului Ştefan Vărzarie, de la jicniceriul Ioniţă Hermeziul. (Ac. Rom. LX, 49). Dacă am raporta pe acest Stefan Kogălniceanul din Iaşi la arătările lui Enake Kog. că Safta, Kog. fata lui Ichim a avut 3 copii: pe *Stefan*, pe *Costantin* şi pe *Toader*, ar fi acest Stefan Kogălniceanul din Iaşi, în generaţia a 6-a, contimporan cu stolnicul Cost. Kog., ceia ce se încadrează cu timpul. Ar fi avut acest Stefan Kogălniceanul, de copii pe *Voineasca* cu alţi fraţi şi surori ai dânsei. (Surete XXV, 104).

Cu acest Stefan Kogălniceanul am încheia generaţia 6 de Kogălniceni şi anume: 1). Pr. *Nec. Kogăl-*

www.dacoromanica.ro

niceanul din Dăneşti, feciorul lui Lupaşco Kog. 2) *Ion* Kogălniceanul preut din Dăneşti, feciorul lui Vasile Kog., 3) *Stefan Kogălniceanul*, ficiorul Saftei Kogălniceniţa; 4) *Neculai Kogălniceanul* pitar, feciorul lui Vasile Kogălniceanul vel căpitan, din Scrivuleni; 5) *Constantin Kogălniceanul* stolnic, feciorul lui Vasile Kogălniceanul vel căpitan, 6) *Enache Kogălniceanul* stolnlc, *cronicarul*, tij feciorul lui Vasile Kogălniceanul, 7) Cele 8 surori Kogălniceniţe, featele lui Cost. Kogălniceanul. Avem pentru aceasta a şasea generaţie *18 numere de nume.*

Cu generaţia a 7-a de Kogălniceni intrăm în secl. XIX şi iată şiraoa lor:

31) **Ecaterina Kogălniceanul** (Elisabeta monahia)

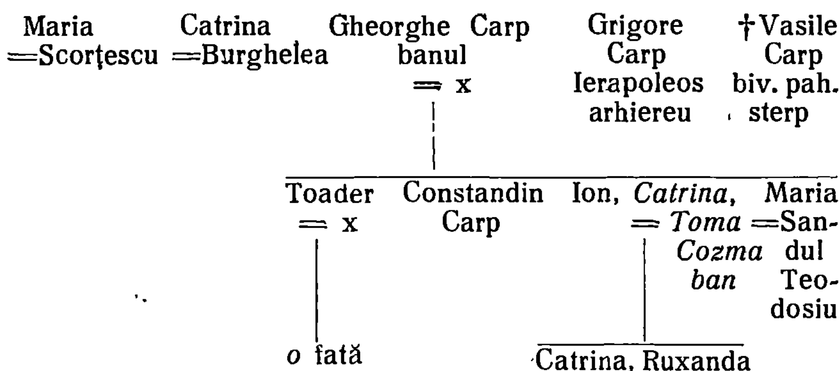
Despre Ecaterina Kogălniceniţa păhărniceasa avem ştiri în actele Buzenilor, la Botoşani, moşie de a casei Ospitalelor Sf. Spiridon, din Iaşi. Iată ce cetim de dânsa în doc. publicate de noi. In 1810 Mart 21, Catrina, soţia banului Toma Cozma, face o lungă jalobă către boerii divanului Cnejiei Moldaviei pentru dritul de stăpânire în Buzeni, la ţinutul Botoşanilor. Ea arată că moşia aceasta o are în stăpânire de 44 ani, adică de la 1760 Mart 21 (7268) când *tatăl ei, stolnicul Cost. Kogălniceanul*, a fost cumpărat-o cu zapis de la Grigoraş Arhip. De la 7268 soţii Cost. şi Safta Kogălniceanul au stăpânit-o împreună necurmat, 22 de ani până la 7290 (1782) şi de atunci având'o de zestre la însoţirea sa cu pah. Toma Cozma, au stăpânit-o netulburat alţi 22 de ani (1782—1804), când Catrina soţia lui Ioniţă Bantăş s'a sculat cu drit de protimisire să o răscumpere (pg.123; Sf. Spiridon, moşia Buzeni 37).

Se întâmplă că banul Toma Cozma moare şi atunci soţia lui Catrina se călugăreşte şi ia numele de *Elisabeta monahia.* Abia în 1820 Ghenar 27 Vasile Bantăş stolnicul fiul lui Ioniţă Bantăş şi al Casandrei, vinde cu 1000 galbeni olandeji părţile sale din Buzeni — jumătate de moşie — *sfinţiei sale maicei monahiei*

www.dacoromanica.ro

Elisabeta Cozma, soţul răposatului banul Toma Cozma (pg. 156; sf. Spiridon moşia Buzeni, 48, 60):

Notiţele lui Ion Tanoviceanu fiind luate după actele Buzenilor, nu cuprind nimic nou, de cât că aruncă o nouă lumină asupra monahiei Elisabeta banului Toma Cozma, care la măritişul ei cu pah. Toma Cozma, o chemà *Catrina*, şi ea singură zice că a fost *fiica stolnicului Cost. Kogălniceanul.* Cu totul de altfel spune Gheorghe Carp banul în diata sa din 1802 April 1 (N. Iorga Doc. VI, III) când orbise cu totul. El arată că a avut aceşti fraţi şi surori:

El are trei feciori: pe Toader Carp, pe Constantin Carp şi pe Ioan Carp, pe *Catrina,* măritată cu paharnicul Toma Cozma, şi pe Maria căsătorită cu Sandul Teodosiu. Mai mult încă bătrânul orb Gh. Carp banul povesteşte despre căsătoria fiicei sale Catrina cu pah. Toma Cozma astfel: „căci eu când am măritat pe fiica me Catrina, mama nepoatelor mele Catrina şi Ruxanda, eram întru toată starea şi agonisita, şi am înzestrat-o cu moşie, cu bani gata, cu odoare, stâni, boi, epe, şi vii la Odobeşti, *după cum la acea vreme nime n'a dat zestre la nime.* Un sălaş de ţigani herari a rămas să-i dau, dar a fost şi dmlui pah. Toma Cozma să-mi dea 450 lei cheltuiala nunţii, şi nici dmlui nu mi-a dât banii, nici eu nu i-am dat ţigani; iar un ţigan bucătar, fecior lui Mitachi, ce i l'am dat, este la dmnialui" (Iorga Doc. VI, 112).

www.dacoromanica.ro

Pentru lămurirea acestor nepotriviri, e sigur că banul Toma Cozma a avut 2 femei; a) pe *Catrina* Carp, b). pe *Catrina* C. Kogălniceanul. Cu această de a doua femee n'a avut copii şi s'a călugărit.

32) **Buzenii ot Botoşani**

Intru cât Catrina, soţia lui Toma Cozma, a fost stăpâna Buzenilor de la Botoşani, iată ce ştiri documentare avem asupra acestei străvechi moşii, după actele păstrate în arhiva sf. Spiridon din Iaşi.

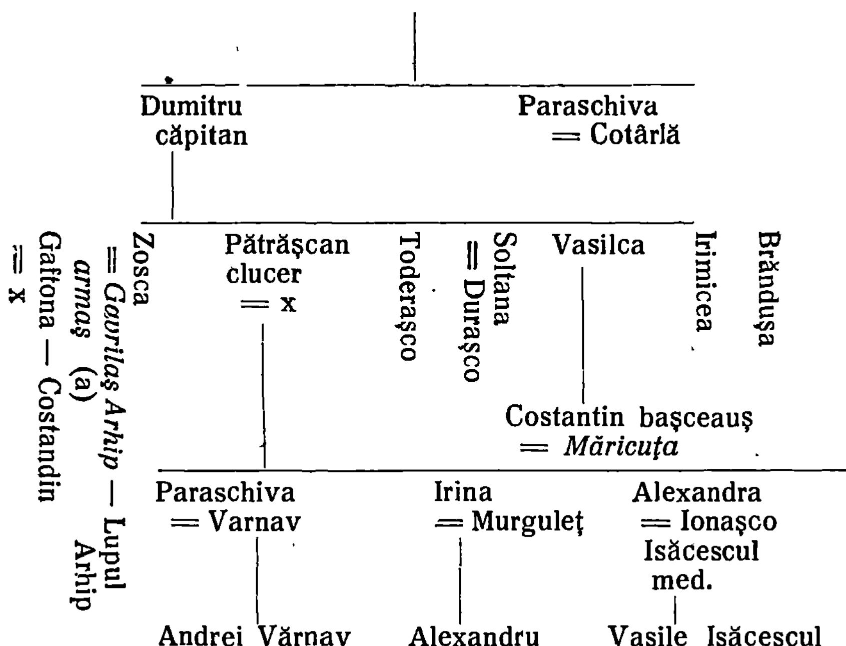
Şupt Stefan cel Mare stăpân al moşiei *Bezereceanii* supt codru (подъ бȢковинȢ) era Ionaşco aprod, cu uric. Moşia a mers din tată în fiu până la Vasile Lupul Vodă, cândunul din urmaşi de ai acestui Ionaşco aprod (ѿт прѣдада его) deci 4 generaţii, şi anume Isac Căşoteanul aprod, se judecă cu Costin fiul lui Buţurcă, şi cu Ionaşco Onigaş şi cu fiul său Simion şi-i dă rămaşi, cu cartea lui Vodă din 7151 August 22 (1643), şi rămâne el stăpân pe jumătate de sat din Bezerăciani (половина села безеръчѣни что сѣ имѣнȢет нинѣ бȢѕѣни). (Ispisoace II, 2, 23).

In 1662 Febr. 15 (7170) Vasile Sturza, staroste de Cernăuţi cumpără cu 70 ughi a patra parte din tot satul *Buzeani* de la Marica Onichioae, fata Odochiei, nepoata Calcei şi cu fii săi Lupul şi Axintie (Isp. III 1, 196). In aceiaşi zi avem zapisul a trei preuţi din Suceava, cari adiveresc vânzarea (Isp. III, 1, 197), dar spun că s'a vândut cu 80 de galbeni.

In 1664 April 27 (7172) Andronic sin Ionaşco Onigaş îşi vinde partea lui din Buzeni cumnatei sale Zoscăi cu 80 de galbeni. (Isp. III, 1, 6).

Această Zosca îşi înstrăinează prin danie părţile sale din Buzeni şi din Ipăteşti către nepotul ei de soră, lui Gavril armaşul (a) şi altei nepoate a sale Măricuţei (b) fata Vasilcăi; aceasta în 7214 (1706) Ghenar 28 (Buzeni II, 33). Deci:

www.dacoromanica.ro

In timp de zece ani acest armaş Gavril prin danie şi răscumpărături capătă carte de volnicie de la Mihai Vodă Racoviţă în 1716 Iunie 6, să-şi ia de a zecea de *p: tot satul Buzenii,* din care jumătate îl are de răscumpărătură, iar jumătate îl are de moşie (Buzeni 5).

Hotarnica ce şi-o scoate în 7231 Iune 19 (1723) Gavril Miclescul vornic pentru moşia sa Tulbureanii din ocolul Botoşănilor, nu priveşte Buzenii de cât ca moşie învecinată cu Tulburenii, cu *Oncanii,* cu *Costenii* şi cu *Orăşenii* (Buzeni 6).

In 7234 April 7 (1726) se face hotarnica Buzenilor, *ot Hărlău,* despre Coşuteni după arătările bătrânului Lupaşco Sturza, feciorul lui Vasile Sturza, întru cât ei le-au stăpânit câţi-va ani de-a rândul (Buzeni 7). Tocmai în 2 Ianuarie 7235 (1727) Gr. Ghica Vodă întăreşte hotarnica lui Albotă clucerul în semnele, ce au arătat ei că iazul cu pricina era de Buzeni nu de Coşuteni (Buzeni 8). Stăpân în 1726 era *Gavrilaş Arhip căpitan.*

www.dacoromanica.ro

In suretul de hotarnică a Coşutenilor vecini cu Buzenii, din 7248 Mai 18 (1740) se arată că nici un vecin nu ştie să fi fost moşia Zăiceştii ci numai Coşutenii şi Buzenii a lui *Lupul Arhip* (Buzeni 9). In 7249 Iulie 20 (1741) avem hotarnica Buzenilor ridicată de Ion Başotă. Cercetând pricina boerul hotarnic împarte Buzenii în trei părţi, după cei trei fraţi, feciorii lui Gavrilaş Arhip.

Gavrilaş Arhip — căpitan
| Lupul Arhip clucer — Iordachi Arhip logofăt
| = Ghergheloae
| Gavril Arhip — Grigoraş Arhip
| căpitan, (aceşti doi fraţi iau 1/2 Buzeni şi 1/5 Ipoteşti)
| Parascheva ia 1/4 Pocsăşti, Spineni şi Iteşti ot Niamţ
| = Golimas

In 7258 Mai 8. Gavril Gherghel biv vel căpitan plăteşte o pagubă din desătină *a cumnatului său Lupul Arhip* care ţinea pe o soră a lui Gherghel, şi cu care aveau un copil, pe *Iordachi Arhip*, nepot lui de soră; paguba era de 58 lei 6 potronici; şi ca să nu i se vânză Buzenii şi Zăiceştii de către banul Dumitraşco Calmăşul, care plătise el datoria, a plătit Ghergel 58 lei 6 potr. şi cu 5 lei vatavului de aprozi şi 2 lei ciobotele aprodului = *65 lei pol lei.* (Buzenii II). Scăpat de buclucul datoriilor, Lupul Arhip capătă carte domnească de stăpânit şi dejmuit Buzenii şi Zăiceştii în 7264 April 26 (1756) (Buzeni 12).

In 7265 Sept. 20 (1756) Grigoraş Arhip cu soţia lui Maria dau zapis cum Măricuţa fata Zoscăi a zălogit moşia sa din Ipoteşti la vremea foametei pentru 2 boi la Gavril Arhip, tatăl său, şi i-a fost plătit 41 lei şi-şi va stăpâni moşia cu pace (Buzeni II, 31). Deci:

Dumitraşco — căpitan de Ipoteşti
| Vasilca — | Costantin başceauş | Catrina
| | Măriuţa — | Safta
| | | = Toader vornic
| | | (Teodosie monah)
| Zosca — | Gavril Arhip —— Grigoraş Arhip
| | = Maria
| = Arhip | Lupul Arhip —— Iordachi Arhip logof.
| Pătrăşcan — Irina —— Alexandru
| = Murguleţ

www.dacoromanica.ro

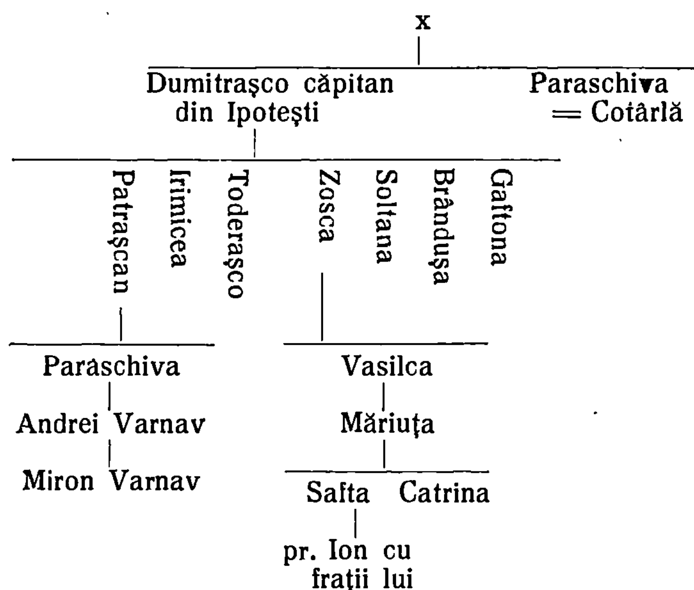
In 7267 Decembrie 14 (1758) Grigoraş Arhip sin Gavril Arhip şi cu Maria vând cu 150 lei lui Ioan vornicul vatra iazului pe Buzeni şi o prisacă (Buzeni 14). In 7268 Iulie 24 (1760) Ioan Teodor Calimah Vodă întăreşte hotarnica *Buzenilor, Zăiceştilor şi Coşitenilor*, trei moşii ce ţin una de alta, şi le-au eşit măsurile: latura de răsărit 46 odgoane şi 11 stânjeni (=1575 stânjeni=3512 m); mijlocul 50 pol odgoane (=1717 st.=3828 m.), iar latura de apus a eşit 82 pol odgoane (=2788 st.=6217 m.). Fiecărei moşii, s'a dat aceiaşi lăţime: In aceiaşi zi Vodă Calimah îi dă carte de a dijmui pe sătenii de Zăiceşti (Buzeni 4, 5). Aceastá măsorişte a fost făcută din pricină că încă din 12 Mart 7268 (1760) Grigoraş Arhip feciorul lui Gavril Arhip căpitan vânduse cu 500 lei stolnicului Constantin Kogălniceanul satul Buzeni ot Hârlău pe apa Drisleucii, fără să pomenească de ceilalţi fraţi şi răzeşi. (Buzeni II, 35). Cum a intrat în stăpânire stolnicul C. Kog. s'a rădicat cu pâră şi cu drept de protimisire Iordachi Arhip, fiul Lupului Arhip şi văr primare cu Gligoraş Arhip feciorul lui Gavril Arhip, toţi nepoţi şi strănepoţi *Zoscăi Arhipoae* şi zice zapisul: „neputând stolnicul Kog. a sta mai mult pricină i-a zis lui Iordachi Arhip să-i întoarcă banii ori să iscălească în zapis; şi atunci Iordachi Arhip bani n'au dat prelungind cu urnèle şi mai ales pricinuia că vărul său Gligoraş Arhip ar fi vândut şi partea lui din Buzeni; şi cercetându-se de Ion Bogdan vel logofăt s'a aflat că ar fi avut a patra parte de sat de Buzeni de pe tatăl său Lupul“ (Buzeni II. 35).

Pâra între Iordachi Arhip şi stolnic C. Kog. continuă şi mai departe, căci în 7271 Iulie 1 (1763) divanul judecă pricina şi dă din nou dreptate lui Arhip să întoară banii de pe Buzeni stolnicului Kog. şi să-şi ia moşia.

In 1781 August 17 un nou proces între neamurile Vărnăveşti şi preutul Ion din Dumbrăveni. Luând de bază Cartea de judecată a lui Gr. Ghica Vodă din 7244

www.dacoromanica.ro

April 20 (1736) dă această descendenţă lui Dumitraşco din Ipoteşti, căpitan:

Şi pe baza acestor arătări le-a rămas moşia Zăiceştii în două: preutul Ion jumătate, şi Miron Varnav jumătate. (Buzeni I. 12, 32).

C. Kog. stolnic n'avu parte să stăpânească Buzenii de cât 12 ani, şi în acest scurt timp tot procese, hotărnicii, căci în 1772 el era mort. Soţia sa Safta stolniceasa purtă mai departe procesele, aşa că dădu Buzeni zestre fiicei sale Catrina, la măritişul ei cu medelnicerul Toma Cozma în suma de 430 lei, din care 100 lei lui Botăş, pentru că i-a dat scrisorile vechi a moşiei, 100 lei lui Vasile Potorac tot pentru scrisorile Buzenilor în pâra ce-a purtat cu Safta stolniceasa, 20 lei preutului de Dobroteni, 190 lei log. Şerban să-i silească să de scrisorile şi să nu se mai judece, 20 lei lui Potorac *să tacă şi să nu mai ia din moşie* (Buzeni II. 39); şi Toma Cozma scrie mai departe: „430 lei s'au cheltuit *de mine* de s'au luat scrisorile, căci

www.dacoromanica.ro

aceştia doi trebuia să ia jumătate de sat de Buzeni de aş fi eşit la judecată, căci *eu* am dat aceşti bani; şi acum jumătate sat de Buzeni *am luat zestre*, iar jumătate de sat de Buzeni după dreapta judecată este *al meu*, fiindcă cu *bani mei* i-am sprijinit, căci *eu* i-am fost cumpărat pe scrisori *de mine* aceste toate arătate; şi pentru ca să să ştie fac aceste însemnări ca să să ştie întru adevărul".

In 1803 Mai 16 o nouă jalbă se îndreaptă de Toma Cozma paharnic pentru Buzeni (Buzeni I. 17).

In Condica Liuzilor din 1803 se arată că *Buzenii* erau a *pah. Toma Cozma*, şi că aveau 65 liuzi, cu bir anual de 908 lei (Uricar, VIII. 309).

Altă jalbă mare se îndreaptă în 1810 Mart 21 de Catrina soţia banului Toma Cozma, fiica răposatului stolnic Cost. Kogălniceanul şi face tot istoricul Buzenilor pe drese şi acte (Buzeni II. 43; Surete XXV, 121).

Şi acum după acest escurs asupra Buzenilor, ne întrebăm a cui fată a fost Catrina, soţia lui Toma Cozma? A lui Cost. Kogălniceanul stolnic, ori a lui Gh. Carp, ori au fost *două* Catrine, îmbele soţii ale lui Toma Cozma, cea dintăi soţie *Catrina*, fata lui Gh. Carp, moartă înainte de 1782, şi cea de a doua, fata stolnicesei Safta lui Cost. Kog. stolnicul. căsătorită cu Toma Cozma după 1782?

Răspunsul îl cetim printre rânduri în interpretarea jalbei Catrinei Toma Cozma din 1810, unde spune că moşia Buzănii, cumpărată de stol. C. Kog. în 7268 Mart 12 (1760) „a stăpânit-o tatăl mieu în viaţa sa cât şi maica mea în curgere de 22 ani (adică până la 1782) şi au stăpânit-o cu pace; până când iarăşi întreaga moşie aceasta mi-au dat-o mie zestre; şi după ce a trecut la mine am mai stăpânit-o şi eu alţi 22 ani asemenea fără supărare" (pg. 121). Deci prima Catrina Cărpoae a fost jupâneasa lui Toma Cozma de la 1760—1780, cu care a făcut cele 2 fete Catrina şi Ruxanda, şi apoi s'a însurat de al doilea cu Catrina Kog., cu care nu mai are copiii. (v. studiul meu „banul Toma Cozma" Chişinău 1910).

www.dacoromanica.ro

33). **Kogălnicenii din Dăneşti (Vaslui)**

Ca să încheem generaţiunile de Kogălniceni din Dăneşti trebue să vorbim de urmaşii pr. *Neculai Kogălniceanu*, care a avut o bogată descedenţă şi e tulpina tuturor Kogălnicenilor din Vaslui.

Enache Kogălniceanul stolnic în însemnările sale genealogice asupra urmaşilor lui *Echim Kogălniceanul* uită să ne spună ceva de *Lupaşco Kogălniceanul* cum şi de urmaşii lui, ca pr. *Nec. Kogălniceanul.* Documentele aduse de noi *întregesc* aratările lui Enache Kog. *nu le contrazic.*

Pr. Nec. Kog. din Dăneşti, ginerele diaconului Ardarie, şi feciorul lui Lupaşco Kog. a avut aceşti feciori: *Ioniţă Kogălniceanul, Maria măritată cu Dim. Dedulescu,* şi pe *Catrina.*

a). Despre *Ioniţă sin pr. Nec. Kogălniceanul* avem ştiri în ţidularul Dăneştilor, că stăpânia în 1807 Iulie 26 din trupul Ardăreştilor (16 fune şi 15 paşi), 4 fune 10 paşi şi 3 palme, partea *Stefanei*, se stăpânia de *Ioniţă Kogălniceanul* cu cumnaţii săi (pg. 263). Părtaşi în trupul Ardăresc din Dăneşti erau aceşti 4 curgători din Mărioara Ardăroae: Aniţa, Varvara, Stefana şi diaconul Gr. Ardare. Iată schiţa:

Mărioara Ardăroaie
[16 fune 15 paşi]

Aniţa (4 fune 10 paşi 3palme)	Varvara (3 fune, 3 paşi 3 palme)	Stefana (4 fune 10 paşi 3 palme)	diacon Grig. Ardare [1]) (4 fune, 10 paşi, 3 palme)
Ioniţă Bălăuţă, Simion Abaza zis şi Bobul, Trifan Baciul, Ghiniţa Băboae	Lăbaşco	*Ioniţă Kogălniceanul*	nepotul său Neculai

câte 1 fune, 2 paşi şi 4 palme.

1) In 1794 Oct. 20 găsim o altă împărţire a bătrânilor din Dăneşti, şi că bătrânul Ardăresc (al Mărioarei Ardare) era

www.dacoromanica.ro

Ion Kogălniceanul iscăleşte în 1826 Ghenar 20 zapisul, prin care C. Bulubaşă cumpără cu 80 lei în Dăneşti a patra parte din bătrânul Moşuliţoaiei (pg. 266).

b). Despre *Maria Kogălniceniţa* măritată cu *Dim. Dedulescu* avem ştiri în ţidularul bătrânului Ardare din Dăneşti, întocmit către 1830, şi din care se vede că cuprindea 137 paşi şi că răzăşii stăpâni în acest bătrân erau aceştia:

Varvara 20 paşi
Aniţa 20 paşi
Stefana 20 paşi } aceste sânt mătuşele de pe mamă a preutului Nec. Kogăl.
Kogălniceanul 10 paşi.
Andrei Kogălniceanul 6, 1, 4.
Dediuleştii 7, 4, 4.
Simion Bobul 18.
Total 137 paşi (pag. 268).

Cine erau Dediuleştii? Erau cei trei copii ai Mariei Kog. şi a lui D. Dediulescu: Mihai Dediulescu, Ilinca şi Iordachi Dediulescu; (pg. 266); iar din *Iordachi* sânt: Mardare Dediulescu, Neculai Dediulescu şi Zamfiriţa Dediulescu, veri primari cu *Kogălnicenii*; scoborâtori din Ioniţă Kogălniceanul: *Vasile Kogălniceanul, Andrei Kogălniceanul şi Stefan Kogălniceanul*, cum ne arată cartea de judecată din 1847 Aug. 1 (pg. 272).

c) De *Catrina Kogălniceanul* nu avem ştiri mai multe, căci urmaşii ei şi-au vândut părţile lor din Dăneşti, verilor lor Dediuleştii şi Kogălnicenii, cu 260 lei în 1831 Febr. 10 (pg, 269). Erau aceşti urmaşi:

Catrina— | Smaranda—Costantin
Maria
=Sandul

d) *Andrei Kogălniceanul căpitan.* E cel mai de

de *12 pol pământuri*, din care pe 4 feciori veniau câte 3 pământuri, 2 paşi şi 3 palme. (Grig. Ardare diaconul, Stefana, Varvara şi Aniţa) (pag. 259).

www.dacoromanica.ro

samă din ramura Kogălnicenilor ot Dăneşti din generaţia a 8-a, Slujitor în sămeşia Vasluiului, Ocol Crasna, găsim de la el sama hacului surugiilor şi a sfertului al 2-a (Ghenar-Mart) din ocolul Crasna pe anul 1824 (pg. 265) tot căpitan e şi în 1827, când cumpără împreună cu fratele său Vasile cu 150 lei părţile Ilincăi Isac şi a fraţilor ei (pg. 266—267) O altă samă avem pe sfertul al 3-a e din 1829 Oct. 15 (pg. 268). El ca răzeş avea în vatra satului 22 prăjini loc de casă şi 33 prăjini vie şi livadă în 1839 (pg. 270). In 1841 August 4 e numit privighitor pe 7 sate din ocolul Mijlocul (Focşasca, Tufeşti, Boroseştii, Scânteia, Dămăcuşeni, Petreşti, Sasova). Inlocuit, e numit din nou în 1851 Oct. 26 (pg. 271).

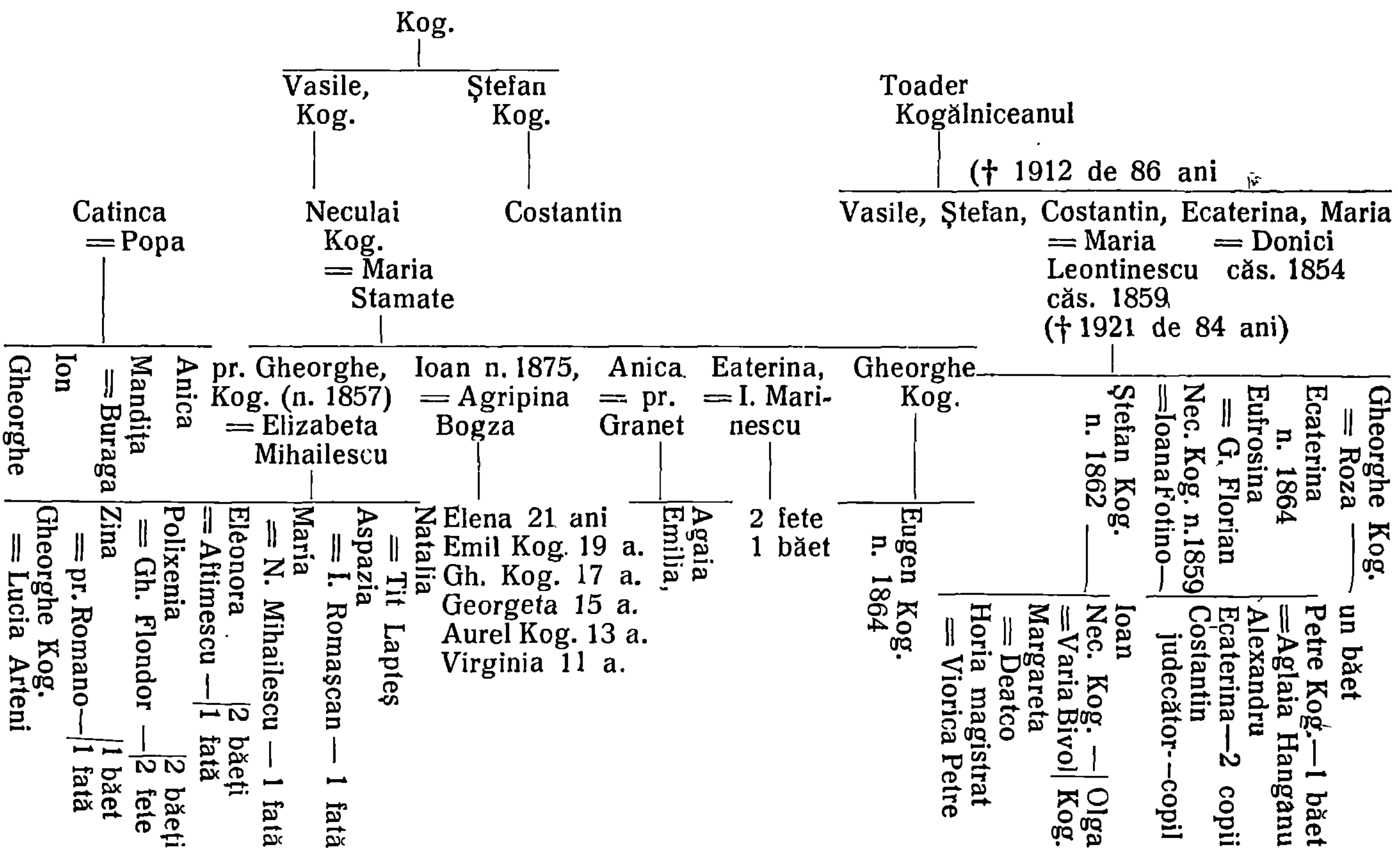
Andrei Kog. căpitan s'a însurat în 1834 cu Ilinca fata lui Andrei Băndoc, a căror spiţă se dă în pg. 271, ca din 1846, şi ia zestrele arătate în scrisoarea sa din 1846 April 10 (pg. 270).

El capătă privilegii în 1848 Noembre 4 şi e scutit de ori ce havalele (pg. 272) ; natura serviciilor făcute e cuprinsă în adresa din 1848 Oct. 19.

Cartea de privilegiat e din 1852 Ghenar 28 (pg. 271). Iar în 1853 Oct. 18 el e însărcinat de isprăvnicia de Vaslui să care la magazaoa oştenească din ţinut 43 st. lemne (pg. 273). Soţia sa *Ileana* Bandoc moare în 1878 Mai 2. Marţi după răsăritul soarelui, după un traiu de 44 ani împreună (pg. 275). El trăeşte şi după aceasta.

e) *Kogălnicenii de astăzi din Dăneşti.* După arătările verbale ale doamnei *Eufrosina Kogălniceanul*, fostă căsătorită cu Gh. Alex. Florian (sterpi) şi Ioan Kogălniceanul, fostul meu elev, actualmente pensionar în Iaşi ; iată care e descendenţa la zi a ultimilor Kogălniceni din Dăneşti :

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

34). Anghel Kogălniceanul căpitan, 1780

Intre Kogălnicenii din veacul XVIII, întâlnim un nume răzleţ, pe *Anghel Kogălniceanul căpitan*, şi vătav de Domneşti, despre care cetim ceva ştiri în mărturia hotarnică râdicată de Vidraşco Canţir, vornic de poartă, în 1780 Mai 12 pentru răzeşii din Bodea, ot Putna, şi pentru curmarea pricinei de hotar despre partea spatarului Iancul Razul. Apostol Kogălniceanul stă în judecată ca *vichil* al spătarului Razul. In numele spatarului Razul, Apostol Kogălniceanul prezintă la boerii hotarnici următoarele 10 documente, ce vorbesc de *Bodea* şi trecerea proprietăţii în Bodea de la anii 7166 Mart 6 (1658) până la 7271 Aug. 13 (1763), din care reiese ca moşia Bodea a îmblat în 9 bătrâni.

Inainte de Vasile Lupul stăpân în Bodea era Dumitraşco Ştefan marele logofăt; In 1658 Mart 6 Gheorghe Ştefan Vodă dărueşte vornicului Evstrati Dabija părţile sale din satul Bodea cu vecinii. In 1658 Ian. 2, Gh. Ghica Vodă întăreşte dania; în 1659 Dec. 3. Ştefan Vodă Lupul întăreşte aceiaşi danie. In 1698 Febr. 25 stăpân în Bodea era Ilie Catargiul vel comis, căruia Antioh Vodă Cantemir îi întăreşte aceiaşi danie. In 1743 Mai 18 vornic C. Razul capătă danie în Bodea părţile Gligăi din Bodea; cu această danie el începe a cumpăra de la alţi răzeşi. Aşa în 1745 Mart 5 C. Razul vornic cumpără în Bodea părţile lui N. Tăbârcea şi alţi ai lui: *Tot C. Razul cumpără* în 1743 Mart 16 părţile Cuţuleştilor; *tot C. Razul cumpără* în 1745 Mai 18 părţile Ţărcăi; în 1746 Ghenar 16 părţile lui Simion; în 1763 Aug. 13, Lupul Hadâmbul vornic de poartă măsoară Bodea şi găseşte că din 9 bătrâni i se vin lui Iancul Razul spatar numai 4 bătrâni; iar 5 bătrâni au rămas răzeşilor, cari şi ei aveau acte vechi cu 53 de ani înainte de cele ale Razului: (Moşia Coţofăneşti II, 18; cf. Ispisoace şi Zapise IV. 2. 146).

Cum Lupaşco Kog. a trăit pe la Nicoreşti, în faţa Domneştilor lui Evstratie Dabija, s'a prea putut ca acest Anghel să fi rămas simplu căpitan şi vatav Domneştilor, om de casa lui Iancul Razul spătarul.

www.dacoromanica.ro

35). Constantin a Gaftonei, zis Kogălniceanul

In 1784 Oct. 16 Enache Kogălniceanul scrie către Gheorghe Kogălniceanul, nepotul său în pricina Mălăeştilor, despre care documentele publicate de noi spun următoarele: In 1731 Noembrie 3 Gavril Pilat vornicul de poartă alege părţile ce au Kogălnicenii în 4 moşii pe Prut: Tudorcenii, Negoeştii, Mălăeştii, şi Popeştii, cari toate la un loc aveau peste 6 km. lărgime. In Popeşti erau stăpâni Kogălnicenii — feciorii Sandului Kogălniceanul (Andrei şi Vasile), iar în Mălăeşti stăpâni erau Joraştii. Kogălnicenii aveau numai 7 funii şi jumătate (= 75 stânjâni = 167 m. lăţime), care le cereau şi Joraştii să le încorporeze la Mălăeşti, iar Kogălnicenii le cereau pentru Popeşti (pg. 23, 24).

In 1763 Mart, C. Kogălniceanul stolnic îşi face diată şi lasă fiului său Gh. Kogălniceanul postelnic între altele şi partea sa din Mălăeşti, rămasă danie de la Constantin Gonţa, vornic de Huşi, rudă cu Kogălnicenii, o parte şi jumătate (= jumătate din trei părţi dintr'un bătrân din Mălăeşti. pg. 49). Acest Gh. Kogălniceanul în diata sa din 1800 Ghenar 1 lasă vărului său Ion Keşcul toate aceste părţi din Mălăeşti (pg. 128, 129).

De această moşie Mălăeştii scrie, cred, Enache Kogălniceanul o scrisoare către nepotul său Gheorghe, în care scrie următoarele: „Gheorghe, iată că am găsit această danie a *unui Constantin a Gaftonei, care* **se face** *Kogălnicean*, **dar nu-i,** fiind că au rămas din scrisorile ce am fost luat *de la cumnata Safta* (=soţia fratelui său Cost. Kog. stolnic) şi ţi-o trimesei ca să i-o dai, anume vă arăt şi aceasta, să vă păziţi ca să n'o vadă această scrisoare, nici *Sandul Bosie, nici Constantin Bosie*, căci caută Mălăeştii zicând că-s a lor, şi *la noi scrisori pe Mălăeşti nu sintu*, ce numai pe Codreşti sintu, şi atunci vor cere Mălăeştii din Codreşti; iar cât pentru celelalte părţi ce scriu, căutaţi-le de le găsiţi, căci eu am cheltuit peste trei sute de lei căutându-le şi unele să află la stăpânirea Rangului, iar altele nu-s de loc...“ iar cât pentru *Andrei*

www.dacoromanica.ro

care scrie aice, se cunoaşte dę pe scrisul lui că-i curge pricopsala pe nas, şi de aceia nu crede ochiul frăţini-său celui mai mare". 1784 Oct. 16. (Ac. Rom. ms. 1174 fila 9.

36). **Ilie Kogălniceanul** vornic (1787—1856)

Din cei 10 copii ai lui Ioan Kogălniceanul, 5 au fost fete şi băeţi 5. Dintre băeţi, *Costantin Kog.* moare în vrâstă de 27 ani (1781—1808), *Alexandru Kog.* moare în vrâstă de 23 ani (1792—1815), *Neculai Kog.* moare prunc; cel mai cu lungă durată a fost *Ilie Ko-Kogălnicenul*, născut la 26 Mai 1787, a fost botezat de medelnicereasa Catrina Hrisechioae, fata lui Macri, cum stă însemnat de tatăl său Ion pe un exemplar din cartea lui Dorotei de Monembasia (Ac. Rom. ms. 715, apud N. Iorga Doc. III. 66):

Ştiri de tinereţa şi de învăţătura sa nu avem. In 1803 în Condica Liuzilor nici nu se arată Kogălnicenii ca stăpâni în Râpile, căci zice: *„Răpile răzeşeşti, loc au puţin; erau 9 liuzi, cu 96 lei bir pe tot anul;* deci un sat foarte mic (Uricar VIII. 242). In 1805 Aug. 6, când stolniceasa Safta Kogălniceanul îşi face diata şi zice: „un ţigan anume Ion, drept al meu îl dau *nepotului meu Ilie* împreună şi cu 5 stupi spre pomenire" (pg. 115). Era atunci de 16 ani. Ştia carte, căci încă din 1800 Ghenar 10 însamnă cu mâna lui următoarea notiţă, *„la 1800 Ghenar 10 Mereuri sara la 6 ceasuri au răposat părintele nostru Ioan Kogălniceanul şi s'a îngropat în Botoşani în pridvor lângă socru-său, iscăleşte Ilie Kogălniceanul* (Ac. Rom. ms. 537); îngropat în Sf. Paraschiva" zic notele Kogălniceneşti (N. Iorga Doc. III. 67).

Insurat cu Catinca Stavilă. ia ca zestre o moşioară stearpă, adică fără sat, anume *Cruceştii*, ce iaste pe de-a stânga Prutului, în oblastia Basarabiei, în ţinutul Orheiului, pe apa Kogălnicului, pe care dumlui *cumnatul* Ilie Kogălniceanul, biv vel căminar o are zestre de pe cucoana dumisale Catrina, soţia dumisale", scrie Mihai

www.dacoromanica.ro

Hermeziul pomeşnic în zapisul de schimb ce face luând moşia Cruceştii şi 4000 lei şi-i dă lui Ilie Kog. căminar *casele sale din Iaşi, la mahalaoa Muntenimei de mijloc*" (pg. 142/43).

Despre această casătorie pah. C. Sion în „Arhondologia sa, spune cu răutate următoarele: „iar nepotului său făcându-se *sardar* şi *căminar* la Scarlat Vodă Calimah, prin mijlocirea Domniţei Marghioala, mama lui Mihai Sturza Vodă, *pentru că-l însurase cu o fată din casa ei*, Ion Vodă Sturza l'a făcut *spatar* şi *agă* şi *logofăt de visterie*, iar Mihai Vodă pentru că-i şi netezise femeia, când era în casa mâne-sa... l'a făcut *postelnic* şi mai în urmă *vornic mare*" (pg. 124).

Ilie Kogălniceanul ca *serdar* cumpără în 1818 Feb. 12 cu 431 lei (în care intră şi dobânda de 144 lei) 13 stânjeni în *Scrivuleni*, fiind răzeş şi pe din sus şi pe din gios cu Andrei Scutarul mocan, (pg. 143). In cursul lunei Febr. Ilie Kog. a fost înaintat în boeria de *căminar*.

In Martie 18 Ilie Kog. căminar îşi face nişte însemnări despre stăpânirea în *Ghidişeni* că, de şi era moşie din vechi a *Kogălnicenilor*, dar s'a stăpânit aproape 40 de ani de înaintaşii căminarului Anastasă Papafil, şi cu toate pârile aduse la divan „nu mi s'a dat dreptate şi pentru a se şti pricina am însemnat aice" (pg. 144).

Tot *căminar* e Ilie Kog. de la 1818 la 1825, când poartă procese cu răzeşii şi mai ales cu preotul Ioniţă din *Râpi* pentru *Scrivuleni* şi *Brăteni* (pg. 145 seqq) şi face mai multe cumpărături; pomenite la moşiile respective: Scrivuleni şi Brăteni.

In 29 Dec. 1825 *căminarul* Ilie Kog. e făcut *spatar* (Surete X 279), iar în 25 Februar 1826, spatar Ilie Kog. e făcut *agă* (Surete X, 280). Timpul scurt de la o boerie la alta a făcut ca cei ce au avut afaceri prin judecăţi cu Ilie Kog. să-i zică *spatar* în Februarie 1826, şi *agă* în 20 Ghenar 1826. (pg. 179), de şi *agia* era superioară în rang *spătăriei*.

Ilie Kog. a stat agă de la 1827 până după 1840.

www.dacoromanica.ro

In 1826 Iulie 28 aga Ilie Kog. cumpără cu 3250 lei părţile Catincăi Darie din Ghermăneşti din a dreapta Prutului cum şi din a stânga (Surete XVII, 158).

In 3 Mart 1827 aga Ilie Kog. cumpără cu 140 lei în Scrivuleni partea lui V. Ichim 7 stânjeni (pg. 180).

In 23 Martie 1827 aga Ilie Kog. are pâră cu banul Iordachi Fote, care cerea protimisire la stânjenii vânduţi de Ioan Gheleme din Ghermăneşti (Surete XVII. 164).

In 10 Iunie 1827 aga Ilie Kog. cumpără cu câte 25 lei stânjenul 7 stânjeni moşie în Scrivuleni de la Pavăl Flore (pg. 184). In 23 Iulie 1827 aga Ilie Kog. cumpără 16 stânjeni în Scrivuleni de la polc. Gh. Nica cu câte 20 lei stânjenul (pg. 185).

Aga Ilie Kogălniceanul copiază în 1828 Martie 10 după condica visteriei Moldovei „Ponturile pentru lucrul ce s'au socotit să lucreze lăcuitorii, ce şăd pe moşiile altora, după hotărâri şi după hrisovul domnului Grigore Alexandru Ghica Voevod din leat 1777“, întregit pe lângă 15 ponturi vechi cu 2 ponturi, ce privesc pe stăpâni şi ţărani (Uricar II. 224).

In 27 Febr. 1829 aga Ilie Kog. cumpără cu 7000 lei în *Drăceni* părţile lui Iordachi Roset biv vel post. ce le avea de pe tatăl său Iordachi Roset vornic, şi aceste le avea luate cu schimb pentru *Lieşti* dela Vaslui, de la N. Dimachi vornic (Surete XVII. 168).

In acelaş an 1829 Iulie 13 aga Ilie Kog. Iscăleşte ponturile slujbei *desătinei*, cuprinse în 16 articule, textul contractului acelui ce le va lua prin mezat la *Cochii-Vechi*. Asta arată că în slujba lui poliţienească de *agă*, avea atribuţia de a privighea mersul licitaţiilor pentru *slujbele* statului.

Contra cumpărării Drăcenilor de la post. Iordachi Roset se râdică cu drept de protimisire Ioniţă Buzne şi alţi răzeşi de Drăceni, că de şi s'a cumpărat cu *rizapazar*, dar nu s'au făcut strigările. Ei cer să o răscumpere în 9 Mai 1830. (Surete XVII. 172); răzeşii nu câştigă cauza, căci în 10 Mai 1830. Matei Roset hat-

www.dacoromanica.ro

man *ca văr primar* [1]) cere protimisire, întoarce agăi Ilie Kog. cei 7000 lei daţi, şi-şi ia moşia Drăceni, (Surete XVII. 172; XXV. 199). Sinetul de răscumpărare a lui Matel Roset, e tot din 10 Mai 1830 (Surete XVII. 172; iar în 6 Iunie 1830 divanul Cnejiei Moldaviei judecă jalba dată de răzeşi (Ioniţă Buzne) contra răscumpărării Drăcenilor în 19 Mai 1830 (Surete XVII. 173) se închee astfel judecata: *„protimisis este o ru-*

1) In vechea Pravilă de la Govora la lista *„stepenile rudelor“* arată că „până la a şaptea sămânţă este rudă, iar a 8-a este dezlegată“ (I. Bujoreanu „Legiuiri“ III. 123), copii a doi veri sunt stepena a şasa; *iară a trei veri sunt stepena a 8-a, care nu e rudă!* In secl. XVI-a nu era trecut protimisul în legile scrise nici din Moldova, nici din Muntenia. El s'a legiferat o dată cu Condica lui Ipsilant în 1780 *„de protimisis“* cu 15 articole (Hamangiu Codurile I. 19). Ipsilant legiferează că la vânzare trebue să dea de ştire rudelor ce vor fi părtaşi la acea moşie cu dânsul, sau răzoraşi şi în urmă la rudele cele mai de aproape, însă la cei care se trage dintrânsul şi la cel din care se trage el, şi la fraţi şi la nepoţi de fraţi, la unchi şi la copii unchilor, *iar nu mai mult.*

Prin sobornicescul hrisov din 1785 Octombrie se statorniceşte pe larg facerea publicaţiilor în curs de 6 luni de la data vânzării, ca să afle neamurile şi răzeşii şi să se protimisască. Nu precizază însă până la ce grad merge rudenia şi de unde începe răzăşia: ci lasă aceasta la înţelesul comun şi la practica bisericească, că până unde se opresc căsătoriile până acolo este rudenia; iar răzeşia începe de acolo de unde se poate face căsătorie, deci de la spiţa a 8-a. (Uricar IV. 31).

Caragea şi Calimah legiferează şi ei stepenele rudeniei şi protimisis.

Tatăl şi mama cari alcătuesc familia nu sunt rude între ei. Tata şi feciorii sânt spiţa *întăia*, (дѣти); fraţii şi surorile între ei sunt *spiţa a doaă* (братъ и сестра) nepoţi din fii sânt *spiţa a treia* (оунoучъ, внукъ); copii din doi fraţi, *veri primari*, sunt *spiţa a patra*; strănepoţii din nepoţi sunt spiţa *a cincea* (прѣоунoукъ); copiii din doi veri primari sunt *spiţa a şasea*; iar răstrănepoţi din strănepoţi sunt *spiţa a şaptea* (прашоуръ). Legiutorul civil a scurtat cu o spiţă dreptul de protimisire, lăsând *preşturii* = strănepoţi în afară de protimisis.

Andronachi Donici în pravila sa din 1814 lămăreşte spiţele de neamuri în cap. XXXI astfel. „Spiţe se socotesc după numărul naşterilor, precum am zice eu am născut pe fiul meu, spiţa întăia; fiul meu a născut pe nepotul meu, fiind două naşteri e

www.dacoromanica.ro

denie de aproape până la al 2-le văr [1]) şi apoi a răzeşilor ce vor fi dintr'un bătrân cu vânzătorul şi apoi acelorlalţi răzeşi din trupul acelei moşii şi după aceasta a megieşilor" (pg. 200).

Procesele pentru Drăceni se ţin lanţ în tot cursul lui 1830 şi 1831; şi în vol. XVII am dat în regeste toate jalbele, cărţile domneşti de sorocire, socoteli de cheltueli cu judecăţi (Surete XVII 175—183); în aceste judecăţi intră Ioniţă Buznea, Ion Mighiul şi alţi răzeşi (XXV, 202, seqq). In 1834 Ilie Kog. aga îşi face ţidularul părţilor ce are în Brăteni şi Scrivuleni, şi se arată că în Brăteni are 175 pol stânjeni, iar în Scrivuleni are 186 stânjeni în partea de gios, şi 101 în parte de sus; adică peste tot *432 pol stânjeni* plus 30 stânjeni luaţi în posesie (pg. 205). Tocmai în 1837 Iunie 24 avem zapis a canţelariei divanului domnesc că s'a închis della proţesului între polc. Ioniţă Buzne şi aga Ilie Kog. pentru *Brăteni* (pg. 209). Ca membru în divanul domnesc în 1839 Noembrie 5 aga Ilie Kog. iscăleşte anaforaoa sobornicescului hrisov din 1785 cu modificările aduse (C. Balş log. Iancu Kantacuzin, C.

---

spiţa a doua; nepotul meu a născut pe strănepotul meu, fiind trei naşteri e *spiţa a treia*. La spiţele din sus, tatăl meu l'a născut bunul e *spiţa întăia*, dar bunul a născut şi pe unchiul meu, fiind 2 naşteri sânt spiţa a 2-a; Andronachi Donici vorbeşte de *protimisis*, la Cap. XXV, când zice *că protimisis au întăiu rudeniele, apoi răzăşii, apoi megieşii şi lăturalnicii şi apoi creditorii*; curat cum spune cartea de judecată adusă mai sus, care reproduce art. 4 din Andr. Donici (C. Hamangiu Codicele 44).

1) Matei Roset hatman zice că e văr primar cu Iordachi Roset postelnic: adică:

Costantin Roset stolnic — = Anastasia Cantacuzino Paşcanu	Iordache Roset (Solescu) post. — = Maria I. Catargi	Iordachi Roset post
	Ştefan Roset	
	Cost. Roset (Ciorteşti) —	Matei Roset (Negel)
	Ion Roset (Bălănescu)	= Smaranda † 1831

(Cf. O. Leca „*Album 100 case*„

www.dacoromanica.ro

Sturza vornic, Scarlat Miclescu vornic, Ilie Kogălniceanu aga. (Foaia sătească No. 32 pe 1839).

Tot în acel an 1839 Iunie 21, el iscăleşte cu colegii săi din divan marele hrisov al târgului Huşilor, în pricina dintre târgoveţi şi Episcopie pentru moşia târgului, urmând ca târgoveţii să dea adetiul lor Episcopiei (Uricar V. 24).

Procesul pentru cei 186 stânjeni din Scrivuleni continuă şi după aceasta, şi nu se curmă de cât în 1840 prin hrisovul domnesc a lui M. Gr. Sturza Vodă din 5 Iulie 1840 (pg. 218). Isprăvit procesul, cei doi fraţi: Iancul Kog. spatar şi Ilie Kog. *postelnic,* râdicat în acest *rang în 1840* candidat şi îndeplinitor complectului divanului domnesc aga Ilie Kogălniceanu *acum în 1840 Oct. 2 postelnic* (Acad. Rom. LXVI, 72). In pachetul XVII, se găsesc mai multe scrisori de ale lui Ilie Kog. supt N-rele 141 160), îşi împart bunurile părinteşti evaluate la *96800 lei,* din care spat. Iancul Kog. îşi primeşte partea sa în bani 48400 lei; iar acaretele şi moşiile rămân pe sama post. Ilie Kog. şi anume:

Mateeni ot Dorohoi a patra parte.
O casă cu locul ei în *Botoşani* în mahalaoa Vrăbieni.
Un loc sterp în *Botoşani,* în mahalaoa Murăreştilor.
Zece pogoane vie la *Spărieţi* (Botoşani).
Scrivuleni a cincia parte dintr'un bătrân.
Brătenii un bătrân întreg.
Acestea în 1841 Sept. 19 (pg. 225).

Boeria lui de postelnic având'o din 1840, pe când acea de agă o avea mai de demult, de la 1826, răzeşii în proces cu el, în jaloba lor îi zic tot *agă,* cum face Ioniţă Buzne, de-i zice lui Ilie Kog. *agă* (pg. 228).

Ilie Kog. e făcut vornic în 1845, căci în actul de hotărnicie al Ghermăneştilor din 11 Iunie 1845, e dat ca vornic (Surete XVII, 224).

In 1851 Dec. vornicul Ilie Kogălniceanul era controlorul statului şi consilier, când dă lui C. Polizu *agă,* [1])

---

1). In creşterile Academiei pe 1914 avem ştiri complecte de treptele de boerie ce a râdicat C. Polizu agă. C. Polizu ban

www.dacoromanica.ro

şeful secţiei a 2-a din Departamentul postelniciei o *cfitanţie* de banii rămaşi la postelnicie la sfârşitul anului 1850.

In 1852 Oct. 11 *tij* cfitanţii de banii rămaşi la postelnicie la 1 Iunie 1852. In 1853 Iunie 4 *tij* cfitanţie de banii, ce prisosesc la postelnicie la 1 Ianuar 1833; In 1854 Iunie 15 tij cfitanţie de banii, ce rămân la secretarialul de stat la 1 Ianuar 1854. (Ac. Rom. Creşteri 1914, 81).

In vornicie stă până la moarte, care s'a întâmplat în *1856 Mart 6 în Iaşi* (N. Iorga Doc. III 66). El testamentul şi-l face încă din 20 Dec. 1849 — fiind în vrâstă *de 66 ani*, şi din care căpătăm lămuriri genealogice.

Ilie vornicul poseda în anul 1849 următoarele bunuri: *Scrivulenii Brătenii* şi *Drăcenii* părţi de moşie, via de la Copou, Iaşi şi via de la Huşi din *Corni;* cum însă el avusese şi datorii, pe care le-a plătit fiul său Mihail maior în sumă de 2500 galbeni *blanci*, şi lasă fiului său Mihail toate aceste bunuri.

Spune în diată că *„am înzestrat trei fiice a mele“*, cu care înzestrare *întinzându-mă peste putinţa me* am

---

era fiul lui *Atanasie Polizu* sărdar şi căpitan de Darabani şi al Ecaterinei născută D. Borş. At. Polizu a avut aceşti copii: Dumitru Polizu, Ion Polizu, Mihai Polizu şi Cost. Polizu. In 1835 e pitar; medelnicer 1837, căminar în 1841, comis 1842, ban 1845, spatar 1843, agă 1849.

In 1849 Ghenar 30 Ilie Kog. vornic scrie *bădiţei* C. Dimitrie Arbure că încă din 1808 *maica* dumitale (Zoiţa Dumitroaia) şi *mătuşa* noastră se judecă cu Iancu, *fratele* dumitale, căruia se veniau aceste moşii: *Tănzăleştii* şi *Vărzăreştii* peste Prut (dată cam. Zamfirachi Rale, cumnatului dumitale), *Vicoleni, Plopenii, Dumenii* şi *Epurenii* pe Jijia, Ilie scrie de el: „eu sânt bătrân şi suferind (avea 62 ani), iar Iancul e sărac şi cu fete mari de măritat.“ (Ac. Rom. ms. 1170 pg. 192).

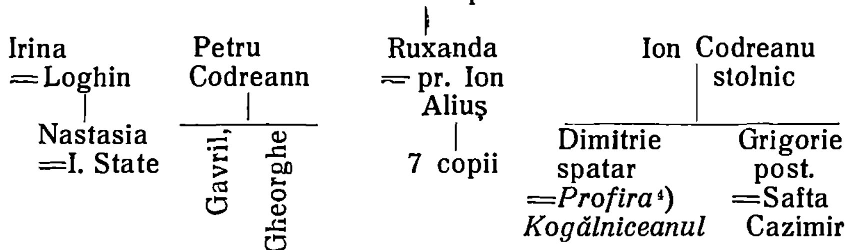
Ilie Kogălniceanu agă, a fost ales întru una ca membru în adunările obşteşti din 1832, din 1837, din 1842, din 1847, (mss 1171 pg. 50); iar în 1835 Febr. 25, i se face o adresă de mulţumire de sămile făcute de el ca director de visterie (ms. 1171 fila 43).

www.dacoromanica.ro

căzut în grele datorii, capete şi dobândă peste 5000 galbeni“ (pg. 231).

Iată care sânt acele *3 fiice*. *Maria* născută la 1818 Oct. 9, măritată cu *Leon Iacovachi*[1], *Elena* născută la 1819, măritată cu Teodor Cazimir[2]), *Profira* născută la 1820 Dec. 10, măritată cu Dim. Codreanu[3]).

In adevăr în hărtiile Boţeştilor, găsim o spiţă Codrenească din 1832 Sept. 5 (Surete ms. VII, 556), care începe cu pah. Gh. Codreanu:

1) Pah. C. Sion în Arhondologia Moldovei ne spune că acest *Leon Iacovache* a fost făcut postelnic de Mihai Vodă Sturza; că a mai avut un frate pe Leon Grigore maior şi aghiotant domnesc; că tatăl lor a fost *Leon Iordachi* spatar supt Sc. Alex. Calimah Vodă în 1817, iar bunul lor a fost *Leon Grigore*, grec (pg. 189).

2) *Toader Cazimir*, a iost maior şi adiotant domnesc; el a mai avut doi fraţi: *Costachi Cazimir* căminar, *Răducan Cazimir*, căminar, spatar şi apoi postelnic. Tustrei erau feciorii lui Petrachi Cazimir (Arhondologia 148).

3). *Dim. Codreanu*al treilea ginere al vornicului Ilie Kog., a fost rezeş de la Boţeşti (Fălciu), unde găsim spiţa lor. Au fost doi fraţi: *Grig. Codreanul* post. care s'a însurat cu Safta Cazimir, căreia fratele ei Ion Cazimir îi dă moşia Onceşti de la Suceava (Arhondologia 150); şi *Dumitrachi Codreanul* spatar, care acesta a luat pe Profira Kogălniceanul (Arhondologia 126).

4) Pe placa I din cavoul familiei Kogălniceanu la Iaşi stă scris: Profira *Th.* (sic) Codreanu născută Kogălniceanul, n. 1820 decedată 1907 Decembre 11, deci în vrâstă de 87 ani.

www.dacoromanica.ro

Din cuprinsul dietei iese această încrăngătură pentru generaţia 8-a şi 9-a:

7. *Ioan Kogălniceanu* post.
= Smaranda Bantaş [1])

8.	Constantin med. 1781—1808 = Safta Scorţăscu — fete	Safta 1782—1814	Ilie vornic 1787—1856 Mart 6 = Catinca Stavilă moartă 1831	Iancu spatar 1790—1850	Alexandru 1792—1815 [2])	Soltana) 1797— = Iacovachi camaraş

(copiii lui Ilie:)

9.	Mihai 1817—1891 = Catinca Jora 1827—1907 Noemb. 22	Maria 1818 = Leoa Iacovahi post.	Elena 1819 = T. Cazimir [= A. Ghica Vodă]	Profira 1820 = Dum. Codreanul spatar	Gheorghe 1822—1825	Ion 1823—1828	Safta şi Dumitru gemeni 1825—1825	Constantin 1827—1830	*Alexandru colonel* 1828—1856

Gr. Ghiça Kogălniceanul (1849—1904)

---

1) Moartă la 20 Febr. 1824 şi s'au cheltuit cu îngroparea ei 5509 lei 90 bani (ms. 1170 pg. 190).

3) In ms. 1170 pg. 190 cei 2 fraţi, Ilie şi Iancu Kogălniceanul arată că au cheltuit la măritatul surorii lor Sultănica cu Iacovachi caminar suma de 9703 lei.

www.dacoromanica.ro

37. Costantin Kogălniceanul

E cel mai mare fiu al postelnicului Ioan Kogălniceanul. Insemnările Kogălniceneşti dau aceste ştiri:

Fiul Costantin, născut 1781 Ianuar 7. Botezat de Eftimie Lazul, grec-egumen la Coşula. Mort 1808 Ianuar 8. Ingropat la sfânta Paraschiva din Botoşani. (Ac. Rom. ms. 715, apud N. Iorga Doc. III, 66). A trăit deci 27 ani.

Iată ce ştiri avem de el în actele publicate de noi.

In 1804 Ianuar 27 — avea deci 23 ani — C. Kog. era medelnicer, când face o jalobă la divan contra lui Mih. Popa, Mih. Meleghi şi Ioniţă Buştiuc că-l opresc de a-şi stăpâni în *Scrivuleni* a *cincia parte*, şi în Brăteni, *a patra parte*, care din moşi şi strămoşi s'au stăpânit de neamul lui, cum şi de însuşi tatăl său — Ion Kogălniceanul. Domnul scrie la 1 Iulie carte la dregătorii de Fălciu să cerceteze, dându-le zi de soroc la divan (pg. 109).

La 26 Iulie M. Popa răspunde la adresa Isprăvniciei de Fălciu, prin scrisoare de învoială ce-o dă la mâna med. Cost. Kogălniceanu că-i recunoaşte tot dreptul de a stăpâni *a cincia parte*, din Scrivuleni, din bătrânul lui Spiridon Scripco; cât despre o a *treia parte*, acea cumpărată de la Tanasă Bosie, de şi are hrisov de la Matei Ghica Vodă, din 7264 Mai 10 (1756), dar acest hrisov a fost anerisit de cartea de judecată a divanului din 15 Iunie 1777, care zice că cu greşală s'a fost dat de Matei Ghica Vodă în stăpânirea Kogălnicenilor. Deci pentru aceasta îşi ia zi de soroc la 26 Oct. 1804 să vină la Iaşi. Isprăvnicia de Fălciu arată că înaintea lor s'a dat această scrisoare şi încredinţază în aceiaşi zi scrisoarea (pg. 110—111); iar în 31 Iulie 1804 ispravnicii răspund pe larg divanului, unde fac tot istoricul procesului încă din 1756 supt Matei Ghica Vodă, şi le fixează sorocul pe ziua de 26 Oct. (Sf. Dimitrie) (pg. 111—113).

Jalbă nouă face şi în 8 Febr. 1805, prin care med. C. Kog. se tângueşte contra stoln. Ioniţă Codreanul că

www.dacoromanica.ro

„nu ştiu cu ce cuvânt a intrat în stăpânire în Ghidişeni şi-mi ocupă jumătatea mea de moşie (pg. 114).

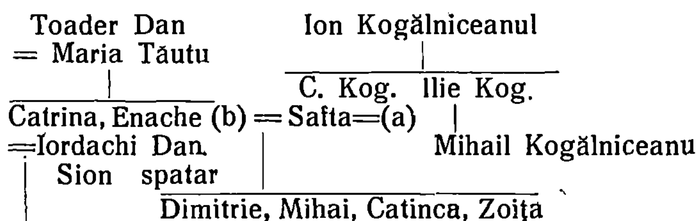
In 1805 Aug. 6, Safta Kogălniceniţa stolniceasa îşi face diata. El ca nepot e cuprins în diată cu următoarele dăinuiri: *nepotului meu Constantin* îi las o dughiană din Iaşi şi să aibă pe tot anul a da câte un sărindar la bisărică pentru sufletul meu (pg. 115).

Cost. Kogălniceanul medelnicer s'a însurat cu Safta Scorţăscu, cu care n'a trăit mult, căci el a murit în 1808 Ianuarie 8. Soţia sa rămânând văduvă tânără s'a remăritat cu *Enachi Danu spătar* [1]) cu care face trei copii: *Mihăiţă Danu spătar* şi fetele *Catrina* şi *Zoiţa*; Mihăiţă Danu spatar a luat în a sa stăpânire averea med. C. Kogălniceanul, de şi pe nedreptul. Averea răpită era: *trei bătrâni* din moşia Dinţănii, la Fălciu, *o dughiană* în Iaşi, ţigani şi juvaeruri: Ilie Kogălniceauul deschide proces la judecătoria de Iaşi secţia I, iară pentru susţinerea procesului, care costă bani şi timp, el lasă să-l înainteze la instanţele superioare pe fratele său Iancu spatar şi pe fiul său maior Mihalache Kogălniceanul (pg. 232).

---

1) C. Sion în „Arhondologie" pg. 77 ne dă aceste lămuriri de neamul Danu. Toader Danu s'a însurat cu Maria fata lui Sim. Tăutul, şi soră cu vornic Ion Tăutul; a fost vornic de Vrancea. El a avut 2 copii, Catrina căsătorită cu Iordachi Sion stolnic, tatăl pah. C. Sion, şi pe *Enache Danu spatar*. Acesta se căsătoreşte cu văduva med. C. Kogălniceanul— Safta, născută Scorţescu — şi are pe Dumitrachi Danu, post. pe Mihăiţă Danu spatar şi cele 2 fete, Catrina şi Zoiţa.

Prin această Saftă se înnemuria C. Sion pah. cu majorul M. Kogălniceanul, un fel de văr prin alianţă, adică;

Enachi Dan e făcut din căminar, spatar în 24 Iunie 1803. (Surete X, 270).

www.dacoromanica.ro

38). **Soltana Kogălniceniţa** (Iacovachi)

Soltana Kog. s'a năcut în 1797 Mart 29 (Iorga Doc. III 67). La căsătoria sa cu Iacovachi căminar a eşit din casa părintească cu zestre, cum zice singură ea în vechilimeaoa ce o dă fratelui ei Ioan Kogălniceanul pah. „*Drept aceia fiind că eu am eşit cu zestre din casa părintească*", şi arată că procesul îl poartă Ioan Kog. cu casa răposatului Ioniţă Keşcu stolnic pentru moşiele *Bolsuneştii* [1]) şi *Cogireştii* de la ţinutul Orheiului. Ea iscăleşte: „*Soltana Iacovachina*" (іаковакина) căminăreasa, fiica răposatului Ioan Kogălniceanul (pg. 188).

Răposatul stolnic P. Keşcu, era rudă cu Kogălnicenii, întru cât ţinuse în căsătorie pe Ecaterina, fata lui Vasile Kog. şi soră cu Constantin Kog. stolnic. Fiul său Ioniţă Keşcu stolnic era văr primar cu Ion Kog. tatăl Soltanei Iacovachi şi a lui Ion Kogălniceanul pah.; deci pentru lămurirea numelor din vechilimea, dăm spiţa:

4 Vasile Kog. căpitan

5. Costantin Kog. stolnic — Ecaterin = P. Keşcu stolnic

6. (copiii lui Costantin Kog.:) Gheorghe Kog. post. — Ion Kog. = Smaranda Bantaş; (fiul Ecaterinei:) Ioniţă Keşcu stolnic

7. (copiii lui Ion Kog.:) Soltana = Grig. Iacovachi [2]) — Ion Kog. pah. — Ilie Kog. vornic

(copiii Soltanei:) trei băeţi

---

1) Bolţun (=Bolsun) vine pe apa Lăpuşnei.

2) Pah. Sion în Arhondologie (pg. 434) ne dă lămuriri de acest Iacovachi. Un Grigore Iacovachi a venit din Muntenia supt Sc. Alex. Vodă Calimah; el s'a însurat întăi cu sora sardarului Ioniţă Cerchez de la Putna; şi la 1820 se face *sărdar*, „şi murindu-i femeia a luat pe sora vornicului Ilie Kogălniceanul, în domnia lui Ioniţă Vodă Sturza, şi s'a făcut *căminar*: fii săi intrând în miliţie, au ajuns *doi* polcovnici, şi unul căpitan".

www.dacoromanica.ro

39) **Ion (Iancul) Kogălniceanul** (1790—după 1850)

Ion Kog., sau cum e scris şi *Iancul Kogălniceanul*, s'a născut la 1790 Aug. 21 *supt Ruşi*. Botezat de Catrina („Ac. Rom. ms. 715 apud N. Iorga Doc. III. 67); iar în ms. 537 de la Academie se arată de naşă pe *Catrina Hrisoscoleu, fata medelnicerului Manu.*

Nu mai ştim nimic despre Ion Kogălniceanul; iar Safta Kogălniceniţa stolniceasa în diata ei din *1805*, de şi Ion era băet de 15 ani, nu-i lasă nimic, ci numai celorlalţi 2 fraţi ai săi mai mari: *Costantin* de 25 ani, şi *Ilie* de 18 ani. Unchiul său *Gheorghe Kog.* post. în diata sa din *1800 Ghenar 1* lasă numai fratelui său Ion Kogălniceanul 4000 lei, pentru *casa lui*, adică *familia lui* — 8 copii — căci în 1801 Ghenar 1, Ioan Kogălniceanul avea pe *Costantin* de 19 ani, pe *Safta* de 18 ani, pe *Maria* de 17 ani, pe *Ilie* de 13 ani, pe *Ion* de 10 ani, pe *Alexandru* de 8 ani, pe *Catrina* de 7 ani şi pe *Soltana* de 3 ani.

In 1827 Sept. 27 Ioan Kogălniceanul era *paharnic*, cum spun cei 6 marturi, cari eliberează o mărturie la mână fraţilor *Ilie Kog. agă* şi *Ioan Kog. paharnic*, că tatăl lor Ioan Kog. fiul răposatului stolnic C. Kog. a murit în Botoşani la 1796, şi că cei 2 copii erau *nevrâstnici* (pg. 186).

O altă mărturie o avem din 12 Oct. 1827 că „răposatul 3 postelnic Gheorghe Kogălniceanul e fiul răposatului Cost. Kost. Kog stolnic, era unchiu agăi Ilie Kogălniceanul, şi paharnicului Ion Kogălniceanul (Ac. Rom. XIV. 45).

Lui Ion Kogălniceanul pah. îi trebuia această mărturie adeverită şi de consulatul rosienesc supt No. 229, căci cu ei s'a slujit în procesul ce l'a pornit contra fraţilor Cheşculeşti, feciorii lui Ioniţă Cheşcu stolnic, pentru scoaterea de supt a lor stăpânire samavolnică moşiile *Bolsuneştii* şi *Cogireştii* din Orhei, pe Lăpuşna pentru care a primit şi vechilime de la sora sa Soltana Iacovachi căminăreasa în 1827 Oct. 12 (pg. 187).

In actele publicate de noi avem următoarele ştiri:

In 1820 Mai 20 Iancu Kogălniceanul, aşa-şi zicea

www.dacoromanica.ro

el după desmerdarea din familie, cere la giudecătoria de Orhei copie de pe 2 acte mai vechi: *unul* făcut în *1808 Sept. 1*, între Ion Keşcul stolnic şi Alex. Balş vist. pentru schimbul ce au făcut ei, dând Balş moşia sa *Găuzenii*, ce este între Bursuceni şi Brădeni, şi ia de la Cheşcu stolnic moşia sa *Valea Rangului* peste Prut la Lăpuşna, alăturea cu moşia sa Zberoaia; *altul* făcut în *2 Sept. 1808* între D. Sturza vel vornic de ţara de jos şi Ion Cheşcu biv vel stolnic, dând acesta moşia sa Găuzenii între Bursuceni şi Brădeni, şi ia de la vornic moşiile Mărşoae şi Dragomireştii şi Căzăneşti, vecine cu moşia sa Bolsunul. (pg. 120—121). Toate aceste erau moşii sterpe, căci nu figurează azi pe harta politică a Basarabiei.

In 1813 Oct. 19. Iancul Kogălniceanul — n'avea nici o boerie, deşi era acum de 23 de ani, face o jalobă către Vodă, prin care cere să se oprească schimbul, ce voeşte a face căminarul Anastasă Papafil cu moşia Ghidişăni, ca unul ce şi-a luat *„protecsie"* rusească şi vra să se desfacă de moşiile din Moldova, întrucât şi dânsul are jumătate din Ghidişăni. (pg. 131); La această jalobă căminarul Anastasă Papafil face o întimpinare în aceiaşi lună Oct. 1813, arătând că el a luat moşia Ghidişani zestre de la socrul său Ioniţă Codreanul stolnic, acum răposat, şi că de 22 de ani, de când i-a dat-o drept zestre, a stăpânit-o neîntrerupt. El nu-şi va schimba moşia, iară Iancul Kogălniceanul să-şi caute dreptul cu feciorii lui Ioniţă Codreanul, şi în caz de va câştiga dreptate el va strica schimbul (pg. 132).

In 1821 April 1 avem din Kişinău paşaportul rusesc a lui Ion Kogălniceanul (Acad. Rom. Creşteri 1968 p. 278).

In 1829 Mart 4 Iancul Kogălniceanul e *păharnic* şi vornic de Botoşani; el rândueşte pe C. Musteaţă să aşeze la moşia Vorona a lui Lupaşco Vasiliu pe vechilul posesorului Ion Dobrovolschi în *în casa ce a şezut paharnicul Iancul Kogălniceanul* (pg. 190).

Către 1834 Noembrie, pe când aga Ilie Kogălniceanul îşi făcea socoteală de câţi stânjeni moşie are în

www.dacoromanica.ro

Scrivuleni (432 stănjeni) în *Brăleni* (257 stânjeni), şi fratele său *Iancul Kogălniceanul vornic* îşi face socoteală de câţi stănjeni are în moşia *Brătenii* şi scoate că are 175 pol stânjeni, dintre care 117 pol baştină — un bătrân întreg — şi 58 st. cumpărătură, din care 10 pol de la M. Tataru 10 pol de la Lupul Burghele, 38 de la Gavril Bantaş cu 2 zapise (pg. 207).

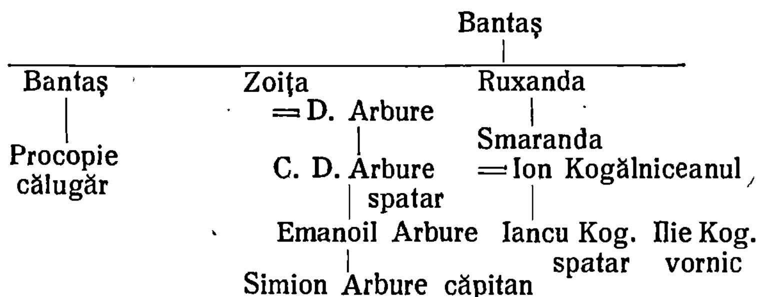
Când în 1841 Sept. 19 fraţii Ilie şi Iancul Kogălniceanul spătar îşi împart averile părinteşti, s'au socotit toate drept 96800 lei. Iancul Kogălniceanul spătar îşi ia partea sa în bani (=48400 lei) şi fratele său post. Ilie Kogălniceanul îşi ia moşia, acarete vii şi case (pg. 225).

Aici e locul de a lămuri înnemurirea Kogălnicenilor cu Arbureştii: Iată ce zic cei 2 fraţi de aceste înrudiri:

(Iancul Kog. spatar 1841, „care după învoiala *bunei* noastre cu *soru-sa* Zoiţa Arbore, ce-i zice şi Dumitroae *maica* dmsale spatarului Cost. Dumitriu Arbure“ (pg. 225),

Ilie Kog. vornic în 1849: şi jumătate ce mi se cuvine mie din averea *moşului* meu răposatul spătar Costachi Dimitrie Arbure, după învoelile săvârşite între *maică-sa Zoiţa Dimitroae Arbure* şi între *vară-sa buna mea Ruxanda Băntăşoaia* (pg. 232).

Iar monahul Procopie Bantaş spune în 1792 Iunie 1, că mătuşa sa Zoiţa Dumitroae şi cu Smaranda lui Ion Kogălniceanul post. erau *surori* şi că maicăsa avea parte ca zestre de la moşul lor prapurcic Ioniţă Arhip. (Ac. Rom. LXXVI. 140; notele lui I. Tanoviceanu) Deci:

www.dacoromanica.ro

Altă ştire după spătar Iancul Kogălniceanul o avem în 1843 Iulie 10. când îl găsim arbitru din partea Mitropoliei şi a pământeştilor mănăstiri în procesul măn. Coşula ot Botoşani, căreia era închinat schitul de Horodişte, şi moşia Cotnari a Sf. Spiridon (moşia Cotnari 32); iar altă ştire o avem din 1850 Mai 4, când poartă ca vichil procesul căpitanului leitenent, ostavnor de gloată, Simion Emanoilovici Arbure, nepot şi clironom răposatului spatar C. Arbure, pentru chiria caselor lui V. Stanciu din Botoşani, în care a stat bătrânul C. Arbure spătar până la moartea lui (1850), şi se va muta în casele Hatmanului Anastasachi Başotă, îndată ce vor fi gata reparate (pg. 234).

Ultima ştire o avem de spatarul Iancul Kogălniceanul în 1851 Mart 30 că pentru 304 galbeni cu dobânda lor neplătită de la 1840 Febr. 22, ce avea a lua de la Soltana Păun, se vor vinde la mezat casele cu locul lor ce dumneaei Sărdăreasa le are aici *în Iaşi în uliţa Teatrului vechi, peste drum de casăle răposatului ban logofăt Alecu Ghica*—azi Maternitatea—(pg. 237); aceste case au fost dăruite apoi de Hristache Zănescu ospitalului Sf. Spiridon, şi sânt în *colţul dintre strada V. Stroescu şi Cuza Vodă*).

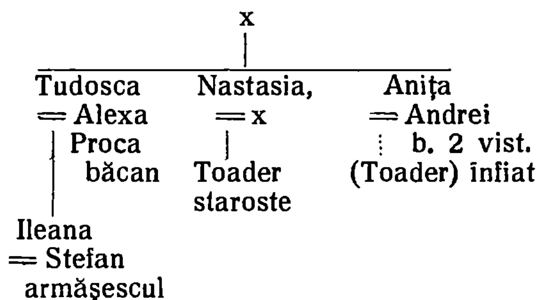
Asupra acestei case posedăm documentele copiate din Arh. Sf. Spiridon (Surete ms. LVIII. 124 seqq.):

In 7268 Iunie 3 (1760) I. Teodor Vodă Calimah întăreşte anaforaoa marilor boeri, între Tudora Proculeasa şi Toader nepotul ei pentru casele *din uliţa Strâmbă colţ cu uliţa ce vine de la măn. Dancul.*

Au fost trei surori: Tudora Proculeasa bucătar, Nastasia şi Aniţa măritată cu Andrei biv. 2 vist., Nastasia a avut pe Toader, care însă l'a luat de suflet Aniţa... Locul se măsoară în 28 Iulie 7268 (1760) şi are aceste dimensiuni: latura de miazăzi pe uliţa Strâmbă 9 st. pol.; latura de răsărit alăturea cu locul lui Ştefan Hermeziu 19 st.; la miază noapte, fundul lolului despre Andrieşeşti 11 pol. st.; latura de apus alăturea cu uliţa ce vine de la Dancu 18 st.; iar curme-

www.dacoromanica.ro

zişul locului 11 st.; avea dar locul de jur împrejur 58 stânjeni (=943 m. p.). După 45 de ani Ilinca fata Proculesei Tudosca vinde în 1805 Sept. 25 prin mezat cu 4310 lei casele sale biv vel clucerului *Dinu Negruţi* tatăl lui C. Negruzzi; casele era acum în *uliţa Măjilor*. Zapisul de cumpărare e din 1806 Octombrie.

In 1808 Sept. 20 casele trec prin mezat către Petrachi Cazimir paharnic cu 5600 lei, iar el le-a fost cumpărat pentru sărdăreasa Soltana Păun, cum atestă spătar Răducanu Cazimir, fiul spătar Petrachi Cazimir în 1825. Casele erau atunci pe *uliţa măjilor colţ cu uliţa Dancului.* Pe această Soltană Păun sărdăreasă o împrumută cu 646 galbeni în 1840 spatarul Iancul Kogălnicianul, care abia în 1851, când Enache Leon cumpărà prin mezat casele cu 850 galbeni, şi zaraful Herş Leib, care îşi luase sarcina de a plăti el toate datoriile, purcese un proces scandalos, cuprins în o lungă carte de judecată a domnescului divan din 1848. Casele erau acum în *uliţa Teatrului vechiu.*

40) **Alecu Ilie Kogălniceanul colonel**

Ilie Kogălniceanul vornic a avut o droae de copii, *10 la număr*, dar n'a putut râdica mulţi. Dintre copii, *Gheorghe Kogălniceanul* a murit copil de *trei* ani, *Ion Kogălniceanul* a murit copil de *cinci* ani, gemenii *Safta şi Dumitru Kogălniceanul* au murit îndată după naştere, iar *Costantin Kogălniceanul* a murit copil de *trei* ani.. Au dus o viaţă mai îndelugată cele trei fete ale

www.dacoromanica.ro

lui Ilie Kogălniceanu, de care am pomenit mai sus, cu prilejul dietei sale din 1849. Rămân dar *Alecu Kogălniceanul* şi *Mihalachi Kogălniceanul.*

Alecu Kogălniceanul s'a născut la 1828, deci era mai mic ca Mihalache cu 11 ani; în acest răstâmp de 11 ani Ilie Kogălniceanul a avut cei 9 copii, 4 fete şi 4 băeţi, din care n'a putut rădica de cât pe cele trei fiice, ce le-a şi măritat.

In actele publicate de noi n'avem alte ştiri despre *Alecu Kogălniceanul*, decât că în 1849, Dec. 20 — era de 21 ani — tatăl său îl lasă să-i facă grijile sufleteşti. „Tot fiul meu *Alecu* va cheltui şi cu grijele sufletului meu cuvenite pănă la 7 ani, şi... îndatorez pe fiul meu Mihalache, ca pe un frate mai mare — era de 32 de ani — să fie cu îngrijire şi să însemne, să sfătuiască şi să-l înlesnească pe fratele său Alecu de a le săvârşi toate rânduelile, potrivit voinţii mele“ (pg. 234).

In schimb în ms. Ac. Rom. cetim multe ştiri despre educaţiunea lui Alecu Kogălniceanul, cum şi aplicările sale pentru desen şi caligrafie, cum şi înaintările sale în armată.

El a fost dat în pensionul francez a lui Cuénim, unde învăţase şi fratele său mai mare Mihalachi.

De la Alecu Kogălniceanul se păstrează o serie întreagă de caete, cu cuprins complect mai al tuturor obiectelor de învăţământ în Liceul lui Cuénim.

a). *Religia*. „Abrégé de l'histoire sainte“ pour Alexandre Kogalnitchan, 1837 Avril 28 (ms. 1228, fila 369) şi „Studii pentru relighie“ în clasa I. A. Kog. (ms. 1228 fila 390).

Micul elev A. Kog. avea 9 ani, şi învăţa materia clasei I secundare.

b). *L. Română*. Tocmai în 1842, deci când era de 14 ani, Alecu Kog. e pus să înveţe şi puţină limbă românească, cum dovedeşte caetul (Ms. 1224 pg. 148). Dăm ca model definiţia propoziţiei: *„propoziţia este grăiria unei giudecăţi, vra să zică a duhului, care îngădueşte sau care tăgădueşte ceva să fie pe oare care subiect“*. Atâta!

www.dacoromanica.ro

c). *Limba Franceză*. Cel mai mult loc ocupă instrucţiunea în l. franceză. Incă din 1836 — la vrăsta de 8 ani — îl vedem scriind pentru clasa a cincia: „leçons générales partie mnémothechnique pour Alexandre Kogalnitchan, 1836 Avril 14 (ms. 1230 fila 233).

Pe anul 1837 — la vrâsta de 9 ani — avem alt caet. Idées générales, „définition *avec la version Moldave*" pour célébi Alexandre Kogalnitchan 1837 Janvier 29. (ms. 1230 fila 117—185); alt caet: „Thêmes sur les adjectifs", pour le célébi Aleco Kogalnitchan; 1837 Avril 5 — 1838 Mars 7 (ms. 1223).

Pe anul 1838 avem alt caet: „Syntaxe des participes" 3-ème classe. 1838, 20, 7 bre; Tot pe 1838 avem alt caet: „Recueil de mots Français" avec la traduction moldave pour servire à l'instruction de célébi Aleco Kogalnitchan, 28 Juillet 1838" (ms. 1229).

— Pe anul 1839 avem alte caete: „Syntaxe des participes" pour Aleco Kogalnitchan 1839, 7 Août; idem pe 1839 Dec. 16: „Lettres sur divers sujets avec leurs réponses" pour sérvir à l'instruction de l'élève Aleco Kogalnitchan (ms. 1229). Iar pentru vacanţele de Paşti, fiind în clasa III-a îşi scrie: „Tableau synoptique des dix parties du discours" fait *par* Alexandre Kogalnitchan, à la rèpétition générale des vacances des Pacques, le 16 Mars 1839 (ms. 1225 pg. 173).

Pe anul 1840 — era de 12 ani — avem iarăşi mai multe caete: „Homonymes français" pour Aleco Kogalnithan, 3-ème classe (ms. 1224). Tot în 1840 Oct. 29 avem alt caet pentru clasa III: „Traité de la proposition" pour A. Kogalnitchan (ms. 1225 pg. 136). In acest an avem de la Alecu Kogălniceanu aplicări de compuneri în franţuzeşte. Cum poezia lui Gr. Alexandrescu era nouă se făcuse mult sgomot în juru-i prin arestarea autorului:

Maîtrison la douleur qui sur l'homme domine
Tranquilles, attendons l'arrêt d'une sort trop dur
(ms. 1172 pg. 243)

www.dacoromanica.ro

Iar pentru anul nou micul elev de 12 ani închina tatălui său Ilie Kogălniceanul o scrisoare de felicitare, din care dăm 4 versuri.

Mon cher papa (1840, Ianuarie 1)

Au nouvel an s'ètrenner est d'usage,
Mais c'est toujours même langage...
. . . .
O papà, acceptez les tous
C'est m'étrenner comme je le désire.
(ms. 1172)

— Pe anul 1841 avem un caet de „analyse logique“ pour Aleco Kogalnichan, 3-ème classe 1841 Février 18 (ms. 1228 fila 427); un alt caet de „Traité de la ponctuation“ pour A. Kogalnitchan 1841 Iuin 3. 3-ème classe (ms. 1224). Pentru anul 1841 avem „Traité de la versification“ pour Alex. Kogalnitchan 30 Mai 1841 (ms. 1225). „Syntaxe“ par A. Kogalnitchan în franţuzeşte, pentru clasa III (ms. 1225 fila 100).

Pe anul 1843 avem un caet „Littérature français“ pour A. Kogalnitchan la 21 Avril 1843 (ms. 1225 pg. 177).

Exerciţiile în limba Franceză se încep încă din 1838:

a) Plutarque de la jeunesse, pour Alex. Kog. (ms. 1229 fila 190), pe anul 1838 Août 1.

b) Du maintien et de la bonne grâce pour Alex. Kog. pe anul 1839. Dec. 2 3-éme classe.

c) Dialogues de morts anciennes, pour Alex. Kog. pe anul 1840, 9 Août.

d) Traité des songes et des visions 2 volume: I de la litera A—G, tom. II de la G—U) pe anul 1840, 11 Août.

e) Napoleon Bonaparte traduit de Moldave au français, par Alex. Kog. pe anul 1843 Iune 13.

f) Mica căciuliţă roşie („era odată o mică fată de sat, ce mai frumoasă care era la vedere).

g) Lupul şi ariciul.

www.dacoromanica.ro

— Pe anul 1842 avem alt caet: „de la construction des figures gramaticales et de vice de construction“ avec la version Moldave pour A. Kogalnitchan 1842 Mai 6, 2-ème clase. Un alt caet pentru clasa II avem pentru „Cours de la réthorique“ avec la version Moldave, faite pour les éléves de la 2-éme classe *par* A. Kogalnitchan, le 10 Août 1842 (ms. 1225 fila 151—172).

d) *Limba germană*. Incă de la 1840 avem un caet cu exerciţii germane pentru elevul Kogălniceanul. In 1841 Mart 22 (ms. 1225. pg. 201—209)—era în vrâstă de 13 ani — avem alt caet de exerciţii germane „alltägliche Uebungen“ am 9 Januar 1841 (ms. 1230, fila 1—116).

Pe coperta caetului avem diferite desenuri: frunze, clopotniţe, portaluri şi chiar Mitropolia de Iaşi, semn de osebită aplicare, ce avea micul elev Alecu la desen.

e) *Limba Latină*. Intre anii 1842—1845, celebiul Alex. Kogălniceanul a învăţat în pensionul lui Cuénim limba latină, pentru care avem 5 caete mari, şi anume:

a) Studium auxiliare | linguae latinae | in usum | Alexandri Kogalniceani | 1 anni gramatici alumni | pro 1-o semetri | 1842—1843. (ms. 1225).

b) Gramatica latina | in usum | Alexandri Kogalniceani | pro 2-o semestri 1843; textul numai în latineşte.

c) Constructiones | in usum | Alexandri Kogalniceani | die 1 Noembri 1843.

d) Syntaxis regiminis | in usum | Alexandri Kogalniceani | Octombri 5 1844.

e) Syntaxis ornata. Alex. Kogalnicean 1845.

f) *Limba greacă*. Invăţătura limbei grece s'a făcut înaintea celei latineşti, întru cât mulţi fii de boeri o vorbiau de acasă, cum şi zice M. Kogălniceanul în amintirile sale, vorbind de soţia lui Gr. Sturza nănaşa lui, domniţa Marghioala, că vorbia în casă numai greceşte.

www.dacoromanica.ro

Atât Mihail cât şi Alexandru au ştiut ceva greceşte de acasă. In 1840 avem primul caet (τετράδιον) de cuvinte şi fraze greceşti (λέξεων καὶ φρασέων) 28 August 1840 Alexandru (ἀλέκου κωγ).

Pe 1841—el era de 13 ani—avem un curs de gramatică metodică (γραμματικὴ Εὐμέθοδις) a limbei nouă a Elinilor (τῆς νέας τῶν Ἑλλήνωυ γλώσση). 11 Iunie 1841 ὑπὸ Τ. Φ. (pentru Alecu). Iar în anul 1845 deja tânărul Alex. Kogălniceanul cetia şi spunea *Fabulele lui Esop* (μῦδρι αἰσοπειοι) (ms. 1225 fila 248; iar ms. 1231 cuprinde numai texte greceşti într'un volum de 384 file).

g) *Istoria.* Studiile istorice ocupau un loc însemnat în programul liceului Cuénim.

Ca şi fratele său Mihail Kog. care în 1833 April 19 învăţa Istoria de pe caetul de „Abrégé de l'histoire ancienne", pour servir à l'instruction de Michel Kogalnicean seconde classe (ms. 1227 fila); asemenea şi Alex. Kogălniceanul cu începere de la 1839 şi până la 1845, deci tot cursul Liceului a învăţat următoarele materii la istorie:

a) Eléments d'histoire générale pour Alexandre Kogalnichan (pe anul 1839 Noembre 13).

b) Cronologie pour Alex. Kogalnitchan, 3-ème classe;

c) Notions sur l'histoire d'Egypte avec la version Moldave pour Alex. Kogalnitchan 1840 Sept. 7.

d) Istoria Germaniei pentru Alex. Kogalnitchan, pe anul 1844 Ianuarie.

e) Istoria statelor nordice pe sem. II 1840 Mai 10.

f) Istoria Italiei pentru Alex. Kogălnicean, pe anul 1845.

h) *Geografia.* ocupă şi dânsa un loc destul de larg în programul institutului Cuénim — Două caete cuprind: a) Géographie statistique d'après l'abrégé de Géographie de Balbi, pour Alex. Kogalnitchan pe anul 1841 Ianuar 16—18 Sept. 1842. b) Геωграфіє | пєнтрȣ Ӑлєксандрȣ Когъльнічанȣ pe anul 1843. (Portugalia), pe 1844 (Asia) c) Geografia, semestrul de vară pe anul 1845

www.dacoromanica.ro

Iune. А. Когълничанѹ; d) Caet de geografie pe semestrul al 2-a de vară A. Kog.

i) *Matematica* Încă din 1838 Dec. 16 avem un caet de matematică: „Notions sur les sciences Mathématiques“, pour Alex. Kog. (ms. 1228 fila 208); *Algebra* pe anul 1844 Oct. 5 (fila 125). *Despre fracții* (ms. 1228 fila 249—275).

j) *Fizica*. Pe anul 1839 avea un caet „Notions de Physique“ pour Alex. Kogalnitchan 1839 Avril 28.

k) *Cosmografia* „Notions de Cosmographie“, la version faite pour les éléves de la premiére classe par Alex. Kogalnitchan pe 1839 Mai 12 (ms. 1228 fila 339).

l) *Științele Naturale*. In ms. No. 1228 avem 10 caete de șt. naturale; și studiul îl începuse încă din 1837, *în clasa a 4-a*, când Alex. Kogălniceanul avea 9 ani. Notions d'histoire naturelle *avec la version moldave* par Alex. Kogalnitschen. Materia se învăța în toate clasele, pe semestre.

m) *Filosoficale*. Pentru clasa IV tânărul Alecu Kog. s'a fost îndeletnicit și cu învățătura filosofiei: „*Leçons de civilité* et de politesse“ pour Alex. Kogalnitchan, pe anul 1838 Iune 4 (ms. 1228 fila 407); *Principes philosophiques* avec le version moldave pour Alex. Kogalnitchean, pe anul 1842; *Morala* pe anul 1838 (la vrâsta de 10 ani) avec la version moldave faite par l'éléve Alexandre (ms. 1228 fila 446); Précèptes moraux et philosophiques avec la version moldave pour A. K. — pe anul 1841 Aug. 20 (ms. 1229 fila 294).

n) *Desen și Caligrafie*. Alex. Cogălniceanul avea o scriere foarte îngrijită, cum și mare aplicare la desen. Se păstrează de la el un album ilustrat, în care avem: *schițe* și desenuri colorat de plante; miniaturi (Napoleon), stampe din cărți în culori; portrete (N. Suțu); lecții de desen, constând în flori, tipuri, acuarele.

www.dacoromanica.ro

Iată dar un întreg program de studii. Pentru starea învăţăturilor în şcolile particulare franceze, nenumăratele caete ale lui Alex. Kogălniceanul stau dovadă că se primia o îngrijită instrucţie cu mai multă aplicare literară

Intre altele dăm textul unui *bilet* de vacanţă de Crăciun pe anul 1840, când A. Kog. de 12 ani era elev în clasa III:

„Instruction privée | Pensionnat Français | *Témoignage de Satisfaction* | acordé à Mr. *Alexandre Kogalnitchan* | élève de la 3-éme classe, 1-ère section | à Jassy le 21 Décembre 1840. | le professeur maître de pension—*Cuénim* | rentrée le 7 Janvier 1841".

Cariera militară a lui Alex, Kog. a fost destul de strălucită. Intors de la Paris, unde a făcut studii strălucite, e numit *comis* în 1847; la 1848 e şi el la Cernăuţi; *cadet* apoi în armată, e râdicat *kornet* în 1850 Ianuar 25. la 1852 Aug. 10, e înaintat *leitenent;* în 1852 Dec. e *căpitan;* în răsboiul Crimeei e *maior;* şi stă în acest rang şi în 1855. Colonel în 1856. El muri de oftică în Decembrie 1856, în vrâstă de 28 ani.

41. **Grigore Ghica Kogălniceanul** (1849—1904)

In mitrica de naşteri a bisericii Buna Vestire din Iaşi cetim aceste date: „1849 April 29 Kogălniceanul Grigore, *văduva* Elena Kogălniceanul"; iar în cavoul familiei Kogălniceanul, din cimitirul Eternitatea Iaşi pe placa II stă scris: Grigore Kogălniceanul, născut la 28 April 1849, mort 30 August 1904"

Cine era văduva Elena Kogălniceanul ? Ea era fiica vornicului Ilie Kogălniceanul, care prin diata sa din 1849 Dec. 20 spune că „în înzestrare a trei fiice ale mele, ce am măritat întinzându-mă le-am dat zestre în bani şi în lucruri peste putinţa mea, în cât am căzut în grele datorii „(pg. 236).

Cele trei fete ale lui Ilie Kog. vornic erau : *Maria*, măritată cu Leon Iacovachi postelnic, *Elena*, măritată cu maiorul Teodor Cazimir aghiotantul M. S. Mihai

www.dacoromanica.ro

Vodă Sturza, şi *Profira* măritată cu D. Codreanul spatar, născută aceasta la 1820, şi decedată la 11 Decembrie 1907, în vrâstă de 87 ani (placa I din cavoul familiei Kog. la cimitirul din Iaşi).

Copilul Grigore a fost născut în văduvie, cu marele logofăt Gr. Ghica, devenit pe urmă domn. Familia Kogălniceanul a îngrijit de copil, căci tatăl său devenit domn al Moldovei, n'a putut, nici vreme n'a avut să se ocupe de copilul lui, având el singur o descendenţă bogată din cele trei însurători ale sale, şi apoi a venit de s'a împuşcat la Paris în ajunul votărei Unirei Moldovei cu Muntenia. De creşterea copilului Grigore a îngrijit unchiul său de pe mamă, Mihail Kogălniceanul, care în situaţia lui politică a putut şi a înlesnit creşterea copilului la Paris. Se păstrează în arhiva familiei o întinsă corespondenţă a tânărului *Grigore Ghica Kogălniceanul*—căci aşa iscălia el în tinereţe—cu unchiul său Mihai Kog. din care reţinem pe cea din 1872, scrisă din Paris, că s'a hotărât să se însoare cu d-na Adela Cantacuzino Paşcano, dar că are zăbavă cu divorsul ei de primul soţ N. Răznovanul, cu care avea şi un copil *Georges Roznovanul*, care trăeşte şi astăzi. Căsătoria s'a făcut prin 1874; şi de şi Grigore ocupa slujbe mici în stat, dat fiind însă naşterea sa din sânge de domn, apoi căsătoria sa cu o mare bogătaşă, i-a înlesnit urcarea în viaţa politică, ajungând şeful partidului Conservator din Iaşi, unde l'am şi cunoscut şi apreciat personal, după fuziunea noastră a radicalilor lui Gh. Panu cu Lascăr Catargiu în 1897.

Ca om politic a inspirat multe şi variate articule în ziarul *Evenimentul*, pe care el le dicta şi Spiru Prasin, directorul ziarului, le scria. Amintim un articul *„Prin noi înşine“* care a făcut vâlvă mare în presa română, slujind ca o nouă orientare politică în frământările zilnice între conservatorii lui Gh. Cantacuzino şi *Constituţionalii* lui P. Carp.

El a fost şi un foarte bun gospodar la moşia sa *Ştiubeenii*, care o avea pe jumătate ca zestre, iar jumătate cumparată de la casa Roznovanului. Sătenii

www.dacoromanica.ro

erau foarte mulţumiţi cu exploatarea moşiei, întru cât stăpânul, când punea plugurile, ara de-a valma şi ţarinele ţărăneşti cu plugurile şi sămânţa sa, şi astfel asigura sătenilor o mai bogată şi mai bună roadă, sămânţa fiind selecţionată de proprietar.

Suferind de inimă, boala l'a pândit şi cum traiul bun îi era un duşman al sănătăţii sale, a murit de un atac de inimă în ziua de 30 Aug. 1904 în vrâstă numai de 55 ani şi 4 luni.

42). **Mihail Kogălniceanul**

1817 Sept. 6 — 1891 Iunie 20.

Asupra vieţii şi activităţii sale literare, culturale, şi politice au scris mulţi autori şi vor mai scrie încă. Iar viaţa lui publică a fost aşa de întreţesută cu evenimentele politice între 1848—1891, că nu e locul de a stărui prea mult asupra complexei lui personalităţi, în acest *studiu genealogic.* Totuşi, cum M. Kogălniceanul e cel mai de samă reprezentant al familiei Kogălniceanu, vom stărui în primul loc asupra lui ca scriitor, om de cultură, dând o bibliografie complectă a activităţii lui literare, an cu an, lucrare, cu lucrare din momentul ce a intrat pe arena literaturii. Vom reda exact titlurile lucrărilor lui, cu caracterele tipografice ale vremei, întru cât şi Mih. Kogălniceanul face parte din pleiada tinerilor scriitori ce au evoluat de la slova chirilică la *alfabetul civil* (grajdanin) şi apoi la *cel latin;* la care ca ministru de Instrucţie a dat cel mai mare impuls prin ordinul său din vara lui 1859, secretar general fiind V. Alexandrescu Ureche.

1817. *Naşterea.* In *Prefaţa* Cronicilor României, Ed. II. Bucureşti 1872 M. Kogălniceanul afirmă despre anul naşterei sale următoarele: „Sânt născut în Iaşi la anul 1817 Sept. 6, Tatăl meu a fost vornicul Ilie Kogălniceanul, mama mea a fost soţia sa Catrina, născută Stavilă, *familie românească* din Basarabia. Şi de pe mamă şi de pe tată, din moşi strămoşi, mă fălesc dar

www.dacoromanica.ro

că sânt român Moldovan şi cu *mândrie recunosc că familia mea n'a căutat nici o dată origina sa în ţări şi neamuri străine"* (pg. XIII nota).

Autorul avea atunci 55 de ani!

Iată ce zice tot Mihail Koglniceanul la vrâsta de 74 ani în cuvântarea omagială ţinută la Academia Română, în ziua de 1 August 1891, cu 2 luni înainte de a muri, ca un cântec de lebădă:

Intru cât biografii străini (Meyers Konv. Lex.) au scris că aş fi născut în 1806, şi cei locali (România literară pe 1891) dau aceiaşi dată, oratorul zice: „Eu sânt născut în Iaşi la 6 Septembrie 1817, după cum rezultă din însemnarea originală scrisă de tatăl meu în *Ceaslovul naşterilor şi morţilor familiei Kogalniceanul...*

Tatăl meu a fost vornicul *Ilie Kogălniceanul;* maica mea *Catinca, născută Stavilla* [1]), *era coborâtoare dintr'o familie genoveză* stabilită în Cetatea Albă.

Naşul meu a fost domniţa Marghioala Calimah, soţia logofătului Grigore Sturza, tatăl răpousatului Mihail Sturza. Domniţa Marghioala iubia foarte mult pe maică-mea, care — copilă tânără — a fost rămasă orfană de tată şi de mamă şi încredinţată epitropiei log. Gr. Sturza — *bunul meu de pe mamă, medelnicerul Stavila,* având moşia sa vecină cu moşiile familiei Sturza, astăzi proprietăţi ale principesei Maria Gorciacoff, fiica fostului domn al Moldovei.

Domniţa Maria Calimah vorbia numai greceşte; ea mă iubia de mic copil şi când mă lua în braţe ea îmi exprima dragostea întru a mă dezmerda cu o batae de pălmiţe, până când leşinam de plâns...

---

1) Cele zise aici de M. Kogălniceanu sânt adeverite prin 2 zapise: a) *1913 Dec. 26 Iaşi.* Panaite Cazimir biv vel căminar cumpără de la Grigore Sturza biv vel vistier o parte din moşia *Morozeni* şi jumătate din satul Cruceşti, pe Cogălnic, în ţinutul Orheiului, *care părţi sânt ale Caterinei, fiica răpasatului medelnicer Apostolache Stavilă, căreia epitrop este vistierul* (Ac. Rom. CXL, 17): b) *1813 Dec. 28 Iaşi.* Panaite Cazimir căminar dă mărturie că a luat asupră-şi nişte moşii din a stânga Prutului de la Grigore Sturza biv vel vist. precum şi părţile Catrinei, fiica răposatului medelnicer Apostolache Stavilă, pe care

www.dacoromanica.ro

1826. In *Soirées dansantes*, M. Kogălniceanul vorbeşte în treacăt de vremea învăţăturilor la şcoala de la Trei Erarhi şi de la dascalul Gheorghe, când scrie: „Dacă dimineaţa gândirea mea necontenită la joc îmi pricinuia de la *loghiotantul dascăl vre-o palmă părintească pe talpa picioarelor*, sara, când gazda încântată de iuţala pasurilor mele mă socotiam o persoană de mare importenţie înaintea damelor şi uitam foarte de grabă *neplăcerile de la şcoala Treisfetitelor sau a dascalului Gheorghe.*

(Albina Romănească pe 1839 an. XI pg. 331).

1827. *M. Kogălniceanul elevul lui Gherman Vida...*

Vasile Alexandri în „Vasile Porujan" scrie următoarele amintiri despre M. Kogălniceanul, când era de 10 ani. „Pe la 1827 aveam de profesor pe călugărul Gherman — acel care a vândut lui Gr. Ghica Vodă manuscriptul lui Şincai. El şedea la noi (casa ne era vecină cu *biserica sf. Ilie din Iaşi*); şi afară de mine avea şi alţi elevi externi, *dintre care pe Mihail Kogălniceanu. Acesta venia în toate zilele, îmbrăcat în antereu de cutnie şi purtând un işlic rotund de piele de miel brumariu...* Vai de nenorocitul işlic! el devenise o minge în mâinele noastre, şi ne atrăgea ocări aspre din partea părintelui Gherman, ba uneori chiar şi palme"

M. Kogălniceanu avea 10 ani; iar V. Alexandri numai 6 ani! Mihail Kogălniceanu venia de la casele părinţeşti din Iaşi, mahalaua Muntenimei de mijloc, luate în schimb de la Hermeziu pentru moşia de zestre

---

le are la ţinutul Orheiului, în moşia Morozanii şi satul Cruceştii pe Cogălnic. (Ac. Rom. CXL, 21).

Prin aceste 2 acte ne explicăm zapisul din 1818 dat de M. Hermeziu pomeşnic, prin care schimbă cu Ilie Kogălniceanul, dându-i acestuia casele sale din Iaşi din Muntenimia de mijloc—azi casele vechi Kogălniceneşti—şi ia jumătate din Cruceşti, pe Cogălnic, moşii sterpe şi mai ia şi 4000 lei bani în naht (XXV. 142).

2) In notiţa de la pg. XIII. prefaţa la Ed. II a Letopiseţelor M. Kogălniceanul vorbind de mama lui Catinca, născută Stavilă, scrie *„familie românească din Basarabia"* !

www.dacoromanica.ro

Crucèştii de pe Cogălnic, şi mai dând 4000 lei de-asupra (pg. 142); aceasta în 1818 un an după naşterea sa.

In aceste case a fost instalat şi pensionatul francez a lui „monsiè et madame Garè“ încă de la 1828, unde de sigur că pe lângă cele trei surori ale lui M. Kog., *Mărioara*, *Elenco* şi *Profira*, a luat şi copilul Mihail — de 10 ani — lecţii de Franceză, înainte de a intra în pensionatul lui Cuénim.

1828. Mihail Kogălniceanul în pensionatul Cuénim. Mihail Kogălniceanu e înscris ca elev intern în pensionatul francez de băeţi a d-lui Cuénim Foure, de la Miroslava, cum ne dovedeşte contractul încheiat pe ziua de 1 Iulie 1828 între aga Ilie Kogălniceanul şi direcţia pensionatului.

„Contract. Mai gios iscălitul cu mâna me franţueşte m'am alcătuit cu dumnealui aga Ilie Kogălniceanul ca să-i primesc un copil a dumisale în pansionul mieu, spre a-l învăţa trei limbi, adică *franţuzeşte*, la care am să paradosesc însuşi eu, *nemţeşte* şi *greceşte* — la care aceste două limbi am să tocmesc dascal de afară precum şi cărţile cę vor trebui la învăţătura limbii iranţuzeşti, tot eu mă îndatoresc a le da; iar pentru cele ce vor trebui la învăţătura celorlalte două limbi, dumnealui are să-i cumpere. Are să urmeze copilul a veni la mine la pension în toată dimineaţa, a fi la zacuscă şi la vreme de masă tot la masa mea, împreună cu mine, iar sara, după ce-şi va isprăvi paradosirea la câte toate limbile, precum s'au zis, are să meargă acasă la dumnealui şi să doarmă; şi aşa urmându-se, eu mă îndatoresc a punę silinţă cuviincioasă şi a da bună educaţie copilului. Pentru care după buna învoire ce am făcut între noi dumnealui are să-mi dea 1200 lei, plata dăscălitului meu într'un an de zile; care bani dumnealui se îndatoreşte a mi-i da în 2 vadele, adică câte pe sase luni înainte. 1828 Iulie 1. (N. Iorga, Neamul Românesc literar 1928, 14 Oct.; şi Anuarul Liceului M. Kog. Iaşi 1932 pg. 5).

www.dacoromanica.ro

1829. In acest an, ni se păstrează un manuscript a lui Mihail Kogălniceanul de limba franceză, din 28 Mart 1829:

Dix-septième leçon, sur le régime des verbes, *pour* servir à l'instruction de M-r *Michel Kogalnitchan*, le 28 Mai 1829. (Ac. Rom. ms. 1223, No. 17).

1833. *Mihai Kogălniceanu elev colecţionează cronicile ţării.* Mihai Kogălniceanu vorbind de colecţia de vechi codice de cronici scrie: „Nu cred, o spun cu oare care fală că cineva să fie avut supt ochi, şi să fie studiat un număr mai mare de cronice, de cât *eu*"; la care în notă scrie: *„această studiare şi colecţionare am început a le face încă din anul 1833"*. (pg. XVIII Let ed. II).

Tot în acest an, deci după înscrierea lui M. Kog. în pensionatul lui Cuénim la Miroslava, ni se păstrează un caet de Geografie supt titlul.

Caet din 1833. April 20: „seconde classe, Géographie, premier cahier, contennant les notions préliminaires sur la Géographie mathématique, physique et politique et historique" pour *Michel Kogalnitchan*. (Ms. 1226 pg. 1—74).

1834—1837. Corespondenţele lui M. Kogălniceanul cu băbaca. In ms. 1161, 1162, 1163, 1164 de la Acad. Română se cuprinde toată corespondenţa, ce a urmat între M. Kog. *fiul* şi tatăl său Ilie Kog. agă, din momentul plecării sale din Iaşi, în toamna lui 1834, mai din toate oraşele, prin care a trecut, cu multe observări şi reflexiuni a diferinţelor de stări între cele văzute în drumul său şi între cele ce ştià de la Iaşi şi din casa părintească.

P. V. Haneş, în *Scrisori* (Buc. 1913) [1]) publică 173, scrisori foarte înteresante pentru tânărul scriitor, care *îşi începe activitatea sa literară prin genul epistolar.*

---

1) M. Kogălniceanul | Scrisori | 1834—1849 | cu o prefaţă, un indice de lucruri, de nume proprii, şi de cuvinte | Petre V. Haneş | profesor secundar. | Bucureşti (Minerva) 1913. 1 vol. 8°/₀ pg. 268. cu 12 ilustraţii şi 173 scrisori între 1834—1849.

www.dacoromanica.ro

Despre această epocă a studiilor sale din străinătate iată ce spune M. Kog. în discursul său de la Academie în 1 April 1891—când avea 74 de ani.

„La săvârşirea ei din viaţă, Domniţa Marghioala mă recomandă iubirei şi îngrijirei fiului său M. Sturza.

Acestei misiuni lăsate cu limbă de moarte, M. Sturza, ajuns domn în 1834, în acelaş an, împreună cu fii săi Dumitru şi Grigori m'a trimes la învăţătură în Franţa, la Lunéville, la preotul catolic abatele Lhommé, fost refugiat în Principate din cauza marei revoluţii franceze. El a diriguit educaţiunea tânărului M. Sturza; de aceia ajuns domn, nu putea să încredinţeze creşterea şi educaţiunea fiilor săi de cât aceluia, care făcuse din el cel mai învăţat boer de pe vremile lui. De şi octogenar, l'am găsit în plină vigoare, profesor de retorică, de limbă şi literatură latină la colegiul comunal din Lunéville. Eram cel dintăi din clasele noastre...

„Educaţia franceză se părea pe atunci prea revoluţionară Impăratului Nicolai I. Furăm luaţi din Lunéville (cele 2 beizadele, cei 2 fii ai log. Lupu Balş, fiul lui Nicu Cassu, şi *pe mine*), şi conduşi la Berlin la sfârşitul anului 1835.

„Berlinul îşi dobândise de pe atunci numele de Atena Germaniei. Noi tineri români (6 la numar) fusesem aşezaţi în casa *pastorului Souchon*, parohul bisericei coloniei franceze, refugiate la Berlin după revocarea edictului de Nantes.

... „Tânăr de 18 ani ani am luat parte la aceste agape...

„După un an am fost strămutaţi în casa *pastorului Ionas*... In casa sa se aduna societatea cea mai aleasă şi din nobleţă şi din burghezime, care se pusese în fruntea ideilor naţionale. Steagul lor era Unirea patriei Germane.

„Consilierul de stat Alex. Sturza, care lucra cu Capodistria la emanciparea Eladei... era unul din vizitatorii cei mai deşi ai Casei pastorului Ionas. El deveni profesorul nostru de... religie. Supt dictarea lui am scris în limba franceză: „*Etudes historiques Chrétiennes et*

www.dacoromanica.ro

morales, tipărită în Iaşi şi tradusă apoi în limba română, greacă şi rusă.

„Acestei societăţi alese datoresc dragostea pentru tot ce e frumos şi mare în viaţa omului.

„Intrat apoi student la Universitate am avut de profesor pe *Gans*, profesor de dreptul natural; pe *Leopold de Ranke*, (1795—1866) marele istoric; pe marele *Savigny* prof. de drept Roman. In saloanele lui Savigny am fost prezentat lui Alex. Humbold (1769—1859), care îmi arăta în general un deosebit interes pentru ţările române. Să-mi fie permis a-mi face un merit că eu cel întăiu am întrebuinţat în l. franceză cuvintele de *Roumain*, *Roumanie;* pe când Gh. Asachi scria *Roumouni*, iar ceilalţi ziceau şi scriau: *Moldovan* şi *Muntean*. Mie mi se zicea *der schwarze Grieche*, întru cât la Berlin predominau figurile blonde, mai ales că era puţin cunoscut numele de *Moldauer* sau *Wallache*.

„A. Humbolt se interesa să cunoască soarta şi caracterele ţiganilor noştri. Spre a-i satisface curiositatea eu am scris în limba germană o scurtă privire asupra micei noastre literaturi, pe care am publicat-o în *Lehmonn's Magazin füre die Litteratur des Auslandes*. Tot pentru Humboldt am publicat o broşură în l. franceză *„Esquisse sur l'histoire, les moeurs et la langue des Cigains* (Berlin, Behr. 1837).

„Vacanţele le petreceam în Pomerania, la *Schwienemünde*, sau la *Hehringsdorf;* Cu *Wilibald Alexis* am vizitat pe jos insula *Rügen*, castelul *Putbus*, pădurile misterioase ale vechii zeităţi vende *Herta*, şi cetatea de pământ *Arkona*, care samănă cu *movila Răbăei*, cu *Cetatea de la Adjud* şi atâtea altele.

„Wilibald Alexis în primblările noastre mă iniţia la marea lucrare, ce se opera în Germania... Pastorul Ionas îmi făcu cunoscut memoriul părintelui Handenberg la Riga în 1812: *„principii democratice într'un guvern monarhic“*.

„In una din vacanţele de vară fui găzduit de contele Schwerin la castelul Schwerinsburg al strămoşului

www.dacoromanica.ro

său, contele Schwerin, feldmareşalul lui Frederic cel Mare. Acolo văzui aplicarea legii de emancipare a vechilor servi, făcută cu 25 ani mai înainte. O mare asamănare găsii acolo între situaţia ţăranilor şi între cea de la noi; acolo văzui că ţaranii aveau dreptul de folosinţă până la $^{2}/_{3}$ din proprietatea mare, rezervându-se stăpânului numai o treime.

„La Berlin fui prezentat prin camaradul meu de studii, fiul istoricului Kohlrensch, ducesei de Cumberland, sora regelui Fr. Wilhelm III.

„La Berlin îmi îmbogăţii mintea cu ideile reformatorice de atunci; Universităţii Wilhelma Fredericia; amorul pentru patria germană, care stăpânia toate clasele poporului german, datoresc eu amorul pentru patria română şi *spiritul liberal; la focul patriotismului german s'a aprins făclia patriotismului meu român*".

1837 Ianuar 18. Prima lucrare cu care intră tînărul — avea 19 ani şi 4 luni — Mihail Kogălniceanu în arena literaturii, după îndemnul marelui A. Humbold. Romänische | oder | Wallachische Sprache und Literatur | von | Michael Kogalniceano | Berlin 18 Ianuar 1837.

(In Lehmens, Magazin „fur die Litteratur des Auslandes" pe 1837 No. 8).

Istoria Moldovei şi Munteniei e slab cunoscută, de şi e plină de fapte nouă. Persoana lui Ştefan cel Mare, curajul mamei sale *Elena*, Mihai Viteazul. Ţările române au desrobit cele dintăi robii lor încă *din 1740.* Limba Românească e vorbită de aproape 5 milioane români până şi în Ucraina. Limba şi caracterele chirilice iau locul limbii române şi literelor latine după Sinodul Florenţii; Alexandru cel Bun îndeplini acest gând a lui Teoctist diaconul Episcopului de Efes Marco; In 1780 Gh. Şincai publică prima carte cu litere latine: Elementae linguae Daco-Romanae, Budae 1780 (Ed. II. 1805), Petru Maior (Ortographia romana) Ion Alexis (Gramatica Daco-Romana a 1826), Bob Episcopul (Dicţionarul Buda 1830). Ca dovadă de înrudire a l. române cu l. italiană aduce strofa I din Cânt I din „Orlando fu-

www.dacoromanica.ro

rioasă", şi Tatul nostru (Adelung în Mitridat). Cuvinte germane avem puţine: pahar (Becher), galben (Gelb), panţiru (scris pançeru = Pansserträger: Turceşte (aferim, alai, odae), greceşti: (pedeapsa, chivernisire, blestăm).

Crede că sunt doc. româneşti încă din secl. XI; şi hrisoave din secl. XIII şi XIV. Cazania lui Cristul Lucaciu Braşov 1580. Cărţile bisericeşti se scriu româneşte abia după 1643. Indrumarea spre a întrebuinţa limba română o dă Gh. Racoţi, care înfiinţă o tipografie la Alba Iulia şi Mitropolitul Simeon traduce Noul Testament. El dispune ca fiecare naţiune să predice în limba sa maternă (ubicumque locorum desiderabitur vernacula sua lingua praedicabit).

Cărţile de drept — după Pray — s'ar fi tradus din greceşte în româneşte şi apoi în latineşte încă din secl. XII şi XIII, înainte de a fi Moldavia şi Muntenia.

In 1401 Alex. cel Bun întocmi o condică de legi după Basilicale, şi s'a tipărit apoi în Suceava în 1646; el făcu tipografie la Suceava şi apoi se mută la Iaşi. In 1804 Moruz Vodă traduce *Harmenopulos* la Iaşi prin Toma Iarrhas. Calimah tipări Pravila, Iaşi 1816.

In Muntenia Matei Basarab publică codice de legi (1633—1644); iar Caragea imită pe Calimah. Supt generalul rus Minciaki se întocmi un proect de Constituţie de o comisie comună (Gh. Catargiu, C. Conachi, C. Paşcanu şi M. Sturza pentru Moldova; şi Gh. Filipescu, A. Vilara, Gh. Băleanu, St. Bălăceanu pentru Muntenia). De aici a eşit Regulamentul organic. In 1834 se tipări în româneşte Pravila lui Calimachi prim ministerul de justiţie, C. Sturza.

In domeniul istoriografic se găsesc cronici-letopiseţe Gr. Urechi, despre care vorbeşte De Peyssonnel în Observations historiques. Paris 1765. Miron Costin log. (de la Adam, la 1660), D. Cantemir (1673—17.3) a scris mai multe lucrări, din care enumeră 8. Dionisie Fotino a tipărit la Noem. 1818 „Ἱστορια τῆς πάλαι Δακίας" 3 vol. Gh. Vida publică la Iaşi o istorie a Daciei vechi, la care a lucrat 30 de ani. Tot la Iaşi a apărut

www.dacoromanica.ro

ed. II a Istoriei pentru începutul Românilor în Dacia de Petru Major după ed I din Buda 1812.

Damaschin T. Bojinca publică antichităţile Romanilor. 2 vol. Buda 1842. Gr. Pleşoianu profesor traduce „Cele dintăi cunoştinţe ale tinerimei“ Buc. 1824.

Istoria lui Alex. cel Mare a fost tipărită de mai multe ori.

Istoria prea frumosului Arghir şi a prea frumoasei Elena de Ioan Barac e scrisă în versuri de 8 silabe, are 4 cărţi. o imitaţie după Ungureşte. Nu fără haz e şi „dialogul dintre un beţiv şi nevasta lui“.

Psaltirea ocupă un mare loc în lit. română, Dosoftei o traduce în versuri (sec. XVII).

Poeziile lui Gh. Asachi (Iaşi 1836); are traduceri din Lafontaine, Lamartine, Anacreon şi Petrarca. A condus Albina românească. Acum este directorul învăţ. public şi arhivist al statului. Dă în întregime *oda la Italia 1832.*

Eliade ocupă locul întăi în Valahia, a tradus „*Meditaţiile* lui „Lamartine, *Fedra* de Racine, şi prepară *Mihaiada* (c. I).

Stamati Ciurea iar e un poet de samă (Ostaşul român şi Ştefan cel Mare).

Hrisoverghi a scris Oda la ruinele cetăţ Neamţului.

Ioan Văcărescu (Anacreontele Românieí) a scris pagini originale ca *Erusalimul eliberat* a lui Tasso. E inferior lui *Beldiman*, care a versificat: *Oreste* (Voltaire). Odiseea şi Iliada (Omer); revoluţia lui Ipsilante 1821, Jalnica tragodie), care se va publica după moartea lui.

Literatura dramatică se compune din traduceri din Racine, Voltaire, Molière, Florian, Gessner, şi Chateaubriand; Sofocle şi Euripide. In Muntenia este o trupă de actori. Piese originale sunt 2 acte în versuri din *Stefan cel Mare* şi un vodevil mic „*serbările ostaşului*“ care s'a jucat în Iaşi de tinerii boeri, la 8 Noembre, ziua onomastică a Domnului. Aga Gh. Asache avea

www.dacoromanica.ro

gata o tragedie *Mihai eroul Românilor,* dar a ars în focul de la 1827.

Nu sunt de cât 4 reviste. *Curierul Românesc* (Eliade) *Biblioteca românească* (Carcalechi), *Albina românească* (Asachi). *Foaia oficială* pentru legi; mai apoi vre-o 12 calendare.

Cărţi militare s'au tradus din ruseşte şi franţuzeşte şi s'au tipărit în Buc. 1833. Cărţi didactice nu lipsesc şi cele mai multe (matematica, retorica, jurisprudenţa, istoria naturală, Geografia, l. Greacă, l. latină, l. franceză, l. germană (s'au tipărit în Iaşi şi Bucureşti, unde sânt gimnazii şi academiile). Sunt traduceri din istoria Universală; Istoria lui Napoleon e cunoscută, ca şi despre Mencicof.

In lit. beletristică avem şi traduceri originale „Adevărul şi minciuna". Balade şi Cântece populare; avem (Moartea lui Hangerliu, Cucerirea Hotinului, Moartea lui Ghica Vodă) „ele n'ar face ruşine celui mai bun poet."

Pentru cântecele populare şi valoarea lor citează un lung pasaj din *Vuk Stefanovici* despre lit. pop. sârbă şi românească din Bulgaria. Vorbeşte de ţiganii lăutari, copii ai Indiei răsăritene. (Taschen bibliotek Nürnberg 1822).

Inchee studiul său cu istoricul şcolilor: Sunt 2 gimnazii mari în Buc. şi Iaşi; unde învaţă gratuit peste 100 de fii de boeri; *Academia românească* s'a înfiinţat în Iaşi în 1835. Pentru promovarea culturii s'a hotărât ca fiecare slujbaş să primească *nouă* părţi din *zece;* iar cu o jumătate din zece să se plătească învăţătorii şi cu a doua jumătate să se tipărească cărţi bune.

Este în Iaşi *societatea* de ştiinţe naturale şi Medicină; vorbeşte de Muzeul de şt. naturale. Tipografii se află în Braşov, Alba Iulia, Suceava, apoi în Sibiu, Temişoara, Cluj, Iaşi, Neamţ (mânăstire), Bucureşti, Craiova, Cernăuţi şi Chişinău.

Inchee cu acestea „după acest mare număr de tipografii, care lucrează pentru literatura română, putem

www.dacoromanica.ro

conchide cât de tare este răspândit acum interesul pentru dânsa şi ce activitate se manifestă în ea“.

Obs. Ediţia romănească de V. M. Kogălniceanul Bucureşti 1895 Iunie 20 (Carol Göbl) cu un portret a lui M. Kogălniceanu.

1837. Esquisse | sur | l'histoire, les moeurs, et la | langue des cigains connus en France sous le nom de Bohémiens | suivie | d'un recueil de sept cents mots cigaine | par | Michel de Kogalnitchan | Berlin librairie de B. Behr. | 13 Oberwallstrasse | 1837 1 vol. 8°/₀ pg. 46.

După titlu, autorul îşi imparte lucrarea în 2 mari capitole: a) *Istoria şi moravurile ţiganilor.* Pe baza unei bogate literaturi speciale, apărute până atunci, autorul arată origina indiană a ţiganilor şi înrudirea lor cu popoarele indo-germanice; deci ei sânt *ari.* Arată apoi expansiunea lor în Europa şi numele osebite supt care apar la diferite popoare; In Moldova vin supt Alexandru cel Bun după 1400; în Valahia ar fi 33000 robi ţigani, iar în Moldova numai 3851 salaşe de ţigani.

Ţigani sunt *aurari* (rudari), *lingurari, lăeşi* şi *ursari*; iar după stăpâni ei sunt: ţigani domneşti, ţigani mănăstireşti şi ţigani boereşti; aminteşte de aplicările lor muzicale.

Din 600000 suflete ţigăneşti în Europa, ţările Româneşti au cel puţin 60.000 suflete de ţigani. Stărue asupra unora din obiceiurile lor.

In cap. II vorbeşte de limba ţiganilor; dovedeşte înrudirea ei cu limba sanscrită prin înşirarea a 17 cuvinte fundamentale, care au o strânsă legătură cu cuvintele sanscrite. Face un mic escurs asupra Gramaticei limbei ţigăneşti: Flexiunea gramaticală, declinare şi conjugare, părţile vorbirii; toate aceste noţiuni sumare de gramatică le-a dat pentru a înţelege glosarul Francezo-ţigănesc, cu care închee lucrarea. In titlul lucrării M. Kog. spune că a dat 700 cuvinte ţigăneşti. In ediţia prelucrată de mine (Iaşi

www.dacoromanica.ro

1900) am schimbat ordinea; am dat un glosar ţigănesc-românesc şi au eşit *806 cuvinte*.

Obs. M. Kog. a deschis drumul studiilor istorice şi lingvistice asupra Ţiganilor: Vaillant, şi apoi Barbu Constantinescu ne-au dat lucrări cu privire la dînşii:

Lucrarea lui M. Kog. asupra ţiganilor a fost tipărită şi în nemţeşte în 1840 cu titlul:

1840. Skizze | einer | Geschichte der Zigeuner | ihrer Sitten und ihrer Sprache; nebst einem Kleiner Wörternbuche dieser Sprache | von | Michael von Kogalnitchan | aus dem Französichen übersetzt | und | mit Anmerkungen und Zusätzen begleitet. | von Fr. Cusca | Stuttgard | I. F. Gast'sche Buchhandlung | 1840.

1837. Histoire | de la Valachie | de la Moldavie | et | de Valaques Trans | Danubiens | par Michel de Kogalnitchan. | Tome premier | Histoire de la Dacie, des Valaques Trans | Danubien et de la Valachie | 1241—1792 | Berlin | Librairie de B. Behr, | 13 Oberwallstrusse | 1837, I vol. 8°/0 pg. XX + 470. | imprimé chez I. W. Krause à Berlin | .

M. Kogălniceanul n'avea de cât exact 20 de ani, când scria prefaţa la acest volum „Berlin ce 6/18 Septembre 1837“, el care s'a născut tocmai „la 6 Sept. 1817“. E cea mai mare cinste pentru tânărul nostru autor, că la această vrâstă tânără să se încumeteze a scrie o istorie întreagă a poporuiui românesc, cum singur zice: „étant le premier de ma nation qui aie entrepris une si grande oeuvre, je sens moi-même la difficulté de ma tache“ (prefaţa XII). El consultase nu mai puţin de cât 78 autori, a căror listă o dă în mod alfabetar (pg. XV—XVIII), între cari notăm pe scriitorii români: Gh. Asachi, Dam. Bojincă, D. Cantemir, Zaharia Carcalechi. Petru Maior, Radu şi Şerban Greceanu, Miron Costin, Nic. Costin şi Gr. Pleşoianu.

Lucrarea e *dedicată* lui M. Sturza Vodă, protectorul său, care a primit-o, şi iată ce zice: „En acceptant la dédicace de cet ouvrage, vous ajouterez, mon

www.dacoromanica.ro

Souverain, un nouveau bienfait au grand nombre dont vous m'avez déjà comblé“. Cette histoire doit son existence à votre Altesse Sérenissime, cer elle ne pouvait être écrite que sous un Prince, ami des sciences et des arts“.

In *Prefaţă* el arată planul lucrării şi scopul ce a urmărit, să facă cunoscut Europei existenţa poporului român „c'est ce qui est ignoré même des plus savants“ El urmări să facă cunoscut instituţiile, administraţia, moravurile din viaţa vechilor Moldovalahi. Materia o va trata pe secole, de şi admite 4 epoci în tratarea istoriei:

	Muntenia	Moldova
Perioada I.	1241—1601	1350—1504
Perioada II.	1601—1716	1504—1711

Perioada III. 1716—1829 Fanarioţii şi ca notă politică a timpului, „jusqu'à l'arrivée de d'Ange tutelaire du nord“.

Perioada IV. 1829—. 1829—.

Pentru cetitorul străin, dă câteva regule de valoarea fonetică a literilor româneşti, şi cum încă alfabetul latin nu era pus în circulaţie publică, ceia ce va fi la 30 Iunie 1859, rezumăm regulele lui M. Kogălniceanul. El a scris cuvintele române cu ortografa lui I. Alexis, autorul gramaticei Daco-Romane, tipărită la Viena în 1826, cum şi după Dicţionarul din Buda 1824.

â, ê, î, ô, û se pronunţă ca *e muet* „français“
i este mut la plural, şi la pers. 2 sing.
u mut: omu = om; totu = tot.
e', o' = ea, oa,.
è = i,
c ca în italiană; ç = tz, sau z german.
ch = ca în italiană.
di = ds, z.; ḑ = z.
h = ch german.
j = ge francez.
que, qui = ce, ci Italian.

www.dacoromanica.ro

s = s; *ss* = ş: rossu = roşu = ro*sch*.
sce, *sci* = schte, schti.
ti = tz; ţ = tz.

Planul său era de a scrie o istorie completă în 5 volume, vol. I Istoria Daciei până la descălecare şi românii Macedoneni | vol. II (Istoria Valachiei de la 1290—1792 | vol. III | Istoria Moldovei 1352—1792 |; vol. IV (Moldova şi Valahia de la 1792—1834 | vol. V. Istoria moravurilor, obiceiurilor, legilor. comerţului, limba şi literatura Moldo-Valahilor | ..

Vol. I cuprinde 2 părţi: I. *Istoria Daciei* a) până la Traian (1—9), b) de la Traian până la venirea Bulgarilor în 678 (9—15), c) de la Bulgari la întemeerea Principatelor (15—27), d) Valahia Transdanubiană până la 1394 (27—41). II *Istoria Valahiei* a) Geografia ţării şi Istoria de la Radu Negru la moartea lui Mircea cel bătrânt (42—77), în care epocă stărue asupra armatei, asupra *domniei că nu era ereditară;* legile şi judecăţile se făceau cu divanul; erau moşneni, megieşi, oameni liberi şi clacaşi (vecini), robi erau ţiganii, religiile erau tolerante; bigotismul vremei, comerţul, moneda; era multă virtute militară „mais aujourd'hui que peut faire un si petit pays, contre trois colosses puissans, contre les trois empires de Turquie, d'Autriche et de Russie?“.

b) De la Mircea la Radu cel Mare (1418—1508); (pg. 79—110). Stărue pe larg asupra luptei de la Varna; atacul de noapte a lui Vlad Ţepeş, cruzimele lui Ţepeş Vodă, Cât despre moravuri, instituţii şi religia Valahilor în secl. XV, are un paragraf aparte. Biserica Mitropolitul Nifon, Ctitorii domneşti; cărţile slavoneşti; moneta ţării, comerţul cu Veneţia, Genova şi Ungaria; armele şi spiritul războinic se menţine.

III. a) *de la Radu cel Mare—Mihai Bravul (1508 1601)* pg. 115—247. Neagoe Basarab—Mircea Ciobanul—Doamna Chiajna — luptele cu Ioan Vodă cel Cumplit al Moldovei; în fine Mihai Viteazul (138—223) ocupă cea mai mare parte a capitolului.

www.dacoromanica.ro

Şi la acest capitol tratează viaţa politică, religioasă şi privată a Valahilor în secl. XVI-a. Constată că Cronicile ţărilor nu fac de cât istoria domnilor ; apoi lipsesc acte cu privire la viaţa internă, la aşezăminte, la moravuri. Statul pe atunci era *domnul, boerii şi clerul*; Ţăranul era şerb. Domnia era pe viaţă ; alegerea domnului s'a învoit prin politica turcească. Ungerea domnului; beizadelele ; autoritatea nemărginită a Domnului ; Boerimea era de slujbe ; fiul nu moştenia titlul părintelui său. Arată că erau 6 boeri mari (banul, vornicul, logofătul, spatarul, visternicul şi postelnicul), erau 6 boeri de gradul al 2-lea (aga, clucerul, comisul, paharnicul, stolnicul, căminarul). Boeri de clasa III erau 7, (serdarul, sulgerul, pitarul, armaşul, portarul, şătrarul şi clucerul de arie). Drepturile boerilor la slujbe ; aveau rumâni, ţigani.

Statul religios ; ierarhia bisericească, mănăstirile, călugării, toleranţa faţă de catolici şi evrei. In acest secol se formează burghezia târgurilor ; ţăranii era şerbi, (rumâni şi vecini). Administraţia, dările către stat ; armata, pedepsele; în sfârşit *literatura şi ştiinţele* sunt părăsite în acest veac.

Petru Cercel a chemat în ţară pe literatul italian Puggiella, care aduce o epistolă în versuri italiene scrisă de Petru Cercel (244 seqq) ; Baltazar Walter a publicat o relaţie despre luptele lui Mihai de pe un text românesc, scris în 1597, dar pierdut astăzi.

IV. *De la Mihai Bravul la 1716* (Ştefan Cantacuzino), cu ample povestiri despre marii domni ai Munteniei : Radu Şerban, Matei, Şerban Cantacuzino, Costantin Brâncovanul şi atâtea evenimente dramatice, care au sângerat istoria Munteniei. Cronicile Munteneşti sunt folosite pe deantregul.

V. *De la Nic. Mavrocordat la pacea de Iaşi* (1716—1792). După o apreciare defavorabilă epocei Fanariote, cari a oprit progresul apusului ca cu un zid chinezesc, expune fapte istorice pe domni şi domnii ; aduce cele 12 ponturi ale reformei lui Mavrocordat în Valahia ; ocupaţiile ruseşti, reproduce art. XVI din trac-

www.dacoromanica.ro

tolul de la Kainargi (1774) „cet article leur fut un sûr garant des intentions bienveillantes de la Russie“ (pg. 409). Reproduce textul firmanului imperial, obţinut de Alex. Ipsilant în 1774 (12 articole), răsboiul Ruso-turc încheiat cu pacea de la Iaşi (1791 29 Dec.=9 Ian. 1792). Şi la acest al 5 capitol are o privire generală asupra „la vie politique, religieux et privée du peuple valaque dans 17-a et 18-a siècles“.

Două fapte de progres avem în aceste 2 veacuri: Inaintarea literaturei române şi abolirea sclavajului. Domnia a scăzut în valoare politică; în schimb a crescut luxul în alaiuri; abusul administrativ era în floare, începând cu domnul. Boerimea a scăzut în valoare, ne mai alegând domnul, care venia de la Poartă. Luxul stăpânia şi clasa boerească. Boeriile s'au modificat în structura lor.

Boeri de clasa I-a erau acum 11 în loc de 6. Literatura sporită prin publicaţiuni bisericeşti: burghezii, scutelnicii, treptele, ruptele şi ruptaşii, sunt toate atinse; Comerţul sporeşte. Vămile şi tarifele vamale. Moneta a fost bătută de C. Brâncovanu, apoi de armatele ruseşti supt Ecaterina II. Veniturile ţării, slujbele fiscale: *oeritul, dijmăritul, vinăriciul, pogonăritul, văcăritul, tutunăritul, ocnele;* etc.

Justiţia se consolidează prin soborniceştile hrisoave şi condica lui Ipsilant.

Armata e aproape desfiinţată: „Ce n'etaient plus des soldats, mais de malheureux paysans;“ erau 6000 de slujitori pentru paza tuturor nevoilor interne, iar 250 arnăuţi formau garda domnului.

Işi închee volumul I cu această făgăduială rămasă neîmplinită: Nous nous proposons de parler plus en detail de ces savants et de leur ouvrages *lorsque nous traiterous* le chapitre de la *littérature romàne* en général“. (pg. 470).

Obs. Exemplarul consultat a aparţinut lui C. Konachi, cum adivereşte dedicaţia făcută de însuşi M. Kogălniceanul:

www.dacoromanica.ro

„Milostivului meu stăpân marelui logofăt K. Konachi cu adâncă supunere, Scriitorul.“

1837. Ѧлъѹта Ромѫнеаскъ. (supliment la N. 21 al Albinei Româneşti pe 1837 *Iaşi*. Tip. *Albina*. Iată scopul acestei publicaţii: „Această foae este menită a aduce şi împărtăşi doritorilor literaturii naţionale producturile geniu (duhului) rostite în proză seau şi versuri, şi vrednice de a fi aduse la cunoştinţa publică spre a fi unora de îndemu şi mulţămire, iar altora de model întru urmarea unei asemenea cariere“.

Face apel la publicul cetitor să trimeată articole în versuri şi proză.

In primele 5 numere se publică 1) *C. Negruzzi* căminar *„Reverii“* (supl. la No. 21). 2) *Gh. Asachi* „Serbarea zilei naşterei domnului nostru Isus Hristos (supl. la No. 30); 3) *C. Negruzzi.* Saul de Alfieri, traducere de C. Aristia. (supl. 32); 4) *A. Hrisoverghi*, Tânărul la pârău după Schiller; *C. Negruzzi* „din o călătorie“ (supl. 44); 5) *Manolachi Drăghici* postelnic „luare aminte asupra slăbăciunilor omeneşti“ (supl No. 58).

Obs. In *„Bibliografia publicaţiunilor periodice“* de A. Pop. (Buc 1888). nu figurează *Alăuta Românească* pe anul 1837, când era simplu supliment al Albinii Româneşti; şi nu forma corp deosebit de publicaţiune.

1838. Alâuta Românească (supplement litteral | a | Albinei Românesci | Iaşi. 1 Iullii 1838).

Acest supliment al Gazetei eşia de două ori pe lună la *Cantora* Albinei Româneşti în Eşi din partea redacţiei: ea a luat măsurile cuviincioase ca *Alăuta Românească* (Ѧлъѹта Ромѫнеаскъ) care până acum se da de nehotărât să iasă în viitorie regulat de două ori pe lună, la 1 şi 15 a fiecărei luni, cuprinzând numai lucrări literale.

No. 1. (pg. 1—8) a) fată bătrână, văduvă tânără (L. N.). b) filosofia vistului scrisă de un rus filosof a

www.dacoromanica.ro

naturei după Magazin für die Litteratur des Auslandes | c) Femeile (după Le Proteé, tradus de L. N.).

No. 2. (15 Iulie 1838). a) Impăratul şi Braminul (poveste a lui Buerger), după France littèraire, tradusă de L. N. b) vremea când damele au mai multă treabă (după Album des *Boudoirs*, traduse din nemţeşte de *Klmn.* c) La o viţă de păr, poezie de Alex. Hrisoverghi (1833. 21 Fevruar) d) Examenul public a şcoalelor naţionale din Iassi. e) Paladiul Moldovenilor pentru ziua aniversală a înauguraţiei Academii Mihailene rostıt în 3 Iuli 1838. sonnetu de Gh. Asachi. f) Critica (Mică geografie de pitarul V. Popescu Scriban, elev Academiei Mihailene Iaşi 1838.

No. 3. (1 Avg. 1838). a) Amorul fugariu de Alvviu Dacianu; b) Edeş istorioară orientală de A. D. c) Catihis sau învăţături de căpetenie ale bisericei Răsăritene de singhelul Neofit Scriban. Iassi în tipografia S. Mitropolii 1838. de *Klmn.*

No. 4. *15 Aug. 1838.* a) Daniil Scavinski de K. Negruzzi. b) Inelul lui Polikrat, balladă după Schiller de *Klmn.* c) Poetul de M. Kuciureanu. d) Catihism de singhelul Neofit. In această recensie *Klmn* (=M. Kln.) rezumă istoricul Sinodului de Florenţa 1439 (luându-se după Cantemir) şi din faptul că Neofit Scriban a tipărit Catehismul *cu litere latine* (ceia ce i-a atras exilul la măn. Neamţului unde a făcut cercetarea Pidalionului de Veniamin Costache, tipărit la 1844). *Klmn* scrie: „acum sau ivit şi la noi *buna* inovaţie, prin evlavioasa proză a părintelui singhel Scriban, carele au publicat un Catehis scris cu litere latineşti pentru uşurinţa Catihumenilor. Cu această ocazie face observări ortografice.

ıашн, мошне, грошн trebue scrise *Iossi*, *mossie*, *grossi* nu *Iashi*, *moshii*, *groshi.*

Iar, че, чел, чере, чине. să se scrie *que*, *quel*, *quere quine*, iar nu *ci*, *cel*, *cere*, *cine*; deci *quinque* nu *cinci* чинчи; „iar literile latine sunt mai puţine la număr, mai uşoare, mai potrivite cu haracterul limbei noastre, şi că fără

www.dacoromanica.ro

de ele nici-o dată nu vom putea avea o gramatică bună şi regulată *klmn*.

Obs. M. Kogălniceanul a avut 2 pseudonime mai obişnuite: a) *k l m n;* aceste 4 litere se găsesc în iscălitura sa: **M. K** (ogă) **l** (nicea) **n** ; b). *L. N.* aceste 2 litere se găsesc în iscălitura sa, şi anume literele *finale* : Mihail Kogălnicean.

1839. **Фоаѥ сътѣскъ | а | принципатулуи Молдавїи.** Anul I, No. 1, 2 April 1839.

Iată cum tălmăceşte scopul acestei *Foi*. „Ocârmuirea acestui pământ plină de îngrijire de a întemeia şi a spori binele tuturor treptelor de locuitori, au socotit a-şi înfiinţa această *foae numită Sătească,* ca prin a ei mijlocire să să facă cunoscute sătenilor toate poruncile şi povăţuirile ce se slobod pentru plinirea îndatoririlor legilor, buna petrecere şi pentru îndemânarea locuitorilor."

Anaforaoa către domn este iscălită de A. Ghica logofăt, Teodor Balş logofăt, N. Suţu şi Iorgu Sturza visternic. Iar ofisul domnesc e contrasemnat de aceşti boeri: Veniamin Mitropolitul Moldovei, Meletie episcop de Roman, Sofronie episcop de Huşi, Canta logofăt, Iordachi Balş vornic, Stefan Catargiu vornic, Cuza postelnic, Crupenschi vornic, Iordachi spatar, Manolachi Miclescu agă.

Foaea va apare odată pe săptămână, se vor publica: a) publicaţii de vânzare, b) mezaturile, c) înştiinţări de slujbe d) înştiinţări de epidemii a vitelor, e) preţurile de cumpărare a vitelor, f) articule cu studii practice.

Obs. Albina Românească, începuse acum ca în fiecare număr să-şi aibă фенлетон-ul său; cu No. 18 din 30 Iulie 1839 începe să publice în supliment o фоаѥ сътеаскъ. Tot acolo se publică în fiecare număr lista celor sosiţi şi plecaţi din Iaşi. Aşa cetim *că la 3—4 Martie 1839 a intrat în Iaşi adiutantul Kogălniceanul prin Mihăileni*".

www.dacoromanica.ro

1839. *Soirées dansantes* (adunări dănţuitoare) scrise de căpit. Gogălnicean, du Paris ou le livre des cents et un.

In *feiletonul* Albinei Românești pe 1839 Octombre No. 81, 82, 83, 84 se găsește publicată o schiţă literară supt acest nume: Scena se petrece la o *suarè* dată de lăsata secului de postul cel mare în saloanele serdăresei A. pe când tot în acea sară boerul Curcă a dat voe slugilor sale să petreacă lăsatul secului cu o horă în *argeaoa* unui beciu boeresc, dându-le și 60 lei bacșiș pentru petrecere.

Pe un ton glumeţ face lauda vechilor baluri boerești de supt Moruzi și Calimah, și-și râde cu haz de *suarelele* burgheze, unde se întâlnesc așa de des tipurile zugrăvite de scriitori ca Alexandri, Negruţi, Milo, Alexandrescu pentru o societate unde cultura luptă să se întindă de sus în jos, de la boeri la burghezi, și unde se găsiau dese tipuri de Coana Chiriţa, sau „preţioase ridicule."

Coana Chiriţa a rămas clasică; pe când serdăreasa A a rămas tot o anonimă, și ironia aruncată asupră-i zace ascunsă în *schiţa umoristică* a lui *Gogălniceanu*, în *feiletonul* Albinei.

Un dialog franţuzit pe ici pe cole, domnișoare și doamne împopoţonate ca de suarèle, mame capricioase cu fete de pansion; toată această lume de mahalà o pune să vorbească scriitorul, într'un stil arhaizat, potrivit epocei în care el scrie.

De această schiţă, N. Iorga în lucrarea „Mihail Kogălniceanu (pg. 84) zice următoarele:

„Kogălniceanul, înaintat îndată *căpitan* și ajuns aghiotant al Măriei sale începu să publice prin *Albina* amintiri, ca articolul despre *soarèle*, în care știe să arunce răpezi raze de ironie capricioase asupra unor obiceiuri, a căror exprimare în pripa obișnuită ar fi fost sarbede și obositoare".

Tot el afirmă mai jos că traducerile din *Schiller* și *Goethe* iscălite *Klumn* (recte Klmn) ar fi fost tot ale lui Kogălniceanu.

www.dacoromanica.ro

1840. Фоае пентрꙋ агрікꙋлтꙋрѫ, індꙋстріе ші негоц, supliment la „Foae sătească“ pe luna lui April 1840. (7 April 1840). In această publicaţie Ioan Ionescu (de la Brad) începe a publica studii practice: *Casa Câmpească* (maison rustique), Catechismul de sănătate pentru săteni, Pravilă pentru epitropii, vraja şi descântecele, culesul viilor, etc.

Obs. M. Kog. ca proprietarul Foaei Săteşti a avut un rol important în publícarea acestei foi.

1840. Реперторюл | театрꙋлꙋі національ. | din Іаші | No. 6. | Орбꙋл феріціт. | комедїе ꙟн доѫ акте, Традꙋсѫ de L. N. | Ꙟнфѫцошатѫ пентрꙋ ѫнтѫіаші датѫ пе театрꙋл національ | дін Іаші. Сѫмбѫтѫ ꙟн 14 Дечемвріе 1840. | прецꙋл 3 леі. | Іашїн | ла кантора фоаіеі Сѫтещі | 1840. 1 vol. 8°|₀ mic pg. 60.

Obs. Pseudonimul *L. N.* ascunde pe M. Kogălniceanul, întru cât cele 2 litere sunt literele finale din iscălitura lui Mihail Kogălnicean. De altfel însuşi administraţia Cantorii Foaei Săteşti publică la urmă lista tipăriturilor apărute în editura Cantorii şi supt No. 13 publică repertoriul *teatrului Naţional* 4 tomuri în 12°/₀ şi anume *Farmazonul de Hărlău* de V. A (lexandri), *Modista şi cinovnicul* de V. A(lexandri), *Două femei împotriva unui bărbat* de **M. K.** şi *Orbul fericit* de **M. K.** (în loc de *L. N.*).

1840. Dacia | Litterara | subt redacţia | lui | Michail Kogâlnicean (Tom. I. (Ianuarie—Iunie) 1800 | Іашїн la Cantora Journalului | 1840 1 vol. 8₀/° pg. 484.

Mihail Kog. scrie *introducţie.* In 1817 Racocea publicase prospectul unei foi periodice; la 1822 Zah. Karcalechi în Buda încerca o altă publicaţie; în 1827 I. Eliad încercă, dar ocârmuirea nu-i dădu voe. După 2 ani izbuti Gh. Asachi în Moldova (1 Iunie 1829) şi I. Eliad („puţin după aceea“. In 11 ani literatura română face pasuri de uriaş. In scurt timp apărură. *Muzeul Naţional, Gazeta Teatrului, Curiozul, România,*

www.dacoromanica.ro

Pământeanul, *Mozaicul*, *Curierul de îmbe sexele*, *Vestitorul bisericesc*, *Cantorul de aviz*; — *Alăuta Românescă*, *Foaia Sătească*, *Oziris*; — *Foaia Duminicei*, *Gazeta de Transilvanie*, *Foaia inimii*. Cele mai bune sunt *Curierul*, *Albina* și *Foaea inimii*. Ca apreciere spune că *Albina-i* prea moldovenească; Curierul nu ne bagă în samă; iar Foaia Inimei nu este în putință de a avea împărtășire de înaintările, ce se fac în îmbele principate. Acest gol îl va umple *Dacia literară*, care se va îndeletnici cu producțiile literare din orice parte a Daciei; ea va fi un repertoriu general al literaturei românești. Țelul va fi: un moral ca o tablă de legi; o critică nepărtinitoare; vom propovedui *Unire*; și să avem o limbă și o literatură comună pentru toți: Revista va avea 4 părți: *Compunerile originale*, — *articole originale din alte jurnale românești*; — *critica literară*; *Telegraful Daciei*.

Alt articol de M. Kogălniceanul este „*scene păstoresci din obiceiurile poporului* — *nou chip de a face curte*.

Pe un ton hazliu și în stil direct, cu adresă la cetitorii săi târgoveți din Iași și București, tânărul autor—avea 23 de ani atunci — pune față în față pe o limbă bătrânească, cu întorsături arhaice și cu humor rustic chipul de a face curte al flăcăului țăran: logoditul, căsătoria, conocăria, zestrea miresei, masa cea mare, urările de nuntă, toate spuse în duh bătrânesc, mai arhaic ca stilul lui D. Cantemir, și închee cum flăcăii la țară își dau întâlnire cu fetele dragi lor și cum stau toată noaptea de vară supt măr, pe iarbă verde — dar stau *nevinovați* — iar iarna în tindă pe cuptor, cu îngăduirea tainică a părinților, cari și ei așa s'au luat din dragoste. (pg. 33—34).

Alt articol semnat de M. Kogălniceanul este „*D. A. Demidoft—în Banat, Valahia și Moldavia*".

In 1837 Demidoft întreprinse o călătorie prin Banat, Valahia, Moldova, Rusia meridională și Crimeia—(Voyage dans la Russie méridionale et la Crimée par la Hongrie, la Valachie et la Moldavie); cu Demidoff

www.dacoromanica.ro

era şi *Raffet* „vestitul zugrav“ (pg. 100—139) (în Valahia) 294—318 (în Moldova).

Dacă în partea cu referinţă la călătoria prin Muntenia, traducătorul—M. Kog.—are puţine observaţii presărate prin vre-o 2 note şi la încheere, când ajunge la Focşani, unde îi corectează câteva greşeli de oameni şi locuri; când vine la Moldova, M. Kog. începe prin o *filipică* asupra spiritului public în clasa boerească, cu o critică aspră asupra nedreptelor observări ce face asupra Moldovei şi felului cum a fost primit la Iaşi. Critică întâi *xenofilia* boerilor noştri; tot ce e străin şi în special franţuzesc e bun; tot ce e românesc e rău. Ne vorbeşte de urmările rele acestui snobism, în politică, şi se opreşte asupra urmărilor dezastruoase în literatură. După ce laudă epoca Cronicarilor boeri şi chiar domni cărturari (Neagoe Vodă Matei Vodă, Vasile Vodă, Duca Vodă, Mavrocordat Vodă), critică pe *evghenistii* de azi, de la cari trag exemple rele şi cei mai de jos. Scriitorii români sufăr de această înstrăinare a literilor românе, şi martirologiul scriitorilor români e mare. (Ionică Tăutul moare la 25 ani; A. Hrisoveghi se duce tânăr dintr'acest cer plin de draci. Scavinschi se otrăveşte).

Apoi urmează descrierea celor văzute de Demidoff în Moldova, Focşani, Tecuci, Bârlad, Iaşi, Sculeni. In Iaşi e pe la 20 Iulie 1837; face o descriere a celor văzute: case, uliţi, zarafi, mulţi evrei; şi la fiecare pas prin note, traducătorul îndreaptă greşelile lui Demidoff.

Tot aici M. Kog. îşi reproduce schiţa istorică-literară ce a închinat în Arhiva Românească lui *Gh. Şincai* şi a Cronicei sale, cu observarea sa „cât Hronica aceasta nu va fi publicată, Românii nu vor avea istorie“. Ceia ce s'a făcut la 1853 supt Gr. A. Ghica al Moldovei:

Toate notiţele, polemicile, cercetările de date, informaţii şi răspunsuri sânt scrise de M. Kogălniceanul din cetirea lor, acum după 92 de ani, se simte condeiul solid al tânărului scriitor; avea 23 de ani.

www.dacoromanica.ro

In .supliment dă un *cadril*, pe note de F. G. Ruginschi (Suplementu musicalu | la | Dacia Literară | Quadrille | pour le | piano-forte | sur des thèmes moldaves | composée et dediée | à son altesse serenissime | le prince regnant de Moldavie | par | F. G. Rouschinski | Iassi | litogr. lui Parteni | .

Tabla de materii : | scara | tomului ânteiu | Ianuarie-Iunie 1848 (!) | .

Obs. In *Albina Românească* (газетъ політікъ ші літерарь) 1840. N. 23, anul XI Gh. Asachi face în *Feileton* o mică dare de samă de apariţia *Daciei literare*. „Dacia literară“ foae periodică publicată de redactorul răspunzător d. *căpitan M. Kogălniceanul*. Această foae în octav se compune din trei pănă la patru coale pe lună şi se tipăreşte în *tipografia sfintei Mitropolii aflătoare supt direcţia dumsale redactorală*. Două numere ale *Daciei literare* au apărut pănă acum pe Ianuarie și Februare; *forma este plăcută, elegantă şi tiparul frumos şi corect*. Prologul *Daciei literare* răsuflă principii vrednice de toată lauda şi face cinste redactorilor ei.

— Autorul a avut o listă de abonaţi, cărora li s'a trimis un No. de ordine al abonamentului exemplarele acasă. Exemplarul utilizat are această adresă: „Monsieur le spatar E. Cantacuzène Iassy 1 Août 1840. Payer 70 lei No. 236.

(ss) Elisée de Cantacuzène.“

— Articolul *Scene pittoreşti din obiceiurile poporului din* **„Dacia literară“** a fost reprodus de Eliade Rădulescu în curierul Românesc, No. 32 din 1840 Joi 11 Aprilie, (pg. 123--126), N. 23 (pg. 129—131).

— Dacia litterară a fost tipărită în a doua ediţie în 1859 cu titlul următor:

1859. Iaşi. Dacia | litterara | subt redacţia | lui | Michail Kogălnicean. | Ediţia a doua | cu trei stampe | Michail Kogălnicean—Costantin Negruzzi—Basile Ale-

www.dacoromanica.ro

xandri | Iassi 1859 | Tipograf editor Adolf Bermann Podul vechiu. No. 79, | 1 vol. 8⁰/₀ 360 pagini.

K. Negruzzi precede ediţia a doua cu o prefaţă, explicând că Dacia literară fiind o publicaţie bună, s'a tipărit în a doua ediţie.

1840. Mihai Viteazul şi boerul Brâncovean, prelucrată de Mihail Kogălniceanu, 1 vol. în 8⁰/₀.

In repertoriul cărţilor tipărite în tipografia Sfintei Mitropolii, la Cantora *Dacia Literară* se dă o listă de cărţi apărute în cursul anului 1840 şi anume: Dacia litterară, 2) Poezii de Mihail Cuciureanu; 3) Aristomene şi Gorgo; 4) Democrit, comedie într'un act de Regnaud, tradusă de Daniil Scavinschi, tipărită cu cheltuiala domnilor K. Negruzzi şi *Mihail Kogălnicean* (Iaşii, la Cantora Foaei Săteşti 1840 1 vol. 8⁰/₀ pagini 406; ca Prefaţă K. Negruzzi scrie *viaţa lui Daniil Scavinschi.* 5) *Mihail Viteazul şi boerul Brancovan* prelucrată de **M. Kogălnicean**, 1 tom în 8⁰/₀.

6) Scrieri | de | D. R. | Іашїї | ла. кантора дачїеі літтерале | тіпографїіа сф. мітрополиі.

7). Toată viiaţa femeiască în câteva ceasuri tradusă din ruseşte de *A. Dio* 1 vol. 8⁰/₀, pagini 117.— (exemplarul utilizat a aparţinut unui *Ganne.*

Obs. Lucrarea lui M. Kog. n'a mai apărut; aşacă oată activitatea teatrală a lui M. Kog. s'a oprit numai la 2 lucrări:

1841—1845. Архіва | Ромѫнеаскѫ | сѹбт редакціа | лѹі | М. Когѫлнічан | Tom I |, Iaşii ла Канторѫ фоаіеі Сѫтеші. 1841, 1 vol. 7⁰/₀, pg. 382.

1845. Архіва | Ромѫнеаскѫ | сѹбт редакціа | лѹі | М. Когѫлнічеан | Tom. II | Іашіі | ла Кантора фоаіеі сѫтеші | 1845, 1 vol. 8⁰/₀, pg. 425.

Aceasta este cea mai importantă lucrare a lui M. Kog., care l'a impus atenţiei publicului, ca un om care deschidea drum nou în istoriografia română. Toate încer-

www.dacoromanica.ro

cările lui Gh. Asachi cu *Albina*, cu *feiletonul* Albinei, cu *Alăuta* românească, cu *Le Glaneur;* cu lucrările arheologice ale lui Gh. Săulescu, şi tovarăşii lor, erau departe de a se asemui cu revista lui Kog., care punea cercetările istorice pe baze documentare şi studiile erau sprijinite pe documente, fără care nu se va putea face de acum înainte istorie. Tot materialul documentar, care ocupă cea mai mare parte a revistei e ales numai de Kogălniceanu, făcând pentru Moldova, ceia ce au făcut pentru Muntenia Treboniu Laurian şi N. Bălcescu.

In partea *întăia* publică 9 documente între 1247—1757 ; iar în partea *a doua* publică 12 documente scoase din muzeul Odesei, între 1737—1788. A făcut mare vâlvă că Kog. a publicat pentru întăia oară toată corespondenţa diplomatică între 1769—1774, care a adus după sine *răpirea Bucovinei*, un total de 49 acte, de cel mai mare interes istoric; dacă la acestea adăugări alte 6 doc. interne şi externe, vedem că autorul Arhivei a publicat *76* documente istorice; de şi puţine la număr, dar a dovedit dintru început sentimentul autorului de a pune cercetările istorice pe o basă pragmatică-documentară.

Documentele sunt întovărăşite şi cu câteva studii, cari formează literatura istorică, 17 studii variate; 2 prefeţi şi un buletin istoric, iată toată materia celor 2 volume. Colaboratori străini a avut pe K. Hurmuzachi din Bucovina, care i-a trimes: *„Cuvânt de îngropare* vechiului Ştefan Vv. domnul Moldaviei" (I 29—53); *„Cuvânt pentru răbdare* (105—113), *pentru cinste* (epistolie către Evagoras (114—128), *Corespondenţa cu Rusia* între 1769—1774 (pg. 129—243); pe care le-a avut copiate de spătar Antohi Sion după logofătul Grigoraş de la Mitropolia Moldovei, tocmai în 1806 în casa visternicului A. Balş; De la Vartolomeu Măzăreanul publică *Condica mân. Solca,* cum şi *călătoria sa în Rusia* (249—274); Vornicul A. D. Sturza i-a dat textul *„Istoria Oşiirei ce s'au făcut asupra Moreei* (7223) (vol. II, 5—139); *Călătoria Arabului patriarh*

www.dacoromanica.ro

Macarie de la Alep la Moscova (II. 140—164) tradusă de K. Negruzzi. V. Varnav îi trimite: „întâmplările Cantacuzineştilor şi Brâncovenilor în Valahia de D. Kantemir", tradusă de el de pe greceşte încă din 1811 Iunie 19 (II 207—201); Sev. Georgescul, eclisiarhul mân. Putnei îi trimite *inscripţiile* de la Putna, cu text slavon, cu lipsurile inerente primelor încercări în acest gen (II. 301—318).

Colaborarea aceasta aşa de variată şi cu un material informativ aşa de interesant prin noutatea lui arată stima şi încrederea ce avea tânărul publicist, era de 22 de ani, în cercul cărturarilor vremei, cari ştiau că cu doi trei ani înainte el se făcuse cunoscut lumei Europene prin lucrările sale tipărite la Berlin, cu începere de la 1837 în franţuzeşte şi nemţeşte.

Iar M. Kog. consacră în Arhiva sa, *două prefeţe*, una la volumul întâiu apărut în 1840, şi alta scrisă în 14 Dec. 1845, la vol. II. Autorul arată un vădit cult al trecutului „să ne ţinem mai ales de cele trecute; ele ne pot scăpa de peire". Pasionat pentru cercetările istorice, arată marea răspundere a cunoaşterei trecutului. Istoria stă în *tradiţiile poporului, în mânăstiri, în hrisoave şi urice* şi în *cronici.* In acest scop arată că încă din 1840 urmăria să publice colecţia tuturor cronicarilor. Pentru tălmăcirea şi verificarea zişelor din cronici ne stau la îndămână documentele. In acest înţeles *Arhiva Românească* va fi o colecţie de acte vechi, cari au chemarea de a desluşi istoria Românească.

Iar ca informaţie de librărie arhiva s'a tipărit într'o sută de exemplare, din care pe jumătate s'au dat gratuit.

In a doua prefaţă scrisă la 1845, M. Kog. explică întârzierea apariţiei vol. II. El n'a stat de geaba; în acest răstimp de 5 ani a publicat: *Dacia literară*, *Propăşirea*, *Calendarele populare*, *Fragmentele istorice din letopiseţi* şi *Letopiseţele*. De 6 ani deschisese Cantora Foei săteşti şi n'a stat cu *braţele încrucişate.*

www.dacoromanica.ro

Cu vol. II încetează apariţia şi lasă ca moştenire pe *magazinul istoric pentru Dacia* a lui N. Bălcescu.

Personal M. Kog. a publicat puţin în arhiva românească. El publică o *schiţă istorică* despre *Gh. Şincai* şi (reprodusă în Dacia literară); reproduce câteva articole din Pravila lui Vasile Lupu, articulele cu referinţă la ţăranii agricultori; o *schiţă istorică* despre bătălia de la Războeni, tradusă din volumul său scris în franţuzeşte.

Obs. Revista a avut parte a fi tipărită în a doua ediţie în 1860 şi 1962, cu titlul următor:

1860. Архіва | Ромжнеаскъ | subt redacţia | lui | Michail Kogălnicean | Tom I | . Єдіціеа а доѹа | Іашii | тіпограф—editor Адоаф Берманн. Подѹл векіо. No. 79 | 1860 | vol. 8°|°, pg. 288 | ,

1862. Архіва | Ромжнеаскъ. | Subt redacţia | lui | Michail Kogâlnicean | Tom. II. | Єдіціеа а доѹа | . Іашii | Тіпографіа лѹі Адолф Берманн. подѹл-векіѹ. No. 79 | 1862 | . 1 vol. 8°|° pg. 320·

1840. Реперторіѹл | театрѹлѹі национал | дін Іаші | No. 5. | доъ фемеі | ꙟмпротіва ѹнѹі бърбат прецѹл 3 леі. | Іашii | ла кантора фоаіеи сътещі | 1840. | комедіе ꙟнтр'ѹн акт. прелѹкратъ де Л. Н. | ꙟнфъцошатъ пентрѹ жнтеіаші датъ пе театрѹл национал дін | іаші сжмбътъ ꙟн 7 Декемвріе 1840. прецѹл 2 /₂ леі. (ss) Th. Kodrescu. Un vol. 8°/₀ ms. pg. 32.

Persoanele: Martin telal başa *D. Pandeli.*
Tinca femea sa, d-na *Smaranda.*
Cucoana Săftica. tânără văduvă megieşa lor. *Pulherea*
Creangă, telal bătrân slugă în casa lui Martin *D. Grecianu*
Scena se trece în Iaşi

Obs. Aceiaşi observare ca şi supt anul 1840, unde *L. N.* este Mihail Kogălnicean.

1841. іллѹсіі пердѹте. | ѹн ꙟнтжю амор. | де | М. Когълнічеан. | Іашiї | ла кантора фоіеі сътещі. | 1841 | 1 vol. 8°/₀ mic. pg. 83.

www.dacoromanica.ro

CCXLVI

O mică prefaţă arată că „tot este obştesc şi nimica personal."

La Iaşi într'o uliţă fără nume, căci Iaşii, centrul civilizaţiei, a literaturei şi a gunoiului Moldovei, are uliţe, dar mai nici una cu nume; este locuit de armeni, *cai*, jidani, *câni*, ţigani, *boi*, şi cel mai rar de întâlnit aici este un moldovan. Ieşenii de pe uliţa Păscăriei ceruse spânzurarea lui M. Kog. că traducând din franţuzeşte din *le livre des Cent*, rue Poissonière prin uliţa Păscăriei şi-a aprins pae'n cap.

Acţiunea se petrece în o societate compusă din 5 tinere dame şi 4 holtei.

Damele nu erau *prude* (fr. prude); îşi râde de caracterul *saloanelor*, unde damele dictează în tirane asupra musafirilor. „O adunare fără femei este ca o gazetă fără abonaţi, ca un şes fără verdeaţă, ca un teatru fără public, ca versuri fără poezie, ca o viaţă fără iluzii, ca un judecător fără proţesuri, ca un tînăr fără amor..."

In salon 2 dame stăteau pe o canapea, alte două pe un *lit de repos;* şi una cetia la masă *La Physiologie du Mariage;* nu erau deci băcăliţe, de şi cetiau şi ceva româneşte. *Albina românească* cu *„Iluzii pierdute"* de V. A. Damele obligase pe fiecare tînăr din salon să spună ceva din iluziile lor. Şi aşa începe M. K. a povesti iluziile sale: Mesdames, am perdut 3 feluri de iluzii: politice, literare şi *de amor*.

Eram în 1831; de 14 spre 15 ani „când aveam mare slăbăciune pentru frumuşele" fusei pus într'un pension (Cuénim) pe capul unui deal (Miroslava) lângă scaunul isprăvniciei (Iaşi). Acolo era şi o fetişcană cu un an mai mare ca mine, fata unui profesor de greacă. —*Niceta*. Scolăriţă şi ea, şcolar şi eu am cetit „Les aventures de Télémaque" după Jacotot. Colegii cari veniau mai în urmă îl făciau *pişler*, fiind mai mic... Premiant întâi luasem coroana făcută de Niceta. Incântat scrisei Nicetei o scrisoare de dragoste pe o coală de hârtie să aibă un *rendez-vous*. El credea pe Niceta un înger, deşi era un drăcuşor. Rendez-vous-ul fu dat

www.dacoromanica.ro

la 2 ceasuri la amiază în odaia cameristei sale. Se întâlnesc, se sărută ; acolo îl sărută Niceta... ma Calypso ;... mon Télémaque". Cu zaharicaoa dată de Niceta şi scoasă din sinul roşcatei cameriere i se topi amorul.

„Iată, mesdames, cum am perdut prin o zaharicà illuzul celui întăiu amor".

1841. | 200 ρεцεтε чερкатε | дε бȣкатε, прѫжітȣрі | ші алтε трεбі госпоΔѫрεщі | ıашін 1841.

1 vol. $8^0/_0$ pg. 120, tipărite cu cheltuiala şi îngrijirea unei societăţi de iubitori de înoituri şi strălucirea neamului românesc.

K. H. M. K.

„Editorii depunând cerutele exemplare în bibliotecile naţionale vor urmări cu toată asprimea legilor pe ori care vor tipări această interesantă scriere. Toate exemplarele vor fi împodobite cu următoarele semne precum urmează.

K. N. M. K. (K. Negruzzi şi Mihail Kogălniceanu.

Obs. Această lucrare de *menaj*, prima în literatura românească, arată complexa preocupare a celor 2 fruntaşi ai literaturii noastre, silindu-se a da lucrări folositoare în toate ramurile sociale.

Lucrarea a apărut în 3 ediţii; din ediţia a 2-a nu se mai găseşte nici un exemplar; se vede că de şi s'a tras în 1000 exemplare, ea a fost repede desfăcută, căci în 1846 s'a tipărit a 3-a ediţie, de astă dată în tipografia institutului Albinei; 1 vol. $8^0/_0$ pagini 120. Editorii însoţesc ediţia cu această notiţă:

„a doa ediţii câte de o mie de exemplare. Reţetele cerute s'au petrecut în mai puţin de un an. Lipsa acestei cărţi este atât de neapărată pentru pastrarea metodei, iată să publică a 3 ediţie, în care s'au îndreptat toate greşelile câte scăpaseră la acele dintâi doî ediţii.

www.dacoromanica.ro

1842. Календар. | пентрꙋ | попорꙋл ромѫнеск. | пе анꙋл | 1842 | каре се кꙋпрінде din 365 zile | ѫнтокміт пе кліма цеділор ромѫнещі | ші ѫмподобіт кꙋ 26 стемпе. | анꙋл I. | Іашії | ла кантора фоіеі сѫтещі. 1 vol. 8°/₀ p. 20.

Extragem din tabla cronologică...

10 ani de la introducerea Regulamentului organic.
8 ani de la întronarea lui M. Vodă Sturza.
8 ani de la întemeerea Academiei Mihailene.
$2^1/_2$ ani de la întronarea M. S. Sultanului Abdul Megid.
$^1/_2$ an de la întemeerea şcoalei meşteşugurilor.

La acest Calendar s'a adăugat ca parte literară un almanah, cu titlui:

1842. Алманах | де | ѫнвѫцѫтꙋрѫ | ші | петречере. | пꙋблікат | де | Міхаіл Кѫгѫлнічеан | Іашії | ла кантора фоіеі сѫтещі. | 1842, 1 vol. 8°/₀ pg. 54.

El are un cuprins literar de 12 articule şi anume:

1) anul la diferite popoare.
2) începutul clopotelor.
3) înriurirea temperaturei.
4) aforisme pentru cei ce iubesc a trăi bine.
5) Franklin.
6) Cereri făcute de om spre a zbura în aer cu aripi.
7) mode de lucruri.
8) vase cu aburi.
9) sentenţi şi cugetări.
10) cunoştinţi practice.
11) suverani şi populaţia în capitalele Europei.
12) iarmaroace şi târguri.

1842. Etudes. | religieuses, | morales, | et historiques | par | Alexandre de Stourdza | imprimées aux frais | de | M. Constantin de Stourdza | grand logo-

www.dacoromanica.ro

théte de Moldavie | Iassi | *au bureau de la feuille communal* 1842, 1 vol. 8°/₀ pag. 124.

Semnalăm această lucrare, întru cât la ea cetim în prefaţa scrisă de M. Kog. următoarea înştiinţare a tipografului, care nu era de cât M. Kog. cum şi iscăleşte.

„avertissement de l'imprimeur:

„l'auteur se trouvant à cette époque à Berlin, le composa, ou pour mieux dire l'improvisa, dans un cours de religion et de moral, qu'il fait à ses neveux, les jeunes princes Dim. et Gr. Stourdza, fils de S. A. S. le Prince régnant de Moldavie,

12 Mart 1842. M. Kogalnicean.

1843. Поезіі | а лѹі | Ѧ. Хрісоверґі | едіціе комплетъ | Іашін | ла кантора фоаіеі сътеціі | 1843 1 vol. 8°/₀ XXXI+82.

Віеаца | лѹі | Ѧ. Хрісоверґі scrisă de M. Kogălniceanul 1843 Ianuarie 1.

Il asamănă cu Andrei Chénier; cât a trăit a publicat „Ruinile Cetăţii Neamţului". Restul a rămas în familie.

După 6 ani de la moartea lui, fratele său Manolache Hrisoverghi i-a publicat versurile. M. Kog. le recomandă publicului şi roagă să-l scutească de critica aspră. Incepe cu reflexiuni generale asupra primenirii claselor sociale, ca urmare a prevederilor Reg. Organic, că fie care român poate căpătă slujbe şi ranguri prin aristrocraţia meritului, nu a naşterii nici a pungii, după ce face observarea că Moldovenii deprinşi cu jugul Turcesc n'au înţăles că răscoala lui Rigas era şi a celorlalte popoare creştine şi s'au sculat contra *mavroforilor* eterişti; dar eteria a folosit şi ţării, căci a adus domniile naţionale.

A. Hrisoverghi s'a născut în Iaşi la 27 Fevr. 1811; la 1821 trecu în Basarabia şi învăţă carte grecească la pro-

www.dacoromanica.ro

fesori improvizaţi 3 ani (1821—1824) şi anume τὸ ἀλφάβητον, τὸ ὀκτόηχὸν; şi τὴν 'Αποθήκη τῶν παίδων. — Venind la Iaşi învaţă carte în pensionul grec a părintelui Singel, concurent pensionatului grecesc a lui Korini; aici a învăţat gramatica τοῦ πάπα ἐυθυμιου; traduce în ἀπλὰ Fabulele lui Esop, cuvântul sf. Vasile pentru *post*, νεκρικοὶ διαλόγοι τοῦ λουκιανοῦ, cuvântul Sf. Ioan gură de aur pentru *Inchinăciune*, ἡροδιανὸς, şi ceva din θουκυδίδης: cât despre Demostene, Sofocle, Euripide şi Omiros era greu de învăţat cu asemenea dascali. In 1827 intră în pensionul francez a lui *Marton* şi apoi la *Frangoli* grec luă lecţii de perfecţionare în l. elină. In 1830 intră în armata naţională, dar în curând îşi dădu demisia în 1832, era un pasionat cetitor a lui A. Chénier. Ca tânăr avu cultul *iubirei*. In 1833 se duse până la Andrianopol, în comerţul cu boi. Orientul cu Balcanii îi aprinse geniul poetic. In 1834 publică *Oda ruinelor cetăţii Neamţului*. El opri cu oda lui dărâmarea cetăţei. Critică în poezie imitaţia greacă *tot cu muze şi iar muze*: Apolon, Orfeos, Mars, Aris, Citera, Dafnis, Tirsis. In Muntenia versul era mai naţional în condeiul lui Eliade, Cărlova, Văcăreştii, Alexandrescu; dar publicul cel mare nu le cunoştea — „Milcovul este o stavilă destul de mare care încă şi astăzi opreşte şi întârzie sloboda trecere a rodurilor duhului din o ţară în alta".

După bogate reflexii asupra dragostei lui Hrisoverghi pentru o tânără, o frumoasă din aristrocaţia Iaşului el reintră în armată în 1834 şi ajunse Căpitan în 1836 Ianuar 1. Fiind slab şi răcind la o inspecţie făcută la Pribeşti, el cu toate căutările făcute pe la Viena, Ischle, muri în Iaşi la 9 Martie 1837, în vrâstă de 26 ani.

In analiza ce o face biograful M. Kog. colegului său de arme şi de talent literar, se vede că pune elanul tinereţii sale în a ne da o analiză sufletească a tânărului poet A. Hrisoverghi.

Volumul cuprinde 9 poezii originale şi 8 traduceri din Chénier, Hugo, Lamartin şi Schiller.

www.dacoromanica.ro

Obs. In lista de publicaţiunile apărute la Cantora foaei Săteşti se dă supt 33 „Poezii de Alex. Hrisoverghi" cu *studiu de Mih. Kogălniceanul.*

1843. Календар | пентрѹ | попорѹл ромѫнеск. | пе анѹл | 1843 | каре се кѹпрінде | din 365 zile | ѫнтокміт пе кліма цеpілор ромѫнеще | ші ѫмподобіт кѹ 30 стемпе | анѹл II. | Ꙗшїі | ла кантора фоіеі Сѫтещі. 1 vol. 8°/₀ pg. 30. |

Şi la acest calendar avem dat în anexă ca parte culturală un almanah, cu titlu:

1843. Алманах | де | ѫнвѫцѫтѹрѫ | ші | петречере | пѹблікат | де | Міхаіл Когѫлнічеан | Ꙗшіі | ла кантора фоіеі сѫтещі | 1843. 1 vol. 8°/₀ pg. 98.

El are acest cuprins:

1) ídee familiară, despre sistemul solar.
2) Holerca.
3) Societăţile de temperanţă.
4) Sănătatea oamenilor de cabinet şi de ştiinţi.
5) Frumuseţa femeilor.
6) Vaşington.
7) Felurile de a face datorii.
8) Despre fânaţele sămănate.
9) Nasuri lungi.
10) Fabrica de instrumenturi de agricultură în Iaşi.
11) Poezii româneşti de V. Alexandri: Hora, Cântecul ostaşilor călăreţi, Iarna vine, vara trece.
12) Cunoştinţi practice.

1843. Кѹвѫнт | пентрѹ | Дескідереа кѹрсѹлѹі | де історіе націоналѫ | ѫн | академіа міхаілеанѫ | ростіт | ѫн 24 Ноемвріе 1843 | де | М. Когѫлнічеан. Іаші | ла кантора фоіеі сѫтещі | 1843 | . 1 vol. 4°|₀ pag. 12.

Iată o lecţie care a făcut vâlvă pe vremuri, şi M. Kog. în nota de la pg. XXXI, Ediţia 2-a a cronicilor

www.dacoromanica.ro

României zice: „acest curs s'a ţinut în semestrul de iarnă al anului 1843, în care am tratat Istoria Românilor până la întemeerea Principatelor. Deosebite persecuţiuni politice m'au silit să-l întrerup.“

Intăi vorbeşte de *rolul* şi *locul*, ce ocùpă istoria în disciplina ştiinţelor omeneşti şi o pune după ştiinţile naturii. Arată importanţa şi utilitatea Istorică pentru întreg poporul, nu ca mai de mult când era necesară şi utilă domnilor şi demnitarilor politici. Istoria patriei o scoate mai în preferinţă de cât istoria Universală; şi e clasic pasajul cu proslăvirea faptelor de arme din trecut cum şi locurile istorice ale vechilor teatre de luptă, Răsboenii, Racova, Călugărenii faţă cu locurile istorice greceşti.

Istoria Naţională are tot elementul tragic şi dramatic întrînsa. După ce arată legăturile strânse între Patrie şi istoria omenirei, atât ca fapte cât şi ca barbaţi vrednici de arme şi de cultură, stărue asupra greutăţii predării cursului, din cauza sărăciei de izvoare şi a lipsei de publicaţiuni de documente istorice. Arată că el va trata materia nu ca un pătimaş român, făcându-se *roman*, ci va studia obiectiv, şi va cuprinde istoria Românismului de pretutindene.

Inchee cu împărţirea materiei pe perioade:

1) Istoria veche dintru început până la descălecat:

2) Istoria de mijloc de la descălecat la Fanarioţi (1716).

3) Istoria nouă de la 1716—1821 (eteria).

Rari lecţii, de rari profesori au avut ecoul acestii lecţii a lui M. Kogălniceanu, ţinută de el la vrâsta de 26 ani, după ce publicase lucrarea sa „L'histoire des Roumains“ în 1838.

Lecţia figurează mai în toate cărţile de elocinţă românească, şi a avut parte de mai multe ediţiuni.

Obs. Foaea pentru minte, inimă şi literatură reproduce în No. 11, 12 şi 13 din 1844 luna Martie, acest „cuvânt introductiv“.

www.dacoromanica.ro

1844. [пропъшіръ] | фоаіє | щіінціфікъ ші летерарь | анѕл 1-ю дѕмінікъ ꙟ 9 Іанѕаріє 1844.— | , supt redacţia răspunztoare a lui V. Alecsandri, P. Balş, I. Ghica şi *Mih. Kogălniceanul*.

Sânt cunoscute peripeţiile acestei prea interesante foi periodice, în care Ion Ghica venit din Muntenia, şi numit profesor la Academia Mihăileană, s'a pus în colaborare cu scriilorii Moldoveni, între care M. Kog. joacă rolul principal. Kog. făcea pe secretarul revistei, ca dovadă seria sa de studii şi articule de cronică, bibliografie şi aşa zisele місчеле.

Iată ce studii a scris M. Kog. în *Propăşirea*: a) un vis a lui Petru Rareş (pg. 8). b) Trei zile din Istoria Moldovei (25 Febr. 1777, 1 Oct. 1777, 18 Aug. 1778) c) Cuvânt de deschidere a cursului de Istoria Românilor la Academie. d) Desrobirea ţiganilor.

In *miscèle*, toate scrise de M. K. se fac observări: a) Conu Iorgu de la Sadagura, b) Panaiteanu, c) observări d-lui P. V. din Bârlad asupra unui studiu al său жеоложіє în loc de џеолоџіе, şi dă ca regulă să lăsăm slovele И. Ѿ. Ѳ. şi să le scriem cu I. O. T.; c) polemica cu A. Treb. Laurian (art. *limba română*) „redacţia au publicat acest articol numai pentru importenţa sujetului, adică potrivirea a celor cuprinse în el şi ca indemn la desbaterea viitoare asupra limbei, din care în sfârşit nu poate eşi de cât folos, însă *nici de cum ca model pentru ziua de astăzi, pentru că* **ea** *ştie ca şi alţii ce înseamnează cuvintele* **„l'usage est le tyran des langues“** (pg. 208).

In *bibliografie* ne arată mişcarea cărţilor: lucrările lui Veniamin Costache, care acum trăia retras la Slatina; Icoana pământului de Ion Rus de la Blaj, Agathanghelul din 1739, Tàblele istorice de Ed. Welsè, mănăstirile Moldovei din Carpaţi, Casa de măritiş, după *Debats*; noua apă minerală la Borca şi Broşteni, Ştefan cel Mare arhitect (clopotul Buga), Lipsa de calău în Walahia (pg. 129): „D. Venescu, a fost omorît de un ţigan, prin îndemnul serdarului Ion Venescu, că ar fi trăind cu soţia lui. Condemnat la moarte n'a putut

www.dacoromanica.ro

fi spânzurat, căci în toată Valahia nu s'a putut găsi un calău!“ La Iaşi era vestitul Gavril Buzatu.

1844. Календар | пентрꙋ | поперꙋл Ромънеск | пе анꙋл | 1844 | каре се кꙋпрінде дин 365 zile | ꙟнтокміт пе кліма цěрілор ромънещи | ши ꙟподобіт кꙋ стемпе | анꙋл III | Іашії | ла кантора Фоіеі сътещи.“ 1 vol. 8⁰/₀ pg. 30.

Şi la acest calendar avem dat în anexe ca parte culturală un almanah:

1844. Алманах | де | ꙟнвъцътꙋръ | ши | петречере | пꙋблікат | де Міхаіл Когълнічеан | Іашії | ла кантора Фоіеі сътещи | 1844 | 1 vol. 8⁰/₀ pg. 98.

El are acest cuprins: a). Sistemul Universului b) Albinele c) Ioan Albert şi Stefan cel Mare, d) contractoarele moşiilor (pitar Ionescul) e) Fiziologia provincialului la Iaşi, f) ruşfet, g) pronosticuri, h) *Toader şi Măranda de Vas. Alexandri,* i) corespondenţe între 2 amorezi în limba dintre 1832—1844 „narrateur identique“, j) proorocia pe 1843, k) *Lumănărică de C. Negruzzi,* l) *Groaza hoţul de V. Alecsandri* m) Paingul şi Bondarul, — Broscoiul, fabule de A. Donici n) Cuvintele practice.

1844. Mih. Kogălniceanul trece proprietatea Foaei Săteşti.

In acest an urmând a face o călătorie de 3 luni de zile în străinătate, întru căutare de ochi a surorii sale; In acest scop el trece administraţia *Foaei Săteşti* către T. Albineţ stolnic şi tipografia către Adolf Bermann, cum cetim în *Inştiinţare,* tipărită în capul Foaei Săteşti, N. 16 din 6 April 1844, pagina 88.

„Inştiinţare“

Jos iscălitul având trebuinţă a face o călătorie pe trei luni de zile în ţările străine cu ştirea şi voia ocârmuirii, am însărcinat în lipsa mea cu corespondenţa

www.dacoromanica.ro

şi celelalte lucrări a *Foaei Săteşti* pe d-lui stolnic *Toader Albineţ*, secretarul acestei redacţii, iar pentru toate celelalte lucrări tipografice pe d-lui Adolph Bermann, directorul tipografiei. D-lor au toată împuternicirea spre mulţumirea fieşticăruia.

redactor Foaei Săteşti

M. Kogălniceanu

Care a fost urmarea? La Viena i s'a luat paşaportul; adus în ţară în silă, într'una din nopţile lui Oct fu râdicat pe sus şi dus la Râşca, unde a stat închis o lună de zile (cf, N. Iorga „M. Kog. pg. 77; N. Cartojan, Surghiunul lui M. Kog. la Râşca, Conv. literare pe 1915 an XLV, pg, 67 şi Conv. literare pe 1907).

1845. О петречере молдовенеаскъ де К. Карацали. Iaşi, la Cantora Foaei Săteşti, farsă într'un act *cu o prefaţă de Mihail Kogălniceanu*, 1 vol. $8^0/_0$ mic, pagini 42.

Vorbind de noua lucrare a artistului C. Caragiale, M. Kog. zice „ca adio de plecare în ţara românească, Carageali ne-a lăsat o *repetiţie românească*, ce ne poate sluji pentru *trei considerente*: 1) arată starea teatrului naţional supt direcţii străine, b) *că nu vom putea avea actori români, până când nu vom avea un conservator naţional, dorinţă pe care o vedem rostită şi de către fraţii noştri de dincolo de Milcov*, c) va sluji de un indicator important pentru orice fin cercetător a teatrului naţional.

Farsa se închee cu aceste versuri:

Fiţi dar şi în astă sară noabilă 'ngăduinţă,
Dacă vreţi s'aveţi o dată în Moldova buni actori,
Iar cât pentru îndrăzneala care bietul autor
Au avut ca să aräte numai simplul adevăr,
Noi cu toţi vă facem rugă să fiţi buni şi să-l ertaţi
Şi spre semn de-a lui iertare puţintel să'l aplaudaţi.

www.dacoromanica.ro

1845. Календар | пентрꙋ бꙋнꙋ господар де | Іоан Іонескꙋ. | Іашії | ла кантора фоаіеі Сътешті | 1845. 1 vol. 8°/₀ pg. 225.

In *Precuvântare*, iată ce cetim despre M. Kogălniceanu: „asemene cu acest calendar îmi place a răspunde la apelul făcut mie de redactorul Foaei Săteşti *d. Kogălniceanu*, atât prin cererea sa făcută către sfatul administrativ, după care au urmat adresul secretarului de stat cu No. 3657 din 29 Decembre 1843 către epitropii Invăţăturilor publice spre a mă însărcina de a scrie în folosul sătenilor *cât şi prin jărtfirea ce au făcut de zece mii coli gratis*, înainte de a face cunoscut prin toate satele din ţară aceste cunoştinţi a gospodăriei.

Obs. Calendarul se tipăreşte în suplimentul Foaei săteşti. *Dumnealui Kogălniceanu vroind a da acestei scrieri toată publicitatea ce merită materia cuprinsă în ea, au socotit a o tipări şi în deusebi.*" 15 April 1845 Iaşi.

1845. Летописіціле | цѫрії Молдовії. | пꙋблікате пентрꙋ ѫнтѫіашї датѫ де М. Когѫлнічеанꙋ | томꙋл II. | Іашії | ла кантора фоаіеі сътешті | 1845. 1 vol. 4°/₀ pg. 468.

M. Kogălniceanu a început publicarea Letopiseţelor Moldovei cu vol. II, din motive, ce arată în publicarea vol. I, prefaţa, schiţa literară asupra cronicarilor şi aprecieri asupra operelor lor. Evenimentele politice, în care el a avut amestec direct, suferind exilul la Răşca, şi chiar expatriarea lui peste hotară. In acest al doilea volum, se publică Letopiseţul lui *Nec. Costin* logofăt (1662—1711) pg. 1—30; domnia a doua a lui Nec. Vodă Mavrocordat în Moldova de Acsinte Uricarul (1711—1716). pg. 131—192). Leatopiseţul ţării Moldovii de la Dabija Vv. până la domnia lui Ioan Mavrocordat Vv. (1662—1743), cuprinzând şi o sumă de cuvinte (anecdote) pentru domni şi pentru ţară, ce nu se află în letopiseţele Costineştilor de Ioan Neculce biv vel vornic de ţara de sus pg. 193—464).

www.dacoromanica.ro

La urmă ne dă mici notiţe despre: „manuscriptele ce s'au întrebuinţat la Tomul II.

a) *Izvodul lui Vasile Damian* 3 logofăt scris în Iaşi la 7224 Sep. 1 (1 vol. 4⁰/₀ 377 file) cumpărat în 1845 Mart la Bucureşti prin Gr. Alexandrescu; b) Letopiseţul lui *Radul Popescu* biv vel vornic scris în 7263 Iunie 1 (1755) 1 vol. în follio 314 pagini; dăruit de K. Hurmuzachi în 1840.

c) Ms. lui *Stefan Stărce* scris în 1791 Ian. 16; 1 vol. în follio 228 file; l'a împrumutat de la Alex. D. Sturza Miclăuşanul; d) Ms. scris în 1780 Martie 15 1 vol. 4⁰/₀; cuprinde istoria lui Carol XII craiul Şvedului, în lupta contra lui Petru Ţarul Rusiei. E în proprietatea dlui Poenarul, directorul şcoalelor din Valahia.

Iar pentru Ioan Neculce are aceste izvoare: a) Ms. original scris de însuşi Ion Neculce, 1 vol. în follio 532 file; proprietatea d-lui Iordachi Mălinescul ban b) ms. Hronograf scris în anii 7274 Mart 27 (1766) cu cheltuiala post. Alex. Hurmuzachi; 1 vol. în follio; cu două paginaţii 1—297 + 1—128 file = 425 file, proprietatea lui A. D. Sturza Miclăuşanul, împrumutat prin profesorul I. Albineţ, c) Ms. lui *Ilie Carp*, fiul slugerului T. Carp, scris cu mâna lui la 1777; prăpădit şi dus la Bender, a fost găsit la M. Loiz, proprietar e spatarul Petrache Carp, împrumutat la 1840 de la răposatul aga Ioan Carp moşul meu.

d) Ms. *Alecu Beldiman* scris în Iaşi la 1835 April 25 de sardarul Hristea Ciucă. 2 vol. în follio; acmu se află la C. Zdrobici în Iaşi, fiiasatrul sardarului Ciucă — e) Ms. *Iordachi Sion* biv poruşnic hătmănesc, scris în Iaşi la 7313 Sept. 30 (1804). 1 vol. în folio file 226. Cuprinde numai letopiseţul lui Ion Neculce; împrumutat prin I. Albineţ.

f) Ms. Gh. Tulburi banul din Huşi.

Exemplarul meu a aparţinut lui N. Filipescu Dubău cum scrie: ex libris Nicolas Philipesku Dubău, şi are un *indice de numele* aflate în acest al 2-a volum.

www.dacoromanica.ro

1845. Fragments | tirés des | Chroniques Moldaves | et | Valaques | pour servir à l'histoire | de | Pierre le Grand, Charles XII | Stanislas Leszczincki | Dèmètre Cantemir et Costantin Brancovean | par | le majeur M. Kogălnicean | premiére partie | Iassi | Au bureau de la feuille commnnal | 1845. 1 vol. 8°/₀ pg. XIX + 225.

— Seconde partie | Iassi | 1845 | 1 vol. 8°/₀ pg. 175. In „avant propos" M. Kog. arată scopul, ce l'a urmărit cu această publicaţie pentru a stabili partea de contribuţie a cronicilor româneşti la istoria Universală. Moldova a dat Europei pe N. Milescu, dascalul reformatorului Rusiei, Petru Moghilă mitropolit de Kiev, Paul Berinde Herescu, D. Cantemir, Antioh Cantemir. (le Boileau russe). Cronicele interne încep cu secl. XV-a, Urechi, Costineşti, Neculce, *Auxentius* (Axinte uricarul) Alex. Amiras; iar în Valahia Radu Grecianu. Radu Popescu (călugărul Rafail), Cost. Căpitanul (1290—1688), Teodosie Stoian (1290—1688), N. Bălcescu le publică, vorbeşte de munca depusă de el, căci 10 ani a alergat şi a strâns ms. rari şi importante „Aujourd'hui le travail souvent interrompu par les soucis et les orages qu'a essayés ma jeunesse, est achevé et dejà sous presse; et à Dieu m'acordera quelques mois d'une tranquilité que je n'ai presque jamais goutée, j'espère que tout la collection des chroniques moldaves sera publiée avant le fin de cette année."

Arată de ce a tradus în l. franceză, s'o facă accesibilă lectorilor străini spre a ne cunoaşte literatura noastră istorică.

In partea I publică mai numai din I. Neculce, şi în note adaoge după Nec. Costin.

1) Spatarul N. Milescu (din o samă de cuvinte); 2) Congresul de la Carloviţ, 3) Cel întâiu vas rusesc în faţa Ţarigradului; 4) Pultava cu 2 capitole, 5) Campania de la Prut, cu 4 capitole, 6) Carol XII cu trei capitole, 7) Petru cel Mare, 8) Condemnarea lui Alex.

www.dacoromanica.ro

Petrovici, 9) Ultimele întreprinderi ale lui Petru cel Mare.

In apendice dă 12 fragmente din N. Costin, D. Cantemir, Radu Popescu şi 2 fragmente din „Histoire de la Valachie“ par M. Kog. care n'a mai fost tipărită şi anume (relaţiile lui C. Brancovanu cu Petru cel Mare; şi cele din urmă momente ale lui C. Brancoveanul).

In partea II publică fragmente scoase din *N. Muste* diac (Pultava, Luptele de la Prut, domnia a 2-a lui N. Mavrocordat Vodă); din Nec. Costin (Carol XII în Rusia, Pultava, Purdali Sverdigilo în Rusia, Moartea lui Mazeppa); din Auxentius uricarul (mişcarea prietenilor lui Potocki în Moldova, intrigile de la Poarta Otomană, Stanislas Leszczynscki în Moldova, împotrivirea de la Varniţa, Pacea dintre Ruşi şi Turci, Carol XII părăseşte Turcia).

Obs. Pe exemplarul lui V. M. Kog. stă scrisă notiţa: „această carte a fost scrisă în exil la mănăstirea Răşca din judeţul Suceava 1844“.

In Foaea pentru minte, inimă şi literatură din 1845, No. 40, Luni 10 Octombrie se reproduce „Inainte cuvântarea“ din această lucrare.

1846. Летопісіціле | цѫрii Молдовii | пѹблікате пентрѹ ѫнтѫіаші датѫ | de | М. Когѫлнічеанѹ | Tom. III. | Іаші | ла кантора фоіеі сѫтеці | 1846 1 (vol. 4°|₀ pg. 333).

In acest al 3-lea volum se publică· a) letopiseţul lui *N. Muste* diac stari de divan (1662—1729), pg. 1—82; în 26 capitole; b) Cronica anonimă de *Alecsandru Amiras* (1662—1733), scrisă în Iaşi la 1729 Februarie; pg. 83—174, în 21 capitole; c) Letopiseţul lui *Ioan Canta spatar* (1741 — 1769) pg. 175 — 188; d) Letopiseţul scris în Ţarigrad de *Enache Kogălniceanul* biv vatav de aprozi (1733—1774), pg. 189—216; tot aice publică şi, *istoria ce au scos Domnilor şi boerilor* în 1772 (pg. 282—285; e) Condica de obiceiuri vechi şi nouă de Gheorgache al 2-lea logofăt scrisă în Iaşi la 1762 Noembrie 5 (pg. 287—328).

www.dacoromanica.ro

Şi în acest volum înşiră ms. ce le-a consultat: a) ms. 1 vol. mic scris de N. Mustea diac stare de divan; împrumutat de la I. Albineţ, b) ms. *N. Bălcescu*, Buc. publicat o parte în *magazinul istoric pentru Dacia* (III); (1662—1729).

c) Ms. D. Peyssonnel, Paris în biblioteca Naţională, trimes încă din 1752 Iulie 1, s'a scris în Iaşi la 1729 Febr. (Ἐν Γιασσίοις ἐν ἔτει ἀπὸ χριστοῦ 1729 κατα μῆνα φευρουαρίου); d) ms. C. Balş Dumbrăveni, copiat până la 1729 de Gligoraş sin Vasile Uricariul;—unul din cei mai buni caligrafi ai secolului XVIII; iar de la 1729—1769, de o altă mână.—e) ms. Petrachi Carp; f) ms. M. Kogălniceanul scris de Enache Kog. în 7282.

g) ms. biblioteca Iaşi, unde a fost vândut de M. Kog.; h) ms. *Maior Ghiorghiu* din Roman, i) ms. A. D. Sturza Miclăuşanul scris de Gheorgachi logofăt în Iaşi la 1762 Noembrie 5.

Şi la acest al 3-lea vol. exemplarul meu a aparţinut lui N. Filipescu Dubău şi are un indice de nume, foarte interesant la consultat volumul.

1846. In editura *Contorii Foaei Săteşti* a apărut în 1846 „Catehism în scurt, de Filaret Scriban, arhimandrit, prin blagoslovenia K. K. Meletie“ 1 vol 8⁰/₀ p. 104.

Lucrarea a fost scrisă: „pentru toţi catiheţii de la şcoală, s'au pregătit acest catihis ca să paradosască tinerii dogmele sfintei biserici“.

Obs. M. Kogălniceanul va avea prilej în vorbească de Catehismele celor 2 Scribani în coloanele României literare în 1855.

1848. ноүл | акатіст | а | мареләи воевод | міхаіл гіргоріә | чернәәци 1848. (Ediţia II din 1894), 1 br. 8⁰/₀ pg. 18.

Inainte cuvântare | acaftist icos I | condac I. | icos II | condac II. | icos III | condac III. | icos 4 | condac 4. | icos 5 | condac 5. | icos 6 | condac 6. | icos 7 |

www.dacoromanica.ro

condac 7. | icos 8 | condac 8. | icos 9 | condac 9 | icos 10 | condac 10 e încadrată în ramă neagră cu un cap de mort pus pe ciolane şi 3 cruci.

Dăm din ultimul 10 condac critica politică:

„Nu lasa de a lua aminte că nu ai putut omorâ bărbaţii patrioţi, de şi ai plătit pe Duca vânzătorul ca săi omori. Mâna domnului i-a apărat;... Ţi s'a încheiat minciuna, cu care până acum ai înşelat Curţile protectoare! Nu-ţi mai rămâne de cât a te găti spre osândă, ce ţi-au tras fără de legile tale asupră-ţi, a suferi în răbdare toate chinurile cugetului tău.., Nu-ţi da singur sufletul diavolului spânzurându-te singur, pentru că viu să vezi numeroasa petrecanie ce te va duce spre moarte Pentru ca murind să auzi blestămul patriei şi a fiilor ei de tine nedreptăţiţi. Pentru ca să vezi resipinduse ca pleava aurul, ce de la ţară ai prădat! Pentru ca să vezi ca din carte piatră pe piatră nu a rămas, Pentru ca murind să auzi glasul poporului ce strigă isbăvinduse de tine, lui D-zeu, Aleluia".

Obs. Noul acatist a fost editat a doua oară în 1894 Bucureşti.

1848. „*Mihail Sturza, partida Naţională şi comisia (?)*

Dăm titlul acestei lucrări după N. Iorga „Mihail Kogălniceanul" pg. 80, unde cetim: „Kogălniceanul a scris broşura *Mihail Sturza, partida naţională şi comisia.*

Aceasta o dovedesc unele foarte frumoase expresii ca: „Impăraţii nu-s nici o dată aşa de departe că să nu afle în sfârşit crimile şi Dumnezeu aşa de sus ca să nu le poată fulgera", apoi felul atacurilor ce se aduc beizadelei Grigore.

N'am găsit lucrarea nicăeri.

www.dacoromanica.ro

1848. Кꙁинца ꙟнкредерей | în | боерii арiстокраці | шi | Sfînta χotꙁrire de a нꙋ-і mai krede. | бꙋкꙋрещі. | 1848 Iunie, un vol. 8⁰/₀ pg. 18.

Această broşură e iscălită de M. K. şi N. I (=Mihail Kogălniceanu şi Neculai Istrate):

Aláturarea acestor 2 nume tradează scopul celui care a scris această broşură, din ordinul lui Vodă M. Sturza, că toată nemulţămirea din Moldova, nu e nemulţumirea maselor populare, deci a naţiunei, ci-a unei aristrocaţii, nemulţămită de starea politică a lucrurilor şi de persoana lui Vodă Sturza. Această nemulţămire ar fi plecat mai numai din ambiţiunile acestei aristrocraţii hrăpareţe şi intrigante.

Iată cum închee lucrarea: „aristrocaţilor vă aduceţi aminte că cu câteva zile în urmă o ceată de oaîmeni alergà după voi de pe uliţă pe uliţă şi din casă ln casă purtând pe lângă fie care bomba peirii. Să îuăm pentru o minută istoria în mână şi să vedem ca rntr'o oglindă curată cine au fost strămoşii voştri aristrocaţi?" Intru sprijinirea afirmaţiunilor aduce pe ând faptele de răzvrătire a acestei aristocraţii, care a însângerat paginile Istoriei Moldovei cu începere de la 1318 (Petru I) la 1392 (Stefan III), la 1399 (Iuga Vodă), la 1447 (Ilieş Vodă) 1449 (Stefan Vodă), la 1452 (Aron Vodă) la 1777 (Ghica Vodă).

Şi închee: „Să giurăm, fraţilor; dar să giurăm că nu-i vom mai crede". Bucureşti 1848 Iunie, adevăraţii voştri fraţi M. K.; N. I."

Obs. Amestecul ce face în titlul cărţii între caractere de tipar, chirilice şi latine, încă e semnificativ pentru tendinţa ce urmăria falşificatorul. (Cf. anul 1848 vol. I, 447—457).

1848. *Protestaţie.* 1 vol. 8⁰/₀ pag. 13.

Iată cum povesteşte Kogălniceanul ştirea de apariţia acestei broşuri cu „Căinţa Increderii": „asară ajungând la un nou azil am dat peste un ticălos şi foarte

www.dacoromanica.ro

rău scris *pamflet* întitulat *„Căinţa increderii“* care la sfărşit este iscălit M. K(ogălniceanu) şi N. I(strati). In acest pamflet tot este minciunos, atât numele oraşului unde este publicat, cât şi numele redactorilor ce l'au alcătuit; prin urmare şi cuprinsul său nu poate să fie mai puţin adevărat... Alt afiş pamflet este că eu am fugit peste hotar fără voe. *Eu sânt în ţară... la Soveja, unde era închis şi N. Istrati.“*

„Scrierea trebue să fie a unui ticălos spion, câne care muşcă pe furiş.“

(cf. Anul 1848 vol. I 458).

1848. Proect de Constituţie pentru Moldova de Mihail Kogălniceanul.

In 120 de articole, grupate în 10 capitole, M. Kogălniceanul schiţează un proect de constituţie, a cărui expunere de motive se găseşte cuprinsă în „Dorintile | partidei Naţionale | ԋн | Moldova | август 1848 | 1 vol. 8°|₀ pg. 104 [1]).

Cap. I. Despre Suveranitate (art. 1—4).

Cap. II. Despre Puterea legislativă (art. 5—31): o adunare obştească; alegători la 21 ani.

Cap. III. Despre Puterea executivă (art. 32—50): Domnul eligibil pe 5 ani, Puterea domnului.

Cap. IV. Despre sfatul miniştrilor (art. 51—55); îngrădirea puterii miniştrilor.

Cap. V. Despre administraţia din lăuntru (art. 56—63); ţinuturile, prefecţii, sfat comunal, primarii.

Cap. VI. Despre puterea judecătorească (art. 64 | 80); Curtea de Casaţie,

Cap. VII. Despre puterea armatei (art. 81—88); Serviciul militar obligator la 21 ani.

Cap. VIII. Despre drituri şi datorii (art. 83—114). Egalitatea înaintea legii, proprietatea, claca, robia, cultul, şcoala, fiscul.

---

1) A doua ediţie s'a tipărit în Iaşi 1 1883 de Gh. Mârzescu care scotea *Pactul Social* în ajunul marii întruniri a Opoziţiei unite la Iaşi.

www.dacoromanica.ro

Cap. IX. Despre revizuirea Constituţiei (art. 115 — 117).

Cap. X. Dispoziţii provizorii (art.—118—120).

1848. *Iulie 7*. Maiorul Mih. Kogălniceanu periorisit la moşia sa.

Hatmanul D. Sturza dă ordin în 7 Iulie către leitenant Cost. Păcurariu că log. Petrachi Roset Bălănescu, vornic Nec. Ghica ot Budeşti, Scarlat Roset şi *maiorul Kogălniceanul* din înaltă poruncă sânt *periorisiţi a şedea la moşiile dumilorsale;* cum acesta din urmă se găseşte la Roman poruncim ca cu *doi unter ofiţeri* să fie luat de acolo şi dus la moşia sa.

(Anul 1848 vol. II 337).

1848. *Iulie 12*. Raportul lui Vasile Sion vornic şi ispravnic de Neamţ către departamentul Trebilor din Lăuntru, că fiind bolnav, a trimes pe sardar Petrachi Tircă, ca cu leitanantul Costachi Păcurariu să meargă la Târgul Neamţului, unde încunjurând casa dumisale maiorului Mih. Kogălniceanu, şi căutându-l nu l'au putut găsi, erau numai surorile dumisale, cari însuşi le-au învoit căutarea prin toate odăile şi nici a tăgădult a arăta că d. maior este dus peste hotar" dar am aflat că ar fi dus în Târgul Romanului."

(anul 1848 vol. II pg. 440.

Scena percheziţiei făcută la casa maiorului Kogălniceanul din Târgul Neamţului, e povestită pe larg de însuşi leitenant Cost. Păcurariu în raportul lui din 12 Iulie 1848).

(anul 1848 vol. II. 442).

1848. Dorintile | partidei naţionale | ꙟн | Moldova | август 1848 1 vol. 8°|₀ pg. 104.

Iată pe scurt rezumatul acestei broşuri. Arată împrejurările, în care s'a produs mişcarea de la 28 Martie 1848, în furtuna, care s'a deslănţuit asupra tuturor acelora, ce au iscălit

www.dacoromanica.ro

petiţia răsvrătiţilor cu cele 35 deziderate. Face o întroducere asupra primelor capitulaţiuni din 1512, cuprinzând 10 ponturi, în care se asigura ţării autonomia sa administrativă. Reînoit la 1530 de Soliman Magnificul, vorbeşte apoi de tratatul secret a lui D. Kantemir cu Petru cel Mare din 13 April 1711; apoi tratatul de la Kuciuk Kainargi din 1774; acel de la 1791 Dec. 29 (Iaşi); acel de la Bucureşti 1812 Mai 16; proclamaţia feldmareşalului Witgenstein din 8 Mai 1828; în fine art. 5 al tratatului de la Andrianopol din 1829. In toate aceste tratate se mănţinea o *administraţie naţională neatârnată.*

Pe aceste motive se rădică contra Regulamentului Organic care prin dispoziţiunile sale rupe cu trecutul politic al ţării, a) că stipulează ca ori ce schimbare în administraţia internă să se facă cu aprobarea Curţei suzerane şi a curţei protectoare; b) că în loc de a cuprinde voinţa ţării, s'a alcătuit după anumite instrucţiuni primite din afară.

Enumeră apoi cele 34 ponturi ale dorinţelor partidei naţionale, cuprinse în primul proect de Constituţie adus mai sus. O dată cu aceasta partidul naţional admite următoarele dorinţi: oborîrea pronomiilor şi a rangurilor, egalitatea tuturor în sarcinile faţă de stat, ştergerea despăgubirei scutelnicilor, desfiinţarea robiei cu o prealabilă despăgubire; oborîrea boerescului (claca); *împroprietărirea sătenilor* (asupra acestei chestiuni M. Kogălniceanul face un foarte desvoltat escurs istoric) cere *Unirea*, care e prevăzută şi în Regulamentul Organic Desvoltă pe larg principiul *autonomiei* Moldovei şi de şi ea a fost aprobată şi făgăduită solemn la toate tratatele încheiate între Ruşi şi Turci (1711; 1739—1740; 1769—1774; 1789—1792; 1806—1812; 1828—1834) pe vremea atâtor ocupaţiuni militare ruseşti, Regulamentul organic încătuşază această *autonomie*, dar nici aşa bun-reu n'a fost respectat, ci călcat de îmbele părţi.

Domnia lui Mihai Vodă Sturza e criticată aspru, spion rusăsc, ocârmuitor abuziv, tiran al spiritului public; ţara a gemut 14 ani şi a suferit în tăcere. Pe toţi cei ce s'au jăluit lui Duhamel, i-a surgunit; şi a instigat la Neselrode, care a dat ordinul din 15 Martiie 1848 să înăduşe ori ce mişcare revoluţionară...

Inchee cu vorbele lui Ştefan cel Mare, spuse cu limbă de moarte: *„Dacă duşmanul vostru v'ar prescrie condiţii ruşinătoare, atunci mai bine să muriţi prin sabia lui de cât să fiţi in faţă privitori împilării şi ticăloşiei ţării voastre. Dumnezeul părinţilor voştri însă se va îndura de lacrimile slugilor sale şi va scula dintre voi pe cineva, carele iarăşi să aşeze pe urmaşii voştri în libertate şi puterea de mai înainte.*

1848. Mihai Kog. lipsind din ţară, căci se refugiase la Cernăuţi, nu iscăleşte *„Proclamaţia partidului*

www.dacoromanica.ro

național din Moldova către români scrisă în 1848 Iunie, (foae volantă colecția D. A. Sturza).

Această proclamație o iscălesc următorii boeri:

C. Negri, A. Cuza, V. Alexandri, Iancu Alexandri, Petrachi Cazimir, C. Cazimir, V. Cantacuzino, Gh. Cantacuzino, T. Sion, Iorgu Sion, Lascar Roseti, Iorgu Radu, Zaharia Moldovan, Manolachi Costachi, Alecu Rusu, Ion Curius, N. Ionescu și Gr. Balș.

(Anul 1848 în Principatele române), volumul I 457—459.

1848. Sept. 4. M.Kogălniceanul fiind în Cernăuți face un protest către logofeția dreptății că prin ofisul gospod No. 77 din 13 Aug. 1848, i se ridică dritul de a fi vichil în pricini de judecată, supt cuvânt ca Inălțimea sa a luat încredințare că m'ași fi abătut din buna cuviință amestecându-mă în lucruri răsvrătitoare asupra ocârmuirei.

Protestează contra publicației, ce a dat logofeția dreptății acestui ofis atât către Tribunale „cât și a încredințătorilor mei, pentru ca aceștia să-și regularisască alți vechili, pentru de a nu li se face sminteli în pricini, căci la din înpotrivă aceasta va privi numai pe dumnealor".

El zice în protest: „socot asemenea de prisos să mai contestez ocârmuirei dritul de a ridica unui Moldovan un drit fără mai înainte cercetare și judecată și de a-i lua profesia sa, *prin care își câștigă pânea de toate zilele, și advocăția pentru mine este liberă ca și pentru orice profesionist profesia sa*".

(anul 1848 vol. IV. 202).

Obs. Latura avocățească în cariera lui M. Kog. n'a fost pe deplin studiată; numai în arhiva Trib. de Fălciu se găsesc peste 20 dosare pline de asistența avocățească a lui M. Kog. despre care vom scrie *cândva*.

1848 Dec. 16. Praporcicul Casaboi în raportul său din 16 Dec. 1848 scrie către hatman D. Sturza, gene-

www.dacoromanica.ro

ral inspector al miliţiei Moldoveneşti: „încă până astăzi nu s'a putut afla cum că ar fi trecut vre-o dată prin ştirea sau fără ştirea păzitorilor graniţei sau a mea prin această trecătoare sau prin distanţa ei, *revoltantul Mihalache Kogălniceanul* sau alţi revoltanţi... am pus ca pe supt cumpăt să se poată urmări ca la întâmplare, când ar trece pe furiş granita, *să se poată vâna atât pe acesta* precum de asemenea pe oricare din revoltanţi.

Casaboi păzia punctul Nemircani, „dând dovezi că în diastimă de 15 ani m'am găsit slujind cu credinţă cătră înalta Nacealstvă".

(anul 1848, vol. V. 649).

1850. *Tainile inimei*, feileton în Gazeta din Moldova pe 1850 cu următorul titlu: тaiнeлe iнiмei | кап. 1. | кoнфeтeрia лѹi Фéлiкc Бaрлa. (Gazeta de Moldova, feileton la No. 3, suplement, 4, 5, 13, 16, 18 şi 20, *neisprăvit)*.

De şi neiscălită, d. N. Iorga (M. Koglniceanul 85) crede a fi M. Kog. autorul acestui început de roman, prin proza largă, expresiile colorate, spiritul vioiu, cunoştinţa adâncă a civilizaţiei apusene, menţiunea că a făcut studiile în Germania, unde Friedrich Wilhelm al Prusiei, umbla mult mai simplu de cât cel mai neînsemnat al său general.

Autorul a imitat pe Eugène Sue, care în loc de a face o carte de *morală socială* pentru a îndrepta atenţia burgheziei asupra demoştenitilor soartei, a scris romanul *Tainile Parisului*. In acest scop pentru a se arăta contrastul dintre lumea nouă şi cea veche a Moldovei, pune acţiunea ce se petrece în Iaşi în 1844 în Cafeneaua lui Felix Barla, cea mai galantă *confiserie* în Iaşi, pe uliţa mare, locul de întâlnire a eleganţei Iaşilor. Barla era un Piemontez, oploşit în Iaşi ca şi Francezul Nodet, fiul lui Jean Nodet din Cartierul latin din Paris.

In cap. I descrie locul: cafeneaua, stăpânul, târ-

www.dacoromanica.ro

gul; în cap. II începe acţiunea. In această cafenea îşi dau întâlnire 4 prieteni: *N. Măcărescu*, avocat, cu studii pariziene; *vărul său, Dimitrachi*, tot un franţuzit, pe care însă din cauza desfrâului cu mondenele Parizului, tatăl său, tot un Măcărescu, îl aduce în ţară, la moşie, din *Jud. Fălciu*, unde este satul Măcăreşti; un *grenadier francez* de pe vremea lui Napoleon, rămas în Iaşi după 1814, a ţinut Pensionat francez; el avea musteţi mari grenadiriene; *Colonelul Leşescu*, cel mai sclivisit cavaler al saloanelor galante.

In toiul discuţiei lor, iată că apare d. *Stihescu* din Bender, văr colonelului Leşescu, un tip de moldovan rămas sănătos la trup, cuminte la cap. In gura lui Stihescu, autorul pune critica civilizaţiei Franceze, corupţia, moda, luxul; nu s'a luat partea utilă a civilizaţiei.

In Stihescu vorbeşte autorul, care a cutrierat Europa, în lung şi în lat, a învăţat carte la Berlin, şi mai ştiia că Ecaterina II întroducând influenţa Franceză în Rusia, a motivat începutul literaturii moderne Ruseşti, căci numai pentru strângerea şi publicarea cronicilor vechi Ruseşti s'a cheltuit un milion de ruble.

Ii place a aminti regnul lui Louis Filip, care avea frumoase concepţii că „naţiunile nu pot ajunge la adevărata civilizaţie de cât prin creşterea şi dezvoltarea facultăţilor mintale şi sporirea bunei stări materiale".

La toate aceste adânci şi sănătoase păreri ale lui Stihescu, înterlocutorul N. Măcărescu nu-l slăbeşte cu franţuzismele sale: Bonjour, mon cher; L'home propose, Dieu dispose, „qui compte sans son hôte, compte deux fois".

In acest vălmăşag de discuţii iată că intră în cafeneaua lui Barla, aga Tache Mateescu, un muntean din Bucureşti, Elena soţia lui şi Laura vara ei, o văduvioară ahtiată după un al doile bărbat.

Ce ar fi urmat după aceasta, nu ştim; căci romanul se închee cu această scenă; probabil discuţiunea ar fi fost mai amplă, punând în discuţie civilizaţiunea nouă, aceiaşi în Muntenia ca şi în Moldova, cu elemente Munteneşti, pripăşite în Iaşi.

www.dacoromanica.ro

1850. *Cantora foaei Săteşti*, a trecut în acest an supt proprietatea lui Gh. Asachi, care în *Gazeta de Moldova* pe 1850 No. 80 din 23 Octombrie publică o scrisoare din 5 Sept. *scrisă din Petrodava* în chestia tipăriturei *Psaltirei*, tradusă de Mitr. Veniamin Costache şi întreruptă cu tiparul încă din 1843. După aceasta postelnicul Gh. Hartulari, a luat asupră-şi tipărirea acestei lucrări, în semn de devotament figurii marelui arhipăstor, contribuind cu 800 galbeni. Şi continuă Gh. Asachi: „supt ce condiţii a contribuit *treti* postelnic Gh. Hartulari astă tipăritură, d. proprietar a **Kantori Săteşti** — *era Mih. Kogălniceanul* — nu ni este cunoscut, *ce numai la trecerea acei Cantore în a mea proprietà*, soma ce s'a fost însemnat pentru urmarea tipăririi cărţii abia a ajuns la coala 75".

Gh. Asachi a luat asupră-şi tipărirea lucrării şi marele hatman Anastasă Başotă a creditat 1000 lei pe 2 ani fără dobândă; dar cum pentru tipărirea lucrărei mai trebuiau 400 galbeni (= 14800 lei) face apel la public.

1851. In acest an M. Kogălniceanu făcu un drum la Constantinopol, de unde scrie lui Iacovache Paladi trei scrisori: una din 27 Martie, alta din 6 August şi alte 2 concepte de jalobe spre a le înmâna lui Vodă Ghica.

(Acad. Română, Creşteri pe 1906 pg. 112 şi 113, donaţii de Ioan Kalinderu).

1852. Летописіціле | цѫрії Молдовії | пꙋблікате пентрꙋ ꙟнтѫѩші datѫ | де М. Когѫлнічеанꙋ | Том. I | Іашii | ла toate лібрѫрііле. | 1852, 1 vol. 4°/₀ pg. XXXVIII + 255 + 126 (apendicsele).

E cel mai interesat volum din toată colecţia. Avem întâi o *prefaţă* (pg. I—VII) scrisă în 10 April 1852 Iaşi. Ar trebui transcrisă toată această prefaţă; „din frageda mea juneţă m'am ocupat cu adunarea cronicilor ţării mele" „astăzi împlinesc făgăduinţa dată în

www.dacoromanica.ro

Arhiva română" cu munca aceasta (de a aduna cronicile) a fost pentru mine măngâierea în desnădejde, refugiul în contra urâtului, un azil în contra întâmplărilor și a prigonirilor din afară, precum și a turburărilor din lăuntru. Inșelat în toate speranțele mele, închis în Râşca de 2 ori deștărat, studiul letopisețelor a fost pentru mine o nevoe și o mângâere". Stărue asupra valorii istorice a Letopisețelor, centrul artei și literaturei naționale, etc.

In al doilea loc avem „*notițe biografice a cronicarilor Moldaviei* (pg. IX—XXIV). Nu era ușor în 1852 să se facă o biografie a cronicarilor, când doc. interne nu erau încă publicate. Din însuşi textul cronicilor, M. Kog. a scos date biografice ale cronicarilor, mai ales că în *predosloviile* prin care fie care cronicar își lega cronica sa de ale antecesorilor se cuprind multe date biografice și literare. Rând pe rând studiază pe *Gr. Ureche*, vornicul, pe cei 3 adnotatori ai lui Ureche: *Evstratie log.*, *Simion dascalul* și *Misail călugărul*; *Miron Costin logofătul*, cu sfârșitul lui tragic, *Nec. Costin logofătul*; pe *Vasile Damian* 3 log., *Tudosă Dubău logofătul;* justifică de ce publică în apendice biografiile domnilor de la Despot Vodă până la Irimia Vodă Movilă; pe *Axinte uricarul*; casnicul lui Nec. Costin și uricar de divan; *Ioan Neculce* asupra căruia stărue foarte pe larg, având și o cronică bogată în fapte și aprecieri pătimașe politice, *Ion Kanta* spatar, *Nec. Muste* diac, *Alex. Amiras* și ultimul *Enache Kogălniceanul* vatav de aprozi, care și-a scris singur biografia sa.

A treia Anexă este „cuvânt introductiv la cursul de istorie națională, rostit în 14 Noembre 1843 în Academia Mihaileană, slujind ca introducție și la cronicele României, cu lămuriri că acest curs a ținut semestrul de iarnă a anului 1843, în care a desvoltat istoria Românilor de la început până la descălecat, ca și altă dată Cantemir în Cronicul său Romano-Moldo-Vlah (pag. XXVII—XXXVIII).

www.dacoromanica.ro

Toate aceste 3 studii sânt scrise cu alfabetul *civil*: а, в, ч, d, е, ф, г, Х, ї, і, ж, к, л, m, n, о, п, р, с, т, ȣ, в, з, ъ, ѱ, ш, щ, ц, ц, ж.

Cronicile le tipăreşte cu alfabetul cirilic: чѣтеще кȣвȣнъ сънътате ши прімѣщіте а нωастръ кȣдрагосте ωстенеалъ».

In acest vol. 1 publică: a) Cartea pentru descălecatul dintăiu de Miron Costin log. (pg. 1—32; b) Cartea pentru descălecatul dintăiu de N. Costin logofăt (pg. 33—91), c) Domnii ţării Moldovii de Gr. Urechi vornic (pg. 95—209); d) Letopiseţul ţării Moldovii de Miron Costin logofăt (pg. 213—355)

In «апендіксе» în număr de 10 (pg. 1 - 126), tipărite cu litere *civile* şi pe o hărtie albastră, celea ce a crezut că sânt adause de adnotatori şi de Nec. Costin. Ruperea acestora din textul respectiv, ne face să pierdem unitatea ms de pe care a tipărit letopiseţele. Iar osebirea textului primitiv de aşa zisele *adaose* e chestie de o critică mai erudită a textelor, ceia ce nu o putea face editorul letopiseţelor din 1845, 1846 şi 1852.

In lista ms. utilizate în acest vol. 1, este a) un codice proprietatea lui M. Kog. 1 vol. în follio, 164 file; cuprinde letopiseţul lui Ureche şi Miron Costin, b) Codicele izvodit de *Simeon dascalul*, de pe cronica lui Gr. Ureche vornicul. Scris în Iaşi la 7220 Dec. 2 (1711); prescris apoi de Constantin Vladulovici log. za divan ot Filipeşti velet 7233 Dec. 15 (1724). M. Kog. îl are de la *strămoşul* său Enache Kog., care l'a cumpărat în 1762 Aug. 17 în Ţarigrad, de la dascalul Daniel ieromonah, c) ms. lui T. Costachi 3 log. scris în Iaşi la 7234 April 25. 1 vol. în follio 189 file, de Gligoraşco sin Vasile Uricarul, cel mai mare caligraf al secl. XVIII-a. Proprietate a lui Enache Kog. de pe care a copiat *Stefan Stărce* în 1786 Aug. 4; şi Antohi Sion în 1803 Sept. 20.

Şi la acest volum exemplarul meu a aparţinut lui N. Filipescu Dubău, şi are un *indice alfabetic*.

www.dacoromanica.ro

1853. Колиба | луи | Мошу Тома | сау | віаца негрілор ін сядул стателор уніте | дин Америка | de Mistress Harrich Bercher Stôwe.

Traducerea lui T. Codrescu, un alt de cultură a vremei aceştia, e în 2 volume mari (vol. I. 8°|₀ 307 pagini; vol. II 8°|₀, pg. 396) şi a apărut în editura *Buciumul Român*, proprietatea sa, în 1853.

In această lucrare *Mihail Kogălniceanul a scris prefaţa* **„o ochire asupra sclăviei“**, care ocupă 32 pagini (2 coale), de şi e neisprăvită. Autorul îşi propune a trata sclăvia în antichitate, căci se afirmă că *Sclăvia e veche ca lumea*; şerbia în Evul Mediu, soarta negrilor în timpurile moderne. Robiei ţiganilor va consacra un capitol deosebit, întru cât e singura sclăvie, ce o naţie creştină din Europa o mai are astăzi în Europa—Ţările româneşti.

Cu un lux de date desvoltă sclăvia la Greci şi Romani; tot aşa desvoltă şerbia în Evul de mijloc la toate popoarele şi mai ales la Români; *iobăgia*, *rumânia*, *vecinătatea*; vorbeşte de răzeşi şi cneji, megieşi, oameni liberi, lăturaşi, oameni domneşti şi şerbii.

Studiul nu e isprăvit. Să-l fi oprit cenzura? Ultima frază este aceasta, *„Enache Kogălniceanul ne arată vederat că cel puţin o mare parte din boeri, nu prea era mulţumiţi cu emanciparea...“*.

1854. Album | istorik şi literar | de | M. Kogălniceanul | Jassy | 1854. | 1 vol. 8°/₀ pg. 198.

Şi această lucrare arată scopul cultural de a da cetitorului doritor de literatură bucăţi literare alese, versuri, traduceri şi studii istorice, geografice, politice şi economice. Exemplarul utilizat de mine nu cuprinde de cât 128 pagini; restul de 70 pagini lipsesc; după tabla însă de materie a întregului volum iată articolele:

Civilizaţiu (pg. 1—21) de M. Kog.; *Sobietchi şi Românii* (pg. 22—29) de K. Negruzzi. *Borsek* (pg. 30—40) de V. Alexandri; *Ştefan cel Mare şi Baia*

www.dacoromanica.ro

(42—56) de M. Kog.; *Barbaţi şi femei se amuză* (57—73) de M. Kog., *Velniţe şi urmările lor* (74—82) de M. Kog.; aici publică şi Hrisovul pentru holercă şi rachiu a lui A. C. Mavrocordat cel din 1783 Iunie 3; *Tunsul*, întâmplare adevărată din Valahia (83.110) tradusă de A. D(onici) *Iaşi în 1844* (111—125) de V. Alexandri. *Catolici* în Moldova (126—128) = 44. 317 cotolici.

Iar în restul ce lipseşte în ex. meu s'au publicat aceste studii: *portul naţional* (129). *Un tâlhar cinstit* (131). *Palatul ocârmuirii din Iaşi* (135). *Hai la vorbe* (145). Fragmente din *o călătorie* în munţii Moldovei (153). *Pauperismul* (176). *Vasile Vodă şi Trei Ierarhi* (185). *Banii* (189). *Bogdan Voevod* (193). *Trei arcaşi şi altarul mănăstirii Putna* 195). *Ursiţii* (196). *Tânăra copilă* (198).

1854. Histoire | de la Dacie, des Valaques | Transdanubiens | et | de la Valachie | par Michel de Kogalnitchan | Nouvelle édition | Berlin Librairie B. Behr | 12 § 13 Oberweltstrasse | 1854 | 1. vol. 8°/₀ pg. 470.

Vezi analiza lucrării la ediţia I din 1838.

1855. România literară | фоаіє періодікъ | сѹб дерекціа D-lui Б. Ѧлєкcandri | анѹл 1. | 1855. | Iassi Typographia Franco-română | Pecorari No. 36. | 1 vol. 4°/₀ pg. 504 + XLVIII adaos. *Poezii populare* + 4, tabla de materii = total 556 pagini.

M. Kogălniceanu (М. Къгълнічеанѹ) colaborează la această revistă cu următoarele studii: Calendarele anului 1855 (pg. 25); Mitropolitul Iacov Stamati (29, 41, 57; Jurnalismul românesc (52, 77). Sclavii, vecinătatea şi biserica (69, 81, 96). O rectificaţie (92) Iacov Mureşanu (173 | 183), răspunsul unui pamfletist către un moralist (194).

In 1855 au apărut 5 calendare: *Gh. Asachi* (Iaşi) *Buciumul Român* (Iaşi), *Gorjan* (Bucureşti) *Echard* (Cernăuţi) şi *Bariţ* (Braşov).

www.dacoromanica.ro

In 1855 Jurnalismul romănesc era în floare; cu acest prilej face istoricul presei periodice cu începere de la 1817 (Racocea), 1828 (Carcalechi), 1828 (C. A. Rosetti) 1829 (I. Eliade), 1829 (Asachi). Ceia ce începuse a scrie în Dacia literară, acum o complectează. Ca apreciare asupra timpului de faţă (1855) iată ce apreciere face: „Mişcarea intelectuală era mare şi neobişnuită; atunci era epoha, când roiuri de tineri, plini de entusiasm, uniţi toţi, se apucau de lucru; astăzi greutăţile traiului, materialismul vrâstei coapte, visurile ambiţiei neîmplinite, sau orgoliul poziţiilor câştigate, ne-au îndepărtat şi au pus între noi diversităţi de interese şi de idei“.

Cel mai important studiu e viaţa şi activitatea lui Iacob Stamate mitropolitul Moldovei, zugrăvit aşa de bine de Andreas Wolf, doctorul său, şi discută chestia legală: cine moşteneşte pe un călugăr: statul ori familia?

Obs. Ateneul Roman sem. II. Iulie-August pe 1861 a lui Vas. Alexandrescu Ureche reproduce acest studiu publicat în Romănia literară de Mihail Kogălniceanu.

1859. *Kogălnicenii.* C. A. Roseti în *Românul* din 17 Ianuarie 1859 publică un articol elogios despre M. Kogălniceanul şi acţiunea sa de 4 ani neîntreruptă în chestia *Unirei.* Intre altele scrie următoarele: „Naţia română de peste Milcov, preţuind nepregetarea şi inima cu care d-l Kogălniceanul a lucrat pentru izbânda de astăzi, mai cu samă în ceşti 4 ani din urmă, a creiat o subscriere naţională prin care să dăruiască cetăţeanului Mihail Kogălniceanul o moşie în valoare de 50000 galbeni, căreia i se va da numele de *Kogălnicenii*“.

Obs. Ceva mai sus în acelaşi articul arată că „unul din candidaţii la domnie pentru a dobândi a sa susţinere au oferit d-lui Kogălniceanul 130000 galbeni. Este de prisos a mai spune aici că d. Kogălniceanul

www.dacoromanica.ro

a refuzat banii". (Acte şi documente la renaşterea României VIII. 496 : X. 437).

1860. Documentele | Universităţei | de Iassi | 26 Octomvrie 1860. Iassi tipografia lui Adolfu Bermann. Podul Vechiu No. 79 | 1860. 1 broşură 8°/₀ pagini 11.

Aci se cuprind 2 acte publice: a) Drecretul lui A. I. Cuza Vodă din 1860 Oct. 26. Mihail Kogălniceanul fiind ministru de Instrucţie; b) *raportul ministrului Mihail Kogălniceanul din 16 Oct. 1860, înregistrat supt No. 13794,* în care face pe scurt istoricul şcolilor în Moldova dintru început (Vasile Vodă) sau în 1851 (Regulamentul şcolar a lui Gr. Ghica Vodă).

1862. *Imbunêtâţirea | soartei ţeraniloru* | cuvênt rostit în adunarea generală | a Romăniei | şedinţa din 25 Maiu 1862 | de | M. Kogălniceanu | deputatu oraşului Focşani. | Bucureşti | typographia Nifon şi Sf. Sava | 1 broşură 8°/₀ pg. 88.

Acesta e marele discurs parlamentar, care a fixat pentru totdeauna persoana lui M. Kog. ca un maestru al tribunei parlamentare. Superior tuturor prin pregătirêa de fond a chestiunii, istoric consumat, publicist în ale istoriei de la 1837—1862, el a pus tot focul oratoriei sale cu toate meşterşugurile retorice ale discursului său pentru a *convinge*, a *înduplica*, a *mişca*. Peroraţia lui e clasică şi acest discurs figurează în toate manualele didactice din cursul superior de licee.

Cu toată elocvinţa lui, adunarea nu s'a convins; persoana lui Barbu Catargiu s'a interpus cu marea sa autoritate de prim ministru, fruntaş al ideilor conservatoare şi mai ales şi dânsul un maestru al cuvântului. Din această luptă de titani a eşit 2 Mai 1864.[1])

1872. Cronicele Romăniei | séu | Letopiseţele |

---

1) V. M. Kogălniceanu, fiul, a strâns, în volum „acte | relative la | 2 Maiu 1864 | . Bucureşti 1894, 1 vol. 8°/₀ pg. 92.

www.dacoromanica.ro

Moldavei şi Valahiei | a doua ediţiune | .de | Michail | Kogalniceanu. Bucureşti | 1872 | 8°/₀ mari; Tom. I. 8°/₀ pag. XLIII + 501; Tom II pg. 425.

In fruntea vol. I avem „prefaţie la a doua ediţiune scrisă la 14 Aug. 1872, în satul *Râpile* „a opta aniversare a promulgării legii rurale".

In această prefaţă autorul îşi arată entusiasmul său pentru opera politică săvârşită de generaţiunea de la 1848—64 „generaţiune la care, să-mi fie permis, nu fără oare şi care mândrie, de a mă număra şi eu" (pg. XI) greutâţile trecutului se duc; regenerarea ţării se face cu Tudor; Napoleon III, *geniul cel binefăcător al neamului;* „ginta romană nu piere" în totul răsare sentimentul de adâncă mulţămire că a putut sluji ţării sale ca un sfetnic luminat şi a realizat visul tinereţii; oborirea pronomiilor, desfiinţarea clăcei, emanciparea ţiganilor, împroprietărirea ţaranilor. 20 de ani a scris istorie; la 1857 a *făcut* istorie. Işi iubeşte ţara lui; o bine cuvintează şi uită toate jignirile politice. Ediţia II o face în vacanţa sa politică din cauza evenimentelor timpului şi-i dau prilejul de a se întoarce la studiile istorice „cari din frageda-mi vrâstă mi-au fost plăcute". Povesteşte din nou de începuturile sale literare; ca student la Berlin în 1836.

Stărue asupra sporului în *revistele* timpului de istorie: Magazinnl istoric, Uricarul, Tezaurul, Arhiva Istorică, Columna lui Traian, Ateneul, Transilvania, Foaea pentru minte. etc.

Voind să publice în corp toate cronicele României, a făgăduit vol. IV, care n'a mai apărut. Polemizează cu ediţia Gh. Ioanid, răspunde ceva la criticele lui B. P. Hajdeu în ceia ce priveşte valoarea ştiinţifică a publicaţiei, şi închee cu reflexiuni amare asupra patimilor politice şi a servilismului politic.

In vol. I publică: 2 prefeţe, Cuvântul introductiv din 1843; cărţile pentru întâiul descălecat al Moldovei de Miron şi Nec. Costin, cronica atribuită lui N. Milescul spatarul; Letopiseţul lui Grigore Ureche şi Mi-

www.dacoromanica.ro

ron Costin. *Apendicsele* în număr de 10, însă cu 24 paragrafe.

In vol. II publică cronica lui Nec. Costin. a lui Ioan Neculce şi a lui Axinte Uricarul.

1874. Cronicele Romaniei | séu | letopiseţele | Tom. III. Bucureşti 1874. 1 vol. 8°/$_0$ mare pg. IV + 535. In prefaţă arată primenirea radicală ce a făcut vol. III al letopiseţelor, şi se foloseşte de lucrările lui Hajdău, şi explică întărzierea prin lipsa de caractere polone de a reda textul cronicilor leseşti. Pe lângă cronicile (N. Milescu, Alex. Amiras, Ion Canta, Enache Kogălniceanul, Gheorgache logofătul, mai publică: stihuri asupra tăerii capului lui Gr. Ghica Vodă (271—280), stihuri asupra tăerii boerilor Bogdan şi Cuza (pg. 281—295), tragodia de vornic Alex. Beldiman (pg. 335—433); Caimeaoa lui St. Vogoridi (pg. 434), jurnalul mergerii boerilor deputaţi la Ţarigrad în 1822 (pg. 435—449); tractaturile Moldovei de închinare către Poartă (pg. 450—462), stihuri făcute în Tazlău 1824, April 20 (pg. 461—464), arz magzarul boerilor din 1822 (pg. 465—467).

Iar în *apendice* dă cronica leşască scrisă în Iaşi în 1566 Oct. 28. (pg. 471—485) text polon şi românesc; Despre poporul Moldovei de Miron Costin (pg. 487—525) text polon şi românesc; Pomelnicul domnului Moldovei de Dosoftei în Molitfelnic pg. 526—529).

1875. *M. Kogălniceanu* | *Râpirea Bucovinei* | *ediţia II-a* | după cea din 1875 | 1910 | Vălenii de munte | Neamul românesc | 1911, 1 broşură $8_0/^0$ pg. 24 | .

Cu prilejul proclamaţiei în trei limbi a primarului de Cernăuţi de a se râdica în capitala Bucovinei, un monument pentru serbătorirea în 25 April 1875 a sutei de ani de când s'a furat Bucovina de la Moldova (25 April 1755), autorul face un escurs istoric al răpirei Bucovinei, după actele diplomatice scoase din arhivele

www.dacoromanica.ro

Vienei. Incă din 1841 M. Kog. începuse a publica corespondenţa diplomatică între Thugut şi Kaunitz, pentru luarea Bucovinei.

Din aceste acte diplomatice se vede rolul ce a jucat Gr. Ghica; ceiace i-a adus tăerea capului (1 Oct. 1777). Austria luând *Pocuţia*, a scos de aici argumentul istoric că Moldova a fost tributară Pocuţiei, deci dreptul de a lua din Moldova o făşie de pământ, ca dintr'o ţară tributară şi ca înlesnire de a se trece din Pocuţia în Ardeal.

Şi închee:

„După o sută de ani de uitare, Arhiva secretă a Curţii din Viena, s'a însărcinat a ni scoate la lumină *vechea virtute românească* cu o aureolă întinerită, întocmai ca şi aurul, care reese mai strălucit după încercarea focului.

„*Când virtutea strămoşilor noştri va reînvia n-tre noi, ni va urma şi dulcea Bucovină; căci minciuna, corupţia şi ripirea nici o dată nu pot constitui un drept, căci cauzele cele mai drepte întocmai ca şi dreptatea lui Dumnezeu nu per nici o dată*".

1838. Programa | de la Mazar Paşa | aplicată de guvernul | domnului Ion C. Brăteanu | cuvânt rostit în şedinţa Camerei deputaţilor | din 26 şi 27 Ianuarie 1883 | de | M. Kogălniceanul | deputatul Colegiului IV de Mehedinţi | Bucureşti | tipograf. Alexandru A. Grecescu | 1883. 1 vol. 8°/₀ pg. 113.

L'am auzit pe M. Kog. vorbind 2 şedinţe întregi la întrunirea marei opoziţii Unite din Iaşi în casele Cimara Eram student. ii am şi azi în urechi discursul mişcarea lui oratorică, fondul pasional al discursului politic. Recitind azi pe Kog. în discursul său parlamentar de la 1883—tot în acelaşi an—îl văd că cu cât a trecut vremea—sânt 49 ani de atunci—discursul lui luminos este o pagină vie de istorie politică a primelor atingeri între partidele politice după 1862. Oratorul era de 66 ani, în viaţa publică de 46 ani! Pe atunci tribuna

www.dacoromanica.ro

parlamentului era un prilej de lupte politice înălţătoare şi cu efect educativ chiar după atâta trecere de vreme.

1868—1891. *M. Kogălniceanu membru al Academiei Române.*

In lista membrilor decedaţi se dă „Kogălniceanu Mihail—*ales la* 16 *Sept. 1868* pânăla 20 Iunie 1891. 23 de ani deci a fost membru activ; cauza o găsim în politica de ostracism contra *omului de la 2 Maiu* din partea protivnicilor săi politici. El a fost ales membru o dată cu Gh. Sion şi Alex. Papiu Ilarian (Anale VIII. 86), pe când V. Alexandri şi C. Negruzzi fuseseră aleşi în 1867 Iunie, iar Tit. Maiorescu şi N. Ionescu în 20 Iulie 1867.

In prima perioadă M. Kog. n'a avut nici o activitate la Academie. In *Anale* se dă socoteală pentru absenţele de la şedinţă, cum şi zilele când s'a prezentat: „se constată că d. Mih. Kogălniceanul a început a lua parte astăzi la şedinţele Academiei, 31 Aug. 1869, (Anale 1869, pg. 253). In 15 Sept. 1869 a fost ales preşedinte al secţiei istorice, având ca vice-preşedinte pe Th. Roset şi secretar pe A. Papiu Ilarian.

Diurna pentru sedinţele prezente, în valoare de 4 galbeni (=47 lei) o dărueşte Academiei. E delegat cu Zbiera la serbările de la Putna în 1871 în proslăvirea lui Ştefan cel Mare. In acel an de şi era ales membru de 3 ani, declară că va ţinea discursul de recepţie la anul viitor.

In 1874 dărueşte cu Episcopul Melhisedec 112 volume pentru biblioteca Academiei, din care din partea lui sunt oferite 72 volume (Anale VII. 257).

Viaţa politică de mai apoi l'a ţinut departe de Academie.

Activitatea lui începe a fi mai rodnică în ultima perioadă.

Calea ce apucase Academia Română supt influenţa lui Laurian, Massim şi Cipariu a silit pe membrii Moldoveni să părăsască şedinţele Academiei. Aşa Maiorescu, Iacob Negruzzi, V. Alexandri, Episcopul Melhi-

www.dacoromanica.ro

sedec şi Mih. Kogălniceanul au stat departe de Academie mai mult de 5 ani. Lipsa lor se resimţi, mai ales că N. Quintescu devenind moderatorul ortografiei etimologice, în marginile gramaticei româneşti, în urma criticilor lui A. Lambrior şi V. Burlă ca filologi şi concepţiile literare ale Junimei ca şi ale înaintaşilor Junimei, între cari era Kogălniceanul, V. Alexandri şi K. Negruţi, toţi membrii Moldoveni primiră invitări călduroase să vină să-şi reia locul, şi în adevăr cetim că la 23 Mai 1877, făcându-se invitare lui Tit Maiorescu şi V. Alexandri, ei iau parte la şedinţa din 24 Mai; celor 2 membri le-a urmat invitarea şi revenirea la Academie a Episcopului Melhisedec şi a lui M. Kogălniceanu. (An. Ac. Rom. XXXII. 62).

In acest timp M. Kog. publică în Revistă pentru Istorie, Filologie şi Arhelogie a lui Grig. Tocilescu un studiu despre *iconografie* cu foarte multe şi interesante *fototipii* colorate.

In indicele alfabetic alipit la Analele pe 1890 avem dată activitatea lui M. Kogălniceanu în perioada dintre 1878—1888, şi anume:

— La votul general asupra noilor statute ale Academiei Române, care se schimbase din vechea societate Academică, Mihai Kogălniceanu se opune la părerea preşedintelui Aug. Treboniu Laurian, care cerea unanimitatea membrilor votanţi. Cum membri prezenţi erau 23 la număr s'a admis ca votul să se facă nu cu 2 treimi ci cu majoritate absolută a membrilor prezenţi. (Analele Academiei seria II vol. I 1878 pg. 115—116).

— In chestia Muzeului I. Sorocianu din Chişinău, Mih. Kogălniceanu propune ca Gr. Tocilescu să fie trimes din partea Academiei să vază bogăţia acelui muzeu în vase antice de provenienţă etruscă, găsite la Akkerman, cum şi alte obiecte străvechi, care arată urme Scitice, Romane şi Gotice.

— Tot în aceiaşi şedinţă se discută asupra arhivei Moldovei dusă de Mitropolitul Dosoftei în Polonia, la Zolkiew *(Jolcfa)*, şi care s'ar afla acum la moşia contelui

www.dacoromanica.ro

Radziwil, Radziwilowska. Mih. Kogălniceanu întreabă care ar fi mijloacele de a lua informaţiuni asupra acestui tezaur? B. P. Hajdeu cunoscând cum stă chestiunea, opinează că statul va face intervenţia ca să i se permită să copieze, căci pe cale particulară fie care copie costă 5 ruble (23 lei). (An. Acad. seria II, vol. V, 7).

— In *1882, Sept. 19* Mih. Kog. e numit membru în comisia pentru publicarea manuscriptelor lui Eudoxie Hurmuzachi, trimese Academiei prin Gh. Hurmuzachi. In comisie fac parte şi Alex. Odobescu, T. Rosetti, şi D. A. Sturza, care era *neîngrăditul său reprezentant*. Analele seria II vol. III, 24).

— Tot în acea şedinţă face o comunicare despre antichităţile din Dobrogea, unde se întâlnesc 4 straturi de civilizaţie: elenă, romană, bizantină şi genoveză; ba şi Perşii ar avea un turn.

— Vorbeşte de Valul lui Traian din Dobrogea, de muzeul din Constanţa, început de prefectul Opran şi de interesanta sa colecţiune arheologică; stărue asupra nevoii de a se studia *Flora Dobrogiei*. E numit membru în comisia de studiu cu Gr. Stefănescu şi B. P. Hajdeu (Anale III, 27, 28).

— Mih. Kog. e ales vice preşedinte în delegaţia pentru anul 1886—87, preşedinte fiind Ion Ghica (Anale VIII, 141).

— In şedinţa de la 29 Martie 1887 M. Kog. revine asupra doc- duse de Dosoftei în Polonia şi spune că un inventar al acestor documente l'a avut şi dânsul, dar l'a perdut într'un naufragiu pe Marea Mediterană. Academia deleagă şi pe Ion Bianu să facă cercetări la castelul prinţului Radziwil din Radziwilowka, unde se află depuse documentele; ar fi interesant să se dea de textul capitulaţiilor Moldovei cătră Poartă. (Anale VIII, 177).

— In privinţa documentelor adunate de Gh. Bariţ dincolecţia Contelui Kemeny, M. Kog. întreabă şi Bariţ răspunde că extrasele sale privesc şi alte izvoare nu numai acele din Colecţia Kemeny (Anale VIII. 183).

www.dacoromanica.ro

— **In 1886 Martie 3.** M. Kog. dărueşte Academiei corespondenţa care a avut-o cu împărăteasa Chinei pentru recunoaşterea independenţei ţărei — în limba Chineză (Anale IX. 90).

— In chestia proectului de lege propusă în Parlament de a se contopi administraţia Ateneului cu Academia, M. Kog. a fost contra şi opunându-se plenului Academiei, propunerea a fost scoasă din textul legii Ateneului (Anale IX. 126 | 127). Iată textul propunerii redactată de Kog. „Academia sprijinită pe legea din 1879 Mart 29, care o declară institut naţional, declară că nu poate să fie întrunită sau confundată cu o altă instituţie literară sau ştiinţifică şi trece la ordinea zilei“ (Anale IX. 128).

— In privinţa monumentului de la Adam Klissi M. Kog. se arată doritor de a se aduce în Bucureşti toate bas-reliefurile ce învălesc un turn, şi să se reconstitue acest turn în Bucureşti.

— Arată că după luarea Dobrogei s'a înstrăinat mult material arheologic; Francejii şi Englejii au încărcat fregate întregi cu monumente dobrogene, iar localnicii au pus în zidărie, sau la scări petre romane. Cere o protegiuire a acestei mari bogăţi arheologice. Se votează o moţiune în acest senz iscălită de Mih. Kog., A. Pap-Calimah şi V. Maniu (Anale IX. 130—131, 138—139).

— In chestia regulamentării fondului A. I. Cuza Vodă, M. Kog. crede că domnitorul n'a fixat caracterul donaţiunii, ci l'a dat ca o încurajare literaturei. Crede că s'ar putea premia din acest fond şi o lucrare ştiinţifică, nu numai istorică. (Anale IX. 139).

— In şedinţa de la 24 Martie M. Kog. dărueşte Academiei *Condica* sfintei mănăstiri *Ştrehaia*, întru care se cuprind toate cărţile şi zapisele de moşii scrise în 1791 la metohul Episcopiei în Craiova (Anale IX. 143).

— In şedinţa de la 28 Martie 1887. M. Kog. e ales preşedinte al Academiei Române cu 15 voturi. In răspunsul său el zice: „aţi voit să răsplătiţi vrâsta şi începuturile mişcării literare“ (Anale IX. 153).

www.dacoromanica.ro

— Asupra propuneri făcute Academiei de pr. Sim. Florea Marian de a se cumpăra cu 300 lei un ms. oferit de Teodoru amploiant în Suceava, şi care cuprinde: *Alexandria*, Viaţa marelui împărat Constantin, moartea lui Potenkin, M. Kog. propune a se da mult 50 lei. (Anale IX. 223).

In sesiunea din Mai 1887 Mih. Kogălniceanu ca preşedinte a avut o bogată colaborare în dezbaterile iscate între membrii Academiei. Aşa:

— In chestia fondului Hagi Vasile, constatându-se un deficit de 195821 lei, Preşedintele cu toţi colegii săi admit în unanimitate să consimtă la propunerea lui Gr. Triandafil „executorul testamentar se facă transacţie cu legatarii. (Anale X, 2).

— La cetirea lucrării D. A. Sturza despre 10 Mai, Mih. Kogălniceanu aduce elogiile sale pentru frumoasa lucrare şi stărue asupra sforţărilor a 2 generaţiuni, ca să fondeze România nouă „căci fiecare din noi direct sau indirect avem mica noastră parte în paginile istoriei noastre contemporane“ (Anale X, 3).

— In şedinţa de la 12 Iunie, Mih. Kog. comunică că la Silistra s'au descoperit 10 statui; cum Academia n'are mijloace pentru a trimite o misiune să le studieze, să se intervie la Ministerul instrucţiunii spre a da mijloacele băneşti (Anale X, 8). Cât despre descoperirile lui N. Beldiceanu, la Cucuteni, M. Kog. e de părere ca să se aştepte să se facă mai departe săpături, ca să se strângă un mai bogat material şi apoi să se aducă la Academie spre studiare; (Anale X, 9). Comisia care va merge la Cucuteni se va duce şi la Kişinău să viziteze muzeul Soroceanu, al cărui material preistoric e strâns mai numai din Basarabia (Anale, X, 10).

— In şedinţa de la 19 Iunie Mih. Kog. stărue din nou asupra bogatei colecţii de antichităţi şi monede adunate de agentul Loydului, care urmând a pleca din ţară e dispus să le vânză Statului. Se opinează a se face apel la Guvern să le cumpere pentru muzeul naţional. (Anale X, 10).

www.dacoromanica.ro

— La moartea lui Iacob Mureşanu, Mih. Kog. ca preşedinte trimite telegramă de condoleanţe în numele Academiei; aceasta în şedinţa de la 18 Sept. (Anale X.15). Tot el comunică Academiei în şedinţa din 25 Sept. 1887, că a încetat din viaţă Alex. Cihac, autorul Dicţionarului de etimologie Daco-Romană. (Anale X, 16).

— In răspunsul ce Mih. Kog. ca preşedinte, îl dă Discursului M. S. Regelui în şedinţa solemnă de la 22 Martie 1888, închee astfel. „Noi, mădularii Academiei, dorim înainte să fimu totdeauna la înălţimea cugetării Majestăţii Voastre". (Anale X, 38). Iar la darul ce face n numele Reginei. „Les pensées d'une Reine par Carmen-Sylva, M. Kog. închee: „Augusta noastră Colegă, nu prin vorbe, ci prin fapte, este podoaba acestui corpu, asupra căruia se resfrânge mai mult de cât talentulŭ geniul Sĕu". (Anale X, 38).

— La darul ce a făcut Academiei Ion Ghica, oferind corespundenţa lui Nec. Bălcescu în misiunea sa avută în Transilvania în 1848, Mih. Kog. mulţămeşte de acest nepreţuit dar „atât dè preţios pentru istoria uneia din cele mai însemnate epoce a României. (Anale X, 64).

In şedinţa de la 16 April 1888 Mihai Kog. e ales cu 13 voturi Preşedinte al Academiei Române, N. Kreţulescu având numai 9 voturi. (Anale X, 107).

— In 1888 el cere ca Nec. Ionescu să reprezinte Academia la inaugurarea statuei lui Miron Costin la Iaşi, opera lui V. A. Ureche (XI, 1, 4).

— El dărueşte Academiei 5 documente vechi: Alexandru Vodă pergament rupt,— Petru Rareş 7054 April 8;— Petru Rareş 7054 Mai 19 — Eremia Vodă 7108 Mai 4 — Cost. Vodă Moghilă 7117 April 18. (XI, I, 7); Tot el dărueşte alte 5 stampe originale a lui Mihai Vodă Sturza, stampe de pe când era visternic (XI, I, 13).

— Episcopul Melhisedec ceruse ca să se publice în *Anale*, lucrarea sa despre: *viaţa şi minunile cuvioasei maicei noastre Paraschiva şi istoricul moaş-*

www.dacoromanica.ro

telor ei". Cum lucrarea fusese deja tipărită, s'a oprit tipărirea ei în Anale, căci ele n'au chemare de a reproduce lucrări deja tipărite. (XI, 1, 57). Ceilalţi membri se opusese pe motiv că nu s'ar potrivi cu scopul Academiei de a se publica asemenea lucrări.

— In chestia fondului *Bodescu*, un donator Basarabian, M. Kog. cere a se admite ca să nu se cheltuiască fondul de cât pentru tipărirea de lucrări istorice, care prin chemarea lor să împrospăteze memoriile istorice şi sà mănţină legătura de sânge, (XI, I, 71).

— In chestia fondului *I. Fătu*, M. Kog. susţine că se pot cumpăra *cărţi didactice* apărute şi peste hotare (XI, I, 92).

— In chestia publicaţiei Hurmuzachi M. Kog. în şedinţă solemnă, ca preşedinte, cere M. S. Regelui să nu tae subvenţia anuală, încheindu-şi cuvântarea cu aceste vorbe istorice: *ştiinţa şi arta nici odată n'au rămas ingrate vreunui domnitor, care a ocrotit desvoltarea lor.* (XI, I, 106).

— Bătrân în 1889,— avea 72 de ani — el mulţumeşte colegilor că cu 19 glasuri din 20 l'au reales din nou preşedinte încă pe un an. (XI, I, 108).

— Vorbind de Trei Erarhi, M. Kog. susţine cu A. Pap-Calimah, că în interiorul bisericei să se picteze şedinţa solemnă din 1749, când s'a oborit vecinătatea; iar în şedinţa de la 20 Martie 1890 vorbeşte pe larg despre *vecinătate* în Moldova şi actul din 1749 îl vede ca *„un soare luminos în vălul negru, care s'a fost întins peste ţară în epoca Fanarioţilor"*. (XII, I, 96).

— In chestia istoriei memoriilor trimese Academiei, ca să nu se piardă vreme în şedinţă plenară M. Kog. propune să se trimeată întâiu Preşedintelui secţiei respective cum şi secretariatului ei (XII, 1, 2).

— Se declară contra ţinerii unui congres etnografic la Bucureşti, cum ceruse D. Butculescu, *căci nu sântem pregătiţi*. (XII, I, 25).

— M. Kog. în chestia procesului cu moştenitorii

www.dacoromanica.ro

din Grecia ai lui Evanghelie Zappa, crede că şi statul Român are dreptul să se amestece faţă cu statul Grecesc (XII, I, 29).

— Impreună cu Gr. Cobălcescu cere şi el ca subvenţia pentru tipărirea colecţiei Hurmuzachi să se rădice de la 30000 lei la 50000 lei anual, care s'a şi înscris în buget. (XII, I, 68).

— Salută cu entusiasm numirea ca membru onorar a A. S. R. Princepele de Neapole. (XII, I, 75).

— In şedinţa solemnă a Academiei (16 Mart 1890) M. Kog. salută pe Rege şi A. S. Regală Principele Ferdinand al Romăniei cu aceste cuvinte: „Noi bătrânii, ne ducem; dar salutăm cu bucurie pe junele principe, ale căruia forţe ne vor întovărăşi în restul zilelor noastre, şi vor îmbărbăta la muncă pe cei ce rămân în urma noastră". (XII, I, 86).

— Pentru aniversarea de 25 ani de domnia Regelui Carol, M. Kog. propune: a) o şedinţă solemnă (la care a vorbit el la 1 April 1891). b) Un volum omagial şi c) o medalie comemorativă. (XII, I, 29).

— In discuţia unui premiu de decernut: ori lucrărei dr. Brânză (erbarul), ori lucrărei lui V. A. Ureche (Istoria Şcolilor) M. Kog. zice: plante se mai găsesc în natură *ori şi când*, dar documentele pierdute nu se mai găsesc (XI. 1. 132).

— M. Kog. fusese preşedinte al Academiei 2 ani în şir (1887—1889); acum mulţumeşte de încrederea dată şi votează cu toţii pe Ion Ghica (17 voturi din 20).

— La obiecţiunea ridicată de unii membri Ardeleni că nu e bine ca cu prilejul jubileului de 25 ani a Academiei să se vorbească şi de întemeerea Munteniei, pe motiv politic că am da subiect de discuţie Ungurilor că noi suntem mai noi în Ardeal (teoria lui Roesler), M. Kog. răspunde răspicat: noi nu sântem în Carpaţi mai noi de cât Ungurii; noi sântem de la Traian şi Ungurii, când au venit au bătut pe Voevozii noştri *Gelu şi Tuhutum în Ardeal* (XIII. 1. 20).

www.dacoromanica.ro

— Cu prilejul premierii *Poeziilor populare* de I. Popa Reteganul, membru corespondent, aprobă şi el *căci doar ei au fost aleşi pentru o activitate literară bine apreciată.*

— In 1891 M. Kog. e ales preşedinte secţiei istorice.

Ştirea morţii lui M. Kog. o aduce în şedinţa de la 21 Iunie 1891 B. P. Hajdeu. D. A. Sturza face elogiul defunctului. Iar când i s'a deschis testamentul lui M. Kog. el arată că 2 plicuri din lada de fer să se dea Academiei. Un plic cu acte scrise în l. chineză primite de el ca Ministru ţărei la Paris din partea împărătesei Chinei, al doile plic cu actele oficiale cu delegaţia la Berlin în perderea Basarabiei (XIV. 1. 38).

1891 April 1. *Desrobirea Ţiganilor.*

In cuvântarea „cântecul de lebădă" a lui M. Kogălniceanu, după ce şi-a făcut autobiografia vieţii sale, se ocupă în a doua parte de *Desrobirea ţiganilor.* El care la 1837 publicase *Eschisse sur les Çigains,* stăruie din nou, după 54 ani asupra aceluiaşi subiect spuind următoarele:

Ţiganii erau vânduţi şi cumpăraţi ca lucruri, de şi se zicea că se vând *suflete.* In tinereţe am văzut pe uliţile Iaşilor ţigani purtând lanţuri la mâni şi la picioare, coarne de fer, bătăi crude, osândiri la foame şi la fum, aruncaţi goi în zapadă, Femeea luată de la bărbat, fata răpită de la părinţi şi prunci rupţi de la sinul mamelor lor.

Nu puţini boeri tineri şi bătrâni au întreprins o acţiune de emancipare pentru a spăla patria lor de ruşinea sclăviei; şi încetul cu încetul încep a se înmulţi actele de *ertarea* Ţiganilor din robie.

Ţiganii erau domneşti, mănăstireşti şi boereşti, deprinşi la toate lucrurile în casa boerului. Meşterşugul ferului şi al lăutăriei, erau cele mai des deprinse de ţigani.

Intâia măsură legală a fost legea lui M. Sturza

www.dacoromanica.ro

Vodă din 1844 în Moldova şi acea a lui *Alex Ghica* (!) din 1845 în Muntenia. Desrobirea ţiganilor particulari veni îndată după aceia. Foaea ştiinţifică şi literară consacră Nr. din 6 Febr. 1844 acestui act al desrobirei şi o deputaţiune de boeri tineri C. C.-Negri, V. Alexandri, C. Rola, D. Ralet, P. Mavrugheni şi cu mine ca oratorul lor ne presentaram lui Vodă şi-l filicitarăm pentru marea operă de reformă înfăptuită.

In proclamaţia de la Islaz în 11 Iunie 1848 se înscrie *libertatea Ţiganilor*.

Alex. Papadopol Calimah scrie în 1855 în *Foiletonul Zimbrului* pentru emancipare.

Gr. Alex. Ghica Vodă decretă desrobirea ţiganilor, şi *divanul adhoc* după un proect de lege redactat de P. Mavroeni şi de mine, votă în unanimitate această desrobire, care spre fala Moldovei, a avut precădere faţă cu Valahia. In Moldova prima desrobire s'a făcut la 31 Ianuar 1844; iar în Valahia la 1847; iar cea de a doua în Moldova la 10 Dec. 1855, iar în Bucureşti la 8 Febr. 1856.

O dată ţiganii desrobiţi ei au dat societăţii în mai puţin de 50 ani: industriaşi, artişti, ofiţeri, administratori, medici şi chiar oratori parlamentari.

1891. *April. Oborîrea pronomiilor şi a privilegiilor de naştere şi de clasă şi proclamarea egalităţei politice şi civile pentru toţi fii României.*

A treia parte a memoriului cetit la Academie în şedinţa festivă de la 1 April 1891, M. Kogălniceanu a dezvoltat chestia *Oborîrei pronomiilor*.

Dacă sclăvia *neagră* se desfiinţase în 1855 pentru totdeauna, iar cea *albă* în 1864, nu fără interes este chestia că în 29 Oct. 1857 s'a proclamat *desfiinţarea pronomiilor boereşti*, ca şi ziua de 4 August 1789!

De şi oricine putea deveni boer, cu încetul se formă o aristrocraţie *sui generis*, cu tendinţe de a imita nobilimea din Ungaria şi Polonia. Protipendada ţării se alcătuia din 5 ranguri de boerie: ban, logofăt, vor-

www.dacoromanica.ro

nic, vistier şi spatar, în *Muntenia;* logofăt, vornic, vistier, hatman şi postelnic în *Moldova.* După ei veniau boerii de clasa II; Boerii erau scutiţi de plata birului, şi mai puteau scuti şi o samă de *scutelnici, posluşnici* şi *hrisovoliţi.* Cu greu un fiu de negustor putea să ajungă mare boer (= Vilara); în Moldova boerimea avea o şi mai mare putere.

Boerii mari erau privilegiaţi la luarea în arendă a moşiilor mănăstireşti, şi apoi le subarendau cu preţuri îndoite; ei alcătuiră *bande negre boereşti,* înlocuiţi apoi cu *banda neagră plebeiană.* Incercarea de dărîmarea pronomiilor la 1848 nu avu durată, căci fură repuse privilegiile prin Convenţia de la Balta Liman. Numai la 29 Oct. 1857 se dădu ultima lovitură pronomiilor; iar în convenţia de la Paris prin art. 46 consfinţă această oborîre.

Odată cu aceasta dă o lămurire de ce adunarea de la Iaşi a fost mai largă în hotărîrile sale, faţă cu cea de la Bucureşti, care lăsă pentru viitor a se rosti asupra chestiilor de *organizare interioară a statului.* Adunarea din Bucureşti a votat următoarele 5 puncte: *autonomia principatelor, unirea lor, prinţ străin, neutralitatea ţării* şi *un guvern reprezentativ constituţional.*

Adunarea de la Iaşi a votat cu *unanimitate de voturi* — 73 de voturi — următoarele 5 puncte în *adaos;* privilegiile de clase vor fi desfiinţate în România, — egalitatea tuturor Românilor înaintea legii — Aşezarea dreaptă şi generală a contribuţiunilor în proporţie cu averea fiecăruia fără deosebire. — Supunerea tuturor la conscripţia militară, — accesibilitatea pentru toţi Românii în funcţiunile statului. (Buletinul şedinţilor Adunării adhoc. Moldovei No. 7).

Ca glumă citează 2 cazuri a 2 boeri cari s'au împotrivit noilor legi şi anume vornicul Iordachi Beldiman a lăsat să i se vânză căciula pentru a se împlini plata dărilor către fisc; iar în Muntenia *Ion Manu* a iscălit până la moartea sa „*Ion Manu mare vornic*".

www.dacoromanica.ro

1891. *April 1. Emanciparea ţăranilor.*

Asupra acestei chestiuni oratorul apasă cu mult înţăles, că trei secule de impilări caracterizează istoria poporului român. Ca răsplată a luptelor pentru moşie, unii voevozi au prefăcut pe ţarani în *rumâni şi vecini. Rumănia* şi *vecinătatea* au fost desfiinţate de acelaş domn în 3 Aug. 1746 în Muntenia şi la 6 April 1749 în Moldova. Ţăranii *de jure* au fost desrobiţi în secl. XVIII; dar au continuat a fi *lipiţi pământului* şi după aceia. Urbariile, aşezământurile, testamenturile, ponturile formează toată opera legislativă a jumătăţii a doua a secol. XVIII-a.

Generaţiunea mea, fie cu cultură germană, fie cu cultură franceză, ne-am făcut un credo a doborî iobăgia şi claca, a stabili liberă proprietatea mare şi mică, ca şi în apus. In 1840 C. Negri la Paris proclamă necesitatea împroprietăriei ţăranilor. In 1846 N. Bălcescu în *Magazinul istoric* atinse aceiaşi chestiune. La 1848 prin *Proclamaţia de la Islaz*, care atinge şi chestiunea ţărănească. Tot asemenea s'a pus chestiunea ţărănimei şi în *Dorinţele partidului naţional din Moldova*, care arată sentimentele junimei refugiate la Cernăuţi. „Redacţiunea mi-a fost încredinţată mie, carele am şi publicat acest act într'o broşură tipărită la Cernăuţi. In art. V privea *oborârea boerescului.* Realizarea definitivă s'a făcut în 1864.

Povesteşte apoi luptele din Muntenia pentru chestia ţărănească. Comisiunea care lucra la *Pruncul Român* chestia rurală, a fost desolvată de locotenenţa domnească la 19 August 1848. Evenimentele de apoi înmormântară chestia rurală. Convenţia de la Balta Liman închiseră adunările. Cei 2 domni rânduiră comisiuni pentru a cerceta raporturile legale între proprietari şi ţărani, după vederile curţii *suzerane* şi *protectoare*. In Muntenia ţăranii fusese declaraţi *chiriaşi* pe pământurile boereşti şi puteau fi la fiecare 7 ani izgoniţi de pe moşie, fără nici o despăgubire, mai rău ca în Turcia, cu proprietatea *miulk.*

www.dacoromanica.ro

După ce critică atitudinea proprietarilor din Muntenia contra ţăranilor, trece la povestirea faptelor din Moldova, unde lucrurile au luat o altă întorsătură. Arată divanul lui Gr. Ghica Vodă, şi-i laudă iniţiativa. Alex. Sturza preşedinte de consiliu; C. Rolla director, A. C. Sturza postelnic, şi secretar de stat, P. Roset-Bălănescu la justiţie; cu D. Rallet director; T. Balş la hătmănie, Nicu Ghica-Comăneşti la Culte şi instrucţie; P. Mavrogheni şeful poliţiei capitalei. Divanul adhoc din Moldova cuprinse în dezideratele sale şi chestia rurală, cu deosebire de Muntenia. Anastasă Panu ceti în şedinţa din 9 Noembre 1857 propunerile clacaşilor, cea mai elocuentă pledoarie în favoarea ţărănimei din care reproduce încheerea.

„Eu eram în adunarea din 1857 reprezentant al proprietarilor mari din Dorohoi. Trei zile am fost răstignit de moşinaşii din acel judeţ, aduşi anume să-mi închidă gura şi să-mi lege mânule de a scrie. Cu lacrimi dar am trebuit să mă supun şi să mă abţin de la orice soluţionare radicală. Adunarea a votat aproape 10 propuneri, din care nici una n'a avut majoritate. Din această luptă între deputaţi pe chestia rurală a eşit idea de partide, şi aşa s'a născut *partidul liberal* şi partidul *conservator*, nu cum era înainte *unionist* sau *separatist*.

Comisia Centrală de la Focşani a reluat chestia, dar a rezolvat o aproape negativ lăsând mângâere ţăranilor *locuinţile şi câteva prăjini de islaz*. Stărue pe larg asupra discuţiunilor în adunarea din 1862, care a consacrat 7 şedinţe discuţiunei proectului lui Barbu Catargiu; din aceste 2 şedinţe a 4—5 ceasuri fiecare le-a ocupat M. Kogălniceanul prin marele său discurs (25 Mai şi 1 Iunie). Stărue asupra răspunsului ce i s'a dat de Barbu Catargiu, primul ministru, care a caracterizat cu aspre epitete discursul lui Kogălniceanu, chimeră ciudată şi paradoxală; himeră cu capul de porumbel, cu trunchiul de aspic veninos, şi cu coada de şopârlă măgulitoare. Cu asasinarea lui Barbu Catargiu se grăbi votarea legii în defavoarea sătenilor, cărora

www.dacoromanica.ro

li se şterge toate drepturile asupra ogoarelor muncite de ei; li se dă 3 pogoane la moşiile câmp, 2 pogoane la moşiile de mijloc, şi un pogon şi jumătate la moşiile de munte, numai ca pământ arabil cu chirie perpetuă.

Legea votată n'a fost supusă spre sancţionare nici de guvernul lui Arsachi, nici de a lui Creţulescu, iar Kogălniceanu, care vine prim ministru în 1863 Oct. 11 nu l'a mai prezentat „căci nu puteam eu care am luptat 16 ani în chestia rurală să supun spre sancţionare o asemenea lege."

Cuvântarea şi-o închee cu evenimentele de la 2 Mai 1864; statutul, promulgarea legei rurale la 14 Aug. 1864, şi reproduce *proclamaţiunea* făcută cătră săteni; discuţiunile din consiliul de stat şi aplicarea legei în Moldova şi Muntenia, cu unanimă primire şi fără nici un act de silnicie.

Peroraţia e la adresa Regelui Carol I, care a complectat împroprietărirea.

43) **Casandra Kogălniceanu** († 1864 Aug. 8)

In cavoul familiei Kogălniceanu din Iaşi figurează numele *Casandra Kogălniceanu moartă în 1850.* (placa IV), şi e pusă în şiraoa Kogălnicenilor: Ilie († 1856). Ecaterina († 1831), Mih. M. Kogălniceanu († 1854). Alex. Kogălniceanu († 1857, *recte 1856*), Iancu Kog. († 1860), Eliza Kogălniceanu († 1860). Casandra Kogălniceanu († 1850 *recte 1864*).

Deci cei ce au dat poruncă de a se săpa numele pe placa a IV erau rău informaţi despre data morţii şi a lui Alexandru Kogălniceanu colonel, şi a Casandrei Kogălniceanu.

In Arhiva Primăriei de Iaşi, în mitricile bisericei Buna Vestire pe 1864, se arată că Casandra Kogălniceanu *nobilă* a murit la 8 August 1864, *în vârstă de 63 ani* de *idropică*.

S'a născut deci la 1801, şi era socotită ca membră a familiei Kogălniceanu; că nu era după tată, stă do-

www.dacoromanica.ro

vadă faptul că nu e dată în listele de naşteri ale lui *Ion Kogălniceanu* şi a lui *Ilie Kogălniceanu*. Casandra deci a fost Kogălniceanu după soţ. Cel mai indicat din spiţa generaţiei lui Ilie Kogălniceanu e fratele său Alexandru Kogălniceanu, care s'a născut în 1792 Ianuari 14, şi a murit la 1835 Iunie 6, în vârstă de 43 de ani. El a putut lua în căsătorie pe Casandra, născută la 1801 — deci cu 9 ani mai mică ca soţul ei, — şi neavând copii, a trăit după moartea soţului ca văduvă *29 de ani* (1835—1864), când moare. Ea era dar cumnată cu Ilie Kogălniceanu, căci lespedea începe lista morţilor cu Ilie şi o închee cu *cumnata sa Casandra*.

44). **Costantin Kogălniceanu** n. 1855—

E al treilea copil a lui Mihail Kogălniceanu; cum însă cei doi murise de mici copii; *Ruxanda* în 1853 Dec. 28, iar *Mihai* la 1854. Costantin e cel mai mare copil a lui Mih. Kog.; născut la 1855, trăeşte şi astăzi. A învăţat dreptul la Berlin şi apoi la Douai. A fost secretar de legaţie la Berlin, Petersburg, Paris şi Roma. S'a ales de 4 ori deputat în Parlamentul conservator, vând ca şef pe Lascar Catargi. Fu numit apoi consul general la Salonic, Rusciuc şi Cernăuţi. E pensionar ca consilier de legaţie. A moştenit de la părinţii săi înclinări istorice, din care cel mai însemnat studiu e *Istoria Românilor* vol. I, o lucrare plină de erudiţie.

A studiat în special epoca secl. al XIV şi XV: *Basarabii*; *Bogdan şi Dragoş*, şi multe alte studii prin revista (Viaţa Românească, Revista de Istorie, Filologie şi Arheologie.

Căsătorit cu *Olga*, fără legături de inrudire cu familiile româneşti. N'are moştenitori.

45) **Ioan M. Kogălniceanu** (1859—1892).

A făcut studiile la Berlin; licenţiat în drept de la Paris. Deputat în camerele liberale. Căsătorit cu Adela Sturza, avu 2 copii Jeanne. şi *Mihai*, cari mi-a pus la

www.dacoromanica.ro

îndămână tot materialul documentar şi a inspirat acest studiu al meu despre Kogălniceni. Mihai are copii din 2 căsătorii şi e singurul, care duce mai departe neamul Kogălniceanu, ramura *majoră*. In cultul ce-l are pentru bunul său Mihail Kogălniceanul a strâns mai tot ce s'a scris şi publicat de Mihalache Kogălniceanul şi voeşte a înjgeba o societate culturală, care să poarte numele: *„Fundaţia Mihail Kogălniceanu"*.

46). **Vasile M. Kogălniceanu** 1863—

E cel mai mic fiu la părinţi, al 7-a la şir. A urmat studiile la *Jembloux;* deputat de mai multe ori, a avut o bogată acţiune parlamentară şi publicistică. A reeditat multe din operele tatălui său cum şi ale sale, care fac lectură curentă.

Din cei 3 fii: Constantin a moştenit calitatea de istoric şi diplomat, dar conservator, *Ion* a moştenit *liberalismul* tatălui său; iar *Mihai* a moştenit *democratismul* convins. Suprefect, inspector domenial, parlamentar, raportorul legii agrare a făcut să vibreze în raportul lui tonul părintelui său la legea agrară din 1863.

47). **Lucia M. Kogălniceanu**

Are o bogată descendenţă după cei trei barbaţi, care i-a avut: Vărnav-Liteanu, Georges Beldiman şi Leon Bogdan. (Vezi *arburele).*

---

www.dacoromanica.ro

INDREPTÀRI ŞI ADĂOGIRI

1). La § 2 *„Etimologie“* pag. LXXXI după Du Cange (Mediae et infimae latinitatis vol. II. Ediţia 1883).

Cocca = navigium.

Coccha, navis species (ital. *Cocca*, qucod *Cogo* „venerunt unam *Coccham* mocenicam“ termen de arhitectură bisericească „en la nef ou *Coque*... unde *Quoque* et *Quochet* etiam discernunt (= *Cochetus*, et *Cogo*).

— *Cocco* (vidi *Cogo)*.

— *Cocha*, viatorium navigium: „coche d'eau“ „primo *navem*, quandam seu *Cocham*, et deinde galeam supradictum conscendit (= *Cogo)*.

— *Cocha* (quandam navis apud Venetos).

— *Coquetus*, navigium.

— *Coquetus* pro *Cocytus*, fluvius infernalis, de quo Virgilius. Aeneid VI, 132.

— *Cocho* (= Cogo).

— *Cocka* (armorice *Coket* (navis cymda).

— *Cocket* (= *Coket)*.

După Ducange guturalizarea lui *C.* în *G.: Coca* = *Kogo*, era deja în graiul Genovez şi n'a fost dar o guturalizare ruteană. Pescarii Genovezi ziceau *Cogo*, şi aşa au prins localnicii din sudul Basarabiei.

2) *Ioan Kogălniceanu diac pag. LXXXIV.* In anaforaoa din 5 D-bre, 1803, întărită de A. C. Moruz Vodă la 23 N-brie 1804 în pricina ce a avut stol. Ioan

www.dacoromanica.ro

Keşcu cu logofeteasa Ecaterina Răzoae pentru moşia Costeştii, de la ţinutul Lăpuşnei, supt numele căreia s'a cuprins şi *seliştea moşiei Călmăţui, a neamului Kogălniceanului*, care acum o are stolnicul Keşcu el a arătat aceste scrisori asupra Călmăţuiului :

1) ispisoc sârbesc din anii 6995 Ianuarie 16 (1487) de la domnul Ştefan Vodă, care întăreşte unui Mănăilă Cioplescu pe a treia parte din sat din Călmăţui *supt movilă*, partea din sus cumpărături de la un Sandu Onescu.

2) ispisoc sârbesc din 7115 (1607) de la d-l Simion Vodă Moghilă, prin care se cuprinde judecata ce-a avut satul Tălăeşti cu *Kogălniceanu diac*, zicând satul Tălăeşti cum că *Kogălniceanu diac* nu are loc de sat pe Călmăţui supt *movila cea mare*, şi nu se cade să facă heleşteu în pârăul Călmăţuiului.

3) Ispisocul din 7169 Sept. 23 (1660) de la Ştefan Vodă întăritor *lui Vasile Kogălniceanul şi surorilor sale, feciori lui Ioan Kogălniceanul diac* pre a lui dreaptă ocină şi cumpărătură, ce a avut tatăl lor, a treia parte de sat de Călmăţui, *supt movilă*, la ţinutul Lăpuşnei.

Un zapis din 7241 August 22 (1733) de la Ileana fata Costandei nepoată de fată lui Andrei Pântece-Verde, prin *care vinde lui Vasile Kogălniceanul căpitan*, un bătrân de pământ;

A mai prezentat şi alte 4 acte din 7262 Oct. 8 (1753); 7264 Iunie 25 (1756); 1777 Febr. 7; 1793 Iunie 15;

(Uricar VI. pg. 186 | 187).

3) *Tănasă Kogălniceanul (pg. LXXXVIII)*. In 7177 Iunie 21 (1669) în zapisul de danie, prin care feciorii Chiului — Postolachi şi Gavril — dăruesc spătarului Gavril Costache partea lor de sat din Costenii de sus, în ţinutul Fălciului, pe Bârlad; iscălesc mai mulţi marturi, şi anume *Cantemir* armaşul şi şoltuz de *Huşi*, Stratulat şi D. Beşleagă din *Chigheci*, Tanasă Bosie din *Gugeşti*, Simion Popa din *Costeşti* pre Bi-

www.dacoromanica.ro

lahoi; Malcoci şi Andrei din *Horgeşti* şi *Tanasă Kogălniceanul*, fără arătare de loc; ceiace arată că nu era trăitor în părţile locului, ci venit întâmplător la scrierea zapisului.

Cum Vasile Kogălniceanul diac, a avut surori mai multe, nu este exclus ca şi acest *Tanasă sin Kogălnicenului* să fie un fiu a lui Ion Kog. diac şi frate cu Vasile Kog. diac şi cumnat cu pr. Toader din Huşi.

(Ispisoace şi zapise III, 2, 86).

Ştiri de pe *Cogălnic*

4) Din *7223 April 23 (1715) (pg. XCII)* avem zapisul prin care un M. Ganul, fecior lui Vasile Măzărescul *de pe Kogălnic* şi anume din satul Horhâniş, ot ţinutul Orheiului, la însuratul lui cu fata lui Lupaşco Murguleţ rohmistru îi dă scrisoare la mâna socrului său de cele ce i-a dat ca zestre 2000 zloţi, 3 inele, 4 linguri, o cupă, şi revenind în ţară din Lehia să aibă drept şi la moşii cu cumnaţii săi.

(Arh. ist. III, 276).

Constantin Kogălniceanu stolnic (pag. CXXVIII)

5) In manuscriptul 1232 de la Ac. Rom. se cuprind lucrări lexicografice, cu pecetea lui C. Kog. din 7260 (1752): кт. кг.ⷧзса.

Intăi e un glosar *grec-rusăsc-românesc* (fila 11). Apoi urmează o scurtă adunare a numelor după capetele ce s'au aşezat în doî limbi întru folosul celor ce vor voi a învăţa limba rusască şi moldovenească (fila 26—62); cap. I ѡбзє = pentru Dumnezău;

Богъ = Dumnezău

Богъ ѡтєць = Dumnezeu tatăl

Cap. II Francez-român

жъ пєи = am plătit.

єшєл = scară.

тАж = prădăciune.

бонсетꙋсла = bun este atâta.
жарив = agiungu.
жепен = zugrăvesc.
прꙋдан = cuminte.
бонер = noroc.
жъконсол = mă măngăiu.
ам = suflet.

Iar în ms. No. 1233 pg. 44 se păstrează o oraţie de nuntă, către *socrii cei mari*, tot cu slova din secl. XVIII-a, deci tot a lui C. Kog. stolnic.

— *Fraţii Memehmi*, cu obrazele: Minegmu, cavalerul Minegmu (amândoi fraţi de gemene), Demofoe, tatăl Sabelii (fila 45).

Iar de la pg. 41—110, avem traducerea în româneşte a scrierii lui Fenelon: *„Intâmplările lui Tilemah*, ficiorul lui Odisafie; iar de la fila 121—130 se continuă textul, cu alte slove, scris deci cu mult mai tărziu.

Nec. Kogălniceanul pitar (pg. CXXXIII).

6) a) *Stăpân în Răcămuşul pe Muşata la Fălciu.* In anaforaoa din 1804 Iulie întărită de A. C. Muruz Vodă în 1804 Oct. 10 în pricina de judecată dintre stolnic Ioniţă Iamandi, fiul post. T. Iamandi şi între vist. Iordachi Balş pentru partea din Răcămuş, ce le trage I. Iamandi stolnic, zestrea mamei sale, de pe bunul său *pitar Nec. Kogălniceanul*: Stolnicul Ioniţă Iamandi prezintă 16 acte pentru Răcămuş, din care următoarele vorbesc de *pitarul Nec. Kogălniceanul.*

a) Nec. Kog. cumpără părţile Irinei Ghergheasa, din Răcămuş, a căreia dijmă pe 2 ani fac 55 lei; b) In 7265 Febr. 18 (1757), Nec. Kog. biv vel căpitan cumpără 2 părţi din Răcămuş de la Irina fata Anuşcăi Golăiasa, şi de la Ioana fata Paraschivei nepoată Golăesei; c) 7266 Aug. 13 (1758), Carte de volnicie dată de caimăcănie lui Nec. Kogălniceanul pitar să dejmuească jumătate de sat din Răcămuş. d) 7267 Iunie 12

www.dacoromanica.ro

(1759) Carte de judecată a lui Ştefan Roset log. prin care înputerniceşte pe Andronachi Agarici să întoarcă banii pitarului Nec. Kog. pe jumătate sat de Răcămuş. e) 7267 Iulie 17 mărturie de judecata făcută de Inochentie Episcop de Huşi şi Gh. Beldiman sulger că Andronachi Agarici n'a fost următor a da banii pit. Nec. Kog. şi a-şi lua jumătate din Răcămuş. f). 1765 Iulie 19 în pricina dintre Pascal Bernevig şi vechilul pit. Nec. Kog. pentru Răcămuş.

(Uricar VI. 178—182; Surete Ms. IX. 496).

b) *Nec. Kogălniceanu intră stăpân în Frenciugi.*

In *7261 Mai 20* (1713) pitarul Nec. Kogălniceanu cumpără cu 400 lei de la Nec. Bucium satul Frenciugi pe Stavnic la Vaslui cu iaz şi mori.

Actul e întărit de Mitropolitul ţării Iacov Putneanul, de C. Sturza log., de Manolache Costache log. şi de Ion Sturza spatar.

— In *1768 Ghenar 20* Nec. Kogălniceanul pitar vinde cu 1000 lei satul Frenciugi, episcopului de Roman Ioanichie.

In curând Ioanichie moare; spre sfârşitul vieţei sale el se hotărăşte şi prin zapisul său din *20 Martie 1768* dă danie satul Frenciugii finei sale din botez, Casandra; soţia lui Alex. Râşcanu paharnic.

Ca ştiri mai vechi cetim că în 7226 Noembre 23 (1717) Mihai Vodă Racoviţă judecă pricina pentru Frenciugi dintre Maranda, fata lui Stefán Milescul sardar, căreia la măritatul ei cu Bucium post. i s'a dat zestre satul Frenciugi. Cum însă ei s'au fost dus la Muscali, Maria, femeia lui St. Milescul, a dat zestre acel sat Frenciugi unei alte fete a sale Mariei la măritatul ei cu T. Şleahtă. Vodă redă satul Frenciugi înapoi Marandei Bucium. după 23 ani satul s'a cumpărat de Nec. Kog. pitar.

„dintr'un perilipsis de 3 zapise a Frenciugilor“ capatat acum în urmă de la d. Răşcanu (Drăguşăni).

Cf. Surete şi Izvoade X, studiu pg. XXXV.

www.dacoromanica.ro

c) *Neculai Kogălniceanu pitar stăpân în Băşăni*

Neculai Kogălniceanul au cumpărat de la niște ţărani părţile ce zise că ar ave în Băşăni, şi fiind pustii, au mersu de au hotărât tot locul acelor 525 stânjâni, dar stăpânire se vede că n'au avut, că nici pot să aibă, că nu putea să-l lese ceilalţi, ce se ţin de răzeşi, apoi Basoc Mărza neguţitorul, şi alţii ai lor încă şi unul din vânzătorii Kogălniceanului, merg la răposatul Ion Deleanu şi o vând toată această somă de 525 stânjeni, cu nume de întreagă moşie, pe care o trage Deleanul stăpânire cătră Brătuleni."

Iar la pg. 299 (Cost. Kog.) scrie că are părţi de moşie, de pe maicăme *Smaranda Kogălniceniţa* şi de pe mătuşăme Zoiţa Dumitroae".

Ms. Acad. 1197 fila 297.

Ştiri diverse

7) a) *Tălăeştii* de pe Călmăţui, *(pag. CXLVI)*, nu e *Tălăbeşti* (N. Iorga Ist. lit. secl. XVIII vol. II. 534 nota 2).

b) Arh. ist. III 276.

Ac. Rom. plic XLVI 24 se află *o scrisoare de familie a lui Kog. pitar.*

c) Ms. 174 la Ac. Rom.

„Acestu letopiseţu s'a cumpărat de *Enache Kogălniceanul biv vatav za aprozi*, aici în Ţarigrad, fiindu de la dascalul Daniil ieromonah, ce au fost şi la Antioh Geanetul la leat 1760 Aug. 17. Enache Kog. vel vatav.

A. D. Xenopol şi C. Erbiceanu. Serbarea şcolară de la Iaşi. pg. 269. N. Iorga O. C. pag. *537*.

d) *biserica Kogălniceanului.* A. D. Xenopol în discursul de recepţie. „M. Kogălniceanu", 1895 aduce un doc. din 1766, în care se spune de un Vasile preutul ot Muntenime de Sus *de la biserica Kogălniceanului.* (Ac. Rom. LVIII 78).

E vorba de sf. Neculai zis cel sărac, zidit de Luca parcalab de Chişinau, o rudă prin alianţă cu Kogălni-

www.dacoromanica.ro

cenii, de unde cred şi porecla de biserica Kogălniceanului.

8) *Ion Kogălniceanul, fiul stolnicului Costantin Kogălniceanul.* (pg. CLXXIII).

Cartea divanului din 1786 Iulie 13, dată banului Manolachi Hrisoverghi după judecata ce-a avut cu *Ioan fiul stolnicului Constantin Kogălniceanul* şi alţii ai săi pentru moşia Cerchezeni de la Hărlău.

(Uricar VI, 266) cf. (pg. 40—41).

9) *Costantin Kogălniceanul* din Dăneşti, feciorul pr. Nec. Kogălniceanul. *(pag.* CLXXVII*)*.

In cartea divanului din 1817 Noembre 10 se judecă pricina dintre Gheorghe Roiu, Ştefan Avram şi Constantin Cărbune, *cu Costantin Kogălniceanul* pentru moşia *Receştii* de la ţinutul Vasluiului.

Uricar VI, 312

10) *Colonel Alexandru Kogălniceanul.* (pag. CCVIII).

In 1847 Noembre 4 Stefan Vas. Varnav scrie lui Alex. Kogălniceanu la Paris, *rue de l'Odéon 36;* şi aminteşte de o serată literară, în care se cetiau părţi din Petru Maior şi alţi scriitori români.

Mihail Kogălniceanul

11) **1832**—1835. (pag. CCXXI).

a) In Albina Românească pe 1832 N. 62 din 7 Aug. se dă lista premianţilor de la pensionatele particulare şi se arată că la cursurile de l. Franceză a profesorilor Leincourt, Chefneux şi Bigart a luat premiu la limba Franceză *„elevul Mihail Kogălniceanul de* **14 ani**, *fiul dmsale agăi Ilie Kogălniceanul"*.

Obs. Mih. Kogălniceanul născut la 6 Sept. 1817 avea 14 ani împliniţi, iar peste o lună *împlinia 15 ani.*

www.dacoromanica.ro

b) *1835*. Dintr'o scrisoare adresată lui M. Sturza Vodă din anul 1835 Aug. 28, extragem:

„Ici je consacrerai tous mes instants pour m'appliquer à l'étude, car c'est le seul moyen que j'ai pour prouver ma gratitude à Votre Altesse.

Je ferrai tout mon possible pour acquerir à Berlin une instruction et des sciences solides et afinque je puisse ensuite consacrer dignement ma vie au service de mon Prince."

1835 Août 28.

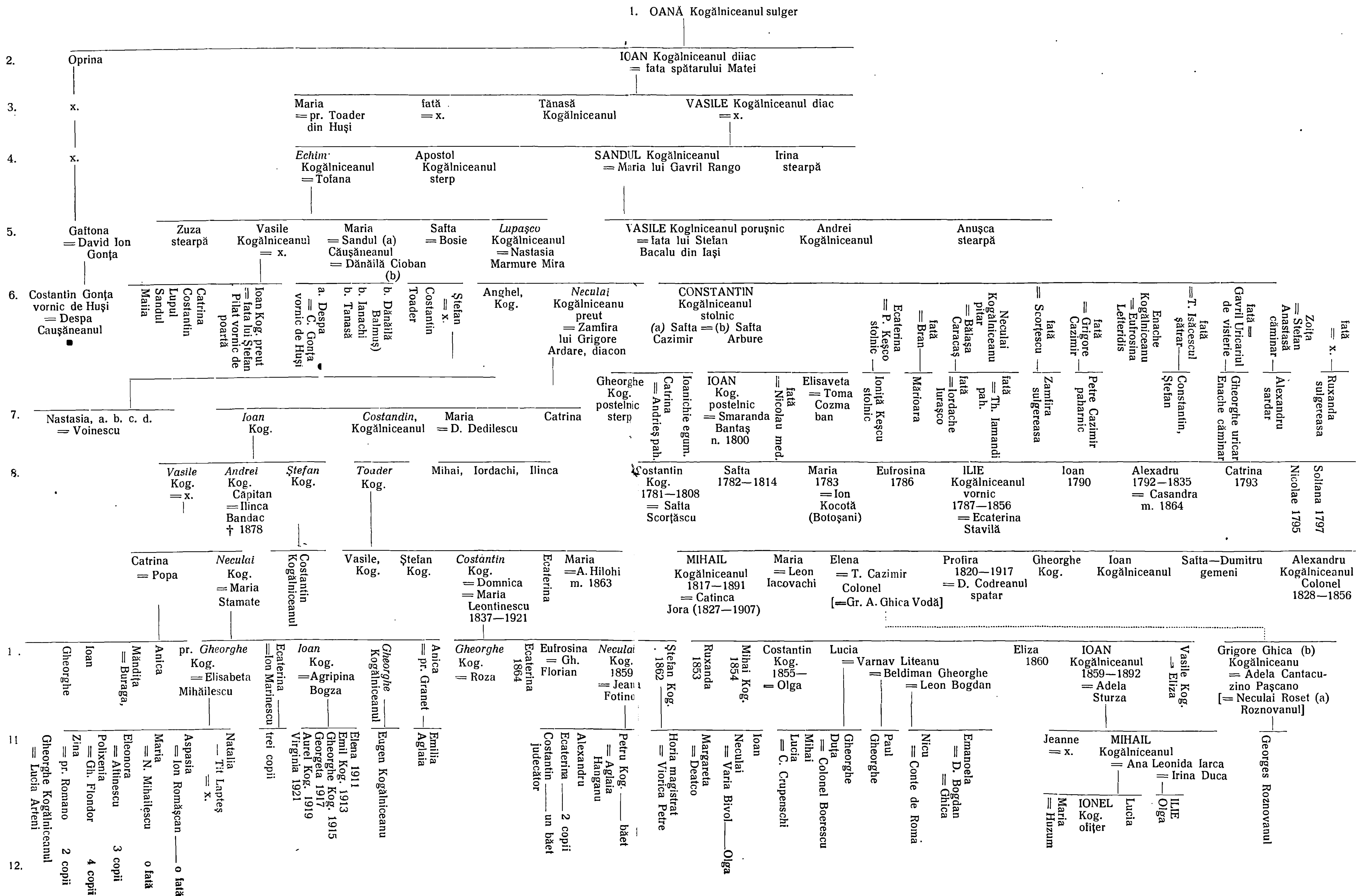
Acad. Rom. ms. 1171 fila 45.

---

www.dacoromanica.ro

ARBORELE GENEALOGIC AL FAMILIEI KOGĂLNICEANUL,

întocmit după documente, acte familiare şi relaţiuni verbale de **Gh. Ghibănescu,** profesor onorar.

1) *un* număr de nume.
2) *două* numere de nume.
3) *şase* numere de nume.
4) *cinci* numere de nume.
5) *nouă* numere de nume.
6) *Două zeci şi patru* numere de nume.
7) *Două zeci şi şapte* numere de nume.
8) *Şapte spre zece* numere de nume.
9) *şapte spre zece* numere de nume
10) *Două zeci şi două* numere de nume
11) *Trei zeci şi nouă* numere de nume.
12) *Două zeci şi unul* numere de nume

1933 Februarie 6 — Iaşi.

www.dacoromanica.ro

I. *7037 Mart 25 (1529) Huşi.* Petru Vodă Rareş întăreşte lui Pavăl Scripco Brănişteanul cumpărătura, ce a făcut în Heghedişeni, pe apa Lilivei, cu 130 zloţi de la Anuşca sora lui Steţco Micotici; tot lui îi dă danie satul Cobălia la Soroca.

Cu mila lui Dumnezeu Noi Petru Voevod, Domn ţării Moldaviei, înştiinţare facem cu această carte a noastră tuturor cui pre dânsa vor căta sau o vor auzi-o cetindu-li-se; adică au venit înaintea noastră şi înaintea a lor noştri Moldoveneşti boiari *Anuşca* sora *lui Steţco Micotici,* de a ei bună voe, de nimene silită nici învăluită, şi a vândut a sa direaptă ocină din al său dirept uric, din privilegiile de cumpărătură, ce dînsa le-a avut de la părintele domniei meale Stefan Voevod, jumătate *sat din Heghedişani, pe apa Leleaivei, pe îmbe malurile părăului,* aceia a vândut la al nostru credincios pan lui *Pavel Scripco Brăniştearíul* a plătit toţi deplin mai sus scrişii bani 130 zloţi tătărăşti în mânule *Anuşcăi, surorii lui Steţco Micotici,* înaintea noastră şi înaintea a lor noştri boiari. Deci noi văzând a lor de bună voe tocmală şi plată deplin, aşijderele şi de la noi am întărit la al nostru credincios boiariu *lui Pavăl Scripco Brăniştearíul* cea de mai sus scrisă jumătate de sat din *Heghedişani, pe apa Leleavii,* pe îmbe malurile apei, jumătatea de sus, ca să-i fie lui şi de la noi uric cu toate veniturile. Şi aşijderele înşine am dat şi de la noi un sat *la ţinutul Sorocii, pe nume Cobâlia,* ce l'a fost cumpărat acel sat *Gonţia vornic* de la Toma păharnicul şi fratele său Gherasim călugărul, nepoţi de frate lui Cozma părcălabul de Neamţ, *şi a pierdut acel sat în viclenie, când şi-a pus şie nume de domn şi şi-a pus şie capul.* Acele toate de mai sus scrise să-i fie şi lui şi de la noi uric cu toate veniturile lui, şi copiilor lui, şi nepoţilor lui şi strănepoţilor lui şi împrăştiaţilor lui şi la tot neamul lui, ce i se va aleage mai de aproape neruşuit nici odănăoară în veaci. Iar hotarul celei de mai sus jumatăţi de sat din Heghedişani, ce-i pe apa Leleaivei, pe îmbe laturile părăului, jumătate de sus, să-i fie dinspre tot hotarul jumătate. Iar hotarul satului Cobălia la ţinutul Sorocăi să fie pe vechiul hotar, pe toate laturile, pe unde din veac a îm-

www.dacoromanica.ro

blat. Iar la aceasta iaste credinţa domniei noastre mai sus scrisă, Noi Petru Vodă şi credinţa prea iubitului nostru fiu Bogdan şi credinţa boiarilor noştri, credinţa pan Grozav dvornic, credinţa pan Negrilă, credinţa pan Talabă, credinţa pan Vlad şi pan Mihul parcalabi de Hotin, credinţa pan Cărje şi pan Huru parcalabi de Neamţ, credinţa pan Danciul şi pan Zbiare parcalabi de Novograd, credinţa pan Barbovschi portar Sucevei, credinţa pan Dragşan spatar, credinţa pan Dumşa visternic, credinţa pan Liciul postelnic, credinţa pan Felea paharnic, credinţa pan Toader stolnic, credinţa pan Ioan Stolnic, şi credinţa tuturor boiarilor noştri moldoveneşti a mari şi a mici. Iar după a noastră viaţă cine va fi domn ţării noastre din copiii noştri sau dintru alt neam, sau pre ori care altul Dumnezeu îl va aleage să fie domn ţării noastre a Moldovei, acela să nu strice a noastră danie şi întăritură, ci (mai vărtos să i-o întărească) şi s'o împuterească, căci că înşine i-am dat şi i-am întărit lui pentru a sa direaptă slujbă. Iar spre mai mare tărie şi puteare a tot ce s'a scris mai sus (poruncit-am) înşine la al nostru credincios boiarin pan Toader logofăt să scrie şi a noastră peceate s'o lege la această carte a noastră. A scris Dumitru Popovici în Huşi la anul 7037 luna Martie 25.

Obs. Original pergament. Acad. Română pachet VI. No. 47; textul slavon publicat de Gh. Coriolan «*Petru Rareş şi Petru pribeagul*». Buc. 1909 pg. 41—44). (Despre Cobălia şi Gonţea, vez Surete IX. 27 seqq).

II. *7040 (1532). Mart 14. Suceava.* (regeste). Pătru Vodă Rareş întăreşte lui Spiridon Scripcă satul Scrivuleni pe apa Livei.

„*Intăiu* 7040 Mart 14 copie în tălmăcire a ispisocului Petru Vvd. cu care întăreşte stăpânire slugilor sale Spiridon Scripco şi frăţiniso Pavăl Scripco Brănişteriu şi surorilor lor Ana şi Ilca, feciorii Stanei, fetei lui Dragoş Scrivulin, toţi nepoţi lui Danciul Negru pe un sat pe părău Liva, *Scrivulenii*".

Din *Jurnalul* din 1839 Iuni 28 şi 1840 Iuli 5. Asemenea şi în mărturia hotarnică din 1779 Noembre 18.

Obs. a) *Scripco...* Scripcă e slavonul *scripca*, violon, *scripaci* violoniste, mlrus. *Skripky*.

b) *Scrivulea* este *crivulea*, sl. *criviti scriviti*, courber; pol. *krzywici*, *skrzywici*, courber ; ceh. *krivac*, *skrivac*. crochet. Ar fi dar *Scrivulea*, *strâmbul*, *Ghebosul*, dacă nu chiar *Ghebanul*.

www.dacoromanica.ro

c) Sufixul diminutiv *Co*, din *scripco*, vine foarte des în diplomatica sec. XV. El e slavon şi se găseşte pe toată întinderea Românismului. Iată un pomelnit de nume terminate în *co*, fem. *ca* (cf. suf. latinesc *cus*, *chus*, *ka*), care e aric şi nu e moştenit direct de la Romani, ci e o influenţă socială şi culturală slavonă: Andrei*co*, Andruş*co*, An*ca*; Bai*co*, Bal*co*, Bos*co*, Buzin*co*, Bus*ca*, Bilaş*co*, Bat*co*, Bil*ca*, Bor*ca*; Costaş*co*, Cup*co*, Cheş*co*, Chirat*co*; Ders*ca*, Daş*co*, Dan*co*, Dumitraş*co*, Dob*co*, Dol*ca*, Elin*co*, Fet*co*, Fed*co*, Gheu*ca*, Glăvaş*co*, Golan*ca*, Gavrilaş*co*, Gligoraş*co*, Han*co*, Hod*co*, Hrin*co*; Il*ca*, Juraş*co*, Jud*co*, Ivan*co*, Ionaş*co*, Isai*co*, Iaţ*co*, Ivan*co*, Jur*co*, Jos*ca*; Laţ*co*, Lol*ca*, Las*co*, Lupaş*co*; Marei*co*, Mihal*co*, Mir*co*, Moi*ca*; Naş*co*, Nos*co*; Onici*co*, Oan*co*, Olovean*co*; Pătraş*co*, Pas*co*, Petrin*co*, Pan*co*, Roş*ca*, Rohat*co*; Stan*co*, Steţ*co* Staş*co*; Tolocico, Tut*co*; Vas*co*, Voico, Vlai*co*, Vasil*co*, Velici*co*, Vladi*co*, Zup*co* etc. (cf. Jiriček, Die Romanen in der Stadten Dalmatien... I, fr.: Berko, Brajko, Butko, Grubenko, Grubetko, Hrinko, Mirko, Ratko.

III. *7067. April 8 (1559) Iaşi.* Alexandru Vodă Lăpuşneanu întăreşte schimbul între nepoţii lui Negrilă parcalab, dând Brătenii de pe apa Lilivei pentru Cruşovăţ pe Nistru.

„Copie de pe uric de la Alexandru Vodă feciorul lui Bogdan Vodă din veleat 7067 April 8 zile (1559).

Aşa scrie în uric, adică au venit înaintea noastră şi înainte a lor noştri moldoveneşti boiari a mari şi mici ale noastre slugi, *Toader* şi fratele său *Juraşco*, feciori *Grecei*, nepoţii lui *Pavăl Schiridon Brănişteriul*, şi cu *Ion* şi fratele său *Simeon* şi surorile lor *Mărica* şi *Sofroniia*, şi *Drăghina* şi *Vărvara* şi *Neacşa* şi *Nastea* feciorii *Petrei medelnicериului*, nepoţii lui *Negrilă părcălabului*, de a lor bună voe de nime asupriţi, nici împresuraţi sau tocmit între dânşii şi au schimbat a lor direapte ocini şi moşii şi cumpărături a moşilor săi. Deci sau sculat ale noastre slugi Toader şi fratele său Juraşco, feciorii Grecii, nepoţi lui Pavăl Schiridon Brănişteariul, şi au dat a lor direapte ocine şi moşii din direase de cumpărături ce au avut moşul lor Pavăl Scripcă Brănişteariul de la Pătru Vodă un sat pre *Liliva*, pre părău, unde au fost feciorul lui Dragoşin, ce să cheamă acmu *Brăteanii*, acela lau dat slugilor noastre lui Ion şi fratelui său lui Simion şi surorilor sale Măricăi şi Sofronii şi Drăghinii şi Vărvarii şi Neacşei şi Nastei feciori Petrei medelnice-

www.dacoromanica.ro

riul, nepoţii lui Negrilă pârcălabul, denainte noastră şi denainte alor noştri boiari. Şi iarăşi ale noastre slugi Ion şi fratele său Simeon şi surorile lor Marica şi Sofroniia şi Drăghina şi Vărvara şi Neacşa şi Naste, feciorii Petrei meldeniceriul, nepoţii lui Negrilă părcălabul, iarăşi sau sculat şi au dat a lor driapte ocine şi moşii din direase de cumpărături ce au avut moşul lor Negrilă. părcălabul *de la părintele meu Bogdan Vodă*, giumătate de sat la Nistru anume *Cruşovăţul* partea din gios; aceia au dat de schimbare slugilor noastre lui Toader şi frăţinisău lui Iuraşco, feciorii Grecii, nepoţi lui Scripco Brănişteriul, aşijdere din driase ce au avut cum mai sus se zice moşiile lor ce au avut ei în desine, şau dat Toader şi fratele său acele direse a moşului lor a lui Pavăl Scripco ce au avut de la Pătru Vodă întru mânule ce mai sus se grăeşte nepoţilor lui Negrilă părcălabul, Pentru aceia şi noi dacă am văzut de bună voia lor între dânşii tocmală, aşijderea şi de la noi am dat şi am întărit slugilor noastre lui Ion şi lui Simeon frăţinisău şi surorilor sale Măricăi, şi Sofroniei şi Drăghinei şi Varvarii şi Neacşei şi Nastei, feciorii Petrei medelniceriului, nepoţii lui Negrilă părcălabul. Pentru aceaia şi noi dacă am văzut de bună voia lor între dânşii tocmală, aşijderea şi de la noi am dat şi am întărit slugilor noastre lui Ion şi lui Simeon frăţinisău şi surorilor sale Maricăi, şi Sofroniei şi Drăghinei şi Varvarii şi Neacşei şi Nastei, feciorii Petrei medelniceriului, nepoţii lui Negrilă părcălabului cu acelaş sat ce mai sus se grăeşte, *unde au fost ficiorul lui Drăguşescul ce să chiamă acmu Brătenii*, ce mai sus iaste scris, date să fie lor uric cu tot venitul lor şi cuconilor şi nepoţilor lor şi imprăştiaţilor şi a toată ruda, care cum si va aleage mai aproape, neclătite nici ruşeite în veci. hotarul acela al Brătenilor cu tot hotarul pre unde *sau ojivit* din veci. Pre aceia iaste credinţa domniei meale carele mai sus sânt scris Alexandru Vodă şi credinţa a boerilor noştri moldoveneşti a mari şi a mici anume Moţoc vornic mare, şi părcălabii de Hotin, şi de Neamţu Crăste şi portariul de Suceavă, şi părcălabii de Cotnari Văscan şi Stanciul şi Părcălabii de Suceava Dumitru şi Andriuş spătariul şi Ianciul postelnicul şi Ion vistearnicul, şi Coste paharnicul şi Bole stolnicul şi Paşco comisul şi credinţa a toţi boerii noştri. Iar cine va aleage Dumnezău den cuconii noştri sau din ruda noastră sau fie cine va fi domnu

www.dacoromanica.ro

în țare noastră a Moldovii, să nu strice tocmala și înăritura noastră, ce să aibă cu mai mare întăritură a întări întăritura noastră. și atunci au fost logofăt mare Moghilă și au învățat de au scris uricul și au legat peceate la uric ca să fie ea de credință schimbărilor cu aceste moșii, care mai sus sânt scrisă. și au scris uricul Ion Borzovici în Iași în luna lui April 8 zile.

In dos nota:

„Suretul ispisocului Brătenilor ot Fălciu *ce să cheamă acmu Răpile.* 1784.

Obs. Suretul din 1784 explică regestul din 1779 Noembrie 18 și pe cel din 1839 al ispisocului lui Rareș Vodă din 1532. Pe apa *Livei* (mlrus *liven* — regenflut, sau *liliia* = *liliaceae* (le lis) trăia pe la 1400 Dragoș Scrivulea, care și-a făcut așezări și a dat naștere satului *Scrivuleni*, nume păstrat și astăzi acestei așezări, întrate în denumirea *Răpele*. Iar cei 2 frați: *Scridon și Pavăl Scripco* nepoții lui Scrivulea și-au făcut așezările ceva mai în jos, pe aceiași apă și au dat nume așezărilor *Brătenii*, ei fiind *brat* = frați.

Crușovățul la Nistru, ne duce la radicalul *Crus* = nerprun, lemnul cânelui; *cruș*-crușov — crușovăț; ca în *Dobr*-ov-ăț (bun); *Lip*-ov-ăț (teiu), *Buc*-ov-ăț (fag).

IV. *1563 (7071)*. regeste. Pentru Râpile.

„Un uric din 1563 dat de la Despot Vodă, dăruește lui *Vasile Cogălniceanul* diac de visterie moșia Râpele pentru slujba sa credincioasă domnului și țării.

Acest uric este și astăzi, ca și moșia Râpele în proprietatea lui Mihail Cogălniceanu".

Obs. Alex. Papadopol Calimach în „*Despre Botoșani*" pag. 53. Arătările sunt falșe.

V. *Fără dată de an și lună*, 6 zile (către 1640 = 7148). Necoriță din Tintești cumpără cu 70 lei un bătrân din Șopârleni, de la Ionașcu Costiceanu.

(Arhiva Mih. I. Cogălniceanu București).

† Adecă eu Ionașco Costičanul nepotul Vlaicului, scriem și mărturi | săscu, cu' cestu zapis al meu, cum eu de a mea bună voia de nime nevoit, nice | asuprit, amu vândut a mea dereaptă ocină și moșiia din sat din *Șopărleni*, partea Vlaicului,

www.dacoromanica.ro

omu văndut, lui *Necoriţă* | *din Tinteşti*, dereptu şeapte dzeci de lei bătuţi, denaintea preutu | lui de Horgeşti şi *denaintea ğupăncsei ĭi Cehăneasă*, şi denaintea Iorgăi | de Horgeşti şi Bo . . ul de Tinteşti şi denaintea lui Toader Lupaşco de *Suleani*. | ce iaste răzeaş şi dinaintea *Căzacului Frăta*. aşijdere Râcşea şi denaintea | lui Dumitru D . . . ici şi Simion Roşca ot-tam şi Ursul Brahăş de Păhneşti | şi Bordea de P... şi Gligorcea de Tinteşti şi Dolhan de Suleani şi | *Lupul zeat Cehăneas* şi Lepădat vnoc (nepot) Cehăneasă (şi) denaintea a mulţi oameni | buni şi bătrâni şi pre mai mare credinţă neamu pus şi peceţile, aşijderi pe | ačastă mărtur(ie a noastr)ă, ca să aibă aş face şi ispisocul domnescu. ačasta | scriemu şi mărturisim.

Şi eu Pătraşco Mihoč am scris să să ştie.

„şi eu Moldovan diac (în)că mam tâmplat întraciastă tocmală şi am iscălit.

Moldovan diiac iscaal.

u Ias pis Horoţ 6 dni.
az Pătraşco Mihoč iscal.

† Ionaşco

10 peceţi în fum.

Obs. Zapisul n'are dată, dar potrivit persoanelor ce vând cum şi mărturiilor, am pus data de 7148 (1640), căci pe atunci se găsesc scriind ispisoace diecii *Patraşco Mihoč şi Moldovan*.

Cuprinsul acestui zapis l'am dat în regeste în Surete *X*VII, 10.

VI. *7151 April 28 (1643) Iaşi. regeste*. Vasile Vodă scrie carte la Gheorghe şi Lazor de Barboşi să oprească pe Nacul de pe moşia lui V. Cogălniceanul din Ghidişeni.

(Arhiva M. I. Cogălniceanu, Bucureşti).

Scrisori pentru Ghidişeni ot ţinutul Fălciului din *veleat 7151 ap. 28.*

— O carte de la răposatul Vasilie Vodă din veleat 7151 Ap. 28. scriindu la sluga mării sale la Ghiorghiia din Bărboşi, şi la Lazor de acolu. dămuvă ştire că domniei meale sau jăluit, sluga domnii meale *Vasilie din Ghidişiani*, dzicându înainte domniei meale, *că au cumpărat tatăsău, Ion Cogălniceanu*, o parte de ocină de sat de la *Ghidişeni, parte din ğos. de la iz-*

www.dacoromanica.ro

voară în ğos, până în locul lui Voico, şi sau aflat şi dreasă pre ace parte de loc, cum au cumpărat, iar cându acmu vra să s amestice şi Nacul pre acel loc. pentru aceia dacă veţi vedea carte domnii mele | iar voi, să aveţi a opri. pe Nacul di pre ace parte de loc iar lui dei va părea. cu strâmbul, să vie să ste de faţ. înainte domnii meale.

Тое пишем. и нак не ѹчините. (aceasta scriem şi altfel să nu faceţi).

Сам господинѹ велѣл (Insuşi Domnul a poruncit).

оу Іас. vlt 7151 aprl. 28,

Obs. In acest document avem cea mai veche ştire de Cogălniceni, la Ghidişeni. In 1641 trăia un *Vasile Cogălniceanu*, feciorul lui *Ion Cogălniceanu*. Vasile trăia în Ghidişeni *„partea din jos, de la izvoare în jos"*, iar de acolo venia *Voico*.

VII. *7155 Mart 3 Iaşi* (1647): Vasile Vodă dă carte Lupului Bogza să oprească oamenii de pe Ghidişeni de a se mai hrăni pe moşia Bogzei. (Arhiva M. I. Cogălniceanu, Bucureşti).

Іѡ Vasilie Voevoda, bojiiu milostiiu gospodaru zemli Moldavscoi, datam cartea domnii meale | slugii noastre *Lupului Bogzei*, spreaceia ca s fie tare şi putearnic cu cartea domniei meali | a opri şi a ţinea a lui direaptă ocină şi moşie din *Ghidişeani*. ğumătate. | de sat ce iaste în ţănutul Fălciului şi să aibă a scoate şi pre nişte oameni. | pre care oameni, iau lăsat sluga noastră Lupul Bogza, să şadză acolea să nui mai lase. deacmu. nici să are nici să cosească, nici să s hrănească nime pre moşiia lui. făr de voia lui. iară dă s va ispiti cineva cu nescari direase sau urice. | să să leage de acel loc să vie să stea de faţ înaintea domniei meale şi săşi | aducă şi direasele, cine ce va avea, şi nime să nu cuteaze a s ameste | ca preste cartea domniei meale, până nu va veni de faţ.

тое пишем гспдвми. Aceasta scriem Domnia mea.

† Сам гспднъ велѣл. (Insuşi Domnul a poruncit).

ѹ іас лт. ҂зрне

ржковиц лѡгфет

Pecete domnească în tuş roş, stearsă.

www.dacoromanica.ro

Obs. In trupul Ghidişenilor erau proprietari în 1647 următorii; Lupul Bogza pe o jumătate întreagă; partea din sus, iar în cealaltă jumătate partea din gios Vasile Cogălniceanu „de la izvoară în gios".

Schiţa ar fi dar aceasta:

Hegedüs = Hegedü = Scripcă, Scripcariul		Locul lui Voico
½ de sus Lupul Bogza (cămăraş)	½ de jos V. Cogălniceanu	

VIII. *7164 Mai 24. Huşi* (1656) Nec. Racoviţă hatman cumpără cu 50 ughi în Odobeşti, părţile lui Vasilie, nepot Frăei din Şopârleni.

(Arhiva M. I. Cogălniceanu Bucureşti).

Adecă eu Vasilie fečorul lui Hilip nepotul Freei. di Şo | părlehi. scriem şi mărturisăscu. cu cestu zapis al meu cum | eu dea bună voe me dea nim(i) nevuit nič asuprit. am vândut | dumisaal(i) lui *Neculaiu Răcoviţ. hatman şi ğupănesăsi dumi | sali.* O parьte de očină ce avem la sat la *Odobeşti* ğum | tate den paarte. moşu nostru *Frăei.* Aceia o am văndut | deareptu 50 de ug. baan. bun. ca să hie diraptă ocină şi | moşie dumisali. *Neculai Răcoviţă,* şi cuconilor du | misaal. şi căndu saau făcut ačastă tocmală. au fostu pă | rintele *Sarafim Episcop dea Huş.* şi *Petir Podolan şol | tuzul de Huş cu 12 părgari şi vornicul de Huş Enachi* | şi mulţi oamini buni şi pentru maai mare credinţa am pus | şi pecete tărgului să să ştie.

la anul 7164 zile Mai 24).

вълет. ҂зрѯд. дьни маю кд.

Serafim Episcop Huşului

(pecete Episcopiei: печать стьви Єпископи Хѹшски

Pecetea oraşului. şi alte 3 peceţi

In dos note:

a) Zapis de cumpărătur de la Şopărleni. tij de Odobeşti. den sus de Huş. lângă Horjăşti ot Fălcii.

b) Zapis de Odobeşti de cumpărătură.

Obs. Cf. Surete XVII. 5. dat în regeste.

www.dacoromanica.ro

IX. *7170 Iunie 20 (1662) Iaşi* regeste. Istratie Dabija Vodă întăreşte Lucăi parcalab mai multe cumpărături făcute în Odobeşti, Fălfoeşti şi Şopărleni la Fălciu.

Istratie Dabija Voevoda... pentru *Luca ce au fost parcalab...* cu zapise şi de la David de Călmăţui, Panhilie, Vlasie de Huşi, Ştefan Papuc, şi un act iscălit între alţii şi de Panhilie Iarali, Gavriliţă ce au fost căpitan şi Goga ce au fost comis şi Gavrilcea căpitan de Orheiu şi cu Ursul hotnog şi Stefan fratele armaşului celui mare pentru Hartenie şi cu fămeea sa Ioana fata Haritonei, nepoata lui Gheorghe Ţămpău (pentru Fălfoeşti); alt act de la preuţii cei domneşti de târg de Lăpuşna, anume popa Tiron şi diaconul Treschie şi popa Ionaşco de Cucuiaţi şi Ziharca ţircovnic şi Stefan Pagul iuzbaşa şi *Vasilie Cogălniceanul diac* şi Cărăiman den... şi David de acolea Toader de acolea... pentru vănzare de pământ (din Odobeşti) de *cătră Nazariia fata Cazacului, nepoata Frăei de Şopărleni...* dereptu un cal preţăluit dereptu treidzeci de lei, — alt act de la Frăteiu hotnogul şi *Melentie stegar* şi *Toderaşco de Şopărleni* şi Constantin Cerchezul ce au fost stolnic şi Vasilie Călmăţuianul şi David şi Stefan Papuc şi Panhilie şi Toader feciorul Iorgăi şi *Vasile Cogălniceanul diiacu scris cu mâna lui.*

Corlat uricar

Cf. N. Iorga. Doc. XVI 160.

Obs. Data e cetită greşit, căci actul de vănzare a Nazariei e din 7173 April 22 ceia ce ne sileşte a pune uricul după acest an. Regestele este lipsit de claritate.

Cf. Surete XVII. 5 dat în regeste după o carte de judecată din 1764 Iune 28.

X. *7172 Iuni 20 (1664)*, regeste. Istratie Dabija Vodă întăreşte Lucăi parcalab cumpărăturile făcute în Fălfoeşti.

Un uric de la Istrati Dabija Vodă, prin care întăreşte stăpânire Lucăi, ce au fost părcalab din hotarul *Fălfoeştilor* ot Fălciiu ce le are cumpărătură, însă o parte de la Ostahie, i Panhilii, şi de la sora lor Tofana şi Tănasie ficiorii Ileanii nepoţi popii lui Grigorii, toată partea lor câtă li să va aleage, şi altă parte de la Harteanul şi de la femeia lui Ioana fata Haritoanii,

www.dacoromanica.ro

nepoata lui Gheorghe Țămpău, a treia parte din tot satul parte unui bătrân anume Gheorghe Țămpău, dar numele satului Fălfoeștii să vede în ispisoc ocolit.

Obs. Regestul acesta se găsește într'un perilipsis scris către 1780. căci se cuprind zapise din 7210 Oct. 5 și 6, 1772 August și 1776 August.

Țămpău se găsește în Troenești trăind la 1400, căci nepoata sa Mărina, fata Cristinei vinde în 1532 partea de sus a Troeneștilor, devenit apoi Șopărleni, lui Neagoe Șopărleanul (Surete XVII 1).

Țămpău—Cristina—Mărina în secl. XV-a și giumătatea întăia a secl. XVI-a: Gh. Țămpău—Haritoana—Ileana Hartenie în secl. XVII-a.

XI. *7173 April 22 (1665) Iași.* Neculai Racoviță hatman cumpără cu 40 lei părțile Nazariei în Șopărleni, din bătrânul Frăei.

(Arhiva M. I. Cogălniceanul, București)

Adecă eu Nazariia fata Căzaculnl, nepoata Frăei scriu și mărturi | săcu, cu acest zapis al mieu de nime nevoitâ nici asuprită. ce de | a mia bunâ voe, am văndut a noastrâ, diriaptâ ocinâ și moșie | a moșului mieu a *Frăei*, un bâtrân întreg, din sat din *Șopârliani* | în ținutul Fălciului, din vatra satului și din câmpu și din țari | nâ și din fânaț și din tot locul cu tot venitul aciasta am vândut | dumisali *Nicolai Râcovițâ hatmanul* dirept patru dzăci de lei | bătuți și niau plinit dumnăalui deplin aceștia bani | 40 de lei bătuți întru mâna mia denaintia dumnialor | sale, boiarii cei mari. Nicolai Buhuș vel logofăt, Solomon | Bârlădian vel dvornic вышн. Stamatie vel postelnic | Toderașco Iordachi vel spătariu, Gligorie vel ciașnic, Duca | vel vistearnic, Toader Paladie vel stolnic. Miron Costin | vel comis, de acmu înnainte, să fie dumisale hatmanului | diriaptâ ocinâ și cumpărâturâ în viaci, și pentru | credința, pusumiam deagetul, și dumnăalor boiarii au iscă | lit, ca să s știe. și eu Strâtulat Ruginâ am scris.

u Ias lt. 7173. msțaa.
ap. 22.

X Nazariia

az Nicolai Buhuș vel logofăt iscaal.

az Solomon Bârlădeanu vel vornic iscaal.

www.dacoromanica.ro

az Stamatie vel postelnic iscaal, az Toderaşco vel spătar iscaal. az Gligore vel čaşnic iscaal. Miron Costin comis iscaal, Duca vel vistearnic iscaal, az Toader Paladie vel stolnic iscaal.

Nota: Zapisul Nazariei. fata Cazacului den Şopârleani pe un bătrân.

Obs. Unind arătările acestui zapis cu cel din 7164 Mai 24, deci cu 9 ani mai înainte, rezultă că *Frăia* din Şopârleni a avut 3 feciori, pe Hilip şi pe Cazacul şi pe Maria. Hilip are pe Vasile, Cazacul are pe Nazaria, iar Maria pe Lala. Frăia a trebuit să trăiască între 1559—1600, şi trebue pus în imediata înrudire *nepot, dacă nu fecior*, unuia din cei 2 cumpărători din 1533. Dragotă Averescul şi *Neagoe Şopârleanul* (Surete XVII. 1), eu cred Şopârleanului. Acesta a avut 4 feciori, căci Şopârleanii au umblat pe 4 bătrâni, din care unul întreg a fost al Frăei.

Am avea aceste încrângături:

1. Neagoe Şopârleanu 1532.

2. x. y. z. Frăia 1560

3. Hilip. Cazacul, Maria.

4. Vasile Nazaria Lala
= Mihăilă

îi cumpără Nec. Racoviţă hatman
cu 50 ughi şi 40 lei.

Cf. doc. din 7172 April 2 din Surete XVII 7.

XII. *7174 Ghen. 20 (1666)*. Vasile Cogălniceanu cumpără cu 2 boi şi 2 taleri partea lui Luchian din Scrivuleni.

(Arhiva M. I. Cogălniceanu, Bucureşti).

Adec eu Luchiian fečorul lui Miron Scripco (scriu) | şi mărturisescu. cu cestu. za(pis al meu. de ni) | me asuprit. nece nevoit eu. če d | e a me bun voe) | am văndut. a me dreaptă. ocină (şi moşie ce) am avut, den sat. den *Scrivuleani* (cei pre Valea Liliv) | ei. la ţinutul. Fălciiului. a (ceą parte) carea mai sus scrie. om văndut (dumisale lui *Vasile* (*Co*)—*gălničanul*. pre

www.dacoromanica.ro

doi boi de (negoț... și (doi) | taleri bătuți. și partea lui iaste din | tru un bătrăn a cincea par | ti săi fie lui | drea(p)tă ocină și moși(e) (cu tot) | venitul. și să aibă ași fa | ce și direase | domnești. și întracasta toc | mală au fostu | mulți omeni anume. F(rătei hotnog)ul | și Davidu. de Ghedeșeani. și (Vlasie) | de Brăteani. și Ionașco C(hihaia) de | Ghermănești și Ștefan Moș. ottam. și (Toader de) | Drăceani i Ion de Șopăr(leani) (și alți oame(ni) mulți mai pre mari creden | (ța. neam pus | pecețili și deagetili să să știe. |

văleat 7174 Ghen. 20.

X Ștefan, (Ionașco Kih(ae)
X Vlasie, X Frăteiu, X Ion.

Obs. In 1670 Sept. 20 Gh. Duca Vodă întărește lui Vasile Cogălniceanul vănzarea de mai sus (vezi mai jos pag. 17).

După textul ispisocului am înlocuit lipsurile în paranteză.

Unind arătările acestui zapis cu ale uricului din 1559 reiese că Scrivulenii s'au împărțit pe mai mulți bătrâni, din care Luchian, feciorul lui Miron Scripcă, stăpânia o a cincia parte.

XIII. *Fără dată de an, Mart 20 Huși. (aproape 7174).*

Badiul vinde lui Lazor, ginerele Burgelei, cu 40 lei părțile sale din Șopârleni.

(Arhiva M. I. Cogălniceanu, București).

Adecă eu Badiul. și cu femeaia mia Marica. și cu copii noștri anume | Ștefan și Gligori și Catrina. și Dănăil. și Pricopi și Dochița. feciori lui Ion | nepoți Frăei. scriem. și mărturisim. înșine pre noi. cu cestu zapis al nostru. cum | noi de bună voia noastră. de nime. nevoiți. nič asupriți. ce de a noastră voe. | am văndut. a noastră diriaptă ocin și moșie. din sat din Șopărleani. | patru părți. dintrun bătrân. din vatra satului și din țarin. și din cămpu. | și din apă. aceia am văndut. dumisale. lui Lazor ginereli Burghealii și femei du | misali și cuconilor dumisali. direptu patrudzăci de lei. bătuți. și neu dat, bani gata. întru mânuli noastri. ca săi fie dumisali. lui Lazor și | femei dumisali și cuconilor dumisali diriaptă ocină și moșie. în veaci | nime dintru oamenii noștri. să nu s. ameasteci. dinaintia dumisale. lui *Aleuș* și *Constantin vornicul. de Râbăia.* și Burghealea de Tăbălăești | și Pătrașco Gănscă. de Sărata. și Ionașco de

www.dacoromanica.ro

Răbăia. şi Iftimie. fičorul | căpitanului *Coaearse.* şi Giurgea Balcan de Huş. şi Lazor Dobândă de Huş. | pentru credinţa. neam pus pecetili. ca să s ştie. dumisali lui Lazor. de credinţe. | şi *eu Gligoraş. diiacul. de la Şeptelici hatmanul. am scris.*

да се знает. (să se ştie)

pis ot Huş. Mart 20.

Constantin (pecete).

Aliuş X Burghelea X Pătraşco X Iftimie X

Ionaşco X Giurgea X Lazor X az Gligoraşco pisal

Nota:

a) Zapis de cumpărătură de la Badiul din Şopârleni, din sus de Huşi ot Fălciu.

b) *Paşi* sintu. Lespede, şi Tudoran şi Baldovin.

c) Zapis de la Lazor. ot Şopărleani. čau fostu cumpărat de la Badiul, aprodu şi apoi au întorsu. hatmanu.

Obs. Zapisul acesta întăreşte aratările zapisului din 7173 April 12, în ceia ce priveşte urmaşii Fräei de Şopărleni, întru cât ne arată că a mai avut un fecior, pe Ion. Iată dar adeverit faptul că Şopârlenii au îmblat pe 4 bătrâni: *Hilip, Cazacul, Maria* şi *Ion.*

Pe cei 3 bătrâni îi cumpărase hatmanul Racoviţă Nec. încă din 1665.

XIV. *7174 Mart 9 (1666) Iaşi.* Nec. Racoviţă hatm. răscumpără cu 40 lei cumpărăturile rău făcute de Lazor Mărzea, în Şopărleni.

(Arhiva M. I. Cogălniceanu, Bucureşti).

Adecă eu Lazor Mărzia. din Tăbălăeşti. scriu şi mărturisăscu. cu cest zapis al mieu. pentru o parte de očnâ | din sat din Şopărliani. la ţinutul Fălciului. care am cumpărat eu. de la Badiul şi de la nepotul său. Dănăilă | dintrun bătrân ce să împarte în cinci părţi. patru părţi am cumpărat de la dânşii dirept patrudzăci | de lei bătuţi. iară după acia dumnăalui Nicolai Răcoviţ. hatmanul. mai având. moşie acolea în *sat despre* | *moşul dumsale Cehan.* şi *când am cumpărat dumsale nu iam dat ştire.* iară deaacau prinsu dumnăălui | viaste. niau strănsu noi neîncăpându înnaintea dumsale. a cumpăra. de bunâ voia noastrâ. niam toc | mit. şi miau întorsu. dumnăalui banii acei patru dzăci de lei bătuţi. deplin bani gata. întru mâna | mia. şi iam dat aceste părţi de očinâ. la măna dumisale, pentru căci. noi

www.dacoromanica.ro

nu încăpiam înnaintea | dumisale. a cumpăra. şi zapisul cu care le am cumpărat eu. încă lam dat la mâna dumisale deac | mu săi fie dumsale. diriaptâ očnâ. şi răscumpărâturâ. în viaci. din tot locul cu tot vini | tul. şi acesta zapis lam făcut denaintia dumilorsale boiarilor celor mari. Nicolai | Buhuş. vel logofăt, Solomon Bărlădianul dvornic *nij*, Vasilie vel dvornic вьш Stamatie | vel postelnic. Toderaşco lordachi vel spatar, Miron Costin vel čaşnic, Ursachi vel vistiiar | nic. Gligoraşco Hăbăşescul vel comis. Contăş treti logoft. şi pentru credinț*a* eu am iscă | lit. cu mâna mia. şi dumnăalor boiarii ceşti mari şi eu Strătulat am scris. ca să s ştie.

ou Ias vlt. 7174. Mart 9

az Lazor Mărzia iscal.
az Nicolai Buhuş vel logofăt iscal.
az Solomon Bărlădeanul vel dvornic iscal
az Vasilie vel dvornic iscal.
Contaş. logoft.
az Gligorie Hăbăşăscul vel comis iscal.
az Ursul vel vistiarnic iscal.
az Toderaşco vel spatar iscal.
ἐγώ Σταμάτιε. μέγας ποστέλνικος iscal.

Nota. Zapis de la Lazor Mărzia ot Tăbălăeşti ce iau întorsu Neculai Răcoviț, hatmanul lui Lazor banii înnapoi de *Şopărleani din sus de Huşi*, ot Fălcii.

Obs. Prin acest zapis Nec. Racoviță hatmanul rămâne stăpân pe tot satul Şopărlenii, căci cu răscumpărarea ce o face de la Lazor Mărzea, ginerele Burghelei din Tăbălăeşti, el stăpâneşte şi al 4-a bătrân.

Iată schema mersului proprietății în Şopărleni.

<table>
<tr><td colspan="9">Frăia</td></tr>
<tr><td>Hilip</td><td>Cazacul</td><td>Maria</td><td colspan="6">Ion</td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td colspan="6">Maria Badiul</td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td>Dochița</td><td>Pricopi</td><td>Dănailă</td><td>Catrina</td><td>Grigore</td><td>Stefan</td></tr>
<tr><td colspan="9">Neculai Racoviță hatmanul</td></tr>
</table>

Cât a costat pe Nec. Racoviță hatmanul cumpărătura întregulului bătrân Frăea din sat din Şopărleni între 1656—1666? Partea lui Hilip o cumpără cu 50 ughi; iar părțile celelalte trei cu 80 lei.

www.dacoromanica.ro

XV. *7175 Iuli 20 (1667) Iaşi.* Iliaş Vodă dă carte lui Vasile Bogza să ia de a zece de pe jumatate de sat Ghidişeni.

(Arhiva M. I. Cogălniceanu, Bucureşti).

† Иѡ Iliaş Alecsandru Voevoda. bojiiu milostiiu gospodaru zemli Moldavscoi. datam | carte domniei meale, slugii noastre. lui Vasilie Bogzei şi cumnatosău lui Toader | şi altor fraţi a lor. spre aceia ca s fie tari şi puternici cu carte domn | niei miale. a lua de a dzece. dintru a lor dreaptă ocin. şi moşia | din sat *din Ghidişiani.* ce este la ţinutul Fălciiului să ia din pâni. | şi din fân. şi din cânepă şi din tot vinitul precât le vor spune dresăle. pe ğumătaate de sat. şi ce să va găsi | pre acea ğumatate de sat. şi ce să va găsi | pre acea ğumătaate de sat cu tot vinitul. să s strângă la un | loc. iar cine să va ispiti peste carte domnii mele. să vie de faţ cu fičorul Bogzăi. şi săş | adoc şi diresăle.

тои пишем (aceasta scriem)

u Ias lt 7175 Iuli 10.

Sam gospodinu velel (însuşi Domnul a poruncit).

locul peceţii. domneşti tuş roş şters.

Solomon Bărlădeanul vel logf ucil (a învăţat).

Notă: „Carte de a lua de a zăce de la Ghidişani".

XVI. *7177 Dec. 17 (1668) Iaşi.* Racoviţă Nicolae hatman capătă danie jumătate bătrân din Şopărleni de la pr. Ioan şi ai lui.

(Arhiva M. I, Cogălniceanu, Bucureşti).

Adecă noi Popa Ioan şi preut'ksa mea Antimia, fata Lupei nepoată*i Scridoniaas* | şi feciorii noştri Vasilie şi Nastasiia şi Mariia scriem şi mărturisim | cu cest zapis al nostru, de nime nęvoiţi nici asupriţi ce de a noastrâ | bună voe, am dat daanie şi am dăruit a noastrâ, diriaptă ocinâ şi moşie | ce avem despre moaşa noastrâ Scridoniaas şi despre maica noastrâ Lupa | din sat din (Şopărleni) la ţinutul Fălciiului, din tot satul ce să împarte în (patru bătrâni, am) dat danie ğumâtate de bâtrân din care bâtrân | avem din... aciasta am dat danie dumisale lui *Nicolai Rŏcoviţâ hatmanul* pentru multu bine ce au făcut şi dumnăalui noâ | la nevoia noastrâ, pentraceaia ca să hie dumisale diriaptâ ocinâ | şi danie în viaci din vatra satului şi din câm-

www.dacoromanica.ro

puri şi din ţarinâ şi din | fânaţu şi din tot locul cu tot vinitul şi aciasta danie şi zapis sau făcut | denaintia dumilorsale boiarilor celor mari Solomon Bârlădianul logofăt | Vasilie vornicul, Stamatie postelnicul, Toderaşcu spătarul, Apostolachi paharnicul, Ursachi vistiiarnicul, Alixandru Ramandi uşiariul | Contâş logofăt, Viatreş vornic, Ursul vornic, Panhilie ciu fostu stolnic şi pentru | credinţa eu Popa am iscălit şi niam pus deagetele şi dumnăalor boiari, au iscălit, şi eu Strătulat Rugină am scris ca să s ştie.

u las lt 7177, Dec. 17.

X Antimiia. X Vasile.
X Nastasiia. X Mariia.
— Eu Popa Ionnъ.
az Solomon Bărlădeanul logofăt iscal.
az Vasilie vornic iscal.
az Alexandru Ramandi uşiiariul.
az Postolachi vel ciaşnic iscal.

XVII. *7177 April 18 (1669)* regeste. Pentru moşiile lui Rango.

Copie încredinţată de presudstvie giudecătorească de pe alt *ispisoc de la Duca Vodă*, dată lui Rango, întăritoare spre a stăpâni moşiile Veiseşti, Vale lui Rango, Bălănias, şi Coluneştii; iar cel adevărat este la casa răpousatului stolnic Keşcul şi aceastâ copie sau scris de pe altă copie ce sau găsit la răzeşi.

După opisul din 1819 Mai 24 supt No. 6; vezi şi raportul din 1819 Iuni 1, supt No. 1.

XVIII. *7177. Mai 22. (1669). Iaşi* Nicolae Racoviţă hatman cumpără cu 40 lei un bătrân din Şopârleni.

(Arhiva M, I. Cogălniceanu, Bucureşti).

† Adică eu Costantin feciorul lui Crăciun Ciupeş nepotul lui Voico din Şopârliani, de a mea bunâ voe, mărturi | sâscu cu acest zapis al mieu. cum am vândut, a mea diriaptă ocinâ şi moşie, un bâtrân partea mea, din sat, *din Şopârliani*, la ţinutul Fălciului. din vatra satului şi din câmpu şi din ţarinâ, şi din fânaţ şi din tot locul, cu tot vinitul, aceasta am vândut *Du-*

www.dacoromanica.ro

misale Nicolae Răcoviț, hatmanul, | drept patrudzăci de lei și miau plătit dumnăalui toți banii deplin întru mâna mea denaintia | dumilorsale boiarilor celor mari. Solomon Bârlădeanul vel logofăt. Miron Costin vel dvornic | *nijneai zemli,* Gligorie Hăbășescul vel dvornic вышнѣи земли, Stămatie vel postelnic | Gavril Costachi vel spătar. Lupașco Buhuș vel ćașnic. Ursachi vel visternic. Ion Răcoviț vel co | mis. Vasilie Mălai vtori logofăt. Dumitrașco Roșca i Roman. I. Gligorie Ciocârlie, | Ghiarghil, Rusul vornicii de poartâ. și pentru credința pusumiam deagetul și dumea | lor boiarii au iscălit cu toții, și eu Strătulat Rugină am scris ca să s știe.

u Ias lt 7177. Mai 22.

× Costantin
az Solomon Bârlădeanu vel logofăt iscal.
Miron vel vornic iscal.
az Gavril Costachi vel spatar.
az Ursul vel visternic iscal.
Roman vornicul (l. p.).
az Vasilie vtori logofăt iscal.
Rusul vornic (l. p.)
az Dumitrașco Roșca vornic iscal.
az Gligore Ciocărlan dvornic iscal.
az Stefan Ghiarghiel vornic iscal.
σταματις βελ ποστελνικ, iscal.
az Gligorie Hăbășescul vel vornic iscal.

Nota:

Zapis de la Costantin Ciupeș de cumpărătură la Șopârleni din sus de Huși, ot Fălciu. pe un bătrân.

XIX. *7179 Sept. 20 (1670). Iași.* Duca Vodă întărește lui Vas. Kogălniceanu cumpărătura unei a 5-a părți dintr'un bătrân din Scrivuleni cu 2 boi și 2 taleri dela Luchian, fiul lui Miron Scripco.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, București).

Io Duca Voevoda bojiiu milostiiu gospodaru zemli Moldavscoe. adec au venit înnaintia noastră, și înaintea a lor noștri Moldovenești boiari celor mari și celor mici sluga noastră *Vasilie Kogălnicianul,* și neau arătat, înaintea noastră un zapis făcut de la mâna lui Luchiian ficiorul lui Miron Scripco și cu

www.dacoromanica.ro

multe mărturii oameni buni anume Frătei hotnogul şi Davidu de Ghedeşeani şi Vlasie de Brăteani şi Ionaşco Chihaia de Ghermăneşti şi Ştefan Moş de acolea şi Toader de Drăceani şi Ion de Şopărleani, scriindu şi mărturisindu, cum acesta ce mai sus scriem, Luchiian ficiorul lui Miron Scripco de a lui bună voe, de nimi nevoit nici asuprit, au vândut slugei noastre lui Vasilie Kogălniceanul a sa direaptă ocină şi moşie a cincia parti dintrun bătrân din sat din *Scrivuleani, ce iaște pe valea Lileaei* în ţinutul Fălciiului, dreptu doi boi de negoţu şi doi taleri bătuţi, din vatra satului şi din câmpu şi din ţarină şi din fănaţ şi din apâ şi din tot venitul. Deci şi Domniia mia deacam vădzut acel adevărat zapis cu mărturii oameni buni, am credzut şi am dat şi am întărit *slugii noastre lui Vasilie Kogălniceanul*, pre acea a cincia parte dintrun bătrân din sat din Scrivuleani ca săi hie şi de la noi dreaptâ ocină şi cumpărătură şi uric şi întătiturâ cu tot venitul neruşeit şi neclintit în veaci. | и ин да сѧ не ѹмишает (şi altul să nu se ameastece).

Saam gospodinu veleal (însuşi Domnul au poruncit).

pis u Iasoh. (scris în Iaşi) vlto 7179, msţaa (luna) Sept. 20 dni (zile).

Bârlădeanul vel logofăt. + Dumitru Lecaa

Pecetea domnească în ceară aplicată pe hârtie circulară cu exerga: Io Duca Voevoda, bojiiu milostiiu gospodaru zemli Moldavscoi. Cap de bou 1668.

Obs. După acest ispizoc am întregit zapisul lui Luchian, din care lipseşte o făşie –o treime. (Vezi mai sus pag. 11).

Vasilie Kogălniceanu iscăleşte ca martor în zapisul de vânzare a Stoenei Boghiul pentru părţile sale din Odobeşti (Surete XVII. 10).

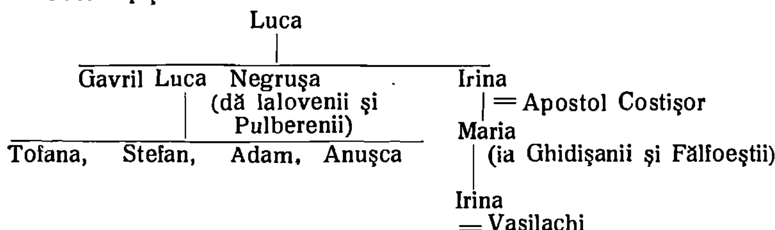
XX. *7210 Oct. 5 (1701)*. Regeste. Schimb de moşii cu Ghidişenii şi Fălfoeştii pentru Ialoveni şi Pulbereni la Lăpuşna.
(Surete XVII, 15).

Un zapís de cumpărătură a Negruşii fata Lucăi dat la mâna nepoatei ei Mariia fata Irinii, întru care scriia că având ia parte de moşie în *Ialoveni* ot Lăpuşna unde să află trăitoare nepoata ei Mariia, şi în moşiia *Pulbereanii* ce se hotărăşte cu Iureştii, iar la Lăpuşna, arată că toati aceste părţi liau dat ne-

www.dacoromanica.ro

poatii ei Marii ca să le stăpâniescă. şi împotriva acelor părţi au luat de la Mariia parte ei ce au avut în ţinut Fălciiului în Ghidişeni şi în Fălfoeşti aflândusă trăitoare acole.

Obs. Spiţa:

XXI. *7210 Oct. 6 (1701).* Regeste. Zapisul Mariei Costişor de schimb.

Un zapis de cumpărătură de la Mariia fata lui Apostol Costişor, intru care scriia că au dat mătuşii ei Negruşii ce iaste strămoaşa lui Toader Condicar şi lui Alexandru Botezatu satul Ghidişeni şi Folfăeştii ce să hotărăscu cu Podolenii şi cu Mogoşeştii, în potriva părţilor din Ialoveni şi din Pulbereni ot Lăpuşna, ce au luat de la dânsa.

Obs. Cel ce a scris opisul (după 1780) leagă pe Negruşa, fata Lucăi, de Toader condicar şi Alexandru Botezatu.

In Surete XVII, 73, se găseşte spiţa Huibanilor, în care se arată că Negruşa a fost măritată cu Huiban; are de copil pe preutul M. Huiban; fata acestuia, Maria, o ţine în căsătorie Iancu Botezatul, tatăl lui Alexandru Botezatul de pe la 1780; iar copilul lui, Toader, e condicarul pomenit aici.

XXII. *7216 Ghenar 20 (1708)*, regeste. Pentru Scrivuleni.

„Iar feciorii Sandului Kogălniceanul au arătat un zapis *din leat 7216 Ghenar 20*, scriind cum au vândut acel Tănasă Bosie cu femeia sa Gherghina partea lor de moşie ce au avut tot di pi strămoşul lor Spiridon Scripco Brănişteriul din sat din Scrivuleni di pe apa Lilei drept 15 taleri carjovi Sandului Kogălniceanului".

Obs. In cartea gospod a lui Matei Ghica Vodă din 7264 Mart 1, se arată că acest zapis e falş: „Şi ei au făcut cu meşterşug acel zapis de vânzare şi luând atunce sama zapisului, fiind scris cu slova unui Statie diiac, şi fiind

www.dacoromanica.ro

lăsate locuri în zapis de numele unui ficior şa unei fete a vânzătorului şi apoi şi numele vânzătorilor sau aflat scrisă cu slova diiacului şi pus degetile. Au socotit domniia sa Mihai Vodă împreună cu boerii că tatăl lor, cum nar fi ştiut numele ficiorilor săi săi pue la zapis apoi şacei feciori a lui Enachi şi Ion au ştiut carte şi iscăliturile lor nu sau aflat în zapis, ci numai numele lor cu slova diacului ce au scris şi zapis şi degetul pus; şi pentru aceasta au socotit domniia sa Mihai Vodă a fi rău şi nedrept zapisul".

XXIII. *7227 Oct. 30 (1718) Iaşi.* Mihai Vodă Racoviţă întăreşte lui Vasile Kogălniceanul ficior Sandului dania făcută de unchii săi Apostol şi Irina.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu Bucureşti).

Iω Mihai Racoviţ Voevodi bojiiu milostiu gospodaru zemli Moldavscoi. datam cartia | domnii meali *lui Vasilie Kogălniceanul. nepotul lui Apostol Kogălnicianul* | să fie volnic. cu cartea domnii meali, aşi ţâne şi a stăpâni a sa dreaptă ocină | şi moşie o livade *co* pometi cari livade iaste *pe valea Arsurii,* la ţănutul | Fălciiului cari pometi iau dat danie unchiusău Apostul Kogălnicianul nepotului său lui *Vasilie Kogălnicianul ficior Sandului Kogălnicianu ciau fostu frate Apostolui Kogălnicianul,* ce sintu acei pomeniţi pe un loc de prisac a moşului Apostului Ion Kogălnicianul pe cum arată diata Apostolui sin Ion Kogălnicianului carii au făcut la mâna nepotusău lui Vasilie Kogălnicianu. deci să aibă aş stăpâni aciast loc cu pomeţi cu tot. Aşijderea să fie volnic a mai stăpâni şi a ţânea, şi partea de moşie din Ghidişiani şi altă parte de moşie din Scrivuleani, iar ce sântu la ţânutul Fălciiului şi alte părţi de loc şi de moşii pe unde sar afla părţile de moşie a unchiusău Apostolui. *şi a Irinei sora Apostolui,* căci ei *amândoi fraţii, fiindu oameni sterpi şi neavându feciori până au trăitu ei sau închinat* cu tot ciau avut nepotului lor lui Vasilie Kogălnianul iar alte rudenie sau nepoţi să naibă trѣabă precum scrie diiata Apostului şi a surorisa Irina, şi să fie volnic ca să ia de a dzece din câmpu cu fânaţe, din pâne din pometi, din grădini cu legumi, din *grădini cu tiutiun,* din in, din cânipă, din prisăci, cu stupi, după obiceaiu. şi din tot locul cu tot venitul. cât sar aleage pe aceale părţi, iar de ar mai avea cineva a mai răspunde ceva

www.dacoromanica.ro

săş ia direse ce ar fi avându să vie de faţ şi nimi să nu cuteaze împotriva cărţii domniei meale.

тои пишем (aceasta scriem).

u Ias (în Iaşi) lt 7227 Oct. 30.
tretago. gspdstva (a treia domnie)
vel logofăt ucil (a învăţat)

l. p. domneşti în tuş roş.

XXIV. *7231 (1723) Iulie 1 (regeste).* M. Vodă Racoviţă întăreşte lui Vasile Kogălniceanul mai multe selişte în Şuteşti (Bălăniasa), Valea Rangului, în Veisăşti şi Coluneşti.
(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

„Intăi o copie de pe un ispisocu din anul 7231 Iulie 1, di la d. Mihai Racoviţă Vvd, adiverită fiind copiia de dmlui stolnic Ioan Cheşco, arătând la acel ispisoc pe *Vasile ficiorul Sandului Kogălniceanu şi pe unchiul său Vasăli ficior lui Gavril Rangu* şi arată la acest ispisoc că afară de moşia *Şuteştii* ce *să cheamă acmu Bălăniasa,* şi afară de o bucată de locu numită *Valea Rangului,* parte despre răsărit, au mai arătat atunce un zapìs cum că *sălişte Veisăştii* le este împărţită; parte de sus a ficiorilor Mariei, parte din mijloc a căpitanului Istrati şi parte din gios a lui Rangu, mai arătând atuncì şi o *carte de la Duca bătrânul din anul 7177* dată de stăpânire lui Rangu, ca să ţii moşiia ci are la sat la *Veisăşti,* şi la *Valea Rangu* şi la *Bălăniasa.* şi la *Coluneşti,* despre Prut şi să mai cuprinde şi un loc de prisacă în hotarul *Năureştilor* unde să chiamă la *Băca.*"

Obs. După raportul vornicului de poartă D. Juvertian din 1817 Iunie.

XXV. *7231 Iulie 9 (1723),* regeste. Mihai Vodă reînoeşte titlurile de stăpânire lui Vasile Kogălniceanu şi lui V. Gr. Rango.

(Arhiva Mih. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Copie încredinţată de presustvie giudecătoriască de pe un ispisoc de la *Mihai Racoviţă Vodă,* dat lui *Vasile Kogălniceanul,* şi lui Vasile fecior lui Gagril Rango, doveditorii că ispisoacele ce au avut dmlui pentru Coloneşti, Valea lui Rango,

www.dacoromanica.ro

Veiseştii şi Bălăneştii şi pre un loc de prisăci... sânt pierdute, şi le întăreşte lor, ca să le stăpâniască în veci. Iar cel adevărat este la casa răpăusatului stolnic Cheşcul şi această copie sau scos de pe altă copie ce sau găsit la răzăşi iscălită de răpăusatul Keşcul.

Obs. După opisul din 1819 Mai 28 supt No. 5.

Despre aceste urice pierdute scrie şi Enache Kogălniceanul biv vel stolnic în 1786 Febr. 5 în perilipsisul intocmit al actelor moşiei Ghidişenii ot Fălciu: „Trei scrisori cu un răvaş de jalobă către domnie a lui *Vasile Kogălnicianul*, ce scrie pentru *trei urice* că le-ar fi luat unul de la o rudenie a sa ca să se îndrepteze de vecinătate de hatmanul Dumitraşco Răcoviţă, care ispisoace le-ar fi luat Mihai Vodă, şi *s'au prăpădit*; după cum arată şi slova stolnicului Constandin Kogălniceanul".

XXVI. *7231 Iuli 10 Iaşi (1723).* Mih. Vodă Racoviţă dă carte de stăpânire lui Andrei Kogălniceanul pe Scrivuleni.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

† Нѡ Mihai Răcoviţ. Voevoda bojiiu milstiiu gospodaru zemli Moldavscoi. datam carte domniei miale lui *Andreiu fičorul Sandului Kogălniceanului.* să fie volnic cu carte domnii meale. a lua de a dzece. de pe a sa driaptă očnă şi moşie ce are la *Scrivuleni.* la ţinutul Fălciiului din fânaţ, din pâne. din grădini şi din tot venitul locului, şi pentru alţi răzeşi ce mai au moşie acolo întracel loc. cu dânsul. să nu le de de a dzăce. căci el au luat întralţi. ani de a dzece *iar Andreiu nau luat de cinci ani* tot ei au luat acei moşinaşi. iar acmu să aibă a lua Andreiu iar cui ar păre cu strâmbul să vie de faţ la divan şi nime să nu ste în potriva cărţii domiei mele.

It 7231. Iuli 10.

I. p. mici

XXVII. *7232 April 22 (1724).* regeste. Pentru Scrivuleni.

„şi având giudecată Enachie şi Ion feciorii lui Tănasă Bosie la domnia sa Mihai Vodă Racoviţă la veleat 7232 April 22, (pentru Scrivuleni).

Din Cartea gospod a lui Matei Ghica Vodă din 7264 Mai 1.

---

www.dacoromanica.ro

XXVIII. *7233 Mart 12 (1725) Iaşi.* Mihai Vodă Racoviţă dă carte de stăpânit lui D. Coca şi Stamati în satul Brăteni.

† Iω Mihai Răcoviţ Voevoda. bojiiu milostiiu gospodaru zemli Moldavscoi, datam carte domniei mele lui *Dumitraşco Coca* şi *lui Stamate nepotusău ficior lui Ion.* ca s fie volnici cu carte domnii mele a lua de a dzecea de pe o moşie a lor ce au la ţinutul Fălciiului în sat în *Brăteni.* den stupi den fânaţ den ţarină ori de cine sar lucra pe moşia lor, măcar boeri sau călugări, sau ţărani sau alt cine, sar lucra pe ace moşie, să aibă a le lua de a dzece pe obiceiu, iar cine va ave ceva a răspunde, să fie de faţă la divanul domnii mele şi săş arăte dereseli şi nime să nu cuteză a s pune înpotrivă peste carte domniei mele.

u Ias (în Iaşi) lt (anul) 7233 Mart 12.

l. p. mici tuş roş.

XXIX. *7239 Mart 30 (1731) Iaşi. regeste.* Carte de judecată pentru podul peste Prut la Pagul şi Movila Rabăei.

Grigore Ghica Vodă judecă pâra pornită de T. Jora post. şi Neculai Jora căpitan contra lui *Vasile Kogălniceanu poruşnic cu alţi fraţi ai lui feciorii Sandului Kogălniceanului* pentru podul pe dubase ce este în Prut la Movila Răbăii — moşia Joräştilor — *nu la Pagul — moşia Kogălnicenilor* — căci de la Duca Vodă bătrânul — adică de pe la 1670 — s'a fost mutat drumul cel mare de pe la Pagal, pe la Râbăia, unde s'a făcut şi podul. Se mai află că la Pagul — dincolo de Prut, *Kogălnicenii aveau numai un mal,* iar la Râbăia, Jorăştii aveau amândouă malurile. Mai socotind apoi şi faptul că Prutul ca apă mare este apă domnească, divanul dă rămas pe Vasile Kogălniceanul şi pe fraţii săi şi rămâne ca podul să rămâe la Răbăia, iar pe celelalt să-l strice, *căci multe poduri păgubesc vama gospod.*

Obs. Vezi textul în Surete XVII, 20.

XXX. *7240 Noembre 3 (1741) regeste.* Părţile Kogălnicenilor în Mătăeşti şi Popeşti la Prut.

Gavril Pilat vornic de poartă şi Toader diac aleg 4 moşii la Prut: Tudorcenii, Negoeştii, Mălăeştii şi Popeştii. Tuspatru

www.dacoromanica.ro

mergeau alături una cu alta şi treceau şi Prutul, iar lărgimea lor era peste 6 chilometri.

In 2 din aceste moşii Kogălnicenii — adică *feciorii Sandului Kogălniceanu*, stăpâniau 7 funii şi jumătate — a 20 paşi funia, şi pasul de 6 palme; fac 75 stânjeni = *167 metri.*

Hotarnicii judecă astfel: dacă Joreştii vor dovedi că cei 75 stânjeni (5½ funie) sânt de Mălăeştii lor, să-i ia toţi, *iar de vor dovedi Kogălnicenii că cei 75 stânjeni sunt de Popeşti — moşia lor — să-i ia toţi.*

(Surete XVII. 22).

XXXI. *7240 Noembrie 12 (1731)*, regeste. Cenuşă şi cărbuni supt piatră de hotar.

„Deci am strânsu oameni buni răzeşi de prin pregiur *pi Constantin Kogălniceanul şi pe Andrei Kogălniceanul* şi pe Postolachi boieriul *răzeşi din Tudorceni* şi Lefter ispravnicul podului, Toader vameşul şi Andrei podar şi alţii şi neam dus acolo undeu dat samă că au fost hotarul (între Mereşti şi Răbâia) şam săpat în locul hotarului şam găsit cărbuni de faţă semnele hotarului şi cenuşă".

(Cf. Surete XVII 108).

XXXII. *Fără dată circa 7240 (1732).* V. Kogălniceanu are case lângă mânăstirea Barnovschi, Iaşi.

Grigore Ghica Vodă pitarul *Vasile Kogălniceanu, ficiorul Sandului Kogălniceanu* îşi avea case pe lângă Barnovschi, pe unde avea case şi boiarul Enachi, pe care Moscalii când cu Minih generalul „şi casele agăi Enachi ce erau în Iaşi, făptură de Ţarigrad, lângă Barnovschie le-am făcut asemenea cu pământul". Şi scrie Cronicarul Enachi Kogălniceanul: „iară pe Sara-Mahomet paşa l'am pus în casele lui *Vasile Kogălnicianul pitar de lângă Barnovschi*".

(Let. III² 201).

XXXIII. *7247 Aug. 10 (1739).* Cartea Caimacanilor de stăpânire dată lui Vas. Kogălniceanul căpitan, în Scrivuleni şi Dinţeni.

† Sandul Sturze vel logofăt, Iordachi Cantacuzăn biv vel logofăt, Iordachi Cantacuzăn biv vel spatar, Aristarho biv vel stolnic, caimacani, datam carte noastră boeriului măriei sale lui

www.dacoromanica.ro

Vodă, *Vasile Kogălniceanu biv vel căpitan*, şâ pre cine ar trimite să fie volnic cu carte noastră a merge la sat la *Scrivuleni* ce sânt la ţinutul Fălciului, şâ să aibă a lua de a dzeace de pe acea moşie ce dzise că avea să e din ţarini. din fănaţ din grădini cu legumi, din prisăci cu stupi. din tot locul cu tot venitul pre obiceiu, *după cum au stăpânit şâ părinţii lui*. Aşijdere să aibă a lua dea dzecea şâ din *Dinţeni*, parte lui Toader Miclan, ce are săşi e tot venitul şâ nimeni să nu ste împotriva scrisori noastre. Iar care ar ave ceva a răspunde să vie de faţă la divan cu scrisoarea cear avea.

It 7247 Avgust 10.

Sturze vel logofăt. Iordachi Cantacuzino spătar, Aristarh stolnic

(Apud N. Iorga, Studii şi documente XXI, 255).

Obs. In izvodul de împărţală din 7233 Dec. 27 (1724) se arată că în Dinţeni era proprietară Tofana, fata lui Gavril Luca. (Surete XVII 20).

Tofana venia rudă cu Vasile Kogălniceanu prin Rănguleşti.

XXXIV. *7253 (1744) Oct. 10 (regeste).* Ţidularul Bălănesii pentru părţile Rănguleştilor.

„al doile o mărturie hotarnică din anul 7253 Octov. 10 de la pitar Vasăle Buhăescul în care să cuprinde în ce chip au hotărât moşiia *Bălăniasa* înpărţinduo pe 7 bătrâni:

Un bătrân Toader Rangu.

Al 2-a bătrân Marcu Rangu.

Al 3-a bătrân Fărămâia.

Al 4-a bătrân Grozavu Gulii.

Al 5-a bătrân Săranda.

Al 6-a bătrân Pantea Tămbui.

Şi al 7-a bătrân *Ioan Veisa*.

Şi fieşte care niam să margă la bătrânul său după scrisorile ce liau dat cu lămurirea cine din ce bătrân să trage arătând pentru Marcu Rangu bătrân că au avut cinci feciori anume: *Tiron*, al doile *Sava*, al 3-a *Sofiica*, al 4-a *Avrămiia* şi al 5-a *Gafiia*, arătând şi săminţiile dintraceşti feciori tot anume din care feciori a lui Marcu Rangu au dat *Mărăşănii*, ce să trag ei cu săminţăniile lor, după cum pentru aceasta sau dove-

www.dacoromanica.ro

dit din *spiţele de neam de la anul 1808* ce sau văzut la mânule răzăşilor, date de dmlui pahr. Ioan Tăutul, ce au fostu atunce rănduit din porunca divanului la aceşte moşii.

(După raportul vornicului de poartă D. Jăverdian din 1817 Iunie 1. vezi mai jos supt an).

Obs. In ispisocul din 7231 Iulie 1 (1723) se scrie că *moşia Şuteştii, ce să chiamă acmu Bălăniasa* era a lui V. Kogălniceanu şi a lui Vasile Ranga, *unchiul său de pe mamă.*

Aici arată că moşia Bălăneasa umbla pe 7 bătrâni, urmaşi din Vasile sin Gavril Rango.

XXXV. *7253 Oct. 28 (1744) regeste.* Dania lui Constandin vornic de Huşi în Tălăeşti cătră C. Kogălnicianul.

(Apud Surete ms. VII. 10).

„... Osăbit au mai arătat *medelnicerіul Enachi Kogălniceanul* o scrisoare de danie din leat 7253 Oct. 28 de la *Costandin vornic ot Huşi, scrisă de Andrei Kogălniceanul arătând acel Costandin vornic cum că ar fi fost nepot de văr primar unuia Sandul Kogălniceanul* şi de bună voia lui am dat danie lui *Costandin Kogălniceanul fratele dumisale med. Enachi Kogălniceanul* jumătate de bătrân din vatra satului Tălăeştii şi cu altă parte de moşie de pe valea Călmăţuiului de supt movila Geamănă de la izvoare; care scrisoare de danie este fără nici o încredinţare; întăiu că movila Geamănă sau aflat de moşiia Codreştii, după dovada hotarului ce sau găsit din gios de movila Geamănă despre apus, care hotar desparte Codreştii de Tălăeşti; al doile că în scrisoare ce de danie este *numai acel Costandin vornic de Huşi şi Andrei Kogălniceanul,* ce arată că au scris zapisul cu zisa vărului său lui Costandin, numai de neamul lor, dar alţi marturi boeri sau oameni bătrâni ca să le fie ştiinţă nu sânt iscăliţi, nici are vreo întăritură domnească: şi am socotit acea scrisoare a nu fi bună de nimene încredinţată; cât şi de ar fi fost scrisoarea bună neavând ştiinţă în câţi bătrâni îmblă moşiia Tălăeştii nu pot să ia parte pe giumătate de bătrân"...

Din mărturia hotarnică a lui Ioan Gordul vornic de poartă din 1781 Iuli 4.

Iată care e măsura Tălăeştilor în odgoane de 45 stânjeni a 8 palme domneşti:

www.dacoromanica.ro

Codreşti Oneştii	540 — 405 — 540	33 odg. = 1485 st. 630	drumul vizirului 68 odgoane 55 odgoane = 2475 st. 83 odgoane=37 945 st. | 315	apa Călmăţuiului = 3060 st. 60 odg. = 2717 st. 35 stânjeni st. | ·495 st.	917 630 1170	Codreşti Scorţăşti

Vrăbienii Călmăţui seliştea Rădiul Oanei
med. Enachi Kogălniceanul.

Transformând măsurile vechi în cele de astăzi reiese că Tălăeştii aveau în 1781 nu mai puţin de 3750 Ha.

XXXVI. *7254 (1746) Iunie 22 Iaşi.* Ion N. Vodă Mavrocordat dă carte lui Vas. Kogălniceanu să ţie jumătate de sat Ghidişăni, iar cealaltă jumătate s'o dea lui Stef. Iamandi 2 pah. ce o are de pe Luculeşti.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

† Hѡ Ioan Nicolae Vodă. bojiiu milostiiu gospodar zemli Moldavscoi. datam carte domnii miale. boiarului nostru lui *Vasilie Kogălniceanul* i . . . *şi altor fraţi ai săi, Kogălniceneaşti.* să fie volnici cu carte domnii miale. a ţinia şi a stăpâni giumătati de sat de *Ghidişiani* ce sînt la ţinutul Fălciiului, ce dziseră că li să *trage de la părinţi. şi moşii* lor iară giumătate de sat de Ghidişani deaderă sam. cau fostu a Luculeştilor şi Luculeaştii au datu nepoţilor lor *lui St. Iamandi vtori pah.* şi acmu ne jăluiră Kogălniceneaştii că Stefan Iamandi, liar fi înpresurând cu stăpânire şi parte lor aĉastă ğumătate de sat, pentru care lau chemat şi *cu soroc gspd.* să vie la giudecată. şi Ştefan Iamandi nau înţăles să vie. *pricinuind că sânt scrisorili în ţara Turĉască* însă întâmplânduse de faţ şi Adam Luca sulgerul dmnealui aşa au dat samă că tot satul Ghidişenii au fostu a dumilorsale. după cum vor răspunde scrisorile ce sântu la mâna lui Ştefan Iamandi, numai de vreme că Kogălniceneştii, dzic că giumătate de sat este a lor. şi Ştefan Iamandi nau căutat să vie de faţă la sorocu. cu scrisorile ce va fi avându pe Ghidişeni. pentru aceia dară li sau dat Kogălniceneştilor carte

www.dacoromanica.ro

domnii meali, să aibă ei a stăpâni ača giumătate de sat ce dzic căi parte lor. şi nime să nu ste împotriva cârţii domnii, iară lui Ştefan Iamandi dei va păre cu strâmbul îş va aduce scrisorile.

u Ias vlte 7254 Iune 22

vel logofăt

pecete mare domnească în tuş roş cu exerga:

Io Ioan Nicolae Voevoda cu mila lui Dumnezău domn ţării Moldovei.

Cap de bou — coroană, stea, soare, lună, sabie, buzdugan.

Obs. Cine era Stefan Iamandi 2 pah.? După spiţa Iamandiască (Ispisoace şi Zapise V. 2, XXVII) reiese că Stefan Iamandi era fiul lui Iordache Iamandi, postelnicul; şi că a avut alţi 3 fraţi: Panaite, Ioniţă şi Cristea pah.; şi că el şi cu frate-său Panaite stăpâniau pe din două Epurenii de la Fălciu. Acest Stefan moare holtei în 1767. El venia nepot Luculeştilor, probabil după mamă, care a trebuit să fie una din cele 2 surori ale lui Adam Luca, *Tofana* sau *Anuşca.*

XXXVII. *7255 Noem. 9 (1746) Iaşi.* Andrei Kogălniceanul vinde partea sa din Dinţeni, nepotului său C. V. Kogălniceanu, a noua parte din moşie cu 20 lei.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

† Adecă eu *Andreiu Kogălnicianul, fičorul Sandului Kogălnicianul,* mărturisăscu cu acestu adevărat zapis al mieu că ajungândumă nevoia datoriei neputândo a o mai urni, mam socotit şi miam vândut a me driaptă ocină şi moşie, din sat, *din Dinţeni,* ce sintu la ţinutul Fălciiului *pe valea Lileii dintrun bătrân a treia parte care face din tot satul a noa parti,* cari moşie iaste cumpărătură *părintelui meu Sandului Kogălnicianul* de la Toader Miclan. Aşijdere, am vândut, şi un vad de moară ci iaste în hotarul Dinţenilor pe *valea Lilei,* carele iaste dat danie părintelui meu, iarăşi de la Toader Miclan, aciastă parte de ocină şi cu acest vad de moară, liam *vândut, nepotului meu de frate, dms. lui Costantin Kogălnicianul ot vist. ficiorul dms. lui Vasilie Cogălnicianul, biv. vel căpitan.* drept 20 lei bani gata, şi vânzare ačasta sau făcut cu ştire şi cu voia fraţilor *mei badei căpitan şi a surorii noastre Anuşcăi,* şi dum-

www.dacoromanica.ro

.lor şor opri, din alte părţi, de pe aiurea, de unde mi sa veni, deci săi fie dms. nepotului *Costantin şi Saftii giupănesii* dms. şi cuconilor dreaptă ocină şi moşie, să o stăpânească cu tot vinitul în veci, şi pentru credinţa am iscălit împreună cu cine sau mai tâmplat.

u las lt 7255 Noem. 9.

Andreiu Kogălnicianul.

Toader Carp. biv vtori jitnicer, am scris cu zisa lui Andrei Kogălnicianul.

In dos:

Pentru partea me cât mi s vinia, din sat, din Dinţeani, mam invoit cu fratemeu Andreiu şi făcându schimbătură, iam dat lui după cum arată şi n zapisul acesta şi meau dat el miia parte lui din Scrivuleni şi el-să naibă treabă în Scrivuleni.

Vasile Kogălnicianul lt 7255.

XXXVIII. *7255 Noemb. (1746) Iaşi.* Ion N. Vodă Mavrocordat dă carte lui C. Kogălniceanu de visterie să ţină părţile lui Ion şi Timofti şi Mitrofan Raţă din Dinţeni 52 stânjeni pentru plata a 25 lei.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

† Ію Ioan Nicolae Vodă bojiiu milostiiu gospodaru zemli Moldavscoi. datam carte domnii meale, *lui Constantin Kogălničanul de visterie.* să fie volnec cu carte domnii meale. a opri şi a stăpâni toată parte de moşie a lui Ion Raţă. şi a lui Mitrofan Raţă, şi a lui Timofteiu Raţă ce vor ave în *satu în Dinţeani*, ce sîntu la ţinutul Fălciiului care moşie li să trage lor di pe *moşul lor Toader Miclan*, pentru căci sau fostu sculat ei, şau fostu vândut ǧumătate de bătrân din sat din Boroseaşti de la ţinutul Iaşilor. lui *Constantin Kogălničanul.* partea lor di pe Miclan. şi sau aflat că nau avut giumătate de bătrân, *ce numai a şeasa parte, dintrun bătrăn adecă 52 stânjini.* Aşijdere au mai văndut Timofte Raţă. giumătate de bătrăn iară din Boroşăşti. parte Măriuţii fata Sinicăi, nepoata Gheonii, care au arătat că iar fi dato lui danie, dară pe urmă viind aice şi Măriuţa fata Sinicăi, împreună cu alt răzăş anume Apostol Corčul. au jăluit domnii meale, că parte ei, nau fostu giumătate de

www.dacoromanica.ro

bătrân, čau fostu mai puţin. din care moşie au fostu vândut ia 26 stănjini mai înainte vreme, lui Apostol Corciul iară câtă moşie iau fostu rămas, nevăndută au dato în sama lui Timofte Raţă să să hrăniască pe dânsa. fiindui niam. şi Timoftie sau sculat fără ştirea ei, şau vândut ača moşie lui Constantin Kogălnicianul şi cia driaptă a ei. şi cia čo vânduse Măriuţa mai înainte lui Apostol Corciul. Deci stând acmu cu toţii faţă. înainte dumsale cinstit şi credinčos boiarul nostru Andrei Rosăt vel logfăt de liau luat sama. sau dovedit precum că Măriuţa fata Sinicăi nu iau fostu lui Timoftie dată danie ača moşie parte ei. fără cât iau fost. lăsato ca să să hrăniască. iară el ca un viclian sau sculat diau vânduto fără cale. şi aflânduse că Timofte Raţă sau purtat fără cale şau vândut lucru strein, moşie sau dat în stăpânire a cui au fostu. dară pe Ion Raţă şi pe Mitrofan Raţă şi pe Timoftie Raţă sau datu platnici să întoarcă lui Constantin Kogălničanul acei 25 lei ce liau dat pe moşie. deci neavându cu ce să plini banii de la dânşii. acmu sau dat lui Constantin Kogălničanul, volnicie cu ačastă carte ca să aibă a popri şi a stăpâni parte lor ce li sa alege din sat, din Dinţeni. de la ţinutul Fălciiului care parte le este di pre moşul lui Miclan. şi li sau pus şi soroc până în şasă luni. săi de banii. la dzi cu dobândă la câtă să va face. iară nedându banii la sorocul ce arată mai sus, să propriască. parte lor din Dinţeani. şi socotindu acei 25 lei ce liau dat. cu dobânda lor cât sar face. de a face parte lor mai mult de cât acei bani să le întoarcă Kogălničanul ce va socoti că trece şi să rămâe parte lor la stăpânire lui. iară de nu va face parte lor acei bani. să să împliniască Kogălčanului de la dânşii şi nime să nu ste împotrivă cărţii domnii meli.

vel log. u Iaş lt 7255 Noem. 12.

Pecete mare în tuş roş: † Іѡ Іѡан Никѡлае вѡда кꙋ мила лꙋи Дꙋмнезеꙋ Домнь цѫрѫи Мѡлдовеи; cap de bou.

XXXIX. *7255 Mai 28 (1747), regeste.* Izvod de moşiile lui Vasile Cogălniceanul.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

O copie încredinţată la anul 1791, Ghenar 31 de sulgeriul Ioan Tăutul ce este acum ban, şi de marele logofăt de atunce, de pe un izvod ce sau făcut la anul 7255 de strămoşul mieu

www.dacoromanica.ro

Vasile Kogălnicianul biv vel căpitan, de toate moşiile Kogălniceneşti baştină ce am, în care sânt arătate şi moşiile ce le stăpâneşte casa stolnicului Cheşcul, câte atunci *au fost baştină parte Kogălnicenească* în fieşte care moşie.

Acest izvod sau găsit în hârtiile tătânimieu, iar cel adevărat este la logofătul Ioan Enăchiuţă, şi nu ştie cum au intrat în mâna lui, căci eu atunce lam văzut la dânsul, care izvodu sau văzut şi de însuşi giudecătorul, dumnialui Vasăli Caţichi, şi pentru aciasta mă rog giudecătoriei să să cei de logofătul Enăchiuţă, căci este şi dumnealui aice spre a se vide şi de către giudecătorie, şi spre a mi să da mie ca unui adevărat Kogălnician.

Obs. Din opisul din 1819 Mai 28 supt No. 1, a lui Ilie Kogălniceanul. Despre acest izvod iată ce scrie Enachi Kogălniceanul stolnic în 1786 Fevruarie 5: „un izvod de moşii părinteşti iscălit de Vasile Cogălnicianul părintele dumisale stolnicului Enachi Kogălniceanul, în care arată o giumătate de sat Ghidişeni, partea de gios, la leat 7355. Mai 24, cari sânt 39 de ani."

XL. *7255 August 7 (1747) Iaşi.* Mărturia a 3 răzeşi că Kogălnicenii stăpânesc în jumătatea din gios a Ghidişenilor, iar Luculeştii în jumătate din sus.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Adecă noi preotul Istratie, din Păhneşti din fundul Nârnovii, şi eu preotul Ion de la Gugeşti, şi eu Ion Idricanul mazil di pe Crasna ot Fălciiu, făcutam aciastă mărturie a noastră, la mâna dumisale *lui Vasile Kogălniceanul căpitan*, precum ştim noi cu sufletele noastre, şam auzitu şi din părinţi, şi aşa am apucaţu *cau stăpânit Kogălnicenii, o parte de moşii din Ghidişeni di la ţinutul Fălciiului cu giumătate de satu în parte din ğosu*, şi Luculeştii încă stăpânie parte de sus, şi noi am aratu acolo' şi când aramu pe parte din gios dzăciue Kogălnicenii şi pe noi şi pe alţii, cene ara pe parte din gos, iară cându aram pe parte din sus, ne dzăciue oaminii Luculeştilor *şi ave Cogălnicenii şi casa şi pivniţă şi livezi pe parte din gios* şi nici o pricină întri dănşii nu era, nici am audzitu, ce noi aşa ştim *cau stăpânit din bătrâni moşii şi părinţii lor*, iar altă pricină nam auzitu şi după cum ştim şam mărturisitu cu sufletele noastri

www.dacoromanica.ro

şi înainte dumisale vel logofăt, aşa mărturisim şi înnainte divanului Mării sale lui Vodă şi pentru credinţa niam şi iscălit.

u Ias lt 7255 Avg. 7.

Popa Istrati iscal. şi martur.

Popa Ion de la Gugeşti martur.

Ion Edricianul mazil mărturisăscu.

Zaharia căpitan mam tâmplat.

(Obs. Doc. e scris de Simion Cheşcu uricarul, a căruia slovă e prea cunoscută : mare şi citeaţă.

XLI. *7261 Mart 15 Iaşi (1753).* C. Kogălniceanu logofăt de visterie cumpără cu 50 lei bătrânul Coca din Brăteni de la D. Coca şi ai lui.

(Arhiva Mih. I. Kogălniceanu Bucureşti).

† Adecă eu Dumitraşco fičor lui Ion Cocăi. şi cu varămie Merla. fata lui Dumitraşco Cocăi. şi cu fiii ei Zamfir. şi cu fiicăsa Safta, făcutam acestu adevăratu. zapis. al nostru. la mâna dumsale. ğupănului *Constandin Kogălničanul logofătul ot visterie.* precum să să ştie. că noi de nime siliţi nici asupriţi. ce de a noastră bună voe. am văndut. dumsale, din patru bătrâni ce îmblă satul *Brătenii.* de la ţinutul Fălciiului. iam vândutu un bătrân al nostru. ce avem. di pe moşul nostru Ion Coca. acesta bătrân al nostru cu parte din câmpu. şi din pădure. şi din sălişte, şi din vadu de moară, şi din locu de prisăci. şi din tot vinitul am vândut dmsale *logofătului Constantin Kogălničanul* dreptu 50 de lei bani gata şi niau făcut dmlui plata deplinu în mânule noastre, deci săi fie dumsale şi giupănesei dmsale, şi cuconilor şi nepoţilor şi strănepoţilor. dmsale driaptă moşie şi cumpărătură în veci şi nime alţii să naibă triabă şi în tocmala noastră la văndzare sau întâmplat boeri şi oameni din curte şi răzeşi cari sau iscălit mai ğos. şi carii nau ştiut carte şau pus degitili. şi noi încă pentru mai intemeiată credinţa am pus degeteli ca să fie de bună credinţă.

u Ias Ît 7261 Mart 15.

Eu Dumitraşco fičor fui Ion Cocăi am vândut X

Eu Merla fata Dumitraşco Cocăi şi fiiul meu

www.dacoromanica.ro

Zamfir şi fiicăme Safta am văndutu şam pus degetili XXX

Gavril Pilat vornic glotnii martur.

Stefan Popăscul vornic glotnii martur.

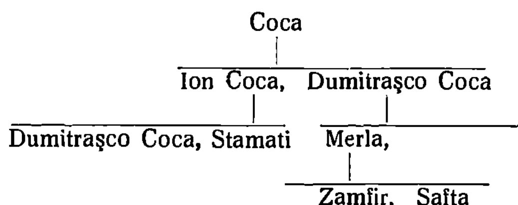
şi eu Zaharia căpitan martur.

şi eu Simion Cheşco uricar am scris cu dzisa lor şi săntu martur.

Neculai vornic glotnii martur (pecete).

Obs. Acesta este al treilea act, care vorbeşte de Brăteni. In 1559 erau Brăteni, pe apa Lilivei, pe care urmaşii *fraţilor* Pavăl şi Spiridon Scripco îl schimbă cu Cruşovăţul de la Nistru. Nu mai avem acte despre Brăteni, pănă la 1725 Martie, când M. Vodă Racoviţă dă carte de stăpânit lui D. Coca şi lui Stamate Coca, fecior lui Ion Coca.

In zapisul nostru se întregesc ştirile despre Coculeşti:

Satul Brătenii umbla pe 4 bătrâni, din care unul era a lui *Ion Coco*, care se vinde întreg lui C. Kogălniceanu de visterie cu 50 lei.

XLII. *7261 Mart 17 (1753) Iaşi.* C. Kogălniceanul de visterie cumpără cu 15 lei un loc de prisacă la Brăteni de la Merla Coca.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Adecă eu Merla, fata lui Dumitraşco Cocăi şi cu fiiul meu Zamfiru, şi fiicămea Safta, făcutam acestu adevăratu zapis al nostru, la mâna dumisale *giupănului Costandin Kogălnicianul logofătul ot visterie*, precum să s ştie, că noi, de nime siliţi nici asupriţi ce de a noastră bună voe iam vândutu dumisale un locu de prisacă şi cu vie şi cu pomătu şi cu locu cu totu câtu ţine îngrăditura ei, care locu cu vie, cu pomătu iaste la satu la Brăteni în ţinutul Fălciiului, acestu locu de prisacă cu vie şi cu pomătu, câtă iaste îngrădită lam vândutu dumisale giupănului Costandin ot visterie dreptu 15 lei bani gata... şi miau

www.dacoromanica.ro

făcutu dumnialui plată deplin în mănule noastre toţi aceşti bani de mai sus scrişi, deci săi fie dumisale şi giupănesii dumisale şi cuconilor şi nepoatelor şi strănepoatelor dumisale în veci şi nime alţii să naibă triabă, care moşie şi noî ne iaste de baştină, de la părinţi şi la vânzare sau întâmplat oameni buni şi răzeşi carii mai gios sau iscălit şi carii nau ştiut carte şau pus degetili ca să fie de bună credinţa.

u las lt 7261, Martie 17.

— Eu Merla fată lui Dumitraşco Cocăi am vândutu împreună cu fiul meu Zamfir, şi cu fiica me Safta şi am pus degetele X X X

— Eu Dumitraşco Popa răzeş martur.

— Gavril Pilat vornic glotni martur.

— Ştefan Popăscul vornic glotni martur.

— Şi eu Zaharia căpitan martor.

— Şi eu Simion Cheşco uricar am scris, cu zisa lor şi sintu martur.

— Neculai Tiron vornic glotnii martur.

l. peceţii lui Neculai Tiron vornic.

Obs. Este şi o copie din 1815 Mart 35 „sau posleduit şi este întocmai, 1835 Mart 31".

Lazor pah.

XLIII. *7262 Oct. 24 (1753) Iaşi.* Cartea lui Matei Ghica Vodă către Episcopul de Huşi să cerceteze şi să alunge de pe moşia Scrivuleni pe Nechita Gaţul din Ghermăneşti, moşia fiind veche a lui C. Kogălniceanu de visterie.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu Bucureşti).

Noi Matei Ghica Voevoda, bojiiu milostiiu gospodaru zemli Moldavscoi; scriem domniia mea la cinstit părintele şi rugătoriul nostru svinţie sa chir Inochentie Episcopul Huşilor, i la credincios boeriul domniei meale dmlui Ilie Costachi biv vel stolnic ispravnic de ţinutul Fălciului sănătate. Facem ştire că domnii meale au jeluit *Constantin Kogălnicean ot visterie* dzicând că are o moşie acolo la ţinutul Fălciiului anume *Scrivuleanii, care moşie este de baştină strămoşască a Kogălnicenilor, unde au trăit*

www.dacoromanica.ro

moşii şi strămoşii lui, până ce au murit acolo, şi stau şi până acmu temeliile casălor moşilor lui şi locul bisăricii şi alte seamne ale baştinii lor, carele să văzu pănă în dzua de astăzi, pre care are şi scrisori Constantin Kogălniceanul, ispisoace domneşti şi cât au trăit strămoşii şi moşii lui, fiindule şidere lor acolo la acel loc, au stăpânit acea moşie ca o dreaptă ocină a lor *şi încă şi Vasile Kogălniceanul tatul lui Constantin, câţiva ani după moartea tătânisău a Sandului Kogălniceanul având patrie părintească acolo au stăpânit, făcând ţarină şi fânaţ şi dijmuind, după obiceiul moşiilor.* Iară de la o vreme încoace fiind *şedere tătânisău lui Vasile Kogălniceanu aice la Iaşi* şi fiind peste mână, nau mai putut ţinea locul acela şi sau tras cu ce au avut acolo, la alte moşii ale sale, mai încoace mai aproape de oraş şi de casa lui. Şi rămăind moşie acee pustie, să hrănia pe dânsa împregiuraşii de pe acolo, iar numele stăpânirii tot a Kogălniceanului să pomenia. Acmu de la o vreme sar fi sculat un om anume *Nechita Gaţul den Ghermăneşti* şi să face stăpân pe acea moşie şi o stăpâneşte de câţiva ani. Şi mergând Constantin Kogălniceanul în trecute zile acolo cu altă treabă a lui, şi înştiinţândusă de la împregiuraşii de acolo că ar fi stăpânind acel Nichita moşia părinţilor lui, zisă că lar fi chemat şi lar fi întrebat cu ce stăpâneşte el moşiia aceia, are nescareva scrisori pe acea moşie, au cumpărătură de la cineva să arate. El iar fi răspuns că are nişte scrisori, numai nu sântu îndămână ca să le arăte ce mai cu vreme le va căuta şi le va arăta, şi de atunci de cându au zis că va căuta scrisorile, au trecut doao luni şi giumătate şi nici scrisorile au mai căutat, nici el sau mai arătat. Pentru care Svinţia ta şi dmta stolnice Ilie, viinduvă carte domnii meale să chemaţi pe acel Nechita faţă şi să strângeţi şi oameni bătrâni împregiuraşi de pe acolo şi să luaţi sama cu amăruntul şi cu bună dreptatia, şi întăi să daţi strânsoare acelui Nechita ca să arăte cu ce pricină stăpâneşte el ace moşie, a Kogălnicenilor, de vreme că Kogălnicenii au stăpânire veche şi au şi scrisori pe ace moşie. Al doile să cercaţi şi să întrebaţi şi de oameni bătrâni, împregiuraşi de acolo puindu-le svinţie ta blăstăm ca să mărturisască adivărul după cum ştiu ei pricina şi stăpânire acei moşii, şi aşa cercând cu amăruntul după cum veţi afla adevărul, să faceţi mărturie încre-

www.dacoromanica.ro

dinţată şi iscălită de dmvstră, ca la ce parte sar cădea acea mărturie să să întărească şi cu ispisocul domnii meale. Acesta scriem.

It 7262 Octomvre 24 zile

vel logft

Pecete mare domnească în roş.

(cf. N. Iorga Studii şi doc. XXI 255).

XLIV. *7264 Mai 10 (1756) Iaşi.* Matei Ghica Vodă întăreşte cartea de judecată a lui Radu Racoviţă vel log. în pâra dintre fraţii Const. şi Nec. Kogălnicean şi Nichita vornicul pentru Scrivuleni.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti, copie).

Iω Matei Ghica Voevoda, bojiiu milostiiu gospodaru zemli Moldavscovi. Facem ştire cu aciastă carte a domnii mele, că iată au avut giudecată de faţă din porunca domnii mele, înainte a cinstit şi credincios boeriul domniei mele dmlui Radul Racoviţă vel logofăt *Costandin Kogălniceanul logofăt ot visterie şi fratesău Neculai biv vornicul de Câmpulungu* cu Nechita vornicul de Ghermăneşti jăluind Domniei mele acest Nechita vornic, zicând că fiind el şi cu alţi răzâşi moşăni de baştină di pi moşiia pârâţilor în sat în *Scrivuleni ce este pe apa Lilivei* la ţinutul Fălciiului; *şi mai în trecuţii ani înstreinândusă părinţii lor din ţară* şi rămăind uricul acei moşii Scrivuleni la un Tănasă Bosie răzeşi de a lor şi stăpânind el moşiia, sar fi sculat acel Tănasă Bosie şi au zălogit parte lui de moşie, drept cinci lei *la Sandul Kogălniceanul, moşul lui Costandin Kogălniceanul ot visterie* şi fraţilor săi şi stăpânind el moşiia cu uricul satului, şi *apoi viind şi părinţii lor din străinătate*, şi având giudecată Enachie şi Ion feciorii lui Tanasă Bosie la domnia sa Mihai Vodă Racoviţă la veleat 7232, April 22, cu ficiorii Sandului Kogălnicianul. Iar feciorii Sandului Kogălniceanul au arătat ei un zapis din leat 7216 Ghenar 20, scriind cum au vândut acel Tănasă Boşie cu fimeia lui Gherghina parte lor de moşie ce au avut tot di pe strămoşul lor Spridon Scripco Brănişteriul, din sat din Scrivuleani di pe apa Lilei drept 16 taleri carjovi Sandului Kogălniceanului şi zicând atunci acei răzăşi cum că ficiorii Sandului

www.dacoromanica.ro

Kogălniceanul nau ei nici o moşie acolo în Scrivuleni nici de baştină nici de cumpărătură, ce numai cât leau zălogit acel răzeş uricul drept acei cinci lei. Şi ei au făcut cu meşterşug acel zapis de vânzare, şi luând atunce sama zapisului fiind scris cu slova unui Statie diiac, şi fiind lăsate locuri în zapis de numele unui fecior şa unei fete a vânzătoriului, şi apoi şi numele vânzătorilor sau aflat scrisă cu slova diiacului şi pus degitile. Au socotit domnia sa Mihai Vodă împreună cu boerii că tatăl lor, cum nar fi ştiut numele ficiorilor săi săi pue la zapis apoi şacei ficiori a lui Enache şi Ion au ştiut carti, şi iscăliturile lor nu sau aflat în zapis, ce numai numele lor cu slova diiacului ce au scris şi zapis şi degetul pus, şi pentru aceasta au socotit domniia sa Matei Vodă a fi rău şi nedrept zapisul, căci fiind uricul la mâna *Sandului Kogălniceanului*, ar fi făcut meşterşug cu acel Statie diiac, de au făcut zapis minciunos şi socotind zapis lau rupt, *şi au dat rămas pe feciorii Sandului Kogălnicianului*, să de pace şi să le de şi uricul moşenilor, şi moşenii încă să le de acei 5 lei ceau zis ei că au fost pus zălog uricul, şi de atunce şi până acmu trecând 30 de ani şi nau mai dat acei 5 lei săş scoată uricul. Dar acmu stând ei faţă înainte dumisale vel logofăt au arătat *Costandin Kogălniceanul logofăt şi fratesău Niculai*, un ispisoc de la răpăosatul Duca Vodă *din veleat 7179 Sept. 20*, scriind precum au arătat Vasile Kogălniceanul un zapis de la Luchiian fecior lui Miron Scripcă cu multe mărturii oameni buni anume Frăteiu hotnogul şi David de Ghidişeni şi Vasile de Brăteni şi Ionaşco Chihaia de Ghermăneşti şi Ştefan Moşu ottam şi Toader de Drăceni şi Ion de Şopârleni, mărturisindu cum acel Luchiian fecior lui Miron Scripco, de a lui bună voe de nime săliţi nici asupriţi au vândut a lor dreaptă moşie a cince parte din bătrânul Spiridon Scripco din sat din Scrivuleani de pe apa Lilei, ot ţinut Fălciiului drept doi boi de negoţ şi doi taleri bătuţi din vatra satului şi din câmpu şi din ţarină şi din fânaţ, şi din apă şi din tot venitul sau vândutu lui *Vasile Kogălniceanului* cum arată ispisocul de întăritură de la *Vasile Vodă*, (*sic !*) care ispisoc au dat ei samă, că nefiind ei faţă nu lau arătat la divanul ce au avut ei la domniia sa Mihai Vodă, cum nici în carte de giudecată a domniei sale Mihai Vodă, nu să arată. Şi pentru aceasta acum aşa sau giudecat după cum sau socotit cu dreptate şi după lege ţărăi.

www.dacoromanica.ro

Intăiu pentru zapisul ce sau rumptu cu judecata domniei sale Mihai Vodă ca să de atunci cei 5 lei săi scoată uricul, sau trecut 30 de ani şi bani nau mai dat pănă acmu, de acmu înainte hotărâm şi după sfănta pravilă, săşi stăpâniască feciorii Kogălniceanului acia parte de moşie a lui Tănasie Bosăe ce au avut el de la strămoşul lui Spiridon Scripco Brănişteriul. Dintracest bătrân a treia parte, precum scriia zapisul cu bună pace. şi să mai stăpânească ei şi această a cincia parte iarăşi din bătrănul lui Spiridon Scripco cumpărătură de la Luchiian, fecior lui Miron Scripco după ispisocul de întăritură de la *Vasile Vodă*; (sic?) iar cătă moşie mai rămâne afară, dintr'această cumpărătură. să o stăpânească moşanii cu pace. Insă zicând Constantin Kogălniceanul şi fratesău Neculai, cum că au şi ei moşii de baştină acolo în Scrivuleni di pi moşiia strămoşilor, fiind cà le sânt şi temeliile casălor moşilor lor acolo, *de sânt şi îngropaţi acolo*, dar pentru baştină acum dovadă nau arătat, dar pe urmă dacă vor dovedi ei că au şi moşii de baştină, atunci ce a dovedi parte lor vor stăpâni şi baştina ce se află cu dreptate.

Deci după zapisul de cumpărătură şi după ispisocul de întăritură de la Vasile Vodă, ceau arătat *Constandin Kogălniceanul logofăt ot visterie şi fratesău Neculai vornic* pe acea a treia parte din bătrânul lui Spiridon Scripco partea lui Tănasă Bosie, şi pe altă a cincia parte iarăşi din bătrânul lui Spiridon Scripco partea lui Luchiian fecior lui Miron Scripco, leam dat şi de la domniia mea şi leam întărit ca să le fie lor şi feciorilor şi nepoţilor şi strănepoţilor lor şi de la domnie me dreaptă ocină şi moşie şi uricul şi întăritură cu tot hotarul şi cu tot venitul neclătit neruşiit stătător în veci. şi altul nime să nu să amestece peste aciastă carte a domnii meli.

u Ias let 7262 Mai 10

Pecete domnească în tuş roş.

Radul Racoviţă vel logoft.

„Sau posleduit şi este întocma 1835 Mart 31

Loiz paharnic Gheorghe Dimitriu

Obs. Este şi un bileţel:

1826 Mart 20.

www.dacoromanica.ro

„Cu frăţască dragoste mă închin dumitale Arhcn Bane, Pentru carte de la Matei Ghica Vodă a me ce au rămas la dmta, de la giudecata ce am avut cu răzeşii de la Scrivuleni poftescu şi mio trimite.

Sânt sluga dumitale. 1826 Mart 20.

Kogălniceanu agă.

In dos:

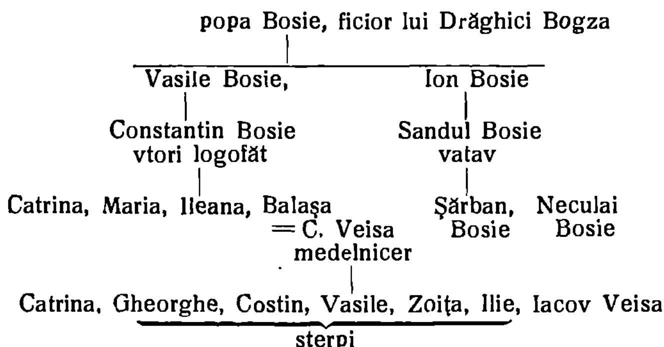
„plecăciune.

Cost. D. Matei a oprito Măria sa, Dmta roagăl să o de că stă în cabinet, iar anaforaoa sau rupt.

Sluga dmtale

Enachi

Obs. Tănasă Bosie şi ficiorii săi Enache Bosie şi Ion Bosie, cari trăiau pe la 1756, nu sunt din tulpina Bosieştilor, cari au fost ctitorii Sf. Spiridon din Iaşi. Iată curgătorii din Bosie, cum ne dă spiţa aflătoare la Acad. Rom. ms. 3280. fila 71:

Boşie, răzeşul de la Scrivuleni, face parte din ramura Bosiască, de la Fălciu unde avem satul *Valea lui Bosie* pe Crasna, şi pe *Nec. Bosie*, deputatul din divanul adhoc ai Moldovei.

Bosie mlrus *bòsii*, barfüssig, picioare goale = *cojan*, mlr. *bosonoghii* = blossfüssig; *bosoi* = déchaussé, qui va nu pieds— dar şi *diavol*.

— Scriitorul cu vădită uşurinţă zice că *Vasile Vodă* este cel ce a întărit cumpărăturile lui V. Kogălniceanu de la Luchian; pe când în realitate e Duca Vodă în 7179.

XLV. *7266 Aug. 6 (1758)*, regeste. Pentru Coluneşti la Lăpuşna.

„... şi o mărturie hotarnică de moşia Coluneşti din anul 7266 Avg. 6, de la Sâmion Cheşco uricariul, prin care după cercetarea ce au făcut Andrei Iancu pah. şi vornicul Ioan Gor-

www.dacoromanica.ro

dul au măsurat întâi moşia Coluneşti,pe zarea dealului... şi la acest curmeziş au eşit 966 pol stânjeni, din care pe toate zapisele ce a avut *pah. Toader Iamandi* s'au ales 219 pol stânjăni ; ... şi măsurând şi al doilea curmeziş ... au eşit 1101 stânjăni, din care iarăşi s'au ales pah. T. Iamandi 219 pol stânjini... iar măsurând şi lungul Coluneştilor din valea Cupcii cei zic şi Rangul spre apus până în apa Prutului au eşit 2500 stânjâni".

Obs. Am dat acest regest după jurnalul din 1839, în care se arată că pah. *Toader Iamandi a fost ginerele pitar Nec. Kogălnicianu, fost vornic de Câmpulung şi apoi ispravnic de Fălciu.* Partea de zestre a lui T. Iamandi în Coluneşti venia o făşie lată de 219 pol stânjeni şi lungă de 2520 stânjeni, sau 276 Ha.

XLVI. *7267 Martie 10 (1759) Iaşi.* Ion Teodor Vodă Calimah întăreşte lui C. Kogălniceanul vel stolnic schimbul ce a făcut cu Zaharia uricarul luând Cerchezenii pentru Iucşeşti (Roman).

(Arhiva Tribunalului de Dorohoi lada No. 8).

† Іѡ Ioan Teodor voivoda bj mlst. gospodar zemli Moldavscoi, adică au venit înainte noastră şi înaintea a lor noştri moldoveneşti boiari a mari şi a mici, al nostru credincios boiar *dumnealui Costantin Kogălniceanu vel stolnic* şi au cerut de la domnia me întăritură pre a sa diriaptă moşie ce ne au arătat prin scrisori că are o jumătate de sat de *Cerchezeni* ce este la ocolul Botoşeanilor, care moşie mai înainte de veleat 7227, au fost răzăşască a Paraschivei şi a lui Dumitraşco Tărsinarul cu fraţii lui nepoţi lui Ion Pârvul strănepoţi lui Ion Carenco, mai pe urmă rămăind la Ioniţă blanarul din Iaşi, ficiorul Paraschivii şi după moartea lui Ioniţă blănar rămâind la cleronomii fămeei sale Zamfirei, au vânduto lui Zaroh arman sân Mardaros ot Iaş la leat 7243, întru cari zapis sântu iscăliţi şi Costandin cu fratisău Gheorghie ficiorii de mai sus numitului Dumitraşco Tărsinariul, iară după moartea lui Zaroh arman rămăind la stăpânirea femei sale Anuţii armancă au dato cu osăbit zapis boiarului nostru *Ştefan Bosie* biv vel jicnicer şi după vreame Bosie jic. au schimbatu cu sluga noastră Zahariia uricarul, deci Zahariia uricarul, din bună voia sa făcând schimbătură cu al nostru de mai sus numit credincios boiarin *Costandin Kogălni-*

www.dacoromanica.ro

ceanul vel stolnic au luat Zaharia schimbu altă parte de moşie din satul Iucşăşti ot Roman, cum pre largu arată zapisele celea de schimbătură ce sânt întri dânşi întru care zapis fiind iscăliţi şi alţi boiari mari, şi însuşi al nostru cinstit dohovnicesc părinte Sfinţiia Sa Kir Iacov Mitropolitul Moldovii şi au dat mai sus numitului boiariu al domniei mele a sa giumătate de sat de *Cerchezeni*, care dacă am văzut şi domniia mea de bună voe tocmală şi schimbătură am crezut şi de la domniia me încă am dat şi am întărit credincios boiarului domnii mele dumnelui Costandin Kogălniceanul vel stolnic pre acea giumătate de sat de Cerchezeni ce iaste la ocolul Botoşanilor cu heleşteu şi cu tot venitul precum scriu diresele ca săi fie lui şi de la domniia mea diriaptă ocină şi uric de întăritură stătătoare în veci şi altul nime să nu să amestice peste această carte a domnii mele.

velt 7267 Mart 10.

Obs. Cerchezenii de la Botoşani au fost în secl. XVII-a a lui Ion Carenco; de la acesta a trecut la Ion Părvul, apoi la nepoţii lui D. Tărsinarul şi fraţii săi, care la 1719 (7227) împreună cu femeea sa Paraschiva o lasă fiului lor Ion Tarsinarul blanar. In 1735 Ioniţă blanarul moare, iar femeia lui, Zamfira, îi vinde lui Zaroh armanul fiul lui Marderos din Iaşi. Ceilalţi fraţi ai lui Ioniţă blanariul — Constantin şi Gheorghe Tărsinariul iscălesc şi ei zapisul. Aniţa nevasta lui Zaroh armeanul vinde Cerchezenii lui Stefan Bosie jicnicerul iar acesta îi schimbă cu Zaharia uricarul. De la acesta o ia în schimb C. Cogălniceanul vel stolnic. dându-i părţile sale din Iucşăşti la Roman.

— *Târsinarul* e cel ce face *tărsine*, (sl. *trusa*, *trusina*, *seta* (bădănă), panni e pilis facta, cilice, corde de poil de chèvre, bremse, haarseil, frein, taon.

XLVII. *7267 April 30 (1759)*. C. Kogălniceanul stolnic ia de la cumnatul său Nastasă Cazimir Iucşăştii şi dă un salaş de ţigani.
(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

† Constandin Kogălničan stolnic adiverez cu acestu zapis la mâna dmsale. *cumnatului Năstas Cazamir*. să să ştie că de a mea bună voe. am făcut ačastă tocmală şi schimbătură datumiau dmnalui toate părţile de moşie čau avut în satul *Iucşăştii* ot Roman, de danii şi cumpărătur. de pe moşul său Cazamir sluger. cu toate zapise şi scrisori čau avut. care sau şi preţuit ačastă moşie frăţeşte drept 150 lei, şi neprimind cum-

www.dacoromanica.ro

natul Nastas bani au cerşut ţigani. şi ni am aşăzat precum am pohtit. iam dat un sălaş de ţigani anume Miarla cu ţiganca lui Varvara şi cu 3 copii. iarăşi băneaşte preţuiţi drept 120 lei. care ţigani şi eu iam fostu luatu de la dmlui Vasilie Buhăescu biv vel pah. cu acest preţ precum mai pre largu arată şi zapisul dmsale paharnicului Vasilie Buhăescul care lam dat tot la mâna dmsale cumnatului Nastas. iar de ar eşi aceşti ţigani cu vreo pricină să aibu eu a răspunde şi săi fie dumsale drepţi robi ţigani stătători în veci şi cu toţi ficorii lor ce sar mai naşte dintru dânşii. şi pentru credinţa am iscălit împreună cu alţi boeri şi oameni buni ce sau întâmplat.

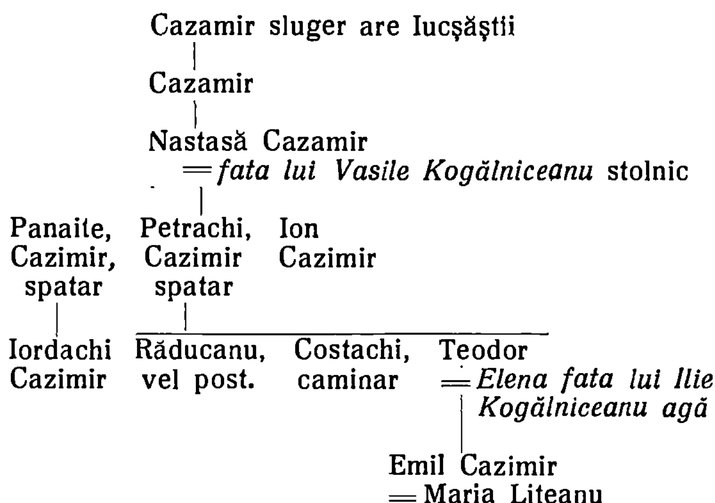
It 7267. April 30.

Constandin Kogălničanul biv vel stolnic.

Obs. Soţia lui Cost. Kogălniceanu a fost Safta; Prin urmare Nastasă Cazamir ţinea în căsătorie o soră de a lui Const. Kogălniceanu.

Cazamir, Cazimir, însamnă Störenfried = stricător de pace, troublefête. Cazamireştii au avut îndoite raporturi de înrudire cu Kogălnicenii. Acest Tanasă Cazamir a fost ginere lui Vasile Kogălniceanu vel căpitan, şi cumnat cu Const. Kogălniceanul stolnic şi cu Nec. Kogălniceanu pitarul.

Iată o spiţă Cazimirească:

www.dacoromanica.ro

XLVIII. *7268 Dec. 1 (1759).* Scrisoare ce M. Cehan med. dă log. Şt. Roset că are voe să-şi ţină case în Păhneşti, de şi locul nu e a lui.
(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Adecă eu Mihalachi Cehan biv vel med. dimpreună cu fii mai datam adevarată scrisoarea noastră la mâna dmsale giupânului Stefaniţă Rusăt, vel logoft. că fiind şederea noastră pe o moşie a dmsale anume Păhneştii de câţiva ani. *şi acmu la vremea Tatarilor arzîndunea casilea*, iarăşi niam rugat dmsale să ne lasă ca să ne facem casă iarăş pe moşia d-msale şi dmlui niau dat voia. ca să ne facem case. înse cu tocmală de am dat această scrisoarea la măna dmsale că noi navem nici o triabă cu moşiia dmsale *Păhneştii, i cu Tinteştii, i cu Horjăştii carea sântu tot întrun hotar*, ce sintu dreptea moşii a dmsale. şi noi navem nici un amestec. la această moşii nici noi nici nimeni din niamul nostru. şi această mărturie am făcuto înaninte svinţii sale părintelui Episcopului de Huşi, viind sfinţie sa de au hotărât acestea moşii şi pentru credinţa neam iscălit.

It 7268 Dec. 1.

Mihalache Cehan biv vel medelnicer.
Toader Cehan biv vtori medelnicer.
Ioniţă Cehan biv vel căpitan.
„şi această scrisoare sau făcut înaintea noastră carea şi de noi sau iscălit.

Inochentie Episcop Huşului.

Obs. Răzeşii Cehăneşti ce dau acest zapis la mâna vel log. Stefan Roset, se găsesc în arburele genealogic al Racoviţeştilor (Surete VIII arburele) şi anume:

Apostol Cehan
= fata Bolei vornic
|
Neculai Cehan
|
Mihalachi Cehan medelnicer
|
Ioan Cehan, Toader Cehan şi Zaharia Cehan post.

După spiţă ar urma că Mih. Cehan med. de la 1759 era văr primar cu Ion Racoviţă vornic, tatăl lui M. Vodă Racoviţă, ceia ce nu corespunde cu anii generaţiilor. Ramura răzeşască a Cehanilor, a uitat să arăte la judecată *cel puţin 2 generaţii de Cehăneşti*, urmaşi ai lui Apostol Cehan, ginerele vornicului Bolea.

---

www.dacoromanica.ro

XLIX. *7269 Dec. 1 (1760).* C. Kogălniceanu stolnic schimbă cu V. Buhăescul pah. dându-i moşia sa Borosăştii pe Prut pentru un sălaş de ţigani.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Vasilie Buhăescul biv vel pah. adivereazu cu acest adivărat zapis al mieu la mâna dumisale *Costandin Kogălnicianul biv vel stolnic*, să s ştie că din bună voe me am făcut aciastă tocmală şi schimbătură cu dumlui stolnicul datam eu dumisale stolnicului nişte tigani din drepţi ţiganii noştri un sălaş întreg anume Miiarla ţiganul ficiorul lui Toader nepot lui Enachie Tărşe cu ţiganca lui Vărvara şi cu toţ copii lor care ţigan este meşter de hiar, şi dumealui stolnicul niau dat noaî schimbătură neşte părţi de moşie cumpărături ciau avut la sat la *Borosăşti* pe Prut în ţinutul Eşului, după cum mai pe largu arată zapisul dumisale stolnicului ciau dat şi dumnealui la mâna noastră pe această schimbătură, însă să să ştie că preţul acelor cumpărături de moşie a dumisale stolnicului sau socotit o sută şi dzece lei, şi preţul ţiganilor aici sau hotărât ţiganii cei de slujbă 30 de lei sufletul, şi cei mici ce nus de slujbă câte cincispredzece lei sufletul şi noi am dat dumisale trei suflete de slujbă şi doaî suflete mici şi iam dat dumisale şi scrisorile cele vechi 'ciam avut pe aceşti ţigani, şi de acum înainte săi fie dumisale drepţi robi în veci, şi de vor eşi ţiganii cu vreo pricină noi să avem a răspunde şi a îndrepta, dumlui stolnic să nu s supere şi moşiia dumisale de va eşi la vro pricină asemenea dumnealui stolnic să răspundă şi să îndrepteză noi să nu ne supărăm şi pentru credinţa am iscălit.

It 7269 Dec. 1.

Vasile Buhăescul biv vel pah. adeverezu.

Ştefan Buhăescul biv vel comis adeverezu.

Inochentie Episcop Huşului martur.

Obs. Boroseştii sat pe Prut, în ţinutul Iaşilor, nu e acelaşi cu Boroseşti de la Vaslui. Boroseşti, ne duce la tulpina **Boros,** ung. *boros*, beţiv, angeheitert, benebelt; boros hordó = dar Weinfass.

www.dacoromanica.ro

L. *7270 Sept. 1 (1761).* Inochentie Episcopul de Huşi face danie un bătrân din Dinţeni, finului său din botez Ion Kogălniceanu, fiul stol. C. Kogălniceanu.

(Arhiva M. I. Kogălnicianu, Bucureşti).

Inochentii Episcop Huşului adeverezu cu aćastă adevărată scrisoare a noastră precum că luînd noi fiiu *din sfântul botez pe Ioan fiiul dumisale lui Costantin Kogălniceanul biv vel stolnic*, voitam după datorie al şi dărui cu cevaşi daru statornicu pentru pomenire noastră, deč având *schitul Brădiceştii ce este metoh Episcopii Huşului* o parte de moşie din satul *Dinţenii* la ţinutul Fălciiului care sat înblă în trei bătrâni, adică, un bătrân a Brădiceştilor, *şi un bătrân a dumisale stolnic Costantin Kogălničanu* şi un bătrân a Căpitanului Zahariei, care parte de moşie a Brădiceştilor, a treia parte din satul Dinţenii am dato danie finului nostru lui Ioan, întru pomenire noastră, deci de acmu înainte săi fie lui ocină şi moşie în veci, şi poftim şi pe alţi fraţi Episcopi ce vor fi de Dumnezău rânduiţl în urma noastră cu păstorie la acest arhierescu scaun, să nu strici ačastă puţină danie ce am făcuto finului nostru lui Ionu, fiindu că ačastă bucăţe de moşie era depărtată de mănăstire, cărie nui aduce nici un folos, ce noi am cumpărat cu drepţi banii noştri pentru ačastă bucăţe de moşie, alte părţi de moşii pe Crasna, mai aproape de Brădiceşti, şi mai cu venit, anume *Idrineştii*, toată parte lui Bârsă ce i să va alege parte lui dintracest sat. Aşijderea am mai cumpărat şi a şasa parte din satul Echimeştii în care sat mai are Brădiceştii cinci părţi şi cu ačasta a şese parte ce o am cumpărato noi, au rămas totu satul Echimeştii a mănăstrii Brădiceştilor. Deč iată că nu cu paguba mănăstirii am făcut noi ačastă danie finului nostru, ce încă cu mai mult folos, şi pentru mai bună credinţa iscălitam însumi eu, iscălind şi alte obrază de cinste ce sau întâmplat la aciastă danie.

It 7270 Sept. 1.

Inochentie Episcop Huşului adverezu.
Manolachi Costachi vel logofăt.
Mih. Sturza vel vornic.
Darie Donici vel paharnic.
Costandin Grečanul vel stolnic.
Iordache vtori logofăt.
Neculai camaraş de izvoade.

www.dacoromanica.ro

Notă. Asupra schitului Brădiceşti avem ştiri complecte în Episcop Melhisedec «Cronica Huşilor» p. 149: Incă supt Ilieş şi Ştefan, pe la 1434 trăiau 2 fraţi: Moise vornicul de gloată şi Tador spatariul; pentru slujbele lor capătă danie de la Ilieş şi Ştefan Tador spatariul satul Brădiceştii pe Crasna, *unde a fost Albu şi Bradici,* mai în sus de Nicoreşti, iar Moisă vornicul de gloată un alt loc în pustiu, cât pot trăi 5 sate.»

Venind în scaun Varlam I, la 1692 întemeiază schitul Brădiceşti, şi începe a primi danii de la diferiţi creştini pravoslavnici:

In 1691 Dec. 28. Maria logofeteasa lui Neculai Racoviţă dărueşte seliştea Brădiceştilor.

In 1692 Mart 22, un Andrei dărueşte iazul Armăşenilor.

In 1693 Grozava dărueşte partea ei din Brădiceşti; iar Arventie dă 6 pământuri din Mândreşti.

In 1694 V. Bărbosul dărueşte partea sa din Botneni.

In 1695 Varlaam dărueşte părţile cumparate din Tălpigeni şi Buneşti.

In 1696 Maria lui Frătiţă armaşul dărueşte seliştea Căbiceştilor; Episcopul Varlaam dărueşte Răspopii de la Vaslui; răzeşii Neculai, Ştefan şi Cristea dăruesc părţile lor din Botneni; Asemenea şi Agafia vinde partea ei din Botneni.

In 1697 Grigoraş dărueşte partea sa din Botneni, Maria log. Racoviţă dăruieşte părţi din Răspopi; Vasile Costachi vel vornic dărueşte partea sa din Dolheşti; Palaghia Ieremiasa dărueşte o prisacă din Tălpigeni.

In 1698 schitul mai primeşte danii de la popa Calistrat, diaconul Daniel (iazul Armăşenilor), preutul Varlaam (Nicoreşti). Maria log. Racoviţă (Tălpigeni) Nan uşeriul (părţi din Botneni, şi Dolheşti), Irina dă părţi din Dolheşti.

In 1699 Varlam cumpără părţi din Buneşti şi Căbiceşti.

In 1700 Varlaam cumpără părţi în iazul Armăşenilor, părţi în Buneşti; Ruxanda dărueşte partea sa din iazul Armăşenilor; Stefan Paleş dărueşte părţile sale din Nicoreşti; el mai dărueşte părţi din iazul Armăşenilor. D. Cuza vornic dărueşte părţile sale din iazul Armăşenilor; Irimia Crăčun dă părţile sale din Dolheşti şi Botneni.

In 1701 se mai capătă danie de la Dumbravă (iazul din Armăşeni), pr. I. Tutovanul (părţi în Botneni), de la Iorga (în Buneşti şi Căbiceşti) de la Axinia (din iazul Armăşeni), de la Nichifor zet *Aliuş* părţi în Brădiceşti, Grozava Aliuş părţi în Tălpigeni. In acest an Varlaam face o strană la schit „Varlaam Episcop Huşchii vlet 7209“. In acelaşi an mai dau danie V. Toma şi N. Grecul.

In 1702 Nastasia Zberoae dă părţile sale din Brădiceşti; Chenan călugăr dă părţile sale din Tălpigeni: asemenea dă şi Maria fata popei Strătulat. Alţi 4 răzeşi vând părţile lor din Tălpigeni. Un Toader dă o vie la ochiu (Huşi).

In 1703 T. Huhulea vinde părţile sale din iazul Armăşenilor; preutul Ilie dă schitul Pojorenii; Nastasia Zberoae dă părţi din Brădiceşti şi Tălpigeni. Ioniţă dă iazul din Giurgeşti, *Ion Aliuş* din Tăoşti dă partea lui din Tălpigeni.

In 1704 se cumpără părţi din Buneşti şi Căbiceşti, I. Fulga dă par-

www.dacoromanica.ro

tea sa din iazul Armăşenilor, C. Chirilă îşi dă şi el partea sa din iaz; călugărul Ioanichie dă partea lui din Măndreşti: Pascal îşi dă partea lui din Dolheşti şi Botneni. Comisul Andrei îşi vinde partea sa din Ichimeşti.

In 1705 călugărul Ioanichie ficiorul lui Mereuţă Hărcei hărăzeşte schitului părţile sale din Măndreşti *şi din Dinţeni*, iar Ilinca Sacotă dărueşte părţile sale din *Orţăşti*.

Intre zecile de donaţii şi cumpărături ulterioare notăm dania lui pr. Ilie Ostachi a părţilor sale din *Brăteni*.

Iată acum explicat cuprinsul actului de danie al Episcopului Inochentie Episcopul spune că Dinţenii umblă în 3 bătrâni: *Brădiceştii, Cogălniceanul şi C. Zaharia căpitanul.* Spusele Vlădicăi de Huşi nu corespund adevărului istoric, întru cât Sfsa se mulţumeşte a numi bătrânii după proprietarii din acel an: căp. Zaharia, C. Kogălniceanul şi Schitul Brădiceşti.

Cu 2 luni înainte de 1 Sept.. în 23 Iunie 1761 căpitanul Zaharia arată că el avea părţi în Dinţeni, din bătrânul *Spicului*. şi capătă carte de giudecată de la marii boeri contra răzeşilor de Dinţăni. (Surete XVII, 57).

LI *7296 Iunie 27 (1761).* Buzeni II 16. Carte de judecată vel vornic. Iordachi pentru Buzeni, lui C. Kogălniceanu contra Arhipeştilor.

Venitau înaintea noastră dmului *Constandin Kogălnicianul biv vel stolnic* şi niau | arătat jalobă asupra lui *Iordachi Arhip,* | zicând dum. că la *let 7268 Mart 12* ar fi cumpărat o moşie | anumea *Buzenii* ce iaste la ţinutul Hărlăului, de la un *Gligoraş* | *Arhip, fičorul lui Gavril Arhip,* carile iaste *văr premare* | cu acestu Iordachi Arhip, şi la vreame când au cumpărat dumnealui | ača moşie de la Gligoraş Arpip nu sau întâmplat aicea Iordachi | Arhip ca să iscălească în scrisoare ča de vânzarea, *fiind* | *dus la Ţarigrad cu stăpânul său.* şi după ce *au venit de la* | *Ţarigrad,* au cercat pe *dum stolnic Kogălniceanul* cu scrisoare pentru cum | părătura acei moşii. arătândui că nu sar fi căzut dmsale | să cumpere, *fiind strein,* şi că nul va lăsa el pe dmnealui, să | intre întrača moşie, şi va întoarce banii, zicând că | iaste şi rudenie şi are şi parte în Buzeani de pe tatăsău | Lupul Arhip. la care cuvinte, nič dmlui stol. nu | iau stătut pricină, ce după dreptate ce i să cădea, iau răspunsu | ori să întoarcă banii čau datu pe moşie, lui Grigoraş Arhip | ori să iscăliască zapisul cel de vănzare. dar Iordache | Arhip găsind oareşcare pricină că iar fi văndut vornicu Gligoraş şi partea lui din Buzeani, nau vrut nici să întoarcă banii | nici să iscălească, şi au tot urnit vreame din zi în zi | la care pricină cercetândus de au avut parte în Buzeani Iordache | Arhip

www.dacoromanica.ro

fičorul Lupului Archip, şi de au vândut vărusău Gligoraş | după cum au arătat Iordachi, sau aflat cu adevărat că au avut a patra | parte de sat după tatăsău Lupul, dar mai având Gavril Arhip | tatul lui Grìgoraş şi cu fratesău Lupul Arhip, tatul lui Iordachi | a patra parte de sat de Orăşeni, moşie părinţască, au vănduto | Lupul Arhip tatul lui Iordachi, răpousatului Sturzii logoft. | şi au vândut şi partea lui, şi partea frăţinăsău lui Gavril, şi | pentru ača parte a lui Gavril Arhip, din Orăşeni, čau vânduto Lupul | Arhip, au rămas să stăpâniască Gavril Arhip partea Lupului | din Buzeani, şi cu ačaste pricini urnind vreme şi nedând | nič banii, nič iscălind scrisoare; sau *pus şi zapciu* | *un vornic de poartă* lui Iordachi Arhip ca ori să iscălească | ori să dea dmsale stol. şi iarăşi urmînd sizeane şi | dosind nič cu zapciu nau vrut să dea bani, nič să iscălească zapisul. | pentrn care sau dat ačeastă scrisoare de la noi | la mâna dmsale *stol. Kogălniceanu* ca săi fie de credinţă. întru care | am iscălit.

It 7269 Iuni 27 dni

Iordache vel logofăt.

LII. *1763 Mart* (regeste). Din diata lui C. Kogălniceanu stolnic, părţile lăsate fiilor săi Gheorghe Kogălniceanul şi Ioan Kogălniceanul.

Insuşi ce adevărată diată a bunului mieu Costandin Kogălnicianu, care este cercetată şi încredinţată la anul 1772, Avgust 3. din porunca divanului de către Dosofteiu Episcopul Rădăuţului, pitarului Necolai Cogălnicianu şi Petre Cheşcul şatrar, părintele răpăusatului stolnic Keşcu, prin care aciastă diiată bunul mieu, împarte pe toţi copii săi cu moşiile şi avere ce au avut şi dă *unchiului mieu Gheorghe Kogălnicianul* (pe care îl clironomisim noi ca nişte drepţi nepoţi de frate, căci *nau fostu însuraţ, şi nu iau rămas alţi clironomi* | moşiile în gios însemnate, care să stăpânesc de casa stolnicului Keşco:

„Satul *Bolţuneştii* din ţinutul Lăpuşnei pe apa Lăpuşnii sat întreg, carele îi este cumpărătură de la Sandul ispravnicul de copii, şi de la Onică ficiorul lui Ioan Botezatul.

— Parte din *Făureşti* şi parte din *Dragomireşti* iarăşt alăture cu Bolţuneştii, pe care le are cumpărate tot de la Sandul stegariu şi sănt alese şi hotărâte.

www.dacoromanica.ro

— Giumătate din bătrân, adică a patra parte de sat din *Costeşti*, de la ţinul Lăpuşnei pe vale Bujorului, din 2 bătrâni ce umblă satul, *care îi este danie de la Costandin vornic de Huşi, nepot lui Ion Gonţa*, dintrun bătrân ce este parte lui în giumătati.

— Giumătati din bătrân, adică a patra parte de sat de *Tălăeşti* din ţin Lăpuşnei pe vale Călmăţuiului, supt Movilele Gemene. la izvoare, din doi bătrâni ce umblă satul care îi este iarăşi danie de la Costandin vornic de Huşi, din trei bătrâni ce este parte lui în giumătate.

— „O parte şi jumătate cât se va alege, adecă giumătate din trei părţi dintr'un bătrân din satul Mălăeşti, de la ţinutul Lăpuşnei, în gura Càlmăţuiului, din partea lui Costandin vornic, nepot lui Ion Gonţa, din trei bătrâni ce umblă satul, care îi este danie de la dânsul.

Asemine şi *tătânimeu lui Ion Kogălnicianul*, pe lângă alte moşii şi averi îi lasă şi aceste în gios însemnate:

— Doî părţi de sat, adică doi bătrâni din satul *Dinţenii* de la ţinutul Fălciului din trei bătrâni ce umblă satul doi bătrâni, însă un bătrân întreg, parte lui Ioanichie călugărul, ce este dată danie de Inochentie Episcopul de Huşi tătânimieu, şi a tria parte dintr'un bătrân şi cu vad de moară ce este cumpărată *de bunul mieu de la unchiusău Andreiu Kogălniceanul*, toată partea ce au fost a Sandului Kogălniceanul, pe care au avut cumpărătură de la Toader Miclan; şi doî părţi iarăşi din trun bătrân ce au avut luat de la răzăşi cu giudecată pentru un bătrân ce iau fostu vândutu din Boroseşti de la ţinut Eşului, si au eşit vânzare lor ră.

— „A patra parte de sat, adică un bătrân din satul *Brătenii* de la ţinut Fălciului din 4 bătrâni ce umblă satul, carele îi este cumpărătură de la Dumitraşco feciorul lui Ion Cocăi, şi de la varăsa Merla.

— „Un loc de prisacă şi cu vie şi cu pomet, iarăşi din hotarul Brătenilor, carele îi este osebită cumpărătură de la Merla fata lui Dumitraşco Coca, şi de la feciorii ei Zamfira şi Safta.

„Un loc de prisacă cu livadă de pomet la *Arsură* în ţinut Fălciiului, care îi ieste chironomie; deci şi aceste săntu şi au fost în stăpânire răpăosatului stolnic Keşcul.

www.dacoromanica.ro

Obs. Intru cât din această diată reiese că C. Kogălnicianu stolnicul se apropiase de sfârşitul carierii sale, e locul de a vedea ce pagini îi consacră fiul său Enache Cogălniceanul, cronicarul, în cronica sa, „şi înştiinţându-se Domnul (C. Vodă Racoviţă) de la *mine Enachi Kogălniceanul, ce eram comis al doilea*".

Supt a doua domnie a lui C. Vodă Mih. Cehan Racoviţă în 1755 începându-se a se face casele despre Doamna, care erau cum le lăsase Măria sa dintru cea dintâi domnie, învălite cu răgoz, ca să nu se strice bolţile, îndată au chemat pe vistierul cel mare (adică pe D. Paladi) şi au poruncit la ţinuturi să tae cherestea şi să cheme şi calfa să facă izvod, orânduind *Vodă pe Costantin Kogălniceanul vel medelnicer, cheltuitor şi pe frate său (Enachi Kogălniceanul) vatavul de aprozi mumbaşir asupra acestei trebi.* Şi aşa s'au apucat de lucru, care cu mare peire, până în iarnă abia s'au gătit, după cum se văd, făcând şi feredeu, casă minunată, formă şi Grecească şi Moldovenească. Care în zioa de Sfete Neculai s'au mutat Domnul în ele. (Let III² 230).

La slujba pentru desfiinţarea cu afurisenie a văcăritului, fiind adunat în Iaşi la Mitropolie tot norodul „Domnul a rânduit pe *Kogălniceanul* (Enache) vătavul de aprozi de a strâns toată boerimea şi mazili şi neguţători şi toată ţara ce se adunase de au mers la Mitropolie la sf. Leturghie. (Let III² 230).

Venind în scaun Scarlat Gr. Ghica Vodă „văzând că visteria n'o primeşte nimene, Domnu au adus *pe Costantin Kogălniceanul medelnicer şi la făcut vel stolnic* şi vechil visteriei celei mari, zicândui Domnul ca săl vază. Atunci (în 1758) au stătut cu toată silinţa, tocmind isprăvniciile pe afară făcând oameni de treabă, învăţândui în ce chip vor urma la toate; care în puţină vreme au îndreptat toate ţinuturile şi visteria, de era cu mirare tuturor începând a veni bani la visterie" (Let III² 236).

Chemarea aceasta a lui Cogălniceanu întru îndreptarea finanţelor ţării după planul lui Stăvărachi dohtorul, a consacrat neamul Cogălnicenesc în analele politice ale ţării şi a fost punctul de plecare a înaintării urmaşilor în treptele vieţii politice. In adevăr după cartea gospod a lui Matei Ghica Vodă din 1756 Mai 1, reiese că atât căpitanul Vasile Kogălniceanul, tatăl lui Costantin stolnicul, cât şi Sandul Kogălniceanul au avut şi alte prilejuri de a eşi din ţară, căci zice cartea domnească: „*şi mai în trecuţii ani înstreinânduse părinţii lor* (a lui C. Kogălniceanul şi Nec. Kogălniceanul) *din ţară*"; iar mai jos zice: „*şi apoi viind şi părinţii lor din străinătate*". In această ducere şi întoarcere avutau prilej a lega prietenii atât cu membrii din familia Racoviţă cât şi mai ales Ghica, cari au orânduit pe C. Kogălniceanul în însărcinări grele şi de încredere.

Fostau dar acest C. Kogălniceanu vel căpitan, vel stolnic, ţiitor al visteriei ţării, un *ad interim,* un om nou în viaţa politică a Moldovei, *homo novus,* care a cinstit neamul, prilegiuindu-i-se urcarea lui în ochii ţării.

— Legând numele ar reieşi această încrângătură pentru generaţiile de după Vasile Kogălniceanu, vel căpitan şi cu moşiile lor:

www.dacoromanica.ro

Sandul Kogălniceanul

Vasile Kogălniceanul, stolnic | Anuşca, căpitan | Andrei Kogălniceanul

Constantin Kogălniceanu = Safta | Enachi Kogălniceanu, med. şi stol. | Neculai pitar vornic de C. Lung. medelnicer

Gheorghe, sterp | Ion, are: | Enachi, vatav

Bolţuneştii are (Lăpuşna)	Dinţenii 2 bătrâni
Făureştii (parte) «	Brătenii 1 bătrân
Dragomireştii « «	Brătenii o prisacă
Costeştii ($^1/_4$) «	Arsura o livadă
Tălăeşti ($^1/_4$) «	
Mălăeştii ($^1/_2$ din $^1/_8$ din bătrân	

Ion este tatăl lui Ilie Kogălniceanul

Acestea le trăgea de pe străbunul său Constantin Kogălniceanul, vornicul de Huşi, de supt Vasile Lupul, care şi el era nepot lui Ion Goanţă.

Iată ce scrie A. Pap. Calimah în Notiţele sale despre Botoşani (pg. 54).

„1811 Sept. 15 Vinere spre Sâmbătă, la 8 ceasuri de noapte au răposat unchiul nostru Gheorghe Kogălniceanul şi s'a îngropat la biserica Talpalarilor în Eşi, din a stânga mormântului, unde sânt îngropaţi şi maica sa Safta, soţia cea dintăi a stolnicului Constantin Cogălniceanu, şi alte neamuri Kogălniceneşti".

Această notiţă e scrisă pe o Psaltire greacă, tipărită la Veneţia în 1740 şi fostă proprietatea lui Ion Kogălniceanu, frate cu Gheorghe Kogălniceanu, mort fără copil, (o. c. pg. 55).

LIII. *7271 April 2 (1763)*. (Copie de pe un suret). Cartea de judecată a lui Man. Costache vel log. în pricina dintre un Ioniţă şi Gafiţa pentru Brăteni, a patra parte (un bătrân) ce urmează a-l stăpâni pe din două.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Facem ştire cu această carte de giudecată că din luminată poronca, pre înălţatului domnului nostru măriia sa Grigori Ioan Voevod, sau giudecat de faţă înaintea me, Ioniţă din Ghermăneşti, fecior lui Simion cu Gafiţa Pulberoaia, fata lui Postolachi Puţuntelu, nepoată lui Ştefan Musteaţă, strănepoată Vărvarii, jăluind Ioniţă că având el moară în *Brăteni* la Fălcii un bătrân a patra parte din Brăteni, împreună cu Gafiţa au apucat stăpânind tatăl său, împreună cu Gafiţa, şi da dejmă în doî cu tatăsău. Acum de cinci ani nui dă nimica, şi au început a vinde şi din moşie. Fiind şi Gafiţa de faţă nau tăgăduit că nu au îm-

www.dacoromanica.ro

părțit dijma, dar zisă că numai odată au împărțit, pentru că au strâns el dejma și zăsă cum nul știe pe Ioniță a fi moșinaș cu dânsa întracel bătrân și am întrebato dar puteaua să giure ia, că nui moșan acolo, ia au răspuns că na giura că nul știe din cine să trage; și leam pus zi ca săși aducă dovezi, să să îndrepteze, și acum la zi au adus Ioniță o mărturie de la patru oameni bătrâni, din Ghermănești, anume Ioniță, și Măriianu, și Pascal Vrabie și Iftime Cazan încredințată cu iscălitura dumisale is. Arghir medelnicerul ot Fălciu scriind în mărturie lor că ei au apucat pe părinții lui Ioniță și a Gafiței împărțind un bătrân în doâ; a patra parte din Brăteni, cum mai pre largu arată mărturia lor, și am giudecat să stăpânească și de acum giumătate de bătrân Ioniță și giumătate de bătrân Gafița, precum au stăpânit și mai nainte partea lor, și să întoarcă Ioniță patru lei Gafiței, din opt lei, ce au cheltuit ia până au scos moșiia de unde o dedesă un moș al lui, pentru cari bani ci au cheltuit am văzut și o mărturie a dumisale logofătului Ștefăniță Roset; iar pentru dijma ce cere Ioniță de la Gafița de cinci ani, lam rânduit săși întrebe cu cei ce au cumpărat venitul moșiei, și cu Gafița acolo înaintea d-lor is. de ținut și după hotărâre giudecății am dat această carte de giudecată la mâna lui Ioniță sân Irimia. ca săi fie de credința.

It. 7271 April 2.

Manolachi Costachi vel lg.

Obs. Copia aceasta este scrisă în 1830 Noemb. 5. „de pe cea adevărată scrisoare care se află la mâna lui Sârghie Buștuc din Ghermănești.

Vasile Glodianu is.

LIV. *7271 Iuli 2 (1763) Botoșani.* Regeste. Pentru un loc de dughene la Botoșani a Saftei C. Kogălniceanu stolniceasa.

„Intăi am întrebat pe dumneaei stolniceasa (Safta Cost. Kogălniceanu) cu ce stăpânește acest loc (de dughiană în Botoșani). Dumneaei neau arătat un zapis de cumpărătură de la un Solomon Jidov din veleat 7271 Iulie 2, în care zapis este iscălit dumnealui clucerul Manole ce au fost vornic la acea vreme *aice* la Botoșani și Anania biv vornic și Ioan Protopopul și Ghe-

www.dacoromanica.ro

rasim egumenul de la mănâstirea Sf. Neculai (din Popăuţi) şi alţi târgoveţi moldoveni şi jidovi, rudeniile vânzătorului".

Din cartea de judecată din 1776 Iulie 16.

LV. *1764 Iulie 29.* Carte de judecată a trei boeri mari în pricina unui amanet pentru bani, a zapiselor moşiei Şendrenii de peste Prut între post. Nec. Kogălniceanu şi Maria Chiciormăneasa.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti, apud. Surete ms. VII, 201).

Facem ştirea că din luminată porunca preînalţatului domnului nostru măriia sa Grigorie Alexandru Ghica Vodă sau giudecat de faţă înaintea noastră dmnealui *pitar Neculat Kog.* cu Marica Chirciormăneasa dela *Podul lui Gherman*. jăluind Măriia că încă de la Gavril ot. vist. au luat în 2 rânduri 21 lei şi şau pus zălog. scrisori zapisă de parte ei de moşie din *Şendreni* din parte din gios, ce este şi de ceia parte de Prut şi de iasta parte, şi acei bani iau luat ca săi vândă moşia. şi alţi bani nu iau mai datu nici zapisăli. şi acum zapisăli fiindu la *dmlui pitar Neculai* Kog. nu va să i le de cerândui banii cu *dobânda lor cap la capu.* D-nului pitar Neculai Kog. au răspunsu că *după rudeniia* au rămasu epitropu fiindu că Gavril ot vist. cu soţul său sintu răpăosaţi, şi liau rămas un copil. şau arătat zapisul Marii Chirciormăneasa din veleat 7259, Febr. 2. întru care ia însuşi adevereşti cau luat acei bani cu vade până la *mezupăresii* şi şau pus zălog. zapisăli moşii. şi de 13 ani până acmu nau mai dat banii. săşi scoată zapisăli şi pentru că nici venitu de pe moşiia nau luat, au răspunsu că de să cadi săi de banii cu dobândă, săş ia zapisăli moşii şi la aceasta am socotitu de vreme că în zapis nu scriia banii cu dobândă şi cel čau datu banii încă au murit, dobânda pe bani să nu mai ia pitar Kogălniceanu ci dândui acei bani 21 lei, săi de zapisăli fămeii. dar pentru cau mai răspuns pit, Neculai Kog. că Gavril ot vist. cealaltă giumătate de Şendreni, parte din sus o are moşiia a lui, de cumpărătură şi de sar scula Marie Chiciormăneasa să vândă parte ei din ce din gios. nar ave dreptate copilul lui Gavril ot vist. să o cumpere; la aceasta aşa am socotit că este cu dreptate de vremi ci Mariia Chiciormăneasa afară de rudeniile ei, de ar scoate moşiia vânzătoare la alţii or cear da răzăşii

www.dacoromanica.ro

sau străinii volnic este copilul lui Gavril ot vist. să de acei bani şi el să o cumperea. pentru că Mariia Chiciormăneasa singură prin jaloba ei adevereşte că acei bani au luat asupra moşii să o vânză şi apoi nici dobândă pe bani nau luat pitar Neculai Kog. această înştiinţăm.

Ştefan Rosăt vel logofăt. 1764. Iuli 29 dni
Ion Sturza vel vornic.
Lupul Balş vel vornic.

LVI. *7273 Fevruar (1765)*, regeste. Pentru Şendrenii de la Prut a lui Neculai Kogălniceanu.

(Apud Surete ms. VII. 17).

Ioan Stroe ruptaş şi cu femeia sa Dumitra şi cu copii lor Aniţa şi Condurachi, şi Ioniţă brat (frate) Dumitrei, strănepoţi lui Costandin diacul vînd cu 40 lei noi vel visternicului Ioniţă Cantacuzino partea lor de moşie din „*Şendreni ce este la malul Prutului în ţinutul Eşului*", întru cât d-lui vel visternicul Ioniţă mai avea în Şendreni o parte luată cu schimbătură de la Chiciormăneasa, „toată partea care este în jumătate sat de Sendreni, între partea care iaste a lui *Neculai Kogălniceanul* şi între partea de moşie tot din Şendreni, ce are mănăstirea Cetăţue, ace parte' de moşiĭ din Şendreni, câtă iaste între moşia Cetăţue şi între moşia lui *Neculai Kogălniceanu* este toată a noastră".

LVII. *1765 April 19.* Jalba lui Iordachi Arhip contra lui Cost. Kogălniceanul stolnic pentru moşiile Buzeni şi Zeiceşti ot Hărlău. (Buzeni II. 18)

Pre Inălţate Doamne,

Jeluescu milii mării tale asupra dmisale *stolnic Costandin Kogălniceanul*, că avându eu doao moşii anume *Buzènii şi Zeiceştii* ot Hărlău, împărţitoare cu un *vâr primar al mieu Grigoraş, feciorul Lupului Arhip*, după moartea părinţilor noştri, rămâind vârul meu mai în vrâstă de cât mine, au rămas el de şede pe aceste moşii ca se se chivernisească păn când aş ave şi eu trebuinţe de moşii, rămâind şi toate scrisorile în mâna lui ; şi

www.dacoromanica.ro

întâmplândumise de mam dus la Ţarigrad, sau sculat vărul mieu Grigoraş şi au vândut satul Budzenii cu totul dmisale *stol. Kogălniceanului*; şi viind eu şi aflând vândzarea čau făcut, am apucat pe dmnelui stolnic Kogălniceanul, şi am vrut sei întorc banii pe ğumătate de sat, partea lui Grigoraş, iar partea mea pol sat să mil de fără răscumpărare, şi săş caute cu vândzătoriul, şi dmnealui nau vrut, ce îmi ceria sei dau banii şi pe moşiia mea şi dzicândumi dumnealui se mă ğudec întăi cu Grigoraş, lam apucat pe Grigoraş şi începând el am dzice că aş avea numai o a patra parte în Budzeni, şi fiind şi scrisorile toate rămase în mâna lui, nau vrut să le scoată şi iam făcut carte de blestem ca se mărturisască adevărul şi lam tras şi la ğudecată şi el nau vrut să ste ci au fugit la ţară, şi trimeţindui *om domnescu* săl aducă, el sau făcut bolnav şi nau vrut să vie, ce sau dus la dmnelui *stol. Kog.* la Sučava şi după aceia i sau tâmplat boală şi au şi murit, şi eu iarăşi am scris dmsale *stol. Kog.* că am luat bani cu datorie săi dau pe ğumătate de satu parte lui Grigoraş şi dmlui miau făcut răspunsu că eu aş ave numai a patra parte iar nu ğumătate de sat şi eu încă şi aşa mam priimit sei dau banii pe 3 părţi şi a mea să rămâe numai a patra parte caş fi avut precum zice dumnalui; dar dumnalui nič aşa nau vrut, şi eu neavându scrisori la mână cu care sei răspundu, şi iind că şi ceelantă moşiia Zăiceştii încă partia sa o vânduse altora, şi partea mea ce rămăsese pol sat, încă o propri cumnatăme femeie lui Grigoraş, zicând că ar fi fostu toată moşiia a bărbatului seu, am traso la ğudecată şi în scrisorile cii rămăsese de la bărbatul său, am găsit împărţala frăţască čau fostu între tatul mieu cu fratesău Gavril, tatul lui Grigoraş, care împărţală, bărbatul seu Grigoraş cât au trăit, nič cu carte de blăstăm nau vrut se o scoată, căč scrie că aceste moşii au rămas amândoaă împărţitoare frăţeşti adecă a tătânemeu şi a tatului lui Grigoraş, şi din împărţaria ačasta se dovedeşte că sint moşiile în ğumătate a mele, dar fiind că mai înnainte nu se urma ğudicăţile lesne ca în luminate dzilele măriiei tale, sau lungit păn anţărţ la Iulie şi atunci sau curmat ğudecata semi stăpânescu ğumătate de Budzeni şi ğumătate de Zeiceşti parte mea, cum şi ča ğumătate de Budzeni partea lui Grigoraş ce *rămâne vândută dmsale stolnic. Kog.*, de oiu vre se fiu volnic a o răscumpăra fiind că sunt şi răzeş şi rudenie de aproape,

www.dacoromanica.ro

şi dumnalui stol. nefiind la Ieş ca se mi se aliagă şi cu dmnelui, am luat carte gospod de la mărie sa Grigorie Ioan Vodă, ca ,semi stăpânescu şi semi dijmuescu moşiile parteame, pân moi ğudeca şi cu dmnelui stol. pentru ča ğumătate de Budzeni parte lui Grigoraş, şi trimeţind eu om semi strângă venitul, iar dmnelui stol. nau lăsat să ia omul mieu nimica, atât den Budzeni cât şi de pe Zeiceşti fiind că şi Zeiceştii umbla dumnalui sei cuprindă cu un zapis răsuflat ce apucase şi astă vară lam tras la ğudecată, şi dmnalui au zis că nare vreme de ğudecată *căč are gând să margă afară cu slujba poclonului stiagului*, iar la 4. 5 zile a lunii lui Avgust a veni şi sa ğudeca, şi mergându la Cernăuţi, după ce sau mântuit de slujbă, nau vrut să vie la Iaş, *ce au mersu la casa dumisale la Botoşani* şau şedzut şi eu văzind că nu mai vine, am luat cartea măriei tale ca să fiu volnic am lua venitul de pe părţile mele, şi trimeţind om la moşii dumnealui stol. iar nau vrut se las semi ia venitul de pe părţile mele, zicând că a veni la Iaş şi sa ğudeca şi nau mai venit până la sfârşitul lunii lui Octomvrie şi *atunč încă sau întâmplat de lai miluit măria ta cu isprăvniicia Sucevii*, şi miau zis că nu poate să ste dup ğudecată, iar piste o lună de zile a veni la Iaş şi sa ğudeca, şi acmu iar au trecut 5 luni şi nu mai vine şi eu sunt păgubaş de venitul moşiilor. Pentru care mă rog milii măriei tale se mi se de om gspd. cu carte de volniciia se margă semi împliniască de la seteni dejma *şi câte un leu de case* partea mea în 2 ani. se nu rămân păgubaş. şi *dmnalui stol. Kog.* încă să aibă porunca mării tale, se vie la Iaş ori seş facă vechil se se ğudece cu mine, pentru ceelantă ğumătate de Budzeni partea vârului mieu, se nu mă mai lungească, căci numi dă măna al lăsa să intre dmnalui în baştina me ce părinţască, nefiind *nič rudă nič răzeş,* ce numai aşa au dat somă de bani. mai mult de cât preţul ce face moşiia, ca se poată întra dmnalui în moşiia, şi eu ačastă ğumătate de moşie osăbit că am dreptate a o trage de pe tatăl mieu, dar pe urmă o am şi danie de la unchiul mieu Gavril Gherghel fiind că el o au răscumpărat de la dmnalui boerul Dumitraşco Calmăşul când vre să o vândze pentru datoriia ce ave la tatul mieu, şi răscumpărândule unchiul meu, mi liau dat iarăşi mie danie după cum arată scrisoarea sa şi carte gspd. de întăritură făcută de

www.dacoromanica.ro

16 ani ce după cum se va hotără de la *pre seninată* mintea şi marea milă măriei tale, aşa va rămâne.

robul măriei tale

Iordache fičorul Lupului Arhip

In dos :

Mergi la dmnelui vel logofăt.

(vtori logofăt) 1775 Sept. 19.

LVIII. *1765 Mai 1.* Scrisoarea lui C. Kogălniceanu stolnic către Iordachi Arhip pentru judecăţile ce au între ei. (Buzeni II, 20).

Dum. frate, Iordachi Arhipe, fericită sănătate poftescu dum. de la Dumnezău ca săţ dăruiască, scrisoare dum. am luat, şi cele scrisea am înţăles, şi că am zis că voiu veni la Iaş curundu, şi ne vom căuta giudecata ce avem, şi au trecut 6 luni, şi nam venit, adivărat aşa, am zis dar nu doar de frica dum. nam venit, *ce aflândumă în slujbă stăpăniască*, nam putut veni iar că poţ dum. să mă aduč, la aćasta ţoi şi mulţămi, că la casa me voiu veni, miai trimes carte de soroc să mă aflu la 20 zile a lui Maiu, foarte bucuros, voiu scrie la Măriia S Vodă şi voiu întreba şi de voiu ave voe să viu, şim va poronci Măriia Sa să las poroncile mării sale în pământ, şi să vin pentru giudecata dum., voiu veni, nui pricină, că ori măne, ori astăzi moi giudeca cu dum, tot una îm fač şi tot am a mă giudeca. eu tiam tras pe dmta vro 4 ani la giudecat, şi tot ai îmblat *şiuvăind*, şi am îngăduit, acmu dmta nu poţ îngădui, păr când îm va da mâna că nič moşie nu lipsăşti de loc, nič eu nu sintu fugătoriu, cându îi vre atunce ni vom giudeca, iar de nu vii, să îngădueşti triimite şi *om domnescu* de mă ridică, că eu, ţoi şi mulţămi, însă toate altele ce vom ave între noi le vom căuta şi de nu ne vom învoi, de voe, ne vom învoi şi de nevoe, iar pe oameni nui supăra, păr nu ni să va alege pricina, ca să va faci *mare calabalâc*, şi apoi mi să pare că nu vei pute răspunde, de va rămâne să iai ceva şiţ va da dreptate, sântu eu vrednic a răspunde dmtale la ce vei ave să iai, dar mi să pare că ai a opinti întăi, şi apoi vei lua moşie, că eu mulţi bani am văr-

www.dacoromanica.ro

sat şi *şi nu mam ştiut argat dmtale.* ačasta şi să fii dm. sănătos.

Al dmt. ca un părinte

Kogălniceanu stolnic

Adresa: Iubitului meu ca un fiiu dum. Iordachi Arhip cu fericită sănătate să să de. 1765 Maiu 1.

Pecete mică în ceară neagră.

K. o pasere T; trei crini; κ. г.

LIX. *1765 Mai 2.* Scrisoarea lui Teofan vornic pentru Buzeni. (Buzeni II, 19).

Cinstit şi al mieu ca un frate, dmt. *vătaş za aprozi* cu frăţească dragoste şi cu fericită sănătate mă închin dmtale. frăţească scrisoare. cătră dmta. *dă* alt nu iaste de cât. viind Nicolai aprod cu luminată porunca Mării sale lui Vod ca să apuce pe oameni de la moşiia *Buzenii* şi să împlinească de la tot gospodariu (гдрю) *câte un leu vinitul moşii pă 2 veri trecute,* dupe jalba ce au dat mării sale luì Vodă. *Iordache Arhip*, că ačastă moşie Buzenii ğumătate iaste. a lui şi *ğumătate a dmsle stolnicului Constandin Kogălničan.* deci după poruncă am adus pe toţi oamenii aceia aici. şi neau arătat cum *că toţi bani vinitului moşii aceia iau dat la dmlui stolnic Kogălničan.* im scrie şâ dmlui cum că moşiia aceia iaste a dmsale fiind că încă păr acmu nu sau hotărât cu ğudecata. im scrie că piste câteva zile, va să vie la Iaşi ca să să judece la luminat divan mării sale lui Vod. şi de acolo în ce chip să va hotărâ giudecata aşa va rămânea. şi pentru că eu nam îngăduit pe aprod să apuce oamenii să împlinească acel venit. până nui vor judeca şi o parte şi alta la divan de ačasta înştiinţez pe dmta să fii dmta sănătos.

X αψξε. Mai 2.

al dmtale ca un frate

Θεόφανις βόρνίκος

Adresa: cinstit al mieu ca un frate, dmta vataje za aprozi cu frăţască dragoste şi în întreaga sănătate să să de.

---

www.dacoromanica.ro

LX. *1765 Sept. 14.* (Buzeni II, 21). Cartea lui Gr. A. Ghica Vodă pentru cercetarea pricinei dintre stol. C. Kogălniceanu şi Iordachi Arhip pentru Buzeni.

Iω Grigorie Alexandru Ghica Vvd. boj milst. gspdaru zemlea Moldavscoi. Dum. vel logofăt i dmta Ioane Palade vel vornic i dmta Ianache Costandache vel vornic, i dmta hatman Vasile Rusăt. i dmta Ioane Cantacuzino hatman. Adunânduvă la un loc să luaţi sama pentru ğumătate de moşiia Buzeni ot Hărlău ce jeluește Iordachi Arhip, că iar fi stăpânind *stol. Costandin Kogălničanul* fără nici o dreptate, cum şi pentru ceelantă ğumătate de moşia *Buzenii cel are stol. Kogălničanul* cumpărătură de la un văr primare al lui Iordache Arhip, iarăş se luaţi sama de se cade a încăpe *stol. Kogăln.* se cumpere au de nu se cade. nefiind nič răzeş nič rudenie. Aşijderea şi pentru biserică şi case şi altele čau făcut stol. pe ača moşie; de a rămânea moşiia a lui Iordache, se luaţi sama de se cade ai întoarce Iordache cheltuiala, au dĕ nu se cade, fiind că stol. au ştiut că este moşie cu pricină şi mai ales că biserică au fostu una veche care mai putia fi mulţi ani, deč la toate după cum veţi găsi cu dreptate şi în frica lui Dumnezeu, să ğudecaţi şi prin anafora se înştiinţaţi pre domniia mea.

+ αψξε. Sep. 14.

l. p. mici cu exerja : I. A. Г. Г. B. B. 1764

procit 3 logofăt

LXI. *1765 Sept 19.* Scrisoarea lui Iordachi Arhip pentru pricinile ce are cu stolnic C. Kogălniceanu cu schimbul de moşii. (Buzeni II, 22).

Datam scrisoarea mea la mâna dumisale *stoln. Costandin Kogălniceanul,* ca se se | ştie că după pricina ce avem cu dmlui pentru moşiia *Buzenii* ot Hârlău ce o au | cumpărat dmlui de la vârul mieu Grigoraş Arhip, în care moşie sintu şi eu pârtaş | şi fiind că vârul mieu vănduse dumsale toată moşiia, îm cerem de la dmlui stolnic întăi partea me şi apoi sei întorcu banii pe partea | vârului mieu căč nu încăpe dmlui a cumpăra, deč acmu cerşind dumalui | stol. se facem o învoială adecă sei las dumisale partea me din Buzeni | şi sei dau şi *Zeiceştii* cei am alăturea cu Buzenii, şi dumlui semi | de mie altă moşiie anume Cuciulaţii ot Niamţu. mam priimit după ,cum | arăt mai gios, adecă fiind că eu moşiia Cuciulaţii păn acmu nu

www.dacoromanica.ro

o ştiu | au rămas păn voi cercetao şi dumlui dem va plăcè se o primescu drept preţul | Zăiceştilor i a pârţii den Buzeni, o voiu priimi, ori de voiu vre se se pre | ţăluescă moşiia dmsale Cuciulaţi cu preţul ce ar face, şi se se pre | ţeluiască şi moşiia mea Zeiceştii şi partea me den Buzeni, drept şase | sute şepte zeci şi cinci lei, sau şi mai sus de or face, iar mai gios nu | ce ar trece mai mult den preţul moşiei mele peste preţul moşiei dumisale | sem întoarcă dumlui, iar neplăcândumi mie moşiia dmisale, iarăş | seş ia dumialui moşiia Cuciulaţii şi eu sem eu moşiia me Zeiceştii şi | partea me den Buzeni după scrisori ce am făr nici o pricină sau giudecată | şi atunce şi pentru partia vârului mieu lui Grigoraş den moşiia Buzeni | de voiu cere, ca sei întorcu dumisale banii şi se o eu, iar dmnealui nu ar vre se primească | volnicu se fiu a trage giudecată pentru partea vărului mieu ca o rudenie | şi răzeş ce simtu, dece pentru credinţa niam dat scrisori unul | la mâna altuia şi mam iscălitu.

Iordachi Archip. ҂αψξε септ. θi.

LXII. *1765 Septembre 20.* Judecata veliţilor boeri în pricina dintre Iordachi Arhip şi C. Kogălniceanu stolnic pentru Buzeni. (Buzeni II 23).

Prea înălţate Doamne,

Din luminată porunca mării tale prin ţidula gospd, ci am fost orânduiţi, adunândune la un loc, am luat sama întrea | dumnealui *stol Costandin Kogălniceanul* şi întrea *Iordache feciorul Lupului Arhip*, pricina întracestaş | chip iaste. *Stol. Costandin Kogălniceanul* cu 5 ani mai înainte au cumpărat o moşie anumea Buzenii ot Hârlău | de la Grigoraş [ficiorul lui Gavril Arhip, şi aflând acest *Iordache Arhip fiind veri primari, feciori din fraţi cu* | *Grigoraş*, iau şi făcut ştirea că nu la îngădui să cumpere moşiia moşilor săi, zicând că iaste şi a lui de baştină giumătate de moşie. *stol. Costandin viind la Iaş*, de o dată au apucat pe acest Iordache | ce numai au săi dea toţi banii, au să iscăliască ; el neavând banĭ au început a urni din zi în zi, şi nu iau dat | dar *stol.* nu s'au odihnit cu urnelile lui Iordache, ce au apucat şi mai cu tărie, au să iscăliască, au săi dea | toţi banĭ cât au dat stol. pe toată moşie; şi Iordache tot nau dat,

www.dacoromanica.ro

puindu pricină că numai giumătate | dintracea moşie ar fi a vărusău şi pe acia giumătate sau primit săi dea banii şi iau şi dat; dar stol. | nu priimia aşa, numai cerè săi dea cât au dat dumnealui pe toată moşiia, Iordachi Arhip răspundzându că pe | driaptă parte sa, măcar de au şi vânduto vărusău, el na da banii ce îş va căuta cu giudecată şi | acum cere Iordache săi întoarcă banii, însă numai pe giumătate de bani pe cât să socoteşte că vin pe jumătate | de moşie parte vânzătorului. Am întrebat pe dmlui *stol. Kogălnicianul* ce ari să răspundză la aciasta, zice | că au cumpărat toată moşiia, şi Iordache în moşiia aceaia ciau cumpărat stol. nu ari parti, arătând un ispisoc din | *velet 7240 Dek. 29*, cu pecete răpoosatului întru fericire măriia sa Grigorie Ghica Vodă precum giumătate | din satul acesta Buzenii iaste cumpărătura lui Gavŗil Arhip tatul vânzătoriului, dar la ačasta | au răspunsu Iordache Arhip, cum că tatul său Lupul Arhip sau socotit şi sau învoitu cu fratesău Gavril Arhipu, şi sau şi | împărţitu din porunca *gd.*, caria împărţală au arătato faţă, şi o dovedeşte şi cu altă mărturie precum iaste | adevărată şi bună; şi întracia împărţală nu pomeneşte nemica că ar fi rămas cumpărătura numai a lui | Gavril Arhip, din caria să cunoaşte că ei ca nişte fraţi sau învoit, şau întorsu unul altuia, şi moşiia | au rămas toată împărţitoare frăţeşte, pentru aciasta dar găsim cu toată dreptate satul Buzenii să s împartă în doaâ | giumătate de sat parte lui Grigoraş ficiorul lui Gavril Arhip să fie bine cumpărată de *stol. Kogălniceanul*, iar giumătate | de sat să rămâie a lui Iordachi fiindui de baştină, măcar că Iordache Arhip ceri săi întoarcă banii pe acia giumătate de sat zicând căi moşiia strămoşască, dar de vreme că ne arătă *stol. Kogălničanul* un răvăşel de la acest Iordache Arhip în care pomeneştea că mai pe urmă a iscăli şi nu tăgăduiaşte Iordache că nau zis că a iscăli | , dar numai partea vărului său a vânzătoriului, iar nu pe parte moşii sale, la aciasta am giudecat: giumătate de moşie | partea vânzătorului să fie bine *vândută stolnicului Kogălniceanu*, iar jumătate de moşie parte acestui Iordache Arhip, să aibă Iordache Arhip a şo stăpâni cu pace; noi Doamne aşa am socotit a fi cu cale | şi cu dreptate, iar cia desăvârşit hotărâre rămâne la cea pre înaltă şi lesne cunoscătoare înţălepciune a mării tale.

velet 1765 Sept. 20.

www.dacoromanica.ro

Plecate slugile mării tale: Ştefan Roset vel logofăt.
Ioan Paladi vel vornic. Enachi Costandache vel vornic.
Vasile Roset hatman. Ioan Canta hatman.

LXIII. *1766.* Scrisoare de schimb între I. P. Vârnav şi Nec. Kogălniceanu, carele îi dă celui dintăi Petreştii şi Socii ot Putna şi ia sat întreg Păulenii şi a patra parte, din Rădeni la Turia, ţinut. Iaşi, şi mai dă lui Vârnav şi 250 lei.

(Arhiva Mih. I. Kogălniceanu Bucureşti).

Ioniţ Vârnav fičorul lui Pavăl Vărnav adeverez cu ačastă scrisoare a me precum să să ştie că avându eu o moşie de pe maicăme Marie fata . . . în ţinutul Iaşului la Turie, anume satul *Păulenii* şi alta a patra parte de satu din Rădeni, iarăş de a ţinutul Eşului. care să hotăreşte cu satul Păulenii pe din ğoş. şi fiind că aceste moşii la împărţala frăţască ce am avut cu fraţii miei mi sau venit în parte me, şi mie nedândumi mâna a le căuta şi a mă folosi di pe dânsele cu ceva. aflândumă cu şidere şi cu traiul mieu la parte ţărâi de ğos. de unde fiindumi peste mână nu pot ağunge ca să le caut, să folosesc străinii de dânsele. am socotit şi cu fraţii mei sfătuindumă am hotărât cu socoteala noastră că or să le vându cui sar găsi să le cumpere şi să mi le plătiască cu preţul lor, or să le schimbu cu alte moşii. în parte locului de ğos unde îmi dă mâna a le căuta şi a mă folosi de dânsele. dar pentru ca să nu mă dezrădăcinezu de tot de moşie părinţilor miei. am socotit mai bine ca să fac schimbătură cu cine vaş găsi, să rămân iar cu moşie. pentru moşie. deci aflândusă dmlui *Neculai Kogălniceanu biv vel pitar* şi avându nişte părţi de moşie. de cumpărătură de la Neculai Bucium post. în satul *Petreştii şi Socii* în ţinutul Putnii, pe Răcătău, şi priiminduse a face schimbătură cu mine răşez de aceste părţi de moşii ce mai sus, sau arătat, din Petreşti. şi din Soci şi săi dau şi eu dmsale satul Păulenii şi a patra parte din Rădeni. mam învoitu cu dmlui şi am făcut ačastă schimbătură din bună voe noastră fiind că şi mie îmi da îndemână a le căuta acele din parte de ğos şi să mă folosesc de dânsele şi dumisale iarăş asemine cu moşiile mele, mai avându şi altili acolo în parte locului acelue, şi iam dat eu dmsale sat întreg Păulenii şi a patra parte din satul Rădenii

www.dacoromanica.ro

după cum arată dovezile şi scrisorile vechi ce am pe aceaste moşii şi meau dat şi dmlui părţile dmsale dintraceste doî moşii Petreştii şi Socii. Dar socotindu eu că ar fi mai bune moşiile mele şi mai de preţu de cât a dmsale. şi fiindui şi dmisale mai de trebuinţe la parte locului acelue. niam învoitu cu dmlui şi miau mai dat şi bani peste schimbul acesta 250 lei adică doî sute cincizeci lei. cu care mulţumindumă şi eu şi dmlui niam făcut scrisor încredinţate unul la mâna altue şi am dat şam luat şi scrisorile cele vechi ciau fostu pe moşiile aceste ca de acmu înainte să stăpânim fieştecarele din noi cu bună pace în veci. şi aćastă aşezare şi schimbătură şi bună învoială ce sau făcut între noi sau făcut înaintea a mulţi boiari mari şi obraze de cinste şi oameni buni, carii mai ĝos împreună cu mine sau iscălit.

vletu 1766.

Ion Varnav sin Pavăl Vărnav med.
Manolachi Coștachi vel logofăt.
Ilie Costache vel vornic.
Vasile Costachi vel ban.
Neculaiu Caragea post.
Alexandru Neculai paharnic.

In dos:

Doaî sute cinci zăci de lei capete şi dobânda lor 29 lei 39 bani pe 7 luni şi 9 zile am luat de la dml. vornic Lupul Balşe pentru schimbătura acestii moşii ceau fost schimbato cu Ioniţă Varnav. bez 86 bani ćau ramas să mai de dmlui.

lt. 1767 Mai 9.

Nec. Kogălniceanu pitar.

LXIV. *1767* (regeste). Pentru moştenirea lăsată de Gh. Kogălniceanu. nepotului său de frate Ion Kogălniceanu.

Un surete di pe împărţala răpousatului bunului meu stolnic *Constandin Kogălniceanul,* parte unchiului *Gheorghe Kogălniceanul,* întărit de Dosofteiu Episcopul Rădăuţului, Neculai Kogălniceanul pitar, Petre Cheşcul şatrar şi buna mea *Safta, soţia stolnicului Kogălniceanul,* prin care se arată toată partea ce au

www.dacoromanica.ro

lăsat de către bunul meu unchiului Gheorghie. întocma după diiata mai sus însemnată. Care acest suret după săvârşirea unchiului Gheorghe, au intrat la mâna noastră, pentru ca după dânsul să tragem averea lui.

Din opisul din 1819 Mai 28, subt No. 3.

LXV. *1772 Iunie 25, regeste.* Carte de judecată pentru Scrivuleni.

„... şi cât pentru a cincia parte (din bătrânul lui Spiridon Scripcă din Scrivuleni) nici o pricinuire nu au arătat răzeşii (Mihalache Popa, Mihalachi Meleghi şi Ioniţă Buştiuc din Brăteni şi Scrivuleni), ci cu bună voia lor au zis că poate să o stăpânească (med. C. Kogălniceanu), arătând spre îndreptare lor şi o carte de giudecată din leat. *1772 Iunie 25 de la boerii divanului* din vremea aceia, prin care scrie aşa că de vreme ce uricul mării sale Mihai Vodă [1]), care îl au răzeşii, hotărăşte că cercetânduse prin giudecăţi sau aflat că zapisul ce lau avut de la Tănasă Bosie nu ar fi fost adevărat, ce cu uricul satului Scrivuleni numai pentru 5 lei lar fi zălogit Tănase Bosie la Sandul Kogălniceanul şi zapisul acel de vânzare cel scosese ficiorii Kogălniceanului sau şi rupt în divan. Hotărăsc boerii ca Kogălniceanu numai cu 5 lei şi cu dobânda lor cap la cap săi ia, anerisind ispisocul domnului Matei Ghica Vodă ce este din leat 7262 Mai 10, cu cuvânt că la giudecata de atuncia, ce ar fi avut Constandin Kogălniceanu, logofăt de visterie cu Nechita vornic de Ghermăneşti, Nechita nu ar fi arătat ispisocul de la Mihai Vodă, prin care face neadevărat zapisul de la Tănasă Bosie, ci ca pe un zălog ce au avut Kogălniceanul această a treia parte să o dea iarăşi în stăpânirea răzăşilor".

Cf.. Doc. din 1804. Iulie 31, adresa ispravnicilor de Fălciu.

LXVI. *1772 August 20, regeste.* Mărturii din neamul Kogălnicenilor a avut răzăşie în Ghidişeni.

O mărturie iscălită de mulţi oameni prin care arată pentru moşii *Ghidişeni şi Tălpăeştii de pe valea Şopârleanilor* ca

1) Din 7232 April 22.

www.dacoromanica.ro

mai înainte o stăpânea un Ştefăniţă Iamandi au rămas stăpânire pe ace moşie *preutul Mihalachi socrul lui Ioniţă Botezatul*, iar pe niamul Kogălniceanului nu lau apucat stăpânind întraceste moşii, nici au auzit; încă un Ion Arteni din Epureni ot Fălciu mărturiseşte că au auzit din gura a unui Pavăl diiacon. precum că au şăzut un Kogălniceanu în Ghidişeni şi au fost *luînd dejmă câte doi zloţi* de casă şi din ţarină.

Obs. Dintr'un opis făcut cătră 1780 pentru Ghidişeni.

LXVII. *1773 Febr. 9.* Scrisoarea lui N. Gherghel cătră C. Andrieş log. în pricină pentru Buzeni şi Zăiceşti. (Buzeni II. 25 bis).

Cu dragoste frăţască mă închin dumitale cinstit şi al meu ca un frate dmta *cuscre logofăt Constandin Andrieş* cinstita şi iubita scrisoare dmtale am luat şi cele ce miai scris am înţeles pentru acestu preut ci ni scrii că au venit în doaă rânduri la dmta şi cere ca săi dai dmta scrisori di pi moşiile răpăusatului nepotului Iordachi Arhip, de pe parte tătânesău şi vii şti dmneta satul *Zăiceştii* di lângă *Buzeni* au fost a nepotului Iordachi Arhip di pi tatăsău din părţile čau avut din moşii şi cumpărături. şi acest sat Zăiceştii am înţăles şi ğumătate di *sat di Buzeni čau luat dmnalui nepotul Arhip Iordachi de la stol. Costandin Kogălničanul* cu ğudecată şi este carte ča de ğudecată la dmnalui şi alte scrisori di or mai fi nu ştiu la dmta sânt aceste doaă părţi de moşie sânt di pe neamul tătânesău noi nu avem treabă, dar alte părţi di moşii ci mai sânt parte di Brăeşti şi o peticuţă din Părsteşti şi ğumătate de sat di Hriţeni aceste părţi di moşii sănt a noastre. di la părinţii noştri iar dii. socoti dmta să le dai ceva din părţile niamului lor din Buzeni din Zăiceşti cei socoti dmneta să le dai dacă noi nu avem triabă că nu sânt di pi parte noastră şi după cum vei socoti dmta aşe vii face şi cu ačasta iarăşi rămân.

1773 Fevr. 9.

a dmitali ca un frati i cuscru

Neculai Gherghel med.

---

www.dacoromanica.ro

LXVIII. *1773 Mart 6.* Cartea divanului către Safta Kogălniceniţa să-şi trimeată vechil la giudecată pe ziua de 10 April (Buzeni II 26).

De la boerii divanului Cnejiei Moldaviei
Către domneaei *Safta stolniciţa Kog.*

Să faci stiri dumitale că la divan au dat jalobă *preutul Ion* din ţinutul Sucevii ci are giudecată cu dmneta pentru că nul laşi săş stăpăniască parte lor din *satul Buzenii*, ci o are, cari au luato de la rudenie lor dela *Iordachi Arhip, cari au murit*, şi fiind că cerea giudecata, iată să scrie dumitale de la divan, luând carte divanului, săţ cauţ scrisorile ce ai, şi cu *vechilul dumitale* să le trimeţi să vii să ste la giudecata divanului şi iată să pune soroc. dumitale păn la zece zile a lui April să să afle aice, vechilul dumitale *că neviind să va trimete omul divanului.* (cu cifre) 1773 Mart s.

Balş logofăt. Sturzea vornic, Crupenschi vornic.
A. Gr. post. Alexandru pah.
sau trecut la condică.

LXIX. *1773 Septembre.* Zapis de danie ce face pr. Nec. Kogălniceanu în Tăcmăneşti la Vaslui.

(Apud Surete ms. VII 25).

Adecă eu preutul *Neculai Kogălniceanul* dinpreună cu fii *mei Costandin şi Ion, feciorul lui Lupaşco Kogălniceanul, şi nepot de frate lui Vasile Kogălniceanul*, scriu şi mărturisăscu cu acest adevărat zapis al mieu că de nimeni siliţi nici asupriţi, ci de a noastră bună voe am dat danie partea mea de moşie din *Tăcmăneşti* ce iaste în ţinutul Vasluiului pre apa Bărladului *la podul Borzescului*, ce să hotărăşte cu partea de moşie a lui Păcurariu, carea moşie şi noao ni se trage di pe *moşul mieu Vasile Kogălniceanul*, care iau fostu şi lui danie cu zapis de la *Măricuţa fata lui Vasile Rangul.* carea să fie dumsale această moşie dreaptă ocină şi moştenire în veci neclătită şi nestrămutată atât dmisale cât şi cuconilor, nepoţilor şi strănepoţilor dumsale şi pe aceste părţi de moşie câtă să va aleage este şi zapis vechiu de danie de la *Măricuţa fata lui Vasile Rangul;* şi fiindcă întracel zapis mai sântu şi alte părţi de moşie de pre la alte locuri, nu lam dat la dumnalui acel vechiu zapis, ce lam poprit la mine; dar pe această parte de

www.dacoromanica.ro

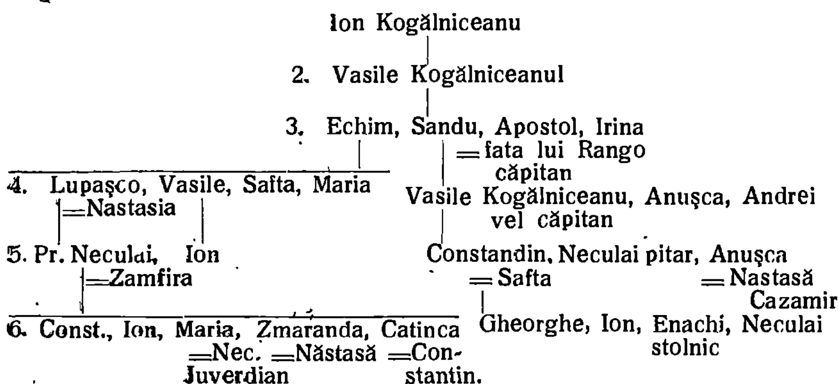
moşie să aibă aşi face dmlui şi direase domneşti, findcă nimene nici din rudeniile meale, nici din rudeaniile aceia Măricuţe nare nici o treabă, şi la făcutul acestui zapis sau tămplat, şi alţi oameni buni care sau şi iscălit şi noi pentru credinţa am iscălit.

leat 1773 Septembre

Ierei Neculai Cogălniceanu
Constantin sin popa Neculai
Ioan sin popa Neculai
Ierei Sandul mam tămplat faţă.
Vasile Popăscul logofăt am fost faţă
Şi eu Grigore armaş mazil am scris zapis cu zisa şi învăţătura preutului Neculai şi a fiilor lui.

Obs. Din cuprinsul acestui zapis reiese că pr. Nec. Kogălniceanul de la Dăneştii Vasluiului era fecior lui Lupaşco Kogălniceanul, frate cu Vasile Kogălniceanul, feciori lui Echim Kogălniceanul, împreună cu surorile lor Maria şi Safta.

Cu aceste ştiri întregim spiţa Kogălnicenilor, urmaşii lui Vasile *sin* Ion Kogălniceanul.

LXX. *1776 Iuli 16.* Carte de judecată a boerilor veliţi în pricina unui loc de dughene în Botoşani a stolnicesei Safta C. Kogălniceanu, cumpărate de soţul ei de la un Solomon Jidov acum 13 ani.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Din luminata poruncă pre înălţatului domnului nostru Grigore Alexandru Ghica Voevod. am luat sama pricinei ce are dmlui Iordachi Panaite cămaraş i Lupaşco cupeţ dè aice din

www.dacoromanica.ro

Botoşani, i cumnatusău... cu dumneaei *stolniceasa Kogălnicenița*, pentru un loc de dugheni de aici din Botoşani, ci lau cumpărat dmlui *răposatul stolnicul Constandin Kogălniceanul* de la un Solomon Jidov de aice din Botoşani, care loc din ğos se hotărăşte cu locul lui Marcu Jidov şi din sus cu locul cămăraşului Iordachi i a lui Lupaşco, i cumătrusău, cerşind dmlui Iordachi Panaite i Lupaşco cupeț i cumătrusău, ca să · s protimisască, ca nişte răzeşi, să întoarcă bani dmisali stolnicesăi şi săş ia locul. deci chemând pe dumneei stolniceasa şi pe Costantin ficior Manolesii faţă fiind vechil şi din parte cămăraşului şi despre partea lui Lupaşco i cumătrusău, întăi am întrebat pe dneei stolniceasacu ce stăpâneşte acest loc. dmneei neau arătat un zapis de cumpărătură de la Solomon Jidov, din velet 7271 Iuli 2. în care zapis este iscălit *dlui clucer Manole ceau fost* vornic la acea vreme aici la Botoşani. şi Ananie biv vornic şi Ioan protopopul şi Gherasim egumen. de la măn. Sfeti Neculai, şi alţi târgoveţi moldoveni şi jidovi, rudeniile vânzătorului, am întrebat şi pe fecior Manolesei ce răspunde. la aceasta ; el neu arătat cum că când au cumpărat dmlui răposat stolnic Kogălniceanu, acest loc de la numitul jidov, ei nau avut nici o ştiinţă nici ei nici neamu lor, şi acum cere ca să întoarcă banii dsale stolnicesei şi să ia el locul supt stăpânire, protimisindusă mai mult de cât stolnićasa şi fiind răzăş, care la aceasta noi nu iam dat credinţă, că nau avut ştiinţă pentru acest loc, văzând atâtea iscăliturí în zapisul de vânzare, care când sau făcut acest zapis vor fi făcut întrauzul tuturor, şi ei cum de nau avut ştire, mai ales că de când sau cumpărat acest loc, *de răposatul stol. Kogălniceanu*, Manoleasa şi feciorii ei nicăeri din Botoşani nau lipsit. şi întratâţia ani ar fi putut afla că acest loc este cumpărat de dmlui răposatul Kogălniceanul. fiind alăturí cu locul lor. Care la aceasta au zis Manoleasa că va giura. pentru acest loc. că nu este la ştirea ei, nici au auzit că lau cumpărat *răposatul Kogălniceanu* de la acel jădov. noi căutând la trecire anilor şi văzind şi atâtea iscălituri în zapis am avut prepus cum că ar fi ştiut Manoleasa de acest loc, şi nam lăsato să giure, măcar că dmneei stolniceasa acmu în postul mare când au vrut să s apuce să facă pivniţa pe locul acela, au trimis la Manoleasă şi au întrebato ca să meargă să fie faţ. fiind că vra să înceapă a lucra, pe locul acela. Manoleasa iau răspunsu,

www.dacoromanica.ro

cum ca să mergă să lucreze pe locul dmisale, numai să nui împresoare locul; şi dmneei stolniceasa după cuvântul Manolesei sau apucat de săpat pivniţa, şi şau scos tot lemnu de dugheni. Deci noi cercetând toate pricinile şi la o parte şi la alta şi căutând Armenopoli la 190 file, cari hotărăşti „că răzeşi de nu să va întreba de cumpărători are voe până la 10 ani să tragă judecată, şi să întoarcă banii cumpărătoriului şi să ia locul, iar trecând peste 10 ani nu are voe ca să tragă giudecată" şi fiind că de când au cumpărat, răposat stolnic au trecut 13 ani. nici o dreptate nu are cămăraş Lupaşco i cumătrusău ca săi mai tragă judecată, şi am dat aĉastă carte de giudecată la mâna stolnicesei. 1776, Iuli 16.

Ion Sturza vel vornic.
Manu spătar.
Manolachi Dimachi jicnicer.

Notă: Carte de giudecată de la dmlui vornicu de Botoşani în pricina ce au avut dmneei *stolniceasa Safta Kogălniceanu* cu răzeşii locului de dugheni ce au cumpărat răposat. stolnic Const. Kog. de la Solomon Jidov feciorul Esterei jidoavcăi.

LXXI. *1776 August, regeste*. Pentru jumătate sat de Ghidişeni a med. I. Kogălnicianu.
(Din perilipsis scris către 1780).

O carte gospod a răpoosatului Grigorie Alexandru Ghica Vodă, întru care scrie că sau giudecat la divan înainte dumlorsale boerilor *med. Cogălniceanu* cu Toader Huiban i Alexandru pentru pol sat de Ghidişeni ot Fălciu, şi dovedindusă că med. nici o dată în Ghidişeni nau stăpânit, după cum nici însuşi nau tăgăduit, şi neavându alte dovezi făr numai trei cărţi gospod de dejmuit sau dat de la giudecată, rămas dândusă moşiia la stăpânire lui Thoader condicariul şi a lui Alexandru, după nestrămutata stăpânire ce au avut, şi după zapis de schimbătură ce au arătat şi mai ales că acíastă moşie sau fost stăpânind mai înainte de *Diiamandeşti* cu scrisorile lor ce sau arătat mai sus, dar apoi după ce liau luat scrisorile condicarul Toader şi cu Botezatul au pus şi stăpânire pe moşiia şi Diiamandeştii nau pricinuit neavând triabă cu moşiia.

---

www.dacoromanica.ro

LXXII. *1777 Mart 23.* Gr. A. Ghica Vodă judecă pricina unei tutele a lui C. Kogălniceanul cu Safta Enoae Mârza pentru lucruri şi locuri de casă.

Io Grigorie Alexandru Ghica Voevod, bojiiu milostiiu gospodaru zemli Moldavscoi, facem ştire cu această carte a domniei meale de judecată că Safta ce au ţinuto Iane Mârza neguţitorul din Iaşi, soacra lui Gavril Uricariul ot visterie după jalba ce au dat domniei meale asupra lui *Enache, feciorul lui Gavril Uricariul*, carele iaste făcut cu femeia cea dintâiu, au cerut judecată pentru o samă de lucruri din cele ce sau dat la împărţala ce sau făcut rămăşiturilor lui Gavril Uricariul de *răpousatul Costandin Kogălniceanul stolnicul, unchiul lui Enache, feciorul lui Gavril*, ce iau luat acele lucruri şi unele leau prăpădit, iar altele le stăpâneşte. Deci Domniia mea iam orânduit cu giudecata la cinstit şi credincios boeriul domniei meale dmlui Vasile Razul vel logofăt ca să le ia sama *după pravilă* şi după dreptate, şi după cum vor găsi cu cale săi judece şi să înştiinţeze pre domniia mea. Şi dumlui vel logofăt stând de leau luat sama după cercetare şi giudecata ce au judecat aşa au înştiinţat pre Domniia mea, arătând cum că Gavril Uricariul au avut 2 fămeai şi *întăi ţiind pe sora lui Costandin Kogălniceanul stolnic au făcut doi copii, pe Gheorghe şi pe Enache, şi murind fămeaea cea dintăi* au luat al doile fămeae pe Catrina fata Saftei Enoaei, cu care iarăşi au făcut o copilă, şi după câţiva ani murind Gavril Uricariul, atunci sau rădicat *Costandin Kogălniceanul stolnicul la veleat 7266* şi intrând epitrop la cei doi copii nepoţi ai săi feciorii lui Gavril ot visterie, au scos întăi zestrele amânduror femeilor lui Gavril, atât la cea dintăi cât şi la cea de al doile, iar cele ce au rămas lucruri a lui Gavril, moşii odoară şi alte rămăşiţuri; acele toate leau împărţit pe copiii lui Gavril, adică la doi copii ce erau făcuţi cu fămeaia cea dintăi, scoţând o parte şi copilei ce era făcută cu al doilea fămeae; pe care împărţală au arătat Safta Enoae şi izvod iscălit de *Costandin Kogălniceanul* stolnic, scriind toate anume, arătând Safta Enoae cum că după moartea lui Gavril bărbatul fiicei sale Catrinei; în câtă vreme au trăit fiica sa Catrina împreună şi copila au stăpânit toate cele ce i sau dat la împărţală de Costandin Kogălniceanul stolnic, iar după ce au [murit copila sau sculat Enache feciorul lui Gavril şi le au luat aceste arătate mai gios: *doao dughene cu locurile lor în târgul de sus*

www.dacoromanica.ro

la Ulița Hagioaei și un loc de-casă în Muntenime, și unile vii la Odobești și niște țigani și alte lucruri, care acestea Enache lear fi și vândut; mai luândui și giumătate de sat de Șendreni și o parte de moșie din hotarul Dumeștilor ce sânt la Prut, la ținutul Eșului, cum și alte lucruri, care aceste le stăpânește Enachi. Și pentru toate acestea au cerșut Safta Enoae dreptate.

Asupra căreia jalbe a Saftei Enoae întrebând dlui vel logofăt pe Enache feciorul lui Gavril Uricariul ce răspunde și pentru cât au luat aceste arătate mai sus în stăpânirea sa și leau vândut peste împărțala ce au făcut unchiul său Costandin Cogălniceanul stolnic, Enache au răspuns cum că el le stăpânește neștiind pentru împărțala aceasta și cum că știind că leau stăpânit și tatăl său Gavril, pentru aceasta au intrat și el stăpânitoriu și au vândut locurile cele de dughene. Mai răspunzând Enache sin Gavril cum că de vreame ce au murit copila ce era făcută cu fămeaia de al doilea, sar cădea să între el clironomu și stăpânitoriu pe toate cele ce sau fost dat cu împărțală în partea copilei, de cât Safta Enoae mătușa copilei. Au întrebat dumlui vel logofăt câtă vreme au trăit copila după ce au murit tatăl său Gavril Uricariul. El au răspunsu că după moartea lui Gavril au mai trăit copila încă 5 ani, și apoi au murit și copila, și peste câțiva ani ce au trecut la mijloc au murit și mama copilei. Pentru care dumnealui vel logofăt stând și luând sama cu amăruntul după dreptate și după pravilă așa leau hotărât giudecata: cum că Enache feciorul lui Gavril Uricariul fără dreptate au luat locurile aceaste de dughene în stăpânirea sa și leau vândut, cum și alte lucruri a copilei ce au fostu date la împărțală dintru ale tătânisău, căci după împărțală dreaptă stăpânitoare pe toate lucrurile acelea ce sau dat în partea copilei iaste rămasă dreaptă clironoamă și moștenitoare mama copilei, iar nu Enache fratele ei cel de altă mamă; și după moartea mamei copilei au rămas cea mai aproape clironoamă mătușa copilei Safta Enoae pe toate cele ce au avut fiicăsa Catrina cât și pe ale nepoatei sale de toate cele ce iau rămas clironomie de la Gavril ot visterie, tatăl ei; Care giudecată a dumisale vel logofăt cercetândusă și de însuși domnie me așa am socotit că drept și după pravilă au giudecat și de către domniia me asemenea am hotărât: Safta Enoae, mătușa copiei lui Gavril ot visterie după împărțala răposatului stolnic

www.dacoromanica.ro

Costantin Kogălniceanul sà aibă a lua în stăpânirea sa locurile acele de dughene, cum şi toate acele ce să arată la împărţală care sau venit în partea copilei, iar acei ce vor fi cumpărat ori locurile acele de dughene sau orice alt lucru săşi caute cu Enache vânzătoriul fiind că au vândut lucru străin ce nau fostu al său. Şi aceasta pâră să nu să mai pârască. Aceasta înştiinţăm. let 1777 Mart 23.

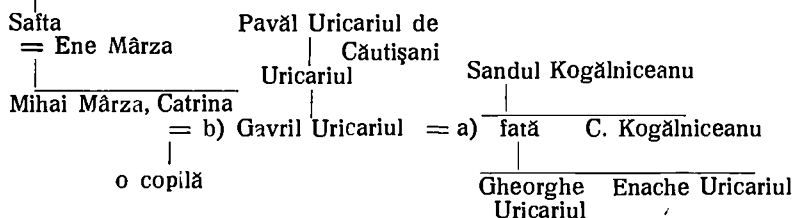
(Apud Surete ms. VII 21. Copie târzie.

Obs. Asupra înrudirii lui C. Kogălniceanul cu Gavril Uricarul logofăt de visterie, ca unul ce a ţinut întru cea dintăi căsătorie pe sora lui C. Kogălnicianu, iar întru cea de a doua pe Catrina fata Saftei, soţia lui Ene Mârza, avem ştiri întregitoare în actele caselor aflătoare azi în Iaşi pe strada I. C. Brătianu No. 44 ale d-lui Gh. Timuş.

In 1816 Vasile Bucur vornic de poartă măsură locul caselor lui M. Mârza şi a Ilincăi soţia sa, şi stăpânii locului aduc ca dovadă hârtiile caselor, ce se sue la 1710 Mai 4. Mihai Mârza a fost fiul lui Ene Mârza şi al Saftei, născută Mihai cupeţ (neguţitorul). Că acest Mihai Cupeţ a mai avut o fată măritată cu Sandul neguţitorul (I. Neculce. I, 82).

— Cât despre suitorii lui Gavril Uricariul logofăt de visterie avem multe ştiri în actele colegului meu Radu Manoliu, profesor, descedinte din aceşti Uricari (Surete ms. XLII 339; XLIII, 133), în care li se sue neamul la 1548: Istrati Moga — Neacşa, nepoata sa; — Pavăl diac de Căutişani (1600—1676), zis şi Pavăl Uricariu, are de soţie pe Neacşa. Ei au de copii pe Ionaşco, Vasile, Ursul şi Ioniţă (1696).

Unind aceste arătări ar reieşi aceste încrângături:

LXXIII. *1777 Iunie 25.* Carte de judecată a 4 veliţi boeri, în pâra dintre Ioniţă din Ghermăneşti şi Crăstea pentru stăpânirea unui bătrân din Brăteni.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Facem ştire cu aciastă carte de giudecată că din luminata poronca pre înălţatului domnului nostru mărie sa Grigorie Alexandru Ghica Vvodă sau giudecat de faţ înaintea noastră Ioniţă

www.dacoromanica.ro

din Ghermăneşti. ficiorul lui Sămion nepot Lupului, de la ţinut Fălciiului cu Crâste ginerele unii Gafiţii' Pulberoae fata lui Postolachi Puţintelul pentru o ğumătate de bătrân din patru bătrâni ce îmblă tot hotarul *Brătenilor* de la ţinut Fălciiului, a cărora pricină întracesta chip sau aflat. Ioniţă din Ghermăneşti ficorul lui Simion au jăluit că el din părinţii lui să ştie că este drept şi adevărat moşan pe giumătate de bătrân întracest hotar a Brătenilor, cari au stăpânit în pace ace giumătate de bătrân moşii şi părinţii lui ,fără supărari, iar acum acest Crăste nul îngădueşte a stăpâni ce îl goneşte din moşie şi au cerut dreptate. De faţă fiind şi Crâstea ginerele Gafiţii Pulberoae lam întrebat ce răspunde, şi cu ce dreptate nul îngădueşte pe Ioniţă a stăpâni ace giumătate de bătrân; el au răspuns că de la socrăsa Gafiţa au apucat pomenindus ca să nul priimească pe Ioniţă la moşie şi pentru aceasta nul îngădueşte; acum, după poroncă ce au luat de la socrii săi, dar la aceasta au arătat Ioniţă ficiorul lui Simion o carte de giudecată de la răposatul Manolachi Costachi logofăt din 7271 întru care arată că iarăşi sau giudecat Ioniţă din Ghermăneşti cu Gafiţa Pulberoae soacra acestui Crâste care cere giudecată, arătând atunce Ioniţă cum că Gafiţa nul îngădueşte a stăpâni întracel bătrân. puindui pricină că nu ar fi mai stăpânit şi că nar ave moşie la acel bătrân, şi răposatul Manolachi logofătul, au rănduit pe Ioniţă. ca săşi găsască patru marturi, să mărturisască pentru dânsul că este moşan, şi că au stăpânit părinţii săi şi acel bătrân şi au dejmuit; şi arată în carte de giudecată cum că Ioniţă au adus la giudecată mărturie de la is. de Fălciu, Arghirie medelnicerul, înaintea cărue boer au mărturisit patru oameni bătrâni anume Ion Munteanul, şi Măriian şi Pascal Vrabie şi Iftime Cazan, care fiind megieşi de acolo au mărturisit cu sufletele lor cum că ştiu că acel hotar a Brătenilor umblă în 4 bătrâni, din care la un bătrân este stăpânitor pe giumătate Ioniţă ficiorul lui Sămion de pe părinţii săi, iar ğumătate este a Gafiţii Pulberoae, de pre *o Vărvară fata Negrii Parcalabului* şi cum ei au apucat înpărţind 'dejma, de pe acel bătrân giumătate Gafiţa şi giumătate Ioniţă ficorul lui Sămion; care mărturie a lui Arghiri medelnicer au arătato Ioniţă de faţă şi înainte noastră şi după mărturia aceasta au giudecat răposat logoft Manolache că Ioniţă de vreme că au dovedit cu 4 marturi să

www.dacoromanica.ro

rămâe desăvârşit stăpânitor pe ace giumătate de bătrân, iar Gafiţa să stăpâniască iarăş giumătate de bătrân cu neamurile lor, mai mult să nu să întindă, a stăpâni.

Deci dară la aceasta luând noi sama cu amăruntul sau cunoscut cum că acest Crăste ginerele Gafiţei nu are nici voe şi putere a lipsi pre Ioniţă din stăpânire acei giumătăţi de bătrân. dintraceastă moşie, întăi că din carte de giudecată ce să află la mâna lui, de la logft Manolachi cum şi din mărturia răposatului Arghire medeln. să dovedeşte că Ioniţă sau îndreptat cu 4 marturi cari cu sufletele lor au mărturisit că ştiu şi au văzut pe părinţii lui Ioniţă stăpânind şi că dejma de pe acel bătrân o împărţa în doâ cu Gafiţa şi cu părinţii săi, adecă ğumătate Ioniţă feciorul lui Sămion şi giumătate Gafiţa Pulberoae şi să cunoaşte că Crâste cu strâmbătate vra ca săl lipsască pre Ioniţă, din stăpânire acei giumătăţi de bătrân căci nu poate să ştie el mai bine de cât părinţii săi, de vreme că oamenii acei 4 marturi au mărturisit cu sufletele lor că Ioniţă cum şi părinţii lui au stăpânt şi au luat dejmă în giumătate de pe acel bătrân de moşie, iară că arată Crâste cum că socrii săi iau poruncit ca să nul primască pe Ioniţă să stăpâniască, aceasta să cunoaşte că o arată cu greşală şi nedrept. Ce cu toate acestea am giudecat dândusă rămas din toată giudecată pe Crâste ginerele Gafiţei, iar Ioniţă de vreme ce sau îndreptat, am hotărât să stăpâ nească pe o giumătate de bătrân, din bătrânul ce va fi stăpânitor Crâste în bună pace în veci.

vel logofăt.

şi cei patru boeri vel vornici şi spătar, a cărora nume nu sau putut deslega.

„aceste copii sau scos de pe cele adevărate scrisori cari să află la mâna lui Sărghie Buştiuc din Ghermăneşti.

1830 Noembre 5.

Vasile Glodeanul Is.

LXXIV. *1778 Iulie 8 Iaşi.* C. D. Moruz Vodă carte de stăpânit dată la mâna Saftei Kogălniceniţei stolniceasa asupra satului Buzenii. (Buzeni II. 30)

Iѡ Constandin Dimitrie Moruz Vodă. boj milst. gspdaru zemli Moldavscoi. datam carte domnii *mele Saftii Stolnicesei a*

www.dacoromanica.ro

răp. Constandin Kog. stol. căreia după hrisovul domniei sale Ioan. Teodor Vodă čau arătat înnainte dmisale vel logofăt *din 7268 Iulie 24* în care arată sămnile anume în ce chip sau hotărât satul Buzenii de la ţinut Botoşanilor. de unde să începi şi până unde merge, care moşie sau ales şi sau hotărât de svinţiia sa Chir Dosoftei. Episcopul Rădăuţului i dmn. Iordachi Cantacuzino biv vel spatar fiind vel pah. deč după sămnile ce să arată în hrisovul acesta să aibă *stolničasa Safta* săşi stăpânească satul acesta în pace şi săş ia şi tot vinitul din toate cele ce vor fi din ţarini, din fânaţe, din prisăci cu stupi, din legumele ce vor fi pentru neguţitorie şi din tot locul cu tot venitul după obiceu. Aşijdere şi oameni ce vor fi şezători cu cas pe ačastă numită moşie Buzenii, să aibă a lucra zilele boerescului după hotărârea ponturilor, şi poruncim domnie me dmv. ispravnici al ţinutului de sar arăta vreun împotrivitori a nu da venitul moşii. de la unii ca acei săi împliniţi şi săi supuneţi ca săş de venitul moşii după obicei, iar având cineva cevaş a răspunde asupra moşii, acie cu scrisori ce vor ave să vie la divan. ačasta poruncim „însă după vreme lucrului să vie".

adaos: 1778 Iulie 8.

I. p. mici procit vel logofăt.

Iѡ кст.

д. м. к. в. Cap de bou.

1777.

LXXV. *1779. April 8, regeste.* Pentru Scrivuleni.

Al doile; 1779 April 8. mărturiia hotarnică a vornicului de poartă Ioan Gordul, prin carile arată cum au hotărât moşiia *Scrivulenii* a diaconului Pavăl fecior Nechitii Gaţul şi a nepoţilor săi de soră Mihalachi sin preutul Apostul şi cu fraţii săi şi cu alte niamuri a lor.

Din *Jurnalul* din 1839 Iunie 28 şi 1840 Iulie 5.

LXXVI. *1779 Noembre 18.* Mărturie de cercetarea pricinii Scrivulenilor în pâra dintre Enache Kogălniceanu med. şi Pavăl Gaţul diaconul. (Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Suret asemene de pe mărturia *lui Gavril med. Caracaş.* 1779 Noem. 18.

Facem ştire cu ačastă mărturie a noastră că după luminată

www.dacoromanica.ro

carte preînălţatului domnului nostru măria sa Constantin Dumitrie Muruz Vodă. ce neau adus *dmlui Ianachi Kogălniceanu biv vel med. i Luca Aleuşu.* mazălu i Neculai Turbatul, i Ioniţă Buştiuc. răzeş de moşie. **Brătenii** de la acestu ţinut al Fălciului carii prin jaloba ce au dat mării sale lui Vodă au arătat dm. med. Enachi Cogălniceanu i Luca Aleuş cu alţi răzeşi din Brăteni că moşie Brătenii esti driaptă a lor şi cum că un Pavăl Gaţul diiacon şi cu nepotusău Mihalachi cer o bucată de moşie dintraceastă moşie *Brătenii cu nume de Scrivuleni;* şi luânduşi Pavăl diiaconul întracestu an hotarnic pe Ion Gordul vornic de poartă ca săş aliagă moşia Scrivulenii de cătră Brăteni, şi nefăcându de ştire dmsale *med. Kogălniceanu* nici celorlaţi răzeşi di Brăteni, ca să vie cu scrisori ce vor ave, să ste faţ la hotărâre moşii. ce are fiind numai diiaconul, fără de răzăşii de Brăteni au hotărâtu şi liau luat moşie Brătenii, cu nume de Scrivuleni, şi cerşinduşi dmlui med. cu răzăşii lui dreptate mi să porunceşte prin luminata carte mării sale Vodă ca să mărgu la numita moşie Brătenii şi să eu împreună cu mine şi 4 mazăli ce iau cerut jăluitorii. pe un Neculaiu Agăriciu, pe Lupul Negre, pe Gligore Hortolomeiu şi pe Vasile Onofrei căpitan şi să cercetezu cu amăruntul scrisorile de la amândoao părţile, cum şi hotărâtura ce au făcut vornicul Gordul. Deci după luminată poronca mării sale lui Vodă am luat pe numiţii mazili şi mergând împreună şi cu Ion Gordul vornicu de poartă, la *stare moşii Brătenii ce sau numit din vechiu Scrivulenii, iar acmu să chiamă Răpile,* cari moşie sau stăpânitu de mulţi ani tot de mai sus numiţii răzăşi din Brăteni, şi aducând de faţă şi pe Pavăl Gaţul diiacon şi pe nepotusău Mihalachi şi Iorgachi Hădărogu şi fiindu cu toţii de faţă, întăiu am făcut cercetare hotărâturii ce au făcut Ion Gordul vornicul de poartă şi nici o pricină de strâmbătate hotărâtura ce sau făcut nam găsitu. fiindu că vornicul au hotărât după carte de giudecată ce să giudecasă mai înainte vreme la divan Pavăl diiaconul cu răzeşii de Brăteni arătându sângur vornicul că el altă cercetare nau făcut că după hotărâria cărţii de giudecată au urmat şi cerşindu noi de iznoavă la Pavăl diiaconul ca să arăte cu ce scrisori şi dovezi întră în Brăteni cu nume de Scrivuleni el niau arătat un ispisocu de la răposatul Pătru Vvod din let 7040 întru care întăreşte lui Spiridon Scripco şi fratelui său Pavăl Scripco Brănişteriul, şi su-

www.dacoromanica.ro

rorilor lui Ana şi Ilca. feciori Stanii, fetele lui Draguş Scrivulea pe un sat Scrivuleni pe pârău Lilivii, iar alte scrisori sau dovezi ce sântu pe Scrivulenii nau mai arătat; iar dmlui *med. Ianachi Kogălniceanu* cu răzăşii lui niau arătat un ispisoc de la răposatul Alexandru Vodă din let 7067 April 8 zile cu 27 ani mai pe urma ispisocului lui Pătru Vodă ci lau arătat Pavăl diiaconul întru carele arată că Toader şi Iuraşco ficiorii Grecii, nepoţii lui Pavel Scripco Brănişteriul, din care se trage Pavăl Gaţul diiaconul cu niamurile lui au făcut schimbătură cu Ion şi cu Sămion ficiorii Petrii med. nepoţi lui Negriiă părcalabul din care să trag răzăşii din Brăteni, adecă Toader şi Iuraşco ficiorii Grecii, nepoţi lui Pavăl Scripco Brănişteriu, au dat un sat a lor pe părăul Lilivei, unde au fostu casăle lui Dragoş ce să cheamă Brătenii lui Ion şi Sămion ficiorilor Petrei med. au dat lui Toader şi lui Iuraşco ficiorii Grecii. nepoţilor lui lui Pavăl Scripco Brănişteriu jumătate din satu la Nistru anume Cruşevăţul, parte ce din gios şi arată şi ispisocul cel de schimbătură a lui Alexandru Vodă, cum că şi ispisocul lui Petru Vodă ce au fostu la mâna lui Pavăl Scripco Brănişteriul, Toader şi Iuraşco nepoţii lui Pavăl Scripco Brănişteriul la schimbare ce au făcut lau dat în mâna lui Ion şi Sămion feciorilor Petrei med. care ispisocu acmu iarăşi se află la mâna lui Pavăl diiasonul ce să trage din Toader şi Iuraşco, nepoţii lui Pavăl Scripco Brănişterinl, care au fost făcut schimbătura, şi aşa să înţelege cum că căzându ispisocul lui Petru Vodă iarăşi în mâna niamului lui Pavăl Scripco Brănişteriu din care ar trage Pavăl Gaţul diiaconul şi trecându somă de ani la mijlocu cu acel ispisocu acmu Pavăl Gaţul diiaconul iarăşi cere Scrivuleni. Am mai întrebat pe Pavăl diiaconul ce are să mai răspundă el au zis că pe ace moşie sântu *2 sălişte şi Brătenii şi Scrivulenii* şi după cercetare ce am făcut, am găsitu numai *o sălişte, unde sau dovedit că au fost casăli lui Draguşu*, şi după cum am aflat, toate pricinile acestii moşii am dat această mărturie la măna dmsale med. Enachi Kogălniceanu şi a altor răzăşi de Brăteni. 1779 Nov. 18.

Gavril Caracaş biv vel med. ispravnic, Neculai Agariciu mazălu, Lupu Negre mazălu, Gligoraş Hortolomeu mazălu.

Ioniţă Onofreiu căpitan mazăl.

„Şi sau scos acmu la lt 1784 săpt. 13 *la Răpi.*

Enachi Kogălniceanu biv vel med.

www.dacoromanica.ro

Obs. Cercetarea făcută în acest an asupra moşii Scrivuleanii, lămureşte începuturile aşezărilor acestui sat. Cei 4 răzeşi mazili împreună cu ispravnicul de Fălciu. Gavril Caracaş med. constată că n'a fost din vechiu de cât o *selişte*, unde s'a dovedit că au fost din străvechi casele lui Draguş Scrivulianu, cel de pe la 1400, socrul cred, a lui Scripco, şi bunul fraţilor Spiridon şi Pavăl Scripco Brănişteriul. Părerea că au fost 2 selişti: *Brătenii* şi *Scrivulenii*, e respinsă ca nerespunzând situaţiei locului.

Râpile vine pentru întâia oară pomenit în documente, deşi numirea de Scrivuleni se menţine până mai târziu (cf. actele C. Zaharia din Râpile, Surete XVII, 59). Pe teren denumirile aşezărilor nu s'au înlocuit, ci s'au suprapus, unindu-se aşezările în cuprinsul aceluiaşi sat. Oficialitatea a înlesnit ca denumirea Râpile să ia loc în acte celorlalte denumiri, care de fapt trăesc toate în gura celor din loc.

LXXVII. *1780 Iunie 19 (regeste).* Mărturie hotarnică a moşiei Columeşti.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

„Al 4-a o copie de pe o mărturie hotarnică din anul 1780 Iuni 19, adiverită fiind copiia şi de dmlui stolnic Ioan Cheşcu, de la un Andrei Iancu biv 2 pah. şi Ioan Gordul vornic de poartă fiind hotarnici, iscălită şi de 20 di răzăşi di moşiia Coluneştii prin care arată numiţii hotarnici, că din poronca domnului Costandin Vodă Moruz, au mers la moşiia Coluneştii ce este peste Prut în ţinut Lăpuşnii, di au ales şi au hotărât părţile de moşie ce au avut răzăşii în Coluneşti anume un Neculai Lăpuşneanul, şi cu alţi ai lor răzăşi de ace moşie, pe care îi arată tot anume, alegând atunce şi alte părţi din Coluneşti ce leau cerut de cumpărătură *pitar Neculai Cogălniceanul şi leau fost dat de zestre ginerelui său Toader Iamandi* 2 paharnic, unde atunci fiind de faţă toate părţile cu dovezile ce au avut, după cercetare au aflat hotarnicii că moşiia Coluneştii au înblat în trei bătrâni, anume:

bătrânul *Colun.*
al doile bătrânul *Faur.*
şi al treile bătrânul *Crâstea.*

Văzând atunce la cercetare acelui hotărât şi o mărturie hotarnică de moşia Coluneştii din anul 7266 Avg. 6 de la Sămion Cheşcu uricariui, prin care după cercetare ce au făcut

www.dacoromanica.ro

Andrei Iancu paharnic și vornicul Gordul au măsurat întăi moșia Coluneștii pe zare dialului, pe deasupra bălții mari, din doî pietri hotară ce despart niște părți din Colunești a logofăt Vasile Razul, ci liau avut cumpărati de la răzăși, de acolo în gios pe zare acelui dial până despre valea Beresăi unde au aflat că să dispart Coluneștii de Poiceștii lui Negel, și arată că la acest curmeziș au eșit 966 pol stănjeni, de care pe toate zapisăle ce au avut pah. Iamandi au eșit 219 pol stânjăni și iau și stâlpit cu petre hotară pe din gios pe lângă Poicești, rămâind părțile răzășilor în mijloc 747 stânjăni; și măsurând și al doile curmeziș prin mijloc, dintro piatră hotar din sus tij despre părțile logofătului Radu din Colonești, ce le are hotărâte pe din sus pe dispre Grozești, de acolo iar în gios cheziș peste vale Beresăi, pân iar în margine moșii Poiceștii, și la acest curmeziș arată că au eșit 1107 stânjâni, din cari iarăși au ales paharnic Iamandi 219 pol stânjăni, ce iau și stălpit cu petri hotară, pe din gios pe lângă Poicești, rămâind părțile răzeșilor în mijloc 888 stânjâni. Și măsurând și al treile curmeziș dispre vale Cupcii, cei zici și Rangu dintro piatră hotar vechiu, din vale Cupcii despre moșia Veisăștii și Grozăștii a logofăt Razu, de acolo în gios pe valea Cupcii și pe costișă până în hotarul Sfredelul, și la acest curmeziș arată că au eșit 971 pol stânjeni, din cari iarăși sau ales parte pah. Iamandi 219 pol stânjăni și iau stâlpit cu pietre hotari tij pe din gios lângă hotarul Sfredelul rămăind și la acest curmeziș părțile răzășilor în mijlocul 752 stânjăni, și măsurând atunce și lungul părților din Colunești din valea Cupcii cei zic și Rangul spre apus până în apa Prutului și au eșit 2520 stănjăni".

Din mărturia hotarnică a lui D. Jăverdian vornic de poartă din 1817 Iuni.

Obs. Din acest act reiese înrudirea între Iamandiești și Kogălniceni; Ștefan Iamandi al 2-a pah. se înrudia cu Kogălnicenii prin Luculești, Acum T. Iamandi pah. stăpân pe jumătate din Epureni, la Fălciu, era ginere lui N. Kogălniceanu pitar și ispravnic de Fălciu (vezi mai sus actul din 7174 Iunie 22.

Iată schița proprietății în *Colunești.*

www.dacoromanica.ro

apa Prutului	un bătrân *Colun*	un bătrân *Faur*	un bătrân *Crăstea*	Valea Cupcii, răsărit
	latul 971 pol stj.	1101 stânj.	996 pol stân.	
	219 pol stânjeni partea lui Nec. Kogălniceanul			

Lg = 2520 st.

— Teodor Iamandi pah. şi apoi postelnic avea de frate pe Iordache Iamandi, şi erau feciori lui Cristea Iamandi pah. mort către 1767, nepot lui Iordachi Iamandi post. şi strănepoţi lui Ioniţă Iamandi, care vine în ţară supt Nec. Mavrocordat Vodă. (Ispisoace şi Zapise v. p. 2. pg. XXVII).

LXXVIII. *1750 Decembre 8.* Cererea lui Zaharia Cehan în moşille vornicesei Catrina Roset. în Hârjeşti (Cucueţii) şi Şopârleni.

(Arhiva M. I. Kogălnicianu, Bucureşti).

Ţinut Fălciiului

„Zăsile mele către dmnalui păharnic Iancul Greceanul ispravnic de ţănut Fălciiului pentru moşiile ce le cer eu de la dmneii vorniċasa Catrina Roset cum arată în ğos:

1780 Decembre 8.

1) *Hârjeştii ce sau chemat mai înainte Cucueţii,* care să răzăşeşte pe din gios alături cu moşiile *Păhneştii unde este temelia casălor şi biserica Cehăneştilor,* pe care moşie au trăit moşii, strămoşii tătâniseu cum şi eu până acum. nebăntuit de nimeni. şi deosebit de temelia bisăricei Păhneştilor ce au fostu mai înainte şi au cuprinso în hotarnica răposatului Ştefăniţă Roset log. în 70 pământuri ce are dmnei vorniceasa în Păhneşti. trăgând dmneei Hârjeştii *de pe Cehan ce au fostu vornic mare, moşul socrumeu lui Neculai Racoviţă. feciorul lui Iftodie Cehan logofăt,* şi această moşie o cer eu după moşii şi strămoşii mei Cehăneşti, fiindu baştină, iar scrisori nam fiind piedute din vechi·

www.dacoromanica.ro

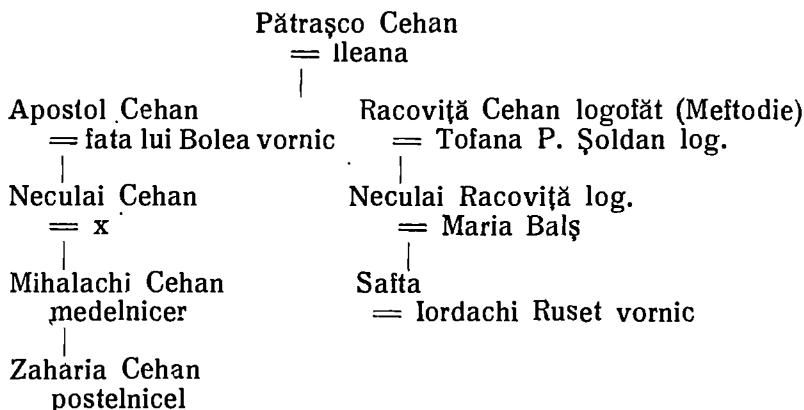
ci cu baştină cer, neavându altu a se amesteca pentru că Iordache Ruset vist. şau luat zestre de la Neculai Racoviţă ficior lui Iftodie Cehan moşie Păhneştii.

2). Mai cer şi moşie *Şopărlenii* tot baştină iar după neamurile de mai sus arătate osăbit de un zapis ce au dat Mihai Vodă pomană Bogzăi *pe tatămeu răposatul Mihalache Cehan med.* însă un bătrân ce lau avut Mihai Vodă cumpărătură din moşia Şopărlenii de la un Nicoriţă, deci pe aceste doî moşii de mai sus arătate care le cer eu numai ca baştină iar nu cu alte dovezi şi scrisori afară de zapisul Şopărlenilor scoţind dumneei vorniciasa alte scrisori sau dovezi, ori de danie, şi de cumpărătură ori de schimbătură, ori de zestre, atunci eu nam să răspunzu; cum şi eu scoţindu alte scrisori sau îndreptări după perilipsis acesta ce am dat acmu să nu să ţie în samă şi am iscălit.

Zaharia Cehan post.

Obs. Arătările acestei mărturii a lui Zaharia Cehan postelnicel se lămuresc prin spiţa Cehănească.

(Surete VIII. Arborele).

Deci Safta Rusătoaia venia mătuşă de văr al doilea lui Zaharia Cehan postelnicel; deci spiţa a şeptea de rudenie, după care urma numai legătura de răzeşie.

www.dacoromanica.ro

LXXIX. *1731 Febr. 9.* Zaharia Cehan postelnic dă scrisoare la mâna Catrinei Roset vornicesei ca să fie îngăduit a sta în bordeiul de pe Păhneşti numai până la Iunie.
(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Adecă eu Zaharia Cehan postelnicel făcutam adivarăta scrisoare me. la cinstita mâna dmsale vornicesăi Catrina Rosătioae. precum să s ştie că pentru *un bordeiu ce miam făcut eu pe moşiia dmsale Păhneştii ot Fălciiu.* la care moşie neavându eu trebuinţe sau amestec au vrut dumneei, ca să nu mă mai primască pe moşie dmsale să şăd în acel bordeiu, şi hotărândusă şi giudecata divanului ca să lipsăscu de pe moşie dmsale de vremi că nu mă primeşte, stăpâna moşii să şăd pe moşiia dmsale. am stătut cu mare rugămite către dumneei vorniceasa Catrina, Rosăt, ca să nu mă lipsască di pe moşie dmsale acmu fiindu vreme de iarnă, şi *să mă lase să şedu în bordeiul care niam făcut până la sfârşitul lunii lui Iunie*, şi atunci să lipsescu pe pe moşie dmsale ca pără la vadeaoa ce să arată mai sus. sămi caut şi, săm fac aşezare la alt loc unde oi pute. şi dumneei încă au făcut milă şi nau trecut cu videre rugăminte me şi mau lasat să şed în bordeiu până la sfârşitul lunii lui Iunie, şi atunci negreşit se es de pe moşia dmsale, fără de nici un cuvântu de răspunsu şi pentru credinţa am iscălit singur cu mâna me. 1781 Feb. 9.

Zaharia Cehan post.

Ion Gordul vornic de poartă.

Acestu zapis lam scris eu cu zisa Zahariei Cehan în divan gspod.

Vasile diiac.

Obs. Dacă Zaharia Cehan postelnicul venia nepot de văr al doile Saftei Rusetoaia, soţia marelui vornic Iordachi Ruset, mort în 1719; acelaş Zaharia Cehan venia rudă mai departe Catrinei Rusetoaia, născută Constandache, proprietara Păhneştilor din 1781.

Iordachi Ruset vornic era frate cu Manolachi Roset vornic
= Safta Racoviţă = Ileana Buhuş
|
Stefan Ruset vornic
= Arsachi
|
Iordachi Roset
= Catrina Costandachi

www.dacoromanica.ro

Deci Catrina Rusetoae, proprietara Păhneştilor în 1781, venia o strănepoată prin alianţă Saftei Rusetoaie, iar cu Zaharia Cehan postelnicul n'avea nici o legătură de sânge, nici chiar de răzeşie.

LXXX. *1781 Iulie. (regeste).* Carte domnească pentru Călmăţui, moşia lui Enachi Kogălniceanul medelnicer.
(Surete şi Izvoade ms. VII. 9).

„.... Iar medelnicerul *Enache Kogălniceanul*, care au adus luminata carte mării *tale* (C. D. Moruz Vodă), în care mi se porunceşte că au jăluit la măria ta, arătând că are pe o moşie anume Călmăţuiul ce s'ar fi megieşind cu moşia Tălăeşti, şi încă au mai şi arătat că şi din Tălăeşti ar fi având o giumătate de vatră cu deosebită scrisoare şi după luminata porunca mării tale mergând la faţa locului am făcut cercetare a scrisorilor *medelnicerului Enache Kogălniceanul*, în care arată moşia Tălăeştilor peste apa Călmăţuiului despre apus *supt movile* cu sat şi cu iaz, unde cere scrisorile acestea nu sau găsit întracel loc, fiind că scrisorile sale scriu *movile* şi o *movilă mare*; dar la acest loc unde cere aceste semne sânt *movilile îngemănate*, căci cu acest nume mai mărturisesc oamenii bătrâni precum că au auzit *că sau numit din vechiu movila Geamănă*, mai având *movili îngemănate* al doilea şi al treilea semn, *adică săpate în vârvu*; şi alăture mai sunt 2 săpături mari despre apus, care semne nu să numesc în scrisorile sale şi supt *movila geamănă* nu sau aflat iaz în Călmăţui, cum nici sălişte de sat şi acolo unde cere movila Călmăţuiul sau aflat Tălăeştii, şi unde arată că este moşia Tălăeşti este Codreşti, a răposat. log. Razu. şi făcând cercetare cu amănuntul ca să putem afla şi moşiia Călmăţuiul *a med. Enachi Kogălniceanul* unde şi la ce loc să află sau găsit *doao movile* în margine din gios a Tălăeştilor, din cari movile după arătare vânzătorilor moşii Codreştii să încep moşiile *Mârzei diiacul*, şi a *Iamandieştilor*, şi după semnele ce să arată în scrisorile med. Enachi Kogălniceanu să cunoaşte că şi moşiia Călmăţuiul să începe tot de la un loc din coastele Tălăeştilor dinspre apus şi merge alăturea cu moşiia Iamandieştilor până în gura Călmăţuiului, având tot o stare acele moşii, măcar că iazul aice unde arată nu sau găsit, dar se înţelege că nau fost făcute supt movilă, ci lau făcut mai în

www.dacoromanica.ro

gios în gura Călmăţuiului, unde cum sau aflat; iar med. Enachi Kogălniceanul au arătat că acel iaz iaste pe altă moşie anume Codreştii; dar sau găsit hotară vechi, cari caută drept în ezătură şi să cunosc aceli petre sănt rândul dispărţitor între moşie şi iazul rămâne pe moşia Călmăţuiul"....

Din hotarnica vornicului de poartă Ioan Gordul pentru moşia Tălăeştii.

LXXXI. *1781 Iulie 29.* regeste. Pentru Zăiceşti. (moşia Buzeni II, 31).

„fără veleat, răvaş de jalobă de la Iordachi Arhip asupra *Kogălnicenitii*".

Dintr'un perilipsis de acte şi scrisorii, „ce leam luat eu de la Toader Manole prin mâna dumisale nepot Vasile Timuş. Miron Vărnav.

1781 Iulie 29.

LXXXII. *1783 Iuli 14.* Scrisoarea diaconului Pavel din Râchi că va veni la divan la 26 Oct. să stea în judecată cu Enache Cogălniceanul med pentru venitul a 7 ani de pe moşia Scrivulenii.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu Bucureşti).

Adec eu Pavel diiaconul ot *Răchi* sin Nechita Gaţul ot Fălcii, datam zapisul mieu înnainte preasfinţii sale părintelui Episcopului de Huşi, *Kir Iacob*, şi înnaintea dumilorsale cinstiţilor boeri ispravnici ai Fălciului dumlui *Vasile Costachi biv vel căminar*, i dumlui Enachi biv vel stolnic i la *măna dumsale Enache Kogălniceanul biv vel med.*, precum să să ştie că viind dumlui cu luminată carte mării sale lui Vodă cătră dumlor ispravnicii ţânutului, întru care carte li să poronceşte dumlorsale, *pentru* o *a cince parte de moşie, din Scrivuleni* de la acest ţinut *cea o trage dumlui med. Kogălnicean cu un hrisov de la Măriia sa Duca Vodă*, care maş fi şi giudecat la divan în zilele răpousatului Gligore Ghica Vodă, hotărândui cu divanul, după cum arată anaforaoa dumlorsale veliţilor boeri ce iaste la mine, care hotărăşte ca să o stăpânească *med. Kogălniceanu* aceia a cince parte, de care de atunce şi păn acmu sunt şapti veari cu

www.dacoromanica.ro

aciasta şi nu lam fost îngăduit pe dumlui ca să ia ceava de pe acea moşie, după cum sau dovedit înaintea preasvinţii sale părintelui Episcopului şi a dumlorsale boerilor ispravnici, acmu apucăndumă dumlor boerii ispravnici, cu acea carte gospod, ca să împlinească acel venit al med. după cum li să porunceaşte de către măria sa Vodă am căzut cu rugăminte la dmlor, de miau pus zi păn la sfeti Dimitrie arătând dumilorsale că mai am giudecată cu dumlui med. Kogălnician pentru aciastă a cincea parte de moşie... ci cere dmlui cu acel hrisov, dând acest zapis la mâna dumisale med. Kogălnician înnainte celorlalţi boeri ca la zăoa însămnată negreşit să mă aflu la divan ca să stau la giudecată fără chip de zminteală, iar cât pentru venitul a toată moşie, aceştia den iastă vară mam rugat şi eu sângur dumilorsale boerilor de sau orânduit doi oameni străini de treabă, ca să strângă şi să stea poprit, păn ni sa curma cu divanul şi atunce de nu voiu dovedi voiu rămâne ruşinat, şi voi da toată paguba şi cheltuiala ce va fi curs. dumisale med., Kogălnicean, întraceaste şeapte veari, ci nau luat nimică fiind că au triimis întratâtea rânduri şi nu mam supus, viind şi însuşi dumnealui med. trimeaţândumi şi câteva răvaşă de la răposatul părintele Vlădica cea au murit şi cartea dumilosale boiarilor caimacani şi iarăşi nu i sau dat nimică; iar nemergând la ză... după cum mam legat printracest zapis, atunce să aibă dmlui med. ami trimite *om gospod cu grele ciobote, şi sămi eu şi căzuta certare*, şi pentru mai mare credinţa am iscălit şi eu şi alţii cari sau întâmplat ca să să creadă.

1783 Iuli 14.

Ierodiacon Pavăl.

Andreiu logofăt mam tâmplat la făcutul acestui zapis.

Enachi logofăt mam tâmplat la făcutul acestui zapis.

Lupu diiac ot ţinut Fălciului mam întâmplat faţă cându sau făcut acestu zapis cu zisa diaconului Pavăl.

Mardarie polcovnic martur când sau făcut acest zapis.

Pavel logot ot Episcopie am fost faţă când asămine au mărturist diiaconul din gură înainte preasfinţii sale părintelui Episcopului apucândusă că va urma întocmai după cum scrie în zapis.

---

www.dacoromanica.ro

LXXXIII. *August 19.* Man. Dimachi stol. prin anafora cercetează pricina dintre Safta Kogălnicenița stolniceasa şi Vărnăveşti pentru Buzeni o Botoşani). Buzeni II. 32).

Pre înălțate Doamne,

Luminată carte mării tale cu multă plecăčune am luat, întru care mi să poronceşte, pentru jaloba čau dat cătră măriia ta Vârnăveştii şi cu alte neamuri a lui Iordachi Arhip, arătând că *la ținut acesta al Botoşanilor* ar fi având ğumătate de sat de Buzeni cu scrisori, care acmu sar fi cuprinzând cu stăpânire de cătră dumneei *Safta Kogălnicenița* fără de nici o dreptate, să chem de față amăndoî părțile atât pe dumneei Safta cât şi pe neamurile lui Iordachi Arhip. şi făcând cu amăruntul cercetare, din scrisori dovezì şi mărturii ci ar fi având, după cum voiu cunoaşte a fi cu dreptate ğudecând să dau şi mărturie la parte ce se va cădea, iar neodihnindusă cu ğudecata ce le voiu face puindule zâ de soroc, din preun cu mărturia ce voiu da să vie la divan ca să li să hotărască pricina. După luminată porunca mării tale chemând de faț pe dumneei *stol. Safta Kog.* fiind şi Miron Vârnav şi cu preutul Ioan ot Dumbrăveni cu frații lui. carile aceştia se trag din Dumitraşco din Ipoteşti, cel dintăiu stăpânitor al Buzenilor, întăiu am întrebat pe dumneei Stolniceasa ca săm aräte cu ce stăpâneşte satul Buzenii; dumneei miau arătat un *zapis din veleatul 7268 Mart 12,* în care adevereşte Grigoraş Arhip văr primar lui Iordachi Arhip cum că au vândut de istov tot satul Buzenii, în toate semnele şi hotarăle lui drept 500 lei dmsale *Stolnic Costandin Kog.* care zapis este iscălit de acest Grigoraş Arhip şi de soțul său Mariia, iar din niamurile sau rudeniile lui, nu sunt iscăliți nimeni făr de cât sânt iscăliți martorii Calistrat arhimandritul. şi Toader Silion med. şi Gheorghe Carp polcovnic şi un Andreiu Coşuțian. Aşijderea miau mai arătat o carte de mărturie de la dmlui răposatul Ioan Bogdan vel logofăt din *velet 7269 Iunie 27* în care arată cum că în câteva rânduri sau silit pi Iordachi Arhip, ca să de bani *dumisale stol. Kog.* ori să iscălească în zapis, şi nici bani nau vrut să dia nici să iscălească. Aşijderia miau mai arătat un răvaş, iscălit de Iordachi Arhip din *velet 1760 Iuli 30* care scrie cum că pentru moşie čau văndut vărusău Grigoraş Arhip anume *Buzenii* dmsale *stolnic. Costandin Kog.* fiind că

www.dacoromanica.ro

este triabà între dănşii. păn sa alege altă pricină, pentru o bucăţè de moşăe de *Oroşăni* au rămas de nau iscălit în zapis, iar alegândusă aceia după cum este hotărât între dânşii să aibă a iscăli şi el în zapis; am zăs lui Miron Vărnav şi celorlante neamuri a lui Arhip ce au să răspundă înpotriva scrisorilor ce arată dumneei *Safta Kog.* şi ei întăi miau arătat o carte de ğudecată iscălită de dmnalui Manolache Costache vel logafăt, i dmnlui Mihalache Stuza vel vornic, cum şi dmnalui Lupul Balş biv vel logofăt, fiind la acea vreme vel vornic din *velet 7271 Iulie 1*, pentru multă ğudecată şi pricină čau avut Iordachi Arhip şi cu cumnatăsa Marie femeia lui Grigore Arhip, atât pentru alte moşii. cât şi pentru această moşie *Buzenii*, în care carte hotărăsc dmlor boierii cum că după cum sau dovedit înaintea dmlor, au rămas buni moştenitori Iordachi Arhip pe ğumătate de sat de Buzeni cum şi pentru ceialantă ğumătate de sat iarăşi de Buzeni partea lui Grigoraş Arhip, iam dat dmnalor protimisire lui Iordachi Arhip ca rudă ce este să întoarcă banii dmsale *stolnic Costandin Kog.* însă să să preţăluiască ačastă ğumătate de sat Buzenii şi cât va face atăt săi dea Iordache Arhip, iar pentru ceilanţi bani cât au dat dmlui mai mult săş întrebe cu cel ce iau vândut. osăbit miau mai arătat o anafora iscălită de dmlui Stefan Ruset vel logofăt i dmlui Ioan Palade vel vornic i dmlui Enache Costandache vel vornic i dmnlui Vasile Razu hatman i dmlui Ioan Canta vel logofăt, fiind la ace vreme hatman, scrisă din *velet 1761 Săpt.* 20, pentru ğudecata čau avut Iordache Arhip cu dmlui *stol. Kogălniceanu* la divan, în care anafora hotărăsc dmlor boerii cum că dmlui *stol. Kogălniceanu* să stăpâniască după cumpărătura čau cumpărat numai ğumătate de sat, de Buzeni, parte lui Grigoraş Arhip iar ğumătate de sat să rămâe la stăpânire lui Iordache Arhip, dar anaforaoa ačasta nu este întărită cu pecetea domnească. Pentru care am întrebat pe Miron Vărnav şi pe ceilanţi şi ei miau arătat cum că îndată ce sau ğudecat Iordache Arhip la divan cu *dmlui stol Kogălniceanu* şi făcânduisă anaforao aşteptând vreme ca să să întăriască şi cu *pecetea gd, fără zabavă sau întâmplat de sau bolnăvit Iordache Arhip de vărsat şi au şi murit,* şi dintračastă pricină au rămas anaforao neîntărită cu *pecetea gd.* am mai întrebat pe Miron şi pe ceilanţi, fiind că au cărţi ca acestea de hotărâre pentru ača ğumătate de sat de Buzeni cum de au suferit ei păn acmu cu

www.dacoromanica.ro

stăpânire pe dmlui *stol. Costandin Kogălniceanu* şi nau zăs nimica, ei miau răspunsu cum că atuncia după ce sau întâmplat şi moarte lui Iordache Arhip, fiind ei făr de vărstă (scris peste: *neadunaţi*) şi *începândusă şi oştirile*, toate scrisorile čau avut Iordache Arhip au rămas pe mâna unui Toader Manole mazil ot Dorohoiu, fiind el epitrop lui Iordache Arhip şi păn acmu au stătut la dânsul, şi acmu luîndule sau apucat de ğudecată, deci văzând atît scrisorile cât şi răspunsurile de amândoî părţili, am socotit că lui Iordache Arhip i sau făcut strâmbătate de cătră vărusău Grigoraş Arhip cu vănzaria moşăei aceştiia, mai ales pe ğumătate de sat partea lui, fiind că deosăbit miau mai arătat o împărţală din *velet 7249 Iulie 20* iscălită de Ioan Başotă sulger şi Neculai Talpă comis, cari au făcuto din poronca *gd.* între Lupul Arhip şi între Gavril Arhip şi Paraschiva sora lor, în care împărţală arată cum au socotit că este cu cale a să împărţi aceşti fraţi, şi ce moşăi li sau venit în parte fieştecărui, iar pentru o parte de moşăe Oroşăni čau fost văndut Lupul Arhip tatul lui Iordache Arhip nimic nu pomeneşte, din care împărţală să înţălege că pentru ača parti din Oroşăni au avut ei răfuială mai înnainte, şi pentru aceia nu pomeneşte în împărţală, şi liam hotărât *ca dumneei Safta Kog.* ori să arăte adevărata iscălitura lui Iordache Arhip, cum că cu voia lui este vănzarea ačasta čau vânduto vărusău Grigoraş Arhip, ori să se urmeze dup carti de ğudecată, şi după anaforao ce au rudele lui Iordache Arhip la mâna lor, adecă ğumătate de sat să stăpâniască *dmneei Safta Kog.* după cumpărătura ce are, şi ğumătate de sat să stăpâniască rudele lui Iordache Arhip, dar *dmneei stol. Safta Kog.* au răspunsu cum că altă iscălitură a lui Iordache Arhip nu are, şi de a şi rămâne ca să dea ğumătate de sat de Buzeni, păn nu să va ğudeca la divan nu va dao. deci văzând că nu să priimeşte dmneei, cu ğudecata de aici, şi văzând că ačastă vânzare de moşăe este de 21 ani, am socotit şi eu că ačastă hotărâre trebue să o facă numai divanul. şi liam pus zâ de soroc ca la 14 zile a lui Săpt. să s afle la divan să s ğudece şi nam lipsit a înştiinţa pe măria ta, si anii mării tale să fie de la Dumnezeu mulţi şi pre fericiţi. 1781 August 19.

Al mării tale pre plecat slug

Manolache Dimache stolnic.

---

www.dacoromanica.ro

LXXXIV. *1783 Iuli 14.* Mărturia ispravnicilor de Fălciu în chestia pricinii între Enachi Cogălniceanul med. şi Pavăl Diaconul pentru venitul pe 6 ani a unei a 5-a părţi din Scrivuleni.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Adiverim cu această scrisoare a noastră că viindu aice la ţinutul Fălciului la noi dumlui *Enache Kogălniceanul biv vel med.* cu o luminată carte leagată a mării sale lui Vodă, întru care ni să porunceaşte să aducem de faţă pe un Pavăl diiaconul sin Nichitei Gaţul de la Râpi şi să cercetăm pentru o a cincea parte de moşia Scrivuleanii cea o ceri numitul boeriu *cu hrisov de la Duca Vodă* [1]), pentru care moşii ar fi avut şi giudecaltă la divan în zilele răpoosatulu Gligorie Ghica Vodă, cu acest numit diiacon, după cum arată anaforaoa ce este la mâna lui, şi de atunci sau hotărât prin anafuraoa aceaia de dumlor veliţii boeri ca să stăpânească dumlui med. Kogălnicianu aceia a cince parte şi fiind că de atunce şi pân acmu au trecut 6 ani la mijloc, şi dumsale med. nu iar fi mai dat nimica de pe acea parte a dumsale, pentru care ni sà poronceşte ca săl aducem de faţă şi să cercetăm căutândui şi anaforaoa ce are la mână, şi de sa dovedi că este aşa să înplinim acel venit al med. pentru care cercetând nau tăgăduit şi numitul diiacon, că nu esti aşa, fără de cât zicând că mai are giudecată cu dumlui med. la divan, pentru aciasta a cincea parte l, carii i sau pus şi zi la sfete Demitrie; prin zapis ce au dat înainte noastră la mâna dumisale med. Kogălniceanului, ca să să afle la divan să să giudece pentru aciasta a cince parte cea sau zis mai sus din Scrivuleani, iar pentru ca să nu rămână dumlui med. Enachi Kogălnicean păgubaş de venitul moşii din anul acesta, cum şi de ceialaltă ce au trecut, după cum ni să poronceaşte fiindcă nau luat nimică sau orânduit doi oameni de ispravă cu ştire noastră ca să stea la strânsul venitului acei moşii numai a Scrivuleanilor, ca să s strângă toate câte vor fi şi să stea poprite, în sama lor păn îş vor mai căuta giudecata iarăşi cu divanul şi atunce după ho-

1) Ispisocul de la Duca Vodă e din 7179 Sept. 20 (1670) şi e tipărit mai sus la pagina 17. In 1670 Vasile Cogălniceanul străbunul străbunului lui Enachi cumpărase a 5-a parte din Scrivuleni cu 2 boi şi 2 taleri de la Luchian Scripcă.

www.dacoromanica.ro

tărârea divanului îş vor lua fiişte carea cele ce va hotără, şi pentru aciasta am dat şi noi aciastă mărturie a noastră ca să s creadă.

1783 Iuli 14.

Vasile Costachi căminar
Enachi stolnic

Notă: mărturia ispravnicilor de Fălciu a dumisale Vasile Costachi Enachi stolnicul.

LXXXV. *1783 Noembre 4.* Cartea lui Alex. C. Mavrocordat Vodă către ispravnicii de Fălciu să cerceteze pricina dejmei pe 6 ani, ce Pavăl diaconul cu ai lui o'iau în satul Scrivuleni pe a 5 parte a med. Ianachi Kogălniceanu.

(Arhiva Mih. I. Kogălniceanu Bucureşti).

Ioan Alexandru Costandin Voevod. bojiiu milostiiu gospodar zemli Moldavscoi.

Credincos boeriul domniei mele. dmlui Ianachi biv vel stolnic ispravnic de ţinut Fălciului sănătate, fiindu că la divan înaintea dumilorsale veliţilor boeri au avut giudecată *med. Ianachi Kog.* şi cu Pavăl diiaconul de la acel ţinut, răzăşi de *Scrivuleni.* pentru o a cincea parte din bătrânul Luchiian Scripco din moşiia Scrivuleani. de la acel ţinut, ce iaste a *med. Kog.* precum sau dovedit atât dintrun ispisoc din anul *7179 Sept. 20* de la domniia sa răpoasatul Duca Vodă cât şi dintro carte de giudecată din anul *1777 Iuni 27* de la dmlor veliţi boerii ai divanului acei vremi ce sunt trecuţi la mijloc 6 ani. pentru care au arătat med. că de la giudecata aciasta până acmu răzăşii acei moşii cu tărie iau luat venitul de pe această parte a sa de moşie, şi au scos şi câteva cărţi gospod, către ispravnicii acelui ţinut, casăşi plinească dijma de la răzeşi şi ei nu sau supus a o da, şi iaste păgubaş până acmu, şi au cerut ca să aibă giudecată şi dreptate, pentru care la întrebările ce sau făcut de către dnlor veliţii boeri lui Pavăl diiaconul, au răspunsu că moşiia aceasta Scrivulenii umblă în trei bătrâni, din care un bătrân iaste Luchiian Scripco, şi sar fi împărţind în cinci părţi, şi aceia a cincea parte iaste direaptă a med. Kog. dar au arătat că nu sar fi stăpânit întraceşti 6 ani tot de răzăşi, şi că doi ani ar fi luat

www.dacoromanica.ro

med. dijma, de pe toată moşia aceasta şi pentru aceia acum răzăşii îi propresc dejmă de pe partea de moşie ca săşi împlinească paguba lor. deč pentru ca să lipsască pricinile din mijloc de către dmlor veliţii boeri sau hotărât ca să s măsoare toată moşiia aceia. şi suma stânjânilor ce va eşi, la măsurătoare, să s facă în trei părţi, din care o a treia parte să s facă în cinci părţi şi a cincia parte să să de med. Kog. despre moşiia ce mai are acolo, iar patru părţi dintraceia a treia parte să rămâe a răzăşilor; drept aceia scriem Dle din mazilii acelui ţinut să rânduești oameni de ispravă şi cu frica lui Dumnezeu ca să meargă la stare moşii. unde fiindu toţi atât răzeşii cât şi vechilul med. să măsoare toată moşia Scrivuleni, la un locŭ, şi suma stânjenilor ce va eşi să o facă în trei părţi, din care o parte să o facă în 5 părţi, şi a cincea parte să o dea med. alegându de o parte despre cialaltă moşie a sa şi să dea, şi mărturie hotarnică pe obiceiu, iscălită şi de dta, apoi să cercetezi de sau trimis med. om ca săi strângă venitul şi răzăşii nu lau îngăduit şi în tăriia lor iau stăpânit partea de moşie, şi cât venit au luat cum şi întracei 2 ani ceau arătat numitul diacon, că au stăpânit med. iarăşi să cercetezi câtă parte au stăpânit şi de va fi stăpânit mai mult de cât i sau căzut, cât va fi stăpânit mai mult să scazi din venitul ce vei dovedi că vor fi luat răzeşii de pe partea med. de moşie şi cât va mai rămâne, asupra răzăşilor să împlineşti şi să dai la vechilul med. ačasta scriem.

Pecete domnească în tuş roş: 1785 Noembre 4
Iѡ. ΔΛ
К С Т. В. В.
1782
Cap de bou-pasere.

Ilie Costachi hatm. post.

sau trecut la condică.

Obs. După arătările diaconului Pavăl moşia Scrivuleni ar fi umblat pe 3 bătrâni, de şi Scripco din 1500 a avut 4 copii: Spiridon, Pavăl, Ana şi Ilea.

S c r i	v u l e	n i i
1/3 Luchian Scripco	1/3	1/3

www.dacoromanica.ro

LXXXVI. *1784 August 13 (Iaşi).* Cartea lui A. C. Mavrocordat Vodă către isprăvnicia de Fălciu să aleagă şi să stălpască părţile lui Enachi Cogălniceanu med. din Scrivuleni despre alţi rezeşi.

Noi Alexandru Costandin Voevoda, bojiiu milostiu gospodaru zemli Moldavscoi. Cinstit credincioşi boerii domnii meale dumlui Costin Catargĭul biv vel spatar i dumlui Grigoraş Costache biv vel pah. ispravnici de ţinutul Fălciiului sănătate. Fiind că după giudecata ce au avut în anul trecut la 1783 Noembre 4 înainte dumlor veliţilor boeri *medelnicerul Enachi Kogălnicianul* cu un Pavăl Diacon, *răzeş de Scrivuleni*, sau dovedit că med. Kogălniceanu în hotarul moşii aceştie are o a cincia parte din bătrânul Luchiian Scripcă, pe scrisori ceau arătat medelnicerul, şi după hotărârea giudecăţii sau scris atunce osăbită carte domnii meale către stolnic Enachi, fiind ispravnic la Fălciu ca să rânduiască mazili să aliagă acea parte a medelniceriului, şi să o lipască lângă altă moşie ce mai are medelniceriul acolo, cum şi venitul ce să va dovedi că au luat răzeşii de pi parte medelniceriului în vreme când med. şau trimes vichil acolo iarăş să să împlinească, cum pe largu arată carte domnii meale ace de atunce. Acum dar arătând medelnicer că nici o cercetare până acum nu sau făcut, pentraceaia dară iată scriem dumv. să cetiţi cartea domnii meale acea de atunci şi după hotărâre ce să cuprinde prin aceiaşi carte întocmai să urmaţi şi să rânduiţi mazili, pe cine veţi socoti ca să meargă la faţa locului să aliagă deplin acea a cincia parte din bătrânul lui Scripcă, după hotărâre giudecăţii şi să o stâlpască şi cu pietre hotară lângă cealaltă moşii a medelnicerului. Apoi şi venitul ce să va dovedi că au luat răzeşii prin cercetare ce vor face iarăşi mazilii la faţa locului, dumv. iarăşi să împliniţi cea fi cu cale, dând şi mărturie pe largu la parte ce să va cădea şi să căutaţi dmv. ca să daţi sfârşit pricinii aceştiia, odĭhnind şi pe o parte şi pe alta după dreptate ce să va cădea ca să nu mai jăluiască. Aceasta scriem.

let 1784 Avg. 13.

sau trecut la condică

în dos:

Cinstit credincioşi boerii domniei meale dumlui Costin Catargiu biv vel spatar, i dumlui Grigoraş Costachi biv vel pah.,

www.dacoromanica.ro

ispravnici de ţinutul Fălciului datesea zdravie — procit vel logofăt — med. Kogălniceanu..

Pecete în ceară cu stema Moldovei şi Munteniei.

(Apud N. Iorga Studii şi doc. XXI 257).

LXXXVII. *1784 August 26.* Cartea lui A. C. Mavrocordat Vodă către ispravnicii de Fălciu să cerceteze pricina dintre Pavăl diacon şi stolniceasa Safta Kogălniceanu pentru Scrivulenii şi Brătenii de la Fălciu şi să le facă hotarnică.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Iω Alexandru Constandin Voevoda. bojiu milostiu gospodaru zemli Moldavscoi.

Iubitorule de Dumnezeu şi rugătorul nostru svinţie Ta Kir Iacov. Episcopul al svintii Episcopii Huşii, i cinstit şi credincioşi boerii domniei mele dmlui Costin Catargiul biv vel spatar, şi dmlui Gligoraş Costachi biv vel pah. ispravnicii de ţinutul Fălciului sănătate, să face ştire svinţii tale şi dmv. că domnii mele au jăluit *stolniceasa Safta, a răposat. stolnic Constandin Kog.* arătând că tragi mari supărare şi asuprială de către un Pavăl diaconu ficior Gaţului. *din satul Răpile de la acel ţinut,* că având stolničeasa o parte de moşie de pe soţul său *stol. Kostandin Kogălničanu* strămoşască în sălişte *Brătenilor* cumpărătură cu vie şi cu livadă. dimpreună cu alţi răzeşi şi avându şi acest *diacon moşia lui Scrivulenii acole alăture,* prin taină şar fi luat un vornic de poartă săş hotărască moşia lui Scrivuleni şi nevrându să dea de ştire împrejuraşilor, ca să meargă faţă cu scrisorile după obiceiu, cu hotărâre ce au făcut moşii lui, ar fi intrat şi în hotarul Brătenilor, şi iar fi cuprinsu toată moşia ce are acolo cu vie şi cu livadă, deaŭ rămas numai cu scrisorile. Pentru care cerşindu să aibă dreptate, scriem svinţii tale şi dmv. viindu acolo vechilul stol. cu scrisorile ce a fi având, să chemaţi de faţă şi pre acel diiacon cu scrisorile sale, cărora făcândule cu amăruntul cercetare şi dovedindusă că cu moşia lui Scrivulenii au intrat în hotarul Brătenilor cu asupreală să rânduiţi din mazilii pe care or fi oameni de ispravă şi cu ştiinţă la hotărât moşii să meargă la stare locului, unde chemând de faţă răzeşii i megiaşi şi alţi împregiuraşi, să facă şi

www.dacoromanica.ro

acolo cercetare şi aflândusă împresurare ce sa fi făcut să îndreptezi puind şi pietre hotară dispărţitură între moşie Scrivuleni şi între Brăteni, însă de na fi pricină şi a fi cu primire despre toate părţile iar de a naşte pricină pietre hotară să nu pue însă cele ce ar fi pusă să nu să scoată de la locul lor, ce după cercetare cu amăruntul ce vor face aflândusă drepti marginile moşii Brătenii pe unde au îmblat din vechi, şi locul acel de pricină să s măsoare aceli doaĭ moşii *Scrivulenii. şi Brătenii* cu stânjăn atât în lung cât şi în curmeziş, câte pe trei locuri la capete şi la mijloc, şi să facă şi hartă înţăleasă de stare acelor moşii, cu arătare a toate sămnelor, siliştilor. pietre hotare vechi şi sumele stânjănilor şi locul de pricini, toate să s arăte la hartă. cari hartă aducânduo la svinţia ta Episcop, i la dmv. is. şi cercetânduo de va fi adevărată şi întocma făcută după cum a fi curgere moşiilor să o încredinţaţi cu iscăliturile, care dinpreună cu deosebită mărturie ce veţi da la mâna vichilului stol. să daţi şi harta. arătândusă şi la mărturie toată pricina pre largu, puindusă şi zi de soroc acelui diiacon şi altora cari vor fi pricinuitori, ca cu scrisori dovezi ce vor ave să vie la divan, să li să caute giudecata, aceasta scriem.

It 1784 August 26.

l. p. domneşti

Iѡ Ѧл

кст. вв. — Procit vel logofăt

1782 — sau trecut la condică

cap de bou pasere.

LXXXVIII. *1784 Sept. 14.* Mărturia hotarnică pentru Brăteni şi Scrivuleni, după cea a lui Ion Gordul şi Caracaş din 1779 Noembre.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Din luminata poroncă preaînălţat domnului nostru Alexandru Costandin Voevoda ni se poronceşte de către preasvinţia sa Episcopul de Huşi, Kirio Kir Iacov, şi de către dmlor boerii ispravnici acestui ţinut al Fălciului. dmlui Costin Catargiul biv vel spătar, i dnlui Gligoraş Costachi biv vel pah. fiind că dmneei *stolniceasa Safta a răpoasatului stolnic Coştandin Kog.* ar fi trimiis o luminată carte mării sale lui Vodă, întru care sar

www.dacoromanica.ro

fi jăluit că având o parte de moşie cu vie, şi cu livadă, în sat în *Brăteni*, la acest ţinut de la soţul dsale cu scrisori şi un Pavăl diiacon ducându pe taină un vornicu de poartă hotarnic de şau hotărât moşie lui Scrivulenii, cari se loveşte în capite cu acasta, nar fi dat de ştire împreğuraşilor ca săş fi trimis şi dmneaei scrisorile, şi cu hotărâtura ce au făcut iar fi luat toată moşia dmsale cu pomeţi cu vie cu tot, de care fiind noi rânduiţi Irimia căpitan, i Toader căpitan, i Neculai Agăricu, i Grigoraş Hortolomei şi Vasile Onofrei căpitan, am cerut scrisorile dmisale stolnicesei de leam văzut care scrisori nau nici o pricină sunt drepte pe parte ce au luat acel Pavăl Gaţul diiaconul i Mihalachi nepotul său din Brăteni de iau făcut Scrivuleni, şi cerşind ca să ne arăte scrisorile ce are să le vedem şi noi în ce chip scriu, care şi la aceaste ni leau arătat unele, macar că nu iaste trebuinţă că iarăşi din poroncă sau mai cercetat aceste pricini de dmlui med. Gavril Caracaş fiind ispravnic acelui ţinut, dimpreună cu câţiva mazăli de ai noştri şi fiindcă sau cercetat scrisorile a amândoaî părţilor atât a lui Pavăl Gaţul diaconul, pe Scrivuleni, cât şi a răzăşilor de Brăteni şi după cum sau cunoscut după ce au hotărât vornicul de poartă Ion Gordul sau făcut mărturie la mâna răzăşilor de Brăteni, iscălită de toţi, care mărturie să va vede că fiind faţă med. Cărăcaş ni să mai poronceşte fiind că iasti pricină între Scrivuleni şi între Brăteni, dacă nu să vor pute învoi să s măsoare acesti doî moşii, şi după poroncă sau măsurat, făcând şi hartă cu soma stânjânilor arătândui şi toate semnele şi pietrele, şi săliştele din vechi. care după arătare împregiuraşilor asamănă *că din vechi ar fi fost tot o moşie*, ce după hartă fiind asămene cu stare locului vor alege scrisorile fiind că hrisoavele vechi arată că Scrivulenii nau fost ci numai Brătenii, şi sau cunoscut că părţile stolnieeasei Saftei din Brăteni sau fost împresurat cu parte lui Pavăl diiacon din Scrivuleni, de care după cum sau cunoscut de noi rămâne dmneei stolniceasa Safta Kog. să stăpânească părţile dsale cu pace şi după cunoştinţa noastră am dat şi noi aăastă mărturie hotarnică în care neam iscălit ca să s crează.

1784 Sept. 14.

Irimie căpitan, Neculai Agarici, Gligoraş Hortolomeiu, Toader Bătcă mazăl, Vasăle Onofrei căpitan.

www.dacoromanica.ro

LXXXIX. *1784 Sept. 14.* Mărturie hotarnică de alegerea bătrânilor din Scrivuleni şi se dă medelnicerului Enache Kogălniceanu a 5-a parte din a treia parte = 35 stânjeni.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Din luminată poronca preînălţatului domnului nostru Ioan Alexandru Costandin Vodă fiind noi 5 mazili rânduiţi, de dumlor ispravnicii acestui ţinut a Fălciului ca să mergim după luminata carte mării sale lui Vodă ce au adus *dumlui Enache Kogălniceanu biv vel med.*, în care carte să poroneeşte de către măria sa, fiind că au avut dumlui med. Enachi Kogălnianul giudecată la divanu înainte dumilorsale veliţilor boeri cu un Pavăl Gaţul diiaconul de la acest ţinut, al Fălciului din sat din Brăteni pentru o parte de moşie din Scrivuleni, iarăşi de la acest ţinut, ce sau fostu hotărât cu giudecata ca să să de a cincea parte dentrun bătrân din trei bătrâni ce au arătat că umblă aciastă moşie din bătrânul lui Luchian Scripco. Ce după luminata poronca mării sale am mersu la faţa locului, eu Eremia căpitan, i Toader Bătcă căpitan, i Neculai Agarici mazil, i Gligoraşo Hortolomeiu, mazil, i Vasile Onofreiu căpitan, şi am adus de faţă pe acel Pavăl Gaţul i pe Mihalachi a Popii nepotul său, răzeşi din Scrivuleni dinpreună şi cu alţi împregiuraşi de acolo, şi măsurând capătul moşiei despre răsărit din piatră în piatră după cum au fostu hotărâte din vechi sau aflat curmezişul *17 pol* funii, şi funia de 30 stânjeni şi stânjănul de opt palme domneşti, care vine la trei bătrâni câte 5 funii 24 stânjeni, de fieşte care bătrân şi scoţândusă parte dumisale med. Enachi Kog. a cincia parte dintrun bătrân i sau venit partea dumisale 35 stânjeni parte din sus despre Ghidişăni şi sau pus piiatră în fund de sat de sau depărtat de cealaltă moşie, arătând dmnelui med. că pe această parte au fost casele *strămoşului său a lui Vasile Kogălniceanu.*

Aşijderea sau măsurat şi al doilea măsurătoare mai la mijloc iar după piatrele vechi şi sau mai aflat funii 20 tot câte 30 stânjeni funie, care împărţindusă şi aceste pe trei bătrâni sau venit pe fieşte care bătrăn câte 6 funii şi 20 stânjeni şi scoţânduse şi de aice a cincia parte dintrun bătrân iarăşi dmisale med. Kog. i sau venit 40 stânjeni tot despre Ghidişeni lângă selişte ce sau arătat mai sus veache şi sau pus piatră împotriva

www.dacoromanica.ro

ceai veche, tot curmezişul arătând că are săş tragă părţi şi din Ghidişeni cu giudecată şi de aice trecând părăul Lelivei în spre apus în dial iarăşi sau măsurat din piiatra cea veche la vale culmea dialului până în malul părăului *Sătoaii,* împotriva unei pietri de pesti *Sătoaea* în costişă care piatră dau samă că ar fi pus acest diacon cu Ion Gordul vornic de poartă pe hotarul Brătenilor nefiind răzeşii de faţă şi sau aflat iarăşi funii 19 viind pe fieşte care bătrân este 6 funii şi 10 stânjăni care iarăşi sau venit în parte dumsale med. scoţând a cincea parte i sau venit 38 stânjăni, şi sau pus piiatră şi fund, şi sau măsurat şi tot lungul de la răsărit din capul hotarului pân la apus în dial peste părăul Lelivii unde sau înfundatu moşie în pisc între Leliva şi între părăul Sătoae, unde să loveşte moşiia Scrivuleanii cu moşiia Brătenii şi sau aflat 29 de funii şi 56 poi. stânjăni, macar că noi nu niam uitat după cum au stăpânit din puţina vreme încoace acest Pavăl Gaţul diaconul cu nepotul său Mihalachi pe hotărâtura vornicului Ion Gordul, cari trece peste vale Brătenilor peste *apa Sătoai* şi să sue în deal, şi la aciasta sau priimit şi med. Ianachi Kogălniceanul auzind că lungul moşii Scrivuleanilor nu mai peste părâul Lelivei trece în dial, şi după cum am socotit a fi cu dreptul, am dat şi noi aciastă hotarnică la mâna dumisale md. ca să să criadă, şi care niam iscălit şi noi şi câţi sau aflat acolo.

It. 1784 Sept. 14.

Irimiia căpitan, Neculai Agarici,
Toader Batcă mazil, Vasile Onofrei căpitan,

Eu Iordachi Zaharia mam tâmplat faţă.
Eu Ilie Zaharia mam tâmplat faţă.
Eu Ioniţă Buştiuc mam tâmplat faţă.
Gligoraşco Hortolomeu maz. hotarnic.

„Viind mazilii acestea de mai sus arătaţi, înainte noastră şi mărturisând în frica lui Dumnezeu, au hotărât şi au ales parte dumisale med. Cogălniceanul, şi iau dat despre Ghidişeni după cum să poronceşte prin luminat carte mării sale lui Vodă, din bătrânul lui Luchiian. Dar diaconul Pavăl Gaţul au pricinuit zicând să nu i să de parte dumisale despre Ghidişani, unde au fost sălişte veche strămoşască, ce să i să de după Brăteni, care ace parte ce zic ei să să de despre Brăteni, întră în moşiie Bră-

www.dacoromanica.ro

teni, fiind că moşia Brătenii este a altora şi dumlui med. nu sau priimit, şi după arătare mazililor din gură, aşe după hotarnica acjasta aşa am găsit şi eu cu cali şi cu dreptate şi am iscălit. Costin Catargiul spătar

---

XC. *1786 Febr. 5.* Enachi Kogălniceanu stolnic aduce în perilipsis documentele moşiei Ghidişeni.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Perilipsis de toate scrisorile pe giumătate de sat de Ghidişeni, ot ţinut Fălciului, ce au arătat dmnelui stol. Enachi Kog. cum arată în ğos. 1786 Feb. 5.

— O carte domnească de la măriia sa Ioan Ioan Neculai Vvd. părintele măriei sale din 7254 Iunie 22 dni (zile) scriind cătră Vasile Kog. părintele dmsale stolnic. şi cătră alţi fraţi ai săi să fie volnici a stăpâni giumătate sat de Ghidişeni. *cari sânt 39 de ani* [1]).

— O mărturie de la câţiva împregiuraşi pentru stăpânirea aceştii gumătăţi de sat de Ghidişeni parte din gios, scrisă cu slova lui Cheşco uricarului din let. 7255 Aug. 7. *cari sânt 38 de ani*[2]).

— O carte domnească de la măriia sa Mihai Racoviţă Vvd. de stăpânire iarăşi pe aćastă giumătate de parte de Ghidişani din let 7227 Oct. 30. *cari sânt 67 ani* [3]).

— O carte domnească de la măriia sa Vasile Vvd. cum că au cumpărat Ion Kog. parte de ocină de la Ghidişani ce din gios de la izvoară în gios până în locul lui Voţcu, şi sau aflat şi despre ace parte de locu cum au cumpărat let 7151 April 28. *cari sânt 142 ani* [4]).

— O carte domnească de la măriia sa Vasile Vodă de stăpânire pe giumătate de sat de Ghidişeni din let 7155. Mart 5. *cari sânt 138 ani* [5]).

— O carte domnească de la măria sa Iliaş Alexandru Vvd. de stăpânire pe giumătate de sat de Ghidişani din let 7175. Iuli 10. *cari sânt 118 ani* [6]).

— Trei scrisorî cu un răvaş de jalbă cătră domnie, a lui Vasile Kog. ce scrii pentru trei urici. ce li sar fi luat unul de

---

1) Publicat mai sus pagina 27. 2) Publicat mai sus pagina 31. 3) Publicat mai sus pagina. 20. 4) Publicat mai sus pagina 14. 5) Publicat mai sus pagina 14. (ca din 3 Martie). 6) Publicat mai sus pagina 16.

www.dacoromanica.ro

la o rudenie a sa ca să sà îndrepte de vecinătate. de hatmanul Dumitraşco Răcoviţ, cari ispisoace lear fi luat Mihai Vodă. şi sau prăpădit. după cum arată cu slova stolnicul Costandin Kog.[1]).

— Un suret de pe un ispisocu de la Simion Movilă Vvd. pe sat pe Ghidişani, cari scrie pe numele Nacşii soara Danului şi alte rudenii a ei iscălit de Stroici vel logofăt din let 7115 April 10. i de Başotă *cari sânt 178 ani*[1]).

— O carte de blăstăm de la Preosvenţiia sa părintele mitropolitul scoasă de dmlui stolnic *Enachi Kog.* asupra împresurărilor de acolo, care ar şti şi nar mărturisi în frica lui Dumnezau pentru aćastă moşie Ghidişanii de la Fălciu, după cum ştlu şi au auzit şau apucat să mărturisască.

— O mărturie de la toţi împreğuraşii ce mărturisescu pe carte de blăstăm pentru această moşie de Ghidişeni după cum ştiu şi au apucat, stăpânire a cui au fost mărturisind şi înaintea ispravnicului de ţinut. arătând şi parte acei Huibăniţii, unde esti şi cu ce moşie să hotărăşte după cum să vede.

— Un izvod de moşii părinteşti iscălit de *Vasile Kog. părintele dmsale stolnic Enachi Kog.* în care arată şi gumătate de sàtu de Ghidişani, parte din gios. din let 7257 Mai 24. *cari sânt 39 de ani.*

Enachi Kog. biv vel stolnic.

XCI. *1786 April 15.* Impărţala ae ţigani între Enachi Kogălniceanu stolnic şi Dum. Sturza logofăt.
(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Ianachi Kogălničan biv vel stolnic, adeverez cu aćastă scrisoare a me. la mâna dmsale Dumitru Sturza logofăt, că având o ţigancă driaptă a me anume Aniţa lui Tanasă Udrican şi întâmplândusă de au luat un ţigan al dsale logofătului, anume Costandin sân Radul Muntian scripcar de câţva ani, carii au făcut împreun şase copii, trei fete şi trei feciori anume: Vasilca, Vasile, i Toader, i Marla, i Iftiniia, i Voichiţu care copii *după răgula pământului* rămăînd împărţiţi cu dmlui logofăt, niam învoit şi niam aşăzat din buna vrerea noastrà ca săi împărţim acum, şi iam împărţit întracestaşi chip: şi întăi sau scos

---

1) Publicat mai sus pag. 31. Lipseşte dintre actele Kogalniceneşti; cf. doc. din 7231 Iuli 9, pag. 21.

www.dacoromanica.ro

un suflet din mijloc pentru ţiganca me. iar cinci suflete au rămas împărţitoare în doaî cu dmlui logofătul şi pentru ca să nu să despartă copiii de părinţî nici ţiganca de bărbat după cum şi însuşi hrisovul gospod hotărăşte, am primit însumi eu de bună voe me să eu bani pe parte me ce mi să vine, adecă pe doî suflete şi jumătatî parte driaptă ce mi să vine şi pentru un suflet ce am luat pentru Anica ţiganca me, însă nefiind copii aceştia de vârstă ca să s socotească preţul lor deplin, fiind mai mici de şăsăsprezece ani atât parte bărbătească cât şi parte femeiască sau socotit preţul lor pe giumătate adică parte bărbătească 35 lei, şi parte femeiască 25 lei, după cum hotărăşte hrisovul mării sale Alexandru Ioan Mavrocordat Voevod. şi după învoiala ce am făcut între noi sau venit în parte me doî suflete parti bărbătească şi un suflet şi giumătate parte femeiască, luînd eu un suflet mai mult pentru ţiganca me Aniţa fata lui Tănasă scripcar şi socotindusă preţul lor pe giumatate după cum să arată mai sus, mi sau făcut săm de dmlui logofăt 107 lei şi giumătate adică o sută şapte lei şi giumătate pe cari bani iam luat deplin între mânule mele pe trei suflete şi giumătate, deci de acmu înainte să aibă dmlui log. Dumitru Sturza a stăpâni atît pe Aniţa ţiganca fata lui Tanasă scripcar cum şi trii copii şi giumătate parte me ce iam vândut dsale însă doi copii şi giumătate driaptă parte me. cum şi un copil, ce am luat pentru ţiganca Aniţa, carc lam vândut şi pe acela după cum se arată mai sus. şi ori ce rod sar mai naşte dintrânşii săi stăpâniască cu bună pace, căci de acmu înainte nam să mai ceiu nimică fiindu drepţi robi ai dumisale, că eu ce am avut şi eu miam luat. şi spre îndestulare am iscălit.

1786 April 15 dni.

Enachi Cogălniceanu biv vel stolnic.

CXII. *1786 April 29.* Cartea lui A. I. Mavrocordat Vodă către ispravnicii de Fălciu să cerceteze pâra pentru Ghidişani între Enache Kogălniceanul stolnic şi T. Huiban condicar.

(Arhiva Mih. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Iω Alexandru Ioan Mavrocordat Vvod bojiu milostiiu gospodaru zemli Moldavscoi.

Iubitoriul de Dumnezeu şi rugătorul nostru sfinţie ta kir Iacov. Episcopul al sfintei Episcopii Huşului, i credincioşi boerii

www.dacoromanica.ro

domniei mele dmvoastră Iancul Greceanul biv vel pah., i Balasachi biv 2 spatar, ispravnici de ţinut Fălciiului sănătate, să face ştire sfinţii tale şi dmv. că la divan înainte dmlor veliţilor boeri au avut giudecată dmlui *Ianachi Kogălniceanu biv vel stolnic* şi cu Toader Huiban condicar i cu nepotul lui Alexandru Botezatul, *pentru giumătate de sat de Ghidişani*, ce este la ţinut acela. făcând stolnicul cerere ca să s dea supt a sa stăpânire cu cuvânt că ar fi cumpărătură de *strămoşul său Ion Kogălniceanu, după o carte de la Vasile Vodă din 7151 April 28*[1]) ceau arătat, cum şi după alti trei cărţi gospod de stăpânit, prin care să volniceşte pre un Bogza şi pe un Vasile Kog. ca să ia din a zecea din toate ce vor fi pre acea moşie iar avându cineva a răspunde să vie la divan.

Apoi faţă fiind atât Toader Huiban şi cu nepotul lui Alexandru Botezatu au răspuns că acea giumătate de sat de Ghidişeni ar fi dreaptă a lor de la strămoaşa lor *Negruşa fata Lucăi*, şi cum că tot de dânşii sar fi stăpânit, iar stolnic Ianachi Kog. sau niamul său nici odată stăpânirei în moşie Ghidişani nar fi avut, şi că să acolisăşte de dânşii fără de nici o dreptate şi măcar că stolnic au arătat la divan asupra stăpânirei o mărturie de la mulţi oameni de acolo după cartea de blăstăm[2]) ce lear fi dus, prin care arată că au apucat *pre un Sandu Kog. cu case mari trăind în Ghidişăni*, a cărora *temelie sar fi cunoscând şi pân astăzi*. care mărturie cu toate că este încredinţată şi de med. Gavril Caracaş aflândusă atunce la acia vreme ispravnic ţinutului, dar arătând Toader Huiban, şi cu nepotu lui Alexandru Botezat că unii dintracei marturi aflândusă depărtaţi cu şederea de moşie Ghidişeni nar fi avându nici o ştiinţă, şi alţii fiind rudenie cu stolnic, ar fi mărturisind împotriva adevărului, nici o hotărâre de la divan în pricina acestia nu sau dat, ce sau socotit că atât o parte cât şi alta la sfete Dumitru să s afle acolo, unde viind scriem svinţii tale şi dmv. de vreme ci marturia dms. stol. o anerisesc numiţii mai sus. în chipul ce sau arătat, în cât au rămas făr de nici o tărie, să faceţi de iznoavă cercetare prin oameni ce sar fi aflând cu lăcuinţi aproape de moşie Ghidişeni,. pe cari după ce îi veţi aduce faţă, săi cer-

---

1). Vezi mai sus pag.

2). Cartea de blăstăm lipseşte între actele Cogălniceneşti.

www.dacoromanica.ro

cetaţi mai întâi să nu cumva să fie neam cu vreo .parte dintraceste ce să giudecă, al doile să nu fie răzăş, şi al treile să nu mai fi giurat vreo dată strâmbu, şi când să vor dovedi că sânt vrednici de a li să da credinţă, la arătările lor săi pui sfinţie ta supt blăstăm, ca să mărturisască întru adevăr, a cui stăpânire au apucat în moşie Ghidişani de la 40 ani încoace, a neamului Kogălnicenilor sau a neamului lui Toader condicar şi a Botezatului şi după cum vor mărturisi să dea mărturie pre largu şi întru adevăr, pe care după ce o vor iscălio marturii să o iscăliţi atât sfinţia ta, Episcop. cât şi dmlor ispravnici, şi apoi să o trimeteţi la divan. şi să i dea sfârşit pricinei. aĉasta scriem.

1786 April 29

l, p. domneşti.

procit vel log.

sau trecut la condică.

Obs. Despre neamul Huiban am dat ştiri complecte în ale mele Surete XVII, pg. LIV.

Negruşa a fosta fata Lucăi parcalabul de Chişinău. Nepoata sa de fată (Maria Baltag), Ştefanca pr. M. Huiban, a avut 2 copii: pe Toader Huiban condicarul şi pe *Aniţa, măritată cu căp. Ion Botezatul,* un copil de jidov, creştinat de Nec. Kogălnicianul pitar şi răzeş în sat, însurându-l cu fata popei M. Huiban. Aniţa căpitanului Ion Botezatul are 2 copii: pe Alexandru Botezatul şi pe Catrina măritată cu Toader Giurcănianu, al cărui fecior, tot Teodor Giurcăneanu, a ţinut pe sora mamei mele, pe Marghioala Ciofea din Huşi.

XCIII. *1787 Iuni 17.* Cartea lui A. I. Ipsilant Vodă către isprăvnicia de Fălciu să cerceteze pricina pentru Ghidişeni între stolnicul Ianachi Kogălniceanul şi Alex. Botezatul.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Иѡ Alexandru Ioan Ipsilant Voevodi bojiiu milostiiu gospodaru zemli Moldavscoi.

Iubitoriul de Dumnezeu şi rugătoriul nostru svinţia sa Kir Iacov Episcopul de Huş, i credincioşi boeri domnii mele dumlui Iancul Grecianul biv vel pah... i (loc gol) is. de ţinutul Fălciului sănătate. Vi sau trimes jalba ĉau dat *stolnicul Ianachi Kog.* pentru pricina de giudecată ce are cu un Alexandru Botezatul pentru moşia Ghidişenii de la acel ţinut, din care mai pe largu veţi înţelege, deci fiind că jăluitorul arată că mărturiile ĉar fi adus

www.dacoromanica.ro

el şi Botezatul ar fi mărturisind mărturia unora înpotriva altora iată vă scriem să aduceţi de faţă pe marturii amândurora părţile şi foarte cu amănuntul săi cercetaţi ca să aflaţi cari sunt oameni mai de ispravă de a li să da credinţa la mărturia lor, şi de nau mai mărturisit vreo dată strâmbu, şi di ce vârstă iaste fieşte care şi deosăbit mai puindui supt arhierescu blestem, iarăşi precum vor mărturisi să fie faţă şi Botezatul. aciasta.

1787 Iuni 17.

Adresa : Iubitorului de Dumnezeu şi rugătorului nostru svinţia sa Kir Iacov Episcop de Huş, i credincioşi boeri domnii mele Dumlor Iancul Greceanul biv vel pah. i Alexandrul Râşcanul biv vel pah. is. de ţinutul Fălciului datise zdraviem — stolnic Kog. — procit vel log. — Trecut la condică, Andrei condicar.

Pecete în ceară roşie: bou — pasere, coroană

Iω. ΔΛ.
Iω. γψ.
ΒΒ.
1787

XCIV. *1790 August 11, regeste.* Pentru Ponceşti.

Stolnicul Ianachi Kogălniceanul scrie vornicului Ioniţă Lupescu din satul Ponceşti. care era şi vichil stolnicului Toma Iamandi să nu asmuţe sătenii din Ponceşti să treacă în moşiia sa, Valea lui Rangu, şi să ia dejmă de la răzeşi pentru Toma Iamandi, căci de şi e boer şi crede că-i va apăra, *„ca un mare puternic ce este în Moldova“*, el va trimete carte gospod, şi va opri toată dejma, ci e gata a se judeca cu stolnicul Toma.

Apud N. Iorga, documente XVI, 366.

XCV. *Fără dată. (Cătră 1791).* Note genealogice ale lui Enachi Kogălniceanu stolnic.

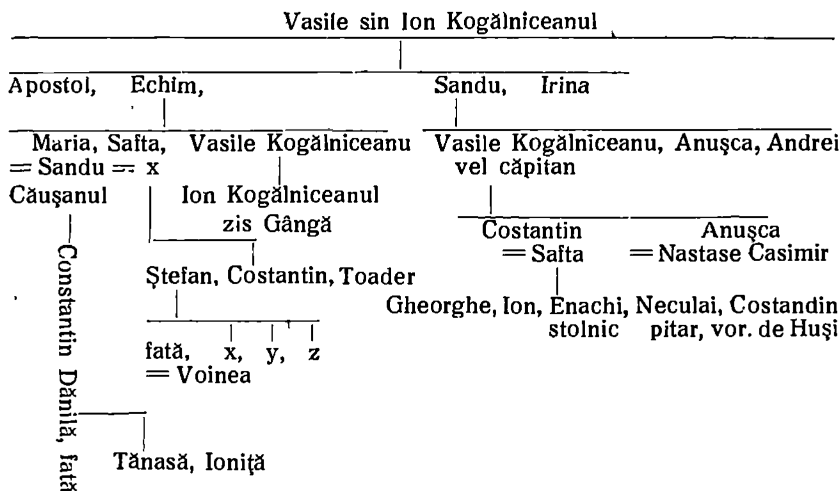
Echim Kogălniceanu au fost frate cu *Sandu Kogălniceanul moşu meu* şi au avut pe *Vasile Kogălniceanu şi pe Mariia i Safta.* Din Vasile Kogălniceanu, feciorul lui Ichim Kogălniceanul să trage *Ioan Kogălniceanu* numit *Gânga* ; iar pe *Mariia* au

www.dacoromanica.ro

ţinuto *Sandu Căuşineanul*, căruia iau zis *Balmuş Cufureoză*, şi se trage *Costantin, Dănilă şi o fată;* din *Dănilă* este *Tanasă* şi *Zoiţa;* şi dintraceşti sânt doi feciori la *Fălcii şi la Vaslui*, şi să fac Kogălniceni, iar pe *Safta fata lui Ichim* au ţinuto tatăl lui *Ştefan şi a lui Costantin şi a lui Toader*, din *Ştefan* este Voineasa cu fraţi şi surori.

Enachi Kogălniceanu stolnic.

Obs. Punând în spiţă arătările stolnic Enachi Kogălniceanu, se scot aceste înrudiri (apud Surete ms. VII, 24),

XCVI. *1791 Iulie 12.* Harta moşiilor Kogălniceneşti de la Lăpuşna.

„Această hartă sau făcut de dmlui P. Pangrati medelnicer pentru moşiile de pe Bujor ot Lăpuşna, în care arată şi moşie *noastră* — scrie Enachi Cogălniceanu biv vel stolnic — *Costeştii* care începe din apa Bujorului de lângă locul pustiu — Mârzeştii —şi de lângă Strâmbeni, şi merge spre răsărit până în apa Călmăţuiului; iară de iastă parte de Bujor mai iaste o bucăţică, iar latul Costeştilor după cum este la apa Bujorului aşe iaste şi la lacul Armanului; iar de acolo în gios se începe moşia Călmăţuiului *de supt movile*; însă aceasta merge şi cee parte de Călmăţui până în dial la Soci, fiind că pentru această moşie de la Lacu au plătit strămoşii şi o ucidere de omu, pentru

www.dacoromanica.ro

un armean neguţitor ce lau ucis tălharii acolo *la lacu* pe moşie noastră şi dintraceasta iau zis *lacul armeanului*, tot a-lăture cu Mârzeştii pustii.

Iet 1791 Iulie 12.

Enachi Kogălniceanu biv vel stolnic.

Obs. Iată schiţa de hartă (Surete ms. VII. 24).

Dialul dinspre Lăpuşna

Pe	Băbi Va	Mâr lea	Cos Călmă	lacul ţuiului	
tru	cenţii dialul	zeş Bujorului	teş între Bu	armanul jor şi Călmăţui	
şenii	Mârzeştii loc pustiu	tii loc pustiu	tii dialul	Strâm dinspre	Oneş Drojdieni
	Mireştii a Nemţanului			benii Valea	tii Şişcanilor
				Oaea	Movilenii

Apa Târnovei

XCVII. *1791 Iuli 15.* Note de ale lui Enache Kogălniceanu stolnic.

„Acestu preut Pavăl, care iaste adevărat scoborâtoriu din uşiiariul Mârza care să află şăzătoriu la ţinut Sorocii, la satul Găuzăni, a răpousatului *paharnic Iancul Greceannl*, care iaste chiar Mârza, cum îl arată trei hrisoave vechi domneşti, ce are pe câte părţi de moşii din Bujor, Mârzăştii pustii, şi Prisăceni, iar unele trecu şi Călmăţuiul, unde acolo în Prisaceni avem, şi noi scrie Kogălniceanu stolnic — *o parte cumpărătură de un strămoş al nostru Ioan Kogălniceanul diiacul cel bătrân cu zapis sârbesc, care iaste la mine*, de care arată că are şi frate preu-

www.dacoromanica.ro

tul Pavăl pe Petre Carnez la polcul cătanelor şi el cu slova lui au făcut această hartă că ştie moşiia şi o va arăta, căci cu a lor sau împresurat şi a noastră de Manolachi poruşnicul, feciorul Schiopancei.

Enache Kogălniceanu biv vel stolnic.

(Apud Surete ms. VII. 24).

Obs. Enachi Kogălniceanu ne spune ceva mai mult de primul Kogălniceanu — Ioan Kogălniceanul *diacul cel bătrân.* El avea cumpărături în moşia Prisăcenii pe Bujor; că Ioan Kogălniceanu şi-a făcut *zapis sârbesc*, care să păstra în lada de documente a stolnicului Enachi Kogălnicean, în 1791.

XCVIII. *1793 Iunie 4.* Mărturia lui Enachi Kogălniceanu stolnic că dă danie nepoatei sale Catrina lui Mihalachi armaş prisaca Rangul, la Braniştea.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu Bucureşti).

Eu cel mai ğos iscălit adeverez prin scrisoare me această ce am dat la mâna *dneei nepoatei mele Catrinii soţii lui Mihalachi biv 2 armaş* precum să s ştie că dintru a me bună voe mam socotit şi am dat danie parte me de moşie în locul de *prisacă anume Rangul, ce să numeşte şi Malcoci* la ţinut Iaşii în ocolul Braniştii pe Jijie, ce este pe din sus de Petcul şi *merge la movila mare* şi prin stejarul bătrân spre răsărit până în hotarul vechiu, în care loc de prisacă de sus numit are şi nepoată me Catrina dreaptă parte sa de baştină ce tragem şi *noi de pe strămoşul nostru Rangul,* iar la alte părţi de moşii. sau măcar orice sa trage frăţeşte nepoata Catrina, dea de astăzi înainte şi în veci săi fie de la mine dreptă ocină şi moşie neclătită şi nestrămutată din neam în neam· la toţi urmaşii săi în veci, iar cari vor îndrăzni a strica danie me acesta să fie supt blăstămul sfinţilor apostoli şi a sfintei troiţe, fiindcă acel loc este drept al nostru de baştină şi cu stăpânire veche nestrămutată de obştie pără acum. însă pentru acest locu ştiut să fie ca cât vor trăi atât *cât şi soţia me Frăsina* în viiaţă. tot noi să stăpânim, apoi după săvărşirea noastră din viiaţă, volnică să fie a stăpâni nepoata mia şi toţi urmaşii săi pe tot cuprinsul acestui loc. precum mai sus arată întocma după cuprinderea hotarălor, vechi şi spre mai mare credinţa am iscălit însumi eu. 1793 Iune 4.

Enachi Kogălniceanu adiverez.

www.dacoromanica.ro

Obs. Actul de danie a lui Enachi Kogălniceanul stolnicul ne dă mai multe ştiri genealogice.

1) Că pe femeia lui o chema Frăsina. 2) Că are de nepoată pe Catrina, măritată cu Mihalache 2 armaş, 3) că Rangul îi venia strămoş, ceia ce explică vechile legături ale Cogălnicenilor cu vechii proprietari ai moşiilor de la Prut.

XCIX. *1793 Iunie 8, regeste.* Pentru Ponceşti.

Stolnicul Enachi Kogălniceanul scrie către vornicul şi sătenii din Ponceşti că venind un sătean de acolo, Andrei Ruzmeci, ia spus că vreau să le vîndă el venitul moşiei Ponceşti până în valea lui Rangu. Le scrie că ei să-şi stăpânească moşiia *„tot hotarul după cum au îmblat din vac amândoao moşiile, peste Prut până în părăul Rangului“*. Le mai scrie că sătenii ce au fugit de pe moşie, să să scrie ispravnicilor de Fălciu să-i urmărească şi-i vor aduce la loc; iar pentru ceî ce au rămas pe moşii vor da *„lei de casă, dejma pânei şi a fănului şi a stupilor după obiceiu.“*.

apud. N. Iorga Studii şi documente XVI. 367.

C. *1793. Iulie 1*: Ilie Kogalniceanu vinde cu 750 lei Episcopiei Huşilor partea sa de moşia Călmăţui, încălcată de Tălăeşti, moşia Episcopiei.

Iacov cu mila lui Dumnezău Mitropolit Moldovei. Enachi Kogălniceanul biv vel stolnic, prin această încredinţată a mea scrisoare adiverim aceste mai gios următoare; la ţinutul Lăpuşnii pe vale Călmăţuiului, având o moşie cu nume de *Călmăţuiu supt movile*, care de vreme neavândo stăpânită toată de împresurările altora, la vreme ce din porunca răposatului întru fericire Costandin Muruz Voevod au hotărâtu răposatul logofăt Gheorghi Sturza, după arătarea unor pârăşi o moşie domnească numindo Tălăeştii în încungiurarea hotarălor, cu cari au stălpit dumlui acea selişte, au luat o bucată mare de locu din moşiia mea despre apus supt o movilă, pe de această parte şi despre amiazăzi din capul seleştii şi pentru ca să ste neclătite hotarăle ci au pus dumnealui logofăt Gh. Sturza după hotarnica dumisale stând la învoială prin vechilul dumisale vist. Scărlatachi Sturza dumlui sluger Ioan Măcărescul i dumlui ispravnicul

www.dacoromanica.ro

Dumitrachi Cuza, ci iau avut luată danie moşiia Tălăeştii şi apoi cu schimbu au dat Episcopiei Huşilor neau aşăzat ca pentru ori câtă parte din moşiia mea Călmăţuiul să va dovedi împresurată în hotarul acelor Tălăeştii, adică după hotarnica dumisale logofăt Sturza şi miau plătito cu 750 lei. Drept aceia dar dau şi eu scrisoarea aceasta a mea sfintei Episcopii Huşi ca de acum înainte şi în veci să aibă a stăpâni moşiia Tălăeştii întru toate sămnele, despre mine deplin şi întocmai după o hotărnicie ce are de la dumlui Gheorghie Sturza cuprindere nesupărată cât de puţin cu cea mai mică cerire atât de cătră mine cât şi de cătră neamurile mele şi pentru credinţă am iscălit.

1793 Iulie 1.

Ilie Kogălniceanul stolnic.
Nicolae Roset vel vornic martur.
Dumitru Saule martur.

(Apud Surete ms. VII 11).

CI. *1803 Noem. 19*, regeste. Pentru Călmăţui şi Costeşti.

„O copie trimeasă de fratele mieu şi întărită de departamentul pricinilor străine de o însămnare ce sau găsit în hârtiile moşului Gheorghe Kogălniceanul. la Eş. pentru 4 scrisori ce ar fi dat răpăosatului Cheşcul, adecă *un ispisoc de la Stefan Vodă pentru a treia parte de Călmăţuiu. pe de îmbe părţile şi doă părţi din Costeşti.*—Carte de stăpânit de la Grigore Ghica Vodă pe toate părţile de moşii Kogălniceneşti, şi de Costeşti—Mărturia popii întărită de Mitropolitul Gavriil.— Suretul ispisocului sfântului Ioan.

După opisul din 1820 Mai 28, vezi mai jos supt acest an.

CII. *1804 Iunie 26*, regeste. Pentru Costeşti.

„Tij o scrisoare a dmsale stolnicului Cheşcu cu însuşi slova dmisale, prin care cere scrisorile Costeştilor.

---

www.dacoromanica.ro

CIII. *1804 Iulie 28*, regeste. Pentru Costeşti.

„Altă scrisoare a răpăusatului Cheşcul, prin care arată că au dovedit moşiia Costeştii şi mai cere scrisori şi pentru alte moşii.

Aceste două scrisori sânt din opisul din 1820 Mai 28.

CIV. *1804 Iunie 27*. Jalba med. C. Kogălniceanu către Vodă în pricina unor rezeşi, ce-l împedeca de a-şi stăpâni moşia în Broşteni.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti.

Prea înălţate Doamne,

In moşie *Scrivuleni* de la ţinut Fălciului având a cincea parte cum şi în moşie Brătenii tot de la acel ţinut o a patra parte sau stăpânit atât de strămoşii şi moşii noştri, cum şi de către tatăl meu. Acmu în urmă un Mihalache Popa, i Mihalachi Meleghi şi Ioniţă Buştiuc răzeşi de acolo mă opresc de ami stăpâni părţile ce am. Mă rog Inălţimei tale ca să mi se de o luminată carte gospod, către dmlor ispravnici de ţinut Făciiului, ca după putere scrisorilor ce am să mă împuternicească ami stăpâni părţile mele, iar arătaţii mai sus răzăşi de vor ave ceva a răspunde, să le pue zi de soroc, ca să vie aice să ste de faţ la giudecată.

a Inălţimii tale pre plecat slugă

Constandin Kogălniceanu medelnicer

In dos:

Mergi la dmlui vel logofăt de ţara de ğos.

vtori logofăt 1804 Iunie 28.

In dos:

Noi Alexandru Constantin Muruz Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn ţării Moldaviei.

Cinstit, credincioşi boerii domniei mele Dmv. ispravnici de ţinut Fălciiului sănătate. Din jaloba aceasta a medelnicerului Constandin Kogălniceanul pre larg veţi înţelege arătare ce face, deci să scrie Dmv. să aduceţi de faţă pe pârâţi cu scrisorile ce vor fi având, unde fiind şi vechilul jăluitorului iarăşi cu scrisorile ce va fi având, să cercetaţi pricina pre cu amăruntul; şi după cum veţi cunoaşte a fi drept, giudecând să daţi şi măr-

www.dacoromanica.ro

turie de giudecată la parte ce să va căde, cu care de va rămâne vreo parte nemulţămită săi sorociţi ca să vii la divan să li să dea hotărâre.

l. p. domneşti. 1804 Iulie 1

cap de bou, pasere procit vel logofăt
дл. кст. Mz. Vv. 1793.

sau trecut la condică

CV. *1804 Iule 4*, regeste. Pentru un sinet de 14 scrisori a stolnicului Keşcb.

Alt sînet de însuşi stolnicul Cheşcul iscălit dat unchiului mieu că au priimit 14 scrisori; însă 11 scrisori pentru Costeşti cu un ispisoc şi cu 8 cărţi, ce scriu şi pe alte părţi de moşii Kogălniceneşti şi trei scrisori pe un loc de prisacă din hotarul Moşeştilor, unde să cheamă la Băca, şi cu un ispisoc ce scrie şi pe alte părţi de moşii şi o *copie a unui uric sârbesc tălmăcit moldoveneşte.* şi să îndatoreşti să le întoarcă înapoi.

Din opisul din 1820 Mart 28; vezi mai jos supt anul.

CVI. *1804. Iuli 26.* Ispravnicii de Fălciu primesc scrisoarea lui M. Popa că va fi la divan, la 26 Oct. spe a se judeca cu med. C. Kogălniceanu pentru a 5-a parte din Scrivuleni.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Eu Mihalachi Popa răzăş de moşie *Scrivuleni* ot ţinut Fălciului, adiverez cu scrisoarea mea aceasta, la mâna dsale *med. Const. Kogălniceanul*, precum să să ştie că aducând dmlui luminata carte gospod. cătră dului is. de ţinut Fălciului poruncitoare ca să cerceteze cererea ce face dmlui medelnicer, cu un hrisov a răposatului Matei Ghica Vodă, pentru a treia parte di *Scrivuleni* cumpărătură de la un Tănasă Bosie cum şi pentru altă a cincea parte cumpărătură din bătrânul lui Spiridon Scripcul, şi făcând dlor boerii cercetare pentru ace a cincea parte din bătrânul lui Spiridon Scripcul, nici însumi eu nam pricinuit a nu da stăpânire dmsale. med. fiind dreaptă al dmsale, iar pentru a treia parte cumpărături de la Tănasă Bosie, fiind că prin carte dlor

www.dacoromanica.ro

boerilor divanului de la 1777 Iuni 15 ce mi să hotărăşte *că cu greşală, sau dat stăpânire Kogălnicenilor*. prin hrisov mai sus pomenit a răpousatului Matei Ghica Vodă, şi mi să dă mie dreptate, mi sau pus de către cinstita ispràvnicie zi de soroc. ca la sf. Dumitru negreşit să mă aflu la Eşi, ca să stau la divan să s dea hotărâri. şi întracesta chip. priimindumă şi eu mă îndatoresc că la arătata zi de soroc negreşit să mă aflu la Eşi, ca să stau de faţă la divan. atunci dmlui med. ca unul ce de atâţi ani au rămas păgubaş de venit atât a cei a cincea parte care este fără pricină a dsale, cât şi acesteia a treia parte ce este cu pricină volnic să fie aşi face întăritură domnească şi pe aceasta a treia parte şi să nu mai aibă a face nici o cerere, sau să mai arăt vreun cuvânt de pricinuire, şi pentru mai adevărată credinţa mam iscălit însumi cu mâna me încredinţândusă scrisoare aceasta şi de către cinstita isprăvnicie.

1874 Iulie 26.

Mihalachi Popa.

De la isprăvnicia Fălciiului.

Insuşi au dat această scrisoare cu bun priimire sa, înainte isprăvniciei la mâna dsale *med. Costandin Kogălniceanul* şi precum întrânsa adevereşte dacă la vadeaoa arătată nu să va afla la luminat divanul ca să să giudece şi să nu aibă a mai face nici o cerere sau să mai arăte vreun cuvânt de pricinuire pentru care sau încredinţat şi de către isprăvnicie.

1804 Iuli 26.

Grigore spatar

Crupenschi spatar.

CVII. *1804 Iulie 31*. Ispravnicii de Fălciu fac adresă la divan pentru pâră între med. Kogălniceanu şi răzeşii de Scrivuleni pentru a 5-a parte.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

De la isprăvnicie ţinutului Fălciului.

Dum. *medelnicerul Costandin Kogălniceanul*, după jaloba ce au dat pre înălţatului nostru stăpân, Măria sa Alexandru Costandin Moruz Vodă, niau adus luminată poruncă mării sale ca

www.dacoromanica.ro

să cercetăm pricina ce are un Mihalache Popa, i Mihalachi Meleghi şi Ioniţă Buştiuc răzeşi de moşiia *Brătenii* şi *Scrivulenii* de la acest ţinut al Fălciiului pentru o a trie parte şi alta a cincia parte din moşiia Scrivulenii cum şi a patra parte din moşiia Brăteni, pe cari părţi avândule baştină leau stăpânit atât moşii cât şi părinţii dumisale medelniceriului. Iar acum răzeşii mai sus pomeniţi îl împotrivesc la stăpânire ce să cade a ave. De faţă aducândusă pe numiţii răzeşi sau întrebat pe Mihalachi Popa, de vreme ce dumlui med. prin hrisovul ce are de la răpoosatul întru fericire domn Măria sa Matei Ghica Vodă din anii 7262 Mai 10, arată că au avut giudecată *Constandin Kogălniceanul logofăt de visterie şi fratele său Nicolae biv vornic de Câmpulung*, cu Nechita vornic de Ghermăneşti, şi hotărăşte că sau găsit cu cale a stăpâni ficiorul Kogălniceanului atât ace a trie parte din bătrânul lui Spiridon Scripcu, parte lui Tanasă Bosie, după zapisul de împărţire şi după ispisoc de întăritură de la Vasile Vodă cât şi a cincia parte iarăşi din bătrânul lui Spiridon Scripcu, parte lui Luchiian feciorul lui Miron Scripcu, din moşiia Scrivuleni, cu care cuvânt îl împotrivesc la stăpânire i şi cât pentru a cince parte nici o pricinuire nau arătat, ce cu bună voe lor au zis că poate să o stăpânească, arătând spre îndreptarea lor şi o carte de giudecată din let 1772 Iuni 25 de la boerii divanului din vreme aceia prin care scrie aşa, că de vreme ce uricul mării sale Mihai Vodă, care îl au răzăşii, hotărăşte că cercetândusă prin giudecată sau aflat că zapisul ce au avut de la Tanasă Bosie nu ar fi fost adevărat ce cu uricul satului Scrivulenii numai pentru cinci lei lar fi zălogit Tanasă Bosie la Sandul Kogălniceanul şi zapisul acel de vânzare cel scosăsă ficiorii Kogălniceanului *sau şi rupt în divan*. Hotărâsc boerii ca Gogălniceanul numai acei cinci lei cu dobânda lor cap la cap săi ia, adeverind ispisocul domnului Matei Ghica Vodă, ce este din let 7262 Mai 10 cu cuvânt că la giudecata de atuncia ce ar fi avut Costandin Kogălniceanul log. de visterie cu Nechita vornic de Ghermăneşti, Nechita vornic nu ar fi arătat ispisocul de la Mihai Vodă, prin care face neadevărat zapisul de la Tănasă Bosie şi ca pe un zălog ce au avut Kogălniceanul aceasta a triia parte să o dee iarăş în ătăpânire răzăşilor. Deci cetindusă ispisocul dumlui Matei Ghica Vodă, arată curat de zapisul acel neadevărat şi de ispisoc lui Mihai Vodă

www.dacoromanica.ro

că au fost de faţă la cercetare ce sau făcut şi numai pentru că răzeşii de la giudecata ce au avut cu Kogălniceanu în vreme mării sale Mihai Vodă până la giudecata de la măriia sa Matei Vodă Ghica, treizăci de ani trecând în mijloc sau întorsu Kogălniceanului acei cinci lei, pentru care era zălogit ispisocul moşii Scrivulenii, îi dă în stăpânire Kogălniceanului măriia sa Matei Ghica Vodă, şi aceasta a treia parte. Pentru aceia şi de către isprăvnicie nu sau putut face rău nici ispisocul mării sale Matei Ghica Vodă, cum nici carte de giudecată a dumlor boerilor; nici ace a trie parte tot în stăpânire dumsale med. sau dat după putere ispisocului. Dar fiind că răzăşi nu sau mulţămit şi au cerut ca să aibă giudecată li sau pus soroc ca la 26 Iuli a viitoarii luni Octombre, să să afle la divan, de unde să li să de hotărâre, şi când a rămâne moşiia a răzăşilor atunci dumlui med. li va întoarce venit ce va lua. Iar pentru a patra parte din Brăteni, ce o cere dumlui med. cu un zapis din let 7261 Mart 15, de la Dumitraşco ficiorul lui Ion Cocu şi Merla fata lui Dumitraşco Cocul şi feciorul ei Zamfir şi fiicăsa Safta încredinţată şi de către vornicii de poartă şi alţi marturi şi sau întrebat pe Mihalachi Meleghi cu ce cuvânt nu lasă pe dumlui med. săşi stăpânească moşiia după zapis; şi cât pentru zapis nau putut a face rău ce numai au zis că aceasta a patra parte ar fi cuprinsă de alte moşii megieşite, şi că dumlui med. săş caute şi o va afla; iar scrisori asupra moşii Brătenii ce o are el la stăpânire nu au arătat zicându că le are la Eş, Isprăvnicia dar după puterea zapisului, de vreme ce însuşi Meleghi nu lau putut face rău, din toată moşiia ce sau găsit în stăpânire lui Meleghi au dat o a patra parte în stăpânire dumisale med. îndatorindusă şi pe Meleghi ca dinpreună cu dumlui med. şi scrisorile ce va avea, de vreme ce el zice că moşiia Brătenii ar fi împresorată de alte moşii să ste în giudecată şi ceia ce veţi putea scoate după părţile ce au, o vor împărţi, şi şau pus Meleghi şi vade la 16 zile a viitoarii luni Oct. să să afle la divan ca să arate împresurarea ce va avea.

Pentru aceasta după cercetare ce sau făcut sau dat de către ispravnicie şi această mărturie la mâna dumisale med. Costandin Kogălniceanul. 1804 Iuli 31.

Iordachi Krupenschi spatar. Alexandru spatar.

www.dacoromanica.ro

CVIII. *1805, Febr. 8.* Jalba lui C. Kogălniceanu med. cătră Vodă pentru Ghidişeni contra stolnic Ioniţă Codreanu.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Pre înălţate Doamne,

Având giumătate de sat de *Ghidişăni* de la ţinut Fălciului, baştină părinţască, care atât de cătră strrmoşii cât şi de moşi sau stăpânit iar apoi cu ce cuvânt au intrat la stăpânire dmsale stolnic Ioniţă Codreanul de aice nu pot şti. pentru aceasta mă rog înălţimii tale ca să fiu rânduit la dmlor veliţii boeri, ca să ne facă cercetare, şi după putere scrisorilor şi a dovezilor ce am sămi aflu dreptate. a înălţimei tale pre plecat slugă.

Cost. Kogălniceanu med.

In dos :

Dsale vel vornic de aprozi săsă cerceteze de cătră dumnealor veliţii boeri.

1805 Feb. 8

vtori logofăt.

CIX. *1805 August 6.* Diata stolnicesei Safta Kogălniceanu.
(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

De vreme întâmplarea ce viitoare iaste neştiută şi nevăvută şi însuş îngerilor necunoscută pentru că numai lui Dumnezău sântu toate ştiute şi cunoscute; drept aceia şi eu *Safta stolniceasa Kogălniceniţa ce mă aflu aice şăzând în Botoşani*, am socotit mai înainte până a nu mă cuprinde sfârşitul vieţii mele şi până îmi sântu minţile întrégi şi sănătoase, am făcut această diată dovedindu gândul şi ştiinţa me cătră moştenitori mei cei am, la care le las şi le dăruescu pentru pomenire me după cum voiu arăta mai gios.

Mai întăi mă rog lui Dumnezeu ca unul ce iaste milostiv şi ertătoriu de păcate sămi erte mulţime păcatelor mele céle ce am greşit ca un om întraceastă lume, mă rogu şi tuturor oamenilor cari voiu fi greşit să mă erte şi ei să fie de mine ertaţi toţi. deci acmu las *Catincăi* fiicii mele cum şi nepoţilor

www.dacoromanica.ro

miei, din cele ce au şi să aibă a urma fieştecare după cum leam orănduit eu tuturora că neurmându neertaţi vor fi de mine şi nestrămutată să fie hotărâre me, dupu cum am hotărât eu din ostenelele mele precum arată în gios anume. Fiicei mele *Catincăi* lei (dintro o sută treizeci de lei bani cari am daţi la dmneei să mă pomenească) cincizăci de lei, şi cu ceilaţi bani să aibă a mă pomeni la mănăstire Neamţului, *nepotului meu Constantin* las o dugheană din Iaşi şi să aibă pe tot anul a da câte un sărindar la bisărică pentru sufletul mieu. un ţigan anume Ion drept al meu îl dau *nepotului meu Ilie* împreună şi cu cinci stupi. spre pomenire. Dar la ceilanţi nepoţi mai mici le las ca să le dei câte cinci stupi de copil să mă pomenească. O casă ce am aici în Botoşani şi cu tot locul ei o dau nepoatei mele *Catincăi* cuprinsă şi cu alte lucruri cari leam pus toate anume gios săi fie pentru pomenire me:

— O icoană chipul maicii Precista ferecată cu argint.
— Şasă şiraguri de mărgăritar mare.
— Şapte şiraguri de mărgărintari măruntel.
— O părече cercei de mărgăritar.
— Doao inele, unul bătut cu aur, şi unul cu zafir.
— O pereche paftale de argint.
— O tabla de argint.
— O străchinuţă de argint pentru dulceţi şi cu doao linguriţi a ei de argint.
— O stropitoare de argint.
— O afumătoare de argit.
— Două solniţe de argint.
— Patru sute lei cu zapisele ce sântu la pitarul Constantin dobândă.
— Doaă suflete de ţigani anume Catrina bucătăriţă şi cu fiicăsa Zamfira.
— şi toată pojijia casei cum şi pânzurile le dau toate ei.

Iară nepoatei mele *Soltanii* să i să dei şi ei cinci stupi cum şi celorlalţi, şi păn ce sar împărţi stupii pe la nepoţii mei câte cinci de nepot după cum arată mai sus, apoi câţi vor rămâne să aibă ai da tot nepoatei Catincăi şi nepoata Catinca să aibă pe tot anul ami da câte un sărindar la bisărica unde voiu fi îngropată, cum şi ceara ce va eşi din stupi, care i să va veni în parte ei să aibă a da tot la ace bisărică pentru po-

www.dacoromanica.ro

menirea me. Aceste toate le dau nepoatei mele Catincăi şi vor sta unde va şădè şi copila până la vrâsta de măritare sa. şi atunci cum va lumina milostivul Dumnezău pe maicăsa sau pe fraţii săi să o mărite după cum va vre Dumnezău. iară asupra grijelor mele am lăsat pe dmlui *ginerele meu Neculai Aslan medelnicer* pre care lam şi rugat să facă osteneală la toate grijile mele după orânduiala creştinească, căruia iam dat şi în mână 550 de lei, şi câţi bani va ajunge cu aceşti bani să mă grijască. Iară mai las *nepoatei mele Catincăi* şăsă zarfuri de argint şi o floare cu un bălas şi cu doao zmărăndele şi un lefţişor cu cinci rubinuri şi o păreche de păftăluţe de argintu cu *tinzuh*. Iară pentru o crucişoară mică ce este din sfântul lemn *am dăruito fiului meu Ioan, cându sau însurat* iară pentru un zapis de 400 de lei ce am la *ninerile* (sic) Toma şi acei bani îi las pentru grijele mele să fie de a vre să dei bine, iară de nu să aibă a da samă înainte straşnicului judecător, aceste toate ce sau arătat mai sus să să urmeze fiindu că am arătat aceste toate şi duhovnicului meu şi lam rugat de au şi iscălit diiata.

1805 August 6.

Savta stolničasa.

— Chemândumă dneei cucoana Safta, stol. fiindui şi duhovnic mau rugat să iscălesc această diiată, fiind faţă şi noara dmsale, Zmaranda şi nepoata dmsale Nastasiia, med. şi dmlui med. Neculai Aslan şi am iscălit.

Atanasă iconom.

CX. *1806 Iunie 8.* Jalba lui C. Tăutul pentru Broşteni de pe Jijia contra lui Vasile Darabanul, pentru împresurare.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Pre Inălţate Doamne.

Jăluim mării tale că aici în ţinut Eşii pe apa Jijiei, după multe giudecăţi ce am avut la luminat divan, cerând să răscumpărăm o parte de moşie ce se numeşte *Broşteni*, care am vândut la dmalui spătar Teodor Balş, după cercetarea ce sau făcut de către Inălţime ta ni sau dat drept de am răscumpărato şi o avem întru a noastră stăpânire de doi ani pe trei mergi, şi pentru că tot locul unei părţi de moşii cel mai mult se află mlăştinos, unde nu este cu putinţă aşi face cineva aşezări, că

www.dacoromanica.ro

apoi şi Jâjia când vine mare tot locul îneacă şi fiind că pe toată acea parte de moşie este numai un grindu mai râdicat, unde acolo şi apa Jijiei, când vine mare nul îneacă, pe care pe care grindu este numai casa unui Vasile dărăban de temniţă, şi pe lângă casă mai lărginduşi gardurile grădinei şi a ogrăzii sale au cuprins cel mai mult loc el. şi pentru că noi vrem să ne mutăm casele noastre ce avem de la locul de unde sânt făcute din pricina supărării apei că ne îneacă casele când vine Jijia mare şi pe acel grindu putem noi cu toţii încăpe, cari unii şau şi făcut casă de aşezare acolo, şi care am vre să ne mai mutăm tot pe acel grindu nu avem locu, căci măsurându cu stânjănu tot grindul acela pe locul cât îl are numit Daraban cuprins poate să încăpem ca patru aşezări de a noastre şi ne *mai rămâne şi locu unde să facem şi o bisărică*, şi vroind noi ca să să mute Daraban de acolo ori pe moşiia unui răzăş, unde şă va putea socoti a fi de odihnă, sau pe altă moşie şi cele ce le are făcute, casă, gardurile şi alte poeţi să i le plătim în bani, ca unii ce ne aflăm stăpânitorii moşii, numitul cu tot să împotriveşte adăogând încă să ne şi batjocurească. Apoi dacă de către înălţime ta să poată găsi cu cale să ne mutăm noi aşezările noastre pe alte moşii străine, şi să nu avem voe pe a noastră moşie să fim statornici, fiind de veci stăpâni bine. iar dacă numitului paguba sa noi vrem şi cu bani săi plătim casa, gardurile şi poeţile şi el să să mute unde o vre. Ne rugăm înălţimei tale să ni să de poruncitoare carte înălţimei tale către dmelor is. de Eşi să rânduiască pe cine vor socoti ca să preţăluiască acele ce are, şi săi de poruncă de a se râdica de acolo şi cum ar fi mila mării tale.

pre plecat la mila mării tale

Cost. Ţăutul, i Simion Tăutul şi Lupu Grosu postelnicul şi alţi ai noştri de la ţinut Eşii.

In dos:

„La dmlui vel logofăt al ţării de gios. 1806 Iuni 8.

2 logofăt.

Obs. In 1806 Iuni 10 să face carte poruncitoare din partea lui Alex. C. Moruz Vodă către is. de Iaşi să cerceteze cu mazili pricina şi să refereză.

— Pecete mică cu tuş roş. cap de bou-pasere.

„Sau trecut la condică".

www.dacoromanica.ro

CXI. *1808 Iulie 10, regeste.* Pentru părţile neamului Kogălnicenesc în moşia Valea Rangului.

(Arhiva M. I. Kogălnicianu, Bucureşti).

„Al treile o scrisoare de învoială din anul 1808 Iuli 10 iscălită de dmlui stolnic Ioan Keşco dată la mâna răzăşilor ce să trag din Marcu Rangu. cuprinzătoare ca dmlui stolnic ducând în doaâ rânduri boeri hotarnici şi *ingineri* ca săşi dezbată părţile dmsale împreună şi a răzăşilor aflândusă subt împresurări şi apoi săşi aleagă părţile de către a răzăşilor, şi stând cu toţii a socoti ca săşi uşureză supărările acele .cu amestecături unii cu alţii, întâi din trei bătrâni ce din vechi să arătă la scrisori că au umblat valea Rangului, şi de la moşii şi părinţii lor au apucat stăpânindusâ numai în doâ, adică giumătate *neamul Kogălnicenescu* şi giumătate răzăşii ce se trag din Marcu Rangu acea a triia parte ce sau numit a lui Rangu, bătrânul, giumătate să o e dlui stolnic, parte lui Toader Rang, şi giumătate să o de răzăşii acei din Marcu Rangu ; însă din partea lui Marcu Rangu să mai e dmlui stolnic a 5-a parte ce o are cumpărătură de la o Varvara fata unui Savin Balmuş, ci au avuto şi ia danie de la un Ion Brătilă nepotul Avrămiei ce au fostu fata lui Marcu Rangul, iar din celelalte doî părţi adică o a treia parte din tot Rangul deplin să o ia dlui stolnic împotriva cheltuelilor ce au făcut şi vre să facă cu hotărâturile până să vă da sfârşit; iar ceialaltă a treia parte să o împartă în doî adică dlui stolnic să e giumătate şi răzăşii să e giumătate. şi pentru câţi stâjeni să va face ca să e, dlui stolnic din Bălăniasa şi din Veisăşti, săi tragă tot din valea Rangului măcar că în Veisăşti dlui stolnic nar fi avut trebuinţă fiind ace parte din Veisăşti a Ilincăi fata Isăcescului ci i sar fi venit de la împărţala părţilor".

După raportul lui G. Jăverdian vornic de poartă din 1819 Iunie.

CXII. *1808 Iuli 12.* Zberoaea, regeste. Invoiala răzeşilor cu Cogălniceneştii pentru moşiia de la Valea Rangului.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Ioan Cheşcu biv vel stolnic dă scrisoare la mâna răzeşilor, ce să trag din Marcu Rangu — Cost. Giurcan, Ion Horţina, I. Ilie, Condurachi sin Vasile, Enache Balmuş, Mihai Nedelcu, Zamfir

www.dacoromanica.ro

Ciobanu, Enachi Diiacon, Ilie Nedelcu, Toader Ciobanu, Marcu T. Ciobanu, Vasile a Zahariei, cum că în moşiile *Bălăniasa* şi *Veisăşti* ce-s pe apa Nărnovei, şi în moşie *Valea Rangului*, ot Lăpuşna, având *Kogălnicenii neamul meu*, părţi de moşii, alăture cu răzeşii, după cum arată ispisoacele de la Vasile Vodă, Nec. A. Vodă şi Mihai Racoviţă Vodă, cum şi hotarnica lui V. Buhăescul pitar pe Bălăniasa. „care părţi Cogălniceşti dintru aceste moşii intrând cu învoială *de la vărul meu Gheorghe Kogălniceanul post, la verii săi şi la ai mei, Costandin şi Ştefan fii şatrar Teodor Isăcescul*, şi de la dânşii încă eşind cu vânzare la Toader şi Iordachi Manoleşti, lea răscumpărat toate el — Ion Cheşcu—cu protimisire de rudenie ; tot o dată a mai cumpărat şi părţile Varvarei fata lui Savin Balmuş a 5 parte din partea lui Marcu Rangu din moşie Valea Rangului, ce o avea danie de la Ion Brătilă, nepotul Avrămiei, se învoesc în acest fel : Valea Rangului îmblă în 3 trei bătrâni ; din care pe jumătate au stăpânit neamul Kogălnicenesc, şi jumătate cei ce să trag din Marcu Rangu ; iar a treia parte a lui Rangu să se tae în doă : jumătate s'o ţie Ion Cheşcu stolnic de pe T. Rangu şi giumătate de pe Marcu Rangu, plus cumpărătura de la Varvara ; iar a treia parte din toată moşia so ţie pentru cheltuelile făcute ; iar cealaltă a treia parte să o ţie tot în doaă ; tot odată părţile ce i se vor veni lui din Bălăniasa şi din Veisăşti să le tragă în valea lui Rangu.

Invoiala aceasta se face înaintea lui Ion Tăutul pah., rânduit hotarnic.

Iscălesc: Ioan Cheşcul stolnic ; Ion Tăutul pah. martur, Iordachi Bantăş martur ; Săndulachi Caplan martur.

Copia este poslăduită în 1819 Mai 22 supt No. 1000,

Semnat: secretar, Scorţăscu.

† печат депар. ал обл. бассарабиеи, пресѹдствіа жѹдекътopяскъ. pajura cu 2 capete.

www.dacoromanica.ro

CXIII. *1808 Sept. 1, regeste.* Schimb de moşii între I. Cheşcul stolnic şi A. Balş vist. la valea Rangului.
(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti.

Alexandru Balş biv vel vist. schimbă cu Ioan Cheşcul biv vel stolnic dândui moşia Găuzănii ce este între Bursuceni şi între Brădeni la ţinut Iaşii (dar după hotarnica lui Gh. Tăutul vornicul de poartă, din 1799 Dec. 7, zice Bursuceni, dar este tot Găuzeni), şi ia de la Cheşcul părţile ce le are în moşia Valea Rangului, peste Prut la Lăpuşna, şi acum tot la Iaşi alăturea cu moşia Zberoaia a Bălşeştilor.

Işi dau unul altuia scrisorile moşiilor, şi se învoesc ca ori câţi stânjeni vor întrece mai mult la una din moşii să se plătească câte 20 lei stânjenul. In zapis să arată şi interesul pentru care s'a făcut schimbul.

Valea Rangului venia între moşiile Bălşeşti; iar *Găuzenii* s'a dat în schimb lui I. Cheşcul stolnic, pentru că a dato în schimb lui D. Sturza vel vornic, de la care a luat părţile ce le avea în *Mărşoae,* în *Dragomireşti* şi în *Căzăneşti,* toate într'un hotar la Lăpuşna cu moşiia dmsale *Bolţuni* şi *Dragomireştii* Keşcului; iar lui D. Sturza vornic îi trebuia *Găuzenii* fiind alăturea cu alte moşii a dmisale.

Copia e poslăduită de Bucicov, guberschii reghistrator şi legalizată de giudecătoria ţin. Orheiului în 1820 Mai 20 supt no. 886 după cererea pomeşnicului Iancu Kogălniceanul.

Judecător Caţichi.

† печете ꙋдєскътоpieи цинꙋтꙋлꙋи ѡpхeюлꙋи.

pajura împărătească

CXIV. *1808 Sept. 2, regeste.* Schimb de moşii între I. Cheşco stolnic şi D. Sturza vornic în moşia Găuzeni.
(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Ioan Cheşco biv vel stolnic dă scrisoare de schimb la mâna lui D. Sturza vel vornic de ţara de gios, că ia dat moşia *Sânzănii,* ce stă între Bursuceni şi între Brădeni, la ţin. Iaşi, moşiile vornicului, după ce a luato cu schimb de la Alex. Balş biv vel vist., şi să ia în schimb moşia de baştină *Mărşoae,* şi parte din *Dragomireşti* şi din *Căzăneşti,* ce şi el le avea luate

www.dacoromanica.ro

de la măn. Bărboiului fiind toate aceste 3 moşii la ţin. Lăpuşnei alăturea cu părţile sale tot din Mărşoae, cu mărturie hotarnică râdicată de Ion Tăutul pah. şi cu harta de stare locului *„făcută cu meşterşugul inginerесс"*, luânduşi toate hârtiile. Interesul schimbului este că toate aceste 3 moşii veniau aproape de moşia sa *Bolţunu*, ca şi Găuzănii ce erau alăture de moşiile vornicului.

Copia e poslăduită de Bucicov gubernschi reghistrator şi e legalizată supt no. 887 de giudecătoria ţin. *Orheiului la cerere pomeşnicului* Iancu Kogălniceanu, din 1820 Mai 20 zile.

CXV. *1810 Martie 21.* Jalba Catrinei lui Toma Cozma ban în pâra cu Arhipeştii pentru Buzeni. (Buzeni II. 43).

Precinstiţi Dumnv boerii divanului Cnejiei Moldavvii.

Răposatul părintele *mieu stolnic Costandin Kogălničanul* în viiaţa sa au cumpărat o moşie sat întreg *Buzănii* la ţinutul Botoşanilor de la un Grigoraş Arhip cu zapis din *anii 7268 Mart 12,* cari moşiie şi vânzătoriul au avuto de la tatăl său Gavril Arhip, după ispisoc din *anii 7240 Dekemvrie 29.* de la domnul Gligore Ghica Vodă, *bătrânul*; şi această cumpărătură fiind şi prin ştire niamurilor vânzătorilor, unul dintre dânşii anume Iordachi Arhip vărul lui Grigoraş, prin osăbit sănet al său cu 3 luni 18 zăle în urmă cătră tatăl mieu arată că fiind între dânsul şi între vărul său alte pricini pentru o parte din moşiia Orăşanii au rămas de nau iscălit în zapis. dar alegânduse ace pricină după cum este hotărât între dânşii apoi va iscăli şi el cum arată sănetul acesta. In urma acestora însuşi tatăl mieu voind ca să s sfârşească această pricină, adică ori săi întoarcă Iordachi Arhip banii şi să răscumpere moşie, sau să iscălească în zapisul vânzării, lau tras şi în divan, şi elu dosându nau vrut nici banii săi dea, nici să iscălească în zapis, cum iarăş arată carte de giudecată *din 7269 Iunie 12* iscălită de răposatul boer Ioan Bogdan vel logofăt; după care atâi tatăl mieu în viiaţa sa cât şi maica mea în curgere de 22 ani au stăpânit în pace, până când iarăşi întreaga moşie acasta miau dato mie zestre; şi după ce au trecut la mine am mai stăpânit şi eu alţi 22 ani asămine fără supărare, iar după 44 ani apoi au ieşit o Casandră ce au fost soţie unui Ioniţă Ban-

www.dacoromanica.ro

taş, cerşindu moşia acasta Buzănii ca o clironomie ce ar fi rămas bărbatului ei de la Iordachi Arhip, cu o carte de ğudecată ce au scos din *anii 7271* de la veliţii boeri a vremei de atunce, în urma cărţii de ğudecată de la răpoosatul logofăt Bogdan, prin care să cuprinde că la ğudecata ce au tras atunci acel Iordache Arhip cu cumnatăsa Măriuţa femeea lui Grigoraş Arhip (adică vânzătoriului Buzănilor) după o împărţială ce sar fi găsit făcută mai înainte între părinţii acestor doi Iordachi şi Crigoraş Arhip, sar fi aflat că şi Iordachi Arhip ar fi avut ğumătate de satul Buzănii şi i să hotărăşte ca să răscumpere şi ceelantă ğumătate de sat de la tatăl mieu. Pentru care la ğudecata ce mau tras în doaâ rânduri înainte preasfinţitului mitropolit şi a tot divanul după cercetările cu amăruntul ce sau făcut asupra pricinii acesteia nu sau găsit cu cale a avea loc această carte de giudecată de care tatul mieu nici o ştiinţă nau avut, şi sau văzut fără nici o lucrare întru atâta îndelungată trecere de vreme, ca să poată surpa stăpânire ace cu bună credinţă în 44 ani în ştiinţa lui Iordache Arhip, dovedind singur sănetul ce au dat tătânemeu, şi carte de ğudecată a răposatului logofăt Bogdan cum pre largul să arătă şi să cuprinde prin doaâ anaforale a divanului una din 1803 Decèmb. 18 şi alta din 1804 Iulie 14, cu care anaforale după nemulţămire acei Căsandre Bântăşoaia eşind înainte mării sale lui Alexandru Costandin Moruz Vodă la osăbită giudecată acee ce am avut, puind temeiu asupra cărţii de giudecată acee ce o arătato numita Casandra Bontăşoaei, au hotărât ca să tragă în stăpânire ace jumătate de Buzăni, ca o parte a lui Iordachi Arhip, iar cealantă giumătate de sat ca o parte a vânzătoriului să o stăpânescu eu ; şi cu aceasta de atunce mi sau luat din stăpânire giumătate de Buzăni. Din care eu mă cunosc asuprită, şi asupra bunei credinţă cu cari tatăl mieu au cumpărat moşiia aciasta şi sau stăpânit întru atâta îndelungată trecere de 44 ani, sânt îndestule dovezi : întâiu ispisocul domnului Grigore Ghica Vodă, care întăreşte stăpânire asura moşiei aceştiia numai lui Gavril Arhip tatăl lui Grigoraş Arhip a vânzătorului, iar nu şi altor niamuri, al doile cumpărătura tatului mieu întemeiată în putere acelueş hrisov nau fost întru ascunsu, ce în ştiinţa tuturor niamurilor, şi mai vârtos acel Iordachi Arhip, precum sănetul său dovedeşte, atunce nu sau arătat că ar ave şi el parte în moşie din Buzăni,

www.dacoromanica.ro

când era de faţă şi vânzătoriul, ce numai că având alte pricini deosăbite cu vânzătorul pentru o parte din Orăşăni au rămas de nau iscălit în zapis, iar alegândusă precum era hotărât între dânşii, apoi să iscălească şi el, care acesta îndestul îi încredinţază că el împărtăşire nau avut la Buzăni, nici protimisăre au cerut să răscumpere ; *al treile* ; şi după aciasta însuşi tatăl mieu, au cerut de la dânsul i prin divan să i întoarcă banii, şi după protomisăre ce ave să răscumpere şi acel Iordachi Arhip dosând sau lepădat ; iată dar că tatăl mieu toate datoriile spre întărire cumpărăturii şau făcut, şi deci Iordachi Arhip la toate aceste înştiinţări sau apărat, şi nici sau arătat de moşinaş în Buzăni şi de răscumpărare sau lepădat clironomilor lui de au putut să le mai rămâe cerere înpotriva voinţii lui, iar că să vede aciastă carte de giudecată cu cumnatăsa femeia vânzătoriului, vederat este din curgerea pricinii că au fost meşteşugiri a lui Iordachi Arhip, pentru că el în viiaţa vânzătoriului nu sau giudecat cu dânsul de au avut vreo cerire, ştiind că altă pricină nu era, de cât numai pentru parte din Orăşăni, şi pentru aceia încă au fostu hotărât între dânşii ce ave să facă, precum dovideşte sănetul său, nici au tras pe tatăl mieu acel ce stăpânè ştiinduşi sănetul ce au dat, şi carte de giudecată a răpăusatului logofăt Bogdan ce după moartea vânzătoriului şi prin neştiinţa tatălui mieu, au tras pe femeia vânzătoriului în giudecată, care nici au putut să aibă deplină ştiinţă a pricinilor între dânşii, şi cu toate că au câştigat ace dreptate pentru Buzeni, dar el în viaţa lui şi urmaşii lui cât au trăit tatăl mieu, şi după aceia, carte acasta în ivală nau scoso, care fiindcă era folositoare pentru dânsul de nar fi ştiut cele ascunsă de dânsul înprotriva adevărului trebue îndată să o puie şi în lucrare, iar nu să o ţină mistuită până când toţi acei ce au ştiut pricinile au lipsit din viiaţă ; *al patrule*, o stăpânire în bună credinţă de 44 ani pentru nişte urmări ca acestea din parte acelui ce sau arătat cu ascunsă cerire, de să poate strămuta, după rânduelile la asămine pricini, şi pentru aceasta mă rog ca de iznoavă şi dintrun început să s cerceteze pricina aceasta, fiind şi vechilul din partea Casandrei Bontăşoaei aice căpitan Constandin Mariş, şi săm aflu dreptate, şi îndestulare, la care cercetare mă rog să fii şi dmlui logofăt Constandin Balş, împreună cu boerii divanului.

la mila Dmv pre plecată

Catrina soţia banului Toma Cozma

www.dacoromanica.ro

„să roagă să fie scoasă în giudecata cinstitului divan fiind şi dmlui logofăt Constandin Balş la giudecată, să s giudece şi căpitan Costandin Mariş ce este vechil Casandrei Băntişoai, pentru giumătate de sat Buzănii, ce tatăl jăluitoarei lau avut cumpărat de la Grigoraş Arhip.

In dos:

Cinstit vornic de aprozi săi înfăţoşăzi la cinstit divan.

810 Martie 21.

Crupenschi 2 logofăt

CXVI. *1811 Mart 12*, regeste. Pentru Scrivuleni.

al treile 1811 Martie 12. Carte divanului cnejăii Moldaviei di giudecata ce au avut Vasile Gaţu i Constandin Chitic şi alţii ai lor răzăşi de moşiia *Scrivulenii* ţânut Fălciiului cu Costandin Botezatu şi alţi răzăşi de moşiia Brăteni pentru împresurare de hotar, de la care giudecată sau dat rămaşi răzăşii de Brătuleni.

Din *Jurnalul* din 1839 Iunie 28 şi Cartea divanului din 1840 Iulie 5.

CXVII. *1811 Septembre 22.* Copie. Diata lui Gh. Kogălniceanu postelnic.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Gavril Mitropolit şi exarh adiverim.

Di vreme ce moarte este făr de veste şi ca un fur necunoscut vine precum zice sfânta scriptură: privigheţi şi vă rugaţi că nu ştiţi ceasul întru care vine moartea. Pentru aceasta dar, şi eu nevrednicul rob a lui Dumnezeu *Gheorghe Kogălniceanul* viind la vrâsta ce să socoteşte că nui departe sfărşitul, trecând peste 50 de ani în viaţă, şi văzând slăbiciune trupului meu, încă fiind în toate simţirile mele deplin şi sănătos, întru toate întregimei minţii, am socotit şi precum Dumnezău mau luminat am făcut această diiată a me, prin care rânduesc cum să să urmeze cu toate ale mele, mult puţin cemi rămân după săvârşire me. pentru ca să nu las în urma me pricină şi gâlceavă între neamurile mele şi supărări cu neodihna celor din

www.dacoromanica.ro

casa mea sau acelora ce Dumnezău. pentru mila me ia îndura de sor întâmpla la moarte me, ori acelora ce sa prileji săvârşirea me la casa lor *(nefiind eu însurat).*
Epitrop şi deplin răspunzătoriu la toate câte rânduesc atât la dat cât şi la luat, cum şi la cele ce sânt pentru grijile mele lasu, pe preosvinţitul mitropolit, care să va întâmpla Moldavici, şi pe preosvinţia sa părintele Vlădică Gligorie Ierapoleos, şi pe svinţia sa părintele arhimandritul Iosăf Anastase, *şi pe dmlui vărul Petrachi Cazimir* pah. şi pe *dmlui vărul Alexandru Anastas sărdariu,* pe care cu umilinţă îi rog pentru dragoste lui Dumnezău; întâi ca să priimească această osteneală cu supărare a epitropiei mele; şi al doile ca să le fie de sufletul mieu şi să să silească de a împlini toati după cum arăt aice înscris. fiind cu privighere atât pentru grijile mele cum şi pentru osăbite pomeni şi altili ce au mai socotit, care de vor urma întocmai după diiata aceasta, puternicul Dumnezău milostiv să le fie în ceasul giudecăţii, pentru mila ce vor face cu sufletele unui strein ca mine. Iar dacă nu vor urma asămene deplin cu sălinţa şi cu privighere la toate, iarăşi prin nevrednicie zăc. să de samă înainte lui Dumnezău pentru sufletul meu, ce lam încredinţat în grumazii acestora; iar când vreunul din epitropii mei, nu va voi a să supăra cu această epitropie întocma cum să cade, privighind la toate mişcările ce să fac spre săvărşire şi împlinire tuturor acestor de mine rănduite. atunce volnici să fie ceilalţi epitropi ai miei aşi căuta singuri epitropie, urmând la toate după cum am rânduit, ori să pue pe altul în locul aceluia, şi acea părticică ce va fi orânduită dintral meu acelue, ceilalţi epitropi o vor da cui o vor socoti pentru datoriile mele cui am a da şi de la cine am a lua, cum şi pentru vite, şi alte câte bareşi ce ce mai am. cum şi de banii ce să află lângă mine, am făcut osăbit izvod cu a me slovă, şi iscălitură, din carele de sa şi schimba, ceva păn la săvărşire me, epitropii mei vor îndrepta prin cercetare cu driapta socotială, ca să nu fii cineva asuprit.

Ingropare me să fie la mitropolie în biserica sfântului Gheorghe, ori şi unde mi sar prileji moarte, să aibă Epitropii a aduce oasăle mele şi acolo să mă îngroape. La grijile mele rânduesc să să cheltuiască 3500 lei, însă

1500 la îngropare.

www.dacoromanica.ro

250 un sărindar la un arhiereu ca să slujască la sfântul Gheorghie.

500 lei să se dee 50 sărindare la bisăricile din Eşi şi din Botoşani.

600 lei la 4 griji de 3 zile, de 9 zile, de 20 zile, şi de 40 zile.

100 pentru o piatră pe mormântu.

400 la 2 griji de 6 luni şi de un anu.

400 la alte 2 griji de 3 ani şi desgropare (care se va face când or socoti epitropii), şi aceşti bani ai grijilor celor mai din urmă, să ste păziţi cu sânet la un loc unde or socoti epitropii mei, păn la vreme ce vor trebui; 7000 lei rănduesc să să de neamurilor mele, fieştecărue câte cât am socotit; însă: 4000 lei casii *frăţinimeu lui Ion Kogălniceanul,* 500 lei surorilor mele *Catincăi păhărnicesei,* 500 nepoatei *Mărioarei Andrieşoaei,* 500 lei nepoatei Bălaşii fiica răposatei verii Ruxandei slugeresei, 500 casei răpousatului şatrar Tudurachi Zosim, 500 lei verii Zamfirii Scorţascăi slugeresei şi 500 verii Mărioarii Brănoaei.

5000 lei rânduescu să să de la alte pomeni pentru sufletul mieu; însă 1000 lei la sfeti Spiridon agiutor spitalului; *1000 lei la Socola agiutor şcoalelor de acolo;* 1000 agiutor la cutie milelor, 1000 agiutor la cişmelele obştiei, 1000 agiutor la poduri, cu cari să se facă vreun pod aici în oraş, unde or socoti epitropii mei că a fi mai de nevoe, şi să să poată săvârşi cu aceşti bani ca să nu rămâe început şi nesăvârşit.

— 12500 lei rânduesc să să de pentru pomenire me la aceste mănăstiri, însă 2000 la svănta mitropolie cu cari să să facă un clopot mare, 2000 lei la sfănta Episcopie a Romanului, 2000 la sfănta Episcopie a Huşului. 1000 la mânăstirea Neamţului, 1000 la mânăstirea Secului, 1000 la mânăstirea Agapia, 1000 la schitul Varaticului, 500 la mânăstire Doljăştii, 500 la mânăstire sfântului Neculai ot Botoşani *unde este tatăl meu îngropatu,* 500 la mânăstire Dancului, 500 la mânăstire Barnovschi unde sânt moşii mei îngropaţi, 500 la biserica Talpalarilor *unde este îngropată maicăme şi fratemieu.*

— 4000 lei rânduesc să ia Epitropii mei, însă 1000 preasfinţie sa părintele mitropolitul ţării, 1000 lei, însă 500 preosfinţie sa părintele Vlădica Grigore Iercpolios, şi 500 lei sfinţie sa părintele Iosaf Arhimandritul, 1000 dlui paharnicul Petrachi Cazimir, şi 1000 dlui săsdariul Alexadru Anastasie.

www.dacoromanica.ro

— Un loc de dugiană cel am aici în Eşi, la uliţa târgului de gios, ce lam luat cu schimbu de. la vărul meu Ion Cheşcul stolnicul, pe care este dughiană de piatră făcută de răposatul Ioniţă Gane Cupeţ, şimi plăteşte bezmăn câte 30 lei pe an, la zi întăi a lui Octombre, acela îl dau svintei Mitropolii să i să de şi scrisorile ce sânt la mine, ca cu acestu puţin bezmăn să sá cumpere ceară şi untdelemn la biserica, ce voi fi îngropat, şi sămi aprinză şi la mormânt vreo lumânare sau candilă.

— O poiană ce se chiamă *Mladinul* în Codrul Cârligăturei la Şacovăţ. şi cu partea ei din moşie ce este acolo, câtă se va alege parte lui *Gavril uricariul, care miau rămas de la fiul său Enache cămăraşul ce miau fost văr primare,* aceasta o dau iarăşi svintei mitropolii întru pomenire lui şi a me. fiind că este lângă moşie Mitropoliei şi el încă a murit neînsurat cu moarte grabnică fără veste, iar scrisorile acestii părţi de moşie cu poiană au arsu toate aici în Eşi, când au arsu casăle dmsale logofătului Neculai Balş, fiind acolo întrun săcriu, a vărului meu Enachi, dar partea aceasta se stăpâneşte de mulţi ani şi până acum tot de dlui stolniceasa Catrina Chilişanca, fiind date de mine cu învoială.

— Un locuşor de casă cel avem aice în Eşi lângă ţintirimul bisericii Talpalarilor, carei mii dat danie de răposatul medelnicer Iordachi şi de răposata soţia sa Catrina, cu scrisoare adeverită şi de preasfinţia sa părintele Mitropolitul aflănduse atunci egumen sfântului Spiridon, pe care loc este şi o căsuţă făcută din vreme celorlalţi muscali de răposatul preotul Gheorghie cu îndrăzneală cum va plăti bezmăn ca unui poporan, mai ales aflândumă eu dus la ţară, şi murind preotul fără întârziere, am apucat în urmă pe preuteasa şi pe fratesău protopopul de la Hârlău, în multe rânduri, ca sămi plătească bezmănul ce sa socoti pe cât miau ţinut locul închis, şi săşi ridice casa, ori săi plătescu eu casa, cu cât sa socoti; la care preuteasa arătând cu lacrimi să rămâe ea, protopopul trăgăndusă sau lungit pricina pân au murit şi preutiasa cărue iau rămas numai un copil nevrâsnic. Acest locuşor îl dau bisăricii Talpalarilor, întru pemenire me şi a celor ce mi lau dat, şi epitropii mei şi a bisăricii vor face cu copilul acela, de bezmănul locului pe 17 ani ce au trecut până acum de când este casa făcută şi nam luat nimică,

www.dacoromanica.ro

cum şi de preţul binalii, şi de or socoti că să mai face ceva, ca să mai de pentru casă, vor da din bani, ce rânduesc acei bisărici şi scrisorile cele vechi a locului ce sânt la mine.

— Un locuşor de casă ce mai amu cumpărat aice în Eşi, în mahaoa Tălpălari, din *vale de casăle mătuşii mele Balaşii Kogălniceniţei*, acela îi dau bisărici Banului întru pomenire me să să de la Epitropii bisaricii şi zapisul cel de cumpărătură, că este la mine, şi măcar că răposata mătuşa me Bălaşa voia să facă schimbu sămi de un loc ce lau luat răpousatul logofăt Mihai Sturza cu împresurare, şi să ia de la mine locul acesta şi cel ce să arată mai sus că lam dat bisăricii Tălpălarilor, ca să le de iarăşi numitelor bisărici precum le şi rândueşte prin diiata sa; dar fiind că de la răposatul logofăt nu sau mai putut scoate locul acela, nici au dat alta nimica pentru dânsul au rămas schimbul acela rău şi locurile aceste tot a mele precum au fost dintăi, iar clironomi săi săşi caute cu casa răposatului logofăt când or putea după scrisorile ce au la mână şi or face ce or vre cu ceia ce vor scoate de acolo.

Vărului meu Ioan Cheşcul stolnic îi las o parte de moşie ce am în Dragomireşti pe Mârzoae, la ţinut Lăpuşnei, alăture cu partea mănăstirii Bărboiului şi în capul moşii dumisale Bolsuneştii ce o are cumpărată mai dinainte, iarăşi de la mine; care parte nefiind dezbătută, nu iam vânduto atunce, dar pe urmă în anii trecuţi miau aleso paharnicul Ioan Tăutul, numai nau stâlpito; — şi încă tot miau mai rămas acolo în numita moşie şi acolo o parte de pe un zapis ne aliasă, şi aceia cât să va alege tot a dumisale să fie, căci aceste părţi de moşie *sânt cumpărate de tatăl meu dinpreună cu Bolsuneştii* şi să i să dei şi scrisorile acestor părţi ce sânt la mine.

— Şi osăbit îi mai las tot dumisale şi aceste părţi de moşie ce mai am pintre moşiile dumişale încurcate, anume giumătate de bătrân, adică a patra parte din satul *Tălăeştii*, de la ţinut Lăpuşnii, pe vale Călmăţuiului, *supt movilele gemene la isvor* din 2 bătrâni ce umbla satul, care moşie măcar că este trecută în protezmie dar din colţurile ei ce sânt ramasă afară, din cuprindere hotărâlor să tragă parte me dumlui; — şi o parte şi giumătate cât se va alege, adică giumătate din trei părţi dintrun bătrân din satul *Mălăeştii* de la ţinutul Lăpuşnii în gura Călmăţuiului cu vad din moară în Prut, şi un loc de pod, i bălţi

www.dacoromanica.ro

cu peşte, pe care moşie o adiverează scrisorile că umblă în trei bătrâni; — şi iarăşi giumătate de bătrân de moşie, adică a patra parte din satul *Costeştii* tij de la ţinut Lăpuşnei pe vale Bujorului din 2 bătrâni ce umblă satul şi măcar că aceste 2 moşii Mălăeşti şi Costeştii sânt pierdute schimbândulisă numele de către ceilalţi răzăşi, dar ori şi când să vor afla să aibă dumlui aşi trage aceste părţi a mele din trânsele, care părţi toate au fost a lui *Costandin vornicul de Huşi* nepot lui Ion Gonţa şi a femeii lui Despa fata Căuşănianului ce li să trag di pi moaşa lor Oprina fata Oanii slugerului, şi acel Costandin vornic au dat aceste părţi danie tătânimeu iar răposatul tatul mieu mi le lăsară mie prin diiata sa, să să de vărului Ion şi scrisoare aceea de danie ci este la mine.

De la divan cnejii Moldaviei

In divan viind preosvinţie sa Chir Grigorie Ieropoleos din parte presvinţii sale părintelui Mitropolit şi exarhu Gavril au arătat doă dieţi făcute de răposat *post. Gheorghe Kogălniceanul*, însă una aceasta care măcar de şi nu este iscălită de răposat, dar sau luat încredinţare de la preosvinţiia sa părintele Ieropoleos că este scrisă cu însuşi slova răposat, şi altă diiată din anul 1800 Ghenar 1, scrisă şi iscălită de însuşi răposatul; însă aceasta sau cunoscut făcută atunce după stare în care să afla răposat, şi după vremi adăugândusă stare lui, sau văzut stearsă pe multe locuri. In sfârşit toată voinţa sa o au făcut dovedită prin această mai de pe urmă diiată, arătând anume în ce chip să urmeze epitropii săi cu averea ce iau rămas.

Drept aceia diiata ce dintăi ca una ce să află stearsă pe câteve locuri, rămâne de o parte şi nesocotită, iar aceasta de vreme ce preosvinţiia sa părintele Ieropoleos o încredinţază că este cu slova lui, pentru aceia sau încredinţat şi de către divan, iar pentru moşii şi locuri acei ce vor avea vreo răspundere înpotrivă îşi vor căuta prin drumul giudecăţii.

1811 Septembre 22.

Iordachi Canta logofăt.
Balş logofăt.
Costandin Balş vornic.

www.dacoromanica.ro

CXVIII. *1813 Ghenar 28*, regeste. Pentru Brăteni.

„Întăi un zapis din 1813 Ghenar 28 prin care vinde Stefan Buzincu dumisale banului Dumitrachi Iamandi, fiind atunci sulger atât partea sa cât şi a neamului ce să trage din Tudora fata Trohinii, ce să trage din Petre medelnicer din moşia Brătenii cu preţ de 500 lei...“

Din Cartea lui M. Gr. Suţu Vodă din 1821 Feb. 2.

CXIX. *1813 Iulie 10*, regeste. Pentru Brăteni.

„al treile alt zapis tot dintracelaşi an 1813 Iulie 10 de la Simion Spănu şi sorusa Tofana, prin care vând preutului Ioniţă Blagocin partea lor, ce să va alege de baştină din moşia Brăteni cu 120 lei, o vacă cu viţel şi 10 oi stărpe.“

Din Cartea domnului Mihai Gr. Ioniţă Vodă din 1821 Febr. 2.

CXX. *1813 Iulie 20*, regeste. Pentru Brăteni.

„al doile zapis iarăşi dintracelaşi an 1813 Iulie 20, prin care vinde tot Stefan Buzincu, ginerele Măriuţei, fata Truhinei, dimpreună şi cu a sorusa Marga, părţile ce să va alege din trupul moşiei Brătenii, acestor doaâ surori Măricuţa şi a Margăi, ce le au de zestre; preutului Ioniţă blagocin câte 10 lei pe stânjen...“.

Din Cartea lui M. Gr. Suţu Vodă din 1821 Februar 2.

CXXI. *1813 Iulie 18*, regeste. Pentru Brăteni.

„un sinet tot de la acel Stefan Buzincu, iarăşi dintracelaşi an şi lună 1813 Iulie 18 prin care arată că au mai primit el din mâna preutului Ioniţă 120 lei afară de 220 lei ce sânt trecuţi prin zapisul de vânzare, care are să răspundă la Iamandi cu acea sută de lei.

Din Cartea domnului M. Gr. Suţu Voevod din 1821 Febr. 2.

---

www.dacoromanica.ro

CXXII. *1813 Oct. 9.* Jalba lui Iancu Kogălniceanu pentru Ghidişeni. (Arhiva Mih. I. Kogălniceanu Bucureşti).

Pre înălţate Doamne,

Având ğumătate sat de *Ghidişăni*, la ţinut Fălciiului baştină părintească, care atât de către strămoşi cât şi de către moşi sau stăpânit, iar apoi cu ce cuvânt au intrat la stăpânire dmsale caminarului Anastase Papafil de aici nu pot şti, şi fiind că dmlui caminar sau dat supt *protecsie* împărăţiei Rosiei şi acmu este întru desfacere din pământul nostru, a Moldaviei. voind a schimba şi această moşie, pentru aceasta mă rog cu multă umilinţă Inălţimei tale, ca să fiu rănduit la dmlor veliţii boeri să ne facă cercetare, şi să oprească şi schimbul ce voeşte a face dmlui căminar, ca după putere scrisorilor şi dovezile ce am-sămi aflu dreptate. şi precum va fi mila înălţimii tale.

Al înălţimei tale pre plecată slugă

Iancul Kogălniceanu

In dos:

„Comitetul desfacerilor să cerceteze şi să pună la cale cu dreptate ce să va căde.

1813 Oct. 9.

Sturza vel logofăt.

In dos nota:

„sau primit 1813 Oct. 15.

No. 130 — sau scris nota către consulat ca să poroncească pârâtului să vie la giudecată cu toate scrisorile ce va fi având în pricina aceasta, şi să să opriască de a face schimbul.

1813 Oct. 12.

CXXIII. *1813. Oct.* Copie. Jalba căminarului Anastasă Papafil pentru Ghidişeni.
(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Către cinstit gheneral. Consulat rusăsc

jalobă

Arătândumisă nota de la cinstit *comitet al disfacerii* dată la cinstit *gn.* Consulat, după *jaloba dumisale Iancul Kogălniceanul* prin care pretinderiseşte de la mine pol sat din moşie *Ghidişenii*

www.dacoromanica.ro

de la ţinut Fălciiului fac arătare ca această moşiie eu o *am luat zestre de la răposatul stolnic Ioniţă Codriaunl*, şi că de 22 ani de când mi sau dat am stăpânito în bună pace, şi că de are vreo giudecată Iancul Cogălniceanul. pentru aceasta va căuta cu fii răpoosatului stolnic Codrianul, şi dacă giudecata îi va dao, atunci rămâne ca clironomii lui Codrianul sămi răspundă moşiia şi pentru această clironomie să cade a să giudeca cu dumlui. iar nu eu; dar pentru că voeşte a mă *periorisi* ca să nu o schimbu, la aceasta răspundu că eu şi cu cine voiu face schimbul, voiu face acest fel de tocmală adecă dacă la giudecata ce vor avea Kogălnicenii cu Codrenii, să va dovedi că moşiia este a Kogălnicenilor, şi să va da în stăpânirea dumlui, atunce schimbul va rămâne rău şi stricat şi eu îmi voiu căuta cu clironomii şi voiu lasa şi toate scrisorile acestii moşii ce să află la mine cu izvod la mâna acelui cu care voi face schimbul ca viind clironomii să le dea ca să ste în giudecată.

1813 Oct.

Plecat slugă

Anastasă Papafil căminar.

CXXIV. *1815 Fevruar 12.* Zapis de vânzare prin care Aniţa P. Gaţă vinde cu 275 lei părţile sale din Scrivuleni, cătră fraţii săi.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu. Bucureşti).

Adică eu Aniţa fiica răposatului diiaconului Pavel Gaţă dinpreună cu soţul meu Vasile şi dinpreună cu feciorii mei carele mai gios să vor şi iscăli datam adivărat şi încredinţat zapisul nostru la mâna fraţilor şi a surorilor mele precum să să ştie că având noi o parte de moşie la ţinut Fălciiului ce să numeşte *Scrivulenii* pe părăul *Lelevii* noi de a noastră bună voe de nimi siliţi nici asupriţi, am vândut şi eu parte di moşie câtă să va alege moşie dreaptă partea me neam invoit şi am vândut în preţ de 275 lei adică doîsute şaptezeci şi cinci lei, carele bani iam primit toţ deplin în mânele noastre, iar fraţii mei şi surorile mele să aibă a stăpâni cu pace acesti părţi de moşie ce să numeşte mai sus atât fraţii şi surorile cât şi nepoţii şi strănepoţii mei să aibă a stăpâni cu pace să le fie lor ocină

www.dacoromanica.ro

di astăzi înainte şi aciastă cumpărătură şi învoială sau primit şi neamul surorii răposatului diaconului Pavăl Gaţă şi pentru mai adevărată credinţă nem şi iscălit cu numele noastre, mai gios carele sau întâmplat şi alţi oameni faţă de facere acestui zapis.

1815 Februar 12.

× Eu Aniţa fiica diiaconului Pavăl Gaţă am pus numele şi degetul şi dinpreună cu Ioana fiica me ×.

× Eu Catrina fiica Aniţei am pus numele şi degetul.

„şi fiind eu poftit de bade Vasile Lungu şi de lele Aniţa ca săi iscălesc pe dânşii şi fiind di bună voe a lor am iscălit şi eu.

Leizăr orândar jidov din satu Chirceştii.

CXXV. *1815 Feb. 21.* Zapis de aşezare între răşezii de Scrivuleni pentru datoria de 275 lei luaţi cu dobândă din zece doisprezece de la Andrei Scutariul.

(Árhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Adică noi răzeşii de pe moşia *Scrivuleni* datam adivărat şi încredinţat zapisul nostru la mâna lui Andreiu Scutariul precum să s ştie că un frate al nostru anume Aniţa fiica diiaconului Pavăl Gaţă, scoţindu ca săş vândză parte de moşie ce i sau ales din trupul moşiei Scrivulenii 13 stânjăni parte ei şi scoţândui vânzătoare noi neam tocmit şi niam învoit cu tocmală câte 21 lei şi 6 parale pe stânjeni. iar noi neavând bani acmu, fiind săliţi de ai da niau făcut bine Andrei Scutariu cu 275 lei adecă doo sute şăptezăci şi cinci lei, de acmu de la Fev. în 21 zile şi până la sfântul Gheorghe viitoriu săi dăm bani cu mulţămită, şi osăbit am mai luat 12 lei care fac 287 lei şi cu dobânda *din zăce doisprezece* pe an. iar nedându bani la vadeaoa de sus aratată atunci săi rămăe dmsale parte aceasta a mea şi moşiei stăpâninduo în veci cu pace şi clironomii lui

www.dacoromanica.ro

ca pe un lucru drept a dmsale vândut de noi toţi răzăşii, şi pentru mai adevarată credinţa niam iscălit.

1815 Feb. 21.

Vasile Gaţă adiverez Ion Blagot
Costachi Chitic
Iordachi Brânză.
Eu Manolachi Darie adiverez.

„şi le facerea acestui zapis sau întîmplat şi alţi oameni streini care sau şi iscălit.

Eu Sandul Melechi mam întâmplat faţă.
Eu Costache Eşanu am fost faţă.
Eu Neculai Arhiri am fostu faţă.
Eu Toma Hordemari am fost faţă.

CXXVI. *1816 Mai 15.* Scrisoare prin care răzeşii din Scrivuleni, vând pentru 287 lei lui Andrei Mocanul scutarul 13 stânjini din Scrivuleni.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu Bucureşti).

Noi cei mai jos iscăliţi, adiverim printraceastă scrisori čo dăm la mâna dumisale Andrei Mocanu că de vremi ci au trecut vadea ci iam pus pentru 287 lei ci am luat de la dumlui cu împrumutare întru cumpărătura a 13 stânjeni partea surorii noastre Aniţa fiica diaconului Pavăl Gaţă şl bani nu iam plătit, fiind dumnialui volnicu după legătura zapisului nostru de împrumutare ca după trecere vadelii să rămâi moşiia a dumisale, de veci, împuternicim pe dumlui Andrei Mocanu şi printraceastă scrisoare a stăpâni aceşti 13 stânjăni in pace, despre noi, că nime din noi din răzeşi nu sau găsit a da bani la vade săi plătim dumisale ce de acmu înainte această parte să fie dumisale şi clironomilor dumisale moşie şi ocină şi spre încredinţare urmează a noastră iscălitură.

1816 Mai 15.

Vasile Gaţă.
Ion Blaga, Ştefan dascalu
X Eu Manolachi Darie
X Eu Toader Şlicariul
Eu Safta fiica diiaconului Pavăl Gaţă.

---

www.dacoromanica.ro

CXXVII. *1768 Iulie 12 Iaşi.* Gr. Ion Calimah Vodă scrie carte la C. Kogălniceanu biv vel stolnic, ispravnic de Dorohoi să cerceteze pricina pentru Socrujăni (Hărlău), (moşia Hriţeni I, 13).

Іѡ Grigore Ioan Calimah Vvda. boj. mlst. gospodar zemli Moldavscoi. credinčoş boerii domnii mele Dmv. *Costandin Canano biv vel pah.* ispravnic de ţinutul Hărlăului, i *dm. Costandin Kogălniceanu* biv vel stolnic is. de ţinutul Dorohoiului. vă facem ştire că domnii mele au dat jalobă *Vasile Tăutul mazil ot Suceava* asupra unor răzeşi de moşie *Socrujăni* ot Hărlău, din Zahoreni, i Dumăşăni, i Tescurenii ot Dorohoiu, zicând că ari şi jăluitorul părţi de moşii acole şi de câţva ani acei răzeşi mânăncă vinitul moşiilor, cum şi în anul acesta ar fi vândut *acele părţi de moşie unui arman în 5 ani*, şi jăluitorului nimica parte nui face, de care cerşind dreptate, iată că vă scriem dmv. să aduceţi de faţă şi pe acei răzeşi şi să cercetaţi pricina cu amăruntul, şi dovedindusă că,are şi jăluitorul părţi de moşii acolo săi faceţi dreptate. ca să nu rămâe păgubaş de vinitul părţilor lui odihnindul cu dreptate ca să nu mai jăluiască, dar neodihnindusă vreo parte cu judecata dmv. de acolo. să le daţi zi de soroc. şi cu mărturii Dum. să vie la divan, aciasta scriem.

l. p. domneşti 1768 Iuli 12

Іѡ гр. кл вв.

1768 procit vel logofăt

„Carte domnului Grigorie Ioan Calimah pentru Dumuşeni, i alte părţi 1768 Iulie 12."

CXXVIII. *1791 Iulie 12* (regeste). Pentru Ponceşti pe Prut.

Enachi Kogălniceanul stolnic scrie la vornicul şi sătenii din Ponceşti, pe Prut că ar fi cumpărat el venitul moşiei Punceştilor de la *stolnicul Toma Iamandi;* le arată că moşia Punceştii partea lui Toma Iamandi este mai mult de iastă parte de Prut, pe când dincolo de Prut are numai *„cu un median de boi"* iar încolo este moşia lui, numită *Valea lui Rang.* Le scrie dar să nu se întindă mai mult; iar de lea vândut mai mult fără dreptate, săşi ia scrisorile şi să vie la divan, *„căci eu sânt de a purure la divan."* Făcând altfel îi ameninţă că *„cu capetile şi casele lor vor plini."*

www.dacoromanica.ro

Asemenea le mai scrie că a oprit şi pe Toader Iamandi să nu se amestece în Coluneşti, căci este numai moşia lui; *iar partea din Coluneşti ce iau dat fratemeu zestre* săşi caute cu soacrăsa, cât este vie".

Cf. N. Iorga. Studii şi documente XVI, 365.

CXXIX. *1817 Ghenar 23.* Cartea lui Sc. A. Calimah Vodă către ispravnicii de Fălciu să cerceteze pricina între serdarul Ilie Kogălniceanul şi preut Ioniţă din Răchi pentru moşiia Brătenii.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Io Scarlat Alexandru Calimah Voevodă cu mila lui Dumnezeu Domnu ţării Moldaviei.

Credincioşi boeri domnii meli Dumv. ispravnici de ţinutul Fălciului sănătate. Fiind că prin jalba ce au dat domniei mele dumealui *sărdarul Ilie Kogălniceanul* au făcut arătare că în moşiia *Brătenii* de la acel ţinut ar fi având părţi atât baştină cât şi cumpărătură, unde fără ştire dumisale ar fi vândut unul din răzăşi anume Hariton Cojocar împreună cu soţiia sa Tofana 20 stânjăni din numita moşie drept 200 lei la un preot *Ioniţă din Râchi*, pentru care stânjeni ca unul ce are parte de baştină fiind mai cu apropiere socotindusă a cere cuvânt de protimisis au cerut ca cu acelaş drept să i să de dreptate să răscumpere; dreptu aceia domnia me scriem Dumv. ca să înfăţoşaţi pe numitul preot şi să cercétaţi şi de va fi precum dumlui sărdarul arată că preotul ar fi străin întru această cumpărătură şi răzăşie, dumv. îi veţi arăta că după dreptatea ce ajută pe dumlui fiind băştinaş întru ace moşie săşi primească banii cumpărăturii aceii 200 lei şi să să de arătaţii stânjeni în stăpânirea dumisale sărdariului, iar fiind pricina întralt chip să triimeteţi înştiinţare la dumlui vel logofăt al ţării de gios, de unde veţi primi a dumisale poroncă în ce chip să cercetaţi.

1817 Ghenar 23.

Adresa: Cinstiţi şi credincioşi boerii domniei mele dumnealor ispravnici de ţinut Fălciului cu sănătate.

www.dacoromanica.ro

Pentru sărdarul Ilie Kogălniceanu,— vel logofăt.

Pecetea în ceară roşie cu care s'a pecetluit plicul.

Іω ск
лл кл Cap de bou
в в
1806

CXXX. *1817 Iunie* (copie). Mărturia lui D. Jărverdian vornic de poartă în cercetarea ce a făcut în hotarăle moşiei Rangu şi Coluneşti punând zi de soroc la 10 Avgust.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Cătră cinstit şi al 2-a departament a ocărmuirii oblastiei Basarabiei.

De la Dimitrie Jăverdian vornic de poartă,

raport.

Răzăşii de la moşiia *Rangu şi Coluneştii*, după jaloba ce au dat la cinstit departament, cu cerirea că după ucazul ce ar fi luat mai înainte, să cercetez înpresurările ce li să pricinuesc despre moşiia Coluneştii şi Valea Rangului, ce au dato în schimb dumisale stolnic Ioan Cheşco, cum şi dumnealui stolnic iarăş au dato în schimb dumisale vist. Alecu Balş şi orândatorii acelor moşii, de la sâne sar fi întins cu stăpânire peste stăpânire ce au urmat mai înainte şi peste cuprinderea scrisorilor ce au ei pe acele moşii; după care jalobă a lor prin ucaz de supt N. 1075 din 25 a trecutei luni April din curgătoriul acestu an 1817 mi să scrie ca să merg la starea locului acelor moşii şi în fiinţa orândatorilor şi a vechililor, după scrisori şi dovezi ce vor înfăţişa, amândoaâ părţile să să facă ce mai pătrunzătoare cercetare, cum li sau urmat stăpânire, de la anul 1812 precum şi mai înainte vreme când stăpâne dumlui stolnic Keşcu, şi când să va dovedi că orândatorii cu împresurare sau întins peste celi adivărate hotară acelor moşii şi stăpânesc din driaptă partea răzăşilor, atunce cu raport pe toate părţile ce vor fi pricină să să trimată la dipartament spre înfăţoşare.

Eu după ucazul ce am primit am mersu la nnmitele moşii

www.dacoromanica.ro

şi fiind de faţă atât toţi răzeşii de moşiile Rangu, Veisăşti şi Coloneştii cât şi Petrachi Burghele orândătorul şi vichilul moşii Rangu cum şi Ioniţă Munteanu, orândătoriul şi vichilul moşiilor Coluneştii şi Grozăştii, am intrat în cercetare scrisorilor şi la răzăşi am văzut aceste scrtsori:

1) 7231. Iuni 1. (vezi mai sus pag. 21).
2) 7223. Oct. 10 (vezi mai sus 25).
3) 1802. Iuli 12. (vezi mai sus sub an, regeste).
4) 1780. Iuni 19 (vezi mai sus pg. 78).

Şi după aceste scrisori de sus arătate, au cerut jăluitorii răzăşi să să cerceteze pentru părţile lor din *Veisăşti* şi din *Coloneşti*, că li sar fi înpresurând de către pârâţii orândători. De faţă fiind şi orândătorii, li sau cerut să scoată hotarnicile acelor moşii la care sânt vichili, sau còpii încredinţate, ca să să vază di să cuprinde locurile acele, pe care le cer jăluitorii şi moşiile ce le sânt în stăpânire, şi ei au dat samă că hotarnicile moşiilor sau còpii la mâna lor nu au; al doile de către dânşii stăpânirea răzăşilor de pe acele bucăţi de loc nu este rădicată, dând răspuns că ei de când au venit, au găsit stăpânindusă acele locuri de vichili moşiilor ce au fost mai înainte, şi pe unde li sau arătat de către stăpânii moşiilor, pe acolo li să urmează stăpânirea şi pentru aceasta cercetând eu am aflat că stăpânirea răzăşilor de pe aceli locuri împresurate, nu este strămutată de orândatori aceştia, ce este mai denainte de alţi vichili şi orândatori, iar aceştia de când au venit după cum au găsit stăpânindusă aceli locuri, aşa urmează şi ei; apoi de împreună cu răzăşii i cu vichilii boereşti şi cu alţii împregiuraşi ce au fost adunaţi amu mersu eu de miau arătat toate locurile acele cuprinsă în jalubile răzăşilor că li să împresoară di către moşiile Rangul şi Coluneştii, arătândumi şi toate sămnele şi hotarăle de giur împregiur a moşiilor Rangu, Veisăşti, Balta mare cei zič şi Grozăştii i Coluneştii şi Po·ceşti cei zič şi Rangu di către apus, cari se ţin toate una de alta, şi purceg din apa Prutui spre răsărit de agiung unele şi până în apa *Nârnovii*, şi pentru ca să să poată cunoaşte ce împresurare au răzeşii de către aceste moşii, cu *lanţul de fer de 10 stânjăni domneşti* prin hotarăle vechi şi alti sămne ce miau arătat am măsurat toate moşiile di sus arătate, ci sunt atingătoare în pricinile împrejurări păr-

www.dacoromanica.ro

ţilor răzăşăşti, după care făcândusă hartă închipuitoare de starea locului, arătătoare deosebite cu semnele despre părţile log. Razul.

Iar moşia Rangul ce să numeşte o bucată de locu partea despre răsărit este întreagă şi nevândută la nime, iar partea Rangului din Coloneşti împreună cu părţile altor răzăşi din ceilalţi bătrâni să stăpânesc de orândatorii clironomilor răpousatului logofăt Razul, supt nume de Grozeşti.

Şi aceste părţi de moşii fiind unele împresurate, dmlui stolnic Ioan Cheşco la anul 1808 ducând hotarnic pe dmlui pah. Tăutul şi *ingineri*, ca săşi dezbată părţile şi să le aliagă de supt toate împresurările, şi atunce la ace vreme după alcătuiria ce au făcut dlui stolnic cu răzeşii, au rămas în stăpânire dmsale toată moşia Rangu, dând răzeşilor alti părţi în loc din moşiile Bălăniasa şi Veisăştii, şi apoi de atunce dmlui stolnic Cheşcu au dat moşiia Rangul în schimb dsale vist. Alecu Balş, şi luînduo visternicul au stăpânito un an pi hotarăle ei, precum sânt închipuite pe hartă; iar apoi la anu 1809 vichilu ce ave dmlui visternic asupra Rangului, sau întins cu stăpânire din capu movilei Rangului în sus, coasta acei văi pe despre răsărit până în părţiie logofăt Razul. şi au prins cu totul părţile răzeşilor din Veisăşti cât să alăturează pe din sus cu Capu Rangului, după cum este locul închipuit la hartă, şi de 8 ani încoace să stăpâneşte ace bucată de loc de orăndătorii dmsale vist. supt nume de Rangu, şi răzăşii jăluitori sânt răbdători şi păgubaşi de venitul acestii bucăţi de loc. şi această împresurare este cunoscută şi de însuşi orândătorii Rangului a moşiei vist. Alecu Balş, dar au dat samă că nu pot să îngăduiască pe răzeşi, fiind că acel loc li sau dat în stăpânire, când au intrat cu contract cumpărătorii venitului moşii lor, şi de este vreo greşală, ei nu sânt vinovaţi şi că la aciasta ari să răspundă stăpânul moşiei; această pricină rămâne a o socoti şi a o giudeca cinstit departamentul. Iar pentru părţile ce cer răzeşii din moşiia Coluneştii, că li sar fi împresurat de către orăndătorii clironomilor răposat. log. Razu iar şi pentru aceasta cercetând am aflat de la însuşi jăluitor cât şi de la alţi împregiuraşi, precum ace bucată de loc din Coluneşti ce este în mijloc, adică pintre părţile sărdar Costantin Ursoianu pe din sus şi pintre părţile clironomilor logofătului Razu pe din gios acel loc de cătăva vreme să stăpâneşti tot de clironomi de toate semnele fieştecăria moşii. cum şi de

www.dacoromanica.ro

locurile aceli de pricină, adică de împresurare ce au răzăşii din Veisăşti di cătră orăndătorii moşiei Rangu, cum şi de împresurare ce au răzăşii de Colonesti de cătră orăndătorul moşiei Grozăştii, care pricină după facere planului de iznoavă cercetândule eu, fiind de faţă atât răzăşii cât şi orăndătorii i alţii din megieşi împrejuraşi şi aşa am aflat, cum în gios să arată, că aceşti răzeşi anume Ioniţă Rang, i Marcu Rangu, i Ion Ciochină, Antohi Balmuş, Ioniţă Hoştină, şi cu alţii ai lor săminţeniile ce să trag dintrun Marcu Rangu, având părţi de moşie baştină în 4 sălişte, dimpreună cu dmlui stolnic Ion Cheşcu, adică în Bălăniasa, i în Veisăşti, în Rangu, şi în Coloneşti di pe un strămoş a tuturor, anume Rangu diiacul bătrân, din care să arată la scrisori că au avut 2 feciori, unul Toader Rangul, din care să trage dmlui stolnic *Ioan Cheşcu de pe neamul Kogălnicenese*, şi al doile fecior Marcu Rangu, din care se trag toţi răzeşii jăluitori; şi acele scrisori mai multe acestor moşii fiind la mâna dmsale stolnic Cheşco, iar la mâna răşăşilor fiind numai o hotarnicâ de moşie Bălăniasă acea din anul 7253 de supt No. 2, de la pitar Vasile Buhăescul, cuprinzătoare pe parti strămoşului lor Marcu Rangu, ce este a 7-a parte din Bălăniasa; iar mai înainte în vreme când să afla în viaţă răposat logofăt Vasile Razul, sau sculat unii din răzăşi atât din ceilalţi bătrâni, cât şi unii din seminţeniile lui Marcu Rang, de şau vândut părţile lor la logofăt Razu, din moşiile Bălăniasa şi Veisăştii şi cu vânzările acelora, în Bălăniasa au împresurat un întreg bătrân a lui Toader Rang, pe care îl are dmlui stolnic Cheşcu cu niamurile dmsale, cât şi din bătrânul răzăşăsc a lui Marcu Rangu tot din Bălăniasa au mai împresurat câteva părţi altor răzeşi, şi având aceste neamuri de pe Rang bătrânul şi în Veisăşti o a triia parti din toată moşia, di pe care bătrân iarăşi unii din săminţeniile lui Marcu Rangu sau găsit cu 72 stânjeni vânduţi la log. Razul, iar celelalte părţi ce au mai rămas să aflâ acolo în Veisăşti logofăt Razul, iar răzăşii dau samă că ace bucată de loc din mijloc de cătră dănşii aşa este ştiut că nu este dată nici vândută log. Razul nici la alţii, ci de la o vreme, cu întindere di cătră orândătorii clironomilor logofăt Razul, li sar fi împresurat acel loc. şi acmu ei după scrisorile vechi, adică: *întăi* o carte de la Duca Vodă din 7177 April 18 prin care să întăreşte lui Rangu pi părţile ce au avut prin alte moşii, cât şi

www.dacoromanica.ro

din Coluneşti despre Prut, *al doile* o hotarnică din anul 1780 Iunie 19, de la Andrei Iancul 2 paharnic şi Ion Gordul vornic de poartă ce este trecută supt No. 4, prin care arată cum sau ales părţile răzeşilor din Coloneşti în mijlocu, adică pe din sus de părţile sărdar Ursoianu, şi pi din gios di părţile logofăt Razu. Acum ace bucată de loc o cer răzăşii ca prin cercetare giudecăţii să li să dei în stăpânire, şi după toată cercetare ci am făcut pricinilor cuprinsă mai sus, sau pus zi de soroc răzăşilor jăluitori la 10 a viitoarei luni August. să să afli la dipartament ca să să înfăţoşeze în cercetarea giudecăţii, cu stăpânitorii moşiilor Rangu şi Grozăştii.

1817 Iuni

iscălit Dumitrachi Jăverdian vornic de poartă.

No. 234. Fiind întocmai cu orighinalul sau încredinţat

1819 Ghenar 31 zile

gubernschii săcretar Scorţăscu

Obs. Acest răport a vornicului Juverdian este astfel rezumat în opisul întocmit în 1819 Mai 28 de Kogălniceni pentru a cere moşiile de la Orhei de pe raport stolnic Ioan Cheşcu.

„Al şăptelea, Còpie de pe răportul vornicului Dumitrie Jăverdian, care după jaloba răzăşilor de Coloneşti şi Valea lui Rangu prin ucaz au fost rânduit la moşiile Coluneştii, Veiseştii, Valea lui Rangu şi Bălăniasa să cerceteze împresurările ce li să faci de cătră vist. Alecu Balş şi casa Răzoaei, care acest răport dovedeşte toate cele ce au făcut stolnic Keşcul cu parte Kogălnicenească din valea lui Rangul, şi din Bălăniasa i celelante, cum şi câţi stânjăni au fost Kogălniceneşti în fieşte care moşie. Acest răport să află la della răzeşilor în presustvie giudecătoriască, iar copia aciasta mi sau dat după jaloba ce am dat cerânduo ca să o aibu spre dovadă pentru schimbul ce au făcut stolnic Cheşcul cu moşia Mârzăştii şi o parte din Dragomireşti, dându moşiile mele".

Obs. Despre curgătorii din Rangu vezi studiul meu din Surete vol. XVII pag. XXXV.

www.dacoromanica.ro

CXXXI. *1817 Octombre 31.* Jalba lui Ilie Kogălniceanu sărdar contra căminarului Anastasă Papafil pentru moşia Ghidişăni, luată zestre pe nedrept de la socrul său stólnic I. Codreanu.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Pre Inălţate Doamne,

Având giumătate di sat di *Ghidişăni* di la ţânutu Fălciuluĭ baştină părinţască, cari atât di cătră strămoşii şi moşii mei sau stăpânit, iar apoi cu ce cuvânt au intrat în stăpânire răpoosatului stolnic Ioniţă Codrianul nu pot şti, di cătră carile sau dat zăstre dumisale căminar Anastasă Papafil. Mă rog înălţimii tale ca să să facă cunoscut la locul cuviincios spre a să aduci pe dumnealui căminar Papafil, cu toate scrisorile ce va fi având ca să să înfăţoşeze întru cercetare, şi după puterea scrisorilor şi a dovezilor ci am să mi aflu dreptate.

a Inălţimii tale

prea plecată slugă

Ilie Kogălniceanu sărdar

în dos:

Dipartamentul pricinilor străine cercetând dreptate va pune la cale.

1817 Octomvre 31.

vtori logofăt

CXXXII. *1818 Chişinău.* Ilie Kogălniceanu căminar schimbă cu cumnatul său M. Hermeziu pomeşnic, dând jumătate din moşia Cruceştii pe Cogălnic şi 4000 lei pentru casele din Iaşi, din Muntenimea de mijloc.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti. (Còpie).

Mai ğos iscălitul pomeşnicul de oblastia Bessarabiei, *Mihai Hermeziul* printracastă scrisoare adiverez că având eu în *oraşul Eşii, la mahalaoa Muntenimei de mijloc* drepte casele mele cu loc cu tot, precum prin diiata maicei mele pe largu se arată, cu bună învoială şi tocmală şi cu voia şi priimire maicii mele am făcut schimbu cu dumnialui *cumnatul Ilie Kogălničanul biv vel căminar,* adic am dat mai sus pomenitele casă cu loc cu tot de istov şi în veci... şi dmnlui împotriva caselor mele miau dat ğumătate de moşie *stearpă, anume Cruceştii, ce iaste de pe*

www.dacoromanica.ro

stânga Prutului în oblastia Basarabiei la ținutul Orheiului pe apa Kogălnicului, pe care dumnialui o are *zestre de pe cucoana Katinca soțiia dumsale;* și pentru că casele mele cu loc cu tot sânt mai de mare preț pre lângă moșia mai sus numită, miau mai dat *dmnialui căminar Ilie Kogălničanul* și 4000 lei adică patru mii lei bani adaos, fiind săvârșită tocmala ačasta atât cu voe și priimiri cucoanei dumisale *cât și a boeriului epitrop*, precum mărturisăsc iscăliturile cuprinse în zapisul de schimb ce mia dat dmlui caminar. Drept aceia pre lângă zapisul acesta iam dat dumsale și toate, scrisorile și hotarnicele atingătoare de locul caselor mai sus numite în număr de.... după osebit izvod ce iam dat, după cari vrînd poate săși facă și alte întărituri, și asemenea am priimit eu de la dmnialui căminar atât toate scrisorile numitei mai sus moșii cât și toți banii ce miau dat adaos; deci de astăzi înainte dmlui *cumnatul Ilie Kogălniceanul* cum și urmașii dmsale să stăpâniască mai sus numitele case cu loc cu tot după cuprinderea scrisorilor în veci și nestrămutat precum și eu asemenea am să stăpânesc mai sus jumătatea de moșie *Cruceștii* în veci și nestrămutat și spre adevărată credința am iscălit eu și însăși maicăme cum și alți marturi poftiți.

In Chișinău anul 1818.

CXXXIII. *1818 Februar 12.* Ilie Kogălniceanul sărdar răscumpără 13 stânjeni din Scrivuleni de la Andrei Scutariu, plătind 287 lei cu dobânda lor 144 lei.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, București).

Eu Andrei Scutariu mocan încredințăz printraceastă scrisoare a mea ce dau dumisale *sărdariului Ilie Kogălniceanul*, precum să să știe că cumpărând eu de la răzășii di *Scrivuleni* ținut Fălciului 13 stânjăni moșie din moșie Scrivulenii, parte Aniții fiica diiaconului Pavăl Gațu din 287 lei precum adiverează zapisăle ci am de la numiții răzăși, după care vrând să mă statornicescu în stăpânire părții aceștie de moșie făcândumi și casă pe moșia Scrivulenii, iar dumlui *sărdar Ilie Kogălniceanul* răzășul aceștii moșii și pe din gios și pe din sus nu mau îngăduit trăgândumă la giudecată, voind à răscumpăra de la mine parte aceasta de moșie. Așa dar socotindumă că dumlui

www.dacoromanica.ro

sărdar are toată dreptatea a nu mă îngădui să stăpânesc ca pe unul ce nici răzăş sânt nici niam cu răzăşii mă aflu, am mărsu la dumlui de nimene sălit şi dândui zapisăle răzăşilor ci am avut miau întorsu dumlui banii cu dobânda lor, adică 287 lei suma ce am dat răzăşilor pentru aceste părţi de moşie *şi 144 lei dobândă pentru trei ani câte 60 parale la sută pe lună.* Deci de acum înainte şi în veci în putere zapisălor răzăşilor de Scrivuleni ci liam dat dumisale sărdarului, rămâind dumlui sărdar şi niamul dumisale stăpân pe aceşti 13 stânjăni din moşia Scrivulenii, şi spre încredinţare neştiind carte miam pus degetul rugând şi pe alte obrază cinstite de au încredinţat scrisoaria aceasta.

1818 Februar 12.

X Eu Andrei Scutariu adiverezu
Neculai Cocri sardar martur
Iordachi Cojocar sardar martur
Ioan Duca stolnic martur
X Eu Ioniţă Coroiu am scris cu zisa şi priimire lui Andrei Scutariu.

CXXXIV. *1818 Martie.* Insemnările lui Ilie Kogălniceanul căminar pentru moşiia Ghidişeni, din vechi a neamului Kogălnicenesc.

(Arhiva M. I. Kogălniceanul, Bucureşti).

La let 1818 Mart mam înfăţişat la departamentul pricinilor străine, cu dumlui căminar Anastasă Papafil pentru parte din *Ghidişăni*; şi precum între scrisorile aceste este mărturie adeverită de Episcopu de Huşi că sau *adiverit moşie a Kogălnicenilor,* asămine tot dintracelaş an să vede mărturie şi între scrisorile lui, iarăşi încredinţată de Episcopu de Huşi că sau adeverit moşie a lor, după care nici o dosloşire lucrului nu să vede, de cât din parte neamului nostru, pornite jalobe şi fără vreo lucrare, iar stăpânirea au urmat tot de parte lor, şi fiind trecuţi peste 40 ani în urmarea stăpânirii lor, nu mi sau dat dreptate şi spre a să şti pricină am însămnat aice.

Ilie Kogălniceanu căminar.

---

www.dacoromanica.ro

CXXXV. *1818 Mai 10.* Jalba lui Ilie Kogălniceanu căminar contra pr. Ioniţă din Răpile, care a cumpărat fără să fie răzeş în Brăteni.
(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Prea înălţate Doamne

Un preot Ioniţă din *satul Râpile* ţinut Fălciului fără să fie răzeş în moşia Brătenii unde am eu o a patra parte de baştină, au cumpărat tuată partea lui Stefan Buzăncu şi a lui Samson Spânu, i a surorisa Tofana, răzăşi în moşie aceasta *Brăteni*, şi după hotărâre pravilelor, şi *obiceiul pământului*, avându de ai întoarce bani ce au dat, şi sămi de zapisăle ce are de la vânzători nu sau supus, pentrn care mă rog Inălţimii tale ca să fie poroncă spre a să trimite aprod, să aducă pe numitul preot cu toate zapisile ce va fi avându pe părţile ce au cumpăratu, ca înainte giudecăţii după dreptate săi întorcu banii şi săm de zapisile ce va fi avându.

A înălţimei tale pre plecat slugă

Ilie Kogălniceanu caminar

In dos:

la dlui vel logofăt al ţării de gios 1818 Mai 10.

No. 1693

... clucer

Pe aceiaşi hărtie, cartea domnească:

Io Scarlat Alexandru Calimah Voevod cu mila lui Dmnezău domn ţării Moldaviei.

De vreme ce dmlui caminar Ilie Kogălniceanul cere să aibă giudecată la divan cu pârâtul preotul Ioniţă din satul Răpile de la ţinut Fălciului, pentru pricina cuprinsă prin jaloba sa aceasta, drept aceia volnicim domnia me pe acest aprod carele să aibă a merge la ţinut Fălciului şi prin ştire dmlor dregătorilor de ţinut numai de cât să rădice pe preot atât cu acele zapisă de cumpărătură cât şi cu alte ori ce dovezi va ave în pricina aceasta şi săl aducă la divan spre a să înfăţoşa cu dmlui caminar la judecat.. de la care va lua aprodul şi *osteneala sa câte 20 parale de ceas.* 1818 Mai 11.

vel log.

Pecete domnească. sau trecut

Iѡ с к
АЛ КЛ
в в cap de bou
1806

www.dacoromanica.ro

„După luminată volnicie gospod apucat fiind preot sau făcut răspunsu că această pretenţie sau făcut şi să face de logofăt Gheorghe Bou, fiind rudenie şi răzăş cu vânzătorii."

1818 Mai 28.

CXXXVI. *1818 Mai 14.* Scrisoare de aşăzare a răzăşilor de Scrivuleni cu cei din Ghermăneşti pentru 130 stânjeni pământ.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Adică noi răzăşii din moşia *Scrivulenii* ci ne tragem diiaconului a Ilenei soţia conului Pavăl Gaţu, ce să trage din Nechita Gaţu, dăm această învoială la mâna răzăşilor de Ghermăneşti, ce să trag din surorile Nechitei Gaţului, precum să să ştie că din sloboda voe a noastră neam învoit noi în de noi ca să avem a le da în bună pace 130 stânjăni şi dumnealor să aibă a stăpâni în bună pace cu neamurile dumilorsale, iar care dintre dumnealor or voi a vinde să nu fie volnici a vinde la streini, ci să ne o vânză noao prin bună tocmală, iar de cusuru vânzării, care a voi a vinde partea sa şi nu va da de ştire neamului său ca să o cumpere să fie blăstămat sfinţii părinţi, şi când răzeşii şi neamul lui nu vor voi a cumpăra atunce va vindio cui să va putea tocmi, iar vreunul din străini va rădica vreun preţ nemăsurat şi vânzătoriul va arăta neamului său vreun preţ nemăsurat prin vicleşug, atunce va primi şi carte de blăstăm spre arătarea adevărului şi această învoială ce o dăm la mâna dumilorsale iaste cu priimirea amânduror părţilor şi dumnelor cu pricini de giudecată şi cu cheltuelile să nu să mai scoale asupra noastră a ne trage precum nici somă de stânjăni mai mulţi aceştia după cum mai sus arată cum nici noi să nu avem mai mult de la dumnealor, dar bătrânul dumilorsale iaste 150, numai fiind că am rămas să dau 20 de stânjăni pentru aceia au rămas dumnialor întro 130 stânjăni mai de sus arătaţi au rămas să să dee în parte Mistrenilor, şi pentru mai adevărată credinţa niam iscălit şi această învoială o dăm dumilorsale Iftime Gonţă şi Grigore Văscu, Pavăl Florea, Vasile Gonţa, şi la tot neamul dumilorsale.

1818 Mai 14.

„iar mai sculândusă cineva asupra moşii în giudecată da-

www.dacoromanica.ro

ţori să fim amândoao părţile a sta în giudecată dinpreună cu cheltuiala cuviincioasă.

Ioniţă Popa, Vasile Gaţul, Costantin Chitic.

Ioniţă Ugle zăt Mihalachi
Vasile Poopa.
Manolachi Darie. *Simion Michiu.*

Şi eu am scris cu zisa dumilorsale a tuturor mai de sus arătaţii şi mam iscălit.
Manolachi dascal.

Obs. In Jurnalul din 1839 Iunie 28 este astfel rezumat: „*întâiu* o învoială din anul 1818 Maiu 14 săvârşită între răzeşi ei în de ei, prin care se îndatoresc ca să nu vânză la străini pământ fără ştire tuturor prin învoială"; iar mai jos în acest fel e rezumat: „*al unsprezecelea:* o mărturie de învoială din 1818 Maiu 14 a răzăşilor de Scrivuleni cu acei şăzători în Ghermăneşti".

CXXXVII. *1818 Mai 19.* Ilie Kogălniceanu căminar cumpără în Scrivuleni 13 stânjeni moşie câte 25 lei stânjenul.

(Arhiva M. I. Kogălniceacnu, Bucureşti.

Eu Pavăl Floare şi eu Iftode Gonţa şi eu Gligore Văscul din satul Ghermăneştii ţinut Fălciului, răzăşi în moşiia *Scrivuleni* tot de la ţinut Fălciului încredinţăm prin acestu adevăratu zapis al nostru ci dăm dumisale *căminarului Ilie Kogălniceanul* că de nime siliţi nici asupriţi ce de a noastră bună voe am vândut dumisale din dreptė părţile noastre ce avem în numita moşie Scrivulenii 13 stânjăni adecă eu Pavăl Floare 4 pol stânjeni, eu Gligore Văscul 4 pol stănjăni şi eu Iftime Gonţa 4 stânjeni cu tocmală câte 25 lei stânjănul, care bani iam primit toţi deplin în mânule noastre, deci de acum înainte să fie dumisale şi clironomilor dumisale ocină şi moşie luânduşi tot venitul de pe dânşii din tot locul ca un lucru drept a dumisale şi spre încredinţare neam pus numele şi degetele noastre, rugându şi pe alţi de au încredinţat zapisul acesta.

1818 Maiu 19

╳ Eu Iftode Gonţa am pus degetul
╳ Eu Pavăl Floare am pus degetul
╳ Eu Gligore Văscul am pus degetul
Vasile Gonţa.
Ierei Ioan am fost faţă.

www.dacoromanica.ro

La aceste mam tâmplat faţă şi sânt martur
Ion Zaharia

Şi eu am scris cu bună priimire pomeniţilor de sus şi am iscălit. Ion Blagot

Obs. In jurnalul din 1839 Iunie 28 este astfel rezumat: „*întâiu* un zapis din 1818 Mai 19 pentru 13 stânjeni cumpăraţi din moşia Scrivuleni de la un Pavăl Flore cu alţi ai săi".

CXXXVIII. *1818 Mai 29,* regeste. Pentru cei 150 stânjeni din Scrivuleni.
(Arhiva Mih. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Răzeşii de Ghermăneşti: Pavăl a Florii, Gr. Văscu, Iftime Gonţa şi alţi răzeşi dau jalbă că au în Scrivuleni un bătrân de 150 stânjăni, dar scrisorile sânt în mâna răzeşilor, şi ei zic că ar fi având numai 130 stânjeni. Cer să fie chemaţi toţi la isprăvnicie, şi să li se dea adiverinţă pe dreaptă partea lor.

Jalba lor e îndreptată în 29 Mai cu No. 2229 la vel logofătul ţării de jos; iar în dos se scrie poroncă către is. de Fălciu să cheme părţile la isprăvnicie, şi să cerceteze, odihnindu-se părţile.

Poronca e din 2 Iunie. şi poartă pecetia domniască Іѡ. ск. ал. кл. вк. 1806; e iscălit de *vel logofăt*, şi *sau trecut* (la condică).

CXXXIX. *Iuli 4.* Un zapis de vânzare pentru Scrivuleni.
(Arhiva M. I. Kogălniceanu Bucureşti).

Ştiut să fie că nem tocmit cu d-lor Iftime Gonţa, Gligore Văscu, şi cu Pavăl Flore să cumpărăm parte dmlorsale de moşie ce să va alege din moşia *Scrivuleni* cu preţ stânjăn. câte 37 de lei şi bani să avem a le da gios toţi deplin şi pentru credinţa am iscălit, iar nerăspunzând bani la vade să aibă voi aşi vinde acaretu cui va vre.

1818 Iuli 4.

Tomiţe Ugle. Simion Marcu. Ion Dabija.

Obs. In jurnalul din 1839 Iunie 28 este astfel rezumat: „*al doisprezecelea,* o scrisoare din 1818 *Iunie 4* (sic) a trei răşeşi de Scrivuleni ca să cumpere părţile acelora din Ghermăneşti şi neavând bani au rămas a se vinde cui va voi."

---

www.dacoromanica.ro

CXL. *1818 Iuli 25. Iaşi.* Jalba lui Ilie Kogălniceanu căminar contra preutului Ioniţă din Răpile, că a cumpărat rău în Brăteni, nefiind răzeş; cum şi contra logofeţelului Gheorghe Boul.
(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Prea înălţate Doamne,

După jaloba ce am dat Inălţimii tale la trecuta lună Maiu că un preot Ioniţă din satul *Răpile* ţinut Fălciului, fără să fie răzăş în moşia *Brătenii*, unde am eu o a patra parte de baştină, am cumpărat toată parte lui Ştefan Buzincu şi a lui Simeon Spănu i a surorisa Tofana, răzeşi în moşia aceasta Brătenii, cerând că după dreptate săi întorc banii ce va fi dat şi să iau părţile aceste în stăpânire me, ca unul ce am ce mai multă parte în trupul moşiei aceştie. Sau fost trimis aprod cu volnicie lnălţimei tale, să aducă pe numitul Preot, cu zapisele ce va fi avându, ca să să înfăţişeze în giudecata divanului, de unde sau întors aprodul cu răspunsul dumisale ispravnicilor de ţinut, că preotul să află bolnav şi osebit de aceasta, dar şi cătră un *logofeţel Gheorghe Boul* să face această pretenţie a răscumpăra aceste părţi supt cuvânt că sar fi aflându rudenie şă răzeş la un bătrân cu vânzătorii. Deci fiind că eu de acest logofeţel Gheorghe Boul nu am nici o ştiinţă să fie rudenie cu vânzătorii şi nici stăpâneşte în trupul aceştii moşii, dar apoi nici să vede vreo jalbă pornită din parte sa mai înainte cerând această pretenţie ; ce să înţelege că el afândusă logofăt în canţelaria ţinutului, au urmat agiungere cu numitul preot, numai spre a prelungi lucru, iar nu că are vreun cuvânt de dreptate întru răscumpărare părţilor de la preot. Drept aceia mă rog înălţimii tale ca de iznoavă să să trimată aprod ca numai de cât să aducă pe numitul preot cu zapisele ce va fi avându, ca după dreptate se am săi întorcu banii, ca să iau părţile în stăpânire me, iar logofăt Gheorghe Boul de sa fi făcând că are dreptate să răscumpere el aceste părţi, să vie şi însuşi cu dovezile ce va fi avându, ca întru cercetare divanului să să hotărască cui i să cuvine să răscumpere părţile aceste de la preot.

a Inălţimii tale pre plecat slugă
Ilie Kogălniceanul căminar

„la dumlui vel logovăl a ţării de gios 1818 Iuli 25. N. 4168.
. . . clucer.

---

www.dacoromanica.ro

CXLI. *1819 Mart 14.* Jalba căminarului Ilie Kogălniceanu către Vodă în pricina ce are cu preutul Ioniță din Răpi pentru a se cerceta părțile de moșie ce le are în satul Brătenii.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, București).

Pre înălțate Doamne,

Un preot Ioniță din satul Răpile ținut Fălciiului fără să fie răzăş sau niam cu răzăşii în moşia *Brătenii*, unde am eu o a patra parte de baştină, au cumpărat toată parte lui Stefan Buzâncu şi lui Simion Spânu i a surorăsa Tofana ce au avut în moşie aceasta Brătenii; pentru care în anul trecut la Maiu 10 prin jalobă către Inălțimea ta, cerând protimisire de ai întoarce banii, şi să iau părțile în stăpânire me, ca unul ce am baştină în trupul acestei moşii, sau trimes cu volnicie gospod aprod ca să aducă pe numitul preut spre a sta în cercetare divanului, de unde sau întors aprodul numai cu răspunsul dsale ispravnicilor de Fălciu că preotul sar fi aflând bolnav, şi că această cerire de protimisire, să face şi din partea unui logofăt a isprăvniciei Gheorge Boul, pe care logofăt necunoscândul eu de răzeş în moşie aceasta, însuşi am adaos jaloba către Inălțimea ta, la trecuta lună Iulî după care sau scris carte cinstitii logofeții către dlor ispravnici ca să triimată pe preot cu zapisăle ce ar fi având în cercetare divanului, şi nici până acum nau mai venit.

Drept aceia iarăşi mă rog Inălțimiii tale, ca să fie poroncă spre a să trimete aprod să aducă numai de cât pe preot cu zapisăle ce va fi având, ca prin cercetare divanului după dreptate ce am, săi întorc banii şi sămi iau părțile în stăpânire. Iar logofătul Gheorghe Boul de să va cunoaşte că are dreptate îşi va căuta cu mine prin drumul giudecății, căci de parte sa până acum nu sau văzut nici o jalobă în pricina aceasta.

a Inălțimii tale pre plecat slugă

Ilie Kogălniceanul

căminar

„Cere să să trimată aprod să aducă pe un preot ot satul Răpile ținut Fălciului, ce au cumpărat nişte părți de moşie în moşie Brătenii unde are jăluitoriul o a patra parte de baştină, căci nau venit după cărțile ce sau scris de la logofeție ca să ste în giudecată.

www.dacoromanica.ro

„la dmlui vel logofăt 1819 Mart 14 No. 3053.

vtori logofăt

De la logofeţia ce mare

De vreme ce dlui caminar Ilie Kogălniceanul cere să aibă giudecată la divan, cu pârâtul preot Ioniţă din satul Răpile ţinut Fălciiului, pentru pricina cuprinsă în jalobă, care nefiind următor a veni, după cele de mai înainte poronci, cu dreptul era a să aduce cu zapciu, plătind şi grele ciobote, dar trecândusă acmu cu vedere greşala, iată de iznoavă i să mai pune pârâtului preot şi acest soroc, ca la Duminica Tomii ce vine negreşit să se afle la divan, atât cu zapisele de cumpărătură cât şi cu alte dovezi ce va mai ave spre a să înfăţoşa la giudecată cu jăluitorul, căci neviind nici la sorocul acesta, apoi i să va trimete zapciu del va aduce cu grele ciobote.

1819 Mart 21

vel logofăt

CXLII. *1819 Mart 21.* Cartea logofeţiei de a se aduce la divan pe preotul Ioniţă din Râpile să stea în giudecată cu Ilie Kogălniceanul căminar pentru Brăteni.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

De la logofeţia ce mare

Prin jaloba ce au dat către măriia sa Vodă *dumlui căminar Ilie Kogălniceanul* cu un preotu Ioniţă din satul Râpile ţinut Fălciiului, fără să fie răzeş sau neam cu răzeşii în moşiia *Brăteanii,* unde are şi căminar o a patra parte de baştină, ar fi cumpărată toată parte lui Ştefan Buzincu, şi a lui Simion Spânu şi a surorisa Tofana ce au avut în numita moşie *Brătenii,* pentru care dând jalobă şi în anul trecut cu cerere de protimisis ai întoarce banii, sau trimies atunci aprod de a aduce pe pârât în giudecata divanului; şi prin mijlocirea unui Gheorghe Bou diiac a isprăvniciei, sau întorsu aprodul cu înştiinţare isprăvniciei că pârâtul să află bolnav, când şi după aceia iarăşi după altă jalobă ce au mai dat sau scris carte logofeţiei către isprăvnicie de al triimete pe pârât în giudecată aice, şi nici după a-

www.dacoromanica.ro

ceasta pârâtul nau fostu următor a veni, şi fiind că jăluitoriul cu necontenire cere a s aduce în giudecată şi pârâtul neurmător fiind poroncilor de mai înainte. cu dreptul era a să aduce cu *zapciu cu grele cibote*; dar i sau trecut această dată cu vedere greşala, şi iată de iznoavă i să mai pune pârâtului preot această vade, ca la viitoare Duminică a Tomei negreşit să să afle la divan atât cu zapisăle de cumpărătură cât şi cu alte dovezi ce va mai ave, spre a să înfăţoşa la giudecată, căci neviind nici la această vade, apoi cu hotărâre i să va trimete zapciu del va aduce cu grele ciobote.

1919 Mart 21.

L. Balş vel logofăt,

CXLIII. *1819 Mai 18.* Izvod de scrisorile ce are Ilie Kogălniceanu căminar la Orhei, de pe unchiul său Gh. Kogălniceanu postelnic şi despre vărul său primar stolnic I. Cheşcu.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Scrisorile ce după priimirea ğurământului am înfăţoşat în giudecătorie ţinutului Orheiu pentru moşiile Kogălniceneşti care le cer de la casa răposatului stolnic Ioan Keşcul fiind drepte ale mele. 1819 Mai 28.

1) *7255 Mai 28* (vezi sub an la pag. 30).
2) *1763 Mart* (vezi sub an la pag. 48).
3) *1767* (vezi sub an pg. 63).
4) *1790 Mai 31* (vezi supt an pg. 103).
5) *7231 Iule 9* (vezi supt an pg. 21).
6) *7177 April 18* (vezi mai sus supt anul la pg. 16).
7) *1817 Iune* (vezi mai sus supt an pg. 141).

Aceste dovezi până aice dovedescu curat că moşiile cerute de către mine sânt drepte a niamului Kogălnicenesc, dar apoi că au intrat scrisori de la unchiul mieu Gheorghe Kogălničanul şi tatăl mieu, în mâna stolnicului Cheşcul, am următoarele dovezi de la însuşi răpăusat stolnic Keşcul, adică

8) *1798 Aug. 6* (supt an mai sus pag. 107).
9) fără veleat. *Iulie 19.* O scrisoare cu care au cerut scrisorile Dragomireştilor şi arată căi rămân scrisorile drept sinet.
10) *1804 Iulie 4* (supt an, mai sus pag. 110).

www.dacoromanica.ro

11) *1804 Iunie 26* (supt an mai sus pg., 108).
12) *1804 Iulie 28* (supt an mai sus) pag. 109).
13) *1790 Aug. 26* (supt acest an, mai sus pg. 103).
14) *1808 Noem. 19* (supt acest an, mai sus pag. 120).

Aceste dovezi destul dovedescu că scrisorile unchiului mieu Gheorghie Kogălniceanu şi a părintelui mieu au întrat în mâna răpăusatului *stolnic Keşcul, ca unul ce era rudenie şi văr primare* şi cu dânsele au desbătut moşiile şi le are acum în stăpânire; iar apoi pentru că nu le are cumpărătură în urmă, dovedeşte însuşi scrisoarea scrisă cătră mine aice în oblastul Basarabiei la 1815 Avg. 20, pe care o alăturez supt No. 15, răspunzândumi ca să nu mai dau jalobe, că să va pune la cale, şi că ceia ce nu are cumpărat nu ne opreşte, cum şi altă scrisoare care în vreme cându era aice domnul Sfekin bolnăvindusă miau trimis la Hotin scriindumi ca să viu la Călmăţui, unde sau îmbolnăvit, săi pun la cale moarte cu hărtie şi să ne punem şi noi la cale, care scrisoare este fără velet şi lună, şi o alăturez supt No. 16, fiind dovadă că el avea în gândul său să să pue cu noi la cale la moarte. şi fiind că eu în scrisorile noastre nu găsăsc mai mult de cât că sălişte Călmăţuiul este vândută precum să va încredinţa giudecata din alăturata scrisoare supt No. 17 dată de răpăusatul Cheşcul unchiului mieu Gheorghie în putere scrisorilor mai sus arătate, cer de la casa Cheşcului ca pentru toate moşiile Cogălniceneşti ce stăpâneşte sămi arăte cu ce dreptate le stăpâneşte, că care nu vor fi vândute de neamul mieu să mi să întoarcă împreună şi cu scrisorile lor, iar pentru acele vândute să mi să dee protimisire de răscumpărare, ca pe un lucru de baştină şi strămoşască a niamului mieu, şi ca unii rudenie mai de aproape, care în vreme vânzărilor, am fost nevrâsnic, şi pravilele şi obiceiu pământului mă agiută a le răscumpara nefiind nici publicaţie. Aseminea cer ca în locul moşiei *Bălăniasa*, şi valea lui Rangul, să mi să dee acele luate în schimbu, de răpăosatul Cheşcu. Mai sânt şi alte scrisori pentru moşiile arătate, dar acele fiind numai dovezi pentru hotară şi pentru în câţi bătrâni au umblat nu să atingu de pricina cu casa Keşcului, şi pentru aceste nu sau arătat aice şi sau lăsat pentru pricinele ce pot să să întâmple pentru hotară.

Şi fiind că din partea casei Keşcului pâră acum în curgere de doi ani şi mai bine trecuţi nu să arată nimene la giudecată

www.dacoromanica.ro

cu dovezile arătatelor moşii ce va avea, nesupunândusă a veni la giudecată, voind numai a mă prelungi, mă rog giudecătoriei ca să mi să facă îndestulare hotărâtă prin obrezovanie şi să mi să dee vremelniceşte pomenitele moşii în stăpânire, căci numai cu acest chip va lipsi din mijloc tot chipul prelungirii, iar apoi casa Cheşcului să va îndeletnici ami da scrisorile luate de la niamul mieu, sau a înfăţoşa dreptăţile ce să socoteşte că are. 1819 Mai 28.

„Adecă şasă scrisori hărtie sau primit" 1820 Mart 21.
stolonacialnic Bude

CXLIV. *1819 Sept. 7.* Zapis de vânzare prin care P. Flore şi ai lui vând 23 pol stânjeni în Scrivuleni, câte 25 lei stânjenui căminarului Ilie Kogălniceanu.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Eu Pavăl Flore şi eu Iftodi Gonţa şi eu Gligori Văscu şi eu Iftimi Văscu şi eu Ioniţă Văscu, din satul Ghermăneştii, ţinutul Fălciiului, rezeşi în moşiia *Scrivulenii* tot di la ţinutu Fălciiului, încredinţăm prin acestu adevărat zapisu al nostru, ci dăm dumisale *căminarului Ilie Kogălniceanu* că de nimene siliţi nice asupriţi, ci de a noastră bună voe iam mai vândut dumisale din drepte părţile noastre ci avem în numita moşie Scrivulenii doîzăci şi trei pol stânjeni adică eu Pavăl Flore 3 stânjeni, şi eu Iftimi Gonţa 6 stânjăni şi eu Gligore Văscu 5 pol stânjeni şi eu Iftime Văscu 6 stânjeni şi eu Ioniţă Văscu 3 stânjeni, cu tocmală câte doâzăci şi cinci lei stânjenul, cari bani iam primit toţi deplini în mânile noastre, deci de acum înainte şi în veci să fie dumisale şi clironomilor dumisale ocină şi moşie luîndui tot venitul di pe dânşii din tot locul ca un lucru dreptu a dumisali şi spre încredinţare neam pus numele şi degetile noastre rugându şi pe alţi, de au încredinţat zapisul acesta.

1819 Sept. 7.

+ Eu Pavel Flore am pus deget.
+ Eu Iftimi Gonţa am pus deget.
+ Eu Gligori Văscu am pus deget.
+ Eu Iftime Văscu am pus deget.
+ Eu Ioniţă Văscu am pus deget.

Şi eu am scris cu zisa numiţilor de sus.
Iamandi Brânză.

www.dacoromanica.ro

„această vânzare de istov făcânduo numiţii cu bună voe lor adiverez şi eu. Sept. 7.

Gligori Duca pah.

Cu primire lor fiindu faţă adiverez

Iordachi Duca.

In dos :

„Zapisul a cinci oameni din Ghermăneşti pentru 25 pol stânjeni ce miau vândut din moşia Scrivuleni 1819. Sept 7.

Obs. In jurnalul din 1839 Iunie 28 se rezumă astfel: «*al doile* un zapis din 1819 Sept. 7, pentru 25 stânjeni cumpăraţi din moşiia Scrivuleni de la un Pavăl Flore cu alţii ai lui".

CXLV. *1819 Sept. 16.* Zapis de vânzare prin care Ştefana şi ai săi vând căminarului Ilie Kogălniceanu 11 stânjini din Scrivuleni câte 25 lei stânjenul.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Eu Ştefana împreună cu soţul meu diiaconul Ştefan ot Armăşeni şi eu Ioana împreună cu fiul meu Zamfirachi Buzduganu ot Epureni ţinut Fălciului răzeşi în moşia Scrivuleni ; tot de la ţinut Fălciului încredinţăm prin acestu adevărat zapisu al nostru ce dăm dumisale *căminarului Ilie Kogălniceanu* că de nimene siliţi nici asupriţi ci de a noastră bună voe iam vândut dumisale din drepte părţile noastre ce avem în numita moşie *Scrivulenii*, 11 stânjăni adică eu Ştefana fiica lui Vasile Văscu împreună cu soţul meu Diiaconul Ştefan 5 pol stânjeni şi eu Ioana cu fiiul meu Zamfirachi tot fata lui Vasile Văscu 5 pol stânjeni cari bani iam primit toţ deplin în mânule noastre. Deci de acum înainte şi în veci aceşti stânjeni din moşiia Scrivuleni să fie dumisale şi clironomilor dumisale ocină şi moşie luânduşi tot venitul de pe dânşii din tot locul ca un lucru dreptu a dumisale şi spre încredinţare neam pus numele şi degetele noastre rugându şi pe alţi diau încredinţat zapisul acesta.

1819 Sept. 16.

Diiaconul Ştefan adeverezu

X Eu Zamfirachi Buzdugan am pus degetul

X Eu Ştefana soţia diaconului Ştefan am pus degetul

X Eu Ioana am pus degetul

www.dacoromanica.ro

Sandul Meleghi am fost faţă la acestu zapisu.
Şi eu am scris cu zisa numiţilor de sus.
Iamandi Brânză.

Obs. In *Jurnalul* din 1839 Iunie 28 se rezumă astfel actul: *„al treile* un zapis din 1819 Sept. 16 pentru 11 stânjeni cumpăraţi din Scrivuleni de la Ştefana şi Ioana fiicile Văscului".

CXVI. *1820 Ghenar 27.* Vasile Bontăş stolnic vinde cu 1000 galbeni olandeji maicei Elisabetei, soţia lui Toma Cozma şi fata lui C. Kogălniceanul stolnic, jumătate din Buzeni. (Buzeni II, 48).

Vasile Bontaş stolnic fiiul lui Ioniţă Bontăş şi a Casandrei soţiei sale, facu ştiut prin ačastă scrisoare a mea ce dau *sfinţiei sale maicii monahiei Elisaveta Cozma* pentru ğumătate din moşiea *Buzănii* de la ţinut Botoşanilor, ce o am clironomie de pe tatul mieu, cum şi tatul mieu o au avut clironomie de pe unchiul său Iordachi Arhip (ce a murit sterpu) care ačastă ğumătate de Buzăni, sau scos cu ğudecată de la casa sfinţiii *sale în viaţă fiind răposat. soţul sfinţiei sale banul Toma Cozma*, cum pre largu arată hrisovul fericitului domn Alexandru Costandin Moruz Vvd din velet 1804, că având ieu interes săm cumpăr alte acareturi mai spre bun folosul mieu, prin bună învoială am vândut de veci sfinţiei sale maicei monahiei Elisavetei Corma, ačasta ğumătati de moşie Buzănii cu tocmală 1000 adică una mie galbeni olandeji, cari bani priimindui ieu în mâinele mele deplin iam dat acest al mieu zapis de večnică vânzare, împreună şi cu hrisovul mai sus pomenit, pe care de astăzi înnainte şi în veci să fie sfinţia sa maica Elisaveta, stăpână ca pre dreptu lucru sfinţiei sale, ce lau cumpărat cu bani de la mine, cum şi în urmă oricui va voi sfinţia sa a o lăsa să fie večnici stăpâni, fără a mai ave ieu vreo pretenţie sau cuvânt de întoarcere, cum şi despre niamurile melea, sau ori cine sar scula cu pretenţie sau împărtăşire întračastă ğumătate de sat ieu să fiu dator a răspunde, iar sfinţie sa să nu fie în supărare cât de puţinu, şi spre mai adivarată credinţa urmează a mea iscălitură rugând şi pe cinstita logofeţie ce mare de au adeverit acest zapis. 1820 Ghenar 27.

Vasile Bontaş stolnic. I. Ghelemeu sardar am fost faţă
Ştefănachi Sigara căminar martur. şi mărturisăscu
Γεωργιος χατζ μαρτης.

www.dacoromanica.ro

De la logofeţia ce mare

Faţă înnainte logofeţiei viind însuşi vânzătoriul stolnic şi arătând că de a sa bună voinţă au făcut ačastă vânzare cătră cumpărătoare monahie Ellsaveta; drept aceia spre aş ave scrisoare ačastă tărie sa sau încredinţat şi de cătră logofeţie.

1820 Fevruar 1

Dumitrie Sturza vel logofăt

CXLVII. *1820 April 2.* Mărturie pentru partea ce are Iftode Potîrcă în Scrivuleni de pe soţia sa Ioana, născuta Safir Gheorghe.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Incredinţăz cu acestă adiverinţă la mâna moşului Iftodi Potărcă că în moşiia *Scrivuleni*, avându şi pomenitul Iftodi parte de moşie de pe soţul său Ioana fiica lui Gheorghe Safir, cum şi parte Sandului Safir zicându căi tot a sa dată danie, de Sandul Safir, şi pentru că ştiu că trage din neamul Safereştilor iam dat aciastă adiverinţă la mână şi întâmplândusă şi alţi răzeşi de pe alte părţi de faţă, dar care sau alcătuit pe 7 fraţi câte 9 stânjăni de frati, şi pentru încredinţare am iscălit.

1820 April 2

✕ Eu Iftime Potârcă am iscălit

✕ Eu Vasile Gaţu mam întâmplat faţă la această adeverinţă.

Costandin Chitic am fostu faţă

Intâmplândumă şi eu faţă la această încredinţare ce dă Iftime Gaţu la mâna lui Iftode Potârcă am iscălit.

Iordachi Brânză

Şi eu am scris cu zisa numitului de mai sus arătat şi am iscălit.

Ioan Blagotă

Obs. In Jurnalul din 1839 Iunie 28 astfel e rezumat actul: *„al cincilea,* o mărturie din 1820 April 2, a răzeşilor de Scrivuleni, mărturisitoare pentru partea cuvenită lui Iftode Potârcă".

---

www.dacoromanica.ro

CXLVIII. *1820. Iuni 20.* Ilie Kogălniceanu căminar cere de la Vodă să i să întărească cumpărăturile a 62 stânjeni din Scrivuleni, făcute de la răzeşi.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

,Pre înălţate Doamne,

In moşia *Scrivuleni* de la ţinut Fălciului unde am părţi de baştină părinţeşti, am mai cumpărat de la unii din răzeşii aceştii moşii 62 stânjăni adecă 13 st. am răscumpărat de la un Andrei Mocanu cei vânduse răzăşii, iar 49 stânjăni am cumpărat cu zapisă de la răzeşi, care prin scrisoarea din 1818 a celorlalţi răzeşi niamuri a lor au voia a vinde părţile cui vor pute găsi. Drept aceia mă rog înălţimii tale ca prin luminată carte mării tale să mi să întărească această cumpărare întru de veci stăpânire ca unul ce şi răzeşi mă aflu cu dânşi în trupul aceştii moşii.

a Inălţimei tale

drept plecat slugă

Ilie Kogălniceanul căminar

„Cere carte gospod de întăritură a 62 stânjăni ce are cumpăraţi în moşia Scrivuleni de la ţinut Fălciului.

„Dumlui vel logofăt să cerceteze şi prin anafora să facă arătare domnii mele No. 9656.

Cnstantin 2 logofăt. 1820 Iuni 20.

CXLVIX. *1820 Iuli 3.* Cartea lui M. Gr. Suţu Vodă către ispravnicii de Fălciu să scoată la mezat vânzarea pământurilor din Scrivuleni, cumparate de Ilie Kogălniceanu căminar de la răzeşi.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Noi Mihail Grigori Suţu Voevoda, cu mila lui Dumnezău domn ţării Moldaviei.

Cinstit credincioşi boerii domniii mele Dumv. ispravnici de ţinutul Fălciiului sănătate; fiindcă dmlui căminar *Ilii Kogălniceanul* cu patru zapise au cumpărat 62 stânjăni din moşiia *Scrivulenii* de la acel ţinut, de la unii din răzăşii acei moşii, pe lângă părţile ce ar fi având şi de baştină părinteşti, însă:

www.dacoromanica.ro

— 13 stânjeni cu zapis din 1818 Fev. 12 de la Andrei Scutariul Mocan, care stănjăni din numita moşie, şi el îi avè cumpăraţi de la Aniţa fiica diiaconului Gaţu, şi iau răscumpărat de la dânsul dmlui căminar cu 431 lei, fiind răzăş, întorcândui banii cu dobânda lor pe trii ani şi el iau dat zapiseăle răşeşilor ce au avut.

— 13 stănjeni cu zapis tot dintraceslaş an 1818 Maiu 19, câte 25 lei stânjenul, însă: 4 st. 4 palme de la Pavăl Flore, 4 st. 4 palme de la Gligori Văscul şi 4 st. de la Iftimie Gonţa = 13 stânjâni,

— 25 stânjeni cu alt zapis din 1819 Sâpt. 7, câte 25 lei stânjenul, însă 3 st. de la Pavăl Flore, 7.4. Iftime Gonţa cu un stânjăn pol ce arată că vinde în dosul zapisului; 5, 4, de la Grigore Văscul, 6 st. de la Iftime Văscu, 3 st. de la Ioniţă Văscu = 25 stănjeni.

— 11 stănjăni tij cu alt zapis din 1819 Săpt. 16 câte 25 lei stânjenul însă: 5 st. 4 palme de la Stefănia fiica lui Vasile Văscu, cu soţul său diiaconul Stefan, şi 5 4 de la Ioana cu fiul său Zamfirache tot fata lui Vasile Văscu = 12 stănjăni; iar peste tot 62 stănjăni fac, cumpărături cu zapisăle arătate, care sau văzut de către d-lui vel logofăt. Asupra cărora cerşind numitul cumpărător prin jaloba de supt No. 9656 ca să i să facă publicaţiia, iată dar după a sobornicescului hrisov hotărâre scoţândusă asămine copii de pe zapisăle numiţilor vănzători împreună cu cartea aceasta sau trimes; şi scriem Dmv. ca înştiinţare publicaţiei întracestaş chip să să facă, adică pre o coală de hărtie să puneţi dmv. să scrie pricina vănzării, cum să arată mai sus şi să rânduiţi un mazil de ispravă ce va fi mai de aproape şăzător de starea locului, în mâna căruia să daţi şi copiile zapisălor, şi pără în 6 luni de zile necontenit să facă publicaţie atât la stare locului între toate neamurile şi răşăşii vănzătorilor, cât şi pre la toate zilele de târgu şi pretutindeni în tot ţinutul acela, cetind şi copiile zapisălor întru auzul tuturora, arătând anume cine sânt vânzătorii şi cine este cumpărătoriul şi cu ce preţ, ca pără la împlinire vadelii de să vor arăta cineva ori din rudeniile vânzătorilor, sau din alţi răzeşi sau megieşi ca să ceară protimisire a răscumpăra, unii ca aceia oricine vor fi să vie înaintea Dumv.

www.dacoromanica.ro

şi după cercetare ce le veţi face, dovedindusă că sânt neam sau răzeş cu vânzători să le daţi mărturie la mână, prin care să arataţi ce rudenii sânt sau ce răzeşiie au, ca viind la divan să să cerceteze, şi de li să va căde vor întoarce banii cumpărătoriului şi vor răscumpăra ; iar când până la vadeaoa arătată nu va eşi nimenea a cere protimisis, atunci rânduitul acel mazil să margă la toate neamurile şi răzăşii vânzătorilor şi dacă tot nu vor vre să răscumpere, şi să iscălească întru însuşi înştiinţare aceia a Dumv. cum că au auzit cu toţii facere publicaţiei şi că nau avut trebuinţă să răscumpere, pe care iscălinduo şi rănduitul acel mazil şi aducânduo la dumv. de vă veţi încredinţa că sau urmat facere publicaţiei întocma precum să poronceşte să o adiveriţi şi cu iscăliturile Dumv. şi să o daţi la mâna cumpărătorului, după care să daţi şi osăbită mărturiia Dumv. arătătoare că sau făcut legiuita publicaţie în hotărâta vade de 6 luni şi că nimenea răscumpărător nu sau aflat ; care amândoaâ acest feliu de mărturie viind aicia, să i să dea cumpărătoriului şi cartea domnii meale de întăritură, pentru ca pe urmă să nu mai poată nimenea a răscumpăra ; însă voim domniia me ca întocmai să să urmeze facere publicaţii, căci când Dumv. veţi încredinţa mărturie mazilului rânduit, şi veţi da şi osăbita mărturie precum vi să porunceşte de săvârşire publicaţiei, Domnia mea după acele vom da întăritură cumpărătorului ; şi dacă pe urmă să vor arăta vreunii din rudenii sau din răzăşi şi megieşi cu jalobă de înpotrivă şi vor cere protimisis, cu cuvânt că de publicaţie nau auzit, atunce nu numai că pe mazilul acela ce va fi rânduit să va aduce aicea şi să va pedepsi, dar şi dumv. veţi fi îndatoriţi a da greu răspunsu înaintea domnii mele, cu care nici într'un chip nu vă veţi pute îndrepta.

1820 Iuli 3.

Adresa : Cinstit credincioşi boerii Domnii meale Dumnialor ispravnici de ţinut Fălciului cu sănătate să să de.

vel logofăt. Căminar Ilie Koglniceanu.

pecetluit cu ceară roşie

www.dacoromanica.ro

CL. *1820 Iulie 16.* Jalba căminarului Ilie Kogălniceanu pentru a avea protimisire de răscumparare a părţilor din Ghidişeni, scoase la vânzare de Alecu Anastasă Papafil, nepotul lui Ioniţă Codreanul.

(Arhiva M. I. Kogălniceanul, Bucureşti).

Pre Inălţate Doamne,

Avându giumătate de sat de *Ghidişani* la ţinut Fălciiului baştină strămoşască, care de cătră moşii şi strămoşii mei sau stăpânit în pace *trăind însăşi pe ace moşie*, iar apoi de la o vreme întrând în stăpânire răpăosatul stolnic Ioniţă Codrianul, de cătră carele sau dat zestre răpousatului căminar Anastasă Papafil, şi acum să stăpâneşte de cătră fiiul său Alecu Papafil de cătră carele sau scos în mezat ca să o vânză; Mă rog Inălţimei tale ca să fie poroncă a să opri mezatul şi de cătră cinstitul divan să să cerceteze toate scrisorile ce am de stăpânire aceştii moşii, căci întru înfăţoşare ce au avut în vreme domnului Calimah, la departamentul pricinilor străine cu răposatul căminar Papafil, mă depărtează de a mi să da în stăpânire numai că de la o vreme şi încoace nu sar fi arătat stăpânitori niamul mieu, care din multe pricini sau fost tras a trăi în părţile de sus şi *moşiile din gios afândusă şi fără preţ şi aproape de locul unde locuia Tatarii* au putut să o lase în nestăpânire. Apoi pe lângă pierderea venitului de atâţa ani nu ar fi cu dreptul să o pierd şi desăvârşit şi fiind că în vreme ce să stăpâne această giumătate de cătră niamul mieu, cialaltă giumătate parte de sus, să stăpâne de cătră boerii Iamandieşti, mă rog Inălţimei tale să să facă cunoscut dmsale *post. Gavril Iamandi* că moşie aceasta este scoasă în mezat, cu dovezile ce vor fi avându să le trimată cu vechil aice, care alăturândusă cu ale mele să să înfăţoşăză în cinstitul divan spre a ne afla dreptate şi să nu pierd lucru strămoşescu.

a Inălţimii tale pre plecat slugă

Ilie Cogălnicianul căminar

In dos:

Dmlui vel logofăt va pune la cale cerere jăluitorului

1820 Iuli 26.

Sturza spatar No. 8577.

---

www.dacoromanica.ro

CLI. *1820 Sept. 10.* Zapis de vânzare prin care Gavril Bantăş vinde căminarului Ilie Kogălniceanu 7 pol. stânjeni din Brăteni câte 20 lei stânjenul.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Gavril Bantăş din târg Huşi ţinutul Fălciiului, încredinţăz prin această scrisoare ce dau dumisale *căminar Ilie Kogălniceanul* că de nime nici sălit nici asuprit, ce de a me bună voe iam vândut 7 stânjăni şi giumătate din moşia Brătenii ţănut Fălciu ocolul Podolenilor dreaptă parte me ce o am de baştină părinţască cu tocmală câte 20 lei pe stânjăn cari bani iam primit toţi deplin în mâinele mele, deci de astăzi înainte şi în veci să aibă dumlui căminar cum şi cucoana dumisale şi urmaşii dumisale a stăpâni aceşti 7 pol stânjăni ca pi ocină dreaptă ce o are cumpărătură, şi pentru mai adevărată credinţă mam iscălit însâuşi cu mâna me, rugând şi pe alte obrază diau încredinţat scrisoare aceasta cu a dumisale iscălitură.

1820 Sept. 10.

Gavril Bantăş adiverezu
Vasile Manole sardar martur
Gheorghe căminar martur
Iordachi martur
C. Gherghel pah. martur

Şi eu am scris cu zisa şi primire numitului mai sus.

Gavril Bantăş Costachi Bondrea

CLII. *1820 Oct. 14.* Zapis de vânzare prin care Iftodi Potârcă vinde căminarului Ilie Kogălniceanul 18 stânjăni moşie în Scrivuleni câte 25 lei stânjenul.

(Arhiva M. I. Kogălnicianu, Bucureşti).

Eu Iftodi Potârcă împreună cu fiicile mele Irina şi soţul său Pavăl Drăgoiu, Smăranda şi Tudora, din satul Urlaţii ţinut Fălciiului, încredinţăm prin acestu adevărat zapis al nostru ci dăm dumisale căminar *Ilii Kogălniceanul* ci de nime săliţi nici asupriţi ci di a noastră bună voi am vândut dumisale dreaptă parte noastră a 18 adică optsprezece stânjeni ci avem în moşie *Scrivulenii* de la ţinut Fălciiului, adică 9 stânjeni parte pă-

www.dacoromanica.ro

rintească şi 9 stânjăni cii avem danie dela moşul nostru Sandul Safir, cu tocmală câte 25 stânjănul, cari bani iam primit toţi deplin în mâinile noastre. Deci de acum înainte şi în veci aceşti 18 stânjeni de moşie Scrivulenii, să fie dumisale şi clironomilor dumisale ocină şi moşie luânduşi tot venitul de pe dânşii din tot locul ca un lucru drept al dumisale şi spre încredinţare neştiind carte niam pus numile şi degetul.

1820 Octombrie 14

+ Eu Iftodi Potârcă adeverez
+ Eu Irina soţul lui Pavăl Drăgoiu adiverezu
+ Eu Smăranda sân Iftodi adiverezu
+ Eu Tudora sân Iftodi adiverezu
+ Eu Pavăl Drăgoiu soţul Irinii fiica lui Iftodie adiverezu

Eu am scris cu zisa vânzătoriului
Ioan Goroveiu

De la isprăvnicia Fălciului

Viind înnainte insprăvnicii vânzătorii şi întrebândusă au arătat că această vânzare este cu bună primire lor atât a bătrânului Iftode cum şi a fiicilor sale şi au adus faţă şi pe ginerele său şi întrebândul iar asămine au arătat, pentru aceasta sau încredinţat şi de ispravnicie.
Manolachi pitar 1820 Oct. 16.

Obs. In *Jurnalul* din 1839 Iunie 28 este astfel rezumat. „*al patrulea*, un zapis din 1820 Octombrie 14, pentru 18 stânjeni cumpăraţi tot din moşiia Scrivuleni de la Iftode Potârcă.

CLIII. *1820 Oct. 15.* Zapis de aşezare între căminarul Ilie Cogălniceanul şi Isachie Tatarul cu ai lui pentru 10 stânjeni moşie din Brăteni.
(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Eu Isache Tatarul dinpreună cu fraţii mei Vasile Tatarul şi Lazăr Tatarul ne îndatorăm prin scrisoare această ce dăm dmsale *căminarului Ilie Kogălniceanu*, pentru 200 lei adică doă sute lei cu care au cumpărat dmlui caminar zece stânjăni de moşie din *Brăteni* de la părintele nostru Mihalachi Tatarul după zapisă ce are ca până în 10 zile să venim la d-lui caminar ca

www.dacoromanica.ro

ori să iscălim zapis de cumpărătură, ce are de la tatăl nostru şi să rămâe acei zece stânjeni în veci a dsale căminar, sau prin învoiala ce vom avea cu dmlui sărdariu în orândă cu anul partia noastră din Brăteni pentru bani arătaţi şi să rămâe acei zece stânjeni ai noştri. Iar când nu vom fi următori a veni la vadiaoa aciasta să le punem la cale ori cu un chip sau cu altul atunci să fim datori a răspunde dsale banii cu dobânda lor şi de vreme ce iau dat tatăl nostru şi trecând pesti vadiaoa arătată iaste volnic dmlui a împlini de la casele noastre cu ori ce va găsi şi spre credinţa ni-am *iscălit*, iar cei ci nam ştiut carte niam pus degetele. 1820 Octombre 15.

Eu Isachi Tatar.

X Eu Lazor Tatar

X Eu Vasile Tatar

Eu am scris cu zisa iscăliţilor
Ioan Goroveiu

CLIV. *1820 Oct. 18.* Zapis de vânzare prin care Pavăl Flore vinde căminarului Ilie Cogălniceanu 9 stânjeni în Scrivuleni câte 25 lei stânjănul. (Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Eu Pavăl Flore şi eu Iftime Gonţa din satul Ghermăneştii ţinut Fălciiului răzăşi în moşie *Scrivulenii* tot de la ţinut Fălciiului, încredinţăm prin acest zapis al nostru ce dăm dsale *caminar Ilie Kogălniceanul* că de nime siliţi nici asupriţi, ce de a noastră bună voe iam mai vândut dmsale din drepte părţile noastre şi a neamului nostru, ce avem în numita moşie Scrivulenii încă 9 stănjeni de moşie adică eu Pavăl Flore 4 stânjeni şi eu Iftime Gonţa 5 stănjeni. ci niau fost mai rămas în numita moşie, cu tocmală câte 25 lei stănj., cari bani iam primit toţi deplin în mânule noastre acum la facere zapisului, deci de acmu înainte şi în veci aceşti 9 stânjâni de moşie Scrivulenii să fie dmsale şi clironomilor dmsale ocină şi moşie luânduşi tot vinitul de pe dânşii din tot locul ca un lucru drept a dmsale. şi spre credinţa neştiind carte niam pus numele şi degetele. 1820 Oct. 18.

X Eu Pavăl Flore adiverezu.

X Eu Iftime Goanţă adiverezu.

Eu am scris cu zisa şi primire vânzătorilor
Ion Goroveiu.

---

www.dacoromanica.ro

CLV. *1821 Ghenar 27.* Ilie Kogălniceanul căminar se jălueşte domnului că pr. Ioniţă din Răpele a cumpărat părţi în Brăteni, nefiind răzeş în moşie.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Pre Inălţate Doamne,

In moşie *Brătenii* de la ţinut Fălciiului am o patra parte de baştină părinţască. iar trei părţi din moşie aceasta sunt răzăşăşti, din care Stefan Buzincu, Simion Spânu şi sorusa Tofana, au vândut părţile lor unui preot Ioniţă din satul Râpile ţinut Fălciiului, care preut nici răzăş este în moşia arătată, nici rudenie cu vânzătorii. şi la toate jalobele mele de mai înainte spre a răscumpăra aceste părţi, sau arătat cu prelungire de aşi primi banii ce au dat, şi să rămâe părţile în stăpânire mea; iar acmu aflândusă venit aice în Eşi mă rog înălţimei tale să fie poroncă a să aduce întru înfăţoşare giudecăţii cu toate zapisăle de cumpărătură ca după dreptati săi întorc banii ce au dat. şi sămi eu părţile în stăpânire me.

al Inălţimii tale pre plecat slugă

Ilie Kogălnicianul căminar, Eşi

„Dmta vel vornice de aprozi să înfăţoşăzi pricina aceasta în cercetarea d-lui vel logofăt ca după dreptate să pui la cale.

1821 Ghenar 27.

med. Suţu. No. 612.

CLVI. *1821 Fevruar 2 Iaşi.* Carte lui M. Gr. Suţu Vodă către ispravnicii de ţinut Fălciului să cerceteze pricina dintre căminar Ilie Kogălnicianu şi pr. Ioniţă ot Râpile pentru moşia Brătenii.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Noi Mihail Grigoriu Suţul Voevod, cu mila lui Dumnezeu domn ţării Moldaviei.

Cinstiţi credincioşi boerii domnii mele, Dumv. ispravnici de ţinut Fălciiului sănătate; prin jaloba ce au dat către domniia me de o parti *dumlui căminar Ilie Kogălniceanu* supt No. 612 cu arătare că în moşiia Brătenii de la acel ţinut are o a patra parte baştină părinţască, iar trei părţi dintracea moşie ar fi răzăşăşti, din care un Ştefan Buzincu i Simion Spănu şi so-

www.dacoromanica.ro

rusa Tofana ar fi vândut părţile lor preotului Ioniţă din sat *Răpile*, carele nice răzăş nar fi în numita moşie şi nici rudenii cu vânzătorii, şi că la toate jalobile de mai înainte ce ar fi dat spre a răscumpăra aceste părţi sar fi arătat cu prelungire de aşi primi banii. Deci faţă fiind şi numitul preot au răspuns că dacă dreptate de ai întoarce banii cu dobânda lor după cuprinderea zapisălor ce are şi săi de părţile în stăpânire. Dar fiind că de când au cumpărat aceste părţi unii din răzăşi lar fi împotrivit la stăpânire, luândusă de către aceia venitul, şi de altă parte prin zapisă acei vânzători nu iar fi vândut în stânjăni, ca să fi ştiut câţi sunt, părţile acelor vânzători cu lămurire, pe lângă care au scos de au arătat şi zapisăle ce are; întăi un zapis din 1813 Ghenar 28 prid care vinde Ştefan Buzincu *dumisale banului Dumitrachi Iamandi fiind atunci sulger*, atât partea sa cât şi a tot neamului ce să trage din Tudora fata Tohinii, ce să trage din Petre medelnicer, din moşiia Brătenii, cu preţ 500 lei, în dosul căruia zapis să arată că de la dumlui ban, au răscumpărat numitul preot Ioan parte aceasta după zapis şi că şiau primit dumlui de la preotul 142 lei împlineala ce au dat la isprăvnicie, i banii cu dobânda lor. Al doile alt zapis iarăşi dintracelaş an 1813 Iuli 10, prin care vinde tot Ştefan Buzincu ginerele Măriuţii, fata Truhinii, dinpreună şi cu a surorisa Margăi, parte ce să va alege din trupul moşii Brătenii, acestor doaâ surori Măriuţa şi a Mărgăi, ce le are de zastre preotul Ioniţă Blăgotă, câte 10 lei pe stânjăn, rădicândul de 222 lei săi plătească sărdar Iordachi Isar, iar ceilanţi bani să aibă ai mai da după măsurătoarea moşiei, pe lângă care sau mai văzut de dumlui vel logofăt şi un sînet tot de la acel Ştefan Buzincu, iarăşi dintracelaş an şi lună Iuli 18, prin care arată că au mai primit el din mâna preotului Ioniţă 120 lei afară de 220 lei ce sânt trecuţi prin zapisul de vânzare, care are să răspundă la Iamandi cu ace sută lei.

— Al treile alt zapis tot dintracelaş an 1813 Iuli 10, de la Simion Spânu şi sorusa Tofana, prin care vând preotului Ioniţă Blagotă partea lor ce să va alege de baştină din moşia Brătenii, cu 120 lei i o vacă cu viţel, şi zăce oi sterpe, cum mai pre largu arată atât zapisul acesta cât şi celelante ce sau văzut de către dumlui vel logofăt; asupra cărora cerând dumlui căminar protimisis de răscumpărare, şi de altă parte şi preotul

www.dacoromanica.ro

împlinirea sănetului de la răzăşi. Drept aceia să scrie dumv. ca să aduceţi de faţă mai întăi pe toţi răzeşii numitei moşii fieşti care cu toate scrisorile şi să cercetaţi cu amănuntul în fiinţa atât a numitului preot, cât şi a vechilului dumisale căminar ca să dovediţi din scrisori şi din spiţa niamului câţi stânjăni sânt părţile acelor vânzători în numita moşie, după zapisăle de mai sus arătate de numitul preot, precum şi care din răzăşi sânt mai de aproape neamuri cu vânzătorii şi de vor a răscumpăra aceia să aibă ai întoarce banii preotului pe părţile arătate în fiinţă şi a vechilului dumisale căminar, iar nerăspunzând aceia banii, apoi să trimiteţi înştiinţare la dumlui vel logofăt cu arătare şi de soma stânjenilor, ce li să va alege vânzătorilor pe zapise, cu care viind aice numitul preot îşi va primi bani pe acele cumpărături de la dumlui căminar, *după protimisul numai pără la văr al doile.* Apoi veţi cerceta şi pentru venitul ce arată preotul că i sar fi luoat de răzăşi, şi de i sau luat de răzăşi ceia ce să va dovedi cu dreptul că face venitul pe tot anul, săi împliniţi, iar de so fi luoat de preot, iarăş veţi înştiinţa dumisale vel logofăt.

1821 Fev. 2.

vel logofăt

Pecetea domnească în tuş roş

Іω мх. гр сѹ. вв. 1819.

sau trecut.

Obs. Ingrădirea ce se face în legea protimisului numai până la *văr al doilea,* adică al şasălea grad de înrudire, era o ştirbire adusă vechiului obiceiu al pământului de a se cuprinde şi pe nepot de văr al doilea, fiind a 7-a spiţă după legile bisericeşti. Iar hrisoavele vechi aşa întăriau stăpânirea :

1) fiilor, gradul întăi = дѣтем.

2) nepoţilor, gradul al treilea = оунороучатом.

3) strănepoţilor, gradul al cincilea = прѣоунороучатом.

4) răstrănepoţilor sau împrăştiaţilor, gradul al şeptelea = прашѹрѣтом.

www.dacoromanica.ro

CLVII. *1823 April 27.* Alegerea stânjenilor Saftei Lupului Burghelea în sumă de 26 stânjeni în Scrivuleni.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

După cuprinderea hotarnicii pe moşie *Scrivuleni* sau ales parte Saftii fiica Ileni protopopii sora diiaconului Pavăl Gaţă, 26 stânjeni adică doazeci şi şase stânjeni şi viind la noi moşul Lupul Burghele şi cerându hotarnici trupului moşii Scrivuleni ca să o vază dmlui ce somă de stânjăni sântu, deci noi cu toţii stându şi cu dmlui cu bună luare aminte şi împărţindu soma stânjănilor pe bătrâni sau dat venit parte Saftii soţului moşului Burghelea 26 stânjăni şi iam dat această ţidulă ca săş aibă ştiinţă, şi am iscălit.

1823 April 27.

Eu Vasăle Gaţul
Costachi Chitic, Vasilie Popa, Neculai Popa.
Ioniţă Ugle post.

„şi aceasta scrisoare am scriso cu zisa numiţilor răzeşilor ce sântu iscăliţi mai gios şi am iscălit şi eu

Ion Dumitru

Obs. In *Jurnalul* din 1839 Iune 28 astfel e rezumat acest act: „*al patrusprezecelea*, o scrisoare din 1823 April 27 a răzeşilor adiveritoare de 26 stâjeni cuveniţi Saftei, fiica Protopopoaei".

CLVIII. *1823 Maiu 29.* Jalba căminarului Ilie Kogălniceanu că luând în orândă pe 4 ani venitul moşiei Ghidişeni şi Fălfăeştii de la A. Papafil, să fie oprit de a-şi vinde moşia fără îndestularea sa.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Pre înălţate Doamne,

La luna trecută Dekemvrie mam alcătuit cu dmlui *Alecu Papafil* şi miau vândut venitul moşiei sale *Ghidişăni şi Fălfăeştii* de la ţinut Fălciiului pe patru ani cu contract, din care pe doi ani de zile iam dat banii *peşăn* înainte, iar pentru doi ani să aibu ai da pe fieşte care an după contract.

Acmu mam înştiinţat că au scoso în mezat ca să o vânză de veci, şi fiindcă eu pe temeiul acelui contract a vânzării ve- nitului pe patru ani, miam statornicit iconomia casnică pe a-

www.dacoromanica.ro

ceastă moşie, pe patru ani, aşăzândumi şi vitele pe dânsa, şi uitândumă şi la condica politicească, care glăsueşte „că oricine îşi va da acaretul în orândă nu poate săl înstrăineze, nici prin vânzare de veci, nici prin vreun alt chip, până nu va îndestula pe orăndatoriu".

Indrăznesc a mă ruga înălţimii tale, ca să fie poronca înălţimei tale sau să să oprească mezatul, neavându voie să o vânză de veci până după împlinire a patru ani, sau să să prifacă ţidula de vânzare cu hotărâre ca cel ce o va cumpăra de veci, să aibă a întra în stăpânire moşiei după împlinire a patru ani, de vreme ce pe doi ani am şi dat bańii încă de la Dechembrie şi miam statornicit şi casnica iconomie pe temeiul contractului că am să o stăpânesc în vreme de patru ani, şi precum va fi mila înălţimei tale.

a Inălţimei tale pre plecat slugă

Ilie Kogălniceanu caminar

In dos:

Mergi la dmlui vel logofăt.

1823 Mai 29.

vtori logofăt. No. 6586.

CLIX. *1823 Inli 13, Iaşi.* Anaforaoa divanului în pricina dintre căminarul Iordachi Fotea şi spătar Matei Roset, pentru hotarul moşiei Şopărlenilor să meargă la culmea dealului. nu până la şleahul Răbăii, căci se încalcă moşiile Urzăştii şi Bălăneştii.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Pre Inălţate Doamne,

Inălţimii tale au dat jalbă căminarul Iordachi Fotea arătând că moşiile dumisale de zăstre *Urzăştii* şi *Bălăneştii,* ce sânt la *Răbăi* în ţinut Fălciiului, fiind cu totul împresurate şi prăpădite, au urmat giudecată în curgere de 18 ani cu Episcopia Huşi până ce liau putut scoate din stăpânirea Episcopii, unde întru aceste giudecăţi *şau afanisit* toată starea, şi după ce liau scos din stăpânirea Episcopii liau găsit împresurate capetele acestor moşii despre apus, de către moşiia *Şopărlenii* a dumisale spătar Matei Rosăt cu o bucată de loc ce să scoboară din zare în care stau şi alte moşii megieşite pără în *drumul cel mare ce*

www.dacoromanica.ro

merge pe movila Rabăii, ce iaste însămnată în harta inginerească. Pentru care cerşind ca prin giudecată săş afle dreptate, sau înfăţoşat înaintea noastră dumlui jăluitoriul şi cu dumlui pârâtul spătar şi la cercetarea ce sau făcut pricinii, dumlui jăluitoriul spre a încredinţa giudecată ca moşiia de peste Prut *Dodîrcenii* şi *Negeştii* vin cu hotarul lor în iastă parte pâră *în Pruteţ, matca cea veche a Prutului,* au arătat o copie de pe o hotarnică şi o împărţală veche de la aceiaşi hotarnici Gavril Potlog vornic de poartă, şi Toader diiaconul din 7240 Noem. 3, cum şi iarăşi că are numitele moşii *Bălăneştii* şi *Urzăştii* la ţinut Fălciiului cu *vad de pod, şi pod gata îmblătoriu* în apa Prutului care sânt la movila Răbăii ; au arătat că copiia hrisovului domnului Ionu Teodor Vvod din anii 7269 Sept. 25, cuprinzând şi pe altă parte de loc *pe din sus de Răbăia, ce să numeşte partea Merei,* precum şi carte de giudecată ce au avut la divan cu Episcopia Huşii la 1818 Iuni 22, hotărând giudecata ca mai întăi hotarnica moşiilor de piste Prut să să statornicească în cele maî adevărate a ei hotare până în Pruteţ, stăpânind numai dumlui Iordachi Fotea tot locul din Prut şi până în Pruteţ, întocmai cât ţine lăţimea capetelor moşiilor de peste Prut, cum sau văzut arătate în harta inginerească, de starea locului fără să să întindă Episcopiia cu stăpânirea din Prut până în Pruteţ. Al doile tot locul din marginea din sus a movilii Răbăii şi până în *Suleni* să să dei drept în doaă, giumătate partea din sus să să dei dumisale Iordachi Fote, pentru doaă moşii *Urzăştii şi Bălăneştii* şi giumătate din tot acel loc, să să dei Episcopii supt numele moşiilor *Răşăştii şi Hrubenii,* bez partea Merii ce este tot a dumisale Iordachi Fote, începândusă lungimea lor din Pruteţ spre apus până unde să împlinesc cu moşiile megieşite.

Deci atât după starea locului cât şi după glăsuirea scrisorilor moşiilor megieşite, cum şi după stăpânirea şi a o parte din Bălăneşti ce din vechi să stăpâneşte de dumlui căminar fără de pricină cum să arată la hartă văzândusă şi de către noi că după stăpânire ce urmează dumlui spatar Mathei Roset cu moşiia sa Şopărlenii să scoboară din zare până în drumul mare şi face împresurarea moşiilor Urzăştii şi Bălăneştii : pricinuind cu aceasta neînfiinţarea numitelor moşii, adică cu o parte precum sau zis să margă până în zare, şi cu alta să stei până în drumul cel mare ; sau întrebat pe dumlui spătar cu ce scrisori

www.dacoromanica.ro

urmează acest fel de stăpânire şi dumlui au vrut să să ajute cu o copie de pe o hotarnică din anul 7264 Iuli 25, ce la ace vreme şau hotărât Episcopiia moşiile sale, în care este cuprins şi locul moşiilor Urzăştii şi Bălăneştii a dumisale căminar, cum şi capitele moşiilor Todircenii i Negeştii, ce trec din Prut până în Pruteţ, că adică acestă hotarnică cu atâţia ani în urmă, dând harta moşiilor acestora drumul cel mare, nu ar putea dumlui căminariul acum păşi peste acelaş drum, până în care sau aflat şi stăpânire, iar alte scrisori asupra moşii dumisale Şopârlenii nu niau arătat de cât o mărturie de la boerii divanului din anii 1765 August 22, care întăreşte pe moşiia aceasta Şopârlenii, iar sămne sau hotară nui arată.

Pre înălţate Doamne, stăpânirea dmsale spatarului în moşie Şopârlenii până în drumul cel mare o cunoaştem fără de cuvânt, căci întăi pentru hotarnica din anul 7264 la giudecăţile urmate în divan pentru greşalele ei sau anerisit, dovedinduise din ispisocul domnului Irimia Moghilă Voevod ce este întăritoriu numai pe Răşeşti şi hotarnicii aceia de la sine zic că ar fi şi pe Hrubeni; şi al doile că Jora având hotarnică mai vechi cu 24 ani pe moşiile sale în măsuri de stânjâni aducândule până în Pruteţ, de ar fi fost mulţămit cu hotărâtura acea de la 7264 negreşit că ar fi iscălit întraceiaşi hotarnică, şi dar ca pe o hărtie netrebnică anerisândusă de cătră giudecată nu mai poate scoate acum dmlui spatar şi a o aduce spre pildă că ar fi hotarnică, când pentru greşălile ei precum sau arătat, şi cum pre largu să arată la cartea de giudecată din 1818 sau anerisit şi cătră aceasta nu mai puţin dovedeşte şi hotarnica din 7268 Iuli 10 a moşiei Ghermăneştii, ceş dă coaste cu moşiia Mera, de pe care neau înfăţoşat dmlui căminar copie şi a căruia hotar să arată pe zarea dealului din gios de movila lui Scripco pe lângă care numita moşie Mera merge întraceiaşi zare, unde să hotărăşte cu moşiia Odobeştii şi iarăşi cea mai mare dovadă este că dmlui căminar partea ce o are în moşia Mera şi cu o parte din locul ce au stăpânito din vechi, din moşiia Urzăştii, şi Bălăneştii începândusă din Pruteţ merge cu stăpânirea până în zarea dealului şi cu celalt trup acestor moşii Urzăştii şi Bălăneştii, care cu rea credinţă să stăpâne de către Episcopie, iată dovedită şi pe dreptu împresurare, moşiile cele din sus să ste în zarea dealului ca o parte de loc din trupul moşiilor acestora

www.dacoromanica.ro

să margă cu stăpânirile în zarea dealului şi cu o parte din trupul acestor moşii, să stei în drumul cel mare. Nici fiinţa locului nici urmarea dreptăţii nici obiceiul pământului, nui poate da dumisale spatar un aşa curs şi o aşa aşazare de stăpânire, căci stăpânirea cu trecerea anilor la împresurare nu să poate statornici precum pentru această împresurare să vede că sau cercat şi de către Episcopie încă la anii 1806, precum niam adiverit din copiia unui răvaş a răposat. vornic Gavril Conachi, fiind hotarnic acolo, ce după dreptate urmează hotărârea giudecăţii, din partea noastră ca stăpânirea între moşiile dsale caminar de către moşiia Şopârlenii a dmsale spatar să să urmeze pe zarea ce este însemnată în hartă, precum să urmează stăpânirea întru aceiaşi zare şi moşiile megieşite, dar fiind că dmlui spatar Matei Roset sau arătat nemulţămit cu socotinţa noastră hotărârea cea desăvârşită rămâne la măria ta.

1823 Iulie 13.

al înălţimii tale prea plecate slugi
Constantin Catargiul vel logofăt,
Lascarachi Sturza vel vornic,
Iordachi Răşcan vel vornic,
Vasile Roset vel vornic,
Constantin Aslan vel vornic,
Ioan Tăutu vel vornic.

„Carte aceasta am prescriso întocma de pe condica divanului de anaforale. 1829 Oct. 4.

Dimitrie Velişcu medelnicer.

Obs. Anaforaoa scrisă în 1823 Iulie 13 n'a fost întărită cu buiurdiiul mării sale decât după *trii ani*, în 1826 Dec. 8, precum urmează:

Noi Ioan Sandul Sturza Vovd cu mila lui Dumnezeu Domn ţării Moldaviei.

„Sau cercetat şi cu domnescul nostru divan, pricina cuprinsă prin anaforaoa aceasta, cu înfăţoşarea amânduror părţilor, cererea dmsale hatmanului fiind tot aceia cu care sau arătat şi în cercetarea dumilorsale boerilor ca să ste capătul moşii sale *Şopârlenii* în drumul *cel mare ce umblă pe la movila Răbăei*, întemeindusă pe hotarnica arătată din 7264, care hotarnică după dovezile însămnate, după dosloşirea dumlorsale boerilor, cu toate că este prăvălită în multe prihăniri şi anerisită cu giudecata divanului din 1818, dar de nar şi ave acel fel de prihănire nui pute face nici un agiutoriu, căci fiind că o parte acestei moşii Orzăştii şi Bălăneştii să găseşte statornicită în culmia dialului arătat, precum stau şi alte megieşite moşii,

www.dacoromanica.ro

apoi îndestul dovadă este aceasta că dintru învechime au avut câştigate aceiaşi despărţire cu statornicie şi aceste moşii pe culme dialului arătat precum stau şi megieşitele moşii nici de cum întralt chip nu pute să fie o parte a trupului acestor moşii să ste în drumul cel mare, şi altă parte să ste în muchea dealului aratat precum sau păzit între sine dmlui hatmanul, şi pe lângă care este ştiut că cele mai statornice despărţiri de hotarâ sau aşezat pe ape şi pe dealuri, şi la aceasta nu rămâne alt cuvânt dmsale hatman, de a să mai întinde cu moşia Şopârlenii peste zarea dealului arătat până în drumul cel mare de cât numai atunci când va scoate dovezi vrednice de credinţă că are vreo împărtăşire în moşiile jăluitorilor. Drept aceia după tot cuvântul drèptăţii împreună cu tot sfatul nostru giudecând hotărâm şi întărim ca de acum înainte şi în veci să se urmeze stăpânire întraceste moşii pe culmea dialului arătat precum vederat sau cunoscut în aceiaşi despărţire din învechime sau păzit, şi fiind că culmea acestui dial trece cu întinderea de moşiile jăluitorilor, şi să sfârseşte în dreptul altei moşii răzăşăşti, care să întâlneşte în capite tot cu Şopărlenii şi fiindcă stăpânirea Şopărlenilor să întinsese şi la acest loc, peste culmea dialului arătat pără în drumul cel mare, şi pentru că şi la acest loc nau arătat dumlui hatmanul nici o dovadă cu care cuvânt sau întins pără în drumul cel mare, sau făcut îndreptare şi acestei despărţiri întracestaşi chip, adică că de la locul de unde să sfârşăşte dealul arătat să să urmeze despărţire cu drept pravăţ pără la o peatră hotar ce sau văzut însămnată la harta enginerească în drumul cel mare ce merge pe la movila Rabăii în mărginire Şopărlenilor de către moşia *Sulenii* precum pe acel pravăţ sau tras şi linia pe harta enginerească din buza piscului acelui deal pără la piatra arătată. Pentru care poroncim Dumisale vel logofăt de ţara de gios să rânduiască hotarnic la stare locului să statornicească această despărţire după hotărârea noastră şi petrele hotară ce vor fi împresurătoare să să lepide ca în veci să rămâe precum hotărâm şi întărim anaforaoa aceasta cu a noastră domniască iscălitură şi pecete.

1826 Demv. 8.

Noi Ioan Sturza Voevod

Pecetea domnească în tuş roş.

Neculaiu Milu procitoh.

CLX *1823 August 20.* Iordachi Buzne polcovnic atestă că căminarul Ilie Kogălniceanul are cumpăraţi 10 stânjăni în Brăteni de la Lupul Burghelea.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Incredinţăz prin aceasta că aflândusă la mine zapisul post. Lupul Burghele, pentru vânzarea de veci a 10 stânjeni, din moşia Brătenii, către dumlui *căminar Ilie Kogălniceanul, în vreme răzvrătirii trecute* acestu zapis sau rătăcit, iar stânjânii arătaţi

www.dacoromanica.ro

sau tras de cătră mine aflândumă vatav în stăpânire dumlui *căminar Ilie Kogălniceanul*, pe lângă celelalte părţi ce mai are în această moşie, şi să stăpâniască în pace despre răzeşi şi am iscălit.

1823 Aug. 20.

Iordachi Buzne polcovnic

CLXI. *1823 Noembre 28.* Zapis prin care Lupul Burghelea vinde 26 stânjeni în Scrivuleni căminarului Ilie Kogălniceanul cu 25 lei stâjenul.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Eu postelnicel Lupul Burghele împreună cu fiicăme Rucsanda şi cu ginerele meu Neculai Romaşcu, din satul Bouşorii, ţinut Vasluiului, răzăşi în moşia *Scrivulenii* de la ţinut Fălciiului încredinţăm prin acest adevărat zapis al nostru, ci dăm *dumisale căminar Ilie Kogălniceanul* că de nimene siliţi nici asupriţi ci de a noastră bună voi am vândut dumisale driaptă parte noastră 26 stânjăni = doâ zeci şi şasă stânjăni, cii avem în numita moşie Scrivulenii, după osăbita scrisoare de la ceilalţi răzăşi a aceştii moşii cu tocmală câte 25 lei stânjănul, cari bani iam primit toţi deplin în mâinele noastre, deci de acum înainte şi în veci, aceşti 26 stânjăni de moşie Scrivulenii să fie dumisale şi clironomilor dumisale, ocină şi moşie luânduşi tot venitul de pe dânşii din tot locul ca un lucru drept a dumisale şi spre încredinţare niam iscălit şi niam pus numele şi degetile, rugând şi pe alte persoane de au încredinţat zapisul acesta cu iscăliturile dumlorsale.

1823 Noemvre 28.

Lupul Burghele
╳ Eu Ruxanda fiica Lupului Burghele
Neculai Romaşcu

Mam întâmplat şi eu faţă, Ioan Postul paharnic

Eu am scris zapisul acesta cu zisa şi primirea iscăliţilor mai sus vânzători, Ioan Gorovei

Obs. In Jurnalul din 1839 Iune 28 se rezumă astfel actul: *„al treisprezecelea* un zapis din 1823 Noembre 28 de cumpărătură a 26 stânjeni din moşia Scrivuleni a postelnicului Lupu Burghelea cu alţi ai săi".

---

www.dacoromanica.ro

CLVII. *1824 Ghenar 12.* Zapis prin care V. Gaţul vinde căminarului Ilie Kogălniceanul 40 stânjeni din Scrivuleni cu 20 lei stânjenul.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti.

Adică eu Vasile Gaţul şi eu Ion Blagoč cari mai gios ne vom iscăli cu mâinile noastre adiverim şi încredinţăm cu acest zapis al nostru ci dăm dmisale *Cuconului Ilie Kogălniceanul biv vel căminar* precum să să ştie că de nimeni siliţi nici asupriţi, ci di a noastră bună voi am vândut dmsale 40 adică patru zăci stânjăni moşii în moşiia *Scrivuleni* de la ţinutul Fălciului, cari stânjâni şi noi îi avem de baştină din bătrânul Gaţul, cu tocmală câte 20 lei stânjânul, adică doîzăci lei stânjânul şi pe suma stânjenilor ci am vândut am primit şi bani, toţi deplin în mâinile noastri acum la dare zapisului. deci di acum înainte şi în veci să fie dmsale şi urmaşilor dmsale aceşti stânjini ocină şi moşie, şi pentru credinţa am iscălit poftind şi pe alte obraze cinstite de au încredinţat zapisul cu a dumilorsale iscălituri.

1824 Ghenar 12.

✕ Eu Vasăle Gaţul am pus degetul neştiind carte.

şi eu Ion Blagoč am iscălit cu mâna me

Ion Blagoci.

Eu am scris cu zâsa şi primire iscăliţilor vânzători

Ioan Goroveiu

CLXIII. *1824 Ghenar 21*, (regeste). Pentru Scrivuleni.

Al cinsprezecelea. Un zapis din 1824 Ghenar 21 pentru cumpărătură a 40 stânjâni din moşiia Scrivulenii a lui Vasile Gaţu şi alţii ai săi.

Din *Jurnalul* din 1839 Iune 28.

CLXIV. *1824 Iune 20*, (regeste). Pentru Scrivuleni.

Al şasesprezecelea. Un zapis din 1824 Iune 20 pentru cumpărătura a 10 stânjăni din bătrânul Scripcă a lui Toader Stoica cu alţii ai lor.

Din *Jurnalul* din 1839 Iune 28.

---

www.dacoromanica.ro

ÇLXV. *1824 Iunie 30*, regeste. Pentru Scrivuleni.

Al şaptesprezecelea. Un zapis din 1824 Iuni 30 de cumpărătură a 10 stânjăni din moşie Scrivulenii, a preutului Ioan din Răşăsti.

Din *Jurnalul* din 1839 Iune 28.

CLXVI. *1824. Iuli 20.* Căminarul Ilie Kogălniceanu cumpără de la răzăşi 10 stânjeni moşie din Scrivuleni cu câte 20 lei stânjenul.

(Arihva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti.

Adecă noi cei mai gios iscăliţi cari am ştiut carte nem iscălit, cu condeele noastre, iar cari nam ştiut carti nem pus numele şi degetele din sat *Novacii* ţinut Fălcii, ocolu Podoleni, încredinţăm cu acest zapis a nostru ce dăm *dmsale căminar Ilie Kogălniceanu* că de nime săliţi nici asupriţi, ci di a noastră bună voe iam văndut dmsali zăci stânjăni de moşie din 40 stânjăni ce avem împreună cu alti neamuri a noastre ce avem de baştină în moşie *Scrivulenii* de la ţănut Fălcii, adică 20 stănjăni ce tragem din bătrânul Ghermăneşti, şi 20 stânjăni din bătrânul Gonţu care aceşti 10 stănjăni iam vândut dmsale prin bună tocmală câte 20 lei stânjănul priimind banii toţi deplin în mânule noastre. Deci de acum înainte şi în veci vor fi aceşti zăce stânjăni ocină şi moşie dmsale caminar Ilie Kogălniceanul şi clironomilor dmsale stăpânindui ca o dreaptă moşie a dmsale fără ce mai mică supărare despre nemuri şi spre încredinţare nem iscălit cari am ştiut carti iar cari nam ştiut carte nem pus numele şi degetele rugând şi pe alte obrază cinstite de au încredinţat zapisul acesta cu a dumilorsale iscălituri.

1824 Iuli 20.

× Eu Oprina Nistrina adiverezu
× Eu Ioan Stoian adiverezu
× Eu Toader Stoian adiverezu
× Eu Ştefan Stoian adiverezu
Eu Tănas Curuivan martur
Eu Polcovnicul Gavril Cărste martur
Eu Iamadi Brânză paharnic martur
Şi eu am scris cu zisa numiţilor de mai sus
dascalul Vasilie Sărghie.

---

www.dacoromanica.ro

CLXVII *1824 Iuli 30.* Căminarul Ilie Kogălniceanul cumpără de la răzeşi 10 stânjeni moşie în Scrivuleni cu câte 20 lei stânjenul.

(Arhiva Mih. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Adică noi ce mai gios ne vom pune numele şi degetele din sat Râşeştii, ţănut Fălciului, ocolu Podolenii, încredinţăm cu acest zapis al nostru ce dăm dumisale *căminarului Ilie Kogălniceanul* că de nimene siliţi nici asupriţi, ci di a noastră bună voe, am vândut dumisale 10 stânjeni de moşie din 40 stânjăni, ce avem împreună cu alte neamuri ale noastre, adică di baştină în moşie *Scrivulenii* de la ţinut Fălciiului, adică 20 stânjăni ci tragem din bătrânul Ghermăneştii şi 20 stănjăni din bătrânul Gaţul ; cari aceşti 10 stânjăni iam vândut dumisale prin bună tocmală câte 20 lei stânjenul, priimind banii toţi deplin în mânele noastre, deci de acum înainté şi în veci vor fi aceşti 10 stânjăni ocină şi moşie dumisale căminarului şi clironomilor dumisale, stăpânindui ca o dreaptă moşie a dumisale, fără ce mai mică supărare, despre nimene şi spre încredinţare neam pus numele şi degetele, rugând şi pre alte obraze cinstite di au încredinţat zapisul acesta cu a dumilorsale iscălituri.

1824 Iuli 30.

X Eu Lupul Oţăl din săt Răşăştii încredinţăz

X Eu Cozma Trifan încredinţăz

X Eu Iordachi Mistrelu încredinţăz

X Eu Ioan Trifan încredinţăz

X Eu Costantin Trifan încredinţăz

X Eu Toader Oţel încredinţăz

Erei preutul Ioan din Răsăşti

Iamandi Brânză polcovnic marturu

Ιαμανδη Σαβα μαρτις

Şi eu vatav Paraschiv din sât Răşăşti am scris cu zisa numiţilor de sus.

---

www.dacoromanica.ro

CLXVIII. *1825 Febr. 21.* Răzăşii de Brăteni se jăluesc contra căminarului Ilii Kogălniceanu că nu ia parte la cheltuelile de judecată cu cei de pe moşia Scrivulenii.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Pre Inălţate Doamne,

Jăluim la Inălţime ta, strâmbătate ce pătimim de cătră dumlui *căminar Ilie Kogălniceanu*, că având noi o moşâoară anume Brătenii pe părăul *Leva* în ţinut Fălciului, am stăpânito din moşii şi strămoşii noştri, din carea stăpâneşte şi dumlui o a patra parte ; pentru care moşâoară în anii trecuţi în doaâ rânduri giudecânduse cu răzăşii de Scrivuleni pentru împresurările ce fac moşii noastre, cheltuind nu puţin, la care cheltueli dumlui nici un ban nu vroeşte a da, şi fiind că şi acum sântem nevoiţi de a ne judeca tot pentru acele împresurări cu acei răzăşi, zice că de vom dobândi giudecata dumlui va prinde la cheltuială, iar de nu va da nici un ban, cu cari zisuri a dumisale ne cunoaştem cu totul înstrâmbătăţiţi, căci după cum la folos sa prinde părtaş, asămine trebue şi la pagubă. Pentru care cădem la mila Inălţimii tale, rugândune ca să te milostiveşti şi asupra noastră ca prin locul cuviincios să fim puşi la cale de a fi îndatorat dumlui a fi partaş, atât la cheltuelile ce am făcut mai înainte, cât şi la cele ce avem să facem· sau dacă dumlui nu va vroi de a prinde la cheltueli, să fie îndatorat de a da înscris ceia ce vom câştiga să fie a noastră fără a să împărtăşi dumlui cu ceva măcar, şi pentru aceasta va rămâne o vecinică şi neuitată pomeniri înălţimii tale.

la mila înălţimii tale pre plecaţi

Ioniţă Zaharia, Ion Tufăscul, Iordachi Meleghi din sat Răpile răzăş de pe moşia Brătenii ţin. Fălciu.

„arată că în moşia Brătenii ot ţinut Fălciu, are şi dumlui căminar Ilie Kogălniceanu, parte de moşie, şi la cheltuelile ce să urmează, pe moşie cu giudecăţile, dumlui nu prinde, să fie rânduiţi la locul cuviincios ca să fie puşi la cale.

„Dumneta vel logofete după cuviinţă pune la cale.

Aslan vtore logofăt 1925 Fevr 21.

www.dacoromanica.ro

CLXIX. *1826 Ghenar 20.* Mărturia lui Iamandi Brânză polcovnic că Ilie Kogălniceanu agă a cumpărat 4 stănjeni în Scrivuleni de la neamul Florescu, dar că şi-a perdut zapisul.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu Bucureşti).

Intre cumpărăturile de stânjăni din moşie ce sau cumpărat prin mine de la niamul Florescu, Teclecescu şi Văsculescu au fostu un zapisu, pentru 4 stănjăni moşie tot *pentru dmlui aga Ilie Kogălniceanul* cumpărat de veci. din 130 stănjăni ce au avut neamul acesta în moşie *Scrivulenii*, şi fiind că sau perdut zapisul dau această încredinţată a me spre ştiinţa şi săguranţa dmsale agăi.

1826 Ghenar 20.

Iamandi Brânză polcovnic

Obs. In *Jurnalul* din 1839 Iunie 28 se rezumă astfel actul: „*al şaptelea*, o mărturie din 1826 Ghenar 1 (sic) a lui Iamandi că sau pierdut zapisul pentru 4 stânjini cumpăraţi de la neamul Florescu şi Văsculescu".

CLXX. *1826 Februar* (regeste). Pentru Scrivuleni.

„*al patrule.* 1826 Fevr. Carte gospod de giudecată ce au avut răzăşii de Scrivulenl anume post. Ioniţă Ugle cu alţăi ai lor cu dmlui spatar (?) Ilie Kogălniceanu, pentru a trie parte din bătrânul lui Luchiian Scripco ce ar fi fost puso amanet la niam Kogălnicenilor, cerând dmlui spatar (?) de a o trage în stăpânire; de la care giudecata ia dà.

Din *Jurnalul* din 1839 Iunie 28, rămas dlui spatarul şi cartea gospod din 1840 Iulie 5.

CLXXI. *1826 Mart 15* (regeste). Pentru răscumpărare în Scrivuleni.

Al doile o jalobă din 1826 Mart 15 dată către Domn, de către postelnicul Ioniţă Ugle, Vasăle Popa, i Costandin Chitic cu alţi ai lor cu cerere de a răscumpăra stănjănii de la dmlui aga Ilie Kogălniceanu.

Din *Jurnalul* din 1839 Ian. 28.

---

www.dacoromanica.ro

CLXXII. *1826 Noembre 10.* Jalba lui Matei Roset hatman contra lui Iordachi Fote ban pentru Şopărleni.
(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Pre Inălţate Doamne,

De iznoavă văd iarăşi că dmlui banu Iordachi Fote au pornit jalobă asuprămi cerşând a eşă întru înfăţoşare înainte Inălţimii Voastre, cu anaforaoa dmlorsale veliţilor boeri de la 1823 această cerere au făcuto dmlui şi în anul trecut când după jaloba ce am dato eu Inălţimei voastre şi după înaltul buiurdiul (buiurulţiu *sic*) în dos jalobei poroncitoare spre a să scoate pricina în de iznoavă cercetare giudecăţii divanului, dmlui fără să mai aştepte ceva, îndată sau făcut nevăzut din Iaşi, ducândusă la ţară. Eu mă rog Inălţimii voastre să fie luminata poronca Inălţimei voastre către dmlui vel vornic de aprozi a îndatora pe dmlui banul să iasă numai de cât în cercetare giudecăţii divanului, şi să scoată şi însuşi hotarnica ce o are de la socrul dmsale când împreună cu sfânta Episcopie Huşăi îşi aleage şişi hotărăşte moşiile, despre moşia me Şopărlenii, în vreme ce stăpânul Şopârlenilor *vitorâs* (?) să află în ţara românească şi nu ave nici un vechil din parte sa. această mă rog Inălţimii tale.

a înălţimii tale pre plecat slugă

Matei Roset hatman

In dos:

Epistatul vornicii de aprozi va înfăţoşa pe îmbe părţile în cercetare dmlor veliţilor boeri spre punere la cale.

1826 Noem. 10 No. 3581

Enachi ban

CLXXIII. *1827 Mart 3.* Aga Ilie Kogălniceanu cumpără de la Vasile Ichim 7 stânjeni moşie în Scrivuleni cu 20 lei stânjenul.
(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Eu Vasile Ichim împreună cu soţie me Ioana şi fii şi fiicele mele, cari mai gios ne vom pune numele şi degetele încredinţăm prin zapisul acesta a nostru ci dăm *dmsali agăi Ilie Kogălniceanul* că de nimene siliţi nici aşupriţi, ci di a noastră bună voe am văndut dmsale driaptă parte noastră 7 stânjăni

www.dacoromanica.ro

de moşie ci avem în trupul moşii *Scrivulenii* de la ţinut Fălciiului, din parte ce trag Ghermăneştii, dintraceastă moşie după dreaptă alegere şi măsurătoare ce ni sau venit parte maicii mele Mariei ce sau născut din Parascheva Izmănoae, sor cu Gheorghe Flore, cari aceşti 7 stânjăni de moşie iam vândut dmsale cu toată voe noastră în 140 lei, adică una sută patruzăci lei cari bani iam primit toţi deplin în mânule noastre la facere acestui zapis. Deci de acmu înainte şi în veci atât dmlui aga Kogălniceanu, precum şi clironomii dmsale vor stăpâni aceşti 7 stânjeni de moşie trăgândui lângă părţile ce mai are dmlui în moşia aceasta, ca pe o driaptă moşie a dmsale, şi spre încredinţare neştiind carte niam pus numile şi degetile, rudând şi pe alţi oameni ci sau întâmplat faţă di au adiverit zapisul acesta şi cu a dmlorsale iscălituri.

1827 Mart 3.

X Eu Vasile Ichim nepot Izmănoaiei adiverez că de bună voe am vândut.

X Eu Ioana soţia lui Vasile adiverez că prin primire me sau vândut.

X Eu Lazor sor lor adiverez că prin voe şi primire me am vândut.

X Eu Paraschiva sin lor adiverez că prin primire me sau făcut această vânzare.

X Eu Ionu sin lor adiverez că prin voe me sau făcut această vânzare.

X Eu Iliana sin lor adiverez că şi prin primire me sau vândut.

X Eu Lupu Ichim nepot Izmănoaei adiverez că prin primirea mea sau făcut această vânzare.

X Eu Ioana sân Ichim adiverez că şi prin primire me sau făcut această vânzare.

Şi la facerea acestui zapis neam întâmplat şi noi faţă.

Eu Iordachi Penişoară am fost faţă.

Eu Lupu Istrati am fostu faţă.

Eu Iordachi a Diiaconului am fostu faţă.

www.dacoromanica.ro

Eu Ion Tărţărău am fost faţă.

Eu Nenciu Săma am fost faţă.

Eu Andreiu Ghiban am fost faţă.

şi eu ereu Ioan Cerchez ot Duda am scris cu zisa numiţilor de sus.

Obs. In *Jurnalul* din 1839 Iunie 28 se rezumă astfel acest act: „*al optulea*, un zapis din 1827 Mart 3 pentru cumpărătura a 7 stânjeni a lui Vasile Ichim cu alţii ai lui din moşie Scrivulenii."

CLXXIV. *1827 Mai 28.* Cartea lui I. Sturza Vodă pentru reparatul clădirii temniţii în condiţiuni mai higienice.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Noi Ioan Sandu Sturza Voeod cu lui Dumnezeu Domn ţării Moldaviei.

Duhovnicescul al nostru părinte presfinţia ta mitropolit al Moldovei.

Cinstiţi şi credincioşi veliţi boeri ai domniei mele *proin şi halè.*

Departamentul pricinilor criminaliceşti prin doă anaforale una din 23 Mart şi alta din 30 April a anului acestue, ne înştiinţază ca cercetând cu luarea aminte petrecerea celor din nenorocire osândire supt închisoarea temniţii au aflato vrednică întru adevăr de toată căinarea, nu pentru închiderea, ci pentru feliurimia înpregiurărilor ticăloase şi fără ce mai mică îndămânare întru care vieţuesc, din cari cei mai mulţi nedestoinicindui starea sănătăţii lor a suferi agiungu peste nădejde cu mare grăbire a să şi săvârşi din viaţă.

Pentru că adică întâiu acoperemântul binalei temniţii fiind de 2 scânduri au putrezit, sau stricat cu totul şi în vreme de ploae ploaă preste dânşii.

Al doile că acei ce să bolnăvesc din pricină că odăile pentru căutarea lor sânt negata încă şi nici au cele trebuincioase, precum ceva aşternut şi mâncare, sânt siliţi zăcând gios acolo în temniţă pre pământ gol şi umed a mânca numai câte o bucăţică pâine sacă, şi de le şi dau doftorii de către doftorul ce

www.dacoromanica.ro

este orânduit nimic însă nu le folosesc, ci agiungând în de istov slăbire lor, au socotit că spre ocrotirea sănătății vinovaților cum și acelor în prepus numai de când să închid și pără li să dă hotărârea sânt de trebuință neaparat acestea ce mai gios să însămnează.

1-iu acoperemântul temniței să să facă din nou cu șindrilă.

2-a odăile pentru căutarea bolnavilor să să gătiască cu toate cele de cuviință.

3-le ograda și hudița temniții fiind plină de gunoiu și glod puturos din care de apururea li să pricinuește bolnăvirea, să să curățe bine și să să năsipiască.

4-a să să facă doâ șoproane, unul mare în ograda temniței, pentru apàrarea bolnavilor despre arșița soarelui, și despre ploae zioa când să scot spre răcorirea și altul mic afară la feriasta temniții pentru stăruirea dărăbanului străjăr.

5-a o poartă mare la ograda temniței.

6-a o adăpostire la cele de nevoe ascunse trebuințe firești.

7-a plata doftorilor.

8-a o sămțitoare sporire a dărăbanilor și arnăuților.

9-a o închisoare mai ușoară pentru cei ce sânt prepuși numai, care nici de cum nu este de cuviință a fi închiși împreună cu cei dovediți vinovați.

10-a. Și în sfârșit canțeleria departamentului acelue este cu totul neîntriagă și că este neapărat trebuință de alți doi scriitori încă, cari de nu mai buni să fie măcar de aceie ce ar vrednici câte 40—50 lei pe lună.

Domnia mea luând în bagare de samă amândoă aceste pricine cuprinsă prin pomenitele zăci ponturi de mai sus aducerea adică precum trebuește întru întregime canțilerie, departamentului și regularisirea temniței, întru toate cele de neapărare și nevoe scriem preasvinții tale și dmv. ca împreună să socotiți închipuind pentru acestea toate *ce*, *cum* și *cu ce* să să facă înștiințindune prin anaforà de socotința dmv. fără zabavă.

Dumneta vel vornice de aprozi înțelegând delicateța aceștii pricini atingătoare fiind de viețuire, sănătatea și viața de oameni te vei sărgui ca în patru cel mult cinci zile să ne

www.dacoromanica.ro

înfăţişezi anaforaoa de socotinţa preosfinţii sale şi dumilorsale întru aceasta. 1827 Mai 28.

procit vel spătar *Ghica*

pecetea domnească
1822
Ию Ию
са ст
в. в.
1822
utroque clarescere pulchrun

No. 60 trecut

Ioniţă Canta sardar

CLXXV. *1827 Iunie 10 Iaşi.* Aga Ilie Kogălniceanu cumpără de la Pavăl Florea 7 stânjăni moşie în Scrivuleni cu 25 lei stânjenul.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu. Bucureşti).

Eu Pavăl Flore din sat Ghermăneşti ţinut Fălciiului, care mai ğos îmi voiu pune însumi degetul, încredinţăz cu acest zapis al meu ce dau dumisale *agăi Ilie Kogălniceanul* că de nime silit nici asuprit, ce de a me bună voe, am mai vândut dumisale şepte stânjăni de moşie din trupul moşiei *Scrivulenii* de la ţinut Fălciiului, din parte ce ni sau dat noâ Ghermăneştilor dintraceastă moşie, după învoire ce am avut cu răzăşii şăzători în satul Râpile, care aceşti şapte stânjăni de moşie iam vândut dumisale cu toată voe me câte 25 lei adică doâzăci şi cinci lei stânjânul care bani iam primit toţi deplin în mânule mele acmu la facerea zapisului. Deci de acmu înainte şi în veci, atât dmlui aga Kogălniceanul, precum şi clironomii dmisale vor stăpâni aceşti şapte stânjăni de moşie alăturândui lângă părţile de moşie ce mai are dmlui în moşie aciasta, ca pe o driaptă moşie a dumisale şi spre încredinţare neştiind carte niam pus degetul, rugând şi pe dmlui sluger Costachi Ioan scriitorul acestui zapis de au adeverit zapisul acesta şi cu a dmisale iscălitură, spre toată încredinţare.

1827 Iune 10 în Eşi.

X Eu Pavăl Flore din sat Ghermăneştii

şi eu am scris cu zisa şi toată primiri şi mulţămirea numitului Pavăl.

Costachi Ioan sluger.

www.dacoromanica.ro

Obs. Iată cum se rezumă acest act în *Jurnalul* din 1839 Iunie 28: *„al noule*, un zapis din 1827 Iunie 10 pentru cumpărătură cu 7 stânjeni din moșia Scrivulenii de la Pavăl Florea".

CLXXVI. *1827 Iuli 23.* Aga Ilie Kogălniceanu cumpără de la polc. Gh. Nica și alții 16 stânjeni moșie din Scrivuleni câte cu 20 lei stânjenul.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, București).

Adică eu polcovnic Gheorghe Nica din sat Căscoeștii ținut Vasluiului cari mai gios mă voiu iscăli și eu Constandin sin Vasile Popa din sat Șișcanii ținut Fălciiului carile mai gios îmi voiu pune numele și degetul, încredințăm prin acest zapis al nostru, ci dăm dsale *agăi Ilie Kogălniceanul* precum știut să fie, că de a noastră bună voe de nimene siliți am vândut dmsale 16 stânjeni adec șasăsprezece stânjăni moșie din trupul moșiei *Scrivulenii* ținut Fălcilului ocolul Podolenii din veci atât dmsale precum 'și clironomilor dmsale cu prețu câte 20 lei stânjănul, pe care stânjăni am priimit și banii toți deplin în mâinele noastre, acum la facerea zapisului și deaici înainte volnic să fie dmlui a stăpâni stănjenii de mai sus arătați atât dmlui cât și clironomii dsale în veci, iar sculândusă vreunii din neamurile noastre cu pretenții de răscumpărare să nu aibă nici o dreptate, ori la ce giudecată vor merge, pentru că noi datorie neam făcut de am întrebat pe toate neamurile noastre și nau eșit nici unu ca să răspundă banii, pe stânjănii de sus arătați și pentru mai adevărată credință. pe lângă iscăliturile noastre sau încredințat zapisul și de alți oameni cinstiți ce sau întâmplat față. 1827 Iuli 23.

Gheorghe Nica polcovnic.

X Eu Constantin sân pop Vasile

„Eu am scris cu bună primire amândurora

Gheorghiță Ioan sluger

Obs. In Jurnalul din 1839 Iunie 28 se rezumă astfel acest act: *„al zecele*, un zapis din 1827 Iunie 23, pentru cumpărătura a 16 stânjeni din moșia Scrivulenii de la polcovnic Gheorghie Nica și alți ai lor."

---

www.dacoromanica.ro

CLXXVII. *1827 Sept. 27.* Mărturie pentru moartea lui Ion Kogălniceanul, îngropat la Botoşani în 1796.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Mărturie

Mai gios iscăliţii dăm aciastă scrisoare că avem bună ştiinţă că răpousatul *Ioan Kogălniceanul fiul stolnicului Costandin Kogălniceanu şi părintele dumisale agă Ilie şi pah. Ioan Kogălnicanul*, au răpousat aice în Botoşani la anul 1796 adecă la una mie şepte sute noîzăci şi şasă, şi ştim că şi dumlui *aga Ilie şi dumlui paharnic Ioan fraţii Kogălniceni* la anul mai sus arătat, când sau săvârşit părintele dumilorsale erau nevrăsnici. Deci după bună ştiinţă ce avem, am dat aciasta a noastră adiverinţă şi mărturie cu a noastre iscălituri, rugând şi pe dumlor boieri vornici de Botoşăni de au întărit această scrisoare şi cu a dumilorsale iscălituri şi punerea peceţăi ţănutului precum şi pe vechilul cinstitului consulat de asămine au încredinţat.

In Botoşanul la ani 1827 Septemvre 27.

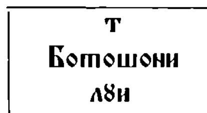
Vasile Varlaam
Iordachi Gioian stolnic,
Zaharia Gioian sardar
Darie iconom protopop
Ianachi Darie
Ioan Mavromati comis

De la vornicia Botoşanii

Dumnealor iscăliţii boeri încredinţândune şi prin cuvânt că această mărturie au dato după adevărată ştiinţa ce au, drept aceia sau încredinţat cu a noastre iscălituri şi punere peceţii ţinutului.

In Botoşant anul 1827 Sept. 28.

Neculai Greceanu vornic.
Petre Vărnav postelnic

Pecete :

De la starostele rusăsc de Botoşani

Fiindcă această de mai sus încredinţare este supt adevăratele

www.dacoromanica.ro

iscăliturile dumisale postelnic Petrachi Varnav şi dumisale Vornicului Neculai Greceanu, vornici de Botoşeni, să adivereazǎ prin iscălitura şi punere peceţii mele.

In Botoşani 1827 Sept. 28.

Malinescu

pecetea: „pajură: Iordachie Mălinescu"

Departamentul pricinilor străine a prinţipatului Moldavviei.

No. 106. Mărturia aceasta înfăţoşândusă şi acestui departament şi văzândusă încredinţate de vornicia de Botoşant sau adiverit.

Eşii 15 Oct. 1827

C. Conachi vornic
(pecete)

trecut
Ioan Pleşescu

Supt No. 229. Consulatul rusesc de Iaşi în 10 Oct. 1827 adivereşte âceastă mărturie.

CLXXVIII. *1827 Oct. 12 Iaşi.* Soltana Iacovachi căminăreasa dă vechilimea fratelui său Ion Kogălniceanul pah. să-i apere interesele pentru moşiile sale din Basarabia contra casei stolnicului Ion Cheşco.
(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Mai gios iscălita caminăreasa Soltana *Iacovachi fiica răpousatului Ionu Kogălniceanul, şi nepoata stolnicului Costantin Kogălniceanul,* prin această scrisoare încredinţază că priimind înştiinţare de la *fratemeu dmlui pah. Ioan Kogălniceanul din oblastul Basarabiei* că în pricina de giudecată ce are dmlui cu casa răpousatului stolnic Ioan Cheşcu pentru părţile şi moşiile Kogălniceneşti din oblastul Basarabiei, care să află în stăpânire aratatei casă cu ră credinţă, apucând răpousatul stolnic Cheşcu scrisorile acelor moşii ca o rudenie, unele de la părintele nostru Ioan Kogălniceanul şi altele de la unchiul nostru treti post. Gheorghe Kogălniceanul şi fratele mieu pah. Ioan Kogălniceanul au pornit în oblastia Basarabiei giudecata şi jalobă asupra arătatei casă cerând dezbatere acelor moşii şi răscumpărare moşiilor Bolsuneştii şi Cogireştii de la ţinut Orheiului, întru care pricină de giudecată acum de către locurile giudecătoreşti să

www.dacoromanica.ro

cere de la dmlui fratele meu ca să înfăţoşăze şi din parte plenipotenţă şi vechilime ca de la o soră ce sânt cu dmlui. Drept aceia fiind că eu am eşit cu zăstre din casa părintească, dau această scrisoare din partea mea prin care împuternicescu pe dmlui fratele meu pah. Ioan Kogălniceanul ca în pricina aratată ori să să giudece sau să învoiască cu epitropii şi clironomii răpousatului stolnicului Keşcu sălindusă prin toate chipurile ca să dezbată tot dreptul nostru ca un drept frate al meu şi clironom ce este moşteniri Kogălniceneşti, şi este volnic fratemieu ca ori ce va socoti în pricina aceasta ce este legiut să facă şi din parte me, căci eu îl cred şi la nimică nu mă voiu împotrivi.

Drept aceasta pentru că această scrisoare să fie crezută la locurile giudecătoreşti şi priimită în tot locul, mam iscălit cu însuşi mâna me, rugând şi pe dmlor boerii cinstitului departament a pricinilor străine de au întărit această scrisoare cu iscăliturile dmlorsale, şi punere peceţii departamentului, precum şi pe cinstitul consulat al împărăţiei Rosiei de aice din Eşi de asemine au încredinţat.

În Eş 1827 Oct. 12.

Soltana Iacovachina căminăreasa fiica răpousatului Ioan Kogălniceanu.

Departamentul pricinilor străine a Prinţipatului Moldaviei.

No. 107. Scrisoarea aceasta înfăţoşăndusă în acest departament şi văzândusă supt adevărată iscălitura dmsale căminăresei Soltana Iacovachina, sau adeverit.

Eşii 15 Oct. 1827.

C. Conachi vornic

pecete departamentului pricinilor streine.

cap de bou

trecut

Ioan Pleşescul

In 16 Oct. 1827 supt No. 230. Consulatul rosienesc de Iaşi. legalizată vechilimeao.

consul (indiscifrabil).

2-a dragoman Cozac.

Pecete: печ. россiнс. император. консулъ. въ. молдав.

pajura cu 2 capete

---

www.dacoromanica.ro

CLXXIX. *1829 Ghenar 29.* Jaloba hatmanului Matei Roset contra lui Ioniţă Brânză polcovnic, că a trecut cu cosirea în moşia lui Şopărlenii. Cere dreptate.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Cătră cinstitul divan giudecătoresc al cnejiei Moldavviei

hatman Matei Roset,

La anul 1826 un polcovnic *Ioniţă Brânză,* fiind megieş cu moşie me *Şopărlenii* de la ţănut Fălciiului, îndrăznind au trecut cu cosire şi pe dreapta moşie me Şopărlenii, peste pietrele hotară, după care făcândumi arătare orândătorii, şi mergând şi eu însuşi de am văzut cutezare ce au făcut, am poroncitu de sau luat ca doâ stoguri fân, ce era cosit de cătră numitul polcovnic: după trecere de câteva luni dând jalobă numitul polc. şi cerând hotarnic pe un un vornic de poartă Vasile Tenie în nefiinţa me sau măcar a vechilului meu şi în nefiinţa scrisorilor, căci eu mă aflam aice la Iaşi, în slujba hătmănii, au hotărât şi au pus pietre hotară noâ de la sine pe arătare numai acelui polcovnic Ioniţă Brânză, luând şi mărturie de la numitul hotarnic Tenie şi pentru stâlpire pietrelor şi pentru arătare acie cosiri acelor doâ stoguri fân, că ar fi fost cosit pe drept locul polc. Brânză: după care mai în trecutele zile, la Noemv. 26, când şi eu mă aflam aice şi cumpărătoriul moşiei mele de atunce. viind numitul polcovnic pe furiş au luat poronca cinst. divan. cătră dregătorii ţinut Fălciu de au râdicat de la cămpărător doâ stoguri fân cii cumpărat cu drepţi bani sâi pentru vitele ceşi ernează acolo la moşie me. Eu mă rog cinstit divan că după rânduelele şi obiceiul pământului mai întăi să să trimeată un cinovnic a cinst. divan ca s zvârle pietrele afară, să să poruncească dregătoriilor ca să să dee acele doâ stoguri fân înapoi la cumpărător, să să înfrâneză pe numitul vornic de poartă pentru o faptă urmată şi eşită din obiceiul pământului afară şi numitul polcovnic Brânză să vie la cinstit divan de are ceva săş caute cu mine prin drumul giudecăţii, căci tot acest polc. cu 20 ani mai înainte au fost orândatoriul moşii mele aceştie Păhneştii şi Şopărlenii, mai înainte de a ave în stăpânire sa aceastâ megieşită moşie a sa *anume Odobeştii, ce o are acum luată zăstre cu fiul său* şi fără a mai cere trebuinţă de a fi ho-

www.dacoromanica.ro

tarnici străini, eu mă primesc pe însuşi a sa mărturisire supt evanghelicesc giurământ să arate el însuşi pe unde au urmat stăpânire şi pe unde au găsit şi au fost pietrele.

1829 Ghenar 29.

Matei Roset hatman

CLXXX. *1829 Martie 4*, regeste. Casele lui Iancu Kogălniceanu paharnic în Botoşani.

(Acta Carale, Surete ms. LV, 231).

Vornicia de Botoşani carte către C. Mustaţ să cerceteze la moşia Vorona a dumisale Lupaşco Vasiliu, pricina cu vechilul posesorului Ion Dobrovolschi şi-i scrie: „şi pofteşte vornicia pe dmneta ca în fiinţa dumisale săi dai toate" acele lucruri de la casa lui Lupaşco pe sama vechilului lui Dobrovolschi, de la care să ei adiverinţă că leau primit, poruncind dmta vornicului şi locuitorilor de acolo ca rânduitului vechil să dee toată ascultarea şi supunere la cele ce atârnă *datoria lor către un posesor* fără împotrivire şi de întocmai urmare să aibă vornicia răspunsul dumitale, *aşezând pe vechil în casa ce au şăzut* dmlui paharnic Iancul Kogălniceanul."

CLXXXI. Ponturile slujbii desătinii anului 1829.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

„Ponturile slujbii desătinii anului 182*8* (sic).

1. Preosvinţiia sa părintele mitropolitul ţării, Episcopi, dumnialor boerii şi toţi câţi sau învrednicit, a să cinsti cu nume de boerii numindusă *vel* cum şi giupănesele văduve ce li vor fi fost, boerii până la această rânduială asămine şi câţi nu sau tămplat a să cinsti cu nume de boierii şi sânt din niamurele cele ştiute şi aleasi, să nu plătească desătină pe drepte bucatele ce vor ave, după hotărârea obştescului hrisov ci iaste afară însă de stupii prisăcarilor."

2-le. Logofeţii i diecii de visterie atât cei ce sânt în slujbe, cât şi acei ce au fost, dar şi casăle lor, asămine şi căpitanii de lefecii, căpitanii de darabani, vel căpitan hătmănesc şi fiind şi nefiind în slujbă nu vor plăti desătina pe drepte bucatele ce

www.dacoromanica.ro

vor avea; iar vătavul şi ciauşul de aprozi, vataji de copii ai divanului şi ai visteriei, *vornicii de poartă*, diecii de divan, poruşnicul hătmănesc, polcovnic agiesc, numai pe câtă vreme vor fi în slujbă să nu plătiască desătina spre răsplătire slujbilor lor.

3-le. Monastirele Neamţul, Săcul şi sfânt Spiridon din Eşi, cu mitoacele sale adică: Precista din Roman, proorocul Samoil din Focşani, bisărica de la Budeşti, din ţinutul Neamţului, schitul de la Stavnic ţinut Cârligăturii, schitul de la Lieşti ţinut Vasluiului, schitul lui Tărâţă, asăminea şi mânăstirile Agapia şi schitul Varatic, unde lăcuesc călugăriţele nu vor plăti desătină pe drepţi stupii ĭ *svini* ce vor avea, cu hotărârea hrisovului.

4-le. Monastirile i schiturile ce au hrisoave gspod de miluiri, ca să scutească stupi, *svini* de desătină nu să vor apăra cu cerere de plată desătinii, urmândusă după cuprinderea acelor hrisoave, asăminea şi când alţii vor fi având cărţi gospod de miluiri cu numi de căpitani, de polcovnici, postelnici, de neamuri şi ertaţi, iarăşi nu vor fi supăraţi cu plata desătinii pe no. bucatelor ce vor fi cuprinzând acele cărţi, fiind însă bucatele drepte a li lor, precum şi rădicăturile ce sau obicinuit a să da din visterie până la suma de 6000 bucate să le ţie desătnicii în samă de la sâne, afară de suma cumpărăturii după răvaşile visteriei; iar pe ce vor avea mai mult să plătiască mazileşte.

5-le. Toate celelalte monastiri, ce nu au hrisoave şi cărţi de miluire, mazilii, negustorii din Iaş, Botoşani, şi Focşani, precum şi armenii hrisovoliţi din Iaşi, Focşani, Botoşani şi Roman, ce sânt cu osăbită dare, în visterie, căpitanii hătmăneşti a masginilor de vor fi din rânduiala mazililor, vor plăti desătina mazileşte, precum la ponctul al 10 să hotărăşte.

6-le. Capitanii menzilurilor de pe afară, başceauş agiesc, doi vatají de calaraşi de Ţarigrad, unul din Eşi şi altul din Galaţi, odobaşi de lipcani i calaraşi de Ţarigrad, căpitan de slujitori hătmăneşti, agieşti şi di pi la ţinuturi, protopopul din Iaşi, şi preuţii cu un diacon de la sfeti Nicolai, 3 bulucbaşi hătmăneşti şi 6 agieşti, armăşăii, aprozii, copii din casă şi ruptaşii, vor plăti desătina pără la 50 bucate mazileşte; Lipcanii, fustaşii de divan şi de vatră cum şi preuţii i diaconii bisăricilor vor plăti numai până la 30 bucate mazileşte, socotindusă la bisăricile cele mari, pi doi preuţi; şi un diiacon, câte 90 bucate, şi la cele mai mici pe un preut şi un diacon, 60 bucate

www.dacoromanica.ro

şi apoi toţi aceştia pe câte bucate vor ave mai mult peste suma de mai sus aratată vor plăti desătina ţărăneşte, precum şi preuţii i diaconii ce vor fi mai mulţi pe la bisărici, i călugării ce vor ave bucatele lor, osăbit de a monastirii vor plăti desătina ţărăneşte.

7-le. Doaă sute stupi a şaugăilor Ocnii şi a altor rufeturi ce sânt în No. de 300 liudi săi scutească desătnicii de la sâne, afară de suma cumpărăturii.

8-le. Râmătorii ce vor fi de negustorie strânşi la un loc când să nu să supere.

9-le. Stupii vor plăti desătina unde să vor afla, iar mascuri unde va fi şăderea stăpânului lor, şi fieşte care sat la ţinut unde va fi legat cu birul, acolo să plătiască şi disătina pe bucatele ce va avea, urmândusă asămine şi pentru satele ce sau mutat cu birul de la un ţinut la altul, până la vremęa vânzării slujbii ; prisăcile ce vor fi pe hotarul moşii acei sălişte ori boereşti, ori mănăstireşti, sau răzăşăşti, di vor fi vor plăti la ţinut unde le este birul satului acei sălişte, iar moşiile ce vor fi fără oameni având numai prisăci pe dânsele de la ce ţinut vor răspunde scrisorile că sânt acele moşii acolo să plătiască desătina ; pentru mascuri însă să va păzi urmare precum mai sus să arată.

10-le. Cu toate că până în anul 1815 plata desătinii urmà întracest chip, adică de la svini, stupi mazileşti să lua din zăce bucate câte un leu vechiu, şi câte un ban nou a răsurilor, şi de la cele ţărăneşti câte 25 bani, de tot stupul şi rămătoriu cu un ban iarăşi a casei răsurilor, dar de la desătina anului 1815 după obştească socotinţă şi întăritura anaforalei, mai sporindusă câte 5 bani de tot stupul şi rămătoriu atât ţărăneşti cât şi acelor ce plătesc mazileşte piste ceia ce plătea până atunce pentru casa răsurilor spre neajunsul plăţii lefilor celor ce slujesc, pe lângă alte iraturi ce sau mai sporit aceştii casă, după neapărată trebuinţă ce au fost sau legiuit strângerea desătinii piste tot de la bucatele ţărăneşti câte 30 bani de tot stupul i rămătoriul, adică 10 parale cu adausul făcut, şi câte 4 parale de cruce răsura, şi de la bucatele ce plătesc majileşte câte 18 bani de tot stupu şi rămătoriu, adică câte 6 parale iarăşi cu sporiul făcut cum şi 4 parale de cruce răsura; întracestu chip vor strângi slujitorii desătinici banii desătinii de la acei ce sânt

www.dacoromanica.ro

supuşi a plăti desătina fără sporuri şi un ban macar supt nici un feliu de cuvânt peste hotărârea aceasta.

11-le. Desătinicii mergând la fişte care sat să aibă a chema pe vornicelul satului şi în fiinţă şi a sătenilor ce să vor întâmpla pe la casăle lor, să li citească toate ponturile după care vornicul satului să aibă a merge împreună cu desătnicii pe la toţi sătenii ca să de samă să le scrie bucatèle, neispitindusă ori care sătean a ascunde vreun stup şi rămătoriu, şi când desătnicii nu să vor odihni cu scrisul dintăiu şi vor avea prepus că sânt bucate mai multe la vreun sătean, volnic să fie a merge să facă cercătură pe unde vor ave prepus în hotărâta vade până la zi întăiu Octombre, la care cercătură datoriu să fie vornicul fieştecăruia sat a merge împreună şi câte bucate să vor găsi ascunse să ei desătina îndoit de la acei ce leau ascunsu, ca să să înveţe şi alţii să nu mai ascundă ci să să părăsască şi să lipsască cu totul obiceiul rău, asămine şi rămătorii ce să vor găsi în sat şi nu să vor arăta stăpânii lor, ca săi plătească, cum şi stupii ce să vor găsi mistuiţi aproapi di sat şi iarăşi nu să vor găsi stăpânii lor ca săi plătiască, acei stupi şi rămătorii săi dei desătnicii pe sama vornicului satului, şi să împlinească desătina îndoit pe acele bucate de la vornic şi vornic să găsască pe stăpânul bucatelor şi săşi împlinească şi el banii desătinii îndoit, şi cheltuiala ci va face cu bucatele acelea, iar neaflândusă stăpânii bucatelor acelora să rămâe de istov a vornicului satului.

12-le. Nimene din cei ce sânt apăraţi de nu plătesc desătina să nu cuteze a numi bucatele celor ce plătesc pe numele său, căci dovedindusă să vor lua pe sama ocărmuirii şi a unuia şi a altuia spre opştească pildă.

13-le. Cumpărătorfi slujbii desătinii osăbit de analogon la 10 unul i un ban a milii ci au a da la casa răsurilor de mai înainte, sânt îndatoraţi a plăti tot la această casă a răsurilor şi acei câte 5 bani sporiţi de tot stupul şi rămătoriu atât ţărăneşti cât şi acelor ce plătesc mazileşte, a cărora socotială urmează întracestaş chip, adică pe lângă banii visterii ce să va vinde slujba, alăturând anologon la 10 unul banul milii şi havaeturile cum şi la 10 giumătate, pe suma cumpărăturii socotiţi pentru cheltuiala căutatului slujbii suma ce va alcătui la un loc

www.dacoromanica.ro

să să socotiască în bucate, adică doă părţi a locuitorilor câte 25 bani şi a treia parte mazileşte câte 13 bani, şi pe suma bucatelor ce va cuprinde să aibă a răspunde adaosul câte 5 bani de fieşte care stup, şi rămătoriu ca şi ceilalţi bani ai slujbii.

14-le. Avaeturile ce din vechiu sânt legiuite prin ponturile slujbii desătinii adică avaetul dumisale vel logofăt de ţara de gios, câte 10 lei la 500 lei şi a casei doftorilor câte 5 lei la 500 lei, cum şi toate celelalte obicinuite avaeturi a să da din slujba aceasta la locurile însămnate mai gios, sânt îndatoriţi cumpărătorii a le da de la sâne, afară de suma cumpărăturii dintre care:

10550. să vor da la locurile arătate, adecă:

2500	dumisale vel visternic
1000	dumisale logofăt de visterie
600	sameşului de visterie
500	sameşului casei răsurilor
500	ecstracterul de visterie
500	vtori visternic
200	treti visterie
1000	diecii de visternic
1500	la cutiile milelor
1000	la casa cişmelelor
750	diiacul strângător slujbii
500	şcoalei obsteşti cari să să dei la casa doftorilor.
10550	

6000. acestea să vor da ca să să alătureze către suma banilor visteriei avaetul ponturilor acelora ce acum nu să află în lucrare, cari să dă, adică:

2000	la vel postelnic
1000	vel camaraş
1000	vel gramatic
1000	lucrătoriu în condica turcească
500	vtori camaraş
500	vtori gramatic
6000	

16550

www.dacoromanica.ro

5-le. Pentru poroncile ci cu apucături şi cu asupriri saŭ obicinuit a luoa slujbaşii pentru plata desătinii luând unii fără mustrare de cuget şi până la 30 parale de ţidulă, încă şi de la acei ce au câte doi-trei mascuri la uşa lor, pentru ca să lipsască cu totul o asămine jăfuire să hotărăşte ca strângătorii banilor slujbii să nu ei mai mult pe ţidulă sau răvaşu de plată desătina de cât *doî* parale de la acei ce vor avea până la număr de 10 bucate, şi câte 5 parale de la acei ce vor ave de la 10 bucate şi în sus, ori câte mai multe vor fi, iar piste aceste să nu îndrăzniască să iai un ban mai mult, căci nu numai banii îi vor întoarce înapoi îndoiţi, dar încă pentru urmare dinpotrivă să vor pedepsi pe acei ocolaşi strângători de bani.

16-le. Atât banii visteriei cât şi a casăi râsurilor adică analogon la 10 unul pe suma vânzării slujbii, banul milei şi cinci bani sporul de tot stupul şi rămătoriu, la această casă în noima pontului al 10-a să aibă ai da desătnicii în vadelile mai gios însemnate, adică toate avaeturile înainte la luoare ponturilor slujbii, iar parte întăi de bani dimpreună cu câştiul al doile după 25 zile din zioa vânzării slujbii, şi pe aceste 25 zile pentru câştiul întăiu vor plăti cumpărătorii dobândă pe socoteala de $7^1/_2$ lei la cinci sute lei pe lună. Iar a treia parte de bani, adică tot istovul după 50 zile din zioa vânzării slujbii la *cokiveki*, neţiindusă în samă ori ce rămăşiţuri vor arăta desătnicii, ci toţi banii să să istovească la visterie şi la casa răsurilor în vadelile şi rânduielile mai sus pomenite, datori fiind cumpărătorii a să siguripisi visteria cu chizăşi siguri platnici pentru toţi banii la vadelile însămnate. Iar agiutoriu şi zapcii să li să dei din visterie spre înplineala rămăşiţurilor ce vor avea fără însă a să pute îndrepta la plata căştiurilor că au rămăşiţuri la cumpărătorii de ţânuturi, sau zapcii ci vor avea pentru căutarea acestei slujbe.

Cu aceste ponturi de mai sus arătate strîgândusă slujba desetinii a toată ţara la *cochii vechi*, şi preţul cel de pe urmă eşind... cu care preţ leau dat dumsale... banii visteriei, bez analoghiile şi avaeturile sau dat slujba dumsale...

„Întocmai cu celi adevărate de visterie.

1829 Iuli 13.

Ilie Kogălniceanu agă.

---

www.dacoromanica.ro

CLXXXII. *1829 Noemb. 13.* Cercetarea ce fac rânduiţii pentru cele 2 stoguri fân cosite în tărie de polc. Ioniţă Brânză din Păhneşti de pe moşia Şopărlenii a hatmanului Matei Roset.
(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti.

Din poronca cinstitei isprăvnicii fiind rânduiţi ca să mergem la sat *Păhueştii* la un polcovnic Ioniţă şi după carte cinstitului divan, ci au adus dumlui *hatman Matei Roset* către cinstita isprăvnicia Fălciiului, ca să facă împlinire a doao stoguri fân ci numitul polcovnic în iarna trecută au împlinit de la orândătorul dumisale hatman, fără nici o dreptate. Am înplinit de la pârâtul polcovnic doî poloboace de vin, iar preţ vinului au socotit după preţ ce urmează astăzi între negustor care cumpără vin câte doi lei pi vadră, cum şi aceale doî stoguri fân ce în iarna trecută leau luat numitul polcovnic, de la orândătoriul din Păhneşti, după preţul fânului ce au urmat în iarna trecută când era foarte scumpu fânul, sau vândut stogul de fân şi peste suta de lei şi încă nici aşa nu să găsa, şi am socotit să fie pentru preţu fânului aceste doao poloboace cu vin, cu poloboacele împreună, şi au făcut şi măsorişte fălceşte locului împresurat, de către vornicul de poartă în moşiia *Şopârlenii* a dumisale hatman măsurând după poroncă din locul stăpânirii vechi pără unde sau intinsu cu stăpânire noao pârâtul polcovnic, şi sau aflat 3 fălci şi 13 prăjini loc curat fânaţ cosât de către numitul şi în anul acesta, şi în anul ce au ţinut armenii moşiie, căci în *anul trecut au fostu lăcuste* şi nau putut cosâ nimica, care acest fân a doi ani ce lau cosât numitul polcovnic di pe dreaptă moşie dumisale *Şopărlenii*, să cuvine dumisale hatman şi nu lipsim a nu face cunoscut cinstitei isprăvnicii.

1829 Nomb. 13.

Eu Dănăilă Cerchez şi Eu Toader Corne adeverim prin aceastâ mărturie ce dăm la cinstita mâna dumisale Kk. Mateiu.

CLXXXIII. *1830 Februar.* Ţidularul stânjenilor de moşie din Scrivuleni şi Brăteni pe nume de răzeşi şi Ilie Kogălniceanu.
(Arhiva M. I. Kogălniceanul, Bucureşti).

Stânjăni de moşie ce am în moşiile Scrivuleni şi Brăteni de la ţinut Fălciului baştină şi cumpărătură *1830 Februar.*

www.dacoromanica.ro

175 în moşie *Brătenii* [arătate ca în zapisul din 1834].
156 în *Scrivuleni* în margine din gios despre Brăteni, însă
80 st. cu vreo câteva zapisă cumpărate de la răzeşi ci au locuit în Ghermăneşti din 130 st. partea lor·
26 de la Lupul Burghele dintracel Scripcu.
20 cu 2 zapise din parte Nistrenilor.
7 de la Vasile Ichim
7 tij de la Pavăl Flore
16 de la polc. Nica şi Const.Popa
{ tij din acei 130 stânjeni însămnaţi mai sus.

156,

101 tij în Scrivuleni în margine din sus despre Ghidişăni (ca în nota din 1834).

432 pol stânjăni fac pănă la 1830 Februar întoarce

In dos nota:

Precum să împart între răzeşi 304 stânjănì din moşia Scrivuleni ce nu sânt cuprinşi de nime până la 25 Febr. 1830, după arătare polcovnicului Iamandi Brânză.

16 pol stânjeni polc. Iamandi Brânză.
30 „ V. Popa.
30 „ Sanda Mărdăroae ot Ştioborăni ţinut Vasluiului.
20 „ polcovnic C. Chitic.
16 „ Costachi Eşanu.
18 „ Simion Bârcă cu 10 st. din partea lui Lazor Dobre ot Novaci.
10 „ Lazor Dobre ot Novaci bez acei daţi lui Bârcă.
8 „ Iancu Darie.
8 „ Pavăl Ţuescu ot Fundătura.
8 „ Gh. Botezatul.
8 „ Dascalul Vasile sin dascalul Stefan.
8 „ Sanda Luncaş.
6 „ Gheorghe Ion şi Iamandi fecioru lui V. Toclici.
30 „ Maria Dăriasă.
7 „ o soră a lui Pavăl Flore cari în urmă sar fi vândut lui Gheorghe *Tofler*.

www.dacoromanica.ro

30	„	Ion i Neculai Popa şi vatavul Mihalachi ot Băneşti.
10	„	Ion vechil ot Avereşti.
6	„	Grigore Ţărţărău.
6	„	preutul Vasile.
6	„	Gh. Popa.
6	„	*Vasile Michiul.*
5	„	postelnicu Panaite Popa ot Bălţaţi, ţânut Vasluiul.
2	„	*Andrei Michiul.*
2	„	Sofronie lui Irimia.
2	„	Ion Axinte ot Păhneşti.
5	„	casa lui Gheorghe Kogălniceanu şi fraţii lui.
304	„	această arătare a lui Iamandi după cercetare ce am făcut însumi mi sau adeverit a fi întocma.

Obs. Cf. mai jos ţidularul din 1834 Noem. 4 asupra aceleiaşi moşii.

CLXXXIV. *1830 April 14.* Cercetarea pietrelor de hotar puse de V. Tenie vornic de poartă pe moşia Şopârleni, a hatm. Matei Roset.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Fiind eu chemat de către dmlui hatman Matei Rosăt ca să mergu la moşie dmsale Şopărlenii ca să văd dacă pietrele pusă de către vornic de poartă Vasăle Tenie în ne fiinţa dmsale sântu linie dreptă între pietrele vechi, ce sânt despărţitoare moşiei Odobeşti, a polc. Ioniţă de către Şopărleni şi de şi pietrele au fost scoasă şi svârlite cu poronca cinstitului divan, de către dmlui clucer Negură din brazda trasă de către polc. Ioniţă, pe unde au fost puse pietrele, eu fiind faţă la loc. am tras după meşterşugul geometricesc linie'şi că acele pietre puse de către vornicul Tenie împresoară pe dmlui hatman pentru aceasta dau mărturie.

1830 April 14

Anastasachi Baiardi
inginer

www.dacoromanica.ro

CLXXXV. *1830 Maiu 10.* Aga Ilie Cogălniceanu recunoaşte că hatman Matei Roset are drept de protimisire în răscumpărarea Drăcenilor, cumpărătura sa de la post. Iordachi Roset.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Pentru parte de moşia Drăncenii de la ţănut Fălciiului hotărâtă despre alte părţi ci am fost cumpărat de veci de la dumlui biv vel post. Iordachi Rosăt în preţ de 7000 lei cu zapis din anul 1829 Februarie 27, arătândusă dumlui hatman Matei Roset cu protimisis a rudenii de văr primar cu numitul mai sus boiar a răscumpăra, de la mine această parte de moşie cunoscând şi eu că urmează a avea dumlui această dreptate a răscumpăra de la mine, am priimit de la dumlui deplini banii 7000 lei, iam dat zapisul de vânzare ci am am avut. precum şi toate documenturile vechi şi noî, ce am fostu priimit şi eu de dumlui post. şi spre ştiinţă am iscălit.

1830 Maiu 10,

Ilie Kogălniceanul agă

Elenco Roset vorniceasa (greceşte)

CLXXXVI. *1830 Iune 6.* Răscumpărarea cu 7000 lei de la aga Ilie Kogălniceanul a părţilor cumpărate de la post. Iordache Roset. răzeşii având protimisire în Drăceni.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Divanul Cnejiei Moldaviei parte giudecătorească,

Sau înfăţoşat în giudecată la divan înainte noastră pe jăluitorii Iordachi Negru, Ioniţă Buzne polcovnic, şi alţii ai lor răzăşi de la ţinut Fălciiului, cu dumlui aga *Ilie Kogălniceanul* pricina la cercetare ce li sau făcut întracestaş chip sau dovedit precum în gios să arată, jăluitorii prin jaloba lor ce au dat către acest divan au arătat că ei în trupul moşiei Drăcenii de la ţănut Fălciiului având drepte părţi baştină di pe strămoşul lor Ionaşcu bătrânu acei moşie, pe care şar fi urmând şi nestrămutată stăpânire, în care moşie şi dumlui post. Iordachi Roset având o parte din anu trecut prin tocmala ar fi trecut în vânzare de veci către dumlui aga Ilie Kogălniceanu, fără să auză vreo urmare de publicaţie, şi fiind că dreptate iar agiuta mai mult pe

www.dacoromanica.ro

dânşii de a cumpăra în putere protimisului, de cât pe dumlui aga Kogălniceanu, au cerut că răspunzând dumisale banii ce va fi dat pe ace parte de moşie să li să de în a lor stăpânire. Deci întrebândusă pe dumlui aga ce răspunde şi răspunsul dumisale au fost că de la dumlui au trecut cu protimisis la dumlui hatman Matei Rosăt ca la un văr primare a boeriului vânzătoriu, apoi făcândusă ştiut şi dumisale hatmanului şi viind de faţă au arătat că cu adevărat de la dumlui aga au răscumpărat ace parte, scoţind de au arătat şi zapisile răscumpărării însă: 1). Zapisul de la dumlui post. Iordachi Rosăt din anul trecut 1829 Febr. 27 cu care vinde dumisale agăi Kogălniceanu ace parte de moşie Drăcenii cu preţ 7000 lei şi al 2-le, zapis din anul acesta 1830 Mai 10 cu care răscumpără dumlui hatman Matei Roset ace parte de moşie de la dumlui aga Kogălniceanu cu protimisisul rudeniei de văr primar a vânzătorlului boeriu dumlui post. Iordachi Roset priminduşi dumlui aga deplin banii 7000 lei a cumpărării acei părţi, după care întrebândusă şi pe jăluitorii răzăşi ce au mai mult a răspunde, şi răspunsul lor au fost acesta că ei sar socoti a avea mai multă dreptate de protimisis a răscumpăra de cât dumlui hatman Ruset fiind din trupul acei moşii, precum şi de giur împregiur au răzăşie. Giudecata au găsit de cuviinţă că dumlui hatmanu cu dreptate rudeniei pe temeiu şi a pravilii au răscumpărat de la dumlui agă arătata parte de moşie căci întăi după pravilă „protimisis este a rudeniei de aproape păr la al 2-a văr, şi apoi a răzăşilor ce va fi dintrun bătrân cu vânzătoriu,şi apoi aceloralanţi răzăşi din trupul acei moşii, şi după aceasta a megieşilor." Drept aceia pe temeiul pravilelor şi a obiceiului pământului, sau hotărât de la giudecată că dumlui hatman ari dreptate a să statornici întru legiuita răscumpărare ce au făcut de la dumlui aga Kogălniceanu, iar jăluitorilor nu li să cuvine protimisis, dândusă rămaşi din giudecată şi după a giudecăţii hotărâre; sau dat şi dumisale hatman Matei Rosăt şi această carte de la divan, cu care să fie nesupărat mai mult de către jăluitorii răzăşi.

1830 Iuni 6.

Vel logofăt . . . Costandin Mavrocordat vornic,
Ioan Greceanu vornic, Miclescu spatar,
Gheorghe Hermeziu agă No. 192 (còpie).
„sau posläduit", Dumitraşo sluger.

www.dacoromanica.ro

Giudecătoria ţinutului Eşii

Copiia aceasta după posläduirea ce i sau făcut găsândusă întocmai cu origbinalul să încredinţază cu iscăliturile mădularelor şi punere peceţii acestui tribunal 1838 Fevr. 8 zile, Iaşii. No. 186.

Costantin Catargi spatar
Scarlat Roset căminar

Director Dumitraşcu sulger

posläduit stolonicialnic Trufimov

CLXXXVII. *1830 Iune 20* (regeste). Pentru Scrivuleni.

„*al treile* o jalobă din 830 Iune 20 dată de către Panaite Popa postelnicul, Mihalachi Boureanu şi Vasăle Popa i ai lor curgători pentru împotrivire dmsale Agăi ce le face la răscumpărare stânjânilor ce nedrept au cumpărat de la nişte răzeşi ai lor.

Din *Jurnalul* din 1839 Iun. 28.

CLXXXVIII. *1830 Iulie 30* (regeste). Pentru Scrivuleni.

Al patrule, chiemare din 1830 Iulie 30 din partea ispravnicului de aprozi cu în dosu răspunsu dumisale agăi Kogălniceanu, cuprinzătoriu că va merge la divan spre înfăţoşare cu răzăşii de Scrivuleni, dar să-şi caute hărtiile întăi atingătoare de pricină.

Din *Jurnalul* din 1839 Iunie 28.

CLXXXIX. *1831 Ghenar 18.* Răzeşii de Drăceni dau scrisoare de aşezare la mâna polcovnicului Ioniţă Buzne să scoată părţile lor din Drăceni de la hătmăneasa Smaranda Roset şi să le ţie el.
(Arhiva Mih. I. Kogălniceanu Bucureşti).

Adică noi toţi răzăşii di moşia Drăcenii, carii mai gios ni vom iscăli cari vom şti carte, iar care nom şti vom puni numile şi degetele pe sămnul sfintii cruci, ci sântem curgători

www.dacoromanica.ro

din Postul Negru şi Lupul Negru, prestrănepoţii *lui Ionaşco bătrânul acestei moşii* cari moşie să împarte în șapte bătrâni şi fiind că din vechime din alţi bătrâni sau trecut cu vânzare trii bătrâni către neamul Miclescu precum arată pre largu documenturile dumisale, care parte este aleasă şi hotărâtă dinspre a noastre părţi şi a altora megieşi, stăpânindusă multe vreme de către neamul boerilor Micleşti până la dmlui vornicul Neculai Dimachi, care la dmlui au trecut în schimb această parte către dmlui vornicul Iordachi Rosăt, stăpânindo dmlui multă vreme; în urmă fiul dsale postelnicul Iordachi Roset la anul 1829 Febr. 27 trecând această parte în vânzare de istov către dlui *aga Ilie Kogălniceanu*, şi după această vânzare către aga Ilie cunoscânduse noî dreptate noastră di a ni protimisi a o răscumpăra di a veni iarăşi la mânele noastre neam sculat şi dând jalobă stăpânirii cu cerire de protimisire asupra agăi Ilie, di aş priimi banii daţi şi făcândui dmsle jalba cunoscută dmlui, îndată cunoscânduşi nitemeiul cumpărăturii ca unul ce nici rudenie nici megieş fiind cu noi, îndată fără a aştepta ca să fie tras înainte judecăţii spre înfăţoşare cu noi, au trecutu şi dmlui în vânzare de istov către dmlui hatman Matei Roset, văr primare cu dlui postelnic Iordachi Roset unde cu jalbă tras fiind di către noi şi dmlui pomenit hatman înainte giudecăţii şi dând pravila dreptati protimis dsale hatman Matei Rosăt, unde nemai rămăindune noaă nici un cuvânt de răspunsu asupra dmsale hatmanului.

Acum în urmă a toată curgire pricinei asupra acestei părţi de moşie niam alcătuit cu dmlui polcovnic Ioniţă Buzne nemul nostru după spiţa de nem ce este la mâna dmsale, dândui această a noastră învoială di priimire ca această parte de moşie ci este înstrăinată di la mânile noastre, cu agiutor lui Dumnezău putânduse scoate de la mânile streine cu or ce fel de economie şi alcătuire ce va putea a o scoate dmlui de la dmneei hătmăneasa Smaranda Rosăt, soţie răposatului boer hatmanului Matei şi scoţindo cu agiutor lui Dumnezeu, dmlui să fie sângur vecinic stăpân şi urmaşii dmsale după aciasta a noastră învoială ce o dăm la mâna dmisale nesupărat, rămăind de către noi răzăşii, nici un cuvânt în urmă asupra dmsale di al supăra şi al trage în giudecată di a ni împărtăşi şi noi cu răscumpărare din pomenita mai sus moşie, ca unii ce am rămas fără de a ave

www.dacoromanica.ro

dreptate a răscumpara de la dmlui hatman di cât stăpânitori să fim pe drepte părţile noastre după împărţală ci li stăpâniam iar cu dmlui să trăim ca nişte megieşi cu aceasta parte în bună linişte şi pentru temelnica şi nestrămutare în veci a aceştii învoeli de alcătuire a noastră ce dăm la mâna dmsale polcovnicului Ioniţă Buzne nemul nostru răzeş în urmă sculândune cu orice fel de închipuire vre unul din răzeşi asupra dmsale la ori ce giudecată să nu ni se ţie în samă orice cerire vom face şi pentru temelnica şi nestrămutata stăpânire dmsale, cari am ştiut carte nem iscălit iar care nam ştiut nem pus numele şi degetile prin scrisoare unuia din răzeşii pi sămnul crucii.

1831 Ghenar 18.

X Eu Iordachi Negrul, X Eu preutul Vasile Negrul
X Eu Gheorghe Negrul, X Eu Ion Negrul,
X Eu Vasile Zbărnă, X Eu Pavăl Zbârnă, X Eu Ion Negrul.

CXC. *1831 Ghenar 21. Iaşi.* Scrisoarea agăi Ilie Kogălniceanu în pricina vinderii la mezat a părţilor cumpărate cu 7000 lei de la Zmaragda Matei Roset.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Cu plecăciune mă închin dumitale,

Am înţăles cele însămnate prin doî scrisori a dumitale din 12 şi 18 Ghenar din banii ci am avut să eu după sinetul răposatului boerului dumitale, iam priimit, şi iată trimit sănetul cu aducătoriul banilor, iar scrisoare dumitale di alcătuire între noi pentru vânzare moşii în mezat am oprito, ca oricând dumneta vei voi să înstrăinezi aciastă moşie să fie vânzare ei numai prin mezat, ca să mă folosăsc şi eu cu giumătate din ceia ce să va sui moşia piste 7000 lei, precum ni este alcătuire în tocmală cum ştii însuşi dumta, cât am ostenit alergând întru aciastă pricină şi dumneta de ai uitat cuprindere scrisorii ci ai şi din parte me, care trebue să fii în scrisorile dumitale, ştiind că alcătuirile ce să fac în scris nu să pot strica aşa precum ar voi cineva şi la o asămine întâmplare să poată afla adivăr şi prin carte de blăstăm, pentru aceasta iarăş zicu că dacă dumneta voeşti să o dai răzăşilor şi nu voeşti să fii în pricină cu mine trebue să o dai în numai prin mezat, ca să mă folosăscu şi eu

www.dacoromanica.ro

cu giumătate din ceia ce va eşi peste 7000 lei, precum ni este alcătuire, iar di a o vinde fără mezat nici cum dumneta nu eşti slobodă după scrisoare ce am de la dumneta, şi ori când voi afla aceasta dumneta poţ vini în giudecată cu mine, nici eu di când am cumpăratu de la dumlui post. Iordachi nu mam folosit nici cu o para di vinit ei, aşteptând acum ca să mă folosescu din şuire preţului moşii dumeta o dai răzăşilor, fără săţ aduci aminte di scrisoarea şi alcătuirea ce este între noi.

Şi sânt al dumitale mai mic şi supusă slugă,

Iscălit Ilie Kogălniceanu agă

1831 Ghenar 21. Eşii.

Adresa: Lucrările de vicleşug ce au urmat întru hatman Mihai Roset cu aga Ilie Kogălniceanu şi hătmăneasa Smaranda Roset pentru moşie Drăceni.

CXCI. *1831 Ghenar 31.* Scrisoarea Zmarandei Matei Roset hătmăneasă că a vândut părţile sale din Drăceni lui Ioniţă Buznea polcovnic cu 9600 lei.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Pentru parte de moşie Drăcenii di la ţinut Fălciiului hotarâte despre alte părţi, ci au fostu cumpărată de veci de dumlui *aga Ilie Kogălniceanu* de la dmlui biv vel post. Iordachi Roset, în preţ de 7000 lei cu zapis din anul 1829 Fev. 27, arătândusă răposat soţul meu cu protimisire a rudenii de văr primare cu numitul boer, au răscumpărat de la dmlui aga Ilie Kogălniceanu ace parte de moşie, prin hotărâre cinstit divan, după cum să arată prin carte dată soţului meu de la cinstit divan şi vrând şi eu a o vinde de veci, mam învoit cu unul din răzăşi după moarte soţului meu şi am vânduto drept 9600 lei, pe care bani iam şi priimit toţi deplin în mânule mele di la dumlui polcovnic Ioniţă Buzne, fiind răzăş drept alăture cu numita moşie, dândui şi zapisul de vânzare, precum şi toate documentele vechi şi noaă, ci sânt priimite de la dumlui postelnic, şi spre ştinţă am iscălit şi banii mai sus numiţi iam primit de la numitul răzăş număr de 300 galbeni.

1831 Ghenar 31.

Iscălită Smaranda Roset hatman

www.dacoromanica.ro

Giudecătoria ținutului Eșii

Copia aceasta după posläduirea ce sau făcut găsăndusă întocmai cu orighinalul să încredințază cu iscăliturele mădulărilor și punere peceții acestui tribunal.

1818 Febr 8 zile Iașii.

Costandin Catargi spatar
Scarlat Roset spatar

director Dumitrașco sulger
posläduit (stolonăcialnic) Trufimov.

CXCII. *1834 Noemb. 4.* Țidular de stânjeni ce-i are Ilie Kogălniceanu agă în Scrivuleni și Brăteni.
(Arhiva M. I. Kogălniceanu, București).

Stânjăni de moșia ce am cumpărați di veci în moșiia Brătenii și Scrivulenii.

175 pol în moșie Brătenii, adică:

117 pol baștină adică un bătrân din patru bătrâni ce umblă moșie.
10 cumpărată de la Mihalachi Tataru
10 de la Lupu Burghele
7 pol de la Gavril Bantașu
30 pl. tij de la Gavril Bantașu cu al doile zapis și scrisoare a niamurilor sale.

175 pol, fac.

186, în Scrivuleni în margine din gios despre Brăteni.

adică 80 cumpărați de la răzeșii ce șădu în Ghermănești din 130 stânjăni partea lor.
26 de la Lupu Burghele
20 cu doî zapisă din partea Mistrenilor
7 de la Vasile Ichim
7 de la Pavăl Flore tij
16 de la polcovnicul Nicu și Constaotin sin Vasile Popa.
156
30 cumpărați în orândă adică de la Ioan și Neculai Popa până la 23 April 1837.
186 fac.

www.dacoromanica.ro

101 stănjeni în Scrivuleni în margine din sus despre Ghidişăni.

adică:
40 st. baştină strămoşescă
8 st. analogon de baştină din parte lui Bosâe după hotărâre giudecăţii.
13 răscumpăraţi de la Andrei Mocanu
40 cumpăraţi de la Vasile Gatu
101

462 pol adică patru sute şasă zăci şi doi stânjăni şi giumatate după stânjenul domnesc.

1834 Noem. 4.

Ilie Kogălniceanul agă

30 să scad aceia ţinuţi în posesie.
432 pol. rămasu driaptă a mea baştină şi cumpărătură.

Obs. Cf. şi ţidularul din 1830 Februarie pag. 196.

CXCIII. *Fără an (1834).* Ţidularul stânjănilor de moşie din Scrivuleni. (Arhiva M. I. Kogălnicianu, Bucureşti).

Stânjăni de moşie ce am în moşie Scrivulenii, baştină. răscumpăraţi şi cumpăraţi de pe la răzeşi, cu zapisăle însămnate mai gios:

40 st. baştină strămoşască în parte de sus.
8 „ analogon de baştină din parte numită a lui Bosăe după giudecată, lângă baştină.
13 „ răscumparaţi de la Andrei Mocanu, tij.
110 „ cumpăraţi de la răzăşii ce au lăcuit în Ghermăneşti din 130 stânjeni ce au, după scrisoare răzăşilor şezători în Răchi pe Scrivuleni, ca cu voe lor să o vânză la cine vor voi, însă.
13 st. cu zapis din 1818 Mai 19.
25 „ „ „ din 1819 Sept. 7.
11 „ „ „ din 1819 Sept. 16.
18 „ „ „ din 1820 Oct. 14.
9 „ „ „ din 1820 Oct. 18.
4 „ după un alt zapis care sau prăpădit de vatavul Iamandi şi urmează mărturia sa.

www.dacoromanica.ro

7 „ cu zapis din 1827 Mart 3.
7 „ „ „ „ 1827 Iuni 10.
16 „ „ „ „ 1827 Iuni 23.

110

26 cu zapis din 1823 Noem. 28 } din bătrânul Scripcu
40 cu zapis din 1824 Ghenar 12 } tij lângă baştină.
20 cu 2 zapisă din 1824 Iulie, din parte Nistrenilor.

257 şi să stăpânescu de către mine aşa; însă
101 st. în margine din sus despre Ghidişăni, unde îmi iaste baştină.
156 st. în margine din gios despre Brăteni.

257 st. fac peste tot

CXCIV. *Fără an (1834)* Ţidula stânjenilor de moşie din Brăteni. (Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Părţi ce am în moşie Brătenii ţinut Fălciiului baştină şi cumpărătură.

117 (pol). stânjâni adică un bătrân baştină părintească din patru bătrâni ce umblă moşiia.
10 pol cumpăraţi de la Mihalachi Tatarul.
7 pol de la Gavril Bantăş.
30 pol tij de la Gavril Bantăş cu al 2-a zapis şi scrisoare niamurilor sale.
10 pol de la Lupul Burghele.

175. (pol) şi cari să şi află în stăpânire me din vreme cumpărăturii după zapisă şi baştină încă de la părinţi. bez un loc de prisacă tot baştină părintească, pe care răzeşii sau împotrivit a li lăsa în stăpânire Kogălnicenească, supt cuvânt că ar fi cuprinşi, cu parte din Scrivuleni ce avem, fiind acel loc tocma în voloacă pe când să stăpâne cu numele de Brăteni.

Iancul Kogălniceanu vornic.

---

www.dacoromanica.ro

CXCV. *1837 Mai 22.* Rezoluţia în privinţa stricării mezatului părţilor din Ghidişeni vândute cu vicleşug de A. Papafil hatmanului Matei Roset în dauna agăi Ilie Kogălniceanul.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

837 Maiu 22. La trataţie ce sau făcut delli înfiinţate după jaloba dumisale *agăi Ilie Kogălniceanul*, asupra dumisale hătmăneasa Zmaranda Rosăt pentru parte de moşie *Ghidişănii*, sau văzut propunerca jăluitorului boeriu, că dumlui Alecul Papafil scoţând în mezat partea sa de moşie Ghidişănii, cişi dă coaste cu parte dumisale agăi Kogălniceanul, din *Scrivuleni*, ce o are de baştină au săvârşit mezatul pe numele răposat. hatman Rosăt, şi că în urmă încredinţândsă că acest mezat au fost numai spre a pute dipărta pe dumlui agă di a răscumpăra după drepturile protimisirii ce au avut, alcătuiţi fiind vânzătoriul cu cumpărătoriul în preţ particulearnic mai înjosăt şi cere în sfârşit că aşa precum mezatul au eşit prihănit după cum să lămureşte aceasta din însuşi mărturia vânzătoriului Papafil, apoi să i să dei ace parte în a dumisale propietă, după drepturile baştinii ca răzăş ci are în pomenitele hlize. Deci după luare aminte ci sau făcut atât mărturii vânzătoriului Papafil, cât şi a osăbitei otnoşâniii a conzistorii episcopii Huşului, la care sau supus pi vânzătoriu, duhovniceştii cercetări lipită la dellă, au luat giudecătoria încredinţari că cu adivărat au urmat la mijloc particularnica alcătuire cu răposat hatman Rosăt, primind numai 18500 lei, numitul Papafil, iar nu cu câtă somă sau mai sporit la mezat piste cari alţi muşterei nar fi mai putut da. Insă după întâmpinările dumisale hătmănesei Roset soţie răposat hatman Matei Rosăt, cuprinsu în protestul dumisale din a 2 a următoarei luni Maiu, luândusă în *dibătaţie* actul divanului giudecătoresc din 823 Oct. 30 înfăţoşat de vechilul dumisale hătmănesăi, sau lamurit că acel divan întăreşte stăpânire, răposat hatman Rosăt pe parte Ghidişănilor ca pi o vânzare ci sau săvârşit prin mezat după toată rânduiala păzită şi toată mulţămire vânzătorului drept 18950 lei, precum zapisul vădeşte făcândusă şi toate formalităţile mezatului. Din împregiurările dar prescrisă mai sus cunoscândusă cerire dumisale agăi Ilie Kogălniceanul, că nu mai este de competinţă acestei giudecătorii, fiind supusă de acum celor mai înalte enstanţii în temeiul sărcularnicii divanului apilativ a ţării de gios cu No. . . pentru că la mij-

www.dacoromanica.ro

loc urmează actul divanului giudecătoresc întăritoriu vânzării în mezat, şi a stăpânirii părţii din Ghidişeni a vânzătoriului Papafil, cătră hatman Rosăt, di aceia dar să va scoate întocmai copie di pi pomenitul act, şi o dată cu dela să va pridstavlisi în obsărvaţia răspectivului divan iar dumnelor înpricinatelor feţă spre ştiinţă li să vor cuminicarisi întocmai copii di pe această închiere. Iscăliţi :

prezădent căminar Lascarachi Mihalachi şi asăsor Costachi Cuza şi director sluger Dumitrache Lupaşcu, iar dumlui asăsorul medelnicer Grigore Codreanu dus în comăndirovcă la sat Roşiecii.

Giudecătoria ţinut Fălciiului

No. 2046. Copia aceasta poslăduindusă din cuvânt în cuvânt şi fiind întocmai cu orighinalnica rezoluţie să încredinţază după formă. 1837 Maiu 24.

L. Mihalachi căminar
Costache Cuza
Gr. Codreanu medelnicer

sau poslăduit de însuşi mădularii presudstviei

Pecete giudecătoriei

director D. Lupaşcu sluger

CXCVI. *1837 Iunie 24.* Zapisca canţelariei divanului că s'a închis della urmată între aga Ilie Kogălniceanu şi polc. Ioniţă Buzne pentru Drăceni.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Zapiscă

Cănţeleria domnescului divan a prinţipatului Moldovei, din poronca presudstviei sale, face cunoscut polcovnicului Ioniţă Buzne că pricina ci au avut cu d. *aga Ilie Kogălniceanu* pentru o parte pământ din trupul moşii *Drăcenii*, ţinutul Fălciiului închizândusă prin pierdere apelaţiei, a dumisale Buzne din domnescul divan au căştigat înaltă întărire. După aşa dar împrejurări nu mai poate fi priimită jalba, fiind proţăsul acesta în veci curmat.

iscălit. director canţălării căminar Beideman.

secţia III. No. 1445. 1837 Iune 24 zile Eşii.

„să cuvine polcovnicului Ioniţă Buzne ot satul Drăcenii.

www.dacoromanica.ro

Giudecătoriia ținutului Fălciiului

Copiia aceasta poslăduindusă din cuvânt în cuvânt și fiind întocmai cu orighinalul să încredințază de giudecătorie pe formă potrivit cererii ce au făcut văduva Catinca Buzne, prin jalba înregistrată supt No. 4820.

Gândul medelnicer, D. Lupașcu

No. 5552 Pecetea dir. Popovici
1843 Decembre 11. Judecătoriei poslăduit V. Adam

CXCVII. *1837 Iune 24.* Adresa giudecătoriei de Fălciu către aga Ilie Kogălniceanul să producă actele ce are pentru Scrivuleni.
(Arhiva M. I. Kogălniceanu, București).

Dmsale agăi Ilie Kogălniceanu

In numele pre înălțatului domn Mihail Grigoriu Sturza voevod, stăpânitoriu prinţipatului Moldavviei, giudecătoriia ținutului Fălciiului împărtășește Dmv. știință că răzășii din moșiia Scrivulenii prin jaloba ce au dat divanului domnescu sau tânguit cum că în pretenţie ce fac ei pentru răscumpărare a 186 stânjăni din numita moșie la dumneta sar găsi acturi hotărâtoare de mai înainte, care după a pravilelor glăsuire asămine pricini ce sânt îngrădite cu acturi să cuvin a să luoa în cercetare numai de către acel domnescu divanu, scriind divanul prin numerarisita predpisanie ca să să cerceteze și dacă întru adivăr în această pricină sânt acturi hotărâtoare, apoi prin raport să să predstăvlisască della pricinei în cercetare sa. Spre împlinire cererii să face dmtale poftitoare cerire ca prin vechil să bine voești a înfăţoșa aceștii giudecătorii acturile ce ai avea întru aceasta, spre a li să face cuviinciosa cercetare potrivit glăsuirii predpisaniei domnescului divan și a să înainta ce mai departe lucrare, precum legile ar cere.

L. Mihalachi căminar.

Gh. Codrianul medelnicer

Masa I
No. 2751
1837 Iune 24.

Director D. Lupașcu sulger
stolonacealnic Costachi

---

www.dacoromanica.ro

CXCVIII. *1837 Iulie 1.* Aga Ilie Kogălniceanu scrie Judecătoriei de Fălciu arătând ce acte are, pentru cei 110 stânjeni moşie cumpăraţi în Scrivuleni.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu Bucureşti).

Cătră cinstita giudecătorie ţinutul Fălciului

aga Ilie Kogălniceanu

Am înţăles prin adresul acei cinstite giudecătorii de supt No. 2751 că răzeşii de Scrivuleni ar fi arătat că la mine sar găsi acturi hotărâtoare, de mai înainte pretenţiilor pentru stânjănii ce am cumpăraţi în ace moşie Scrivulenii pe lângă părţile ce am de baştină; care acturi am înfăţoşat prin vechil la ace cinstită giudecătorie. La care cu cinste răspundu, că asămine acturi de ar fi, negreşit sar afla la mâna lor, şi ei sânt datori a le înfăţoşa, ca unii ce zic că ar ave pretenţie, iar la mine să găsesc zapisăle de cumpărătură, precum în gios să însemnează pe stânjănii ce am cumpărat.

adică:

13 stânjeni cu zapis din 1818 Mai 19.
25 „ „ 1819 Sept. 7.
11 „ „ 1819 Oct. 16.
18 „ „ 1820 Oct. 14.
9 „ „ tij
4 tij de atunce prin vatav Iamandi
7 „ „ din 1827 Mai 5.
7 „ „ din 1827 Iunie 10.
16 „ „ din 1827 Iune 23.

110 cumpăraţi de la răzeşii ce au lăcuit în Ghermăneşti din 130 stânjăni ce au avut, după scrisoare de învoială a răzăşilor şezători în satul *Răchii* pe Scrivuleni din 1818 Mai 14, prin care li să posvoleşte voe de ai vinde, cui vor pute găsi, cum şi prin osăbita scrisoare a lor din 1818 Iuli 4 să arată:

26 stânjăni cu zapis din 1823 Noemb. 28 } din bătrânul
40 „ „ 1824 Ghenar. 12 } Scripco
20 cu doă zapisă din 1824 Iuli din parte cuvenită Nistrenilor.

196 fac, bez părţile de baştină strămoşască, şi răscumpă-

www.dacoromanica.ro

rări ce mai am, şi pe cari stânjăni din ceasul cumpărării prin ştire şi în fiinţa răzăşilor ce jăluesc acum, iam tras în stăpânire mea şi îi şi stăpânesc până acum în pace. Drept aceia rog, pe cinstita giudecătorie ca potrivit cu a aşăzământului hotărâre pentru vânzările dintre răzeşi, să mi să de răspuns cuvenit.

1837 Iuli 1.

„Toate aceste scrisori la 15 Fevruar 1838 leam trecut la dumlui pah. Costachi Ioan, prin dumlui căminar Costachi Teodoru, ca sá stee în giudecată cu răzeşii".

CXCIX. *1837 Dek. 17.* Jalba lui Ioniţă Buznea polcovnicul contră lui Ilie Kogălniceannl agă pentru obijduirile ce suferă din parte-i.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Din jaloba cu care am alergat supt ocrotirea împărătescúlui consulat la 4 a următoarei luni sânt cunoscute obijduirile şi învăluirile cu care instanţiile giudecătoreşti au adus stării mele o de istov stângere în pricina acolisitoarelor pretenţi a dsale *agăi Ilie Kogălniceanu* i dovezăle ce am înfăţoşat pe lângă pomenita jalobă sânt marture unor asămine înviderate obijduiri, între care este şi ace mai îngrozitoare şi fără de milă pedeapsă cu ţânere supt arestul agiei în diastimă acum aproape de şapte luni.

Ecselenţia voastră după rezoanele cuprinsă în acele mie miau rămas toată nedejde ce nu viţi fi lăsat ca un drept ocrotitori de a face înţeleapta voastră punere la cale întru a scoate la lumină adevărul dreptăţilor mele; dar aşa precum eu încă sânt ţânut supt aciastă osânditoare pedeapsă care din zâ în zâ opreşte cu nesuferita cruzâme la care au adaos a supune încă şi *fiul Alexandru* încât mie mi sau pricinuit cumplita boală, cu lacrimi rog pe Ecselenţia voastră în numele a protectorului nostru monarh ca să bine voiţi a lua în băgare de samă o aşa nesuferită dărmare şi să faceţi punere la cale potrivit cu pravilele cari ocrotesc viiaţa, cinstea şi averea omului, pentru a fi slobod de supt aciastă nedriaptă, de la care adgia nici cu un chip nu vroeşte a mă sloboză, măcar de şi iam adus vrednici respunzători chizeşi, căci noi totdiauna vom fi faţă când sar ceri vreo înfăţoşare în pricină.

(s. Ioniţă Buzne polcovnic).

---

www.dacoromanica.ro

CC. *1838 Ghen. 20.* Adresa judecătoriei de Fălciu către aga Ilie Kogălnicennu pentru 186 stânjeni pământ din Scrivuleni.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Dmsale agăi Ilie Kogălniceanul

Prezidentul giudecătcriei ţinut Fălciului împărtăşeşte dum. ştiinţa că della în pretenţia răzăşilor de moşie *Scrivulenii* pentru răscumpărare a 186 stănjăni pământ din numita moşie, după clasificare a s. II urmează a să tratarisi în clasul I. Luni la 14 a viitoarei luni Febr. De aceea fac dmtale cu poftitoare cerere ca sâ binevoeşti a trimite aicia la însămnatul termen formalnic vechil cu toate dovezile ce ai ave, ca la înfăţoşare să se dei curs proţesului, iar acum de primiria acestui adres vei bine voi a înpărtăşi giudecătoriei ştiinţă.

L. Mihalachi căminar.

director Lupaşco sluger

Masa I-a
No. 281
838 Ghenar 20.

stolonacialnic (indiscifrabil)

Adresa: dmsale agăi Ilie Kogălniceanul. No. 281 Eşi.

CCI. *1839 Iune 28.* Jurnalul divanului apelativ al ţării de jos în della a 186 st. din Scrivuleni între răzăşi şi aga Ilie Kogălniceanul, care câştigă procesul.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

In numele prea înălţatului domn Mihail Grigoriu Sturza Vvd. stăpânitoriu a Prinţipatului Moldovii, anul 1838 luna Iunie 28 zile.

No. jurnalului 128.

Divanul apelativ ţării de gios

Intru stăruire de faţă a jăluitorilor răzăşi de moşie Scrivulenii prin formalnic, vechil Vasile Popa, precum şi *a dumisali agăi Ilie Kogălniceanu* în persoană, tratarisind apelarisita dela giudecătorii ţinut Fălciului dellă urmată după pretenţiia celor întâi asupra dumisale agăi Kogălniceanu pentru răscumpărare a 186 stânjăni din numita moşie sau aflat următoarele împregiurări.

www.dacoromanica.ro

I-a. Vasile Popa i Costandin Chitic postelnicel şi Panaite Vasilachi cu alţii ai lor prin jalobă ce la 3 Noembre 836 au dat către preînălţatul domn, au făcut arătare că răposatul medelnicer Ianachi Kogălniceanu cu un zapis de cumpărătură având a trage a cincia parte din numita moşie Scrivulenii din bătrânul Spiridon şi ar fi şi aleso di o parte stâlpindusă după aceleşi hotarnice, până când dumlui aga Ilie Kogălniceanu păşând piste stăpânire vechi, au început a face cumpărături de pe la curgătorii celorlalţi bătrâni şi neamuri a jăluitorilor şi că după jalobele ce ar fi pornit ei cu cerire de răscumpărare la 830, ar fi avut şi giudecată cu dmlui aga, când li sar fi dat dreptate a răscumpăra numai 86 stânjăni, iar 93 stânjăni ce ar mai ave cumpăraţi de pe la lăturaşii răzeşi, aceştia nar fi voit ai da în răscumpărare; pentru care ei de şi sau arătat cu jalobă către fostul prezădent al divanurilor Gheneral Chiselev, însă neputânduşi afla îndestulare cuviincioasă, sau rugat înălţimei sale ca prin locul cuviincios să fie puşi la cale de a pute răscumpăra arătaţii stânjăni; care jalobă de către înălţime sa rânduindusă logofeţiei, de acolo sau trimes giudecătorii Fălciiului cu rezăluţii ca să cerceteze, de nu urmează legiuită paragrafie, şi nefiind apoi săi dei legiuitul cursu pricinii; după primire căreia pomenita giudecătorie, făcând mai întâiu cunoscut jăluitorilor a înfăţoşa dovezi pentru netrecerea paragrafiei după îndestulă peripiscă ce au mai urmat la 13 Iunii 838, au luat pricina în trataţie în fiinţa îmbelor părţi prin vechilii lor, adică din partea jăluitorilor, Vasile Popa, iar din partea pârâtă dumlui pah. Costachi Ioan şi arată giudecătoria prin al ei jurnal că vichilul jăluitorilor au înfăţoşat următoarele dovezi:

1) 1818 Mai 14. 2) 1826 Mart 15. 3) 1830 Iuni 20; 4) 1830 Iulie 30; [1]).

al 5-a). O copie di pe jaloba dată din partea răzeşilor de Scrivuleni către ecselenţiia sa prezidentul divaniţilor, după care au fost îndreptate la comisiia reveduitoare spre punere la cale.

Iar vechilul pârâtului boeriu au înfăţoşat acestea:

1) 1818 Mai 19. 2) 1819 Sept. 7. 3) 1819 Sept. 16. 4) 1820 Oct. 14. 5) 1820 April 2. 6) 1820 Octombrie 18.

---

[1]) Aceste 4 acte vezi-le supt anii respectivi mai sus date ca regeste.

www.dacoromanica.ro

7) 1826 Ghenarie 1. 8) 1827 Martie 3. 9) 1828 Iunie 10.
10) 1827 Iunie 23. 11) 1818 Mai 14. 12) 1818 Iunie 4.
13) 1823 Noemb. 28. 14) 1823 Apr. 27. 15) 1824 Ghen. 21.
16) 1824 Iunie 20. 17) 1826 Iunie 30 [1]).

Aşa dar giudecătoriia în priiviria acestor dovezi adaoge a însămna că propunerea jăluitorilor urmează de a li să încuviinţa dreptate a răscumpăra 186 stânjăni din trupul moşii Scrivulenii ce iau cumpărat dumlui aga fără nici o formalita şi prin a lor neştiinţă de la ai lor răzăşi şi neamuri din acel trup de moşie. Iar întimpinarea dumisale vichilului boeriului părât urmează cu adevărat încredinţătoriu. Dumlui fiind băştinaş în moşia Scrivulenii ca un răzeş cu drepturile baştinii au cumpărat de la osăbite feţe răzeşi de acolo 196 stânjăni cu bună credinţă, pe care de o învechită vreme urmează stăpânire paşnică în nesupărare din parte jăluitorilor, carile fiind faţă cu lăcuinţa tot întrun sat au priivit stăpânire dumisale agăi. Aceste propuneri şi întimpinări luândule giudecătoria în debataţie în privire cu documenturile înfăţoşate de îmbile părţi trecute la perilipsis din dellă, au venit în lămurire că dumlui aga Kogălniceanul stăpâneşte pe lângă baştina dumisale şi 196 stânjeni în moşie Scrivulenii cu drepturile cumpărăturilor de la răzăşii de acolo precum de dovadă sau văzut 166 stânjăni cuprinşi în 10 zapisă următoare de la anii 1818 Mai 29 până la anii 1826 Ghenar 1 iară 40 stânjăni cuprinşi în 3 zapisă din 1827 Mart 3, Iunie 10 şi Iunie 13; deci fiind că din parte scrisorilor descoperite să cunoaşte că dumlui aga Kogălniceanu pe suma de 166 stănjăni au avut paşnică stăpânire epohă de zăce ani mai bine în nesupărare de răzeşi, şi aşa precum zapisăle începătoare de la 1818 pără la 1826 Ghenar 1, să văd înzăstrate cu termenul legiuit de pravili, de aceia giudecătoria întemeindusă la o aşa întâmplare pe putere § 1924 din condica ţivilă au încheiat socotinţă că şi de acum înainte pomeniţii stânjăni să rămâe tot în statornica proprieta a dumisale boeriului părât; iară pretenţiia răzeşilor desfiinţată ca una ce să cunoaşte închisă de paragrafie, căci de şi asupra dritului protimisării au vrut întăi a să agiuta cu jalobele date la 1826 domnului Sturza şi la 830 al ecscelenţii sale Gheneralului Chisilev, dar aceasta văzândusă fără

---

1) Aceste 17 acte vezi-le supt anii respectivi mai sus, date ca regeste.

www.dacoromanica.ro

lucrare nu sau putut luoa în băgare de samă rămăind tără ființă; al 2-a cu învoiala din 1818 Mai 24, următoare între răzeşi şi cuprinzătoare ca să nu fie volnici nici un răzeş a vinde moşiia la străini fără ştiința tuturora, iar nu au pututo giudecătoriia luoa de temeiu la pretenția aceasta, pentru că zisa învoială nu priiveşte pe persoana cumpărătorului sau dreptățile sale, care să văd îndeplinjte cu stăpânire de 10 ani, ci tocmai pe dătătorii învoelii cătră care pot aş atârna pretenția şi că ace giudecătorie întorcându a sa luare aminte şi la acei 30 stânjăni ci să găsăşte tot în stăpânirea dumisale agăi Kogălniceanu din Scrivuleni, au văzut că acele 3 zapisă sânt din 1827 Mart 3, Iunie 10 şi Iunie 13, şi pără la 1836 Noemb. 2, când răzăşii întindu a lor jalobă cătră pre înălțatul domn stăpânitoriu di pi care să găseşte proțăsul înființat, nu sânt trecuți mai mulți de cât 9 ani şi 5 luni, după care termen nu să cunoaşte pretenția lor la arătații stânjăni închisă din cuprinderea § 1924 pomenit mai sus: şi de aceia să închee socotința ca răzăşii să fie în dreptate a răscumpăra suma de 30 stânjăni, ca unii ce au fostu întrebați cu publicațe, însă numai acei ce să vor dovedi că vor fi rudenie cu vânzătorii, pără la al şesele spiță adică pără la văr al doile după cuprindere § 1432 litera *a* din aceastaşi condică şi după legiuire sobornicescului hrisov cuprinsu la art. 1 a protimisării; dacă însă în temeiul § 1447 şi a ofisului pre înălțatului domn cu No. 66 vor depune de astăzi în 30 zile în giudecătorie banii cuprinşi în cele trei zapisă în sumă de 635 lei; iară dacă răzăşii nu vor da dovadă precum la înfățoşare nau urmat a arăta după cerire ce li sau făcut că sânt cu adevărat rudenii cu vânzătorii pără la al şasele spiță, apoi în lipsa unei aşa rezoltat acei 30 stânjeni să vor tragi în stăpânirea atât din parte răzăşilor cât şi din parte dumisali agăi Kogălniceanu analoghisindu pe părțile amânduror părților ce ar fi avându în Scrivuleni, ca unii ci să găsăsc de opotrivă cu aceleaşi drepturi stăpânitori în moşie Scrivuleni.

II-a. Cu această socotință a giudecătoriei vechilii îmbelor părți au rămas în parte mulțămiți şi în parte nemulțămiți.

După aceste vechilul jăluitorilor la 16 Avg. 1838 au dipozătarisit în giudecătorie 636 lei. iară la 19 Sept. au mai depozătarisit în giudecătorie încă 3712 lei, dovadă fiind întru aceasta lucrările din dellă; iară la 20 Noembre 1838 dându şi divanu-

www.dacoromanica.ro

lui jalobă de apel cu nemulţămire în totul cu socotinţa giudecătoriei, care jalobă văzândusă dată în lăuntrul termenului cu No. 5997 sau scris giudecătorii Fălciiului ca să prestăvlisască în apelaţiia divanului della acestui proţăs, care asămine priimindusă pe lângă raportul aceii giudecătorii din 12 Ghenar 839 cu No. 188 sau trecut apoi în clasificaţie spre căutare la 7 Iunie următoriu; în cât astăzi întru stăruire de faţă a îmbelor părţi nu sa luoat pricina în trataţie după cum şi la începutu acestui jurnal sau zâs, cerândusă de la feţile împricinate dovezi peste acele ce au înfăţoşat la giudecătorie, nişte asămine au mai înfăţoşat numai vechilul jăluitorilor următoarele:

1) 7040 Mart 14. (pag. 2). 2) 1779 April 8. (pag. 75).
3) 1811 Mart 12. (pag. 124). 4) 1826 Februarie. (pag. 179).

Deci după ce sau cetit jurnalul încheiet de giudecătoria ţânut Fălciiului la 13 Iunie 838 împreună şi dovezile înfăţoşate de cătră amândoao părţile cu luare aminte şi la replica jăluitorilor i la lucrările dellei divanul nu să uneşte cu socotinţa giudecătorii pe temeiu că este dată cu călcare legilor şi anume a săbornicescului hrisov din 1836 Iulii 20, poblicarisit la 1 avgust 1836, cuprinzătoriu „cel ce să va arata cu drept de protimisăs de răscumpărare să depue la giudecătorie preţul lucrului tocmit în vade de treizăci zile de la darea jalobii“ şi jăluitori aceştii de acum dându jaloba la 2 Noembre 1836 adică în urma publicarisirii săbornicescului hrisov nu numai că în termen de treizăci zile de la pornire jalobii lor nu iau dipus, ci tocmai la 16 Avgust 1838, o parte din bani şi o altă parte de bani la 1838 Oct. 19, când giudecătoria nici pute băga pricina în giudecată, de vreme ce la răzăşăe în urmare săbornicescului hrisov nu depusese preţul răscumpărării în termen de 30 zile de la zioa pornirii jalobii, şi dar pe temeiul zăsului săbornicescul hrisov divanul hotărăşte că dritul cel pute ave jăluitorii răzăşi rămăindu stânsu şi dmlui pârâtul aga Kogălniceanul va stăpâni în veci stânjenii cuprinşă în zapisile înfăţoşate de cumpărătoriu până la 1827 Iulie 23 asupra cărora jăluitorii răzăşi pornisă această de acum reclimaţăe. Pe aceste dar tămeiuri sau închiet jurnal, di pi cari să va împărtăşi îmbilor părţi còpii, şi pentru că valora proţăsului iaste de a divanului competenţăe, să va scrie giudecătorii ţânutului a aduce hotărâre de mai sus

www.dacoromanica.ro

întru întocmai aplicare, slobodu fiind părţii nemulţămite a apelarisi la divanul domnului în termen de treizeci zile. dacă însă mai întăi va pune cauţia în acestu divan 869 lei, 20 parale în somă de 4347 lei 20 parali ce cuprindu stânjănii cumpăraţi di dmlui aga, pe cari jăluitorii răzăşii îi cere în răscumparare.

iscăliţi: Iordachi Grigoriu spatar.
Neculai Milu postelnic.
Iacovachi Veisa spatar.
director căminar Pangrati.

1839 Iulie 10. Am ascultat hotărârea aceasta şi am rămas mulţămit. iscălit aga Ilie Kogălniceanu.

„Còpia cuvenită răzăşilor cu porunca de supt No. . li sau împărtăşit prin giudecătoria ţinutului spre a da înscris a lor voinţă. 1839 Iuli 10.

Divanul apelativ al ţării de gios

Copie aceasta posläduindusă din cuvânt în cuvânt şi fiind întocmai cu orighinalul să încredinţază cu iscăliturile mădularilor presudstviitoare şi punere peceţii divanului.

Iordachi spatar, Veisa spatar.
Neculai spatar.
director caminar Pagrati.

Secţia I.
No. 3809
1839 Iuli 16 zile.

şi sau posleduit N. Tacu jicnicer.
pecete: prinţipatul Moldovii 1834.
divanul ţării de gios.

CCII. *1840 Iuli 5 Iaşi.* Hrisovul domnului M. Gr. Sturza Vodă prin care se întăreşte agăi Ilie Kogălniceanu stăpânire în Scrivuleni pe stânjenii ce-i are de cumpărătură.

(Arhiva Mih. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Cu mila lui Dumnezău Noi Mihail Grigoriu Sturza Vvod. domn ţării Moldaviei.

Domnescul nostru divan prin anaforaoa din 31 Mai anul curgător 1840 supt No. 1761 au adus la ştiinţa domnii noastre, că între răzeşii de moşiia *Scrivulenii* şi între *dmlui post. Ilie*

www.dacoromanica.ro

Kogălniceanu urmând pricină de giudecată după pretenția celor întăi asupra celui din urmă ca să răscumpere una sută optzăci șase stănjeni ce dmlui iar ave cumpărați din numitul hotar la trecutul an 1836 Noemvrie 3; Vasilie, Constantin Chitic postelnicel și Panaite Vasilachi prin jaloba ce au dat domnii noastre au arătat că răposat *medelnicer Enachi Kogălniceanu* cu un zapis de cumpărătură având a trage a cincia parte din numita moșie Scrivulenii din bătrânul Spiridon, șar fi aleso de o parte stălpindusă după aceleși hotară până când dmlui aga (acum postelnic) Ilie Kogălniceanu pășind peste stăpânire veche au început a face cumpărătură de pe la curgătorii celorlalți bătrâni și neamuri a jăluitorilor și că după jalobele ce ar fi pornit ei cu cerire de răscumpărare la 830 ar fi avut și giudecată cu dmlui aga (acum postelnic) când li sar fi dat dreptate a răscumpăra numai 86 stânjeni iar 93 stânjăni ce ar mai ave cumpărați de pe la bătrânii răzăși, aceștia nar fi voit a da în răscumpărare, Pentru care ei de și sau arătat cu jalobă către fostul prezident a divanurilor general Chiselev, însă neputânduși afla îndestulare cuviincioasă sau rugat domniei noastre ca prin locul cuviincios să fie puși la cale de a putea răscumpăra arătații stânjăni; care jalobă cu buiurdiul nostru îndreptată fiind logofeției dreptății ca prin locul cuvenit să să grăbiască cercetarea pricinii; aceia au recomandato giudecătoriei Fălciiului ca să cerceteze de nu urmează legiuita paragrafie, și nefiind apoi să dea legiuitul curs pricinii. După priimire căriie pomenita giudecătorie făcând mai întăiu cunoscut jăluitorilor a înfățoșa dovezi pentru netrecere paragrafiei; după o îndestulă perepiscă ce au mai urmat la 13 Iulie 1838 au luat pricina în tratație în ființa îmbelor părți prin vechilii lor, adică din parte jăluitorilor Vasile Popa, iar de parte pârâtă dmlui pah. Costachi Ioan și prin jurnalul ce au închiet însămniază că „vechilul jăluitorului „au înfățoșat următoarele dovezi: *întăi* învoiala din anul 1818 „Mai 14 săvârșită între răzăși ei în de ei prin care să îndato„resc ca să nu vândă la străini pământ fără știre tuturor prin „învoială; *al doile* o jalobă din 826 Mart 15 dată către domn „de către postelnicul Ioniță Ugle, Vasile Popa, Constantin Chi„tic cu alții ai lor, cu cerire de a răscumpăra stânjenii de la „dmlui aga Ilie Kogălniceanul; *al treile*, o jalobă din 830 Iuni „20 dată de către Panaite Popa postelnicul, Mihalachi Boureanu

www.dacoromanica.ro

„şi Vasile Popa i ai lor cu tânguire pentru împotrivire dmsale „agăi ce le face la răscumparare stânjenilor ce ei drept au cum„părat de la nişte răzăşi ai lor; *al patrule* chiemare din 830 „Iuli 30 din parte ispravnicului de aprozi cu în dos răspunsu „agăi Kogălniceanul, cuprinzător că va merge la divan spre „înfăţoşare cu răzeşii de Scrivuleni, dar însă săşi caute hărtiile „întăi atingătoare de pricină; *al cincilea* o copie de pe jaloba „dată din parte răzăşilor de Scrivuleni către escelenţia sa pre„zidentul divanurilor, după care au fost îndreptaţi la comisie „reveduitoare spre punere la cale. Iar vechilul arătatului boeriu „au înfăţoşat aceste: *întăi* un zapis din 1818 Mai 19 pentru 13 „stânjăni cumpăraţi din moşie Scrivulenii de la un Iftime Gonţa „cu alţi ai săi; *al doile*, un zapis din 1819 Săpt. 7 pentru 25 „stănjăni cumpăraţi din moşia Scrivulenii de la un Pavăl Floria „cu alţii ai lui; *al treile* un zapis din 1819 Săpt. 16 pentru 11 „stânjăni cumpăraţi din Scrivuleni de la Stefana şi Ioana fii„cele Văscului; *al patrule* un zapis din 820 Oct. 14 pentru 18 „stânjăni cumpăraţi tot din moşie Scrivulenii de la Iftode Po„târcă; *al cincile,* o mărturie din 1820 April 2, a răzăşilor de „Scrivuleni, mărturisitoare pentru parte cuvenită lui Iftode Potârcă; „*al şăsele*, un zapis din 820 Oct. 18 pentru 9 stănjăni cumpăraţi „din moşie Scrivuleni de la un Iftime Gonţa şi Pavăl Florea; *al şaptele*, o mărturie din 1826 Ghenar 1 a lui Iamandi că sau pierdut zapisul pentru 4 stănj. cumpăraţi de la neamul Floresc şi Văsculesc; *al optule,* un zapis din 1826 Mart 3 pentru cumpărătura a 7 stănjeni a lui Vasile Ichim cu alţii ai lor din moşia Scrivulenii; *al noule.* Un zapis din 1827 Iuni 10 pentru cumpărătura a 7 stănjeni din moşiia Scrivulenii de la Pavăl Flore; *al zăcele*, un zapis din 1827 Iune 23 pentru cumpărătura a 16 stânj. din moşiia Scrivulenii de la polcovnic Gheorghe Nica şi alţii ai lui; *al unsprezecelea.* O mărturie din învoiala din 1818 Mai 14 a răzăşilor de Scrivuleni cu acei şezetori în Ghermăneşti; *al doisprezecelea* o scrisoare din 1818 Iuli 4 a trei răzeşi de Scrivuleni ca să cumpere şi acele din Ghermăneşti şi neavând bani au rămas a să vinde cui va vrea; *al treisprezecelea.* Un zapis din 1823 Maiu 28 de cumpărătură a 26 stânj. din moşia Scrivuleni a postelnicului Lupu Burghelea cu alţii ai săi; *al paisprezecelea.* O scrisoare din 1823 April 27 a răzăşilor adiveritoare de 26 stănjăni cuveniţi Saftii fiica po-

www.dacoromanica.ro

tropopoaei; *al cinsprezecelea.* Un zapis din 1824 Ghenar 21 pentru cumpărătura a 40 stânjăni din moşiia Scrivulenii a lui Vasile Gaţu şi alţii ai lui; *al şăisprezecelea.* Un zapis din 1824 Iulie 20 pentru cumpărătură a 10 stănjăni din bătrânul *Scripcă* a lui Toader Stoian i alţii ai lui; *al şaptesprezecelea.* Un zapis din 1824 Iuli 30 de cumpărătură a 10 stânj. din moşia Scrivuleni a preutului Ioan din Răşeşti.

Aşa dar giudecătoriia în privire acestor dovezi adaoge a însămna că propunerea jăluitorilor urmează de a le încuviinţa dreptate a răscumpara 186 stănjăni din trupui moşiei Scrivulenii, ce iau cumpărat d-lui aga fără nici o formalitate şi prin a lor neştiinţă de la ai lor răzăşi şi neamuri din acel trup de moşie, iar întâmpinare vechilului boeriului pârăt urmează că cu adevărat încredinţătoriul dmsale fiind băştinaş au cumpărat de la osăbite feţe răzăşi de acolo 196 stânjăni cu bună credinţă, pe care de o învechită vreme urmează stăpânire pačnică, în nesupărare din partea jăluitorilor carile fiind faţă cu lăcuinţă tot întrun sat au priivit stăpâniria dmlui agăi. Aceste propuneri şi întâmpinari luândule giudecătoria în dibataţie în priivire că documenturile înfăţoşate de îmbele părţi trecute la perilipsul din dellă, au venit în lămurire că dmlui aga Kogălniceanul stăpâneşte pe lângă baştina dmsale şi 196 stânjăni din moşia Scrivulenii cu driturile cumpărăturilor de la răzeşii de acolo precum de dovadă sau văzut 166 stânjăni cuprinşi în 10 zapisă, următoare de la anii 1818 Mai 19 pără la anii 1826 Ghenar 1, iar 30 stânjăni cuprinşi în 3 zapisă din 827 Mart 3, Iunie 10 şi Iuni 23.

Deci fiind că din parte scrisorilor descoperite să cunoaşte că d. aga Kogălniceanu pe suma de 166 stânj. au avut pačnică stăpânire în epoha de 10 ani mai bine în nesupărare de răzăşi şi aşa precum zapisăle începătoare de la 1818 pâră la 1826 Ghenar 1 să văd înzestrate cu termen legiuit de pravili. De aceia giudecătoria întemeindusă la o aşa stăpânire pe puteria § 1924 din condica ţivilă au închiet soçotinţă, că şi de acum înainte pomeniţii stânjăni să rămăe tot în statornica proprietă dmsale boerului pârât, iar pretenţiia răzăşilor desfiinţată ca una ce să cunoaşte închisă de paragrafie, căci şi asupra driturilor protimisirii au vrut întâi a să agiuta cu jalobile date la 1826 dmlui Sturza şi la 1830 ecselenţii sale gheneralului Kiseleff, dar

www.dacoromanica.ro

aceasta văzândusă fără lucrare nu sau putut lua în băgare de samă, rămăind fără fiinţă; al doile cu învoiala din 1818 Mai 14 următoare între răzăşi şi cuprinzătoare ca să nu fii volnici nici un răzăş a vinde moşie la streini fără ştiinţa tuturor, iar nu au putut giudecătoria lua de temeiu la pretenţia aceasta, pentru că zisa învoială nu priveşte persoana compatriotului, sau dreptăţile sale care se văd întemeiate cu stăpânire de 10 ani, ci tocmai pe dătătorii învoelii cătră cari pot aşi atârna pretenţia, că ace giudecătorie întorcânduşi luare aminte şi la acei 30 stânjăni ce să găsăsc tot în stăpânire d. aga Kogălniceanu din Scrivuleni, au văzut că acele 3 zapisă sânt din 1827 Mart 3, Iuni 10 şi Iuni 13 „şi pănă la 1836 Noemv. 2, când răzăşii în- „tind a lor jalobă către domniia noastră, după care să găsăşte „proţăsul înfiinţat nu sânt trecuţi mai mulţi de 9 ani şi 5 luni „după care termen nu să cunoaşte pritenţia lor la arătaţii stân- „jăni închisă de cuprinderea § 1924 pomenit mai sus. Şi de „aceia să închie socotinţa ca răzăşii să fie în dreptate a răs- „cumpăra suma de 30 stânjăni ca unii ci au fost întrebaţi cu „poblicaţii, însă numai acei ce să vor dovedi că vor fi rudenii „cu vânzătorii pănă la al şăsăle spiţă adică pănă la veri al „doile, după cuprinderea § 1432 litera a din aceastaşi condică „şi după legiuire sobornicescului hrisov coprinsă la art. 1 a „protimisirii, dacă însă în temeiul § 1447 şi a ofisului domniei „noastre cu No. 68 vor depune de astăzi în 30 zile în giude- „cătorie banii cuprinşi în acele 3 zapisă în sumă de 635 lei; „iar dacă răzăşii nu vor da dovadă precum la înfăţoşare nau „urmat a arăta după cerire ce li sau făcut că sânt cu adevărat „rudenii cu vânzătorii până la al şasăle spiţă, apoi în lipsa u- „nui aşa rezultat acei 30 stănjăni să vor tragi în stăpânire atât „din parte răzăşilor cât şi din parti dmsale agăi Kogălniceanu, „analoghisind pe părţile amănduror părţilor ce ar fi având în „Scrivuleni, ca unii ce să găsăsc deopotrivă cu aceleaşi drep- „tăţi stăpânitori în moşiia Scrivulenii."

Cu care socotinţă a giudecătoriei vechilii îmbelor părţi au rămas în parte mulţămiţi şi în parte nemulţămiţi. După a- ceasta vechilul jăluitorilor la 16 Avgust 1838, au depozatarisit în giudecătorie 636 lei iar la 19 Septembre au mai depozata- risit în giudecătorie încă 3712 lei, dovadă dovadă fiind întru a- ceasta lucrările din dellă, iar la 20 Noembre 1838 dând şi di-

www.dacoromanica.ro

vanului o jalobă de apel cu nemulţămire în totul cu socotinţa giudecătoriei care jalobă văzândusă dată înlăuntrul termenului cu No. 5997, sau scris giudecătoriei Fălciiului ca să predstavlisască în apelaţia divanului della acestui proţăs, care o asămine priimindusă pe lângă raport acei giudecătorii din 12 Ghenare 1839 cu No. 188, sau trecut apoi în clasificaţii spre căutare la 7 Iunie următor în cât în aceiaşi zi întru stăruire de faţă a îmbelor părţi sau şi luat pricina în trataţie, şi cerândusă de la feţele următoarele:

1) 7040 Mart 14 (pg. 2). 2) 1779 April 8 (pg. 75). 3) 1811 Mart 12 (pg. 124). 4) 1826 Febr. (pg. 179).	date în regeste la anii respectivi.

Deci după ce sau cetit jurnalul închiet de giudecătoria ţinut Fălciului la 13 Iunie 1838 împreună şi dovezile înfăţoşate de cătră amândoaâ părţile cu luare aminte şi la replica jăluitorilor i la lucrările dellii, acel divan neunindusă cu socotinţa giudecătoriei pe temeiul că este dată cu călcare legilor, şi anume a sobornicescului hrisov din 1836 Iune 26 publicarisit la 1 August 1836 cuprinzătoriu, cel ce să va arăta cu drit de protimisis de răscumparare să depue la giudecătorie preţul lucrului tocmit în vade de 30 zile de la darea jalobii şi jăluitorii aceştia de acum dând jaloba la 2 Noemvre 1836, adică în urma publicarisirii sobornicescului hrisov, nu numai că în termen de 30 zile de la pornire jalobii lor nu iau depus ce tocmai la 16 Avgust 1838 o parte de bani şi altă parte de bani la 1838 Avg. 19, când giudecătoria nici putea băga pricina în giudecată, de vreme ce ei răzăşii în urmare sobornicescului hrisov nu depusese preţul răscumpărării în termen de 30 zile dela zîoa pornirii jalobii; şi dar pe temeiul zisului sobornicesc hrisov divanul hotărăşte că dreptul cel pute ave jăluitorii răzăşi rămânând stâns şi dumlui aga Kogălniceanu va stăpâni în veci stânjănii cuprinşi în zapisăle înfăţoşate, de cumpărături până la 1827 Iulie 23; asupra căruia jăluitorii răzăşi pornisă aceste de mai sus reclamaţii. Cu care hotărâre a divanului răzăşii rămâind nemulţămiţi au apelarisit pricina la domnescul divan, iar acesta după priimire dellei prin clasificaţii sorocind căutare aceştii pricini la 20 Mai, au luat pricina în trataţie, întru stăruire de faţă în presudstvie a jă-

www.dacoromanica.ro

luitorilor răzăşi prin vechil formalnic din parte lor anume Vasile Popa, precum şi a dumisale post. Ilie Kogălniceanu, în persoană, cercetând aciastă pricină sau cetit mai întăiu închierile instanţii de mai gios fără a să mai cere dovezile de la feţile prigonitoare, găsândusă pretenţiia jăluitorilor închisă de paragrafie, nefiind trebuinţă a primi dovezile priivitoare către fondosul proţăsului, în privire cărora divanul după cu amăruntul cercetare ce au făcut împregiurărilor aceştii pricini, au venit în lămurire că aşa precum jăluitorii nau depus banii răscumpărării în termenul legiuit de 30 zile prin pravila publicarisită la 1836 Iunii 20 socotit de la darea celei întăi jalobe, apoi închiere divanului de apel cunoscândusă driaptă şi legiuita închiere cu aceia hotărăşte şi acel domnesc divan ca dumlui post. Ilie Kogălniceanul, săşi stăpâniască arătatele părţi din numita moşie aşa precum şi până acum liau stăpânit fără cea mai mică supărare despre jăluitori, a cărora cerere de răscumpărare să găseşte stânsă prin paragrafie de vreme ce ei precumu sau zis mai sus nau depozitarisit banii răscumpărării în legiuitul termen a pravilii.

Drept aceia domnia noastră în temeiul legilor statornicite după noul aşăzământ prin acest hrisov cu a noastră iscălitură şi pecete întărim hotărâre mai sus prescrisă a divanului domnesc spre veşnica curmare a proţăsului în temeiul art. 364 din Reglement urmând întru aceasta credinţa boerilor domnii noastre mădulari a domnescului divan, iscăliţi în anaforà, dumlor: logofăt Costachi Balş, vornic Costachi Sturza, vornic Scarlat Miclescul, şi a candidaţilor îndeplinitori complectului, dumlor spatar Andrei Başotă, spatar Alecu Vărnav, spatar Vasile Veisa, şi spatar Dimitrie Bran. Pentru care poroncim dumisale vel logoiăt al dreptăţii şi cavaler Nicolai Canta ca prin locul cuviincios să aducă întru întocmai împlinire hotărârea arărată. Scrisusau hrisovul acesta la scaunul domniei în oraşul Eşii în anul al şaptele a domnii noastre.

Anul 1840 luna Iuli 5 zile

Noi Mihail Grigoriu Sturza Voevod. No. 110

pecetea: Noi Mihail Grigoriu Sturza Vvod: 1834, No. 406.

„utroque clarescere pulchrum"

N. C. vel logofăt procitoh

Şef secţiei din departamentul dreptăţii Ioan Pleşescul sardar

www.dacoromanica.ro

CCIII. *1841 Sept. 19.* Act de împărţală între fraţii Iancu Kogălniceanu spatar şi post. Ilie Kogălniceanu cu moşii, acarete, vii şi bani, primind fie care frate câte 48400 lei partea sa.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Document (còpie)

Gios iscălitul *spatariu Iancu Kogălniceanu,* încredinţăzu prin aciastă scrisoare ce am dat la mâna *frăţinimeu dmlui post. şi cavaleriu Ilii Kogălniceanu,* că rămăind moştenire părinţască după înzăstrarea surorilor noastre, aceste de mai gios însămnate, adică a patra parte din moşie *Matienii,* care acum este de ţinut Dorohoiului, i o casă cu locul ei în tărgul Botoşani, mahalaoa Vrăbienii un loc sterpu tij, în Botoşani în mahalaoa Murăreştilor, zăce pogoane de vie cu locul lor în podgorie Spărieţii la ţinutul Putnii, o a cince parte dintrun bătrân din moşie *Scrivulenii* şi un bătrân întreg din moşie *Brătenii,* ţinut Fălciiului, baştină strămoşască, bezu cumpărăturile făcute de mai sus numitul meu frate, i o livadă cu pomi pe moşie mănăstirească Ghermăneşti tot în ţinut Fălciiului, *la locul numit Arsurà* şi unsprezece suflete de ţigani. După ce am împărţât mai întăi întru noi drept în doâ venitul ce sau adunat şi sau socotit pără la anul 1842 April 23 i alte condee, bani rămaşi de împărţală şi niam luat fieştecare dreaptă parte sa, am stat apoi cu dmlui fratimeu post. Ilie şi în împărţire moştenirilor mai sus anume rostite şi preţăluindule după însuşi a noastre îmbe socotinţi şi bună învoire au urcat somă de 96800 lei, adică noăzăci şi şase mii optsute lei din care să cuvine driaptă parte me 48400 lei, şi socotindu spre a nu să mai răşlui averea aceasta cu împărţire, de însuşi bună voe me am hotărât şi parte me am primito în bani de la fratemeu în deplină somă arătată de 48400 lei. Deci de acum înainte şi în veci atât dmlui fratemieu post. Ilie Kogălniceanu, precum şi clironomii dsale rămân stăpâni pe toate cele cuprinsă mai sus, rămasă moştenire de la părinţii noştri, afară numai de parte din moşiile de pe neamul Luculeşti, care după învoiala bunei noastre cu sorăsa răposata Zoiţa Arbure cei zăce şi Dimitrioae, maica dmsale spatarului Costandin Dimitriu Arbure, tot aceia ce să va scoate de acum înainte avem a împărţi iarăşi între noi frăţăşte precum asămine şi tot aceia ci să va pute vreo dată lua, şi scoate de

www.dacoromanica.ro

la casa răposat nostru moş stolnic Ioan Cheşcu, din Besarabia pentru părţile de moşii Kogălniceneşti,, ce stăpâneşte în Besarabia şi dar am rugat şi pe cinstitul divan al ţării de sus ca spre tărie acestui document să să încredinţeze documentul acesta şi de către divan.

1841 Septemvrie 19 zile

iscălit Iancu Kogălniceanu spatariu

Divanul apelativ al ţării de sus

Pentru că actul acesta este supt adevărată iscălitură a dmsale spatarului Iancul Kogălniceanul, şi săvârşit cu a dmsale priimire precum însuş au mărturisit în presudstvia divanului, de aceia în urmaria cererii ce prin jalobă au făcut, să adivereşte de către divan.

iscăliţi:

Cantacuzino, Palade vornic, Grigore Codrianu spatar

director Stamati

Secţia I
No. 4618

pentru şef, Iordache Daniel medelnicer

1841 Septembre 20 zile

Copia sau cercetat de către mine
P. Casimir

Divanul apelativ

Copia aciasta cercetândusă cu orighinalul din cuvânt în cuvânt şi fiind întocmai să încredinţază de către divan spre a a să da dmsale maiorului Mihail Kogălniceanu, potrivit cererii ce prin înscris au făcut.

P. Carp. C. Negre. T. Cazimir.

Secţia III
No. 1533
1850 Martie 3 zile.

Dim. A. Corne

pecete:
prinţipatul Moldovei
divanul de apel
1849

şef Steriian

www.dacoromanica.ro

CCIV. *1842 Iunie 22.* Scrisoarea lui Ilie Kogălniceanu post. către sameşul de Fălciu C. Ioan pah. în privinţa împăcăciunei cu căpitanul Mighiul. .

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Iubite arh. Pah.

Am înţăles cele cuprinsă prin scrisoarea dumitale din 15 Iunie şi pentru că ai înduplicat *pe căpit. Ioan Mighiul* ca sămi întoarcă partea de moşie de la Gheleme îţ foarte mulţămescu, iar de a mulţămi în osăbire pe Mighiul, aceasta nu o pot face, neştiind ce voi putea isprăvi cu fraţii Gheleme, ce îmi poate rămâne o recunoştinţă şi pre cum şi în alte vremi Iam agiutat, asămine şi în viitorime la prilejuri de a să folosi mă va găsi gata. Cât de a nu rămâne în supărare cu dumlor Gheleme în aceasta nu poate ave vreo grijă, căci priimind banii de la mine şi scrisoarea ce mi va da încredinţândusă de giudecătorie, apoi va da jalubă giudecătoriei că acel proţăs pornit de către dumlui Gheleme pe viitorime mă priveşte pe mine, şi că şi jurnalul ci să va cuveni giudecătoria să mil trimată mie, el cu aceasta rămâne cu totul desfăcut. Aşa dar poftescu ca cu această rânduială sfârşăşte şi lucrarea cuvenită, care să să şi întăriască de către giudecătorie mai înainte de vacanţă, iar acei 1500 lei banii cumpărăturii cuprinşi prin contractul dat mie de către maica dumisale Gheleme şi pe urmă prin adiverinţa me arătaţi că iam primit de la Mighiul, dumneta îi vei întoarce din banii visteriei şi eu îţi voi răspunde îndată şi îţ voi rămâne şi cu îndatorie fiind a dumitale iubitori şi gata spre slujbă.

Ilie Kogălniceanu post. 1842 Iunie 22.

„Aceasta este copie de pe scrisoarea către dumlui pahar. Costachi Ioan sameşul ţinut Fălciu.

Divanul apelativ al ţării de sus.

Copiie aciasta sau posläduit cu orighinalul şi este întocmai; de aceia să adevereşte di către divan după cerire căpitanului Ioan Mighiul prin jalobă.

Dr. Drăghici. A. Mavrocordat. L. Roset.

pecetea divanului

Secţia 3. posläduit Scorpan

No. 2583

1842 Avgust 17

www.dacoromanica.ro

CCV. *1843 Dekembre 14.* Scrisoare de aşezare între Ioniţă Buzne cu răzeşii de Leuşeni pentru pământul de pe bătrânul Hărăţ, pentru care au avut judecată cu aga Ilie Kogălniceanul.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Gios iscăliţii răzăşi din moşiia Drăceni, trăitori în a stânga Prutului în *satul Leuşănii, ocolu Cotul Morii* răzăşi din bătrânul Hărăţ di Drăceni, facem ştiut prin acest înscris a nostru, cel dăm la mâna mătuşii noştri Catrina Buzne, ci este răzeşiţă în bătrânul Hărăţ pi o parte, iar pi alta în bătrânul Manciu, ci trag neamu Negrului giumătate şi Zbăneşti giumătate, fiindcă barbatul dumisale au fost răscumpărat 3 bătrâni a Miclescului de la hătmăneasa Roset, după alergări prin giudecăţi, precum docomenturile dovidesc, ce lem priimit acum di la dumneei, ca unii ce ne protimisim la ace răscumpărătură pi banii ci au dat părintelui nostru, bărbatului dumisale pentru ace răscumpărătură după înscrisul dumisale ci să lămureşte cum ari să să urmeză, cel păstrăm di la părintele nostru, şi fiind că acum *aga Ilie Kogălniceanu* ci au avut giudecată cu răzăşii pentru acel pământ acum cu nidreaptă giudecată au dipărtat pi bărbatul dumisale din stăpânire pământului. Noi astăzi am priimit de la dumlui docomentili din moşiia Drăcenii vechi şi noi după opis ce am dat supt a nostre iscălituri ca după dreptăţile ce avem să ne giudecăm noi cu Kogălniceanu, ce au răpit pământul cu nedreptate, şi scoţând noi zisul pământ dumnaei să aibă a da banii răscumpărării şi noi să stăpânim parte analoghicească numai pi banii cât au dat părintele nostru, iar celălalt pământ săl stăpânească dumneei şi urmaşii dumisale; iar cheltuelile ci vom face noi prin giudecăţi, cum şi cheltuelile ce au cheltuit bărbat dumisale să fii ştiut că nau a intra în analoghiia pământului, nici să ni întorcem unu altuia cheltuiala, ci numai drepţi banii răscumpărăturii, iar cheltuelile ci vom cheltui pentru scotire pământului baştină bătrânul Hărăţ di supt împresurări ace cheltuială ari să să arunci pi tot acel pământ şi cât o va agiunge parti pi dumneei pi dreptă parte sa apoi ace cheltuială ari dumneei să ni înapoiască şi pentru întocmai cum are să să urmezi stăpânire între noi i urmaşii noştri am dat acestu înscris

www.dacoromanica.ro

supt adivărati a noastre iscălituri la mâna dumisale mătuşii noastre.

1843 Dekevr. 14.

Ioniţă Buzne
Eu Costin Corne

CCVI. *1845 Noembre 7* (regeste). In procesul spatarului Iancu Kogălniceanu cu serdăreasa Soltana Păun pentru 501 galbeni.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Jurnalul divanului de apel (mădulari Vornic Sturza, vornic Greceanu, Gh. Beldiman, Man. Drăghici, M. Manu, Alex. Suţu, director Leca, şef A. Cerne) prin care dă hotărâre în proţăsul dintre serdăreasa Soltana Păun şi spatar Iancu Cogălniceanu şi supusul austriac Herşcu Leiba zăraf pentru bani.

Serdăriasa Soltana Păun acuză pe Ioan Kogălniceanul că ia fost luat un sinet cu nişte documenturi ca săi aducă bani 501 galbeni, 16 lei, 10 parale. Nici bani nu i sau adus, nici documenturi şi arată că poliţele ce le are iscălite de ea ar fi plastografiate pentru 501 galbeni. Cei învinuiţi atestă că poliţele sau fost iscălit de serdăreasa, dar spatarul Iancu Kogălniceanul nu mai ştie de i sau numărat sau nu banii.

Procesul se începe la 5 Febr. 1841 prin jalba serdăresei către logofeţia dreptăţii, şi ea o trimite giudecătoriei de Iaşi potrivit art. 345 din aşăzământ, o dellă de 20 file.

Judecătoria judecă pricina şi în ceia ce priveşte pricina dintre jidov şi sărdăreasa Păun, care supt jurământ arată că n'a primit de la jidov de cât 1684 lei pentru nişte vin; iar în pricina cu spatar Iancu Kogălniceanu, care a luat în numele serdăresei Păun de la jidov 400 galbeni, cu dobândă pe 3 ani = 120 galbeni = luaţi înainte aşa că Kogălniceanu n'a luat de fapt de cât 280 galbeni cum însă i s'a întors dobânda la cei 120 galbeni pe 2 ani de zile în somă de 24 galbeni, el — spatar Kogălniceanu — n'a luat de la jidov de cât 304 galbeni, nu 400 cum scrie sinetul.

Pentru garantarea acestor bani se pusese amanet venitul caselor sărdăresei.

Venind chestia la divan, el judecă pricina la 7 Noembre faţă fiind Iancul Kogălniceanul, spat. Manolachi Vasilievici vechil

www.dacoromanica.ro

serdăresei şi Iancu Livescu şi kk. aghenţia austriacă pentru jidov: Divanul secţia II judecă şi dă dreptate spatar Iancu Kogălniceanu a se despăgubi numai de 304 galbeni din lucrul amanetarisit de serdăreasa Păun.

CCVII. *1849 Ghenar 19 Iaşi* (regeste). Anaforaoa înaltului divan în pricina dintre spatar Iancu Kogălniceanu şi serdăreasa Soltana Păun pentru 304 galbeni asiguraţi în casele sale din Iaşi.

(Surete ms. LVIII, 150).

Zaraful Herş Leib s'a alcătuit cu sărdăreasa Soltana Păun ca din împrumutul de 1200 galbeni să-i plătească toati datoriile ce le are pe la diverşi, dintre care şi 400 galbeni împrumutaţi de la spatar Iancu Kogălniceanu cu sânet de la 1840 Ghenar 30, dar din care nu sau încasat decât 232 galbeni. Soltana Păun nu şi-a plătit nici dobânzile pe timp de 9 ani. Judecata hotărăşte încă din 1843 Dec. 13 „ca dumnealui spatar Iancul Kogălniceanul să se îndestuleze din amanet pus pe casele dmsale sărdăresei Soltana Păun, atât capetile de 304 galbeni cât şi a lor legiuită dobândă de la 1840 Febr. 22."

CCVIII. *1849 Decembre 20.* Diata vornicului Ilie Kogălniceanul.

„adaos la foaia sătească
No. 17 şi 18
Iaşi 14 Mai 1850

Partea judecătorească

Divanul apelativ

No. 1672

Dumlui Vornic Ilie Kogălniceanu prin jaloba ce au dat acestui divan, au făcut cerere a i se adeveri în scrisul prin care dă în veşnică stăpânire a fiului dumisale D. maiorul Mihalache Kogălniceanu părţile de moşie ce are la ţinutul Fălciiului, baştină şi cumpărătură în moşiile Scrivulenii, Brătenii şi Drăncenii viia aflătoare în podgoria Huşii lângă biserica catolicească precum şi acea de la Copou depe moşia monastirii Trei-Sfetitelor

www.dacoromanica.ro

supusă embaticului şi alte dreptăţii a dumisale anume cuprinsă prin înscrisul ce în copie aice se însamnă, în temeiul căria şi a încredinţărilor luate adeverinduse vremelnic zisul înscris să publică spre obştească ştiinţă în toată a lui cuprindere cu lămurire şi despre actul proprietăţii dumisale vornic asupra viei din podgoria Huşii că un asemenea este adeverit numai vremelnic şi că atât acei ce ar ave vreo legiuită pretenţie şi neoprită de termenul publicarisirei ce mai înainte s'ar fi urmat, într'o aceasta precum şi asupra trecerii propietăţilor acelora a nume cătră dumnealui Maiorul să le reclamarisească la Judecătoria ţinutului în termen de 6 luni.

(Diiata vornic Ilie Kogălniceanul).

Gios iscălitul vornic Ilie Kogălniceanu adeveresc că în înzestrare *a trei fiice a mele*[1]) ce am măritat întinzându-mă le-am dat zestre în bani şi lucruri peste putinţa mea, încât am căzut în grele datorii a cărora urcândusă dobânda şi puindusă şi în capete, sau suit acia datorie acum până la suma de 5000 galbenl capete, această daiorie povărătoare pentru mine mau ădus în desnădejde că voi putea plăti fără să perd prin vânzare una din bucăţile de moşie ce am la ţinut Dorohoiului şi la ţinutul Fălciiului şi găsindu-mă îndestulă neodihnă şi neliniştire pre iubitul meu fiu dumlui maior Mihalache Kogălniceanu pătrunzândusă de această scărbelnică petrecere a me mia venit în ajutor şi din dreptele ostenelile sale au plătit din datoria mia la creditorii mei suma de 2500 galbeni blanci drept acea şi eu încă aflându-mă în viaţă din puţina avere ce am în care este cuprinsă şi zestrea soţii mele am deosebit parte şi prin acest înscris al meu, dau în stăpânire prea iubitului meu fiu dumisale maiorul Mihalachi Kogălniceanu viia ce o am la Copou cu embatic pe moşia sfintei mănăstiri Trei-Sfetitele din Iaşi şi părţile de moşie ce am baştină şi cumpărături la ţinutul Fălciului în trupul moşiilor *Scrivuleni, Brăteni şi Drănceni.* După cuprinderea documenturilor vechi şi noao ce o dată cu acest înscris leam dat fiiului mieu Mihalache cu care va stăpâni arătatele părţi de moşii la ţinutul Fălciului şi viia dela Copou a-

1) *Maria* n. 1818; măritată cu Leon Iacovachi; — *Elena* n. 1819 măritată cu T. Cazimir, şi *Profira* n. 1820 măritată cu Codreanul.

www.dacoromanica.ro

tât dumlui precum şi clironomii dumisale în veci. Pe lângă aceasta îi mai dau întru a dumisale veşnică stăpânire, atât partea ce se cuvine mie din averea rămasă dela *fratemiu medelnicer Constantin Kogălniceanu*[1]) şi care se găseşte în stăpâninirea dumisale spătariu Mihăiţă Danu, a surorilor dumisale Catinca şi Zoiţa ca fii cleronomi a cumnatii noastre Safta născută Scorţăscu făcuţi *cu al doile barbat spătarul Enachi Danu*, în care avere se cuprinde 3 bătrâni din moşiia *Dinţăni* tot dela tinutul Fălciiului. O dughiană în Iaşi, Ţigani şi giuvaeruri pentru care avere este pornit proces de mine dinpreună cu *fratemiu dumlui spataru Iancu Kogălniceanul*[2]) şi care stă încă în judecătoria ţinutului Iaşi secţia I urmând de acum înaintirea acestui proces la mai înaltele înstanţii a se face de cătră fratimiu spătar Iancu şi fiul meu maior Mihalache ca pentru un lucru drept al său după documenturile păstrate de mine şi pe care acum leam dat Dumisale spre înaintirea procesului, asemenea trecu fiiului meu Mihalache şi jumătate din partea ce se cuvine mie din averea *moşului meu răposatului Constantin Dumitrie Arbore*[3]) după învoelile săvârşite între maica sa Zoiţa Dumitroaia Arbore şi între varăsa buna mea *Ruxandra Bantăşoaia* şi în urmă înoite şi de cătră însuşi moşul meu *răposatul spătar Arbore* pentru care am şi dat jalba judecătorii de Botoşani din preună cu fratemiu dumlui spatariu Iancu Kogălniceanu că dacă nu se va găsi diata rămasă dela pomenitul moş Arbore prin care să se arate că ne deosebeşti şi ne lasă din averea sa potrivit pretenţiilor noastre, să se pornească procesul cuvenit cu clironomii săi de la acea instanţă. Aşadar de acum este înputernicit fiul meu dumlui Maiorul Mihalache ca şi această pricină să o înainteze înşuşi şi sau prin învoială cu clironomii

---

1) Med. Costandin Kogălniceanu a fost căsătorit cu Safta Scorţăscu ; care s'a remăritat apoi cu spatar Enachi Danu, şi a avut trei copii : *Catrina, Zoiţa*, şi *Mihăiţă Danu.*

2) Ion Kogălniceanu căsătorit cu Zmaranda Paul Bantaş a avut zece copii: *Costantin, Safta, Maria, Eufrosina, Ilie* (n. 1787) *Iancul spatar, Alexandru, Catinca, Necutai şi Soltana.*

3) *Dimitrie Arbore* căsătorit cu Zoiţa, a avut doi feciori : pe *Arhire* Arbore şi pe *Costantin* Arbure. Arhire Arbure a ţinut în căstorie pe Rusanda Bantaş, a cărui soră a fost ţinut-o în căsătorie Cost. Kogălniceanul. bunul lui Ilie Kogălniceanul.

www.dacoromanica.ro

Arbore sau prin giudecată câştigând din aceiace va câştiga partea me pe giumătate va trage în al său folos şi proprietatea precum zicu mai sus şi pe giumătate se va da mie sau neaflândumă eu în viaţă să va *da fiului meu comis Alecu Kogălniceanu* [1]) aşijderea îi mai dau fiului meu maiorului Mihalachi pe giumătate din partea ce mi se cuvine mie din părţile de moşie Kogălniceneşti din Basarabia ce cu rea credinţă leau tras în a sa stăpânire moşul meu stolnicul *Iancu Keşku* şi pentru care de către fratemeu d. spatarul *Iancu Kogălniceanu* sau început proţes şi l-au şi căştigat de la cea întăi instanţie după documenturile ce sânt la frate meu, urmează că de acum din partea me să se înainteze şi această dreaptă pretenţie de către fiiul meu *d. maiorul Mihalache* şi sau prin învoială cu clironomul fiul dsale stolnic *Keşcu* sau prin giudecată să o sfârşească şi din aceia ce va câştiga scăzândusă cheltuelile ce va face din prisos precum arăt şi mai sus partea me pe giumătate va trage în al său folos şi proprietà, iar pe giumătate se va da mie şi neaflândumă eu în viaţă se va da fiului meu Alecu.

Pe lângă toate aceste cuprinse mai sus fiul meu *Mihalache* după moartea me va trage şi va lua tot în a dumisale veşnică stăpânire şi via ce am în *podgoria Huşii lângă biserica Catolicească* primind atuncea şi documenturile ce am pe acea vie iar apoi ceelaltă avere ce mai am nemişcătoare şi mişcătoare şi ceia ce voi mai câştiga şi chiar din pretenţiile arătate mai sus precum şi pojijia caselor locuinţei mele rămân după moartea me parte prea iubitului meu fiu Dumisale vornic *Alecu* Kogălniceanu cu îndatorire ca şi însuşi să plătiască datoria me ce se va găsi la moartea me neplătită încă de mine şi să cheltuiască şi cu îngroparea me, precum se cuvine mii păcătos spre a câştiga iertarea norodului dând şi vro câteva sărindare la unele din bisericile din *Iaşi* şi la mânăst. sf. Neculai de pe moşia Păpăuţii de lângă Botoşani şi la biserica prea cuvioasei sf. Paraschiva din Botoşani *unde sunt îngropaţi bunii mei şi părintele meu,* precum şi biserica de pe moşia *Mateeşenii* de la ţinut. *Dorohoiu ce este făcută de mine* şi de la biserica din satul Râpele ţinut. Fălciului unde sunt părţile de moşie ce leam dat fiului meu *Mihalache.*

---

5) Alexandru Ilie Kogălniceanu era comis în 1849.

www.dacoromanica.ro

Tot fiul meu Alecul va cheltui şi cu grijele sufletului meu cuvenite până în 7 ani şi atunce şi cu dizgroparea me cerşută de obiceiul pravoslavnic şi spre a se urma aceste însemnate pentru îngroparea me şi grijăle sufletului şi desgroparea rămăşiturilor mele de către fiul meu Alecu îndatoresc şi pe fiul meu Mihalache ca pe un frate mai mare să fie cu îngrijâre şi la vremea aceia să însemne să sfătuiască să-l înlesnească pe fratele său Alecu de a le săvârşi potrivit voinţei mele şi am iscălit cu însuşi mâna me.

Iaşii 1840 Decemv. 20 zile.

Ilie Kogălniceanu vornic

Divanul Apelativ

Pentru că iscălitura de supt actul de faţă este adevărată a Dumisale boeriului vornic Ilie Kogălniceanu se adivereşte de către divan vremelnic în urmarea cererei ce prin înscris au făcut Dumlui vornic. şi a încredinţărilor date.

(Iscăliţi) Răducanu Roset, Petrachi Carp.
Panaite Cazamir. (l. p.)

Secţia a 3-a No. 1246. 1850 Februarie 21 zile.

CCIX. *1850 Mai 4.* Răspunsul spatarului Iancu Kogălniceanu în pricina prăbuşirei unei şuri a lui Vasile Stanciul şi cere despăgubiri de la spatar C. Arbure.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu Bucureşti).

Către cinstita isprăvnicia ţinutului Botoşani.

Spatariul *Iancul Kogălniceanul,* vechilul din parte dumsale ostavnoi de glotă, dmlui căpitan leitenant Simion Emanoilovici *Arbure* supus rosienesc nepot şi clironom răpousatului spatar *Costantin Arbure.* răspunsu

Asupra adresului acei cinstitii isprăvnicii, din 17 a trecutei luni April cu No. 3409 din partea încredinţătorului mieu mai sus numit, cu toată cinstea răspund că jaluba lui Vasile Stanciul de aice din Botoşani este cu totul minciunoasă şi neadevărată căci nici un feliu de stricăciune la casile lui ce sântu

www.dacoromanica.ro

închiriete de cătră răpousat spatar Arbure, moşul încredinţătoriului meu nu să va dovedi că sau făcut, pentru că de faţă sântu casăle cu toate ale lor, ba încă astă iarnă din pricina greutăţii omătului ce au fostu, slaba lui şură au fost picat pe trăsurile noastre, căci i sau rupt căpriorii şi după rugăminţele lui sau adus căpriorii trebuincioşi, 30 leaţuri cum şi 40 prăştini de la Saucenița şi meşteri dulgheri şi cu cheltuiala noastră i sau rădicat acoperemântul, când după contractul încheiat pentru numita casă, fiind că această cădere a şurii nu este pricinuită din nepurtare de grijă a noastră, ce numai din greutatea ernii au fost; era dator dar ca el însuşi Stanciul a cheltui şi a o face la loc, dar el însuşi sau rugat mie ca să să facă această tocmire de cătră noi, în locul a 16 furci de stejar, ce prin contract îi sânt făgăduite a i se da, şi nu leau cerut păr astă iarnă, şi aceste osăbit de podeala ce sau făcut tot de cătră noi la grajdiu, iar pentru opt galbeni cusurui cel mai ceri din chiria casălor supt cuvânt că nau luoat păr acum, îndată ce va priimi formalnic giurământ că mi iau primit de la răpousatul i să vor plăti de cătră încredinţătoriul mieu, pentru că prin contractul lui ce au avut cu răposatul să cuprinde că pe fieşte care an săşi priimească banii înainte, iar el acum arată că au primit din anul al 2-a numai 22 de galbeni; apoi după fire lui ce nătângă nu să poate crede că el să fi lasat în pace pe răposat şi să nuşi fi priimit deplin 30 de galbeni, pentru aceia trebue să giure şi apoi i să vor plăti; iară cât pentru deşărtarea casălor lui, fiind că vadeaoa de doi ani sau împlinit abia în ziua de Paşti, adecă la April 23 anul curgătoriu din pricina cumplitei vremi ce au fostu, care este opşteşte ştiut, i a sfintelor sărbători, şi a boalei încredinţătorului meu, nu niam putut pără acum găsi alte case spre a ne strămuta; dar acum neam alcătuit cu dumnealui boeriul hatman Anastasachi Başotă şi au luoat casăle dumisale din Botoşani, unde vroim a ne strămuta, însă fiind că cere trebuinţa de a să griji şi a vărui pomenitele casă a boeriului Başotă, pără ce nu să vor pregăti aceste casă, nu putem deşarta casăle lui Stanciu, ci pe câtă vreme vom şide întrânsele (care nu poate fi zăbavnic) îi vom plăti chirie după analoghiia tocmelii ce au avut cu răposatul, pentru care şi rogu pe cinstita isprăvnicie ca să i să facă cunoscut numitului, ca să

www.dacoromanica.ro

nu ne mai supere peste toată cuviința, că nu am șăzut în casăle sale ca la han, ci au primit de la noi chirie îndestulă, câte 30 de galbeni pe an pe căsuțele aceste a lui.

CCX. *1850 Noembre 1.* Inscriș ce dă căpitan Ion Mighiul maiorului M. Kogălniceanu pentru 17 fălci pământ, cumpărat de la stol. V. Glodeanu în cotul Ghermănești.
(Arhiva M. I. Kogălniceanu, București).

Prin acest înscris ce îl dau dumisale maiorului Mihail Kogălniceanu, fac cunoscut că dmlui priimindusă cu suma de 140 galbeni [ce dmlui era datoriu ami răspunde mie și ginerilui meu Hristachi Bourianu pentru 17 și 1/2 stânjeni pământ din moșie *Scrivuleni* și acareturi din satul *Râpile* ce prin zapis tot cu veliatul de astăzi iam vândut dmsale de veci] săi răspundă dsale stolnicului Vasile Glodianu în socotiala prețului cu care și acest din urmă miau vândut mie partea sa de moșie din cotul Ghermăneștii, aciastă sumă să va socoti drept plată pentru 17 fălci și giumătate, pentru care bani eu nu am a fi traș la nici o părtășire privind aciasta pe dmlui Kogălniceanul de vreme ce pentru aceste 17 1/2 fălci și plata lor am vândut și eu dmsale acareturile și stânjănii mai sus pomeniți. Iar dacă la alegere ce urmează a să face a părții de moșie vânduți peste 17 1/2 fălci pentru acel prisos, sânt eu dator a plăti câte 8 galbeni de falce, pe care bani îi voi răspunde dmsale stolnicului Glodianul, la dări cu stăpânire formală a pomenitei părți.

1850 Noembre 1

Ion Mighiul

CCXI. *1851 Mart 30 Iași* (regeste). Divanul apelativ al Moldovei vinde la mezat casele sărdăroaei Soltana Păun către Enache Leca cu 646 galbeni spre îndestularea spatarului Iancu Kogălniceanu.
(Surete ms. LVIII. 141).

Vornicia de aprozi prin raportul cu No. 2174 din 12 April anul curent 1849, mijlocind către acest divan ca spre îndestulare dmsale *spatar Ilie Kogălniceanu* cu soma de 304 galbeni capete și a lor dobândă de la 22 Fevruare 1840, ce are a lua de la dumneaei sărdăreasa Soltana Păun, după hotărâria dată

www.dacoromanica.ro

şi *înalt* întărită în pricina dintre dlor spatar Iancu Kogălniceanu cu dumneaei sărdăreasa Păun, să să vânză de veci prin mezat *casăle cu locul lor ce dumneaei Sărdăreasa are aici în capitală în uliţa Teatrului vechiu peste drum de casăle răpousatului boer logofăt Alecu Ghica.*

....Preţul cel mai folositor la dat dmnului Enachi Leca soma de 646 galbeni blanci.

(Jurnalul divanului apelativ al Moldovei, Surete ms. LVIII, 141).

CCXII. *1851 Sept. 5 Iaşi.* Alcătuire între M. Kogălniceanu şi doamnele Balş şi Vlădoianu pentru apărarea intereselor de procese.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Alcătuire

între DDlor cucoanele Eufrosina Balş şi Ecaterina Vlădoianu născută Ghica şi între *Dlui Mihail Kogălniceanu.*

1). DDlor cucoanele rânduescŭ pre D. Kogălniceanu de împuternicit a DDsale în proţesul ce au pentru dobândirea părţii ce li se cuvine din avere răposatei DDsale maice logofeteasa Ecaterina Ghica.

2). Dlui Kogălniceanu se îndatoreşte a apăra acest proces cu toată râvna, activitatea şi cinstea şi a nu să dipărta din această însărcinare până când pricina nu se va precurma prin această înaltă hotărâre.

3. Pentru ostinelile dmsale Kogălniceanu DDlor cucoanele îi vor plăti *zece la sută* din avere ce DDlor vor dobândi prin desăvârşita hotărâre ğudecătorească şi aducere în împlinire fie prin îovoială, iar la întâmplare când învoiala sar săvârşi înainte ca să urmeze hotărârea a vre unii instanţii atunce dmlui va primi numai *cinci la sută.* Şi întrun cas şi întraltul D. Kogălniceanu, îşi va primi remuneraţia tot odată cu primire averii sus numite de către DDlor cucoanele asăminea când DDlor cucoanele fără pricină binecuvântată iar retrage însărcinarea sa.

4). La întâmplare când aceea ce nu se aşteaptă procesul sar perde, Dlui Kogălniceanu îşi mărgineşte răsplătire a ostenelilor şi cheltuelilor sale în soma de 500 adecă cinci sute galbini, cari i se vor răspunde de DDlor Cucoanele, doă sute la 1 Octomvre viitor şi trei sute când pricina va trece în cer-

www.dacoromanica.ro

cetarea divanului de apel, ear când pricina se va căştiga, atunce aceşti 500 galbini se vor scădea din soma zăčuelii.

5). D. Kogălniceanu nu este volnic a se învoi cu partea protivnică fără o înadins şi deosăbită împuternicire din partea cucoanelor de a săvârşi o asămine învoiulă.

6). Dlui Kogălniceanu este răspunzător pentru orice stinghereală sau pagubă sar face procesului din vina Dsale.

Pentru care spre aşi avea toată putere sa această alcătuire, care potrivit aşăzământului pentru advocaţi se priveşte *ca vecsel*, sau făcut doao asămine înscrisuri iscălite de îmbe părţile.

Catherine Vladoyano née Ghika.

Eufrosine Balsche née Ghika.

5 Septemvrie 1851. M. Kogălniceanu.
Iaşii

CCXIII. *1851 Noembri 16.* Adresa lui M. Kogălniceanu dată post. Iordachi Grigoriu pentru scăderea dejmei.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Cinstit dumisali postelnicului Iordachi Grigoriu

Lămurire ce dv. prin înscrisul din 18 Octomvrie contenit mijloceşti a vi să împărtăşi pentru preţurile cu cari sau chibzuit scădere dejmii unui lăcuitor, fiind publicate spre obştiască ştiinţă, prin buletinul No. 37. veţi bine voi a vă confirma din acel buletin de regularisire făcută în acest caz.

Kogălniceanu

Secţia III-a
No. 24853
1851 Noemvrie 16

Şeful secţiei
Papafil căminar

Adresa :
Cinstit dumisali postelnicului Iordachi Grigoriu
No. 24853

---

www.dacoromanica.ro

CCXIV. *1852 Febr. 25.* Practicaoa judecătoriei de Fălciu pentru imaşul unei moşii de pe Scrivuleni a polcovnicului Anastasă Chitic.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Di pi practicaoa încheiată de această giudecătorie a ţinut Fălciului la 25 a curentei mărginitoare pretenţii dumisale reclamant dumlui polc. *Anastasă Chiticu* pentru imaşul unii mori di pi moşie *Scrivulenii,* scoţindui întocmai copie întărită pe formă, însoţit pe lângă aceasta să comunică Dmv., spre îndestulare cererii făcute prin petiţia dată la 6 Oct. anul trecut 1851, iar de primire veţi bine voi a slobozi adiverinţa.

Mălinescu

N. 664 — D. D. Zagură

1852 Fevr. 25 — stolonacealnic Alecsandri

CCXV. *1852 Oct. 20.* Ţidula lui Mihail Kogălniceanul că a primit banii de pe partea din Ghermăneşti vândută Căpit. Ioan Mighiul.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Prin aciasta fac cunoscut că rămăşiţa banilor ce dumlui căpitanul Ioan Mighiu avea ami răspunde pentru partea din Ghermăneşti a dumisale stolnicul Vasile Glodeanu ce am trecuto dumisale iam primit deplin şi dar aceasta va sluji dumisale de cvitanţie desăvârşită până la închiere actului de alcătuire a dumisale ce este la mine şi care şi rămâne exoflisit.

20 Oct. 1852

M. Kogălniceanu

CCXVI. *1852 Oct. 23, Iaşi,* Hrisovul lui Gr. Ghica Vodă pentru deschiderea unei fabrici de postav a colonelului Mih. Kogălniceanu.

(Arhiva M. I. Kogălniceanul, Bucureşti).

Noi Grigorie Alecsandru Ghica Vv. cu mila lui Dumnezeu Domnu ţării Moldavii.

Luând în primire jaloba ce au dat domniei noastre dumnealui colonelul Mihail Kogălniceanu la 3 Septembrie anul curgător 1852, spre a i să încuviinţa un privilegiu pentru înfiinţare

www.dacoromanica.ro

în Moldova a unei fabrice de postavu ; — având în vedere anaforaoa sfatului nostru administrativu din anul acesta suptu No. 3042, prin care ne aduce la cunoştinţă că asămene propunere a dumisali colonelului privitoare la propăşire industrii naţionale, merită de a fi încurajată de ocârmuire.

Domnie noastră potrivit art. . . . din organicescul regulamentu ţintitoru la ocrotire comerţului şi a industrii şi potrivit urmării păzâte şi în alte asămine cazuri, încuviinţămu cerire dumisale colonelului Mihail Kogălniceanu, şi io sfinţim prin acestu domnesc al nostru hrisov şi dar hotărăm : *întăiu* un privilegiu de *doisprezece ani* pentru înfiinţare unei fabrice de postavu, să dă dumisali colonelului Mihail Kogălniceanu şi urmaşilor săi. *Al doile* terminul acesta se va socoti din zioa înfiinţării fabricei cu toate uneltele iei, şi pornire lucrării postavului, iar pentru pregătire *fabricei* i să dă unu termin de *doi ani*, începătoriu din zioa dării *acestui* privilegiu. — *al triile* în terminile cuprinsă mai sus nimine nu va fi slobod a deschide în *prinţipat* fabrică de postavu. — *al patrule*, acest privilegiu nu va putè mărgini nici cum şi nici întrun chip întroducere în ţară a postavului străin, — *al cincile*. Acestu privilegiu de la sâne va fi anulat pin neînfiinţare *fabricei* şi nefabricare postavului, în termenele cuprinse la art. 2 de mai sus, Dumnealui logofătul trebilor din lăuntru este însărcinat cu aducere întru înplinire a *acestui al nostru domnesc hrisov.*

Scrisusau în *anul* de la mântuire *una mie optu sute cinci zăci şi doi*, luna Octomvrie în *doă zăci şi trei*, a *domniei noastre anul al IV.*

Noi Grigore Ghica Voevoda.

Pecete mare domnească : Noi Grigorii Alecsandru Ghica Vv. cu mila lui Dumnezeu domn ţării Moldaviei.

No. 154.

vel logofăt

Departamentul trebilor din lăuntru
Secsia 3-a
No. 19892

Şeful Secsiei
Alecu Culici pah.

---

www.dacoromanica.ro

CCXVII *după 1854.* Intimpinarea comisiei epitropiceşti a casei răposatului Scarlat Donici agă la cererea cneazului M. Cantacuzino, soţul Elizei Donici.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti.

La anul 1844 săvârşindusă din viaţă aga Scarlat Donici, a fost purure trăitor în Moldova şi rămăind după el *cinci* copii nevrâsnici, locurile competinte a ţării întinsăsă de îndată măsurile cuvenite întru asigurare averii prin pecetluire lucrurilor aflătoare la moşia *Fereştii*, unde mortul avuse statornica lui locuinţă. Dar consulatul împărătesc a Rossiei de a cărui protecţie atârna de la un timp răposatul Donici, găsind de cuviinţă a păstra zisa protecţie şi asupra urmaşilor lui, prin onorabile adrese cătră supt iscăliţii, ecsprimătoare deosebitei încrederi de care ele să motivau neau învitat pe cel întăi *ca frate cu mortul*, iar pe cel de al doile ca de o familie ca să priimim îngrijare orfanilor şi a averii subt povăţuire consulatului, singurul epitrop după legi a orfanilor de peste hotarăle Rossiei. Această însărcinare bazată pe de o parte pe încredere, iar pe de altă parte pe sentimentul de binefacere, fără îndoială nu au putut să producă de cât rezultaturi mulţămitoare, căci toate lucrările subt iscăliţilor neîntrerupt eczaminate şi cu mulţămiri aprobate de onor. consulat în curs de noă ani slujesc de o vederată dovadă precum spre eczemplu a) că la toate cazurile mai grele, sau ecspus împregiurările şi sau urmat după dezlegări cuprinsă în o întinsă corespondenţă înfiinţătoare de mai multe delle, b) că sămile anuale de priimiri şi daturi băneşti sprijinite de dovezi legale, au fost regulat de la 1844 şi pănă la 1853, în tot anul cercetate şi îmbunătăţite şi c) că şi în anii 1853 şi 1854 după ce unele din moştenitoare să însoţise cu fii de boeri pământeni sau închipuit şi sau pus în lucrare împărţire averii nemişcătoare şi mişcătoare afară de socotelile băneşti cu deplină încuviinţare fostului vice prezident contele Splen şi mulţămiri moştenitorilor arătaţi prin acte.

Dar la 1854 când trebuiau înfăţoşate sămile anului 1853 onorabilului consulat ne mai funcţionând în ţară, noi nu am avut nici o povăţuire la cine să dăm sămi în lipsa, care au urmat până la anul 1854, iar moştenitorii ce erau în dritul neapăratei dispoziţii arătând plecare de a să socoti cu subt iscăliţii

www.dacoromanica.ro

pentru casnic noi am rămas încredinţaţi că însărcinarea noastră nu poate avea de cât un sfârşit de bună înţălegere.

Acum însă ce mai mică din moştenitoare, *Eliza* Donici, care nu este încă nici în vrâstă legiuită, însoţindusă în acest an cu *cneazul Mihail Cantacuzino vieţuitor statornic în Moldova* au reclamat prin împuternicitul său soţ cu formală vichilime, întărită de consulat, ca să i să trădei avere prin mijlocire consulatului, aciasta au'motivat adresa onor. consulat din 17 April No. 869 prin care ne îndatorează a înfăţoşa sămile şi a teslimà toată avere mişcătoare şi nemişcătoare privitoare pe toţi moştenitorii fără ca să urmere din parte celorlalţi vreo cerire. După împrejurare lipsăi din ţară a unuia din subt iscăliţii neputândusă pune de îndată în lucrare cererea onor. consulat ni sau repetat o asemine prin adresele din 10 şi 17 Iunie supt N. N. 1248 şi 1333, dar tot o dată sau şi mijlocit către guvernul local arestuirea noastră în oraş precum se vede din împărtăşire către poliţie din 17 Iunie supt No. 1334. Neaşteptaţi la asăminea aspră şi nemeritată măsură neam grăbit în termen de 24 ceasuri ce ne era prescris a înfăţoşa toate sămile sprijinite de dovezi (de la anul 1853 şi înainte) acele sămi sau cercetat de către amploiatul onor. consulat domnul Ebergard în fiinţa cneazului Mihail Cantacuzino, şi a unei feţe particulare, dar ce rezultat au produs ace cercetare nu avem pănă astăzi nici o împărtăşire. Prin adresele din 19 şi 22 Iune supt N. N. 1352 şi 1368 Onor. consulat neau cerut toate actele şi documentele păstrate de epitropie, precum în deosebi şi acele atingătoare de avere cneghinei Elisăi Cantacuzino născută Donici, care acturi pe lângă raporturile din 23 Iunie şi 9 Iulie sau şi înfăţoşat împreună cu întreaga casă păstrătoare tuturor documenturilor casăi, şi astăzi se află în consulat. După aceasta onor. consulat repetând mijlocire arestuirii noastre în oraş, au cerut de la ocărmuirea locală secfestrare averilor noastre pentru deficituri ce ar fi rezultat din sămi, fără însă ca să se lămurească ţifra acelor deficite, sau pretenţia ce o face cneazul Cantacuzino ca vechil nevrăsnicii sale soţii, pentru ca să putem şi noi cunoaşte adevăratul motiv unor asemene măsuri, şi să avem voe măcar a ne pute ecspune îndreptările noastre, unde să cuvine. Asteptarea noastră pănă astăzi este zădarnică, iară noi în poziţia ce mai umilitoare nu ne putem dumeri cum acele sămi care au fostu

www.dacoromanica.ro

îmbunătăţite regulat în timp de noă ani fără ce mai mică observaţie şi a căror mod prin urmare au fost priimite, tot astăzi şi regulate deficituri, când regula păzită de la început în conformitate cu legile locale, nu au fost schimbate până în sfârşit şi toate veniturile moşiilor sânt încuscrate şi trecute în sămi, iar capitalurile băneşti slobozite orfanilor şi acele ce au mai ramas la datornicii casăi, a cărora sineturi sau înfăţoşat la consulat fără a ne slobozi adiverinţă nu să pot socoti de deficituri. De aceia cu ecspunerea împrejurărilor de mai sus pre plecat ne rugăm.

CCXVIII. *1853 Mart 3.* Chizăşie ce dă Zeilic Elkune, jidov din Neamţ lui M. Kogălniceanu pentru fratele său Avraam Reişăr, în chestia fabricei de postav.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Chizăşie

Supt iscălitul evreeşti Zeilik sin Elkune din târg Neamţului închizăşluesc dumisale boeriului cuconu Mihail Kogălniceanul, că după contract ci au închiet fratili mieu Avram Reişăr, cu dumlui de ai strângi bani trebuitori, la fabrica de postav, că va fi următor întocmai după condiţăile contractului sânt eu răspunzătoriu cu avere me nemişcătoare ce o am în târgu Neamţului, dugheana *din uliţa prundului,* precum şi cu ace mişcătoare, ce să va găsi la mine, fără a mă pute apăsa cu vreo protecţăe străină, pentru cari spre aşi avè temeiu am rugat pe cinstita poliţie de lam întărit.

1853 Mart 3 zile.

iscălit evreeşti

Zeilik sin Elkune

Poliţie târgului Neamţu

Chizăşiia de faţă fiind supt adevărata iscălitură de doă ori a jidovului Zeilik sin Elkune, precum însuşi în presudstvie poliţiei viind au mărturisit, apoi pe temeiul cererii ci verbal au făcut să încredinţază potrivit formilor.

1853 Mart 3

I. Semaca sardar No. 121

Secretar Bujor

pecete: Prinţipatul Moldovei

poliţia târgul Neamţului 1852.

---

www.dacoromanica.ro

CCXIX. *1853 Mart 10.* Contract pentru fabricarea a 650000 cărămizi pentru fabrica de postav a lui M. Kogălniceanu, la Neamţ.

(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

Contract

Prin care să face ştiut că mam alcătuit cu dumlui boeriul Mihail Kogălniceanu ai face 650000 cărămidă de zid după pruba cărămizăi spitalului din târgul Neamţului, cu preţu de 15 lei miia şi să îm mai dei o dimerlie făină de popuşoi, una ocă brânză de oi la fie care mie şi care cărămidă am a o face în luncă lângă Dristă cu oameni mei, cu aceasta însă dejmă nam a da, lemne are ami da d. boeriu la arsu cărămizile, adică la fie care zăce mii un stânjăn şi eu am a da toată cărămida gata la horn, în iastă vară, bani am ai preimi în patru vadele, iară acum, înainte am priimit 1565 lei cari spre întocmai am iscălit; am rugat şi pe poliţie de au întărit.

Baroh săn Iosăf Grosu (şi în jidoveşte).
Baroh săn Iosăf Grosu (şi în jidoveşti).

Poliţia târgului Neamţu

Contractul de faţă, fiind supt adivărata iscălitură de 2 ori a jidovului Buruh săn Iosup Grosu, precum însuşi în presudstvie poliţiei viind au mărturisit, să încredinţază potrivit cererii ce verbal au făcut.

I. Semaca sardar — pecetea poliţiei
Secretar Bujor

No. 133
1853 Mart 10

„pe lângă 1565 lei am mai primit încă 1685 lei
1853 Mart 10
Baroh sin Iosup Grosu (şi în jidoveşte.

CCXX. *1854 Ghenar 20.* Apelul Col. M. Kogălniceanu în procesul cu Nastasă Chitic pentru pământ.
(Arhiva M. I. Kogălniceanu, Bucureşti).

„Astăzi în doă zăci Ghenar anul una mie opt sute cinci zăci şi patru sau primit în canţeleria divanului apelativ jalbă

www.dacoromanica.ro

de apelatu însoţită cu copie de jurnal de la d. *colonel Mihail Kogălniceanul* în pricina cu Nastasă Chitic pentru pământ şi cari inregistrândusă supt No. 224, sau dat aceasta.

D. Agarici

registrator V. Gh. Pădure

CCXXI. *1856 Iunii 3.* Termen de judecată între Col. M. Kogălniceanu şi polcovnic Alex. Buzne pentru Odobeşti şi Fălfăeşti.

(Bul. ofic. No. 45 din 1856 Iuni 3; anul XXIV).

Comandatu judecătorii ţinutului Fălciu.

No. 403. Judecătoria în urmarea cererii ce dumlui *colonelul Mihail Kogălniceanu* prin a sa închiere din 23 ale trecutei luni Maiu recomandând pe iscălitul candidatul ei a stâlpi cu pietre hotară părţile de moşie ce dumlui Kogălniceanu ar avea în moşia *Râpili sau Scrivulenii, Brătenii, Drăncenii, Dinţănii şi Orţăştii,* regulânduse termen şi anume la 7 a curgătoarei luni Iunie, să publică acest termen spre ştiinţă atât a dumisale colonelului Mihail Kogălniceanu, cât şi a răzăşilor sănpartaşi în acele moşii, ca atunci să se afle la starea locului cu documentele ce vor fi având atingătoare de acest obiect spre înaintirea recomandatei lucrări.

No. 410. Aducerea întru împlinire a domnescului hrisov precurmătoriu procesului ce au urmat între *răposatul acum spatar Costantin Arbore* al cărui clironom au rămas singur dumlui colonelul Mihail Kogălniceanu i fratele său, leitenantul *Simion Arbore* cu *polcovnicul Alexandru Buzne* pentru pământ din moşia *Odobeşti şi Fălfăeştii,* de către judecătorie fiind recomandată iscălitului candidat, sau regulat termen pentru desăvârşirea unii asemene lucrări şi anume la 7 a viitoarei luni Iunie, drept care să publică acest termen spre ştiinţa tuturor figurantelor feţă, atunce negreşit să se afle la faţa locului cu documentele atingătoare de acest obiect spre înaintirea recomandatei lucrări, căci la din contra o asemenea pe temeiul Art. 252, prescris la faţa 254 din volumul colecţiei să va desăvârşi numai în fiinţa părţii stăruitoare.

Buzdugan sărdar.

---

www.dacoromanica.ro

Din actele Dăneştilor (Vaslui)

CCXXII. *7199 Iune 8 (1691)*, regeste. Ion Racoviță pah. împarte Dăneştii pe 4 bătrâni.

...„Şau arătat Gheorghe sin Lupului Fliondor un izvod din veleat 7199 Iunie 8, făcut de megieşi din porunca dmsale lui Ioan Răcoviță ftori paharnic, scriindu cum că din porunca lui au fostu făcut socoteală pe satul Dăneştii şau aflat că îmblă în 4 bătrâni anume *Golăe* şi *Albotoae* şi *Costin* şi *Bosuioc*, şi bătrânul lui Costin spătărel scrie la acel izvod car fi aflat precum car fi avut 4 feciori, anume *Ionaşco Perşea* şi *Mihalce* şi *Vasile* şi *Grozava Flindoroae*, şi partea lui Costin spătărel ar fi o sută de pământuri şi să împarte pe 4 frați, câte 25 de pământuri pe frate, şi partea Grozavei Fliondoroaei şi a lui Vasile sin lui Costin spătărel scrie la acel izvod a lui Ion Răcoviță paharnic, car fi ținut partea acestor doi frați tot acel Fliondor ginerele lui Costin spătărelul, iar pe alt fecior ce lau chemat Mihalcea lar fi ținut Grigoraş sin ei, iar partea altuia fecior, ce lau chemat Ionaşco Perşe scrie la acel izvod, că au avut 6 feciori, anume *Grozava* şi *Mierla* şi *Alexandra*, şi *Vasilca* şi *Catrina* şi *Dumitraşco Perşea*, şi pe acel izvod a lui Ioan Răcoviță paharnic, ținând Gheorghe sin Lupul Fliondor doao părți 50 pământuri, partea moaşei sale a Grozavei Flondoroaei şi partea lui Vasile brat Grozavei".

(Din hrisovul lui Gr. Ghica Vodă din 7249 Oct. 27, vezi mai jos supt an).

Obs. După această împărțală a Dăneştilor făcută de Ioan Răcoviță paharnicul, reiese că Costin a avut încă 3 frați: pe *Golăe*, pe *Albotă*, şi pe *Bosuioc*; şi cum se zice că Costin spătărelul a fost ficiorul lui *Nicoară Golăe*, şi a mai avut o soră pe Maria, reiese că Dăneştii jumătate din sus în secl. XVII au îmblat pe 4 bătrâni: *Golăe*, *Albotoae*, *Costin* şi *Bosuioc*; cât de Maria ea nu se pomeneşte a fi avut un bătrân. Deci

Golăe Nicoară (1600)

Golăe, Albotoae, Costin spătărel, Bosuioc, Maria

Pe toți aceştia i-a cumpărat Costin spătărel, căci zapisele de mai apoi (secl. XVIII) nu cunosc de cât pe Costin ca părintele celor patru bătrâni ai Dăneştilor din sec. XVIII: *Ionaşco Perşe*, *Mihalce*, *Vasile* şi *Grozava Fliondoroae*.

www.dacoromanica.ro

CCXXIII. *7223 Iunie 4 (1715)*, regeste. Lui Stefan Milescu sardar i se răscumpără părţile sale din Dăneşti, de către T. Perşea.

...„apoi *Dumitraşco Perşea*, feciorul lui Ionaşco Perşea împreună cu trei surori a lui anume *Mierla* i *Alexandra* şi *Catrina* au vândut părţile lor la un *Postolache spatar*, care rămăind la *fiul său Ştefan Milescul sardar* de la Maria soţia lui la *anii 7223 Iune 4* au răcumpărat acele părţi Toader Perşea, feciorul lui Dumitraşco Perşea, feciorul lui Ionaşco Perşea, după cum arată scrisoarea ei arătând că zapisul cel de vânzare de la Dumitraşco Perşea şi de la surorile lui nefiindui la îndămână nu lau dat, dar ivindusă la mâna altora să nu să crează".

Din anaforaoa veliţilor boeri Andronachi Donici şi Balş vel logofăt din 1817 Iunie 12 (Surete ms. I, 157).

CCXIV. *7230 Iune 22 (1722) Iaşi*, regeste. Pentru Dăneşti.

...„asupra cărei răscumpărături este şi o carte de întăritură *din 7230 Iunie 22* de la domnul Mihail Răcoviţ Voevod."

Din anaforaua marilor boeri din 1817 Iunie 12 (Surete ms. I, 157).

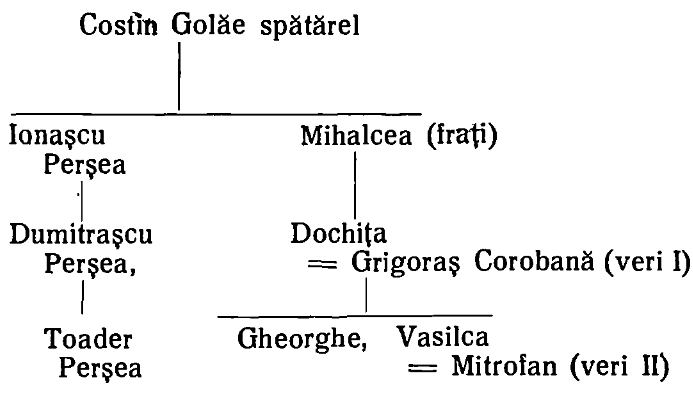
CCXXV. *7231 (1723) regeste.* Toader Perşea cumpără 25 pământuri de la Mitrofan în Dăneşti tot bătrânul Mihalcei.

... „ Iar pentru parte *Mihalcei, feciorul lui Costin spătărelul*, carele au avut iarăşi 25 de pământuri în Dăneşti giumătatea din sus, să vede că la anii 7231 un Mitrofan şi cu fămeaea sa Vasălca, fata lui Corobană, curgătoriu dintracel Mihalcea au vândut aceale 25 de pământuri lui Toader Perşea, feciorul lui Dumitraşco Perşea, nepot lui Ionaşco Perşea ce a fost frate cu Mihalcea, care zapis anume nu să vede..."

Din anaforaoa marilor boeri din 1817 Iunie 12 (Surete ms. I, 158).

Obs. Iată încrângătura după spiţa din 1817, care nu dă toţi urmaşii lui Mihalcea, întru cât strănepoţii săi i-au vândut toată partea :

www.dacoromanica.ro

CCXVI. *7233 Octombrie 3 (1725), Iaşi.* Mihai Vodă Racoviţă judecă pricina dintre măn. Golia şi răzeşi de Dăneşti (Vaslui) pentru jumătate de sat.

(Surete ms. I, 33).

„Suret de pe ispisocul mănăstirii Golia, de Dăneşti. u Ias leat 7233 Octomvrie 3".

Adecă sau părât de faţă înainte domnii meale şi a tot sfatul nostru Toader fecior lui Dumitraşco Perşului şi Gheorghe sin Lupul Flondor şi Trohin Moşuleţ şi Măria Ardăroae cu rugătoriul nostru Neofit egumenul de la sfânta măsăstire Golia de aice din Eşi pentru giumătate de sat de *Dăneşti* de la ţinutul Vasluiului dzicând Toader Perşul şi Gheorghe Flondor şi Trohin şi Măriia Ardăroae precum să fie triimes rugătoriul nostru Neofit egumenul de la mănăstire Goliia şi au *luat de a dzece* peste tot hotarul satului, şi ei nu ştiu să aibă moşie călugări întracel sat nici să fie stăpânit călugării în zilele lor pără acum; deci faţă fiind şi egumenul iam dat domnie mea la cinstiţi şi credincioşi boerii noştri, la dumlui Ilie Catargiul vel logofăt şi la dumlui Gavril Miclescul biv vel vornic şi la dumlui Sandul Sturzea vel ban ca să ste dumnealor şi să le ia sama şi precum ar afla dumnialor drept şi să facă ştire; Deci stând dumlor şi luândule sama, scosau rugătoriul nostru Neofitu egumenul un ispisoc de la *Gaşpar Vodă din veleat 7128 Mai în 15 zile,* scriindu precum au avut pără de faţă Ionaşco păhărnicel, feciorul Andriicăi, şi cu Costin spătărel şi sora lui Mărica, feciorul lui Necoară Golăi, cu rugătorii noştri călugări *de la sfânta mănăstire Golăia, ce*

www.dacoromanica.ro

se numeşte Vatopedu, pentru jumătate de sat de Dăneşti de la ţinutul Vasluiului, zicându că le este a lor dreaptă ocină şi moşie şi răscumpărătură de la Ana Golăiasă şi au fost arătat şi *ispisoc de răscumpărătură de la Simion Vodă şi uric de întăritură de la Costandin Vodă.* Iar călugării de la sfânta mănăstire Vatopedu au dat samă cum le iaste lor danie acea giumătate de sat de Dăneşti de la Ana Golăiasa pentru sufletul jupânului ei, lui Golăi logofătul şi pentru sufletul ei şi a părinţilor lor; şi au arătat şi uric de la bătrânul Petru Voevod, şi de la Alexandru Vodă şi de la Ioan Vodă, precum au fost driaptă moşie lui Golăi logofăt şi giupănesei lui Anei Golăiesăi, şi zapis de la Ana Golăiasa, cum au dat acea giumătate de sat de Dăneşti pentru sufletul lor şi cu mare blăstăm ca să fie sfintei mănăstiri de la titorii lor Golăe logofătul. Şi au giudecat domnia cu tot sfatul său şi au aflat lege direaptă că marturi săntu direasăle rugătorilor noştri călugărilor acel de danie ce au dat şi au făcut singură Golăiasa de cât toate dresăle lui Ionaşcu feciorul Andreicăi şi Costin şi sora lui Mărica, feciorii lui Nicoară Golăi şi iau dat rămaşi din toată legea şi giudeţul. Şi au mai arătat călugării şi un zapis de mărturie de la Irimia Băisan uricar din *velet 7110 Maiu 16,* singur pe sine scriindu şi mărturisindu cu acel zapis a lui precum au luat 82 de taleri de la giupăneasa Golăiasa pentru doao sălişte ce să chiamă Dăneştii şi Faurii de la ţinutul Vasluiului, carele au fost la dânşii zălog denainte jupânului Stroici logofăt şi aceale zapise ce au fost ei făcut lor să nu fie întru nemică şi să aibă a le rumpe, şi sau rugat dumisale lui Stroici logofăt pentru mai mare credinţă săşi puie iscălitura; de care lucru văzând domnie me acel ispisoc de la răposatul domn cel de pără şi de rămas în zapis de mărturie de la Irimiia Băisanul uricar, fecior lui Stroici logofăt, am socotit domniia me şi am giudecat împreună şi cu acei boeri mari ce sintu numiţi mai sus, care am fost orânduit domniia me să le ia sama şi au rămas din toată legea pe Toader Perşea şi pe Gheorghe Flondor şi pe Trohin Moşuleţ şi pe Mărica Ardăroae şi tot neamul lor ca să nu mai aibă triabă cu ace giumătate de sat de Dăneşti nici o dată de acum măcar că arată şi ei o mărturie de la răzeşii ce s'au împărţit ei în de ei fără giudecată ca să nu li să ţie nici întro samă împărţare a lor, căci sau făcut de cinci, şase ori acea împărţare a lor

www.dacoromanica.ro

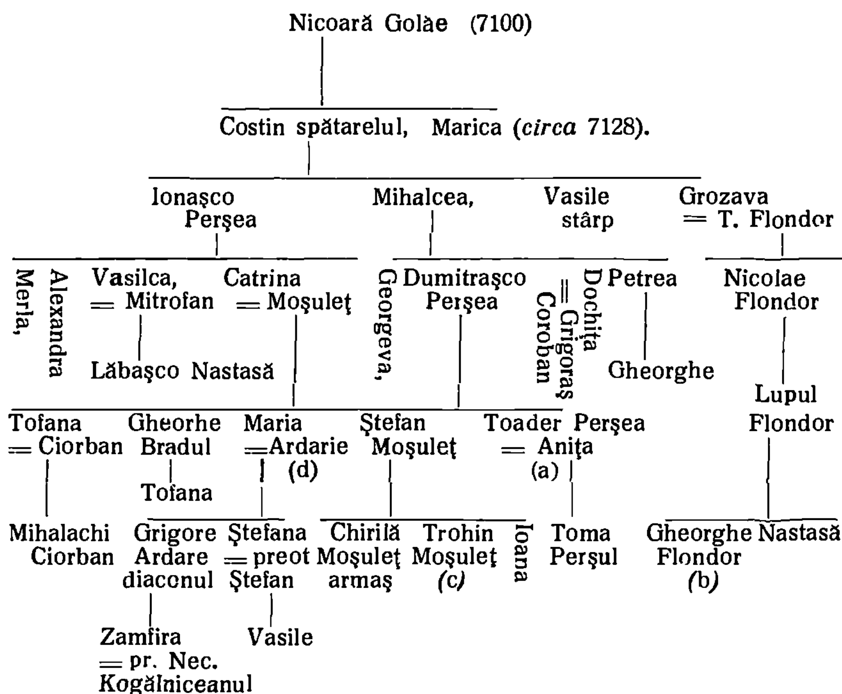
cu rugătorii noştri Neofit egumen şi cu tot săborul de la sfânta mânăstire Golăe să aibă a stăpâni acea giumătate de sat de Dăneşti pe direasă ce au arătat din tot locul cu tot venitul şi această pâră să nu să mai pârască de acmu nici odânăoară în veaci peste carte domniei mele căci sau dat rămaşi acei numiţi mai sus, din toată legea. Aceasta scriem.

u Ias leat 7233 Octomvrie 3.

Io Mihai Racoviţă Voevod.

I. p. domneşti

Obs. Pentru înţălesul reclamaţiei răzăşilor, dăm primele 5 generaţii din spiţa curgătorilor din Costin spătărelul, unde supt literele a, b, c, d se arată legăturile de înrudire între răzeşi (Surete ms. I, 51).

Nu se vorbia pe la 1724 de nici un Kogălniceanu în Dăneşti.—Spiţa e lucrată la 1827 Iulie 26 când s'a făcut şi ţidularul hlizelor răzeşeşti.

(Surete ms. I 54).

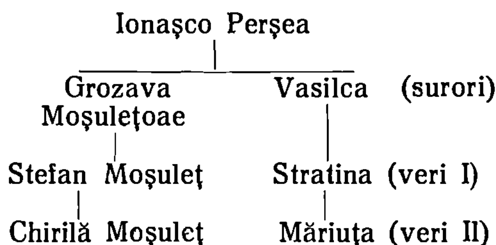
www.dacoromanica.ro

CCXXVII. *7246 Noembre 26 (1737),* regeste. Dania Stratinei către nepotul ei de văr primar Chirilă Moşuleţ.

...„căci Stratina fata Vasâlcăi împreună cu fiica sa Măriuţa prin zapisul lor din *7246* Noembre 26, toată partea ei ce au avuto de pe mânesa Vasălca au dato dânsa nepotului ei de vară primare lui Chirilă Moşuleţ armaş, curgător din Grozava Mosuliţoae.“.

(Din anaforaoa marilor boeri din 1817 Iunie 12 (Surete ms. I, 157).

Din spiţa aratată de răzeşi la 1817 reiese această înrudire între donatori (Surete ms. I, 51).

Şi zice zapisul de danie (Surete ms. I 89): „şi când foamete făcânduisă milă mau scos din foamete, iar acmu la neputinţa me el au priimito“ iar mai gios se arată mărimea daniei; „şi iau venit mamei Stratinei opt fune fără doi paşi, şi fune de 20 de paşi, şi pasul de 6 palme, cum li s'au venit şi celorlalte surori“.

CCXXVIII. *7247 Martie 5 (1739) Iaşi,* regeste. Cartea de judecată a lui Gr. Ghica Vodă pentru Dăneşti.

Şi cetind dmlor boerii cartea măriei sale *Grigorie Ghica Vodă cei din leat 7247 Mart 5* arată că afară din 50 pământuri a Perjului, ce a mai rămâne moşie acelor oameni ce au avut pără la acea giudecată, aceia ori în livezi de pomi, ori în câmp, ori în pădure să o stăpâniască ginerii acelor vânzători şi cu alţi fraţi ce or mai avea; că aşe li sau hotărât giudecata... şi pentru că nu au urmat hotărârea giudecăţii gospod... au rămas mărturiia ră, iar cât pentru casa liivada lui Toader Corobană şi cu pădure au rămas să nul mai dejmuiască; şi aşe au rămas priimiţi răzeşii înainte dumilorsale.

(Din Cartea de judecată a marilor boeri din 1783 Iune (Surete ms. I, 58).

---

www.dacoromanica.ro

CCXXIX. *7247 Iune 27 (1739).* Ţidularul părţilor răzeşilor din Dăneşti (Vaslui) făcut de Grigore M. Ardare şi Neculai Tiron vornic de poartă.

(Surete ms. I, 10).

D ă n e ş t i i

	37 funii şi 10 paşi = 555 stânjăni, *Toma Perşa.*
1/2 sus = 99 funii	39 funii şi 10 paşi = 585 stânjăni, *Gheorghe sin Lupul Flondor*
	22 funii = 330 stânjăni, Moşuleţăştii, Ardăreştii, Ciorbăneştii, Brădoaia, Stratina *iproci.*
1/2 jos = 99 funii	a mănăstirii Golia din Iaşi

Obs. In 1817 Iunie 24, Nedelcu diac de divan împarte hlizele, ce se cuvin pe bătrâni fiecărui răzeş, şi ia ca temeiu hotărârea din 7247 Iune 27, cum şi zapisele de învoială între răzeşi, făcute în urma hotarnicii din Iunie 27, anul 1739. (Surete ms. I, 3).

Cum se vede din aceste ţidulare, Cogălnicenii din Dăneşti, nu formau o unitate răzăşască, ci erau contopiţi cu cei trei bătrâni: Perşul, Flondor şi Moşuleţ.

In altă împărţală nedatată (Surete ms. I, 43), se arată că jumătate de sat de Dăneşti veniau 100 de pământuri, şi că s'ar fi împărţit în 4 bătrâni: Ionaşco Perşea, Grozava Flondoroae, Vasile sterpu, şi Mihalcea, câte 25 de pământuri fiecare bătrân.

In aceiaşi zi Alex. Vodă Sc. Calimah întăreşte împărţala cu neamul Flondoresc şi stăpâneau un bătrân şi jumătate (= 37 pol pământuri) iar 2 bătrâni şi jumătate să-i stăpânească ceilalţi răzeşi după spiţa de neam. (Surete ms. I, 31).

www.dacoromanica.ro

CCXXX. *7249 Oct. 27 (1740) Iaşi*, regeste. Cartea de judecată al lui Gr. Ghica Vodă în pâra dintre răzeşii de Dăneşti.

(Surete ms. I, 164).

Iω Grigore Ghica Voevod, bojiiu milostiiu gospodaru zemli Moldavscoi. Facem ştire cu această carte a domnii meale pentru multe pâri şi pricini de giudecată ce au avut de faţă Grigore Ardari diaconul, şi Chirilă Moşuleţ armaş şi fraţii săi Trohin şi Ion Moşuleţ şi Vasile sin popei lui Ştefan, nepot de sor lui Grigore diaconul, şi Mihalache Ciorban cu fraţii lui şi Tofana fata Bradului cu fraţii ei, ci să trag toţi din Grozava Moşuliţoae, fată lui Ionaşco Perşea ce au fost fiica lui Costin spătărel, cu Gheorghe feciorul Lupului Flondor, nepot lui Neculai Flondor, strănepot lui Toader Fliondor, ce a ţinut pe Grozava, fata lui Costin spătărelul, ce au fost sora lui Ionaşco Perşea şi Mihalcei, şi Toma sin Toader Perşea, nepot lui Dumitraşco Perşea, strănepot lui Ionaşcu Perşea, ce au fostu fecior lui Costin spătărel, pentru jumătate de sat de Dăneşti partea din sus, de la ţinutul Vasluiului, zicând Gheorghe sin Lupului Fliondor şau arătat un izvod din veleat 7199 Iunie 8 (vezi pg. 246) şi osăbit au mai arătat Gheorghe sin Lupul Fliondor şi o împărţală de la părinţii lor, scriind cum sau împărţit tot satul pe acei 4 bătrâni pe socoteala lor şi pe acea împărţală cere Gheorghe Flondor ca să stăpâniască (vezi Surete ms. I. 43).

Iar Chirilă Moşuleţ armaş şi Gligori diaconul şi Vasile şi Tofana au dat sama că acel izvod a lui Ion Racoviţă paharnicul şi acea împărţală ce au fostu făcut n'ar fi cu dreptate făcută; căci părinţii lor nau ştiut că giumătate de sat de Dăneşti, partea din gios iaste a mănăstirii Golăia; deci răzeşii nau îngăduit să stăpâniască, fiind prepus că scrisorile lui Gheorghe Fliondor ar fi făcute cu meşteşug... sau orânduit cu vornici de poartă să giure, iar Gheorghe Fliondor neştiind nemică nau vroit să giure şi aşa sau învoit ei în de ei de bună voia lor ca să stăpâniască ei acea parte a lui Vasile sin Costin spătărelul, giumătate să ţie Gheorghe Flondor şi giumătate să ţie Chiril şi şi Grigoraş diaconul cu neamurile ce se trag din Grozava Moşuleţoae.

In încheere hrisovul spune: „drept aceia de acmu înainte altă pâră între dânşi să nu mai fie, iară cine sar mai scula pen-

www.dacoromanica.ro

tru vreo pricină de aceasta să fie de gloabă şi de certare . . . şi să le fac de la domnia mea dreaptă ocină moşiie stătătoare în veci.

Obs. Pentru legătura de răzeşie între prigonitoarele părţi, să se vadă spiţa răzăşească de mai sus.

CCXXXI. *7272 August 15 (1764)*, regeste. In pricina bătrânului dăruit de Aniţa Perjul lui Gh. Corobană.

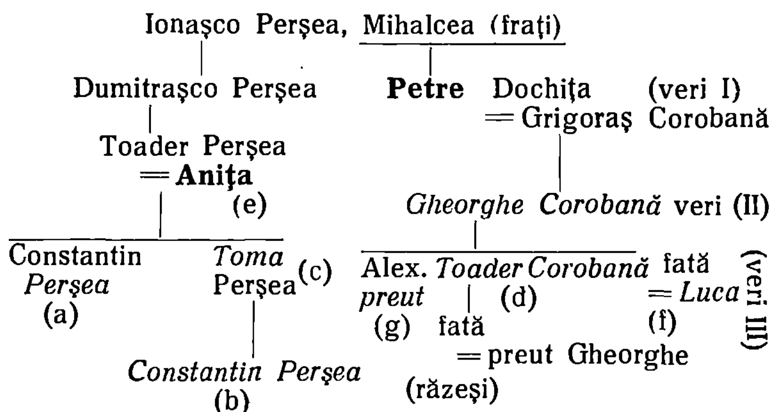
...şi cercetând scrisorile şi după toate răspunsurile sau aflat că numiţii răzeşi cu zapisul lui *Constandin Perjul* şi a lui *Constantin sin Tomei Perjul* cei *din anul 7272 August 15*, trag la stăpânirea lor 20 de pământuri, cum scrie zapisul, iară 5 pământuri au rămas partea Perjului acea nevândută şi Toader Corobană vrea acele 25 pământuri să le ia la stăpânirea lui, zicându cum că *Aniţa muma lui Costantin Perjul* au dat dânsa acele 25 pământuri partea Petrei lui Gheorghe tatălui acestui Toader Corobană, pentru sufletul bărbatului ei, dândui numai zapisul acel vechiu ce au fost cumpărat Toader Perjul dar neavând dovadă zapisul de danie de la Aniţa muma lui Costandin Perjul nu i sau dat ascultare pe gura lui şi sau dat rămas pe Toader Corobană că nare dreptate să tragă la stăpânire moşiia, fără zapis de danie; şi să stăpânească răzăşii pe zapis ce au cumpărat şi care sau arătat mai sus; iar zapis acel vechiu ce au cumpărat Toader Perjul parte Petrei măcar că au răspuns Toader Corobană că au fost la un cumnat a lui, Luca şi lar fi prăpădit; iară aflândusă zapisul cel vechiu au la Luca au la frăţinesău preutul Alexandru sau la alţii să să ia din mânule lor şi să să dea în mânule numiţilor răzăşi şi a lui Constandin Perjul ce au la stăpânirea lor acele 25 pământuri şi arată în cartea aceasta că au mai răspuns Toader Corobană că în zapis acel vechiu este vânzare numai din câmpu iar nu şi din livezi şi din pădure şi răzăşii aceştia cer să stăpâniască din tot locul, şi la aceasta au giudecat că eşindu acel zapis vechiu de faţă, cum a scrie zapisul aşa vor stăpâni acele 25 pământuri, iar mărturia stolnicului Ioniţă Cuzea ce sau dat la mâna lui Toader Corobană au rămas să nu să ţie în samă, aflândusă făcut cu greşală ori cu altu chipu, de vreme ce arată în mărturie de giudecată precum în carte gospod de giudecată a mă-

www.dacoromanica.ro

riei sale Grigori Ghica Voevod, scrie că acel Petrea a vândut Perjului numai 25 pământuri în câmp iar cu locul de casă şi cu livezi şi cu pădure treabă să nu aibă Perjul.

Din cartea de judecată a marilor boeri din 1783 Iunie. (Surete ms. I, 57).

Obs. Pentru înţălesul acestei danii, iată care e încrăngătura după spiţă:

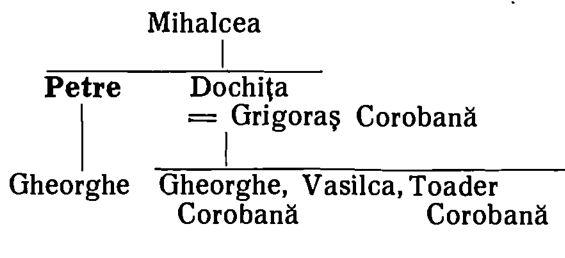
CCXXXII. *1765 Februarie 21.* Toader Perjul cumpără 25 pământuri în Dăneşti de la T. Corobană.

„. . . Şi întâiu ne-au arătat (Toader Corobană şi cu ginere-său păr. Gheorghe) cartea de giudecată din 1765 Febr. 21, ce sânt trecuţi la mijloc 18 ani, iscăliţi de dumlor veliţii boeri aceii vremi, răpousatul Ştefăniţă Roset logofăt, fiind atunce vel logofăt, Ioan Sturze vornic, fiind atunce vel vornic, şi de dumlui Lupu Balş fiind atunce vel vornic, întru carele arată că sau giudecat de faţă înaintea dumilorsale pentru Vasile Ardarie, i preut Nec. Kogălnicianul, i Vasile Moşuleţ, toţi răzeşi din Dăneşti ot Vaslui şi cu Toader Corobană pentru 25 pământuri din Dăneşti, ce au fost parte *unui Petru Corobană, unchiul acestui Toader Corobană*, şi leau vândut lui Toader Perjul . . .“

Din cartea de judecată a marilor boeri din 1783 Iunie. (Surete ms. I, 57)

Iată încrângătura după spiţă:

www.dacoromanica.ro

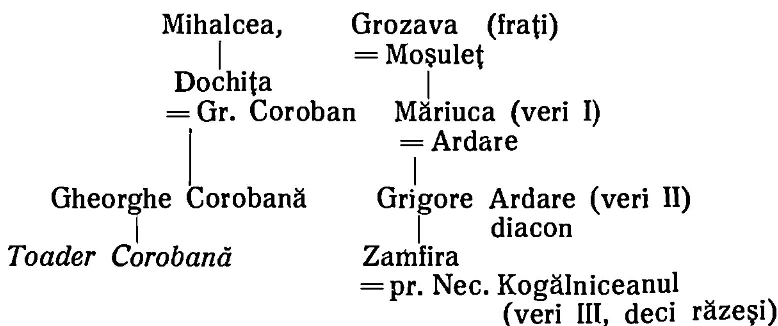

CCXXXIII. *1779 Iunie 3*, regeste. Pentru Dăneşti.

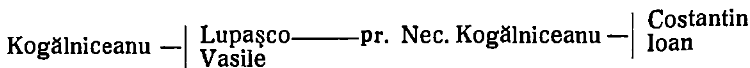
...care zapis din 7231 a lui Mitrofan nu să vede, dar este arătat la o carte din *1779 Iunie 3*, de la răpoosatul Vasile Razul, fiind la acea vreme vel logofăt, de giudecata ce au fost între un preut *Neculai Kogălniceanu*, *ginerele lui Grigorie Ardarie diacon* şi între unu Toader Corobană fecior lui Gheorghe Coroban, seminţenia Mihalcei pentru opt pământuri din hotarul Dăneştilor şi cu livadă de pomi, cei stăpânia acel Toader Corobană, pre care voia acel preut Necului Kogălniceanu ca să-l de cu totul afară . . ."

Din anaforaoa marilor boeri din 1817 Iuni 12 (Surete ms. I. 158).

Obs. Din această carte de judecată se arată cum a intrat preutul Nec. Kogălniceanu în Dăneşti înainte de 1779.

Obs. In *Creşteri* (Acad. Română) pe 1904 pg. 164, între actele moşiei Tăcmăneşti, Vaslui se arată cari au fost înaintaşii pr. Nec. Kogălniceanu:

Apud. Surete ms. LVIII. 588.

www.dacoromanica.ro

CCXXXIV. *1779 Iunie 13*, regeste. Cartea de judecată a log. Vasile Razul pentru 8 pământuri în Dăneşti.

. . . Au mai arătat şi alte cărţi de giudecată din anul 1779 Iunie 13 — ce sânt trecuţi patru ani — iscălită de răposatul Vasile Razul vel logofăt întru carele arată că iarăşi au tras giudecată Toader Corobană, fecior lui Gheorghe Corobană, sămânţa unui Mihalcea, pentru 8 pământuri din hotarul Dăneştilor ce au arătat că are de pe strămoşul său Mihalcea, şi răzăşii nul îngăduesc să le stăpânească ; arătând la giudecată şi o carte gospod din anii 1765 Febr. 21 de la măriia sa răposatul Grigore Ghica Vodă, dată de volnicie lui Toader Corobană şi *vărului său Antohi* ca să stăpâniască şi să dejmuiască acele 8 pământurì şi 8 paşi din sat din Dăneşti, din partea din sus şi cu livadă ce au acolo de pe moşul lor Mihalce. După giudecata ce au avut cu Costandin Perjul şi cerândusă de cătră giudecata de atunci să arăte cartea acea de giudecată, ce era pomenită în cartea gospod, ca să o vadă.

El 'a răspunsu că cartea de giudecată no are, şi sau cunoscut că cartea acea domnească au fostu făcută pe jaloba lui.

Din cartea de judecată a marilor boeri din 1783 Iunie (Surete ms. I. 59).

CCXXXV. *7288 (1780)*. regeste. Dania Ursului se găseşte rea şi se strică.

...şi ei au arătat un zapis din let 7288 de la Gheorghe feciorul popei Ursului şi de la mama lui Tudosca, ce scrie că au vândut 8 pământuri şi 8 paşi lui Toader Corobană din satul Dăneştii, partea din sus... partea lui Lăbuşco Antohi, care au dat dânsa popei Ursului, şi cu acest zapis au cerut să li se dea acele 8 pământuri la stăpânirea lor; cari zapis fiind şi tocmit sau dat după dreptate răsuflat şi nare nici un temeiu. Apoi ne mai având Toader Corobană alt ce răspunde au arătat că cartea de ğudecată ce se pomeneşte în cartea gospod de stăpânit pe acele 8 pământuri ar fi la *preutul Nec. Kogălniceanu* şi nu vra să o dea. Sau zis preutului să scoată cartea şi el au răspuns că va încredinţa şi cu ğurământ că la dânsul nu este cartea nici au văzut nici ştie nimic. Şi la aćasta sau zis jălui-

www.dacoromanica.ro

torilor că de au prepus că este ori la dânsul ori la ceilalţi răzeşi să le facă carte de blăstăm şi de vor primio apoi să rămână în pace de către jăluitori pentru acea carte.

Din cartea de judecată a marilor boeri din 1783 Iunie. (Surete ms. I, 59).

CCXXXVI. *1783 Iunie Iaşi.* Carte de judecată a marilor boeri în pricina dintre pr. Nec. Kogălniceanu şi Toader Corobană pentru 8 pământuri în Dăneşti.

Facem ştire cu ačastă carte de ğudecată că sau ğudecat de faţă la divan înaintea noastră *preotul Neculai Kogălničanul* i Andrei Moşuleţ diacon i Pahomie *zet* Perju i preutul Vasile Ardarie şi alte neamuri a lor, cu Toader Corobană şi ginerele său preotul Gheorghe, care pricină a lor după cercetarea ce sau făcut de către noi întracest chip sau aflat. Toader Corobană şi cu ginerele său preotul Gheorghe prin jaloba ce au dat la Măria sa Vodă şi sau rânduit la noi, au arătat că avându ei opt pământuri de moşie în hotarul moşiei Dăneşti de la ţinutul Vasluiului cu nedreptate le ar fi stăpânind *preotul Neculai Kogălniceanul* şi cu ceilalţi răzeşi ai lui; pentru care au cerut ca să aibă giudecată şi dreptate. De faţă fiind şi *preutul Neculai Kogălniceanul* şi cu ceilalţi răzeşi ai lui sau întrebat ce au a răspunde împotriva arătării jăluitorilor şi să arăte cu ce dreptate stăpânesc acele pământuri din moşiia Dăneştii [1]... Iar *preutul Neculai Kogălničanul* au arătat zapisul de cumpărătură pe toate pământurile ce au avut strămoşul lor Mihalce în Dăneşti adică pe 50 pământuri, precum le' arată anume în cartea aceasta de giudecată, şi arată că Toader Corobană nare nici o dreptate să stăpâniască acele pământuri numai cu acea carte gospod de volnicie; şi lau dat rămas de la giudecetă ca să nu să amestece la moşie, ci numai casa şi livada să le stăpâniască, după cum pre largu arată cartea de ğudecată.

Apoi sau întrebat de către noi pe Toader Corobană şi pe ginerele său preutul Gheorghe ce mai au *a răspnnde împotriva cărţilor de giudecată* de sus arătate şi la ce nu se odihnesc [2].

---

1) Se arată cărţile din 1765 Febr. 21; 7272 August 25, 7247 Mart 5. 1779 Iunie 13 date mai sus supt anii respectivi.

2) Se arată zapisul din 7288.

www.dacoromanica.ro

Deci fiind pricina precum mai sus sau arătat sau cunoscut că jăluitorii nau nici o dreptate la cererile lor şi pentru aceasta sau dat rămaşi din giudecată, iar *preotul Neculai Kogălniceanul* şi cu ceilalţi ai săi săşi stăpâniască părţile ce au de pe strămoşii jăluitorilor cu bună pace şi Toader Corobană şi cu ginerele său preot Gheorghe mai mult să nu îndrăznească a se amesteca la moşie, ci numai Toader Corobană săşi stăpânească casa şi livada după cum să arată în cărţile de giudecată de sus arătate; şi după hotărâre giudecăţii iam dat de la noi această carte de giudecată la mâna *preutului Neculai Kogălniceanul* şi altor neamuri şi răzăşi ai lui. Aceasta înştiinţăm.

1783 Iunie.

Constandin Roset vel logofăt. Neculai Roset vel vornic,
Ioan Kanta vel vornic Lascarachi Roset vel vornic

Obs. Copia scrisă în 1800 Mart 4 de Vasilache Cartul „numai pe unde au fost rupt şi nu sa înţăles sau lăsat loc deschis".
(Surete ms. I, 57).

CCXXXVII. *1794 Oct. 20*, regeste. Ţidularul pământurilor din Dăneşti.

100 pământuri umblă toată moşiia Dăneşti, partea răzăşască; pământul de 20 paşi, şi pasul de 6 palme, om de mijloc, însă:

37 pol pământuri Flondureştii
62 pol pământuri ceilalţi răzăşi;
100 pământuri fac. . . însă

12 pol pământuri Moşuleţeştii
12 pol pământuri Perjul
12 pol pământuri Bradul
12 pol pământuri Ciurban
12 pol pământuri *Ardăreştii*, pe 4 feciori,
62 pol pământuri fac. . . însă

3 păm. 2 paşi 3 palme Grigore Ardare diacon
3 păm. 2 paşi 3 palme Ştefana
3 păm. 2 paşi 3 palme Aniţa
3 păm. 2 paşi 3 palme Varvara
12 păm. 9 paşi 4 palme fac.

www.dacoromanica.ro

„Dar să să mai ştie şi aceasta că trei bătrâni ce sânt la câmp umblă drept, iar un bătrân ce este în fundătură, şi e cumpărat de la *Mihalcea Corobană* umblă drept doao pământuri fiind scurte, unde iaste *descălicătura diaconului Grigorie Ardare*[1]); cât pentru moşiia Răşcani iarăşi s'a făcut arătare şi am văzut hotarnica care arată toate pe largu cum şi alte scrisori, ce sânt toate la mâna *lui Costantin Kogălniceanu*",.

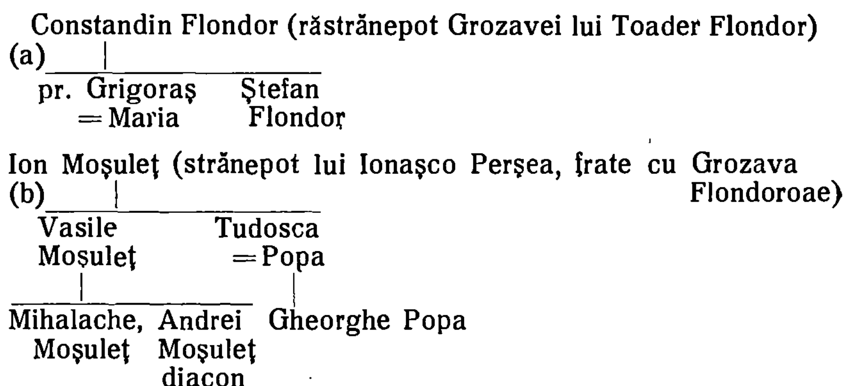
Apud Surete ms. I. 79.

CCXXXVIII. *1798 Mart 19 regeste.* Pentru iazurile din Dăneşti.

Pr. Grigoraş Flondor şi Ştefan Flondor şiau făcut un iaz pe părţile lor de moşie din Dăneşti. Răzeşii lor Gh. Popa, Mihalache Moşuleţ şi diacon Andrei Moşuleţ, fraţi şi cumnaţi cer şi ei parte la iaz. La cercetarea făcută de isprăvnicie se hotărăşte: cerându-le să ne arăte de au nescaiva scrisori cari să hotărască că vatra iazului este în partea lor, ei au zis că nu au; drept aceia cunoscându-se de către noi că vetrele de iazuri nu le sânt hotărâte prin scrisori a cui să fie, hotărâm că „atât la iazul acesta cât şi la altele ce vor mai fi pe moşia aceasta, să fie cu toţii părtaşi, trăgânduşi fieştecare parte din iaz după analoghia părţei din moşie ce va avea."

Apud Surete ms. I. 69.

Obs. Iată încrăngătura părţilor:

---

1) Socrul lui Nec. Kogălniceanu preot, care ţinea în căsătorie pe Zamfira Ardarie.

www.dacoromanica.ro

CCXXXIX. *Fără dată (după 1800).* Casele din Dăneşti pe hliza Moşuliţască din sus de biserică (4 pământuri).

1. Preot Gh. Ardarie, 2. pr. Cost. Ardarie, 3. Toader zet Donţu, 4. Nec. Dum. Ardare, 5. Ioan Dum. Ardarie, 6. Ioan a Dochiţei Ardare, 7. Toader Pruteanu soţ Dochiţei Ardarie, 8, 9, 10. Costandin Loiz, cu feciorul şi ginerele său, 11. Andrei Băndoc Ardarie, 12. Toader zât Toader Radu Ciurban.

Apud. Surete ms. I. 65.

CCXL. *Fără an* (după 1800). Tot ţidularul bătrânilor din Dăneşti, partea Mihalcei.

„Socoteala a una sută pământuri, cari fac giumătate de moşie Dăneşti, ce au fost a lui Costin spătărelul.

100 pământuri, a 20 paşi funia sau pământul, jumătatea din sus din Dăneşti, însă

25 păm. Ionaşco Perşa
25 păm. Grozava Flondoroae
25 păm. Vasile, stărpul
25 păm. Mihalcea, cari fiind mai scurte socotit drept unul şi i sa dat 50 pământuri, pe care lea cumpărat Toader Perjul în 1783 Iulie.
———
100

50 pământuri partea Mihalcei; din cari 25 pământuri partea Aniţăi Perjoae, după actele din 7249 Oct. 23 şi Noembre 20 însă:

13 pământuri 12 paşi, pentru cari au întors răzăşii banii.
8 pământuri — partea lui Nastasă Lăbuşco, ginerele lui Mitrofan şi ai Vasilcăi.
3 pământuri 8 palme partea Aniţăi Perjoae.
———
25 pământuri fac.

20 păm. Costantin Perjul, zapis din 7272 Aug. 15.
5 „ rămaşi Perjeştilor.
———
50 pământuri fac.

Apud Surete ms. I. 43.

---

www.dacoromanica.ro

CCXLI. *1807 Iulie 26*. Pentru Dăneşti (ţidular).

Ţidularul Dăneştilor

(S'a măsurat cu fune de 20 de paşi şi pasul de 6 palme de om de mijloc).

1). Din piatra Golăii, jumătate din gios, s'a măsurat partea *Moşuleţeştilor* 32 fune, păn în partea Flondureştilor; însă

8 fune, 5 paşi partea *Bradului*.

8 fune 5 paşi partea *Ciorbăneştilor*.

8 fune 5 paşi partea lui *Ştefan Moşuleţ*; însă

2 fune 15 paşi partea lui *Chirilă*, o trage Ioniţă, Dumitraşco şi Simina

2 fune 15 paşi parte lui *Trohin* le trage Ruxanda, Nastasîia şi Ilinca

2 fune 15 paşi partea lui *Ion*; care aceasta împărţinduse pe 7 feciori

8 paşi; diaconul Ardare.

8 paşi David Moşuleţ.

8 paşi Ioniţă Moşuleţ.

8 paşi Petre Moşuleţ.

8 paşi Catrina, cei trage Sava chihaia.

8 paşi Irimia, cei trage fiul său Apostol.

8 paşi Tudosca, cei trage Gh. Popa cu fraţii lui.

8 funi 5 paşi partea *Ardăreştilor*; însă

2 fune, 1 pas şi 1 palmă *Stefănia*.

2 fune, 1 pas şi 1 palmă *Varvara*.

2 fune, 1 pas şi 1 palmă *Grigore Ardare diaconul*.

2 fune, 1 pas şi 1 palmă, *Aniţa*, care se împarte pe 4 fraţi, însă

10 paşi, 1 palmă *Ioniţă Bălăuţă*.

10 paşi, 1 palmă *Abaza Simion*.

10 paşi, 1 palmă *Trifan Baciul*.

10 paşi, 1 palmă *Ghiniţa Băboae*, care aceasta se împarte pe 3 feciori, însă

3 paşi, 2 palme pol un fecior.

3 paşi, 2 palme pol alt fecior.

3 paşi, 2 palme pol alt fecior.

---

33 fune, bătrânul Moşuliţesc;

www.dacoromanica.ro

2) Partea *Flondureştilor* din hotarul din gios până în dreptul pietrei ce este la biserică, au eşit întocmai, 56 fune, însă:

36 fune partea Flondureştilor.
6 fune baştina Perjului.
14 fune 8 paşi partea Perjului, însă:
6 fune în dreptul casei Perjului.
2 fune, 19 paşi imaş.
5 fune 9 paşi iazul Perjului,
14 fune, 8 paşi fac.

3). Partea *Moşuleţeştilor* vine *16 fune 15 paşi,* însă

5 fune 12 paşi Kirilă Moşuleţ.
5 fune 12 paşi Trohin Moşuleţ.
5 fune 12 paşi Ioan Moşuleţ.
16 fune 15 paşi fac;

Insă curgătorii din Ioan Moşuleţ au de împărţit 11 fune 5 paşi şi anume:

2 fune 7 paşi Gh. Popa cu fraţii lui.
2 fune 7 paşi David cu fraţii lui.
2 fune 7 paşi Dumitru Moşulet cu feciorii lui, însă cu pol bătrân din Bradul cumpărătură bez
4 fune 4 paşi din Lăbuşcă
11 fune 5 paşi fac; însă

3 fune 7 paşi Chirilă Moşuleţ, la imaş, se stăpâneşte de Ioniţă Donţul, bărbatul Aniţei.
2 fune 13 paşi Trohin Moşuleţ şi o stăpânesc feciorii săi Rucsanda, Nastasia şi Ilinca.
1 fune 7 paşi Apostol nepot lui Ion Moşuleţ.
7 fune 7 paşi fac.

4). Partea *Ardăreştilor* 16 fune, 15 paşi însă

4 fune 10 paşi 3 palme Stefana, ce *să stăpâneşte de Ioniţă Kogălniceanu* cu cumnaţii săi
4 fune 10 paşi 3 palme Gr. Ardari diiaconul îi stăpâneşte Neculai nepotul său.
3 fune 3 paşi 3 palme Varvara, care nu trage din Lăbaşcu
4 fune 10 paşi 3 palme Aniţa; care se împarte pe 4 fraţi, însă

www.dacoromanica.ro

1 fune 2 paşi 4 palme Ioniţă Bălăuţă.
1 fune 2 paşi 4 palme Simion Abaza.
1 fune 2 paşi 4 palme Trifan Baciul.
1 fune 2 paşi 4 palme Ghiniţa Băboae.
4 fune 10 paşi 4 palme, fac.

5). Partea *Ciorbăneştilor* 8 fune 8 paşi, însă
5 fune 9 paşi în ţarină.
2 fune 19 paşi în imaş.
8 fune 8 paşi fac.

6). *Codrul* se vine 58 fune cu 4 fune din fundul poenii, însă
21 fune 15 paşi Flondoreştii, însă
14 fune 10 paşi, partea pe bătrân
7 fune 5 paşi pe pol bătrân.
21 fune 15 paşi fac peste tot partea Flondoreştilor pe 1 pol bătrân, iară
14 fune 10 paşi analog din codru Moşulăţăştilor
14 fune 10 paşi analog din codru Ardăreştilor.
7 fune 5 paşi pol bătrân Ciorbăneştilor.
36 fune 5 paşi fac peste tot.

„Şi aşa sau încheiat toată moşia lor în Dăneşti, baştină, cumpărătură, imaş şi analog la codru.

Apud Surete ms. I, 54.

CCXLII. *1817 August 25, regeste.* Un zurbalîc în Dăneşti.

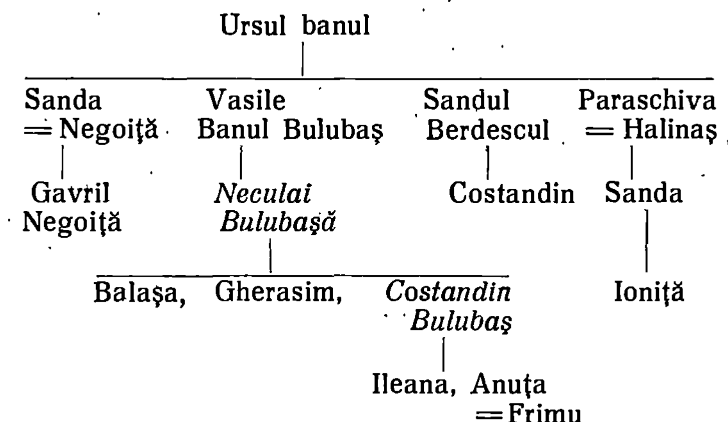
In anul 1815 April 2, s'a fost rânduit de către domnie ca Andronachi Donici vel vornic să facă alegerea hlizelor răzăşeşti din Dăneşti, ca o urmare a cărţii de judecată dată în această pricină. Boerul hotarnic zăbovind Costandin Bulubaşă răzeşul jăluitor coseşte întâiu fânul şi de pe părţile răzeşilor; de aici *zurbalâc;* se rup hărtiile răzăşilor în număr de 4, şi au mâncat şi bătae *Cost. Bulubaşa* şi soţia sa din partea lui *Vasile Kogălniceanu,* Neculai Dedilescul şi Grigore Munteanul. Dar scrie şi isprăvniciei de Vaslui „că nici cei 40 de răzăşi marturi aduşi de părţi nau mărturisit; cât despre aruncarea copilei jă-

www.dacoromanica.ro

luitorului în foc au mărturisit că înaintea zurbălâcului iar fi căzut copila în foc şi ca iar fi ars picioarele".

Apud Surete ms. I. 53.

Obs. Iată care e spiţa acestui Costandin Bulubaşă din anul 1781 Febr. 4. (Surete ms. I 94, 130).

CCXLIII. *1824 Decembre 14*, regeste. Sama şfertului al 2-a (Ghenar-Mart), a căpitan. Andrei Kogălniceanu, hacul surugiilor.

(Apud Surete ms. XL, 106).

5395	lei	105	bani sfertul la sate (3925 banii visteriei + 1470.105 răsurile).
227	„	111	„ dajdia cu răsuri la mazilo-ruptaşi (165.96 bani visteriei + 62.15 răsuriie).
453	„	90	cei cu osăbite dări (330 banii visteriei + 123.90 răsurile).
1016	„	—	surugii examinia I. Noembre-April, la sate.
55	„	—	čfertul jidovilor ocolului (40 banii visteriei + 15 răsurile).
220	„	—	bejenarii hrisovoliţi (160 banii visteriei + 60 răsurile).
175	„	50	banii sărei.
20	„	—	jidovi banii surugiilor.
7561	„	116	fac.

www.dacoromanica.ro

Obs. Din aceşti banî s'au scăzut 6655.60 bani cheltuiţi de la 1 Febr. până la 3 Iunie.

Căpitanul Andrei Kogălniceanul e feciorul pr. N. Kogălniceanu şi are de soţie pe Ileana.

(Surete XVII pg. XXXI).

CCXLIV. *1826 Ghenar 20*, regeste. Zapis de vânzare în Dăneşti.

(Apud Surete ms. XL, 106.

Constantin Bulubaşă cumpără cu 80 lei a patra parte din bătrânul Moşuliţesc din Dăneşti de la Simeon feciorul lui Ion Moşuleţ. Intre cei ce iscălesc sânt: Cost. Loiz, *Ion Kogălniceanul*. Peste un an răzeşii vin şi răscumpără cu dreptul de protimisis, dând 756 lei de la 4 răzeşi şi anume: Sava Roiu zet Moşuleţ (272 lei); căpitan Andrei Băndac (186 lei 24 parale), Cozma Popa (201 lei) şi pr. Gheorghe (97 lei).

CCXLV. *1827 April 27*. regeste. Fraţii Vasile şi Andrei Kogălniceanu cumpără cu 180 lei în Dăneşti părţile Ilincăi Isac.

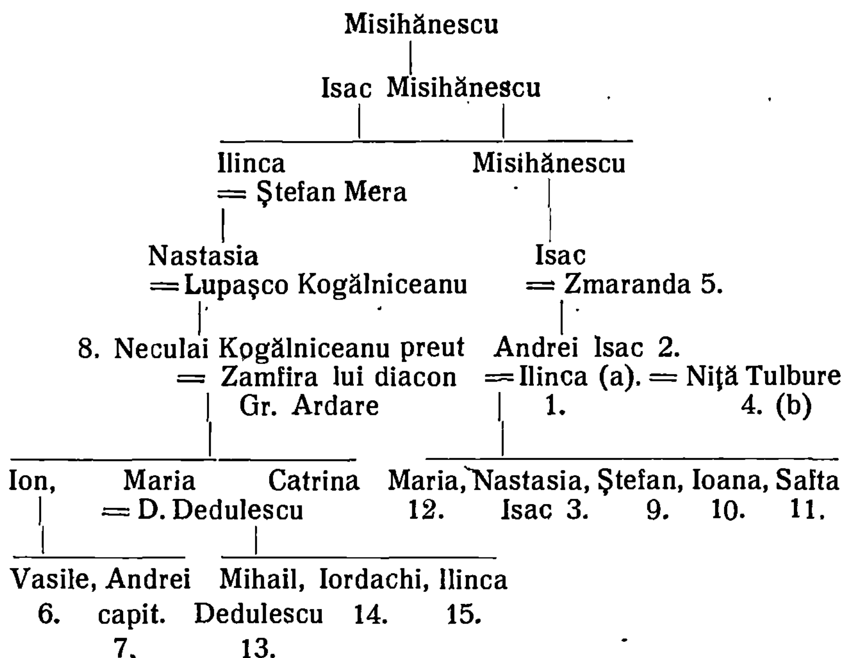
(Apud Surete ms. XL. 106).

Ilinca [1]) soţia răposatului Andrei Isac [2]) împreună cu fiica sa Nastasia [3]) cum şi cel de al doile al ei bărbat, Niţă Tulbure [4]), vând cu 180 lei părţile lor ce le au în bătrânul Ardarie de pe soacră sa Zmaranda Isac [5]), fraţilor Vasile [6]) şi Andrei Kogălniceanu, căpitan [7]) nepoţi preutului Kogălniceanu [8]).

După 8 ani răzeşii răscumpără părţile acestea vândute fraţilor Kogălniceni şi anume 54 lei de la Ştefan [9]), Ioana [10]) şi Safta [11]), cari plătesc câte 18 lei de frate, iară alte surori Maria [12]) şi Nastasia fiind măritate departe nu iau parte la răscumpărare. După un an — în 1836 Decembrie 27, mai primesc 90 lei cu protimisire şi anume 45 lei de la vărul lor Mihalachi Dedulescu [13]) (sterp) şi 45 lei de la curgătorii din Iordache Dediulescu [14]) şi de la Ilinca [15]).

Obs. Pentru înţelesul acestor vânzări şi răscumpărări cu protimisire, iată cam care ar fi încrângătura lor:

www.dacoromanica.ro

CCXLVI. *1827 August 16,* regeste. Părţile Kogălnicenilor în bătrânii din Dăneşti.

In bătrânul Ardare din 34 fălci, *Vasile Kogălniceanu are 5 fălci, 34 prăjini.* Iar în bătrânul Moşuleţ din 18 fălci, *Toader Kogălniceanu are 29 prăjini.*

(Apud. Surete ms. XL. 106 v.).

CCXLVII. *1830 August 4.* Sama şfertului 3 a ocolului Mijlocul (April—Iunie).

1067 lei 79 bani, însă,

113 lei 79 banii, răsurile mazililor şi ruptaşii.

55 — 30 — răsurile ruptelor visteriei.

150 — . banii birului sf. Gheorghe, la ruptele visteriei.

558 — 30 — părţile examiniei a 2-a însă

178.10 mazilii

266.80 răzeşii

113.60 ruptele visteriei

558.50 fac

www.dacoromanica.ro

190 — 60 cutia, sf. Gheorghe, de la *127 cruci.*
1067 lei 79 bani fac.

(Apud Surete ms. XL. 107).

CCXLVIII. *1829 Octombre 15.* regeste. Sama lui Andrei Kogălniceanu pe sfertul al treilea, ocolul Crasna.

„Banii visteriei cu răsura ocolului Crasna sfert al treilea. 3406 lei 8 bani după izvoade, daţi în cinci rânduri; însă.

720 lei rândul întâiu
474.60 rândul al doile
812.45 rândul al treile
687.60 rândul al patrăle
356.66 rândul al cincilea.

Se scade cu 24 lei şi anume 15 lei satul Şerbeşti, iar 9 lei un liude din Dobrovăţ.

Paharnicul Cost. Sion luându-le socoteala, lui Andrei Kogălniceanul şi Cost. Manta, găseşte un rest de 301 lei 27 bani; la 28 Oct. a plătit şi restul.

(Apud Surete ms. XL. 107).

CCXLIX. *Fără dată (c. 1830),* regeste. Bătrânul Ardarie din Dăneşti, Vaslui.

...din 137 paşi câţi arată izvodul că ar fi stăpânind răzeşii în bătrânul Ardare din Dăneşti, următorii răzeşi posedau acestea

20 paşi Vărvara.
28 „ pr. Gheorghe şi ai lui.
20 „ Aniţa.
5 „ *Andrei Kogălniceanu, baştină.*
1, 1, 4 „ tij cumpărătură de la Bălăuţă.
18 — Simion Bobul şi ai lui.
20 — Stefana.
10 — *Kogălnicenii.*
7 — Cost. Gore.
7 4 4 *Deduleştii.*
137 paşi fac.

Apud Surete ms. XL, 107.

---

www.dacoromanica.ro

CCL. *1831 Febr. 10*, regeste. Kogălnicenii cumpără părţi în Dăneşti.

Zapis de vânzare prin care Zmaranda fata Catrinei, cu fiul ei Costandin şi Sandul cu soţia sa Maria vând cu 260 lei părţile lor din Dăneşti verilor lor Kogălniceni şi Dediuleşti.

(Apud Surete ms. XL 107 v.

Obs. Iată încrângătura răzeşilor ce vând, ca complectare celei arătate mai sus:

pr. Nec. Kogălniceanu
= Zamfira
|
Ioniţă Cogălniceanu, — Maria = D. Dediulescu — Catrina
Catrina
|
Smaranda, Maria = Sandul
|
Costantin

CCLI. *1831 Mai 24.* Harta Dăneştilor (Surete ms. LV, 236), rădicată de Lupul Bantăş vornic de poartă şi T. Spuză căpitan.

spre miază noapte

soare-apune (stânga) — *soare-răsare* (dreapta) — *pârâul Dăneştilor* (la mijloc)

1 partea mănăstirii Golia	*pârâul Dăneştilor*	loc de codru
2 loc de Codru		tij
3 Codru		curături de vii; codru
4 Codru		codru
5 Codru		curături de vii — codru
6 Codru baltă		curături de vii — codru
7 Codru		curături de vii — codru
8 Codru		— codru
9 curături de vii		codru poiană
10 curături de vii sat		sat poiană
11 curături de vii sat		sat poiană
12 Codru		biserica, sat
13 Hliza F l o n d u		r e ş t i l o r
14 Hliza Moşuleţeştilor,		patru neamuri
15		— sat, Ciorâţa, împresurare

„Această hartă este închipuitoare de starea locului din trupul moşii *Dăneştii* de la acest ţinut al Vasluiului, ocolul Mijlocului, fiind întocmai făcută după starea locului; şi sau încredinţat de către noi fiind orânduiţi din porunca cinstitei isprăvnicii de am făcuto în anul 1831 Mai 24."

Lupul Bantăş vornic de poartă; T. Spuză căpitan

www.dacoromanica.ro

CCLII. *1889. Noembre 30.* Casele lui Andrei Kogălniceanul în Dăneşti.

Simeon Bobul răportueşte privighitorului de ocol Mijloc că măsurând locurile de casă în satul Dăneştii a găsit că *Andrei Kogălniceanul căpitan* are 55 prăjini *pol* în vatra satului — bătrânul Ardarie — însă

22 prăjini locul casei
33 „ pol. via cu livada
55 pol. fac.

(Apud Surete ms. XL. 107 *v*.

CCLIII. *1841 Aug. 4.* regeste. Andrei Kogălniceanu e orânduit privighitor al birurilor.

Visteria Moldovei prin adresa iscălită de Nec. Suţu, ministrul de finanţe rândueşte pe căpitan Andrei Kogălniceanul din Dăneşti să privigheze 7 sate din ocolul Mijlocul, întru aplicarea a 2 condici trimise pentru : *cisluirea sătenilor, banii cutiei şi cheltuelile ei.*

Satele peste care e numit privighitor sânt : *Focşasca, Tufeştii, Borosăştii, Scânteia, Dămăcuşeni, Petreştii şi Sasova.*

F (Secsia II, No. 6065, şef secsiei Sion spatar).

(Apud Surete ms. XL. 109).

CCLIV. *1846 April 10.* Zestrele lui Andrei Kogălniceanu.

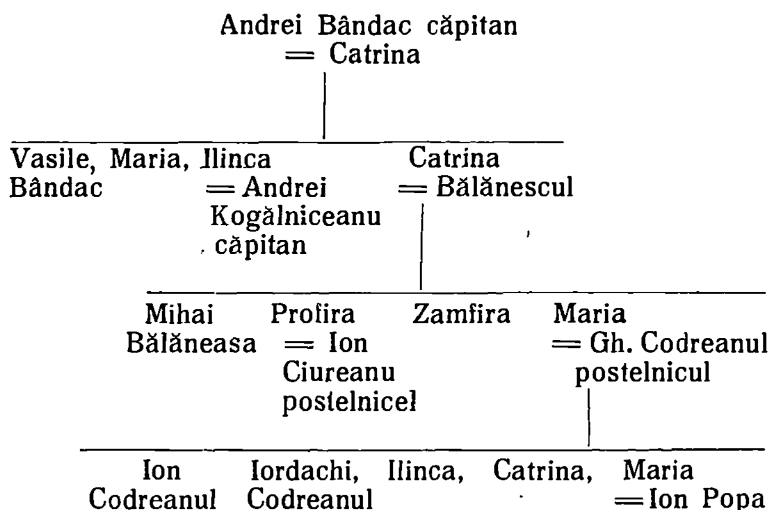
Andrei Kogălniceanul s'a căsătorit în 1834 cu Ilinca fata lui Andrei Bândoc căpitan. Lui i se dăduse zestre un loc de casă în Dăneşti, în mărime de 64 paşi, cu alţi 3 paşi ce a mai cumpărat el.

Cum însă de mai mulţi ani socrul său Andrei Bândoc nu îndeplinise zestrele date : case în Dăneşti, pământ în Dăneşti, Popeşti şi Glodeni ci alungase de pe moşie oamenii lui Andrei Kogălniceanul, pe cari i-au bătut de i-au stâlcit — aceasta în 1842 Noembre 29, când Andrei şi Ileana fac jalbă la isprăvnicia de Vaslui. (Surete ms. XL 108), acum el ceruse dreptate.

www.dacoromanica.ro

Cei 2 orânduiţi: D. Romaşco căpitan şi David Miropanul raportează privighitorului de ocol Mijloc că au găsit că locul de case în Dăneşti cuprinde 64 paşi.

Obs. Iată o încrângătură de neamuri.

(Apud Surete ms. XL 199).

CCLV. *1847 April 7*, regeste. Un schimb de vatră de iaz.

Andrei Kogălniceanul şi Grigore Cămărdan schimbă între ei în spre Bereasa 11 paşi 2 palme din vatra iazului.

(Apud Surete ms. XL. 108 v.).

CCLVI. *1847 Aug. 1, regeste.* Ceartă între răzăşii Ardăreşti şi Moşuliţăşti în Dăneşti.

Cum răzeşii Moşuleţeşti făcuse vii, livezi şi acarete pe locul Ardăreştilor. aceştia fac jalobă la isprăvnicia de Vaslui. Ispravnic de Vaslui era N. Râşcanu spatar; el rândueşte pe privighitorul de Ocolul de mijloc să cerceteze; Vasile Goian raportueşte la 9 August. Cercetarea nu s'a făcut; ceia ce se repetă şi în 1851, când tot răzeşul mazil Vasile Sărbu e rânduit să cerceteze Jaloba o iscălesc aceşti răzăşi:

www.dacoromanica.ro

Andrei Kogălniceanu
Vasile Kogălniceanu } frați
Ștefan Kogălniceanu

Mardari Dedilescul
Neculai Dedilescul } frați și veri cu Kogălnicenii
Zamfirache Dedilescul

(Apud Surete ms. XL. 109).

CCLVII. *1848 Noembre 4*, regeste. Privileghiile lui Andrei Kogălniceanul.

Neculai Rășcanu spatar și ispravnic de Vaslui scrie privighitorului de ocol de Mijloc că de oare ce pe Andrei Kogălniceanul l'a însărcinat cu alte *predmeturi* nare al supăra cu alte havalele. In 28 Noembre 1848 Vasile Goian, privighitorul scrie vechilului de mazili și zapciilor din Dănești, ca să scutească pe Andrei Kogălniceanul de orice alte havalele.

Apud Surete ms. LX, 109.

Obs. Unul din aceste predmeturi cu care era însărcinat Andrei Kogălniceanu este că în 1848 Oct. 19, căpitanul Andrei Kogălniceanul primește adresa No. 6568 a isprăvniciei de Vaslui (N. Rășcanul spatar) și a sameșului (I. Ciure) că va raportui numărul dajnicilor morți de holeră, primind întru aceasta trei rânduri de condici.

1) pentru birnici, bejenari, hrisovoliți, căpătăeri și dezrobiți.

2) pentru mazili, ruptași și ruptele visteriei.

3) pentru patentari cu calfele lor.

Condicele vor fi sigilate cu pecețile bisericilor, și vor fi iscălite de preoți, de vornici și de pasnici.

Căpitanul Andrei Kogălniceanu, purtându-se bine cu serviciul său primește un atestat din partea isprăvniciei de Vaslui, că în 12 sate a controlat și scris condicele, *în 2 cnige șnuruite* și s'a purtat cu vrednicie.

Apud Surete ms. XL, 109.

---

www.dacoromanica.ro

CCLVIII. *1851 Oct. 26*, regeste. Andrei Kogălniceanu căpitan e numit privighitor ocolului Mijloc, Vaslui.

Cu adresa No. 6270 din 26 Oct. 1851, masa I, sameşia de Vaslui (A. Balş) scrie căpit. Andrei Kogălniceanul, că este numit privighitor al ocolului Mijloc şi săşi aducă actele trebuitoare.

Apud Surete ms. XL, 109.

CCLIX. *1852 Ghenar 28.* Gr. A. Ghica Vodă dă carte de privilegiat lui Andrei Kogălniceanu.

Iω Grigore Alexandru Ghica Voevod, cu mila lui Dumnezeu domn ţării Moldaviei, *Andrei Kogălniceanul din satul Dăneşti, ţinutul Vasluiului*, prin jaloba ce au dat domniei noastre, sau rugat a i se face răsplătire împotriva slujbei ce au săvârşit în folosul pământului. Deci milostivindune la cererea numitului hotărâm prin aciastă domnească carte ca numitul să fie cunoscut în rânduiala privilighiaţilor şi apărat despre tot felul de dări, ce sânt cătră visteria ţării şi folosit de dreptăţile legiuite pentru toţi cei asăminea lui.

l. p. director (No. 66) N. Suţu vel visternic

şef caminar Ion Cernacovici

1852 Ghenar 28 No. 32 masa III.

„Cercetat de comisia catagrafică", delegat K. Lelescu.

Apud Surete ms. XL, 110.

CCLX. *1853 Oct. 18.* regeste. Ordin administrativ.

Isprăvnicia de Vaslui cu ordin No. 7197 (Ion Ciure) scrie lui *Andrei Kogălniceanu* din Dăneşti să transporte la magazaoa oştenească din Tecuci 43 stânjăni lemne de foc din pădurile mănăstirii Floreşti ot Tutova.

(Apud Surete ms. XL. 110).

---

www.dacoromanica.ro

CCLXI. *1853 Agust 17*, regeste. Vânzare fără ştirea răzeşilor.

Ileana şi Catinca, fetele lui Gh. Codreanu, *strănepoate lui Andrei Kogălniceanu* se jăluesc domnului că fără ştirea lor fratele lor Ioniţă Codreanu ar fi smomit pe dascălul Ioniţă soţul Ilincăi şi ar fi vândut rău părţile lor din Dăneşti. El face o adresă către Vasile Bândac şi Andrei Kogălniceanul cumnaţi ca să cerceteze pricina.

(Apud Surete ms. XL. 110).

CCLXII. *1854 Ghenar 13, regeste.* Andrei Kog. căpitan cumpără cu 500 lei 5 paşi în Dăneşti.

Zapis prin care clironomii lui Bălănescu vând cu 500 lei 5 paşi în Dăneşti, „din zarea dealului despre Gherghelău până în zarea dealului Glodeni zis şi Bereasa“ cumnaţilor Vasile Bândac şi Andrei Kogălniceanu căpitan.

Obs. Intre cei cei ce iscălesc zapisul este şi *Vasile Kogălniceanu.*

(Apud. Surete ms. XL. 111).

CCLXIII. *1856 Noembre 29*, regeste. Pentru o cercetare în Tătărăni.

Tribunalul de Vaslui cu adresa No. 3741 din 29 Noembre scrie căpitanului Andrei Kogălniceanu să cerceteze pricina Ruxandei soţia răposatului Ioan sin Andrei Popa, pentru împresurare de pământ în Tătărăni (Fălciu).

(Apud Surete ms. XL, 111).

CCLIV. *1862 Iunie 22, regeste.* Note pentru Dăneşti.

In hliza Flondurească din Dăneşti se arată că din 282 paşi au cumnaţii *Andrei Koglniceanu*, căpitan şi Vasile Bândac 32 paşi, pe lângă că mai au 1 pas, 1 palmă, 4 parmace cumpărătură.

www.dacoromanica.ro

Obs. Andrei Kogălniceanul, Neculai Kogălniceanul, Gheorghe Kogălniceanu sin Stefan Kogălniceanu iscălesc şi în alte zapise din 1862 Iuli 6 (pentru pescuit peşte în iazul Dăneştilor care este oprit de neamul Flondoresc) cum şi Vasile Kogălniceanul.

CCLXV. *1866 Februar 24*, regeste. Un schimb în Dăneşti.

Andrei Kogălniceanu schimbă cu Neculai Ciudin şi soţia lui Catinca 5 stânjeni în Dăneşti, ca să-şi facă vie pe dânşii.

Apud Surete ms. XL, 112.

CCLXVI. *1878 Mai 2.* Moartea Ilenei lui Andrei Kogălniceanu.

O notiţă

„Să să ştie de când sau săvărşitu din viaţă soţiia me *Ialenu*, la anul 1878 Mai în 2, Marţi după răsăritu soarelui şi sau trecut spre ştiinţă. Andrei Kogălniceanu".

Apud Surete ms. XL, 112.

Obs. Andreiu Kogălniceanu iscăleşte în zapisul de schimb de 8 prăjini de pământ între Vasile şi Ioana Popa şatrar în 1878 Iune.

Asemenea schimbă în 1879 Ghenar 18, cu Gh. Ciobotariu 18 prăjini în Dăneşti din hliza Ciurbănească.

---

www.dacoromanica.ro

INDICE ALFABETIC

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

TABLA DE MATERII

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

Volumul acesta, a fost lucrat (zețuit) de Ioan Breabăn și Gh. Rotariu, tipografi din Iași, sub conducerea celui dintâi.

www.dacoromanica.ro